

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО
ПЕДАГОГА ЗАСОБАМИ ОСВІТИ:
ІСТОРИКО-МЕТОДИЧНИЙ
АСПЕКТ**

*Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної
онлайн-конференції
(м. Харків, 15 грудня 2023 рік)*

Міністерство освіти і науки України
Департамент науки і освіти
Харківської обласної військової адміністрації
Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
Українська інженерно-педагогічна академія
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА ЗАСОБАМИ ОСВІТИ: ІСТОРИКО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
(м. Харків, 15 грудня 2023 рік)**

Харків
2023

УДК 37-051:37.02]:005.336.213-043.083(062.552)

Ф 79

Редакційна колегія:

- Пономарьова Г. Ф.** – докторка педагогічних наук, професорка, заслужена працівниця народної освіти України, Почесна громадянка Харківської області, ректорка – голова;
- Степанець І. О.** – кандидат педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи – заступник голови.

Члени редакційної колегії:

- Прокопенко А. О.** – докторка педагогічних наук, доцентка, завідувачка аспірантури та докторантури;
- Дмитренко К. А.** – кандидатка педагогічних наук, доцентка, учена секретарка;
- Тулиця А. І.** – керівниця навчально-методичного відділу;
- Демченко Н. Д.** – кандидатка філологічних наук, доцентка;
- Купіна О. В.** – методистка.

Відповідальність за якість і достовірність матеріалів
несуть автори публікацій.

Ф 79 Формування професійної компетентності сучасного педагога засобами освіти: історико-методичний аспект : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (15 грудня 2023 р., м. Харків) / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради [Електронне видання]. – Харків : ХГПА, 2023. – 413 с.

До матеріалів Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції включені доповіді науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів вищої, загальної середньої та дошкільної освіти, аспірантів, здобувачів.

Тематика матеріалів збірника охоплює питання, що стосуються формування професійної компетентності педагога, складових професійної компетентності педагога у контексті модернізації освіти, проблем інклюзії в освіті, ролі педагогічної практики у формуванні професійної компетентності майбутнього вчителя-вихователя, моніторингу якості освіти тощо.

УДК 37-051:37.02]:005.336.213-043.083(062.552)

© Харківська гуманітарно-педагогічна академія, 2023

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

Ось уже майже 2 роки український народ мужньо протистоїть військовій агресії російської федерації, що як безпосередньо, так і опосередковано торкнулось сфери національної освіти.

Освітняни України інтенсивно переосмислюють сьогодення й наполегливо працюють на майбутнє, на Перемогу.

Переконана, що спільними зусиллями, підтримуючи збройні сили України й одне одного, ми досягнемо нашої мети – вільна, незалежна, квітуча країна; якісна освіта; мирне гідне життя.

Осмислюючи освіту як основу добробуту держави й українського народу, щиро дякую учасникам усеукраїнської конференції, які долучилися до обговорення важливих для нашого майбутнього питань розвитку системи освіти, зокрема проблеми формування професійної компетентності сучасного педагога.

Поцінуюючи внесок вітчизняних науковців і освітян у процес підвищення ефективності і якості вищої освіти України, хочу висловити впевненість у незворотності цього шляху, побажати всім педагогам нових звершень, зростання фахового потенціалу, творчих злетів і, безумовно, міцного здоров'я, віри в якнайшвидшу Перемогу над ворогом.

Все буде Україна!

Слава Україні!

Разом до Перемоги!

*Галина ПОНОМАРЬОВА, доктор педагогічних наук,
професор, заслужений працівник народної освіти України,
Почесний громадянин Харківської області, ректор
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-
педагогічна академія» Харківської обласної ради.*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Агєєнко Т. А., Нікуленко С. І.

Актуальність проблеми. Суспільні вимоги до підняття рівня підготовки вчителів початкових класів, що задекларовані концепцією НУШ мотивують нас до пошуків шляхів, які мають допомогти розв'язанню цієї проблеми. На наш погляд, підвищення фахової компетентності майбутніх вчителів не можливе без покращення художньо-графічних навичок, що сприятимуть як творчому та професійному розвитку педагога, на якого покладено завдання виховати нову генерацію українців. Бо «сучасний світ складний. Дитині недостатньо дати лише знання. Ще важливо навчити користуватися ними. Знання та вміння, взаємопов'язані з ціннісними орієнтирами учня, формують його життєві компетентності, потрібні для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці» [7, с.10].

Однак попри беззаперечність окресленої мети, на сьогодні, реалії «сучасного світу» стали ще складнішими – країна позбавившись страхіть *COVID*-у, поглинула у воєнне буття. Звідси: дистанційне навчання під супровід сирен; відсутність електроенергії, що позбавляє можливості застосування гаджетів; дефіцит художніх матеріалів, який не аби як стимулює творчість. Утім, саме зараз, загострилося розуміння того як багато залежить від вмінь, що допомагають впоратися із стресами, зробити наше оточення кращим. Це практичне усвідомлення ролі дизайну, яке вимагає адекватних підходів, що мають позначитися освітньому процесі через збалансованість навчальних планів і вдосконалення методики здійснення художньо-графічної підготовки майбутніх учителів початкових класів, що повинні стати взірцем для своїх учнів формуючи особистість здатну до творчої діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Електронна енциклопедія «Вікіпедія» подає визначення творчості як «діяльність людини, спрямована на створення якісно нових, невідомих раніше духовних або матеріальних цінностей (нові твори мистецтва, наукові відкриття, інженерно-технологічні, управлінські чи інші інновації тощо). Необхідними компонентами творчості є фантазія, уява, психічний зміст якої міститься у створенні образу кінцевого продукту (результату творчості)» [9].

Англійський учений Г. Воллес пропонував виокремлювати у творчому процесі 4 фази: *підготовку, дозрівання (ідеї), осяяння (інсайт) й перевірку*. Подібні стадії виділяв і Анрі Пуанкаре. На його думку, творчий процес починається з *постановки задачі*, далі проходить процес несвідомої роботи, раптового знаходження ключа для розв'язання і, нарешті, заключної обробки результатів [9].

П. Торренс указував, що «продукування чогось нового фактично входить майже в усі визначення творчості» [5]. За позиціями системного навчання творчому мисленню розглядають творчість більшість психологів,

деякі дослідники (Дж. Гілфорд та ін.) підходять до оцінки творчості з позиції розумових здібностей, що забезпечують творче досягнення.

Н. Карпенко визначає чотири підходи до розуміння змісту поняття «творчість»: 1) побутова творчість, як вихід за межі наявної системи в найширшому сенсі; 2) творчість як створення нових матеріальних і духовних цінностей; 3) творчість як діяльність; 4) творчість як продукт діяльності» [5].

Отже, існує багато підходів до визначення творчості. Узагальнивши їх, можемо зробити висновок, що творчість – це процес і результат створення людиною чогось суб'єктивно чи об'єктивно нового і цінного.

Саме здатність до здійснення творчих завдань є підґрунтям до дизайнерської діяльності, на яку налаштовує концепція Нової української школи.

Мета дослідження полягає в потребі доведення необхідності істотного вдосконалення художньо-графічної компетентності майбутніх учителів початкових класів та їхньої підготовки до здійснення трудової та творчої діяльності молодших школярів відповідно до змінюваних політичних і соціально-економічних умов країни.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до чинного навчального плану спеціальності 013 Початкова освіта, складеного відповідно до вимог стандарту – підготовка вчителів до викладання «дизайну і технології» має здійснюватися в межах опанування освітніх компонентів: «Теорія і методика навчання технологічної галузі в початковій школі», «Теорія та методика навчання мистецької галузі в початковій школі» мають забезпечувати якісну підготовку фахівців.

До обсягу практичних робіт із цих освітніх компонентів входять також завдання, що спрямовані на формування художньо-графічної компетентності, котру слід розглядати як невід'ємну складову дизайнерської освіти.

Наріжним каменем художньо-графічної підготовки є опанування шрифтовою культурою, яка для вчителя початкової школи має принципово важливе значення.

Знайомство зі каліграфічним мистецтвом починається з усвідомлення поняття «шрифт»: графічною формою літер при писанні, характером малюнка написаних літер, накресленням букв та знаків, що складають єдину композиційну та стилістичну систему. Шрифти, що створюються художниками, характеризуються: гарнітурою (об'єднанням різних за нарисом, але однаковим за характером накреслення елементів шрифтів); нахилом (прямий, похилий, курсив); насиченістю (контурний, світлий, напівжирний, жирний); шириною (вузький, нормальний, широкий); ілюмінівкою (оконтурений, відтінений, штриховий, орнаментований, негативний, кольоровий); розміром. Шрифти деяких розмірів мають свої історичні назви: (наприклад, «перл», «мінйон», «петіт» та ін.). Їх назви виникли задовго до появи сучасних стандартів.

Одним з найдавніших шрифтів є шрифт «Баскервіль», розроблений Джоном Баскервілем в середині XVIII століття. (Розглядаємо різні групи

шрифтів). Далі конкретно зупиняємося на закономірностях «брускового» шрифту. Виконуються вправи з його написання тушшю-пером, гуашшю, маркером. Цікавим завданням надалі стає конструювання слова з паперової стрічки (для цього використовуються стрічки «серпантин» та стрічки для «квілінгу»).

Далі акцентуємо на тому, що вдало підібраний шрифт – доволі часто стає запорукою успіху в дизайнерському проєкті. Художники, що працюють з графічними програмами Photoshop, CorelDRAW та ін., знають, як важливо знайти саме той шрифт, який найбільш повно розкриватиме ідею авторського (проєктного) задуму.

Сучасні комп'ютерні колекції шрифтів, зокрема Rentafont, презентують безліч шрифтів [6]. Зафіксовані в колекції назви шрифтів: «Дитячі», «Спортивні», «Апетитні», «Армійські», «Святкові», «Новорічні» тощо, допомагають зорієнтуватися у виборі потрібного шрифту. Проте, як зазначалося вище, в сучасних умовах, слід покладатися на власні руки.

Переходимо до усвідомлення поняття «шрифтова композиція». У спеціалізованій літературі немає однозначного тлумачення цього терміну. Деякі дослідники, наприклад М. Дубінін, називають «шрифтову композицію» «зображувально-шрифтовою композицією», акцентуючи увагу на гармонійне поєднання тексту з графічними об'єктами: малюнками, елементами орнаменту й декору тощо.

Р. Чугай вживає для визначення поняття «шрифтова композиція» терміни «образна композиція», «образно-шрифтова композиція» [12]. До комплексного розуміння поняття «шрифтова композиція» входять позначення сукупності довжини й ритму рядка, шрифтового поля, кольорового рішення в оформленні тексту.

Виконання завдань зі шрифтами дозволяє закріплювати знання з кольорознавства. Так обов'язково слід звертати увагу на кольорове вирішення шрифтової композиції; нагадати, що різні кольори сприймаються по різному. Оком швидше сприймаються теплі кольори та їхні відтінки: (червоний, помаранчевий). Теплі кольори асоціюються з радістю, урочистістю, енергією. За допомогою холодних і темних кольорів можна передати сумний, мрійливий, ліричний настрій.

Слова будуть гарно «читатися» лише тоді, коли насиченість літер буде однаковою. Тому не рекомендується розмальовувати кожну літеру, окремі її частини різними кольорами, це заважатиме сприймати як певну літеру, так і слово в цілому. Проте це не означає, що літери не можна оздоблювати. (Показуємо приклади декоративних літер). Пояснюємо, що при компоновці літер у слові слід враховувати оптичне враження від конфігурації окремих літер (їх «відкритість» чи «закритість»), демонструємо приклади простих шрифтових композицій.

Переходимо до практичного завдання з передачі «характеру» слова засобами його образного вирішення. Для цього із поданого переліку різних слів: *весна, музика, жах, ніч, солдат, бетон, слон, казка, колючка, дитинство, іграшка, цегла*, здобувачам освіти пропонується вибрати три

слова для наступного їх композиційного вирішення шрифтом. Особливо зацікавлює майбутніх вчителів також дизайн-версія завдання з розробки «Літери – Іграшки».

Композиція кожного графічного твору представляє собою певний результат авторського задуму. Оригінальне композиційне рішення, самобутня техніка виконання привертають увагу глядача, дарують позитивні емоції, допомагають відчутти його красу та гармонію. Певною мірою це стосується також графічних творів у вигляді шрифтових композицій, зокрема до яких останнім часом уживається поняття «креолізований текст».

На розвиток творчого мислення особистості також орієнтується робота з креолізованим текстом. Дослідниця О. Ісаєва називає його «складним текстовим утворенням», бо у ньому поєднуються вербальні (тобто словесні) та невербальні (що належать до інших знакових систем) елементи [3; 4]. Вони створюють певну візуальну смислову єдність.

Серед креолізованих текстів О. Ісаєва пропонує використовувати такі, як от: комікси, буктрейлер, постер на літературну тему, буклет чи брошура, фотоколаж, дуддл, скрапбукінг, кардмейкінг».

Скористаємося запропонованим авторкою переліком деяких видів креолізованих текстів та поданим тлумаченням:

Комікси – жанр, що синтезує літературу та образотворче мистецтво, представляє собою історії в малюнках. Популярним різновидом коміксу є японські комікси – манги. Відомо, що в Японії манги читають представники різних поколінь. За допомогою такого креолізованого тексту представлено різноманітні твори художньої літератури (пригоди і романтика, фантастика, твори на історичну тематику).

Буктрейлер – відеоролик рекламного характеру про книгу, метою якого є популяризація певного твору).

Постер на літературну тему – художньо оформлений плакат, що рекламує певний твір чи письменника.

Буклет або брошура, що містить текстову та графічну інформацію про певну книгу або творчість письменника.

Фотоколаж – композиція, що виконана в аплікативній техніці, деталі якої можуть бути складені з білого чи кольорового паперу, вирізаних із світлин, журналів або газет зображень чи текстів.

Логотип – оригінальне графічне зображення, що пов'язується з конкретною темою або явищем на літературну тему.

«Дуддл» – заставка для ГУГЛа, присвячена художньому твору або письменнику.

Скрапбукінг (від англ. scraps – дрібні папірчики, записочки, білетики та book – книга) – це оформлення фотографій, різноманітних вирізок у сторінки та альбоми.

Кардмейкінг (від англ. card – листівка та making – робити) – це створення листівок ручної роботи [4].

Усі, запропоновані Ісаєвою О. різновиди креолізованих текстів пов'язуються з літературою, проте вищеназвані варіанти можна успішно

синтезувати з іншими освітніми компонентами.

Такий вид креолізованого тексту, як «скрапбукінг» ми звичайно спрямовуємо на виготовлення «Лепбуку» за однією з тем освітнього компоненту. Таке завдання певною мірою відповідає змісту творчих завдань за Програмою НУШ. Прикладом креолізованих завдань також можуть бути ескізні розробки оголошень, афіш до спектаклів бо концертів, запрошення на масовий культурно-просвітницький захід, конкурс тощо. У таких розробках зображувально-графічні невербальні компоненти органічно поєднуються з вербальними: слоганом, назвою, повідомленням тощо.

Для виконання підсумкової роботи, здобувачам вищої освіти можна рекомендувати створити шрифтову композицію, обравши один із видів креолізованого тексту. На підставі створеного організовується виставка, відбувається перегляд та обговорення творчих робіт. Під час дистанційного навчання такі звітні виставки у нас відбуваються у формі «віртуальних галерей», що розміщуються на сайті академії.

Для оцінювання робіт доречними будуть критерії до виконання шрифтових композицій, сформульовані Малою Т., зокрема:

- 1) висока культура художнього виконання;
- 2) дотепні смислові акценти;
- 3) оригінальний композиційний задум [11].

Впевнені, що розглянуті у дослідженні завдання з шрифтової композиції, зокрема креолізовані текстові завдання, у комплексі з іншими завданнями освітніх компонентів сприяють формуванню інтегральних, загальних і фахових компетентностей, забезпечують гармонійний творчий розвиток особистості.

Висновки. Художньо-графічна компетентність здобувачів є важливою складовою їхньої фахової підготовки, що забезпечує інтелектуальний та естетичний розвиток, цілеспрямоване формування каліграфічних умінь, навичок і розвиток творчих здібностей майбутніх учителів початкових класів.

Список використаних джерел

1. [Воєнні рейки українського дизайну: творчість як маніфест - PRAGMATIKA.MEDIA - Україна, Київ](#) (дата звернення : 10.11.2023).
2. [Дизайн як творчий процес \(koshachek.com\)](#) (дата звернення : 10.11.2023).
3. Ісаєва О. Креолізований текст (буклети, постери, колажі). Вишнецвіт. URL: <http://natalka22.dp.ua/>. (дата звернення : 12.10.2023).
4. Ісаєва О. Креолізований текст. URL: http://media.ippo.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2014/08/isaeva_kreolizovanyj_tekst.doc). (дата звернення : 12.10.2023).
5. Карпенко Н.А. Психологія творчості : навч. посіб. Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів : ЛьвДУВС, 2016. 155 с.
6. Колекції шрифтів Rentafont. URL: https://rentafont.com.ua/font_collections. (дата звернення: 10.10.2023).

7. Концепція «Нова школа. Простір освітніх можливостей». URL: <http://mon.gov.ua> (дата звернення: 21.12.2020).

8. Таїшева М.М. Методичне забезпечення лекційного курсу з дисципліни (Композиційна організація форми) для студентів 2-3 курсу спеціальності 5.02020701 «Дизайн» Чернігівський промислово-економічний коледж Київського національного університету технологій та дизайну. Лекції. КОФ. Pdf. 2018р. URL: <http://chpek.com.ua/wp-content/uploads/2018/01/3> (дата звернення: 12.05.2022).

9. Творчість. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Творчість>. (дата звернення: 10.10.2023).

10. Том Келлі, Девід Келлі. Творча впевненість. Як розкрити свій потенціал
Київ : [Основи](#), 2020. 296 с.

11. Ціко Ігор. Шрифтова композиція як вид креолізованого тексту. «СВІТЛИТ» портал учителів світової літератури. URL: https://svitlit.ippo.kubg.edu.ua/?page_id=1161. (дата звернення : 12.10.2023).

12. Чугай Р. Шрифтові композиції : методичні вказівки до лабораторних занять для студентів напряму підготовки 6.020207 «Дизайн» денної та заочної форм навчання. Луцьк : Луцький НТУ, 2015. 72 с.

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО МИСЛЕННЯ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ ЗНАНЬ 01 ОСВІТА / ПЕДАГОГІКА

Акімова О. М.

На сучасному етапі процес підготовки здобувачів вищої освіти галузі знань 01 Освіта / Педагогіка вимагає конструктивної роботи, де набуває актуальності проблема формування системного управлінського мислення у майбутніх фахівців галузі знань 01 Освіта / Педагогіка як складових елементів формування фахових компетентностей.

Концептуальні основи формування системного управлінського мислення в межах фахової підготовки може включати інструменти неформальної та інформальної освіти, яка реалізуються відповідно особистих запитів та інтересів здобувачів освіти, що має місце поза межами закладу вищої освіти та обумовлено стратегією розвитку освітньо-професійних програм, певного закладу вищої освіти, установи, організації. Зазначені інструменти формування системного управлінського мислення на базі Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради передбачає наступні напрями роботи [4]:

- роботу у складі ради молодих фахівців, метою якого є організація й координація практичної, креативної, наукової діяльності майбутніх фахівців;

- організація, проведення, участь у тематичних наукових виставках, ознайомлення із сучасними досягненнями галузі;
- участь у конференціях;
- отримання індивідуальних консультацій;
- коучинг;
- участь у наукових гуртках та співтовариствах за професійними інтересами, тощо.

Зазначимо, що висока якість професійної роботи взаємопов'язана із здобутими результатами професійного саморозвитку майбутнього фахівця.

Формування системного управлінського мислення передбачає реалізацію мети фахової підготовки, однією із складових завдань якої визначено упровадження системного стратегічного навчання майбутніх педагогічних фахівців, які зможуть розв'язувати управлінські задачі на стратегічному, тактичному, оперативному рівнях [3].

На нашу думку, для майбутніх фахівців галузі знань 01 Освіта / Педагогіка формування системного управлінського мислення передбачає наскрізне формування фахових компетентностей, цінними розвідками в площині чого виступають дослідження С. Курбатова [2]:

- узагальнювати, структурувати, зберігати, генерувати й упроваджувати знання освітнього менеджменту в процес управління закладом, установою, організацією;
- проводити оцінювання рівня сформованості професійних компетенцій як власних, так і інших фахівців;
- здійснювати супровід професійного розвитку педагогічних фахівців закладу, установи, організації через наставництво, а керівництво професійного розвитку – через коучинг;
- упроваджувати інновації в управління освітнім процесом;
- формувати управлінську культуру компанії, закладу, установи, організації, виступати прикладом упровадження та дотримання моральних та управлінських цінностей.

Охарактеризуємо принципи формування системного управлінського мислення у майбутніх фахівців галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спираючись на розвідки Ю. Кулик [1]:

- підготовка майбутніх педагогічних фахівців до здобуття неперервної освіти упродовж життя, що має відповідати індивідуальним запитам особистості;
- системність у ході підготовки, яка включає поступовий та послідовний концепт до організації освітнього процесу;
- активність у ході підготовки майбутніх педагогічних фахівців, передбачає виокремлення управлінських задатків, формування готовності до керівництво змінами;
- загальнодоступність у ході фахової підготовки, котра передбачає організацію освітнього процесу із використання форм та методів, які ураховують цільові, своєчасні, доступні аспекти дидактичних принципів;

- включення усіх майбутніх педагогічних фахівців в освітній процес на засадах власної академічної відповідальності за ефективність та здобуті результати навчання;
- колегіальність у ході підготовки здобувачів освіти, передбачає усвідомлення функціонування освітнього процесу як єдиної системи, яка мотивує здобувачів освіти до командної роботи;
- практична спрямованість підготовки;
- використання інтерактивних методів;
- орієнтація підготовки майбутніх педагогічних фахівців на розв'язання управлінських завдань на засадах комплексної методології оцінювання ефективності освітнього процесу;
- орієнтація фахової підготовки на якісний, а не кількісний результат.

Таким чином, формування системного управлінського мислення у майбутніх фахівців галузі знань 01 Освіта / Педагогіка передбачає роботу над особистою готовністю та здатністю до виконання управлінських завдань в системі єдиного злагодженого колективу.

Список використаних джерел

1. Кулик Ю. Є. Система принципів управління професійним розвитком менеджерів у міжнародних компаніях. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2008. Вип.9. С. 27–32.
2. Курбатов С. Корпоративний університет як продукт взаємодії бізнесового та освітнього середовища в сучасних умовах. *Вища освіта України*. 2014. № 3. С. 44–49.
3. Менеджмент в освіті: Підручник / За ред. проф. В.Крижка. Київ: Освіта України, 2020. 465 с.
4. Управління освітнім процесом у закладах вищої освіти : робочий зошит. Л. О. Петриченко, А. А. Харківська, О. О. Бабакіна, А. І. Єрємкін, О. М. Акімова; за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно–педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2019. 56 с.

ВПЛИВ СКАНДИНАВСЬКОЇ ХОДЬБИ НА ОРГАНІЗМ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В ПРОЦЕСІ ОНЛАЙН-ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМ ВИХОВАННЯМ

Аксьонов В. В., Аксьонов Д. В., Калашник Д. С.

У сучасному світі, коли онлайн-формат навчання стає невід'ємною частиною освіти, питання фізичного здоров'я та активності студентської молоді стають актуальними. Одним із способів підтримання фізичної активності під час онлайн занять є скандинавська ходьба. У цьому есе розглянемо вплив скандинавської ходьби на організм студентів під час онлайн занять фізичним вихованням у закладах вищої освіти.

Фізична активність та здоров'я студентів: Студентське життя, особливо під час онлайн навчання, часто пов'язане з сидячим способом життя, що може впливати на загальний стан здоров'я та фізичну форму студентів. Недостатній рівень фізичної активності може призвести до різних проблем, включаючи стрес, втомленість та погіршення фізичного здоров'я.

Скандинавська ходьба як варіант фізичної активності: Скандинавська ходьба – це вид фізичної активності, що включає ходьбу з палицями. Цей вид тренувань став популярним завдяки своїй легкості в освоєнні та доступності для людей будь-якого віку. Однією з його переваг є те, що його можна легко виконувати навіть в умовах обмеженого простору, що важливо під час онлайн-занять.

Вплив на фізичне здоров'я та психічний стан: Скандинавська ходьба сприяє розвитку м'язово-скелетної системи та покращує фізичну витривалість. Вона допомагає підтримувати оптимальний рівень кардіореспіраторної активності, поліпшує координацію та зменшує напругу у шийному та плечовому відділах спини, де часто виникає напруга під час довгого сидіння.

Покращення фізичного здоров'я також впливає на психічний стан. Спорт та фізична активність відомі своєю здатністю зменшувати рівень стресу та покращувати настрій. Скандинавська ходьба, використовуючи всі групи м'язів, може сприяти виробленню ендорфінів, що поліпшує психічний стан студентів.

У ході аналізу впливу скандинавської ходьби на організм студентської молоді в процесі онлайн занять фізичним вихованням, стало очевидним, що ця форма фізичної активності має численні позитивні аспекти для фізичного та психічного здоров'я студентів.

Скандинавська ходьба стала не лише ефективним засобом підтримки фізичної активності, але й доступним і пристосованим для умов онлайн-навчання. Заняття цією формою активності не вимагають великого простору та спеціального обладнання, що дозволяє студентам впроваджувати їх у свій розклад, навіть працюючи дистанційно.

Вплив скандинавської ходьби на м'язово-скелетну систему, кардіореспіраторну активність та психічний стан студентів під час онлайн-занять фізичним вихованням підтверджується науковими дослідженнями та практичним досвідом. Ця активність сприяє збереженню фізичного здоров'я, поліпшенню настрою та зменшенню стресу.

Отже, впровадження скандинавської ходьби в розклад фізичної активності студентів у процесі онлайн-навчання у закладах вищої освіти може стати ефективним засобом підтримки їхнього здоров'я та загального благополуччя.

КІНОМИСТЕЦТВО ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Андрєєва М. О., Дмитренко К. А., Гладун Т. О.

Постійні виклики що постають перед сучасною вищою освітою пов'язані із вирішенням надскладних виховних завдань, які виникли як у наслідок запровадження дистанційного навчання через карантинні обмеження, так і у зв'язку із початком повномасштабної війни в Україні. Уся територія нашої держави знаходиться у постійній небезпеці, і це відбивається на моральному й емоційному стані кожного громадянина.

Студентська молодь одна із уразливих категорій населення, але саме ця соціальна група є майбутнім нашої країни. Особливо соціальні працівники займатимуть важливе місце у забезпеченні соціальної допомоги і підтримки громадян країни на засадах взаємоповаги, порозуміння і рівних можливостей.

У сучасних наукових дослідженнях І. Бежа, М. Євтуха, Л. Кондрашової, В. Коцура, В. Лозової, В. Мірошніченко, Г. Пономарьової, М. Роганової, Р. Сопівника, Т. Сущенко, А. Харківської, Г. Шевченко увага приділяється вдосконаленню технологій виховання особистості. У роботах Л. Казачкова, М. Колеснікова, І. Кузьо, Л. Масол, кіномистецтво активно досліджувалося як засіб виховання дітей та молоді. Аналізуючи ці дослідження можемо зазначити, що існує тенденція до використання кіно як засобу естетичного виховання дітей та молоді, однак потенційні можливості для використання кінематографу в виховній роботі ЗВО не досліджувалися.

Розкриття проблеми використання творів кіномистецтва як ефективного засобу виховання майбутніх фахівців соціальної сфери варто розпочати, з усвідомлення факту, що сучасна людина живе в інформаційному просторі, то ж медіа простір сприймається нею, як ще одна із форм реальності, і складає цілком реальне середовище буття. Це норма і дійсність сучасної культури.

Аудіовізуальні технології, такі як кіно, телебачення та мультиплікація вже давно є частиною життя людства і мають такий самий вплив на соціалізацію особистості, як і виховання. Саме медіа можна вважати основним засобом виробництва культури сьогодення, а не тільки комунікативним механізмом. Варто наголосити, що мистецтво має неопосередкований вплив на формування духовного світу людини, а також є їй доступним для широкого загалу [2]. Враховуючи цей потенціал, та використовуючи його у виховному процесі закладу вищої освіти, можна досягти високих результатів.

Завдяки кінематографу ми маємо можливість розвивати у майбутніх фахівців соціальної сфери здатність виявляти емпатію і порозуміння, сформувати стійкість до складних життєвих ситуацій та виборів, що є показниками рівня розвитку духовності людини, та можуть у майбутньому бути орієнтирами і стимулами для професійної реалізації.

Взагалі, аналізуючи завдання виховної роботи варто звернути увагу на

дослідження Г. Пономарьової, яка зазначає, вдосконалення системи виховання у закладі вищої освіти насамперед пов'язується із пошуком можливостей розкриття власних потреб і здібностей, що обов'язково сприятиме самоствердженню, самореалізації (особистий та професійний аспекти), пізнанню своєї сутності та самовизначенню, знаходженню свого місця в освітньому середовищі вишу (на засадах психологічного комфорту та усвідомлення власної значущості), залучення до загальної та професійної культури, та у самореалізації в діяльності й спілкуванні на засадах духовно-моральних ідеалів суспільства рівних можливостей [3].

На думку авторки система виховної роботи включає в себе компоненти, які мають реалізовувати конкретні виховні цілі й сприяють такому розвитку особистості, який би відповідав очікуваному результату. Саме розвиток особистості майбутнього фахівця соціальної сфери є головною метою виховної системи. Стосовно закладів вищої освіти, у яких відбувається підготовка майбутніх соціальних працівників та фахівців соціальної сфери, то слід зазначити, що система виховної роботи базується на повсякденному досвіді, і саме це відповідає логіці педагогічних дій на шляху досягнення педагогічних цілей [3].

Усе вищезазначене й робить виховання домінантою професійної підготовки майбутнього соціального працівника, й найголовніше що має зробити вихователь – це забезпечити духовно-культурну спрямованість освітнього процесу ЗВО й спрямувати усі зусилля на розкриття глибинної сутності професії соціального працівника та її гуманне призначення .

Використання кінематографа й усіх його елементів є цілком виправданим і ефективним у виховній системі закладу вищої освіти. Також варто звернути увагу що ефективність цього засобу підкріплюється зацікавленістю сучасної молоді в фільмах та серіалах.

Ми погоджуємося з думкою Є. Силко, що кінематограф не нав'язує свою точку зору, а пропанує бачення під різними кутами зору і різні інтерпретації, то ж реальність є багатогранною у творах мистецтва і створює відчуття діалогу з аудиторію. Життєва реальність стає багатогранною і майбутні фахівці мають змогу зазирнути у глиб життєвих проблем і турбот героїв, формуючи власне бачення і ставлення до проблем. Таким чином ми маємо можливість розвивати критичне мислення у майбутніх фахівців, духовне сприйняття реальності та естетичний смак, формуємо здатність до глибокого аналізу та самоаналізу, рефлексії; спроби зрозуміти логіку поведінки героїв та ідеї автора, визначення власної позиції з визначених автором питань, набуття соціального досвіду на прикладах продемонстрованих у авторському баченні [4].

Такий вплив кіномистецтва має велике значення саме у вихованні майбутніх фахівців соціальної сфери, оскільки саме за допомогою фільмів (художніх та документальних), ми маємо змогу:

- вперше познайомити студентів зі складними соціальними проблемами, яскраво та емоційно продемонстрованими на екрані;

- допомогти подолати перший емоційний стрес, від зустрічі зі складними проблемами, це особливо важливо для студентів молодших курсів, які ще не мали достатньо практики і можуть занадто емоційно реагувати на життєві історії та проблеми;

- запропонувати шляхи вирішення різних соціальних проблем (за допомогою фільмів ми не тільки пропонуємо вирішення проблеми, але й можемо прослідкувати на наслідками прийнятих рішень героїв, та їх відстежити їх мотивацію).

На відміну від усіх інших мистецьких напрямів, саме кіно має можливість продемонструвати студентам різноманітність світу, різні точки зору людей та допомагає сформувати своє власне бачення реальності. Усе це дасть змогу їм в майбутньому формувати більш широкі зв'язки із людьми, і привчить бачити усі сторони проблеми й причинно-наслідкові зв'язки. Кіно вчить по-новому усвідомлювати та «бачити» оточуючу дійсність, підкреслює нові деталі, дає змогу здобути досвід, не проживаючи травмуючі події, відкриває цінність природи, побуту, праці, мистецтва, людського життя взагалі [1].

Кінематограф, об'єднує в собі як науково-технічний прогресу так і художню творчість. Безумовно, в більшості випадків ми звертаємо увагу саме на «мистецьку» складову, однак, саме завдяки своїй технічній доступності, ми маємо можливість широко використовувати його у професійній діяльності. Синтез аудіо і відео ефектів, його багат шаровість і глибина дають змогу показати й розкривати різні аспекти життя максимально наближено до реальності. Все це значно розширює емоційно-пізнавальну ємність екранного мистецтва, забезпечуючи більш тісний контакт із глядацькою аудиторією. А здатність кіно тиражувати продукцію художньої творчості значно розширює масштаби його впливу.

Отже, обираючи кіномистецтво як засіб виховання майбутніх фахівців соціальної сфери, варто пам'ятати, що: кінематограф може зробити внутрішній світ молодого спеціаліста більш різноманітним, допоможе їм підготуватися до різноманітних життєвих та професійних ситуацій, дасть досвід вивчати проблеми клієнтів більш ефективно і дасть можливості для пошуку нових шляхів їх вирішення. Кіно демонструє раніше небачені деталі, невідомі з досвіду власного сприйняття; кіно відкриває естетичну і моральну цінність різноманітних предметів і явищ дійсності.

Список використаних джерел

1. Ігошкіна Н. (2001) Кіномистецтво як феномен культури. Київ: Вища школа №4-5, 2001. С. 75-84.
2. Кудін А. (2012) Інформаційно-комунікаційні технології в навчанні: монографія. Луцьк: «Волиньполіграф». С. 83.
3. Пономарьова Г. Ф. (2020) Досвід використання дистанційних технологій в організації виховної роботи педагогічних закладів вищої освіти в умовах карантину. *Духовність особистості: теорія, методологія і практика* №2 (95). С. 149-159.

4. Є.Силко (2014) Організація проекту «кіноклуб» як естетико-педагогічна позааудиторна робота зі студентами педагогічних вишів *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка* (Вип. 2). С. 30-34. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDU_2014_2_8

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Аржанухіна С. В., Агафонова Д. В.

Сучасна освітня політика України, зумовлює формування системи підготовки майбутніх фахівців відповідно до міжнародних стандартів освіти, спрямована на інтеграцію зі світовим освітнім простором.

Значною мірою стають актуальними проблеми, які пов'язані з підготовкою вчителів музичного мистецтва як компетентних професіоналів, відбувається переорієнтація мистецької освіти на культурологічну модель, що передбачає виховання «людини культури»: культури її думок, почуттів, особистісної позиції, культури спілкування. Педагогічна комунікація, являючись формою професійної поведінки, підпорядковується відповідним правилам та здійснюється на основі комплексу культурних, антропологічних, соціально-психологічних передумов, а також специфіки музичного мистецтва та особливостей його сприймання.

Аналіз культурологічної, педагогічної, психологічної наукової літератури свідчить про те, що окреслена проблема розглядається дослідниками в різних аспектах: виокремлення теоретико-методологічних основ професійного спілкування (С. Максименко, Т. Титаренко); психологічна специфіка комунікативної компетентності особистості (В. Рижов, С. Терещук); особливості творчої взаємодії викладача і студента під час навчання музиці (Л. Коваль, В. Ревенчук) тощо. Пошукам оптимальних шляхів у налагодженні міжособистісних взаємин між здобувачем освіти та викладачем присвячені праці з мистецької педагогіки О. Єременко, Г. Падалки, О. Ростовського, О. Хижної та інших дослідників.

У музично-педагогічному процесі присутня багатосторонність комунікації, яка проявляється на різних рівнях: спілкування з викладачем; з музичним мистецтвом (в формі слухання, виконання); спілкування з композитором, з епохою; міжособистісне спілкування студентів (під час співтворчості). Педагог виступає організатором ситуації спілкування з музичним мистецтвом. Ось чому серед загальних професійних компетенцій майбутнього вчителя музичного мистецтва на перший план виходить *комунікативний аспект*.

Метою статті є розкриття важливості розвитку і формування комунікативної культури майбутніх учителів мистецького профілю під час освітнього процесу.

Варто зазначити, що у змістово-термінологічному сенсі поняття

«комунікація» (лат. – *communicatio* – шлях повідомлення, спілкування) є близьким за змістом поняттям «взаємодія» та «взаємовплив». Професійно-педагогічне спілкування є системою органічної соціально-психологічної взаємодії педагога та студентів, змістом якої є обмін інформацією, організація взаємовідношень за допомогою засобів комунікації, надання виховного впливу. Педагог виступає активатором цього процесу, організовує його та керує ним. Комуникативна взаємодія покликана задовольнити головні потреби здобувачів освіти. Сприятливі взаємовідношення викладача та студентів забезпечують особистісну захищеність, переживання емоційного благополуччя кожним з них.

Природа спілкування поліфункціональна та, окрім традиційних – *перцептивної, комуникативної та інтерактивної* – функцій, а також специфічних функцій музично-педагогічного спілкування (інформаційно-комуникативної, регулятивної і афективно-комуникативної), включає ще інструментальну функцію – основну робочу функцію спілкування, що постає у передачі інформації; синдиктивну – функцію об'єднання та укріплення спільності між студентами та педагогами у великих та малих групах; функцію самовираження, що орієнтується на взаєморозумінні та безпосередньому контакті; трансляційну функцію, що виражається у передачі конкретних засобів музичної діяльності; прогностичну функцію – прогнозування подальшого розвитку міжособистісної взаємодії у музично-педагогічному процесі.

Педагогічне спілкування покликане активізувати операційну напругу, що забезпечує успішне виконання діяльності, а не створювати емоційну напруженість, що дезорганізує нервову систему, знижує працездатність, породжує психологічний бар'єр між викладачем та аудиторією.

Традиційно вчені виділяють наступні компоненти педагогічного спілкування: технологічний: 1) арсенал психолого-педагогічних засобів, 2) розуміння педагогом своїх індивідуальних експресивних можливостей; морально-естетичний компонент: професійна мораль (повага достоїнств студента, педагогічний такт, висока культура спілкування), гармонія внутрішніх та зовнішніх проявів викладача, його артистичність, творча самобутність. В студента переживання емоційного задоволення попереджає виникнення «естетичного бар'єру». Педагогічна комунікація розгортається на фоні відношень до особистості і до музики. Педагоги-музиканти серед компонентів педагогічного спілкування виділяють і специфічний естетичний компонент: що забезпечує взаємозв'язок між музичним мистецтвом та особистістю; естетичні достоїнства самого художнього твору, що накладають свій відбиток на комуникативний процес; музичну мову, потребує якісно іншого вербального відтворення; особливу естетичну цінність музичного мистецтва, що найбільш яскраво проявляється у педагогічній комунікації.

На думку одного з засновників гуманістичної психології К. Роджерса, вагомою є реалізація викладачем функції фасилітації, полегшення. Звідси важливість висновку про необхідність підтримуючої атмосфери спілкування, яка сприяє самореалізації студента в музично-виконавській діяльності. В

цьому випадку взаємодія зі студентом носить особистісний, ціннісно-смысловий характер.

На наш погляд, формування професійної комунікативної компетентності здобувачів освіти буде протікати успішно при дотриманні наступних педагогічних умов:

- спрямованості педагогічного процесу при вивченні музичних дисциплін на музично-педагогічну, комунікативну та психологічну підготовку студентів;

- використання у якості базового методичного принципу у роботі зі студентами принципу індивідуального підходу, що заключається у розумінні особистості студента, рівня його музичного та особистісного розвитку, використанні адекватних прийомів педагогічної взаємодії;

- впровадження в освітній процес додаткових форм індивідуальної та колективно-групової діяльності студентів (установчо-освітній курс, індивідуальна робота у класі, ділові ігри, тести, опитування, комунікативні практикуми, комунікативні тренінги, «репетиції» відповідей на іспитах, «репетиції» роботи з хором і т.п.);

- розвиток у студентів професійно-значущих рефлексивних якостей: розуміння особливостей музичного досвіду, досвіду спілкування з колективом (хором, інструментом), самооцінка своїх виконавчих та педагогічних можливостей, ініціативність у виборі прийомів педагогічної комунікації відповідно музичної обдарованості студентів у ході педагогічної або хорової практики.

Зазначене дозволяє констатувати, що оволодіння теорією професійно-педагогічного спілкування, пізнання його структури, моральних принципів, входження в «технологію» цього процесу, формування особистісного досвіду комунікативної діяльності, придбання в результаті цього професійних комунікативних прийомів та навичків, представляє основні напрямки роботи, які можуть сприяти становленню комунікативних здібностей і комунікативної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Список використаних джерел

1. Пономарьова Г. Ф. Виховання майбутнього педагога : теорія і практика : монографія. Харків : ТОВ «Ранок», 2014. 547 с.

2. Ростовський О. Я. Методика викладання музики в основній школі : навчально-методичний посібник. / Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2015. 272 с.

3. Юник Д. Г. Виконавська надійність музикантів-інструменталістів у контексті психологічних теорій / Київ : Наука і сучасність: Зб. Наук. праць НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2006. Том 55. 189 с.

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК ЗАПОРУКА САМОРОЗВИТКУ ТА САМОВДОСКОНАЛЕННЯ

Аулова А. В., Притуляк Л. М.

У сучасних умовах проблема підвищення рівня професійної компетентності педагога, який спроможний творчо мислити і моделювати освітній процес, бути генератором і реалізатором ідей, а також впроваджувати нові технології в процес навчання і виховання, вкрай актуальна. Це головним чином зумовлено тим, що професійно компетентний вчитель чинить позитивний вплив на формування особистості дитини, може досягти в своїй діяльності кращих результатів і реалізує власний творчий потенціал. Безперечно, вдосконалення рівня професійної компетентності педагога – це один із головних напрямків реформування сучасної системи освіти.

Питання формування професійної компетентності педагога в різні часи піднімали В.Адольф, Т.Браже, С.Будак, С.Вершловський, О.Добудько, І.Котов, В.Кричевський, В.Маслов, Л.Соломко, Н.Харитонова та інші, які наголошували на необхідності підвищення професійної компетентності педагога в умовах багаторівневої професійної освіти. Відповідно, науковці В.Беспалько, А.Вербицький, М.Кларін, Я.Коломинський, Г.Селевко та інші пов'язували проблему формування професійної компетентності педагога з технологічною організацією навчання. У свою чергу, в зарубіжній педагогіці питанню формування професійної компетентності педагога присвячені праці Д.Бритела, Є.Джимеза, Р.Квасниці, В.Ландшеєр, М.Леннона, П.Мерсера, М.Робінсона та ін.

Згідно концепції контекстного підходу до навчання професійна компетентність розглядається через систему усвідомлених знань, тобто щоб бути теоретично і практично компетентним, потрібно зробити подвійний перехід: від знака – до думки, а від думки – до вчинку та дії. При цьому перехід від інформації до її використання опосередковується думкою, що робить цю інформацію знаннями. Професійною компетентністю педагога є сукупність його особистісних якостей, загальної культури і кваліфікаційних знань, умінь та методичної майстерності, гармонійне поєднання яких дає оптимальний результат у педагогічній діяльності. На першому місці стоять внутрішні фактори педагога: його особистісні якості, тобто структура особистісних здібностей і рис характеру, загальна культура, управлінські та організаторські можливості, а далі – кваліфікаційна компетентність, що включає знання, вміння та навички з отриманої спеціальності. Педагогічний словник трактує поняття професійної компетентності як сукупність знань та умінь, необхідних для ефективно професійної діяльності, вміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності та використовувати інформацію [1, с. 21].

Якщо врахувати те, що професійна компетентність є базовою характеристикою діяльності спеціаліста, що включає змістовий (знання) та

процесуальний (уміння) компоненти і має такі вагомні ознаки, як мобільність знань, гнучкість методів професійної діяльності і критичність мислення, то професійно-педагогічна компетентність вчителя – це складна багаторівнева стійка структура його психічних рис, яка формується в результаті інтеграції досвіду, теоретичних знань і практичних умінь, значущих для педагога особистісних якостей та має окреслені мобільність, гнучкість і критичність мислення. Водночас професійна компетентність вчителя зумовлює його педагогічну майстерність. Роль педагогічної компетентності для педагогічної діяльності зумовлена її функціями: педагогічного самовизначення, педагогічного самомотивування, педагогічного самонавчання і самовдосконалення, педагогічної самореалізації, педагогічної самопрофілактики і самореабілітації [3, с. 45].

До змісту професійної компетентності педагога вчені здавна включали знання предмета, методики його викладання, педагогіки та психології, рівень розвитку професійної самосвідомості, індивідуально-типові особливості та професійно значущі якості. Педагогічна компетентність поєднує в собі певні види компетенцій, що розкривають загальні здатності педагога в різних аспектах педагогічного процесу. Вказані компетенції є наступними: інтелектуальна, діагностична, проєктувальна, організаторська, прогностична, інформаційна, стимулююча, оцінно-контрольна, аналітична, психологічна, соціальна, громадянська, комунікативна, рефлексивна, творча, методична, дослідницька та ін. До структурних компонентів професійної компетентності педагога деякі вчені відносять спеціальну компетентність у галузі дисципліни, що викладається; методичну компетентність в галузі формування знань, умінь та навичок; психолого-педагогічну компетентність у галузі мотивів, здібностей і спрямованості; аутопсихологічну компетентність, тобто рефлексію педагогічної діяльності. Згідно окремої класифікації, існує чотири типи професійної компетентності педагога: функціональна, що відзначається професійними знаннями та вмінням їх реалізувати; інтелектуальна, що має прояв у здатності аналітично мислити та здійснювати комплексний підхід до виконання своїх обов'язків; ситуативна, що дає змогу діяти в залежності від певної ситуації; соціальна, що передбачає наявність комунікативних та інтегративних здібностей [4].

Сучасний педагог повинен розвивати компоненти своєї професійної компетентності, зокрема мотиваційно-ціннісний (погляди, уявлення, сподівання і мотивації), когнітивно-технологічний (володіння відповідними знаннями та вмінням їх практичного застосування), комунікативний (володіння культурою спілкування, здатність створювати комфортну атмосферу та ін.), рефлексивно-діяльнісний (спроможність до критичного самоаналізу, самооцінки, готовність до змін та ін.); морально-етичний (поважання гідності учня, такт, толерантність, емпатія та ін.). Проте слід враховувати шляхи формування професійної компетентності педагога: розробка і видання типових програм, методичних посібників, підручників та методичних матеріалів щодо формування професійної компетентності; розробка та запровадження нових методик навчання і виховання задля формування

конкурентоспроможного працівника освітньої галузі; використання ЗМІ для висвітлення передового педагогічного досвіду; регулярне вивчення світового педагогічного досвіду з подальшою адаптацією кращих прикладів формування педагогічної компетентності; ефективне застосування інноваційних програм освітніх технологій; науково-методичні розробки з питань стратегії розвитку освітнього процесу; використання творчого потенціалу вчителів-практиків і науковців в удосконаленні освітнього процесу та ін. [3, с. 80].

Отже, до складу такого багатогранного історичного явища, як професійна компетентність педагога, входить сукупність цілого ряду ознак: наявність знань для успішної діяльності, усвідомлення значущості цих знань для майбутньої професійної діяльності, набір операційних умінь, володіння алгоритмами вирішення професійних завдань і здатність до творчості у вирішенні професійних завдань. Роль педагогічної компетентності для педагогічної діяльності спричинена її функціями. До змісту професійної компетентності педагога включені знання предмета і методики його викладання, педагогіки та психології і рівень розвитку професійної самосвідомості, індивідуально-типові особливості та професійно значущі якості.

Список використаних джерел

1. Арабаджи-Донець Л.І. Компетентнісний підхід в сучасній освіті. *Особистіснопрофесійний розвиток вчителя в умовах реалізації Концепції Нової української школи*: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (14–16 червня 2018 р., м. Мелітополь, Україна) / Ред.-упоряд. Дубяга С.М., Чорна В.В., Яковенко І.О. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2018. С. 21–22.
2. Гапоненко Л. Розвиток рефлексії як психологічного механізму корекції професійної поведінки у педагогічному спілкуванні. *Рідна школа*. 2002. № 4. С. 14–16.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. Київ : «К.І.С.», 2004. 112 с.
4. Сергієнко Н.Ф. Професійна компетентність сучасного вчителя. [Електронний ресурс]. Режим доступу:http://images/content/nashi_vydanya...upr].
5. Скворцова С.О. Професійна компетентність вчителя: зміст поняття. *Наука і освіта*. 2009. № 4. С. 93–94.
6. Тур Р.Й. Педагогічна рефлексія – основа формування творчого саморозвитку особистості. *Управління школою*. 2004. № 13. С. 22–24.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО САМОРОЗВИТКУ ТА САМООСВІТИ ПЕДАГОГА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Баулай В. М., Хряпіна О. Г., Широколова М. В.

Проблема інноваційних підходів до саморозвитку та самоосвіти освітянина залишається дуже актуальною в сучасній педагогічній науці, оскільки запити й потреби у суспільстві й технологіях вимагають від викладачів постійного вдосконалення та адаптації до нових вимог. Сучасний педагог повинен бути не лише експертом у своїй галузі, але й постійним учасником процесу самовдосконалення на професійному рівні.

Одним із ключових аспектів у розвитку педагогічної майстерності через використання інноваційних методик навчання та педагогічних технологій є формування професійної компетентності. Це охоплює впровадження новітніх ідей у практичну діяльність педагога, використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес, а також вивчення та застосування різноманітних педагогічних методів, спрямованих на ефективніше викладання та залучення здобувачів до активного процесу оволодіння знаннями.

Основною метою розвідки є розкриття та аналіз важливості інноваційних підходів у процесі саморозвитку та самоосвіти педагогів з метою формування їх професійної компетентності, пошуку та реалізації ключових аспектів, що впливають на цей результат.

Надто важливою є саморозвиток та самоосвіта педагога як основа його професійного зростання. Це охоплює постійне вивчення нових наукових відкриттів у галузі педагогіки, ознайомлення з передовими методиками та підходами, а також участь у майстер-класах, тренінгах, вебінарах та конференціях. Саморозвиток й самоосвіта дозволяє педагогам оновлювати свої знання й навички, впроваджувати нові ідеї у власну практику та підвищувати якість навчання.

Сучасні напрацювання з відповідної проблематики мають кілька важливих тенденцій і напрямів у дослідженнях з інноваційних підходів до саморозвитку та самоосвіти педагогів:

- використання технологій, а саме як педагоги використовують онлайн-курси, веб-семінари, відеоуроки та соціальні мережі й платформ для саморозвитку та самоосвіти;

- розвиток компетентностей для дистанційного навчання в умовах пандемії COVID-19 та широкомасштабної агресія Російської Федерації проти України стали викликом для педагогів переходити до онлайн навчання Науковці з'ясували, як педагоги навчаються адаптувати свої навички до цих нових умов освітнього середовища;

- наступним чинником у саморозвитку та самоосвіті є рефлексія й самооцінка, яка розглядається дослідниками, так що педагоги можуть вдосконалювати ці навички, щоб покращити свою роботу.;

- актуальним для зазначеної проблеми є висвітлення значення соціального навчання і співпраці, зокрема як спільноти педагогів, що можуть сприяти обміну знаннями та підтримці один одного;

- для підвищення можливостей мотивації у саморозвитку та самоосвіти, як зазначається для педагога мають місце, використання системи заохочення й стимулювання.

Сучасні рекомендації спрямовані на вивчення та узагальнення новітніх тенденцій до самоосвіти та саморозвитку педагогів, виявлення їх ефективності та впливу на формування професійних компетентностей. Окрім цього, вони спрямовані на визначення інструментів та методів, які можуть сприяти підвищенню якості освіти через постійне самовдосконалення педагога. Слід назвати ще один визначальний чинник, який має бути, що впливає на успішність саморозвитку та самоосвіти педагога, це як доступність ресурсів для цього, підтримка з боку адміністрації закладу освіти та колег.

Отже, перераховані вище тенденції і напрями підкреслюють актуальність не тільки висвітлення, а й реалізації інноваційних підходів до самоосвіти та саморозвитку педагогів як основного інструменту формування їхньої професійної компетентності з урахуванням поточних викликів освітнього середовища.

У сучасному світі, де освітні технології та методи постійно розвиваються, педагоги зіткнулися з необхідністю постійного саморозвитку та самоосвіти, щоб залишатися компетентними та ефективними в своїй професійній діяльності. Зрозуміло, що традиційні методи навчання та професійного росту вже не завжди відповідають сучасним вимогам і викликам в освіті. Тому підходи до саморозвитку та самоосвіти педагога як засіб формування професійної компетентності стає дедалі більш актуальною та важливою для педагогічної галузі.

Саморозвиток та самоосвіта педагога є фундаментальними елементами його професійного зростання. Саморозвиток – це систематичний процес, за допомогою якого педагог удосконалює свої навички, знання та особистісні якості. Самоосвіта – це активний процес набуття знань та навичок, який вимагає від педагога самодисципліни та самоконтролю. Ці категорії взаємодіють і сприяють розвитку професійної компетентності педагога. Саморозвиток допомагає вдосконалювати особистісні якості, включаючи лідерські навички, творчість та вміння адаптуватися до змін. Самоосвіта, у свою чергу, надає педагогові можливість оновлювати свої знання та методики навчання, щоб відповідати вимогам сучасного освітнього середовища.

Сучасний педагог стикається зі значними викликами та змінами в освіті, які вимагають постійного саморозвитку. Зміни в технологіях, методах навчання та вимоги суспільства створюють потребу в оновленні освітнього процесу й набутті нових компетентностей.

Педагоги повинні бути готові до впровадження інновацій, використання сучасних засобів комунікації, підтримки різних форм навчання й сприяння в освітньому середовищі для здобувачів з особливими потребами.

Інноваційні підходи дозволяють педагогам не тільки оновити свої знання та навички, але й створити активне та пізнавальне освітнє середовище для здобувачів.

Саморозвиток і самоосвіта стають необхідними елементами сучасного педагогічного процесу. Сучасний педагог повинен бути готовим до постійного навчання, адаптації до змін у галузі освіти й педагогіки, інакше його професійна компетентність може стати недостатньою.

Інноваційні підходи, такі як використання сучасних технологій, онлайн-ресурсів, відкритих курсів та спільних навчальних платформ, дозволяють педагогам покращувати свої знання та навички в більш ефективний спосіб. Вони надають можливість не тільки підвищувати свою професійну компетентність, але і налагодити ефективне освітнє середовища для здобувачів.

Завдяки інноваційним підходам до саморозвитку та самоосвіти, педагоги можуть вдосконалювати свою діяльність, забезпечувати якісне навчання та сприяти розвитку нового покоління громадян. Таким чином, інноваційні підходи стають не лише інструментом для фахового росту педагога, але і способом забезпечення вищої якості освіти в цілому.

Важливо, щоб педагоги та освітні установи були відкритими до нововведень та постійного вдосконалення, адже саморозвиток та самоосвіта - це ключові фактори успішного просування вперед в сучасному освітньому ландшафті. Інновації в саморозвитку та самоосвіті педагогів є запорукою якісної освіти та готовності суспільства до викликів майбутнього.

АНГЛІЙСЬКА МОВА ЯК ОДИН ІЗ ІНСТРУМЕНТІВ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Бельмаз Я. М.

Проблема підвищення якості викладання у вищій школі, конкурентоспроможність молодих фахівців є актуальною в контексті модернізації системи освіти в Україні.

Знання іноземної мови, і зокрема англійської, є важливим компонентом професіограми сучасного викладача вищої школи. Володіння англійською мовою сприяє як викладацькій, так і науковій діяльності викладача. Англійська мова є мовою багатьох галузей наук, інтернаціональною мовою спілкування. У сучасному суспільстві без належного рівня володіння іноземною мовою неможливо встигнути за розвитком науки та мати відповідний професійний рівень.

У контексті англійської мови як інструмента підвищення якості викладання можна визначити такі аспекти, які підтверджують важливість впровадження англійської мови:

1. Мовна компетентність як основа якісного викладання:

Розвиток володіння англійською мовою сприяє високій мовній

компетентності викладачів, що є ключовим аспектом ефективного навчання.

2. Глобалізація та міжнародна співпраця:

Володіння англійською виходить за межі комунікації та відкриває доступ до міжнародних наукових спільнот, що сприяє обміну знань та підвищенню наукової активності.

3. Забезпечення доступу до сучасних навчальних ресурсів:

Англійська мова відкриває доступ до багатства навчальних матеріалів та наукових джерел, що дозволяє підвищити якість навчання та досліджень.

4. Підвищення конкурентоспроможності випускників:

Володіння англійською мовою робить випускників більш привабливими на ринку праці, забезпечуючи їм конкурентні переваги в глобальному середовищі.

5. Розвиток міжкультурної компетентності:

Вивчення англійської мови сприяє розширенню культурного світогляду студентів, розвиває їхню міжкультурну чутливість та здатність до ефективної співпраці в різноманітних командних середовищах.

6. Підтримка академічної мобільності:

Знання англійської мови спрощує процес студентської та викладацької мобільності, сприяючи обміну ідеями та розвитку академічних зв'язків з іншими країнами.

7. Адаптація до сучасних технологій:

Англійська мова є ключовою для розуміння та використання сучасних технологій, що підтримує інноваційні підходи до викладання та досліджень.

8. Залучення іноземних студентів та викладачів:

Англійська мова створює сприятливий контекст для залучення іноземних студентів та викладачів, що сприяє обміну досвідом та різноманіттю культурних підходів до навчання.

9. Підтримка наукових публікацій та конференцій:

Знання англійської мови є ключовим для активної участі у наукових конференціях та публікаціях в міжнародних наукових журналах, що забезпечує високий стандарт наукової діяльності.

Зважаючи на вищевикладене, МОН України постійно опікується підвищенням рівня мовної освіти учасників освітнього процесу. З 2014 року Британська Рада у партнерстві з Міністерством освіти та науки України протягом 3 років проводили ґрунтовне дослідження в університетах всієї країни, щоб оцінити сучасний стан викладання англійської мови, а також роль і статус англійської мови в цих установах [1, с. 12]. У результаті був представлений аналіз результатів дослідження та надані рекомендації щодо вдосконалення викладання англійської мови в українських університетах. [1, с. 12]. На основі цих рекомендацій проєкту «Англійська мова для університетів» було розроблено «Концептуальні засади державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти в Україні» Міністерством освіти і науки України спільно з Британською Радою в Україні. У цьому документі визначаються мета та завдання державної політики щодо розвитку англійської мови у вищій освіті в Україні, сфера дії

державної політики у цьому питанні, представлено аналіз стану розвитку англійської мови у вищій освіті, візія щодо розвитку англійської мови у вищій освіті в Україні, а також запропоновані рекомендації для ефективного використання англійської мови у сфері вищої освіти в Україні [2].

Відповідно до реалізації «Концептуальних засад державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти в Україні» Міністерством освіти і науки України були представлені «Методичні рекомендації щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах вищої освіти України» [3]. У зазначеному документі надані рекомендації керівництву ЗВО, викладачам англійської мови за професійним спрямуванням та англійської мови для академічних цілей (АМПС, АМАЦ) ЗВО, викладачам фахових дисциплін англійською мовою (ВФДАМ), іншим працівникам ЗВО. Виконання рекомендацій буде сприяти підвищенню рівня володіння англійською мовою випускниками та викладачами закладів вищої освіти, покращенню статусу англійської у вищій освіті, підтримці безперервного професійного розвитку. Кожен заклад вищої освіти розробляє план заходів для реалізації Методичних рекомендацій з забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах вищої освіти України. Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради також активно працює у цьому напрямі, зокрема було розроблено такий план, в якому запропоновані заходи як для здобувачів освіти (Speaking Club для здобувачів освіти (Virtual EL Educator), залучення англомовних «запрошених» лекторів для різних ОП, проведення опитування здобувачів освіти та аналіз його результатів щодо потреб здобувачів освіти з вивчення англійської мови тощо), так і для викладачів (презентація Методичних рекомендацій з забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах вищої освіти України науково-педагогічним працівникам академії, методичний семінар «Англійська мова для академічних цілей: особливості ОК», Круглий стіл «Нові тенденції викладання англійської мови за професійним спрямуванням» тощо).

Таким чином, всі учасники освітнього процесу розуміють важливість англійської мови для якісної освіти та професійного розвитку і докладають зусиль для підвищення власного рівня володіння англійською мовою та забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах вищої освіти України.

Список використаних джерел

1. Інтернаціоналізація українських університетів у розрізі англійської мови: Проект «Англійська мова для університетів» / Род Болайто та Річард Вест. Київ : «Видавництво «Сталь», 2017. 154 с.

2. Концептуальні засади державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти (проект) (2019) URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/2019-06-24-proekt-konts-angl-movi-1.docx> (дата звернення 22.11.2023)

3. Методичні рекомендації щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах вищої освіти України : наказ, рекомендації МОН України від 25.07.2023. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0898729-23#Text> (дата звернення 22.11.2023)

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Бережна А. В.

Актуальність проблеми. У сучасному суспільстві постає проблема створення нової моделі освіти, яка б відповідала викликам сьогодення. Все частіше спостерігається тенденція реформування освітніх систем у напрямку глобалізації, гуманізації та у створенні демократизації освіти загалом. Важливим постає орієнтація на постійний розвиток особистості, а також на формування її національної свідомості, любові до власного народу та країни. За таких потреб пріоритетними постають завдання національно-патріотичного виховання особистості як основного напрямку виховного процесу.

Спираючись на Концепцію національно-патріотичного виховання, метою якої є «становлення самодостатнього громадянина-патріота України, готового до виконання своїх громадянських обов'язків. А також формування активної суспільної позиції, утвердження національної ідентичності» [4]. Можна зробити висновок, що реалізація цієї мети відбуватиметься через організацію відповідних заходів громадянсько-патріотичного характеру, які слід активно впроваджувати починаючи із молодшого шкільного віку. Так як, на думку вчених, він є сензитивним для формування в особистості громадянської позиції та патріотичної свідомості. А отже постає потреба у пошуках нових форм та засобів організації національно-патріотичного виховання у професійній підготовці вчителів початкової школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання патріотизму та формування засад громадянського виховання особистості розкрито у Законах України «Про освіту» та «Про загальну середню освіту», Концепції НУШ та інших нормативних документах. Теоретичні питання патріотичного виховання знайшли відображення в наукових роботах О. Акімової, Г. Ващенко, М. Костомарова, Г. Пономарьової, І. Степанця; методики процесу патріотичного виховання в умовах модернізації освіти висвітлені у працях: І. Беха, К. Журби, К. Черної; сучасні тенденції та підходи до організації патріотичного виховання визначено М. Дубиною, О. Коркішко, П. Онищуком; створено методики професійної підготовки педагогів до організації національно-патріотичного виховання в умовах сьогодення (Т. Анікіна, Т. Мельник, Г. Назаренко).

Мета дослідження. Враховуючи виклики сьогодення, все більше виникає проблема виховання патріотично-свідомої особистості. Тож метою дослідження є висвітлення структури національно-патріотичного виховання як складової освітнього процесу. Та пошук нових форм та підходів до організації патріотичного виховання майбутніх учителів початкової школи в умовах модернізації освіти.

Виклад основного матеріалу. Проаналізувавши наукові дослідження з поданої теми, визначаємо що національно-патріотичне виховання слід розглядати не як вплив суб'єкта-вихователя на об'єкт вихованця, а як динамічну взаємодію та взаємозв'язок на основі партнерських взаємовідносин [1]. Як наслідок, можна спостерігати заміну ролей та функцій учасників патріотичного виховання, яке відбувається вже на засадах діалогу та співробітництва, що найбільш прийнятним є у сучасному суспільстві.

В.Гонський зазначає, що «національно-патріотичне виховання є одним із складників виховного процесу. Воно має бути систематичним та цілеспрямованим впливом на особистість. Патріотичне виховання має охоплювати всі сфери життя та поширювати вплив на усі покоління» [2]. Поділяючи думку вченого, робимо висновок, що національно-патріотичне виховання майбутніх учителів початкової школи – це цілеспрямований процес, метою якого є засвоєння та збереження культурно-історичного досвіду українського народу, формування патріотичної свідомості особистості, активної громадянської позиції.

Особливу увагу у формуванні національно-патріотичного виховання слід приділяти саме емоційній сфері. Так як емоції особистості та її почуття найяскравіше показують духовні прагнення, ставлення до дійсності. З огляду на це, система національно-патріотичного виховання майбутніх учителів початкової школи повинна базуватись на принципах гуманістичності та людяності.

Спираючись на дослідження Г. Пономарьової, зазначаємо, що сучасна студентська молодь посідає важливе місце в суспільному житті країни, тому що саме їх ціннісні орієнтири є показником розвитку суспільства та сучасних тенденцій. А отже важливим чинником при формуванні національно-патріотичного виховання є врахування емоційного стану особистості, її «я-образу». Таким чином, становлення особистості відбуватиметься не за рахунок набуття спеціальних знань та форм діяльності, а через активне включення в організацію заходів патріотичного характеру [6].

Результатом національно-патріотичного виховання майбутніх учителів початкової школи є національно-патріотична свідомість, що характеризується рівнем сформованості патріотичних знань, якостей та почуттів. Тож надзвичайно важливим є методи та форми реалізації соціально-педагогічних умов національно-патріотичного виховання майбутніх педагогів.

Важливо пам'ятати про специфічні виховні засоби, що характеризуються активним включенням особистості у процес виховання, та ґрунтуються на комунікації, демократичному стилю взаємовідносин, формуванню критичності. З-поміж них дослідники визначають Storytelling,

етичні тренінги, проєктна діяльність, рефлексійні ігри, створення проблемних ситуацій, аналіз конфліктів, дискусії, диспути, вебінари, інтернет-конференції та інші. Такі результативні форми сучасної освіти будуть дієвими і для організації національно-патріотичного виховання майбутніх учителів початкової школи.

Однією із новітніх інтерактивних форм національного виховання є введення загальнонаціональної хвилини мовчання. Метою такого заходу є вшанування героїв, вшанування відваги та самовідданості, сили духу. Такий цілеспрямований вплив на особистість допомагає впоратись із емоційними переживаннями, відчути важливість діалогу та обговорення проблеми.

Також, одним із дієвих засобів організації національно-патріотичного виховання учителів початкової школи в умовах сьогодення, є використання форм волонтерської діяльності. Активне включення особистості до організації та проведення добродійних заходів впливає на становлення її активної громадської позиції, вихованню патріотичної свідомості. Особистість набуває не тільки професійних умінь та навичок, а також вчиться активної комунікації із суспільством.

Звертаючись до традиційних форм організації національно-патріотичного виховання, визначаємо, що дієвими є проведення інтерактивних виховних бесід, де активно розглядається питання національної ідентичності, необхідності формування патріотичної свідомості, як визначного чиннику державотворення. Проте, не слід забувати про емоційний стан особистості при використанні будь-яких форм впливу. Сучасні дослідження доводять, що прості вправи на подолання стресу, підтримку емоційного стану дуже позитивно впливають на особистість, налаштовують її.

Висновки. Таким чином, сучасні підходи та тенденції організації національно-патріотичного виховання майбутніх учителів початкової школи мають базуватись на ідеях гуманізації та демократизації. Повинні враховуватись емоційний стан та почуття та особистісні орієнтири, щоб в умовах сьогодення відбулось становлення патріотично-свідомої, національно налаштованої особистості.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д., Цибульська О.І. Виховання особистості : у 2-х кн. Київ: Либідь, 2003. Кн. 2 : Особистісно-орієнтований підхід : науково-практичні засади. 2003. 344 с.
2. Гонський В. Патріотизм як основа сучасного виховання та ідеології держави: студії виховання. *Рідна школа*. 2001. № 2. С. 9–14.
3. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#n12>
4. Концепція національно-патріотичного виховання. URL: <https://nus.org.ua/news/mon-zatverdilo-novu-kontseptsiyu-patriotychnogo-vyhovannya/>
5. Назаренко Г. А. Сучасні підходи до виховання культури демократії

старшокласників // Матеріали наук.- практ. конференції (за результатами науково-дослідної роботи Інституту проблем виховання НАПН України у 2010 році) / за ред. І. Д. Беха, О. В. Мельника. Івано- Франківськ, 2011. Вип. І. С. 53-56.

6. Пономарьова Г. Ф. Національно-патріотичне виховання майбутніх педагогів у період державотворення. *Наукові записки кафедри педагогіки* : зб. наук.пр. / Харків. нац. ун-т імені В. Н. Каразіна, КЗ. «Харків. гуманітар.-пед. акад.»Харків. обл.ради. Харків, 2017. Вип. 40. С. 136–145.

СУТНІСТЬ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК УМОВИ ІНТЕГРУВАННЯ ДІТЕЙ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Бех Л. С.

У соціальній теорії та практиці наразі наголошується на тому, що суспільство має адаптувати стандарти, які в ньому існують до особливих потреб людей, які мають інвалідність, щоб ті могли жити незалежним життям.

Теоретичне обґрунтування необхідності та широких можливостей корекційної компенсації дефекту за рахунок побудови необхідних шляхів вирішення завдань належить видатному радянському психологу і педагогу початку ХХ століття Л. Виготському, який сформулював та обґрунтував сучасні уявлення про природу та сутність аномального розвитку. Стверджуючи, що нормальна та аномальна дитина розвиваються за однаковими законами, обумовленими культурно-історичним походженням вищих психічних функцій і специфічно людськими здібностями, вчений головну причину дитячої дефективності вбачав у «соціальному вивис» – випадінні аномальної дитини із складеної історично, корекційної за своєю природою системи трансляції суспільно-історичного досвіду. Він також наголошував, що аномальність неминуче породжує прагнення до компенсації і зверхкомпенсації, незалежно від рівня інтелектуального розвитку індивіда. Відповідно, на думку Л. Виготського, процес компенсації може носити як свідомий, так і не свідомий характер, а найбільш ефективно позитивні зміни в розвитку індивіда будуть відбуватись при наявності соціокультурного середовища.

Отже, діти з особливостями освітніми потребами мають бути життєстійкими та життєздатними, успішно вирішувати проблеми, долати труднощі, самостійно навчатись. Саме тому сучасні соціально-економічні реалії, трансформаційні процеси в українському суспільстві актуалізують проблеми, пов'язані з інтеграцією дітей з порушеннями розвитку у соціальне середовище. Включення дітей з особливостями психофізичного розвитку в багатогранне життя суспільства є однією з умов їхньої соціалізації, що реалізуються за допомогою різних моделей корекційної підтримки.

Медична модель спрямована на підтримку задовільного психофізичного стану дитини, яка має порушення розвитку, шляхом надання їй різноманітних медичних послуг. Корекційна модель передбачає створення умов для інтеграції дітей в соціум. Зміст політико-правової моделі полягає у захисті дітей та їх участі у всіх сферах життя суспільства. Модель культурного плюралізму спрямована на формування толерантного ставлення в суспільстві до дітей особливостями психофізичного розвитку.

У зв'язку з ратифікацією Україною в 1991 році Конвенції ООН «Про права дитини» все більшого визнання та поширення набуває корекційна модель, пов'язана із дотриманням прав людини. На противагу медичній моделі корекційна модель розглядає ваду здоров'я як соціальну проблему, а не як характеристику особистості, оскільки вона (проблема) створена непристосованістю оточення, включаючи ставлення до людей з особливими потребами та виробничі норми, архітектурну безбар'єрність і транспорт. Така модель спрямована на зміни в суспільстві таким чином, щоб воно забезпечувало рівну участь своїх громадян у здійсненні своїх прав і надавало їм таку можливість.

Отже, актуальною є необхідність інтеграції дітей з особливостями розвитку в суспільство шляхом розширення сфери їхніх соціальних контактів, створення сприятливих умов для розвитку їхніх потенційних можливостей, забезпечення навчання в загальноосвітніх навчальних закладах.

Процес інтеграції особистості в суспільство різнобічно аналізується в класичних та сучасних дослідженнях. У комплексі проблем корекційної інтеграції особливого інтересу набуває проблема корекційної норми, яка досліджувалась П. Бергером, П. Бурдьє, М. Вебером, Е. Дюркгеймом, Т. Лукманом, Р. Мертоном, Т. Парсонсом.

Проблема інтеграції в суспільство дітей з особливими освітніми потребами має комплексний, мультидисциплінарний характер, оскільки є предметним полем вивчення різноманітних наук: соціології, медицини, загальної, спеціальної та корекційної психології, спеціальної та корекційної педагогіки тощо.

Термін «інтеграція» у спеціальній педагогіці є загальноживаним і розглядається або стосовно локальної проблеми (інтеграція дітей з порушеннями опорно-рухового апарату у суспільство, інтеграція осіб з інтелектуальними порушеннями у систему сучасних суспільних відносин), або інтерпретується в узагальненому вигляді (як один із важливих напрямів підготовки осіб з обмеженими можливостями до самостійного життя та ін.).

Таким чином, ґрунтуючись на вищезазначеному, ми розглядаємо інтеграцію як включення дитини з особливостями психофізичного розвитку у систему сучасних суспільних відносин, соціальну групу чи колектив.

Термін «інклюзія» є відмінним від терміну «інтеграція» за своїм концептуальним підходом. Зокрема в документі «Міжнародні консультації з питань навчання дітей з особливими освітніми потребами» вказується на те,

що інтеграція визначається як зусилля, спрямовані на введення дітей у регулярний освітній простір. Інклюзія - це політика та процес, який дає змогу всім дітям брати участь у всіх програмах. Відмінність у підходах полягає у визнанні того факту, що ми змінюємо суспільство, аби воно враховувало й пристосовувалось до індивідуальних потреб людей, а не навпаки. Поняття «інтеграції», «інклюзії» розглядаються як антонімічне щодо «сегрегації» і позначають відповідний поступ у розвитку системи одержання освіти особами з порушеннями.

Просте фізичне залучення дітей з особливими освітніми потребами до загальноосвітнього закладу не є інклюзією, це, за словами В. Лубовського «вимушена інтеграція». Досвід такого навчання засвідчив, що в разі нездатності педагогів організувати навчальний процес таким чином, щоб враховувались індивідуальні потреби кожної дитини, такі діти не брали участь у навчальному процесі і, як наслідок, знижувалась їхня мотивація до навчання та погіршувались навчальні результати. Ураховуючи вищезазначене, можна стверджувати, що інклюзія передбачає особистісно зорієнтовані методи навчання, в основі яких - індивідуальний підхід до кожної дитини з урахуванням усіх її індивідуальних особливостей - здібностей, особливостей розвитку, типів темпераменту, статі, сімейної культури тощо.

Інклюзивна школа - заклад освіти, який забезпечує інклюзивну освіту як систему освітніх послуг, зокрема: адаптує навчальні програми та плани, фізичне середовище, методи та форми навчання, використовує існуючі в громаді ресурси, залучає батьків, співпрацює з фахівцями для надання спеціальних послуг відповідно до різних освітніх потреб дітей, створює позитивний клімат у шкільному середовищі.

Хоча інклюзивні школи забезпечують сприятливі умови для досягнення рівних можливостей і повної участі, для їх ефективної діяльності необхідні спільні зусилля не лише вчителів і персоналу школи, а й батьків, членів родин, ровесників.

Основні принципи інклюзивної школи.

- всі діти мають навчатися разом у всіх випадках, коли це виявляється можливим, не зважаючи на певні труднощі чи відмінності, що існують між ними;
- школи мають визнавати і враховувати різноманітні потреби своїх учнів шляхом узгодження різних видів і темпів навчання;
- забезпечення якісної освіти для всіх шляхом розробки відповідних навчальних планів, застосування організаційних заходів, розробки стратегії викладання, використання ресурсів і партнерських зв'язків зі своїми громадами;
- діти з особливими освітніми потребами мають отримувати будь-яку додаткову допомогу, яка може знадобитися їм для забезпечення успішності процесу навчання.

Інклюзивні підходи також корисні для сім'ї. В цьому випадку родини дітей з особливими освітніми потребами можуть отримувати підтримку з

боку інших батьків, вони краще розуміють, у чому розвиток їхніх дітей є типовим й у чому атиповим, а також беруть активнішу участь у процесі навчання і виховання.

Таким чином, ми будемо розглядати інтеграцію в суспільство дітей з особливими освітніми потребами як цілеспрямований процес передачі суспільством корекційного досвіду з врахуванням особливостей і потреб різноманітних категорій дітей, які мають порушення розвитку, в результаті якого відбувається їх включення в усі соціальні системи, структури, соціуми і зв'язки, призначені для здорових дітей, їх активна участь в основних напрямках життя і діяльності суспільства у відповідності до статі та віку. Передача корекційного досвіду, навчання соціальним нормам і способам діяльності здійснюється за рахунок виховання, навчання, включення в різноманітні види діяльності і впливу середовища.

Отже, для успішної інтеграції в навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами необхідно змістити акцент із принципу нормалізації на інший важливий принцип – «якість життя». Під останнім розуміється акцент на потреби індивідуума як на центральний фактор, і на право дітей надання їм умов для найбільш повного задоволення їхніх потреб.

ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАПОРУКА СТАНОВЛЕННЯ ГРОМАДЯНИНА ПАТРІОТА

Берсенева К. С.

Виховання патріотичних компетентностей у здобувачів освіти є важливим елементом формування повноцінного громадянина, здатного віддати свій внесок у розвиток своєї країни. Патріотизм охоплює не лише любов до своєї землі, але й відчуття відповідальності за її майбутнє та бажання приносити користь суспільству. Збереження української мови та відмінне володіння нею стає одним із ключових вказівників громадянської зрілості. У контексті глобалізації суспільства громадянське виховання також включає почуття єдності та унікальності життя на Землі, повагу до всіх народів, їхніх прав, інтересів і цінностей.

Сучасна ситуація в Україні свідчить про надзвичайну актуальність виховання патріотичних компетентностей у здобувачів освіти. Зміни в сприйнятті історії стають основою для перегляду святих образів, пов'язаних з війною та насильством. Відзначається необхідність створення нового фундаменту цінностей для розвитку сучасної цивілізації. Проте, для того щоб нові цінності стали реальністю в суспільній практиці, важлива нова культура. Ця нова культура може бути названа консенсусною культурою, і вона є ключовою для соціальної культури майбутнього [2, с. 34].

Створення педагогічних умов для реалізації моделі формування ціннісних аспектів морального та патріотичного характеру здобувачів

освіти враховує соціальний контекст, взаємодію емоційних та діяльнісних компонентів, а також рівень сформованості ціннісних чинників та морально-етичних характеристик педагогів. Це дозволяє ефективно формувати цінності морального та патріотичного спрямування та максимально реалізувати потенціал навчально-виховного процесу.

О. Вишневський, у своїй праці «Сучасне українське виховання», виділяє абсолютні цінності та їх протилежності, такі як добро - зло, віра - зневіра, надія - безнадія, інші – які слугують фундаментом для розвитку людської цивілізації [1, с. 234].

Влучними є слова П. Щербань, у праці «Прикладна педагогіка», визначає компоненти національної самосвідомості, які включають любов до рідної землі та народу, патріотизм, готовність захищати державу, духовну культуру, повагу до Конституції та інші [4, с. 168].

Зазначемо, що сутність патріотизму у молоді вимагає розуміння унікальності українського патріотизму. Важливість педагогічних умов для успішного впровадження патріотичного виховання здобувачів освіти полягає в поєднанні різноманітних форм і методів, які стимулюють їхню активність та навчальну діяльність. Патріотичне виховання повинно охоплювати всі учасники навчально-виховного процесу, сприяючи формуванню та утвердженню національних та загальнолюдських цінностей, особистісних якостей, що характерні для громадянина України.

Список використаних джерел

1. Вишневський О. Сучасне українське виховання. 2018. 234 с.
2. Головаха Є. Легітимізація насильства: погляд соціолога. *Філософська думка. Легітимізація і насильство. Український науково-теоретичний часопис*. Видавничий дім. «Академперіодика» НАН України. Київ 2019. №2. С. 34.
3. Козловський В. Чи можлива політична ідентичність позакультурними відмінностями. *Філософська думка. Легітимізація і насильство. Український науково-теоретичний часопис*. Київ : Вид. дім.: «Академперіодика» НАН України. 2018 р. №2. С. 39.
4. Щербань П. М. Прикладна педагогіка URL :www.e-catalog.name/x/2/x.exe?LNG=&Z21ID (дата звернення: 01.10.2023)

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Біда О. А., Кучай Т. П.

Актуальність проблеми. Особливістю сучасної соціокультурної та соціально-економічної ситуації в державі є зміна до фахівця будь-якого профілю, якісних вимог що забезпечують на ринку праці його затребуваність, кваліфіковану та успішну професійну діяльність просування по службі,

фізичний стан, плідну життєдіяльність в цілому, соціальну захищеність.

Основний напрямок щодо формування конкурентоздатної особистості – використання можливостей освітньої галузі. Саме вона розвиває інтелект за допомогою своїх засобів і підвищує в будь-якій сфері діяльності рівень компетентності людини [3, с.14]. Тому при перебудові вищої освіти ставиться нагальне питання, удосконалення системи підготовки фахівців. З цією метою, за допомогою інноваційних технологій, потрібно вирішити проблему підвищення ефективності та осучаснення змісту виховання і навчання майбутніх фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки інноваційним технологіям як засобу удосконалення системи підготовки фахівців присвячені роботи І. Богданової, Л. Даниленко, Г. Коберник, О. Ліба, А. Нісімчука, О. Падалки, М. Пащенко, І. Підласого, О. Пехоти, О. Пометун, О. Савченко, І. О. Смолюка, Я. Цехмістера та ін.

Мета дослідження. Нашою метою є вдосконалення підготовки фахівців засобами інноваційних технологій.

Виклад основного матеріалу Успішне оволодіння здобувачами освіти інноваційними технологіями допоможе їм залучитися органічно до педагогічної діяльності і відразу з практичної сторони розпочати на робочому місці застосування наукових знань.

Вчені вважають: «технологія в будь-якій сфері – це діяльність, яка максимально відбиває об'єктивні закони предметної сфери і тому забезпечує найбільшу для даних умов відповідність результату діяльності поставленим цілям» [2, с. 5].

Розробка інноваційних технологій з метою вдосконалення підготовки фахівців на сучасному етапі розвитку освіти має здійснюватися відповідно до критеріїв технологічності:

– *науковості* – опиратися на перспективи модернізації освіти, методики викладання дисципліни, теоретичні положення педагогічної науки та соціально визнані освітні цілі;

– *гарантованості*, тобто похибка між одержаними результатами та запланованими має бути мінімальною;

– *системності*, що передбачає взаємодію цілого та частин в організації освітнього середовища, в результаті чого є цілісним утворенням саме розвиток молодого покоління;

– *керованості*, тобто управління етапами роботи викладача та здобувачів освіти, які складають завершений цикл таких дій:

а) діагностика вихідного рівня знань (вибір метрики та функцій початкового діагностування);

б) побудова робочого проекту освітньої діяльності (побудова технологічного ланцюжка, вибір методів дидактичного моделювання діяльності здобувачів освіти,);

в) цілепокладання, довгострокове планування (складання індивідуальних програм корекції знань здобувачів освіти, розвитку чи структурування змісту освіти);

г) процесуальна проєктна реалізація (моніторинг якості освіти або зворотній цільовий зв'язок);

д) оцінка результатів освітньої діяльності здобувача освіти та самооцінка досягнень педагога;

е) аналіз даних діагностування (з розділу, теми; досвіду творчої діяльності; рівня сформованості операційних компонентів мислення; рівня засвоєння знань);

– масовості – застосування технології не залежить від педагогічної майстерності викладача, підготовки здобувачів освіти, від типу освітніх закладів [1].

Висновки. Досвід вдосконалення підготовки фахівців засобами інноваційних технологій, розвиток освіти свідчить, що однією з умов успіху країни є якісна підготовка фахівців та формування в них професійної культури, так і загальної культури, осмислення її та використання у професійній діяльності, а також для самоосвіти, саморозвитку.

Список використаних джерел

1. Ліба Оксана Миколаївна. Формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування інноваційних технологій навчання математики в школі. Хмельницький національний університет, 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Хмельницький. 2016. 358 с.

2. Нісімчук А. С. Педагогічна технологія : підруч. / А. С. Нісімчук, О. С. Падалка, І. О. Смолюк. Київ : Четверта хвиля, 2003. 224 с.

3. Цехмістер Я.В. Допрофесійна підготовка учнів у ліцеї медичного профілю: теорія і практика: Монографія. Київ : Наукова думка, 2002. 620 с.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Бойчук М. В., Весельська Т. В., Палагута В. І.

Актуальність проблеми. Бурхливий розвиток інформаційних технологій є рушійною силою кардинальних змін у системі освіти. Однією з новітніх технологій, що має значний вплив на систему освіти є штучний інтелект. Застосування штучного інтелекту відкриває грандіозні можливості як для здобувачів освіти, так і для педагогів. Однак світова спільнота занепокоєна тим, що результати його застосування можуть мати непередбачуваний характер.

Аналіз останніх досліджень. Питання впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес досліджували такі вітчизняні науковці як Жалдак М., Забара І., Морзе Н., Полат Є. та інші. Дослідники не тільки детально вивчили питання інтеграції технології штучного інтелекту в освітній процес закладів загальної середньої освіти, а й здійснили добір

навчального матеріалу з основ штучного інтелекту. Науковці Доценко І. Кадемія М., Шишкіна М., Носенко Ю. вивчали питання впровадження технології штучного інтелекту в освітнє середовище закладів вищої та фахової передвищої освіти, зокрема, в педагогічних закладах освіти.

Як показують результати досліджень, використання технології штучного інтелекту сприяє розвитку освіти, дозволяє удосконалити освітнє середовище та надає педагогу сучасний інструментарій для здійснення освітньої діяльності.

Мета дослідження – опис можливостей технології штучного інтелекту в освітній діяльності.

Виклад основного матеріалу. Штучний інтелект – це технологія, що стрімко розвивається упродовж останніх років. Згідно Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні, штучний інтелект – це організована сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, а також створювати та використовувати власні бази знань, моделі прийняття рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених завдань [1].

Наразі існує велика кількість програмних додатків, що працюють на основі алгоритмів штучного інтелекту та можуть бути використані педагогами у професійній діяльності. А саме:

– ChatGPT (<https://chat.openai.com/>) – чат-бот для генерації текстових повідомлень. Чат-бот може виступати в ролі помічника у вивченні іноземної мови, згенерує за запитом питання вікторини, тести, теми творів, чек-лист, дидактичні вправи, запропонує ідею для проєкта, напише вірш чи статтю, перепише текст у певному стилі. Ресурс має україномовний інтерфейс, але може надавати генерації з помилками або неправдиву інформацію, оскільки краще обробляє промти, записані англійською мовою.

– Gamma (<https://gamma.app/>) – сервіс для створення презентацій. Ресурс в автоматичному режимі складе зміст презентації, надасть можливість його редагувати, запропонує користувачу обрати фон, швидко згенерує презентацію за певною темою, надасть можливість зберегти її у зручному форматі. Має англомовний інтерфейс.

– Craiyon (<https://www.craiyon.com/>) – нейромережа для генерації зображень. Ресурс швидко згенерує зображення за створеним запитом/промтом, надасть можливість зберегти зображення у зручному форматі. Має україномовний інтерфейс.

– DGene (<https://www.us1.dgene.com/>) – сервіс для перетворення фотографій людей в 3d-моделі. Сервіс надає можливість не тільки завантажити фотографію, але й задати параметри майбутньої 3d-моделі: обрати стать, вік. DGene дозволяє створювати віртуальні моделі людей для подальшого їх використання при розробці ігор, створенні відеороликів та фільмів.

Окреслено далеко не повний арсенал ресурсів на основі штучного

інтелекту. Як бачимо, вони мають найрізноманітніші функціональні можливості: від генерації простих текстових повідомлень до створення різних видів графіки та відео. Це надає можливість педагогу творчо та креативно використовувати їх в освітній діяльності.

Особливої уваги потребують інструменти, які мають такі функціональні можливості як розпізнавання мовлення, перетворення голосових повідомлень в текст/субтитри. Такі ресурси зроблять освітній процес більш доступним для здобувачів освіти з обмеженими можливостями.

Висновки. Використання ресурсів на основі штучного інтелекту під час освітньої діяльності надає можливість педагогу трансформувати спосіб викладання, урізноманітнити засоби навчання. Звичайно, штучний інтелект не може замінити педагога, але може розширити його педагогічний інструментарій, підвищити інтерес здобувачів освіти до навчання, покращити результати навчання. Саме тому педагогам потрібно не тільки використовувати технологію штучного інтелекту в освітньому процесі, а й вивчити та дослідити весь її потенціал для того, щоб удосконалити освітній процес, зробити його цікавим та ефективним для здобувачів освіти.

Список використаних джерел

1. Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1556-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 19.02.2023).

2. Барна О.В., Матушевська І.А. Вивчення основ штучного інтелекту в курсі інформатики. *Сучасні цифрові технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи*: матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 11-12 листопада, 2021р. Тернопіль, С. 51-54. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/23378/1/Barna.pdf> (дата звернення: 10.11.2023).

3. Бахрушин В. Чого не вистачає у Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні. URL: <https://zn.ua/ukr/EDUCATION/shtuchniy-intelekt-i-osvita-350946.html> (дата звернення: 15.11.2023).

4. Ковачов С., Сичікова Я. Поговори зі мною: діалог зі штучним інтелектом про використання його в навчанні та наукових дослідженнях. URL: <https://osf.io/p4sm7/download> (дата звернення: 07.11.2023).

5. Шишкіна М., Носенко Ю. Перспективні технології з елементами штучного інтелекту для професійного розвитку педагогічних кадрів. URL: <https://fmo-journal.org/index.php/fmo/article/view/229/152> (дата звернення: 05.11.2023).

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Бондаренко А.О., Сазонова І.О.

Сучасний учитель має бути висококваліфікованим і далекоглядним професіоналом, свідомим та відданим патріотом України, тонким психологом, який володіє новітніми освітніми технологіями. Війна в Україні торкнулася всіх сфер життя народу. Незалежно від трагічних обставин велика відповідальність за зміцнення основ української державності продовжує лежати на плечах освітян.

Українські педагоги різних регіонів нашої країни швидко усвідомили реалії війни, відчули настрої учнів й продовжили віддано та професійно працювати – проводити навчання онлайн, навіть у бомбосховищах та підвалах.

Проблеми організації та проведення педагогічної практики досліджуються в наукових працях А.Алексюка, О.Браславської, І.Гриньової, С. Гончаренка, І. Зязюна, Є.Євдокимова, М.Євтуха, В.Лозової, Т.Троцько та ін. Вони практику розглядають як етап перевірки певного рівня готовності студента до педагогічної діяльності, як пов'язуючу ланку між теоретичним навчанням студента і його майбутньою діяльністю у школі оскільки під час педагогічної практики не тільки відбувається перевірка теоретичної й практичної підготовки студента до самостійної роботи, але й створюються широкі можливості для забезпечення розвитку творчого потенціалу особистості майбутнього вчителя.

Мета дослідження – обґрунтувати зміст та структуру проходження педагогічних практик студентами факультету початкового навчання.

Педагогічна практика реалізується в умовах, максимально наближених до реальних, на основі безпосередньої участі студентів у освітньому процесі, що забезпечує формування професійно необхідних умінь і навичок, закріплення й застосування теоретичних знань. Саме в самостійному виконанні майбутніми педагогами повноцінної професійної діяльності, на думку М. Євтуха, «полягає специфіка цієї найефективнішої форми професійної підготовки вчителя нової формації, який опанував загальною та професійною культурою, має педагогічне послідовне мислення, вільне від ідеолого-політичного тиску і стереотипів минулого» [2, С.144]. Педагогічна практика, зазначає Л. Кравець, «має базуватися на активній позиції студента на основі чітко сформульованих завдань, спрямованих на залучення практиканта до різних видів діяльності. Як форма професійного навчання практика сприяє практичному пізнанню законів педагогічної діяльності, її принципів і засобів організації, формуванню особистості, змінам у її внутрішньому світі й поведінці, розвитку індивідуального стилю професійної діяльності та рефлексії як професійної якості» [4.С.82].

Готовність до освітньої діяльності – набута стійка характеристика

особистості, що включає позитивне ставлення до своєї майбутньої професії; мотивація, темперамент, риси характеру, а також необхідні знання, вміння, навички, стійкі професійно важливі особливості психічних, емоційних та волевих процесів, що є необхідним чинником створення в педагогічному процесі оптимальних умов для виховання, навчання, розвитку і саморозвитку особистості молодшого школяра, вибору можливостей вільного і творчого самовираження.

Головними завданнями педагогічної практики є: виховання професійних якостей особистості майбутнього вчителя; залучення студентів до педагогічної діяльності, формування у них професійних умінь, необхідних для успішного здійснення освітнього процесу з учнями; установлення зв'язків між теоретичними знаннями, отриманими при вивченні психолого-педагогічних та спеціальних дисциплін і практикою; ознайомлення з сучасним станом навчально-виховної роботи в школі, з передовим досвідом, надання допомоги вчителям; вивчення вікових та індивідуальних особливостей школярів, специфіки освітнього процесу з учнями різних вікових категорій; вироблення творчого, дослідницького підходу до педагогічної діяльності.

У процесі проходження педагогічної практики майбутні педагоги закріплюють, поглиблюють та збагачують психолого-педагогічні знання й набувають умінь їх застосування у розв'язанні конкретних педагогічних завдань; набувають умінь спостерігати та аналізувати навчально-виховну роботу у початкових класах; закріплюють уміння проводити освітній процес із учнями з урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей; удосконалюють уміння проводити різні типи уроків із упровадженням різноманітних інноваційних методів, що активізують пізнавальну та творчу діяльність школярів, набувають умінь обирати методи педагогічної діагностики; аналізувати, систематизувати отримані результати різними засобами; удосконалювати навички роботи з методичною літературою, дидактичними матеріалами; уміння аналізувати власну педагогічну діяльність, об'єктивно її оцінювати.

Проходження педагогічної практики майбутніми учителями у навчальних закладах початкової школи під час війни має свої особливості та виклики. Студенти-практиканти повинні:

- досконало володіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій;
- уміти правильно укладати графік своєї роботи та графік онлайн - зустрічей з учнями, що забезпечить ефективне використання ресурсів;
- уміти правильно визначати базові інструменти та платформу для проведення практики: обрати єдину інтернет-платформу для розміщення електронних освітніх ресурсів та проведення онлайн -уроків;
- дбати про безпеку учнів: бути ознайомленими з докладними інструкціями та заходами щодо їхньої безпеки, планами евакуації в разі необхідності;

- урахувати психологічні та емоційні потреби дітей: при необхідності надавати допомогу у стресових ситуаціях;
- адаптуватися до змін умов навчання та використання ресурсів в умовах війни: обмежений доступ до ресурсів впливає на зміни у підході до навчання, що потребує більш гнучкої та творчої роботи з учнями.

Проходження педагогічної практики під час війни вимагає від майбутніх педагогів не тільки професійних навичок, але й глибокого розуміння особливостей ситуації та готовності працювати в ускладнених умовах із метою забезпечення ефективного навчання та відповідальності за безпеку учнів.

Список використаних джерел

1. Браславська О.В., Макаревич І.М. Сучасні підходи до створення організаційно-педагогічних умов педагогічної практики студентів ВНЗ. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2014. Ч. 1. С. 52–58.
2. Євтух М.Б. Роль педагогічної практики у підготовці майбутнього вчителя. *Scientific discoveries: projects, strategies and development: Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Vol. 2), October 25, 2019. Edinburgh, UK: European Scientific Platform*. С. 140–143.
3. Казанішена Н. Педагогічна практика як складова процесу підготовки майбутнього вчителя початкової школи до екологічного виховання учнів. *Науковий збірник Уманського державного педагогічного університету*. 2009. № 30. С. 25–34.
4. Кравець Л.М. Педагогічна практика як чинник професійного становлення майбутнього вчителя. *Педагогічні науки*. 2012. Вип. 55. С. 80–86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pena_2012_55_16.

МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАСКРІЗНИХ УМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ НА УРОКАХ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Борзик О. Б., Рижикова Д. М.

Актуальність дослідження. Сучасний підхід до освіти визначає важливість розвитку предметних та ключових компетентностей молодших школярів, а також наскрізних умінь, що забезпечить успішне існування особистостей у суспільстві XXI століття. Слід зазначити, що у Державному стандарті початкової освіти наскрізними вміннями є такі, як читання з розумінням, вміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати

з іншими особами [1].

Важливу роль у контексті формування наскрізних умінь учнів початкових класів відіграє метод проєктів. З нашого погляду, це пов'язано з тим, що, по-перше, сучасний світ зазнає стрімких змін у всіх сферах життя, включаючи технологічний, соціокультурний та економічний розвиток. У такому контексті освіта має адаптуватися до нових викликів та вимог, і ступінь розвиненості наскрізних умінь є ключовою складовою успішності учнів у сучасному суспільстві. По-друге, інтегровані курси, такі як «Я досліджую світ», є однією з інноваційних форм навчання, які покликані забезпечити глибше розуміння та зв'язок між різними предметами. Використання методу проєктів у цьому контексті може зробити навчання більш ефективним та змістовним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз педагогічних досліджень засвідчує високий ступінь вивчення різних аспектів проєктної діяльності в освіті. Зокрема, інтенсивно проблему реалізації методу проєктів в освітньому процесі досліджують такі науковці, як Г. Ващенко, І. Єрмаков, Є. Кагаров, В. Коваленко, Л. Левін, Ю. Олькерс, Є. Перовський, О. Пометун, О. Сухомлинська, Є. Янжул та інші.

Не зважаючи на численні дослідження науковців з порушеної проблеми, практичний аспект і до сьогодні залишається недостатньо висвітленим.

Мета дослідження полягає у розкритті практичної значимості реалізації методу проєктів на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ» як засобу розвитку наскрізних умінь учнів початкової освіти.

Виклад основного матеріалу. Під поняттям «метод проєктів» ми визначаємо спосіб організації діяльності учасників освітнього процесу, що базується на організації навчання учнів через реалізацію конкретних дослідницько-творчих завдань, що вимагають засвоєння та застосування знань, умінь та навичок молодших школярів для досягнення конкретних цілей (вирішення проблемного питання чи завдання).

Відповідно до Державного стандарту початкової освіти та Типових освітніх програм метод проєктів є одним із провідних способів пізнання здобувачами освіти навколишнього світу. До того ж, у нормативних документах зазначається, що рекомендованою кількістю проєктів у 3-4 класах є не менше чотирьох проєктів на рік.

Серед переваг реалізації методу проєктів у початковій освіті слід виділити наступні:

- сприяє підвищенню мотивації здобувачів початкової освіти до навчально-пізнавальної, дослідницької, творчої діяльності, активному навчанню та розвитку самостійності учнів;
- забезпечує розвиток практичних, дослідницьких, творчих, комунікативних навичок, навичок критичного мислення та командної роботи;

- сприяє усвідомленню молодшими школярами необхідності засвоєння теоретичних знань та розумінню як ці теоретичні знання застосувати на практиці;

- забезпечує реалізацію інтердисциплінарного підходу до навчання, дозволяючи інтегрувати зміст різних освітніх галузей та додатковий зміст освіти в одному проєкті.

Слід, також, зазначити, що реалізація методу проєктів на уроках у початковій школі має певні недоліки: необхідно більше часу на підготовку та виконання проєктів, що може бути проблематичним в умовах обмеженого графіка навчання; вимагає високого рівня підготовки самого вчителя та його готовності до організації проєктної діяльності учнів; потребує пильної оцінки індивідуального внеску учнів у підготовку проєкта тощо.

Ураховуючи вищезазначені переваги та недоліки реалізації методу проєктів в освітньому процесі початкової школи, учителі можуть розглядати метод проєктів як один із способів навчання, однак не як самоціль.

Як відомо, інтегрований курс «Я досліджую світ» є базовим компонентом початкової освіти, що спрямований на розвиток цілісного розуміння навколишнього світу і наскрізних умінь учнів через інтердисциплінарний підхід до навчання та формування практичних навичок молодших школярів [3, с. 11]. При цьому, головною метою курсу «Я досліджую світ» є навчити учнів активно досліджувати та розуміти світ у якому вони ростуть і розвиваються, вчасно адаптуватись до змін і сприяти формуванню навичок критичного мислення, практичного вирішення проблем навколишнього середовища. А також, курс «Я досліджую світ» сприяє всебічному розширенню кругозору здобувачів початкової освіти; усвідомленню ними взаємозв'язків і взаємозалежності між різними елементами, предметами, об'єктами, явищами чи процесами природи [2, с. 55].

Водночас, реалізація на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ» методу проєктів забезпечуватиме розвиток у молодших школярів наскрізних умінь, включаючи:

- **уміння висловлювати власну думку усно і письмово:** учні навчаються виразно висловлювати свої ідеї, слухати інших, спілкуватися, аргументувати свої думки та переконливо презентувати результати проєкту;

- **критичне та системне мислення:** метод проєктів сприяє розвитку здатності аналізувати інформацію, розрізняти факти від думок та розуміти можливі наукові та практичні аспекти питань;

- **співпраця та командна робота:** учні навчаються конструктивно взаємодіяти в групах, виконувати та/або розподіляти обов'язки самостійно, вирішувати конфліктні ситуації та досягати спільних цілей;

- **самостійність:** під час роботи над проєктом, учні розвивають самостійність у вивченні інформації, вирішенні завдань та веденні дослідження;

- **планування та організація:** школярі навчаються планувати свою роботу, встановлювати терміни, організовувати ресурси та керувати процесом;

- **предметні навички:** учні набувають практичних навичок виконання завдань, проведення досліджень, виготовлення презентацій, а також використання інструментів і технологій.

Аналіз практичного досвіду використання методу проєктів у контексті курсу «Я досліджую світ» доводить, що цей метод має значущий вплив на досягнення учнів [4, с. 26]. Так, спостерігається покращення в результатах оцінювання, а також збільшення зацікавленості учнів у вивченні предмету. Вони набувають практичних навичок, які можуть застосовувати у різних аспектах свого життя. Крім того, участь у проєктах сприяє формуванню позитивного ставлення до навчання та розвиває творчу та креативну грамотність учнів.

Висновки. На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що метод проєктів є ефективним засобом навчання в контексті курсу «Я досліджую світ», адже сприяє розвитку не лише суто предметних компетентностей учнів, а й наскрізних умінь; підвищує їхню мотивацію до навчання, досліджень і пізнання світу в цілому; сприяє ефективній реалізації діяльнісного підходу до засвоєння тем курсу «Я досліджую світ». Відтак, учні, які беруть участь у проєктах, досягають успішніших результатів.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт початкової освіти [Чинний від 21.02.2018 р.] (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24. 07.2019 р. № 688). Київ : Кабінет Міністрів України, 2018. 37 с. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>

2. Онопрієнко О. В. Проектна діяльність в освіті. *Директор школи*. 2010. № 46. С. 23-29.

3. Філончук З. В. Інтегрований проєкт. Екологічна безпека та сталий розвиток навч.-метод. посіб. Харків ВГ «Основа», 2018. 160 с.

4. Янкович О. І., Романишина Л. М., Бойко М.М., Лупак Н.М., Паламарчук Л. М. Освітні технології у короткому викладі : навчально-методичний посібник. Тернопіль : Астон, 2013. 160 с.

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ У ХАРКІВСЬКІЙ ГУБЕРНІЇ У ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Бражко Я. М., Фатальчук С. Д.

Актуальність проблеми – модернізація освіти в Україні загалом і педагогічної зокрема, спрямована на формування нової генерації педагогів, здатних творчо і компетентно впроваджувати сучасні педагогічні технології навчання і виховання. Дані завдання окреслено в освітніх нормативно-

правових документах: Законі України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про повну загальну середню освіту», концепції «Нова українська школа» та ін [2]; [3]; [5].

Ефективність освітньої реформи значною мірою залежить від того, наскільки повно і якісно будуть використані позитивні надбання, які базуються на національному та регіональному педагогічному досвіді. На основі аналізу науково–педагогічної літератури, архівних джерел можна зробити висновок про те, що питання створення і розвитку мережі закладів підготовки педагогічних кадрів у Харківській губернії імперського періоду залишилося поза увагою науковців. Тобто цілісне історико–педагогічне дослідження зазначеного освітнього явища – відсутнє. Актуальність проблеми, її практична значущість і відсутність узагальнюючих історико–педагогічних досліджень з даної проблеми визначили тему роботи: «Підготовка вчителів у Харківській губернії у ХІХ – на початку ХХ століття».

Аналіз останніх досліджень і публікацій – відповідно до теми дослідження необхідно виокремити історико–педагогічні праці, присвячені окремим питанням підготовки педагогів на землях України: Л. Вовк «Історія освіти дорослих в Україні: Нариси», Н. Дем'яненко «Загальнопедагогічна підготовка вчителя в Україні (ХІХ–перша третина ХХ ст.)», О. Довженко «Проблема спілкування учителя з учнем у педагогічній теорії та практиці України другої половини ХІХ – початку ХХ ст.», І. Кравченко «Учительські інститути в системі підготовки педагогічних кадрів в Україні (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.)», С. Лисенко «Психолого–педагогічна підготовка вчителів початкового навчання на педагогічних курсах в Україні (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.)», О. Лук'янченко «Організація педагогічної практики в різних типах педагогічних навчальних закладів України (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.)», Л. Новаківської «Історіографічний аналіз проблеми викладання словесності у вітчизняних навчальних закладах у ХІХ – на поч. ХХ ст.».

Історіографічний пошук засвідчив, що досліджено й певні питання розвитку освіти у Харківській губернії. Наприклад, праці: О. Клочко «Розвиток жіночої гімназійної освіти Північного Сходу України в другій половині ХІХ – на початку ХХ століття», О. Попельнюх «Формування вчителя–гуманіста в історії вітчизняної освіти II пол. ХІХ – поч. ХХ ст.», Н. Петрошук «Розвиток системи підвищення кваліфікації вчителів народних шкіл в Україні другої половини ХІХ – початку ХХ століття», Ю. Лопатенко «Тенденції розвитку гімназійної освіти жінок на Слобожанщині (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.)», С. Нижнікова «Єпархіальні жіночі училища в Україні (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.)», В. Мільто «Підготовку педагогічних кадрів в університетах дореволюційної Росії».

Мета дослідження – висвітлити особливості формування мережі закладів для підготовки вчителів на території Харківської губернії у ХІХ – на початку ХХ століття та схарактеризувати зміст освіти у них.

Виклад основного матеріалу – ХІХ століття – період стрімких

соціально–економічних та політичних змін у всьому світі. Розвиток технологій, промисловий переворот, відміна кріпацтва та остаточне становлення капіталістичних відносин у суспільстві вимагали нового підходу до освіти.

На початок XIX століття освіченість абсолютної більшості населення імперії залишалася на доволі низькому рівні, що вимагало докорінних змін у системі розвитку освіти. В першу чергу необхідно було зробити освіту, хоча б початкову, загальнодоступною. Звідси виникла гостра потреба у відкритті нових закладів освіти. Відповідно, це вимагало збільшення кількості педагогічних працівників, які б працювали у нових навчальних закладах.

На процес формування системи підготовки педагогічних кадрів імперії досліджуваного регіону, зокрема, впливали зв'язки наукового та культурного характеру із європейськими державами та проникнення філософсько–педагогічної думки, основу якої складало впровадження гуманістичних принципів у теорію і практику освітнього процесу. Цей процес мав позитивні наслідки, адже забезпечив формування підготовки педагогічних кадрів відповідно до тогочасного європейського й світового рівня. Окрім збільшення мережі навчальних закладів, постало питання зміни самого змісту освіти, її реформування до світових стандартів.

У XIX – на початку XX століття на території Харківської губернії підготовку педагогічних кадрів здійснювали різні види освітніх закладів. Серед них виділити можна наступні: Харківський університет, середні педагогічні заклади (учительські інститути, державні та земські вчительські семінарії; термінові педагогічні курси, педагогічні класи при жіночих гімназіях», Вищі жіночі курси (Товариства допомоги працюючим жінкам) [4, с. 141].

Професійна підготовка педагогічних працівників у той час в Харківському імператорському університеті здійснювалася за напрямками: філософсько–педагогічним; психолого–педагогічним; практичним. Структуру теоретичної загально–педагогічної підготовки склали предмети: педагогіка, дидактика, історія педагогіки, психологія, філософія, логіка, естетика, моральне богослов'я [6, с. 13 – 14].

Найбільш поширеними на території Наддніпрянської України досліджуваного періоду отримали учительські семінарії, які відносилися до середніх педагогічних закладів освіти.

Таким чином у кінці XIX – на початку XX ст. учительські семінарії стали організаційно–професійною основою для кадрового забезпечення народних шкіл [1, с. 2].

Однією із перших в Україні, була відкрита учительська семінарія у Вовчанську Харківської губернії. Структуру теоретичної загально–педагогічної підготовки в даному закладі склали предмети: філософія, педагогіка, історія педагогіки, моральне богослов'я, дидактика, логіка, психологія, естетика.

У архівних джерел, які збереглися до нашого часу, у лекційних курсах викладачів домінував проблемний підхід у викладанні навчального матеріалу,

що розвивало критичне мислення майбутніх учителів. Автори лекцій велику увагу приділяли першоджерелам; прагнути виховати в студентів потребу в систематичній розумовій праці, вивчали новітню психолого–педагогічну літературу. Підручники та навчальні посібники, за якими навчались студенти, відзначалися достатнім рівнем узагальнення, хоча деякою мірою були позбавлені проблемності[6, с. 14].

Для реалізації змісту освіти використовувалися: методи організації та здійснення навчально–пізнавальної діяльності: словесні (лекція, бесіда, розповідь, дискусія,) та практичні (робота з книгою, вправи, самостійна робота); методи стимулювання навчальної діяльності: заохочення і покарання; методи контролю, самоконтролю: іспити, опитування (індивідуальне, усне, письмове, фронтальне).

Організація освітнього процесу у педагогічних закладах освіти Харківської губернії в досліджуваний період відбувалася за наступними формами: урок, лекція, консультація, семінар, семінар–практикум, колоквиум (репетиція).

Висновки – отже, на основі вищезазначеного, можна зробити висновок про те, що XIX століття стало періодом стрімких соціально–економічних змін на території України і Харківській губернії, зокрема. В цей період освіта починає охоплювати все більшу кількість населення, виникають та розповсюджуються заклади освіти для населення, як наслідок виникає потреба у різкому збільшенні кількості педагогічних кадрів імперії. Так, у Харківській губернії з'являється перший, на території Наддніпрянської України університет та одна із перших учительських семінарій. Окрім того корегується зміст навчання та підхід до його формування.

Нажаль наше дослідження тільки частково означило проблематику підготовки вчителів у Харківській губернії у XIX – на початку XX століття. У наступних наукових розвідках планується більш детально розкрити етапи становлення мережі закладів педагогічної освіти в досліджуваному регіоні та вказати основні чинники, які впливали на цей процес.

Список використаних джерел

1. Андрійчук Н.М. Підготовка вчителів народної школи в учительських семінаріях України (1860–1917 рр.): монографія. Житомир: ЖДУ ім. Івана Франка, 2010. 299 с.
2. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року №2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16 січня 2020 року №463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
4. Коломієць Т. Становлення вищої жіночої освіти в Харкові на початку XX століття: Краєзнавство, Харків, 2003. – С. 140–144: URL: http://resource.history.org.ua/publ/kraj_2003_1_140
5. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

6. Просяник С.В. Організація підготовки педагогічних кадрів в Україні у складі Російської імперії у другій половині XIX та початку XX століття: Чернігів : Науково–практична конференція «Молодий вчений», 2022. С. 12–15. URL:

<https://molodyivchenyi.ua/omp/index.php/conference/catalog/download/10/171/352-1?inline=1>

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ДІТЬМИ ООП НА СУЧАСНИХ УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Бровченко А. К., Хижняк М. В., Калашник Д. С.

В сучасному світі, де технології швидко розвиваються, а потреба у вдосконаленні методів навчання стає все більш актуальною, об'єктно-орієнтований підхід (ООП) знайшов своє застосування й у фізичній культурі для дітей. Цей підхід відзначається розгляданням дітей як індивідуумів з власними потребами та можливостями, а не як однакових частин масового навчання. Тому ми розглянемо особливості роботи з дітьми ООП на сучасних уроках фізичної культури.

ООП дозволяє індивідуалізувати процес навчання з урахуванням фізичних, психологічних та соціальних особливостей кожного учня. Викладач має можливість адаптувати вправи та завдання залежно від рівня фізичної підготовки кожного учасника, створюючи оптимальні умови для розвитку кожної дитини.

Цей підхід сприяє розвитку комунікативних та соціальних навичок. Діти вчаться співпрацювати, розвивати взаємодію та командні навички через виконання спільних фізичних завдань. Кожен учень відчуває важливість свого внеску в загальний успіх групи, що стимулює формування відповідальності та взаєморозуміння.

Використання інноваційних технологій у фізичній культурі, що передбачає ООП, зроблює уроки більш цікавими для дітей. Використання ігрових методів, віртуальної реальності та інших сучасних технологій стимулює активну участь та зацікавленість дітей у фізичній активності.

1. Індивідуалізація навчання:

- Використання принципів об'єктно-орієнтованого підходу (ООП) дозволяє враховувати індивідуальні потреби та можливості кожної дитини на уроках фізичної культури.

- Персоналізоване навчання сприяє кращому розвитку фізичних якостей та забезпечує позитивний досвід фізичної активності.

2. Сприяння всебічному розвитку:

- Застосування ООП на уроках фізкультури сприяє розвитку не лише фізичних якостей, але й інтелектуальних та соціальних навичок.

- Врахування різних стилів навчання допомагає підтримувати інтегрований підхід до розвитку дітей.

3. Створення сприятливого середовища:

- ООП в фізичній культурі розвиває сприйняття дітьми навколишнього середовища, підтримує розвиток співпраці та командної взаємодії.

- Спрямованість на досягнення результату в команді сприяє формуванню в дітей відчуття взаємодопомоги та відповідальності.

4. Адаптація до індивідуальних особливостей:

- ООП дозволяє ефективно адаптувати фізичні вправи та завдання до різних рівнів фізичної підготовки та індивідуальних особливостей кожного учня.

- Збалансований підхід допомагає уникнути надмірного навантаження чи недостатньої активності для кожної дитини.

5. Використання інноваційних засобів:

- ООП у фізичній культурі передбачає використання сучасних технологій та ігрових методів, що зроблює навчання більш привабливим та ефективним для дітей.

- Використання інтерактивних ігор та спеціальних програм сприяє підвищенню зацікавленості дітей у фізичній активності.

Узагальнюючи, ООП на уроках фізичної культури для дітей відкриває нові можливості для розвитку кожної особистості. Цей підхід сприяє формуванню фізичних, соціальних та психологічних компетенцій, роблячи процес навчання більш ефективним та насиченим. Отже, врахування особливостей дітей ООП на уроках фізичної культури сприяє збалансованому та індивідуалізованому підходу до їхнього фізичного розвитку.

Список використаних джерел

1. Бодрій С. М. Особливості застосування об'єктно-орієнтованого підходу в навчальному процесі. Київ: Видавництво «Наука». 2015. 308 с.
2. Гавриленко О. М. Індивідуалізація навчання на уроках фізичної культури в загальноосвітній школі. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*. 2018. Вип. 2. С. 24-28.
3. Струков І. М. Використання інноваційних технологій в процесі навчання фізичної культури. *Сучасні педагогічні технології*. 2019. Вип. 5. С. 112-120.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЩОДО УЗГОДЖЕННЯ КАДРОВИХ РІШЕНЬ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Васильєв С. В.

Актуальність. Проблеми правового регулювання участі здобувачів освіти в діяльності органів студентського самоврядування характеризуються актуальністю, оскільки саме таким чином у молодих осіб формуються

навички демократичного прийняття рішень. Важливе значення має належне правове регулювання повноважень органів студентського самоврядування, так як здобувачі вищої освіти повинні здійснювати вплив на регулювання освітнього процесу у закладі. До компетенції студентського самоврядування належить узгодження окремих кадрових рішень керівництва закладу вищої освіти. Порядок здійснення вказаних повноважень потребує відповідного правового регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми діяльності студентського самоврядування досліджувалися науковцями у сфері права та педагогічних наук. Зокрема, Юрій Скиба, Леся Червона та Ольга Паламарчук вивчали роль студентського самоврядування у забезпеченні якості вищої освіти [1, С. 127 – 138]. Дослідники Оксана Ступак та Анастасія Козорог висвітлювали роль студентського самоврядування в управлінні вищим навчальним закладом [2, С. 267 – 273]. М. В. Пенюк та Н. І. Зорій досліджували особливості проведення виборів представницьких і виконавчих органів студентського самоврядування у процесі формування демократичних цінностей [3, С. 65 – 67]. Вказані праці висвітлюють окремі аспекти роботи студентського самоврядування. Водночас, проблема погодження кадрових рішень керівництва закладу вищої освіти органами студентського самоврядування не знайшла належного висвітлення у наукових дослідженнях. Праці науковців у сфері права і педагогіки, законодавчі і підзаконні акти дозволили дослідити обрану проблему та запропонувати шляхи для вдосконалення чинного законодавства, яке регулює повноваження органів студентського самоврядування.

Мета дослідження полягає у визначенні особливостей правового регулювання повноважень органів студентського самоврядування щодо погодження кадрових рішень у закладі вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Правові засади діяльності органів студентського самоврядування встановлені Законом України «Про вищу освіту». Відповідно до ч. 1 ст. 40 цього Закону України студентське самоврядування – це право і можливість студентів вирішувати питання навчання і побуту, захисту прав та інтересів студентів, а також брати участь в управлінні закладом вищої освіти [4]. Отже, одним із напрямів діяльності студентського самоврядування є участь в управлінні закладом вищої освіти.

Окремі науковці підкреслюють, що функції студентського самоврядування виходять за межі системи освіти, воно сприяє соціалізації молоді та розвитку політичної культури молодого покоління. Студентське самоврядування є передумовою для розвитку громадянського суспільства та парламентських демократичних традицій [1, С. 130]. Інші дослідники відзначають вагому роль студентського самоврядування у формуванні лідерських, комунікативних, організаційних, управлінських якостей в процесі суспільно-громадської діяльності [2, С. 269]. М. В. Пенюк та Н. І. Зорій стверджують, що під час проведення виборів представницьких органів студентського самоврядування відбувається формування демократичних цінностей у студентів, здобувачі освіти отримують досвід участі

у передвиборчій агітації та можливість визначитися із власним кандидатом на виборах [3, С. 65 – 67]. Таким чином, дослідники відзначають вагому роль студентського самоврядування в організаційно-виховній діяльності у студентському середовищі. Водночас, органи студентського самоврядування також мають певний вплив на прийняття кадрових рішень керівництвом закладу вищої освіти.

Згідно із п. 4 ч. 6 ст. 40 Закону України «Про вищу освіту» за погодженням з органом студентського самоврядування закладу вищої освіти приймаються рішення про призначення заступника декана факультету, заступника директора інституту, заступника керівника закладу вищої освіти [4]. Слово «приймаються», вжите у цій нормі права, не вказує на конкретну посадову особу, яка приймає відповідні рішення. Закон України «Про вищу освіту» регулює порядок виборів декана факультету або директора навчально-наукового інституту, призначення цих осіб на відповідну посаду після погодження із трудовим колективом. Науково-педагогічні працівники призначаються на посаду ректором після проходження необхідного конкурсу. Водночас, відсутні спеціальні норми про порядок обрання або призначення заступників ректора, декана факультету або начальника навчально-наукового інституту. Згідно із п. 7 ч. 3 ст. 34 Закону України «Про вищу освіту» призначення на посаду працівників належить до компетенції керівника закладу вищої освіти [4]. Таким чином, керівник закладу вищої освіти призначає окремих науково-педагогічних працівників на посади заступників декана або заступників ректора (проректорів). Можна зробити висновок, що пропонувати кандидатури заступників структурних підрозділів для погодження органами студентського самоврядування також повинен ректор. Можливо, при цьому варто скласти певний документ – подання про погодження відповідних кандидатур.

Примірне положення про студентське самоврядування у вищих навчальних закладах України не містить жодних норм, які б детально регулювали порядок розгляду студентським самоврядуванням питань про погодження кандидатур заступників керівників факультету або інституту [5]. Виникає питання, чи повинні відповідні кандидати виступати перед органом студентського самоврядування, скільки голосів потрібно для погодження рішення. Можливо, відповідне погодження повинно прийматися не простою, а кваліфікованою більшістю голосів у дві третини або три чверті голосів. Варто звернути увагу, що відповідне положення затверджено наказом Міністерства освіти і науки України ще у 2007 році, тобто задовго до прийняття чинного Закону України «Про вищу освіту».

Згідно із ч. 4 ст. 40 Закону України «Про вищу освіту» органи студентського самоврядування можуть мати різноманітні форми: парламент, сенат, старостат, студентський ректорат, студентські деканати, студентські ради тощо. Можуть бути створені представницькі, виконавчі, контрольно-ревізійні органи студентського самоврядування. Окрім того, студентське самоврядування здійснюється на рівні студентської групи, інституту (факультету), відділення, гуртожитку, закладу вищої освіти [4]. Цілком

логічно передбачити, що погоджувати кандидатури заступників ректора повинен орган студентського самоврядування, створений на рівні закладу вищої освіти. Але виникає питання, який саме орган студентського самоврядування повинен погоджувати кандидатуру заступника декана: загальноуніверситетський або факультетський. Представницьким органом студентського самоврядування є загальні збори (конференція) студентів. Окрім того, може бути створений виконавчий орган. Варто визначитися, чи повинні погоджувати кандидатури заступників керівників загальні студентські збори або певний виконавчий орган, обраний ними.

Слід відзначити, що окремі заступники ректора або декана можуть відповідати як за організаційно-виховну роботу, так і за адміністративно-господарську діяльність. У ректора можуть бути заступники з наукової або навчальної роботи. Виникають сумніви у спроможності студентів оцінити рівень навчальних і наукових досягнень окремих викладачів, які претендують на посади проректорів з навчальної або наукової роботи. Водночас, проректор з організаційно-виховної роботи повинен щоденно безпосередньо співпрацювати, взаємодіяти зі студентами. Проректор з адміністративно-господарської роботи відповідає за організацію належних умов проживання студентів у гуртожитках. Цілком логічно обмежити функції студентського самоврядування погодженням кандидатур заступників ректора або директора інституту з організаційно-виховної та адміністративно-господарської роботи.

У ч. 2 ст. 40 Закону України «Про вищу освіту» передбачено, що правовою основою для діяльності студентського самоврядування окрім законодавства України є статут закладу вищої освіти та положення про студентське самоврядування. Отже, у вказаних локальних нормативно-правових актах необхідно докладно передбачити порядок погодження кандидатур заступників ректора, декана, директора навчально-наукового інституту органами студентського самоврядування.

Керівництву закладу вищої освіти не варто нехтувати цими повноваженнями студентського самоврядування, оскільки таким чином здобувачі можуть захистити свої права як учасники освітнього процесу. Запроваджене узгодження кандидатур буде сприяти взаємодії між керівництвом закладу та студентським самоврядуванням.

Висновок. Органи студентського самоврядування мають право погоджувати кандидатури заступників окремих керівників у закладі вищої освіти: ректора, декана та директора навчально-наукового інституту. Водночас, порядок здійснення такого погодження законодавчими і підзаконними актами не врегульовано.

Для вдосконалення правового регулювання порядку погодження кандидатур заступників керівників у закладі вищої освіти пропонуємо внести наступні зміни у законодавчі і підзаконні акти:

1. У п. 4 ч. 6 ст. 40 Закону України «Про вищу освіту» передбачити, що органи студентського самоврядування погоджують кандидатури заступників ректора, декана чи директора навчально-наукового інституту з організаційно-виховної та адміністративно-господарської роботи.

2. У Примірному положенні про студентське самоврядування у закладах вищої освіти України встановити детальний порядок погодження кандидатур заступників керівників у закладах вищої освіти, а саме:

– погоджувати кандидатури заступників ректора повинні загальні студентські збори закладу вищої освіти або обраний ними виконавчий орган відповідно до статут закладу вищої освіти;

– погоджувати кандидатури заступників деканів або директора навчально-наукового інституту повинні загальні збори студентів факультету або обраний ними виконавчий орган згідно зі статутом закладу вищої освіти;

– звертатися із поданням до органу студентського самоврядування щодо призначення кандидатур заступників ректора повинен сам ректор;

– звертатися із поданням до органу студентського самоврядування щодо призначення кандидатур заступника декана чи директора навчально-наукового інститут повинен декан або ректор;

– кандидат із числа науково-педагогічних працівників повинен особисто виступити перед студентськими зборами або виконавчим органом студентського самоврядування;

– рішення про погодження для призначення певної кандидатури приймається простою або кваліфікованою більшістю голосів згідно зі статутом закладу вищої освіти або положенням про студентське самоврядування.

Норми права які б регулювали детальний порядок отримання погодження для призначення відповідних кандидатур заступників керівників студентським самоврядуванням, можуть бути закріплені як у статуті закладу вищої освіти, так і в положенні про студентське самоврядування. Вказані локальні нормативно-правові акти розробляються у закладі вищої освіти.

Перспективи подальших наукових досліджень можуть стосуватися розширення повноважень органів студентського самоврядування під час прийняття рішень щодо погодження кадрових призначень у закладах вищої освіти. Зокрема, варто дослідити можливість оголошення недовіри певному керівнику органами студентського самоврядування.

Список використаних джерел

1. Скиба Ю., Червона Л., Паламарчук О. Студентське самоврядування та його роль у забезпеченні якості вищої освіти. *Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство»*. 2022. № 14. С. 127 – 138

2. Ступак О., Козорог А. Роль студентського самоврядування в управлінні вищим навчальним закладом. *Витоки педагогічної майстерності*. 2014. № 14. С. 267 – 273

3. Пенюк М. В., Зорій Н. І. Проведення виборів представницьких і виконавчих органів студентського самоврядування як процес формування демократичних цінностей. *Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих учених «Роль і місце студентського самоврядування у підвищенні якості освіти»*, м. Чернівці, Буковинський державний медичний університет, 20 лютого 2021 року, С. 65 – 67.

4. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 року № 1556-VII. *Законодавство України. Верховна Рада України.* URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 11 листопада 2023 року)

5. Примірне положення про студентське самоврядування у вищих навчальних закладах України : наказ Міністерства науки і освіти України від 15 листопада 2007 року № 1010. *Законодавство України. Верховна Рада України.* URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1010290-07#Text> (дата звернення: 11 листопада 2023 року)

РОЛЬ І МІСЦЕ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В СИСТЕМІ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Василенко О. М.

У процесі демократизації українського суспільства неабиякого поширення набувають ідеї гуманізації освіти й пріоритетів особистості. Відтак сучасні освітні практики та педагогічні системи розвинених країн та країн, що розвиваються, зазнають необхідні соціуму зміни, здійснюючи перехід на нові освітні концепції та технології.

Упродовж останнього десятиліття вітчизняні науковці, зокрема В.Бондар, А.Колупаєва, Т.Євтухова, В. Ляшенко, І.Іванова, О.Столяренко, А. Шевчук, О. Савченко та ін. присвячують свої праці дослідженням проблеми залучення дітей з особливими потребами до навчання в загальноосвітніх навчальних закладах, їх реабілітації та соціалізації до суспільних норм. Значний вплив на розвиток системи спеціальних навчальних закладів, удосконалення їх структури, розробку методик ранньої діагностики психічного розвитку дітей мали місце праці психологів Л. Виготського, О.Венгер, О.Запорожця, О. Киричука, Г. Костюка, Б. Корсунської, С. Максименка, Н. Морозової, В. Синьова, П.Таланчука, В. Тарасун, М. Ярмаченка. В них обґрунтовано принципові положення щодо особливостей розвитку психічних процесів у дітей різного віку, ролі корекційного виховання у підготовці дошкільного навчання, механізмів формування їх соціально-комунікативної активності.

Метою даної розвідки є теоретичне обґрунтування ролі і місця інклюзивної освіти в системі загальної освіти.

У сучасній світовій освітній політиці, як підтверджує аналіз науково-педагогічних джерел і міжнародних нормативно-правових документів, визначається кілька підходів до надання освіти дітям з обмеженими можливостями здоров'я. Основні з них: *мейнстрімінг* – (загальний потік) передбачає розширення соціальних контактів між дітьми з обмеженими можливостями здоров'я та їхніми однолітками; *інтеграція* – (цілий) зусилля, спрямовані на введення дітей з особливими освітніми потребами у регулярний освітній простір.

Отже, інклюзивна освіта – це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісного навчання шляхом організації діяльності в освітніх установах на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей. Визначення оптимальних шляхів і засобів впровадження інклюзивного навчання базується на основі відповідного нормативно-правового, навчально-методичного, кадрового, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення.

Для України інклюзивна освіта – педагогічна інновація, що знаходиться на стадії впровадження, а тому зустрічає немало труднощів. Це і професійна невідповідність вчителів масової школи до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в порівнянні з педагогами спеціальних шкіл, які небезпідставно вважають кращими послуги для дітей у своїх закладах.

На сьогодні спеціальна освіта в Україні має складну, розгалужену й диференційовану систему навчально-виховних корекційних закладів, реабілітаційних і медико-педагогічних центрів, навчально-виховних комплексів, спеціальних корекційних класів при середніх закладах освіти тощо. Розвиток системи спеціальної освіти спрямований на подальшу диференціацію і вдосконалення діючої мережі корекційних закладів, відкриття нових типів закладів, у яких надаватиметься комплексна допомога й підтримка дітям із особливими потребами, а також із залученням цих дітей в загальноосвітню школу [4].

Включення дітей з особливими потребами в загальноосвітні установи передбачає спеціалізовану корекційну допомогу і психологічну підтримку, завданням яких є контроль за розвитком дитини, успішність його навчання, надання допомоги у вирішенні проблем адаптації в середовищі здорових однолітків [4].

Як стало відомо, Міністерство освіти і науки України запропонувало стратегічні напрями розвитку інклюзивної освіти до 2030 року. А саме, МОН України розробило проєкт Національної стратегії розвитку інклюзивної освіти на 2020-2030 роки та план заходів з її реалізації. Документ направлено на погодження до Уповноваженого Президента України з прав людей з інвалідністю, Мінсоцполітики, Мінфіну, Національної асамблеї людей з інвалідністю тощо.

Згідно з цим документом, інклюзивне освітнє середовище та система освітніх послуг мають відповідати міжнародним стандартам і це буде гарантувати здобувачам освіти можливість вчитися, незалежно від їхніх особливих потреб, на всіх рівнях освіти протягом усього життя.

Розроблена Національна стратегія має на меті вирішити наступні завдання: виявити та якісно оцінити особливі освітні потреби (ООП) здобувачів освіти; створити умови для навчання у районах або об'єднаних громадах кожній особі відповідно до її ООП; підвищити рівень підготовленості педагогічних працівників для задоволення потреб кожного здобувача освіти; удосконалити механізми фінансування освіти осіб з ООП;

забезпечити в закладах освіти умови для здобуття якісної освіти особами з ООП.

Таким чином, усі зусилля щодо інклюзивної освіти засновані на правовій ідеології: якщо ми робимо це із благодійності або жалю, ми не зможемо отримати необхідні результати; усі діти можуть навчатися – ми повинні створити належні умови для їх навчання. Якщо методи інклюзивної освіти розроблені відносно усієї системи навчальних закладів, тоді кожна дитина знайде своє місце для навчання, і це місце буде найкращим для нього. У такому випадку навчання у школі буде здійснюватися разом із проживанням з сім'єю.

Список використаних джерел

1. Адаптована конвенція ООН щодо осіб з особливими потребами. Нью-Йорк, 13 грудня 2006 р. URL : <https://www.osmhi.org/> (дата звернення 12.09.2020 р.)
2. Гриневич Л. М. 4 роки впровадження інклюзії URL: <https://mon.gov.ua/ua/news> (дата звернення 12.09.2020 р.)
3. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія. Київ: Самміт-Книга, 2009.-272с.
4. Про затвердження концепції розвитку інклюзивного навчання. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya> (дата звернення 12.09.2020 р.)
5. Татарченко О. М., Литовченко С. В. Інклюзивна освіта: освіта дітей з особливими потребами. *Позашкільня. Шкільний світ*. 2008. № 3 (015). С. 15-25.

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ПЕРЕБУВАННЯ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ ПРАЦІ

Василенко О. М., Шевченко Є. О.

Будь-яка професійна діяльність – це складна динамічна система, до складу якої входять численні елементи. Серед останніх слід виокремити основні, якими визначають успіх діяльності: конструктивні (конструктивно-змістові, конструктивно-оперативні, конструктивно-матеріальні); організаторські і комунікативні елементи. На останньому особливо наполягають учені-педагоги, бо педагогічна діяльність є окремим видом професійної діяльності, зі своєю специфікою та власною структурою, до складу якої входять такі компоненти: конструктивний; організаторський; орієнтаційний; комунікативний; інформаційний; розвивальний; мобілізаційний; дослідницький.

Наголошуючи на тому, що професійній діяльності соціального працівника властива низка особливостей, ми вбачаємо її сутність у тому, що,

на відміну від учителя соціальний працівник має справу у своїй професійній діяльності з дитиною й підлітком у процесі їхнього розвитку, соціального становлення. Характеризуючи таку сферу діяльності соціального працівника як соціономічну, зазначаємо, що професійна компетентність соціального працівника значною мірою залежить від особистісних якостей його, а також від набутих знань і вмінь. Вона визначається об'єктивними й суб'єктивними факторами. Об'єктивні фактори – це система знань, умінь, навичок, що сформувалися під час навчання у вищому педагогічному навчальному закладі. Суб'єктивні фактори – особливості психологічної характеристики особистості, які можна скоригувати під час освітнього процесу; якості, що характеризують індивідуальність особистості й унікальність її майстерності.

Отже, професійна майстерність базується на фундаментальній, загальнокультурній підготовці й забезпечується єдністю загального та професійного розвитку особистості.

На теперішній час розвиток та вдосконалення психологічної готовності соціальних працівників є актуальним для успішного здійснення їх професійної діяльності в особливих та екстремальних обставинах у системі соціального обслуговування клієнтів у різних особливо небезпечних районах відповідного профілю.

Психологічна готовність соціальних працівників не обмежує мотивацію чи емоційний стан працівника, вона складається із компонентів, а саме: загальної психологічної культури; професійно розроблені психологічні характеристики; спеціальні психологічні знання та зміст; професійно-психологічна стабільність.

Однак, яким би хорошим не була мотивація та висока фізична підготовленість соціального працівника, якщо він не може впоратись зі своїми емоціями в стресовій ситуації, заспокоїтись, оптимізувати свій психічний стан під 24 напругою за відсутності навігаційного вікна, він не матиме можливості професійно виконувати свої обов'язки.

Аналізуючи роботу з підвищення психологічної стійкості як ключового компонента професійної готовності, ми можемо визначити такі важливі з теоретичної та практичної точки зору.

Зміст психологічної підготовки персоналу визначається відповідними програмами та тематичними планами, які формують службу соціально-психологічної підтримки.

Психологічна підготовка – це комплекс психолого-педагогічних заходів, спрямованих на розвиток, підтримку та розвиток психологічноморальних ділових якостей соціальних працівників, з метою встановлення внутрішнього самоконтролю та психологічної підготовленості в типових та екстремальних ситуаціях при виконанні службових обов'язків.

Сучасні історичні події показують, що соціальні працівники стикаються з різними психічними станами, на відміну від складних ризикованих дій: вони підтримують нормальні фізіологічні та психологічні параметри, одночасно переглядаючи довгі хвили та занепокоєння, тоді як інші демонструють напруженість та невпевненість.

Таким чином, організація відповідного рівня психофізичної підготовки соціальних працівників дозволить приймати відповідні рішення та ефективно реагувати на екстремальні ситуації.

ЗМІНИ У ПІДГОТОВЦІ ПОЛЬСЬКИЙ ВЧИТЕЛІВ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Василюк А. В.

Якісна підготовка вчителів є однією з провідних проблем освіти, оскільки вчитель був і залишається головною дійовою особою, покликаною реалізувати її цілі. Як відомо, у ХХІ столітті освіта набуває нові орієнтири, спрямовані на різнобічний і гармонійний розвиток особистості, формування в неї комплексу стійких гуманістично-демократичних цінностей та важливих ключових компетентностей, а також на підготовку до неперервної самоосвіти й саморозвитку.

Педагогічна освіта України вирішує складні завдання її модернізації в умовах соціально-економічної кризи та російсько-української війни, що стали загрозливими викликами для забезпечення її якості. Важливим джерелом визначення стратегії її розвитку є аналіз світового досвіду, закономірностей і тенденцій удосконалення систем підготовки педагогів у різних соціокультурних регіонах планети. Серед них особливо цікавим є регіон Центральної Європи, зокрема Республіка Польща. Ціннісний доробок польських науковців та освітян вартий поглибленого аналізу, а також використання його прогресивних ідей.

Система підготовки вчителів, попри кількох реформ у минулому і реалізації в останні роки нових програмно-організаційних положень, у Республіці Польща залишається предметом спеціальних досліджень науковців-педагогів (педагогіка – галузь педагогіки, що займається проблемами вчительської професії). Вони пропонують нові парадигми й різноманітні концепції педагогічної освіти, а також моделі підготовки вчителів (Ч. Банах, К. Денек, М. Дудзікова, К. Дурай-Новакова, Х. Квятковська, Б. Квятковська-Коваль, Ю. Кузьма, Ч. Купісевич, Т. Левовицький, В. Оконь, Р. Пахоцінський, Й. Рутковяк, М. Цацковська, Е. Путкевич, М. Черпаняк-Вальчак та ін.).

Як зазначають польські педагогіки, зокрема В. Оконь, сучасний вчитель з урівноваженими фаховими вміннями буде найкращим чином підготовленим до навчання своїх учнів засадам різноманітної діяльності (пізнавальної, емоційної та практичної), оволодіння якими є певною гарантією успіху. А багатосторонність у підготовці вчителя віддзеркалиться у багатосторонньому навчанні учнів [1]. Упровадження цієї ідеї до процесу підготовки вчителів має включати такі наступні елементи:

– врахування в освітньому процесі різних граней особистості учня (інтелектуальної, емоційної та практичної), різних сторін активності людини

(пізнання себе і світу, переживання світу та накопичених в ньому цінностей та практична діяльність з перетворення світу);

- структуру освітнього процесу, яку майбутні вчителі повинні ґрунтовно пізнати через оцінювання важливості всіх чинників освітнього процесу, а саме: ролі вчителя та учня, навчальних програм та умов, в яких відбувається інтегрований освітній процес;

- організація підготовки, в якій ідея багатосторонності буде означати гармонійність у використанні різних форм роботи в процесі учіння [1].

Відповідно, послідовне застосування ідеї багатосторонності в підготовці майбутніх вчителів сприяє інтелектуальній активізації студентів, розвитку в них інноваційного мислення, підготовці до неперервного навчання впродовж життя. Слід зауважити, що наукові обґрунтування моделі та шляхів формування вчителя сучасної школи відбуваються у напрямі створення нових і повніших компетентнісних характеристик педагога у передбаченні відповідного підвищення його кваліфікації.

Педагогологи зазначають, що вчитель, який працюватиме у майбутній загальноосвітній школі, буде головним і незамінним реалізатором її основних функцій, а саме:

- готуватиме учнів до життя у демократичному і правовому суспільстві;
- формуватиме у них навички та вміння вчитися, до самоосвіти впродовж всього життя;

- виконуватиме професійну орієнтацію учнів і надаватиме початкову підготовку до трудової діяльності;

- залучатиме до співтворення культури;

- вчитиме учнів належно піклуватися про власне здоров'я, місце праці й довкілля.

Сукупність цих функцій відповідає вимогам демократичного суспільства до системи обов'язкової освіти його громадян, діяльність якої визначається критично-креативною (трансформаційною) парадигмою.

На думку І. Самборської, успішна професійна діяльність можлива лише за умови надання майбутньому вчителю дитячого садка і початкових класів за роки навчання у закладі вищої освіти базового комплексу загальних, специфічно-фахових і додаткових компетентностей. На рівні практичних умінь він охоплює діагностичні, педагогічні й аналітичні навички, реалізаційно-практичні вміння, а також вміння з контролю, оцінювання, коригування та саморозвитку. Вони мають стати ефективним знаряддям, якщо будуть підсилені формуванням у вчителя високої порядності, моральності, відповідальності, готовності до поглибленого вивчення учнів, себе та оточення, толерантності, орієнтації на співпрацю і критичне оцінювання досягнутого. Все це дає змогу створювати різні варіанти моделей характеристик і якостей сучасного педагога [2].

У багатьох дослідженнях польських науковців обґрунтовуються сучасні підходи до конструювання змісту професійно-педагогічної підготовки вчителя. Вони виходять з того, що сукупність знань вчителя повинна бути достатньо структурована й опанована, а також що він повинен усвідомлювати

особливості джерел надходження та методів їх набування і подальшого використання. Одночасно його система знань повинна виявитися достатньо цілісною, що полегшить вчителю формулювання та розв'язання різноманітних професійних завдань, знаходження швидких і правильних рішень в складних навчально-виховних ситуаціях, належного індивідуалізованого підходу до особистості учня. Таким чином, загальні та глибокі педагогічні знання повинні слугувати основою набування вчителем комплексу професійних вмінь і навичок як постійної внутрішньої готовності до ефективних професійних дій, легкості й швидкості пристосування своїх дій до швидкозмінних умов, а також різних об'єктивних і суб'єктивних обставин.

На думку Т. Левовицького, підставою виділення і формулювання необхідних для вчителя вмінь можуть стати категорії вчительських функціональних обов'язків, які почасти входять у комплекс тих завдань, що доводиться виконувати систематично. Серед них можна виділити принаймні п'ять груп таких вмінь: діагностичні, планувальні, реалізаційно-практичні, з контролю, оцінювання і коригування, а також саморозвитку і самовдосконалення. Зокрема:

- діагностичні полегшують вчителю правильне і своєчасне виділення і сприймання важливих явищ з його оточення, забезпечують накопичення специфічної інформації, яка виявиться незамінною у разі потреби вирішення важливих професійних завдань;

- планувальні у сфері власної та учнівської діяльності сприяють успіхам у формулюванні схеми поточної й перспективної діяльності вчителя, створенні сприятливих умов для успіху у виконанні професійних навчально-виховних і опікунських завдань, накопиченні інструментарію для належної реалізації задуманого алгоритму розв'язання проблемної ситуації тощо.

- реалізаційно-практичні вміння необхідні не лише для забезпечення передумов успішної педагогічної діяльності, але й для досягнення запланованих цілей в умовах безперервних змін оточення, впливу нових і несподіваних чинників;

- з контролю, оцінювання і коригування незамінні для розв'язування найскладніших фахових проблем, забезпечуючи успіх через безперервний контроль вчителем себе, учнів та інших учасників освітнього процесу, їх відношення та дій під час реалізації кожної стадії планів вчителя, внесення ним своєчасних корекцій у ці плани з огляду на ті нові чинники, які постали під час процесу руху вчителя до бажаної навчально-виховної мети;

- саморозвитку і самоудосконалення важливі для безперервного фахового удосконалення вчителя і перетворення його у вмілого майстра, який не лише володіє багатим арсеналом професійного інструментарію, але й постійно поповнює і збагачує його шляхом використання різних джерел інформації та запозичення досвіду колег [3; 4].

М. Новак-Дзем'янович зауважує, що розширення можливостей вчителя відбувається через опановування ним новітніми матеріальними засобами підвищення ефективності освітнього процесу, але також й через збагачення і

розширення суто суб'єктивних передумов професійного успіху, зокрема, організаційних, управлінських та інших важливих для забезпечення співпраці вчителя з усіма безпосередніми та опосередкованими учасниками навчання і виховання. На думку авторки, комплекс окреслених вмінь повинен бути відкритим і динамічним, здатним до поповнення, розширення взаємозв'язків, універсалізації [5]. Сучасний вчитель повинен відзначатися:

- готовністю до поглибленого пізнання себе та учнів, того оточення, яке є інтегральною складовою педагогічної діяльності;
- повагою й толерантністю до інших, передусім до індивідуальності учня;
- сприйняттям й внутрішньою згодою з визначеними суспільством і громадськістю місією та завданнями школи як вихідною умовою їх реалізації через свою фахову діяльність;
- почуттям підвищеної відповідальності за результати особистої педагогічної роботи;
- потребою постійного самоконтролю й критичного оцінювання своєї діяльності, досягнень і планів;
- скерованістю на самовдосконалення з відчуттям необхідності неперервного розширення фахово-педагогічних знань, умінь і можливостей;
- готовністю до співпраці з усіма виконавцями завдань і функцій школи;
- толерантністю до відмінностей, індивідуальних відхилень від того стандарту уявлень, який поділяє вчитель, від його переконань чи навіть системи цінностей;
- готовністю до діалогу, толерантної полеміки не лише у питаннях предметної дидактики (методики), але й щодо поглядів на систему цінностей чи сукупність поглядів і переконань [5].

Таким чином, чітка визначеність нормативної моделі вчителя школи XXI сторіччя дає змогу сформулювати вимоги до системи педагогічної освіти, зокрема, до організації, змісту і методів професійно-педагогічної підготовки майбутніх вчителів.

Теоретичним підґрунтям даної моделі становлять: концепція людини майбутнього, що спирається на гуманістичну і пізнавальну психологію; теорія ефективної діяльності (праксеологія); теорія багатосторонньої підготовки. Основними елементами запропонованої польськими педевтологами моделі професійно-педагогічної підготовки вчителів виступають: цілі та зміст педагогічної підготовки вчителя; структура й організація процесу навчання і підготовки; методика і засоби проведення підготовки вчителя. Підстави добору змісту і методів підготовки майбутніх вчителів впливають з цілей, які стоять перед сучасною педагогічною освітою – надати молодому вчителю належні знання, вміння, специфічні загальні та оперативні компетентності [2].

Слід зазначити, що з 1 жовтня 2019 р. заклади вищої освіти Польщі запровадили цілісну 5-річну підготовку педагогів до роботи в дитячих садках та I-III класах основної 8-річної школи (в поєднанні за двома

спеціальностями). Таким чином, традиційна двоступенева підготовка фахівців з отриманням дипломів ліцензіата і магістра була скасована.

Також було впроваджено два профілі підготовки: академічний та практичний. Академічний профіль пов'язаний з науковою діяльністю закладу вищої освіти (в тій освітній сфері, до якої підпорядкований напрям підготовки) із залученням до наукової роботи студентів. Тоді як в межах практичного профілю понад 50% кількості кредитів ECTS відводиться на заняття практичного характеру [6].

Удосконалення змісту підготовки майбутніх вчителів відбулося шляхом запровадження до навчального плану змістових модулів із комплексом різних академічних дисциплін у базовій частині підготовки та циклічності в практичній через організацію кількох педагогічних практик. Згідно зі стандартом, практики спрямовані на ознайомлення з організацією роботи дитячого садка та початкової школи, зі знаряддям праці вчителя, формами та методами навчання і виховання, на формування і розвиток у студентів навчально-виховних умінь в безпосередньому контакті з дітьми.

Середньорічні практики пов'язані з теоретичними та методичними заняттями. Їх здійснюють викладачі, а також вчителі дитячих садків чи шкіл, з якими університет уклав угоди. Під час загальнопедагогічних практик студенти отримують знання про: особливості функціонування дитячого садка і школи, учасників педагогічного процесу та ведення ділової документації; виконання опікунсько-виховних, дидактичних, діагностичних та терапевтичних завдань, характерних для дитсадка і школи; засади організації дитячого садка і школи, сфери їх діяльності, організаційні процедури, розподіл компетенцій, планування роботи та система контролю; специфіку щоденної професійної діяльності вчителя дитячого садка і школи. А також вміння: робити висновки зі спостережень роботи дошкільної групи та шкільного класу; поведінки та активності дітей під час занять з урахуванням осіб зі спеціальними освітніми потребами.

На закінчення наведемо приклад професіограми випускника зі ступенем магістра дошкільної та початкової освіти. Зокрема, випускник має володіти:

I. Знаннями: основних проблем педагогіки з особливою увагою на дошкільну та початкову освіту; концепцій розвитку людини, виховання та освіти; процесів виховання та освіти з урахуванням окремих напрямів зі сфер біології, філософії, історії, соціології, психології, антропології, що реалізуються на рівні дошкільної й початкової освіти; проектування й проведення педагогічних досліджень згідно з обраними методами, прийомами та засобами дослідження; освітньо-виховного середовища дітей дошкільного і молодшого шкільного віку; альтернативних форм дошкільної та початкової освіти; функціонування дітей з особливими освітніми потребами в дошкільній та початковій освіті; сучасних інформаційних технологій, їх ролі в дошкільній та початковій освіті; теорій виховання і навчання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку; урізноманітнення можливостей дітей дошкільного і молодшого шкільного віку, зумовлених

різними чинниками біологічного, психолого-педагогічного, соціально-культурного характерів.

II. Уміннями: діагностики та оцінки різних педагогічних ситуацій із використанням біологічних, педагогічних, психологічних та соціологічних знань разом із розробкою шляхів розв'язання наявних проблем; аналізу та інтерпретації виховних, дидактичних та опікунських ситуацій з врахуванням вікових особливостей дошкільників і молодших школярів; аналізу прикладів освітніх досліджень, а також розробки та реалізації власних досліджень стосовно початкової освіти; використання сучасних інформаційних технологій у дидактичній та виховній роботі в дитячому садку та I-III класах; виявлення пізнавальних інтересів дошкільників і учнів молодшого шкільного віку та застосування індивідуалізації в освітньому процесі; ефективної роботи з дітьми різних культур (представниками різних національностей); використання різноманітних засобів навчання у роботі з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку; розробки, реалізації та оцінки освітньої програми адекватно потребам і можливостям дітей дошкільного та молодшого шкільного віку; пристосування методів і форм навчально-виховної роботи до сформульованих цілей виховання і навчання; розробки власного плану підвищення кваліфікації; допомоги та підтримки дітей з особливими освітніми потребами.

III. Суспільними компетентностями: критичного оцінювання отриманих та засвоєних знань і вмій; безперервним професійним вдосконаленням і підвищенням кваліфікації; співпраці в групі та виконання в ній різних ролей; діяльність на користь суспільного середовища з врахуванням навчання та освіти дітей з особливими потребами; опануванням професійних обов'язків та дотриманням засад педагогічної деонтології [7].

Список використаних джерел

1. Okoń W. Rzecz o edukacji nauczycieli. Warszawa: Wyd. WSiP. 1991. 208 s.
2. Samborska I. Kompetencje nauczyciela edukacji elementarnej. *Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce*. 2016. Nr 9 (31/1). S. 41-52.
3. Lewowicki T. Przemiany oświaty. Warszawa: Wyd. Żak, 1997. 173 s.
4. Lewowicki T. Przemiany teorii i praktyki edukacyjnej – kolejna faza chronicznego kryzysu czy kształtowanie się nowego ładu oświatowego? *Edukacja wobec zmiany społecznej / pod red. J. Brzezińskiego*. Poznań, 1994. S. 464-472.
5. Nowak-Dziemianowicz M. «Wielki Przegrany Współczesności». *Polski nauczyciel jako podmiot i przedmiot kształcenia*. 2008. 198 s.
6. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190001450/O/D20191450.pdf> (дата звернення: 16.11.2023).
7. Sylwetka absolwenta. *Studia jednolite magisterskie (5 letnie)*. URL: https://www.ur.edu.pl/storage/file/core_files/2020/3/31/bcdfc165404883e5848c20d8811d9304/Sylwetka%20absolwenta%20pedagogika%20Przed.%20i%20wczesn

МЕНТАЛЬНІ КАРТИ – ІННОВАЦІЙНИЙ ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Веренич Л. В., Гніда Г. М.

Актуальність проблеми. Реформування системи освіти України, умови надання освітніх послуг під час воєнного стану, морально-психологічний стан здобувачів освіти спонукають сучасного викладача до пошуку та впровадження в освітній процес нових ефективних засобів навчання. Як відомо, сьогодні аудиторні заняття, лекції, практичні роботи у більшості випадків проводяться дистанційно. Інформація, яка надається дистанційно, засвоюється здобувачем освіти не так ефективно, як наживо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що інфографіка привертає увагу викладачів закладів фахової перед вищої освіти та учителів закладів загальної середньої освіти закладів України. На думку дослідників, використання інфографіки має великі можливості, зокрема, в таких напрямках, як підвищення мотивації до навчання, пояснення та закріплення програмового матеріалу. Автори також констатують, що в нашій країні комп'ютерні засоби інфографіки у сфері вищої освіти використовуються недостатньо. Інші аспекти залучення інфографіки до підготовки фахівців у вищій школі досліджували О. Вовк, Л. Гризун, В. Заболотний, І. Луцик, В. Лашкевич, Н. Мисліцька, В. Мовчан, А. Мудрак, Р. Черемиський та ін. [2].

Метою дослідження є розгляд питання щодо впровадження сучасних інноваційних педагогічних технологій візуалізації навчального матеріалу, який спрямований на формування лінгвокультурної компетентності майбутнього педагога.

Приблизно 65% відсотків людей сприймають візуальну інформацію набагато краще, аніж текст. Рівень контакту з інфографікою з боку здобувачів освіти приблизно на 40% вищий, ніж зі сторінками законспектованої лекції. Для кращого розуміння, запам'ятовування використовують візуалізацію, яка допомагає пояснити деякі з найскладніших понять та ідей, що стоять перед вченими сьогодні, тому візуальні способи пояснення теоретичного матеріалу за допомогою привабливих графіків та дизайну дозволяють зробити інформацію доступною для загалу. Саме тому вивчення української мови та літератури спонукає викладача та здобувачів освіти використовувати саме інфографіку.

Виклад основного матеріалу. Інформатична графіка – це графічне візуальне подання інформації для швидкого та чіткого відображення комплексної інформації.

Майндмеппінг – техніка зручного запису та систематизації інформації. В основі цієї техніки лежить принцип «радіального мислення», що є

різновидом асоціативного мислення. Відправним пунктом побудови асоціацій є центральний об'єкт. Такий спосіб запису дає змогу ментальній карті необмежено розширюватися й доповнюватися.

Ментальна карта – це діаграма, на якій відображено слова, ідеї, завдання, інші елементи, розташовані радіально навколо основного слова або ідеї.

Ментальні карти використовують для [1]: створення, візуалізації, структуризації, класифікації ідей. Також як засіб для: навчання, організації діяльності, розв'язування задач, ухвалення рішень, написання статей.

Для української літератури корисні ці засоби тим, що вони є ефективним способом об'єднати текст і зображення у форматі послідовної історії, яку можна використати в майбутньому як шпаргалку для відтворення прочитаного.

Існують такі види інфографіки:

- Хронологічна;
- Географічна;
- Порівняльна;
- Ієрархічна;
- Інфографіка зі списками та алгоритмами(особлива ефективна під час вивчення правил з українського правопису);
- Інфографіка для резюме (характеристика героя будь-якого твору).

Алгоритм створення інфографіки [3]: встановлення теми та мети; аналіз цільової аудиторії, пошук інформації, створення історії, визначення алгоритму роботи та апробація.

Під час створення будь-якої інфографіки важливо дотримуватися таких рекомендацій: використання контрастних кольорів для виділення важливої інформації, дотримання принципу «один крок – одна думка», не використовувати більше трьох типів шрифтів.

Для створення інтелектуальних карт можна використовувати такі Інтернет-ресурси: Draw.io, Canva, XMind, Mind Free, Bubbl.us, XMind, Mind. Map.

Вони дозволяють прискорити процес вивчення навчальних матеріалів, підвищити кількість і швидкість інформації, що запам'ятовується, і головне, дають можливість викладачу реалізувати основне завдання – навчити здобувача освіти.

Найпоширеніші способи застосування карт знань [3]:

1. Навчання:
 - створення ясних і зрозумілих конспектів лекцій;
 - максимальна віддача від прочитання книг / підручників;
 - написання рефератів, проектів, дипломів.
2. Презентації:
 - можливість за менший час надати більше інформації у вигляді, кращому для розуміння й запам'ятовування;
 - проведення ділових зустрічей і переговорів.

3. Планування:

- управління часом: створення плану на день, тиждень, місяць, рік;
- розроблення складних проєктів.

4. «Мозковий штурм»:

- генерація нових ідей, творчість;
- колективне розв'язання складних завдань;
- ухвалення рішень;
- чітке бачення всіх «за» і «проти»;
- ухвалення зваженого і продуманого рішення.

Ментальні карти є інноваційним способом організації інформації в освітньому процесі, їх використання дозволяє по-новому організувати процес оцінювання знань, сприяє ефективному запам'ятовуванню.

Висновки. Ментальні карти – це перспективний інноваційний засіб організації освітнього процесу, який дозволяє візуалізувати, структурувати та систематизувати навчальний матеріал, сприяє розвитку особистісно-інтелектуального мислення здобувачів освіти, формує конкурентоспроможну особистість. У сучасному світі з чималим потоком інформації застосування ментальних карт у освітньому процесі може дати величезні позитивні результати, оскільки здобувачі освіти вчаться вибирати, структурувати та запам'ятовувати ключову інформацію, відтворювати її в подальшому [2]. Ментальні карти допомагають розвивати креативне й критичне мислення, пам'ять і увагу, а також роблять освітній процес цікавішим і результативнішим.

Список використаних джерел

1. Биков В. Ю., Овчарук О. В. Оцінювання інформаційно-комунікаційної компетентності учнів та педагогів в умовах євроінтеграційних процесів в освіті, та інші. Київ : Педагогічна думка. 2017. 160 с.
2. Бондаренко Л. Г. Підготовка студентів-філологів до використання інфографіки на уроках української літератури. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки: Збірник наукових праць. Випуск 2, частина 2.* Глухів: Глухівський нац. пед. університет ім. Олександра Довженка, 2018. С. 76-82.
3. Технологія майндмепінгу з додатком. URL: Coggle <https://osnova.com.ua/tehnologiya-mayndmepingu-z-dodatkom-coggle/>. (дата звернення: 09.11.2023)

FRANÇOISE DOLTO'S «LA MAISON VERTE» AS AN EXAMPLE OF SUCCESSFUL EXTRAPOLATION OF PSYCHOANALYSIS INTO PEDAGOGICAL PRACTICE

Vertel A. V.

The relevance of the problem of our research is determined by two positions: the importance of critical analysis of the problem of constructive interaction of psychoanalysis and pedagogy; the need to integrate psychoanalytic ideas into the overall picture of psychological and pedagogical ideas about human nature. Despite the wide popularity of psychoanalysis in all its fundamental manifestations, clinical, general psychological, socio-psychological aspects of psychoanalytic concepts are explained to a greater extent in the scientific discourse, and pedagogical aspects, unfortunately, remain outside the scientists' attention. Moreover, the problem of extrapolation of a huge corpus of original and innovative psychoanalytic ideas into the pedagogical practice is still not sufficiently studied.

Analysis of recent research and publications. The scientific works of F. Aubourg (2009), R. Langnickel, D. Ambass, P. C. Link (2019), M. Paglia (2017), A. Vertel (2023) are devoted to the study of F. Dolto's pedagogical heritage.

The purpose of research is to explicate the experience of extrapolating the psychoanalytic ideas into pedagogical practice using the example of F. Dolto's «La Maison Verte».

Research results. The first center for early socialization of children from birth to three-four years old «La Maison Verte» («The Green House») was opened on January 6, 1979 in Paris. The idea of creating a children's institution with such an unusual profile belongs to the pediatrician and child psychoanalyst F. Dolto. She thought about the possibility of prevention and practical overcoming of the so-called «adaptation syndrome» that occurs in children who enter preschool for the first time and are not psychologically ready for it. «La Maison Verte» is a kind of club for little children and their parents. After the opening of the first «La Maison Verte», such centers were opened in all major cities of France, and later such centers appeared all over the world [3; 4].

«La Maison Verte» is not a nursery, not a kindergarten, and not a counseling center in the traditional sense, but only a playing space subject to a simple rule – a mother cannot leave her child here alone and go on business. It is a place where she can spend time with her child and with other children, other mothers, other family members, the analytical team.

The word educator was not used in «La Maison Verte». And the expression «those who welcome a child» was used. They spoke to the child, explained the rules to him, told him about things that were important to him, necessarily reflecting on them with his parents. Child psychologists who had psychological counseling skills, as well as psychotherapy skills, worked in the center. However, they did not diagnose the child, did not identify his deviations and diseases. Their

professional knowledge made it possible to correctly interpret the signals that the baby sends to the surrounding world, and to respond adequately to them.

At «La Maison Verte» the young child was perceived as an individual, as a person with his own abilities and achievements and with his own problems. Psychoanalysts and psychoanalytically oriented teachers talked with the child as an equal, healthy person. In «La Maison Verte» during the playing interaction, little children could complain to psychologists and teachers about their difficulties and together with parents and other children look for a way out. In «La Maison Verte» children were not spoken of in the third person, but addressed directly, no matter how small they were. While talking with children, the specialists of the center «deciphered» children's means of self-expression with the help of psychoanalysis skills and clarified them with the help of language, both for the child and for the parents. Thus, they learnt to verbalize one's desires, resentment, anger and fear. The verbalization of one's emotional states had two purposes: the first was purely therapeutic (repressed feelings will always be manifested in a negative form, in the form of aggressive reactions or in the form of psychosomatic reactions in the form of illness), and the second was pedagogical – teaching constructive communication skills. This three-level communication: «children – children», «parents – parents», «children – parents» helps a small child to enter the world of interpersonal relationships, in particular, relationships in his family [5]. Françoise Dolto's daughter, Catherine Dolto, compared the center's work to a lifeline that can help a child in a chaotic world.

Three main tasks of «La Maison Verte» can be distinguished.

1. The main task is early socialization of a child. Friendly communication with other children and adults, a friendly psychological atmosphere in the center contributes to the preparation of a child for a nursery school or preschool education institution. First, it promotes development of communication skills, which are not always developed in an ordinary family. Secondly, it helps to go through the process of separation from parents painlessly [1].

2. The second task is social adaptation of parents. At «La Maison Verte», the center's specialists helped parents adapt to a new, unfamiliar role for them. Joint work (games, communication) reduces the level of situational and personal anxiety, which allows to calmly observe children and analyze their behavior. This is especially important in cases where children have limited physical capabilities, and the child's mother finds herself in social isolation.

3. The third task is psychoanalytic prevention of psychosomatic diseases. The child must painlessly separate from his parents and successfully adapt to new social conditions (time spent with grandparents, travel) and social institutions (preschool education institutions, school, etc.). As practice shows, a child's maladjustment is the cause of neuroses. The main idea of «La Maison Verte» is to create a zone of safe mental development for the child and help young parents believe in the child and their own strength [2].

Conclusions. F. Dolto was ahead of her time, more than forty years ago she developed ideas that seemed scandalous or absurd at the time, but today they have become the norm. Unlike many psychoanalysts, whose theoretical systems were

never extrapolated into the pedagogical process, F. Dolto was a skillful and successful teacher and popularizer of psychoanalysis.

References

1. Aubourg F. (2009). La Maison Verte: un dispositif à la portée de l'enfant. *Figures de la psychanalyse*. 2009. Volum 2. Issue 18. Pp. 227-240.
2. Dolto F. La Maison Verte, un lieu de vie. *La difficulté de vivre*. 1986. Pp. 403-420.
3. Langnickel R., Ambass D., Link P. C. Psychoanalytische Kleinkinderziehung nach Dolto und Bernfeld – Das Maison Verte in Paris, die Fadenspule in Zürich und die Kibbuzim als soziale Orte. *Sozialer Ort und Professionalisierung*. Berlin & Toronto: Verlag Barbara Budrich, 2019. Pp. 239-258.
4. Paglia M. The Maison Verte , a transitional space: introducing the work of Françoise Dolto in the UK. *Infant Observation*. 2017. № 19. Pp. 1-14.
5. Vertel A. From pediatrics to psychoanalytic pedagogy (on the 115th anniversary on the birth Françoise Dolto). *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2023. № 1 (125). С. 397-407.

ON THE ISSUE OF STAFFING OF THE OUT-OF-SCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS OF THE ECOLOGICAL-NATURALISTIC DIRECTION IN THE NORTH-EASTERN UKRAINE IN THE MIDDLE OF THE 20TH CENTURY

Vertel V. V.

The relevance of the problem is enhanced by the need to form a new system of out-of-school education, oriented towards entering the European and world education areas. Modernization of ecological and naturalistic work (hereinafter – ENW) in out-of-school education institutions (hereinafter – OEI), introduction of innovative forms and methods is impossible without taking into account the peculiarities of the formation and development of its main actors – educators who conduct circle and group work. The insufficient level of their professionalism negatively affects the quality of ENW. The analysis of the sources proved that the outlined topic was not adequately covered in the studies of domestic researchers. Taking this fact into account, there is a need to study the quantitative and qualitative composition of pedagogical workers of OEI in historical retrospect.

Analysis of recent research and publications. The issues of staffing in OEI are revealed in the dissertation research of Ukrainian scientists V. Verbytskyi, L. Kostenko, M. Kahalna, I. Parkhomenko and others.

The purpose of research: analysis of the quantitative and qualitative composition of the teaching staff of the OEI of the ecological-naturalistic direction in the North-Eastern Ukraine in the middle of the 20th century.

Research results. Investigating the quantitative and qualitative composition

of the teaching staff of OEI of the ecological-naturalistic direction in the early 1950's and the first half of the 1960's, it is worth analyzing its socio-professional component, taking into account the fact that the educational process in OEI and management of naturalistic circles in general secondary education institutions (hereinafter – GSEI) were carried out, as a rule, by biology and natural science teachers. Therefore, the analysis of their composition reflects the professional composition of the pedagogical teams of the OEI. The objectivity of the study on this issue is supported by the processing of archival materials of the state archives of Sumy, Chernihiv and Kharkiv regions. On average, statistical data on the quantitative and qualitative composition of teaching staff in these regions do not differ significantly.

The acuteness of the problem of providing the education sector with teaching staff in the post-war period was caused by the fact that during the Second World War the number of teachers in the Ukrainian Soviet Socialist Republic (hereinafter – Ukrainian SSR) decreased by 30%. If in the 1940-1941 academic year 238,000 teachers worked in the schools of the republic, then in the 1945-1946 academic year there were about 177,000 of them [6, sh. 2]. Taking into account the fact that the majority of circles, clubs and other associations of the ecological-naturalistic direction worked in GSEI under the leadership of biology teachers, it is worth analyzing the quality of teachers of biological disciplines on the example of Sumy region. At the beginning of the 1948-1949 academic year, 3,882 teachers worked in the OEI in Sumy region, 748 of whom taught biology and natural science (440 and 308, respectively). Of the total number of biology and science teachers, only 42.2% had a diploma of higher education. There were 44% of biology teachers with an education received at a teacher's institute or other education institution equivalent to it or who received the appropriate qualification by attestation, and 13.7% of teachers of biological disciplines generally had secondary or incomplete secondary education. The indicators of employees with higher education among the heads of education institutions at that time were much worse. For example, out of 632 heads of primary schools, only 5 teachers had higher education. Among 379 principals of seven-year schools, 91 had higher education. The state of affairs was much better in secondary schools, where 50 out of 65 managers had completed higher education. [1, sh.1]. The ratio of Sumy region teachers according to the gender at that time was indicative. So, out of 8,128 people, 6,378 were women (78.4%).

Taking into account the fact that the majority of circles, clubs and other creative student associations of the ecological-naturalistic direction worked in rural secondary schools under the leadership of biology teachers, it is worth analyzing the quality of teachers of biological disciplines in rural areas using the example of the Sumy region. The educational and qualification level of biology and science teachers in rural schools was significantly lower than among city educators. Thus, if in cities 58.3% of biology and science teachers had a diploma of higher education, then in rural areas only 37.5%. There were 11.8% more teachers with a teacher's institute education in rural areas than in cities, and the share of teachers with secondary and incomplete secondary education in villages reached almost

19%, while in cities there were 7% of such teachers [1, sh. 2-3]. Constant problems with the quality of the teaching staff of rural schools, the difficult conditions of their functioning and the low quality of educational resources and other facilities had a negative impact on the quality of ENW. However, since the beginning of the 60's, the educational level of rural teachers has increased significantly. The number of teachers with secondary education decreased.

The main task of party and state bodies in the post-war years was the primary staffing of pedagogical workers of GSEI. The provision of OEI with teaching staff was carried out according to the residual principle. The latter led to the involvement in the OEI of pedagogical workers with a low level of professional education, the spread of co-working, additional workload of teachers of non-science majors with hours of circle work, which did not contribute to increasing the efficiency of the educational process. For example, at the end of the 1940's, out of almost a thousand leaders of young naturalists circles in Chernihiv region, only 64% were biology teachers, 25% worked as classroom teachers, 7.5% pioneer leaders, and 3.5% had no pedagogical education at all [3, sh.1].

Among the priority measures adopted by the state leadership of the Ukrainian SSR for the fastest solution to the problem of school teaching staff were the increase in recruitment for extramural (correspondence) studies in pedagogical universities, organization of an expanded network of teacher training courses. Thanks to this, by the beginning of the 1950's, the number of teaching staff corresponded to the pre-war level. Already in the 1953-1954 academic year, the educational sector of the Ukrainian SSR had 293,000 teachers, including 160,500 teachers of grades 5-10 [2, sh.1]. In the early 1950's, due to the decrease in the number of students caused by the post-war demographic crisis, a large number of primary and seven-year schools were closed. The latter led to a surplus of teaching staff. Some of the teachers, after their dismissal, were employed in OEIs, which to some extent had a positive effect on the quality of their teaching staff. For example, in 1950, the teaching staff of the Sumy Regional Station of Young Naturalists consisted of 8 teachers, of whom 4 had higher education, 2 had education received at the teacher's institute, and another 2 had secondary and incomplete secondary education [10, sh. 3]. In accordance with the "Regulations on Out-of-school Institutions of the Ministry of Education of the Ukrainian SSR", approved by the Order of the Ministry of Education of the Ukrainian SSR No. 12 of 18.02.1954, it was allowed, as an exception, to hire persons with secondary special or other secondary education who have work experience to the position of director of the OEI [8, sh.18].

The lack of an established system of professional development of pedagogical workers of out-of-school education institutions was compensated for by conducting educational seminars, methodological meetings, etc. [4, sh. 2].

As a result of reforms in the mid-1950's, teachers' institutes were completely liquidated, and about 30 pedagogical schools were closed. In pedagogical universities, polytechnicization was introduced in the training of future teachers as teachers of a broad profile and providing graduates of pedagogical institutions with education in one of the labor specialties. According to the Decree of the Council of

Ministers of the USSR “On Measures to Improve the Quality of Teacher Training for Secondary Schools” dated August 18, 1956 No. 1163, students of pedagogical institutes could receive two or three specialties [9, sh. 34]. Since 1957, students of the biological faculties had to study the disciplines of the agricultural cycle: crop production, animal husbandry, soil science, agronomy, etc. Taking into account the fact that graduates of the natural sciences faculties replenished the teams of budget and public stations of young naturalists, led the young naturalists’ movement in GSEI and houses of pioneers, this, in the future, had a positive effect on improving the level of the ENW organization.

The staff of OEI was not numerous. For example, in the mid-1950’s, only 4 educators worked in the Chernihiv regional station of young naturalists: the head, a methodologist and 2 leaders of the circle [7, sh.15].

At the same time, the salary of the OEI workers was lower than that of the GSEI teachers and did not correspond to the intensity and complexity of their work. For example, according to the labor plan for the institutions of the Sumy region for 1956, the number of teachers was 18,972, while only 172 worked in vocational schools. At that time, the number of managers of public education departments and methodological offices of the region was 230 people. At the same time, the average salary in OEI was 4% lower than that of workers in the other two categories mentioned above [8, sh. 50]. The latter did not contribute to increasing the prestige of the OEI worker’s profession. The lack of material interest, often due to an incomplete teaching load, also did not encourage individual vocational training workers to improve their qualifications [5, sh. 5].

Conclusions. The acuteness of the problem of providing the educational sector with pedagogical personnel in the 40’s and 60’s of the 20th century, the low educational and qualification level of teachers and the residual principle of staffing OEI did not contribute to the improvement of the quality of the educational process in these institutions. The reform of the pedagogical education system, the training of future biology teachers in two profiles, changes in the initial plans had a positive effect on the quality of education and upbringing in OEI of the ecological-naturalistic direction.

References

1. Ведомости о педабработниках школ области. ДАСО (Держ. архів Сумської обл.). Ф. 3552. Оп. 1. Спр. 505.
2. Відомості про педагогічних працівників загальноосвітніх шкіл на початок 1953-1954 н. р., форма РВК-83. ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищих орган. влади та упр. України). Ф. 166. Оп. 15. Спр. 1476.
3. Годовой отчет о работе станции за 1948 год. ДАЧО (Держ. архів Чернігівської обл.). Ф. 1943. Оп.1 Спр. 10.
4. Годовой отчет о работе станции юнных натуралистов. ДАСО (Держ. архів Сумської обл.). Ф. 3600. Оп. 1. Спр. 29.
5. Дерективы и распоряжения Республиканской станции юных натуралистов по вопросам анализа годового отчета, планов по вопросу выдвижения кандидатур на Всесоюзную С/хозяйственную выставку. ДАСО

(Держ. архів Сумської обл.). Ф. 3600. Оп. 1. Спр. 55.

6. Зведений звіт про педагогічних працівників загальноосвітніх шкіл на початок 1945-1946 н. р., форма РВК-83. ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищих орган. влади та упр. України). Ф. 166. Оп. 15. Спр. 75.

7. Плани, отчеты о работе станции за 1953 г. ДАЧО (Держ. архів Чернігівської обл.). Ф. 1943. Оп. 1. Спр. 34.

8. Положение о внешкольных учреждениях Министерства просвещения УРСР, приказы Министерства просвещения УРСР о результатах проведения ревизий, изменение структуры в штатах, административно-управленческого персонала и переписка с Министерством просвещения о состоянии городских отчетов и др. ДАСО (Держ. архів Сумської обл.). Ф. 3552. Оп. 1. Спр. 396.

9. Постанови ЦК КПРС та Ради Міністрів СРСР з питань народної освіти в УРСР, 24.01-11.12.1956 р. ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищих орган. влади та упр. України). Ф. 166. Оп. 15. Спр. 1782.

10. Смета и штатное расписание. ДАСО (Держ. архів Сумської обл.). Ф. 3600. Оп. 1. Спр. 7.

ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ДО НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИМОГ

Виноградова Д. О.

У сучасних умовах модернізації освіти актуалізується завдання підготовки активної, творчої, цілеспрямованої, гуманної особистості, що виявляє високий рівень патріотичних і громадянських почуттів, духовно-моральної культури, адаптивної до норм і цінностей, що складаються в суспільстві, до життєдіяльності, пов'язаної з великою кількістю кризових ситуацій та здатної їх конструктивно долати. Одним із пріоритетних напрямів у педагогіці на сьогоднішній день є створення системи освіти, метою якої є розвиток потреб особистості, активізація її якостей, створення умов для самовираження та самоствердження, виховання патріотизму.

Системна криза в освіті, пандемія, повномасштабне вторгнення РФ, негативно вплинули на освітній процес ще й створили вакуум виховання та ціннісних орієнтацій, змусили нас переглянути та оцінити весь духовний потенціал, накопичений у минулі століття. Адже щоб будувати щось нове треба знати та оцінити відомий досвід. А це вимагає ретроспективного аналізу цінностей та пріоритетів, що виходять із життя та діяльності видатних учених. Вони завжди висловлювали дух часу та пріоритетні цінності суспільства.

Аналіз історико-педагогічної літератури доводить, що питання національно-патріотичного виховання були предметом наукових розвідок вітчизняних філософів та громадських діячів: Г. Ващенко, М. Драгоманова, М. Костомарова, І. Огієнка, О. Потебні, Г. Сковороди, Л. Українки, І. Франка,

Т. Шевченка, П. Юркевича та ін. Основоположні засади патріотичного виховання були сформульовані видатними українськими вченими-педагогами О. Вишневським, О. Захаренком, М. Євтухом, В. Сухомлинським, І. Ткаченком. Низка сучасних науковців присвятили свої праці проблемам методології, теорії і практики національно-патріотичного виховання особистості (І. Бех, І. Зязюн, В. Кремень, В. Кульчицький, Н. Ничкало, О. Пометун, М. Сметанський, М. Фіцула, Г. Шевченко) та військово-патріотичного виховання (М. Зубалій, В. Івашковський). Питання національно-патріотичного виховання молодших школярів досліджували Н. Васильківська, О. Дешко, Л. Дубровська, О. Савченко, О. Сухомлинська, М. Качур, В. Киричок, О. Сидоренко та ін [1].

Основне завдання підготовки майбутніх вчителів до національно-патріотичного виховання молодших школярів виділяються: забезпечення майбутніх вчителів початкових класів методологічними, теоретичними, методичними знаннями з загальної теорії педагогічного процесу загалом та патріотичного виховання зокрема; формування практичних умінь та навичок вирішення завдань даного напрямку виховної роботи; розвиток інтересу, позитивну мотивацію до патріотичного виховання молодших школярів.

Методологічна підготовка передбачає озброєння майбутніх вчителів початкових класів знаннями методологічного характеру, методів і прийомів пізнання та творчого перетворення дійсності відповідно до її законів. Озброєння майбутніх вчителів знаннями методологічного характеру пропонує засвоєння знань, що відповідають чотирма рівнями методології: філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий, технологічний. Кожному рівню відповідає певна група знань [3].

Теоретична підготовка майбутніх вчителів включає оволодіння студентами фундаментальними теоретичними знаннями, необхідні здійснення патріотичного виховання. Професійно-педагогічна підготовка студентів педагогічного ЗВО передбачає озброєння майбутніх вчителів не лише теорією, а й методикою здійснення освітнього процесу. Важливою складовою змістовного блоку є технологічна підготовка. Необхідність виділення цього виду підготовки обумовлена самим характером педагогічної діяльності, що вимагає від педагога як загальнопедагогічних, а й спеціальних знань, умінь і навичок, щоб забезпечити можливість ефективного вирішення конкретних навчально-виховних завдань у умовах і у різних педагогічних ситуаціях [2].

Любов до Батьківщини у дітей починається зі створення найпростіших духовних та матеріальних цінностей та захоплення красою навколишнього світу. Подальше виховання цього почуття пов'язане з усвідомленням та присвоєнням традиційних цінностей вітчизняної культури: обов'язком, любов'ю та самопожертвою, повагою старших, духовним розвитком, збереженням історичної та культурної спадщини України, національної культури, історичною спадкоємністю поколінь, національною та релігійною терпимістю, культурою світу, культурою міжетнічних відносин, толерантною свідомістю.

Проблема формування особистості з високими моральними, національно-патріотичними, громадянськими якостями пов'язана не лише з кардинальними змінами соціально-економічних, політичних відносин та складних соціальних та культурних перетворень, а й з необхідністю прийняття конкретних кроків для виходу із глибокої системної кризи освіти, усунення її наслідків. На тлі глибокої і всеосяжної кризи сучасної світової цивілізації в системах освіти України різко загострилися протиріччя в процесі формування особистості.

Список використаних джерел

1. Безлюдна Н. Особливості національно-патріотичного виховання молодших школярів в умовах воєнного стану. Зб. наук. праць *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. Вип. 2(8), 2022. С. 76-83.
2. Грищенко С. В., Ілішова О. М., Єфімов Д. В., Макогончук Н. В. Проблема національно-патріотичного виховання. *Інноваційна педагогіка*. 2022. № 44. Т. 1. С. 119-123.
3. Костриця Н. М. Традиційні та інноваційні підходи в організації національно-патріотичного, військово-патріотичного виховання в навчальних закладах. *Формування патріота в вимірі революції гідності та пріоритетів «Нової школи»* : тези доповідей I Всеукр. круглого столу (м. Суми, 16–17 лютого 2017 р.). Суми, 2017. С. 144–148.

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ- ВИКЛАДАЧА

Волкова Є. Є., Калініченко О. О.

Актуальність проблеми. Педагогічна професія – одна із найдавніших. Виникла вона на етапах розвитку людства у зв'язку з потребою передавати підростаючому поколінню набутий досвід, виділившись згодом в окрему галузь.

З моменту виникнення педагогічної професії за вчителем закріпилась передусім виховна функція. Учитель – це вихователь, наставник. У цьому його громадське, людське призначення. Тому виховна робота є педагогічною діяльністю, спрямованою на розв'язання завдань всебічного гармонійного розвитку особистості шляхом організації виховного середовища і управління різноманітними видами діяльності вихованців. Ускладнення процесів суспільного виробництва.

Суттєва особливість педагогічної праці – вона з початку і до кінця є процесом взаємодії людей. Це посилює роль особистісних взаємин у педагогічній праці: підкреслює важливість моральних аспектів. Специфічним є і результат педагогічної діяльності – людина, яка оволоділа певною частиною суспільної культури, здатна до соціального саморозвитку

і виконання певних соціальних ролей у суспільстві.

Сучасний учитель передусім «має бути висококваліфікованим і далекоглядним професіоналом, свідомим та відданим патріотом України, тонким психологом, котрий володіє інформаційними та педагогічними технологіями» [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За спостереженням науковців (В.Л. Бриліна, І.М. Найдъонов, А.В. Сидоренко, 2006) роль педагогічної практики у системі підготовки вчителя не однозначна. Дослідники визначають, що педагогічна практика здійснюється на основі здобутих теоретичних знань і характеризується такими процесуальними ступенями: ціль, завдання, зміст, методи, форми, досягнуті результати [5].

Мета дослідження: визначення ролі педагогічної практики у формуванні професійної компетентності майбутнього вчителя-вихователя.

Виклад основного матеріалу. Освітній та науковий простір вимагає від сучасного учителя зміни методологічних засад педагогічної діяльності, професійної активності і мобільності, здатності до сприйняття інноваційного досвіду, рівня його професійної компетентності, загальної культури, педагогічної майстерності та постійного самовдосконалення. Сучасна школа чекає вчителя нової формації, який опанував надбання загальної і професійної культури [2].

Оцінка професійної майстерності на рівні результативних показників вимагає від студентів володіння наступним: оцінювати реальний стан освіченості учнів, їх здатність до навчання, стан вихованості й схильності до виховання; застосовувати індивідуальний і диференційований підхід до них; визначити перспективу їх індивідуального подальшого просування, проникнення у внутрішній світ особистості вихованців, уміння, будувати плани роботи з урахуванням індивідуальних завдань розвитку учнів [5].

Ефективно організована практика носить характер поступовості, що постійно ускладнюється. Починаючи із загального знайомства з навчально-виховним закладом, спостережень та аналізу отриманої інформації, практикант переходить до виконання більш складних завдань. Час проходження педагогічної практики умовно ділимо на чотири етапи: ознайомчий; планування; реалізаційний; підсумковий. Тривалість ознайомчого етапу залежить від індивідуально-психологічних особливостей студентів, професійно-педагогічної підготовки, від ставлення адміністрації школи і вчителів до педагогічної практики взагалі і до студентів зокрема [4].

Виробнича педагогічна практика здійснює найвагомий вплив на процес професійної самореалізації. У процесі практичної підготовки в майбутніх фахівців інтенсивно формується професійна майстерність, яка співвідноситься з професіоналізмом, професійною компетентністю, іншими феноменами, так чи інакше пов'язаними з характеристикою здатності людини здійснювати професійну діяльність [1].

Під час виконання програми практики під управлінням керівників практики й викладачів, у взаємодії з усіма учасниками педагогічного процесу майбутні учителі долучаються до роботи з учнями різних вікових категорій,

набувають досвід планування, проектування, організації, здійснення та аналізу й самоаналізу різних видів педагогічної діяльності, професійної рефлексії. Це закладає основи подальшого професійного саморозвитку, становлення й розвитку професійно важливих якостей, забезпечує в подальшому успішну професійну адаптацію й самореалізацію майбутніх учителів. У процесі педагогічної практики інтенсивно засвоюються всі аспекти майбутньої професії, формується критичне та осмислене ставлення до професійних знань, розвиваються професійно необхідні вміння, навички, способи дії, виявляється потреба в професійному саморозвитку, розкриваються мотиви професійної діяльності, поглиблюється інтерес до професійної діяльності. Отже, педагогічна практика є визначальною ланкою в системі формування професійної компетентності й педагогічної майстерності майбутніх учителів, основою та критерієм професійної підготовленості майбутнього вчителя. Студенти з їхніми психолого-біологічними особливостями та власним розумінням майбутньої професійної діяльності, з одного боку, і викладач з його професійно-методичною підготовкою та соціально заданими цілями – з іншого, повинні створити тандем у процесі підготовки до професійної діяльності [6].

Висновки. Отже, практична підготовка висококваліфікованих фахівців була й залишається найважливішим завданням вітчизняної вищої педагогічної школи. Сучасне суспільство має фундаментальну освітню потребу у формуванні особистості, здатної до самонавчання, самовиховання і самовдосконалення протягом життя; особистості, яка б легко адаптувалася до швидкозмінних соціально-економічних та інформаційно-технологічних умов, мала широкий науковий світогляд, високий рівень культури та професійну компетентність. У сучасних умовах педагогічна підготовка має переорієнтуватись на формування вільної, енергійної і незалежної особистості вчителя, здатної діяти в дуже швидкозмінних умовах і бути взірцем для учнів. Авторитет сучасного учителя значною мірою залежить не від суми знань, якою він опанував, а які пріоритети визначив в своїй діяльності. Вони мають бути гуманістичними та орієнтованими на особистості учнів.

Список використаних джерел

1. Воровка М. І. Ділова гра як технологія активного навчання. Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки. Київ – Запоріжжя, 2004. Вип. 31. С. 277-281.
2. Державна програма «Вчитель». (2002). Освіта України.
3. Ковальчук В. Ю. Модернізація професійної та світогляднометодологічної підготовки сучасного вчителя : автореф. Дис. ... д-ра. Пед. Наук : Спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Київ, 2006. 34 с.
4. Козій М. К. Психолого-педагогічні умови удосконалення педагогічної практики студентів: метод. посіб. / Микола Кузьмич Козій. Київ : Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2001. 141 с.

5. Найдъонов І.М. Педагогічна практика студентів музично-педагогічних факультетів: навчально-методичний посібник. Вид. 3-є, доповнене / І. М. Найдъонов, В. Л. Бриліна, А. В. Сидоренко. Київ : Освіта України, 2006. 180 с.

6. О Школа., В. Жамардій, О. Гордієнко. Особливості багатоступеневої фахової підготовки вчителів фізичної культури. *Актуальні питання гуманітарних наук / HUMANITIES SCIENCE CURRENT ISSUES: Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 2021. Вип. 37. Т. 3. С. 293-298.

7. О. Kornosenko, P. Khomenko, I. Taranenko, V. Zhamardiy, O. Shkola, H. Tolchieva, V. Saienko, N. Batieieva, P. Kyzim (2021). Professional competencies as a component of professional training of a fitness trainer-teacher in higher education institutions. *Journal for Educators, Teachers and Trainers, Vol. 12(1)*. 67 – 71.

ЗМІНИ У ФІЗИЧНОМУ СТАНІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Галенко А. С., Ремзі І. В.

Довготривала пандемія та введення воєнного стану, змусила студентів та викладачів пристосуватися до нових реалій нашого життя. На жаль умови дистанційного навчання призвели до малорухливого способу життя, протягом періоду, який вже триває три з половиною роки. Але вже визначено, що належний рівень рухової активності, є чинником від якого залежить фізичний та психологічний стан здобувачів освіти і на це треба звернути увагу усіх учасників освітнього процесу [1, с. 132-140].

Дистанційний формат навчання зменшив можливість проведення багатьох напрямків з фізичного виховання. На жаль тільки 32% здобувачів виконують мінімальний рівень рухової активності на добу, у всіх інших визначена низька мотивація до неї, на це впливає: методичні помилки викладачів, одноманітність занять і відсутність креативного підходу до роботи педагогі. Перед екраном зручно проводити в основному тільки вправи з аеробіки, силові вправи, гімнастичні вправи, які не потребують багато місця для їх виконання. А проведення занять з теми спортивні ігри, легка атлетика та ін., майже неможливі, тому треба знаходити нові шляхи для підвищення рухової активності студентів [2].

У зв'язку з пандемією та введенням воєнного стану, всі українці були змушені перейти на нову сходинку свого життя. Навчальні заклади та багато інших структур, перейшли на дистанційну форму роботи. Військове вторгнення дуже вплинуло на психіку студентів, у багатьох виявили тривожний розлад, посттравматичний стресовий розлад, депресію, деякі студенти почали вживати алкоголь та наркотичні засоби. У здобувачів

знижуються рівень здоров'я та погіршився фізичний розвиток. Тому необхідно досліджувати зміни їх фізичного стану, щоб в майбутньому коригувати процес фізичного виховання, враховуючи можливості кожного здобувача

Мета дослідження. Вивчити вплив воєнного стану на зміни у фізичному стані здобувачів закладів вищої освіти.

Після повномасштабного вторгнення, як свідчать аналіз відповідей на запитання в анкетах, які ми пропонували здобувачам освіти, майже всі студенти відмовились від занять фізичними вправами. Вони втратили до них мотивацію, в основному із-за постійних стресових ситуацій. До того ж, в умовах дистанційного навчання, здобувачі освіти проводять біля комп'ютера більше 8 годин і на виконання вправ в них залишається мало часу.

В результаті цього, за рік студенти набрали надмірну вагу. Результати у пробах для визначення рівня функції серцево-судинної та дихальної систем, також свідчать про негативну динаміку. Лише за один навчальний рік знизились показники фізичної підготовленості.

Таким чином, зміни у житті студентської молоді, негативно вплинули на фізичний стан здобувачів освіти. І є приводом для пошуку шляхів для його підвищення.

Список використаних джерел

1. Стадник В. В. Педагогічні основи психологічного забезпечення процесу фізичного виховання здобувачів вищої освіти в умовах воєнного стану. *Іноватика у вихованні*. 2022. Вип. 16. с. 132-140.

2. Бойчук Ю., Козлов А. Порівняльний аналіз активності здобувачів вищої освіти під час навчання в асинхронному режимі з дисципліни «Фізичне виховання» в умовах карантину та військового стану. *DSPACE HNPU :: Головна*. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/bba21202-adf7-49c5-b99d-af10aa430540/content> (дата звернення: 04.11.2023).

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТЬОГО ФАХІВЦЯ З ІСТОРІЇ ТА АРХЕОЛОГІЇ ЗАСОБАМИ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАКТИК

Галушко Н. А., Хряпін Е. О., Руднік Д. Г.

Освіта XXI століття має випереджальний характер, тобто націлена у майбутнє, на розв'язання проблем нового століття, розвиток ключових компетенцій, формування в них нових способів мислення та діяльності. У структурі навчання посилюється роль і значення освоєння різноманітних способів діяльності, підвищення їхньої технологічності, створення умов для активної соціальної дії, дослідницької діяльності.

Нині інтенсивний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій,

швидке оновлення комп'ютерної техніки й гаджетів, зміни в ставленні до навчання, а також розвиток систем змішаного навчання і навчальної мобільності є провідною ідеєю навчання XXI ст. та оновлення організаційно-методичної роботи.

Питанням, пов'язаним із трактуванням поняття інформаційно-комунікаційної компетентності та застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освіті присвячено чимало праць вчених: А. Гуржія, О. Кузьмінська, Н. Морзе, О. Овчарук, В. Безпалька, С. Гончаренка, Р. Гуревича, Л. Коношевського, О. Коношевського, В. Мірошніченко, Є. Полат, С. Сисоєвої.

Метою розвідки є розкрити роль інформаційно-комунікаційних технологій щодо формування інформаційної компетентності майбутніх учителів історії.

Сучасне інформаційне суспільство ставить перед собою завдання інформатизації освіти. Щоб орієнтуватися в інформаційному просторі, правильно визначати та використовувати інформацію, необхідні певні навички.

Так, Закон України «Про освіту» передбачає оволодіння здобувачами освіти такими ключовими компетентностями, як вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей; культурна компетентність; підприємливість і фінансова грамотність; інші компетентності, передбачені стандартом освіти [2].

Досягнення цієї мети забезпечується шляхом формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності. Інформаційно-комунікаційна компетентність входить до одної з ключових компетентностей.

За педагогічним словником, педагогічна практика – «це спосіб вивчення навчально-виховного процесу на основі безпосередньої участі в ньому практикантів, мета якої – виробити у них уміння і навички, необхідні в майбутній професійній діяльності, закріпити теоретичні знання, застосувати їх на педагогічній практиці» [1, с. 12].

Як зазначає О. Сергійчук [4] педагогічна практика здобувачів закладів вищої освіти є невід'ємною складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців, яка спрямована на закріплення теоретичних знань, набуття і вдосконалення практичних умінь та навичок, формування професійної компетенції щодо реалізації державних стандартів, а це в першу чергу дає можливість стверджувати, що педагогічна практика є повноцінною складовою підготовки компетентного та конкурентоспроможного фахівця.

Слід зазначити, що інформаційна компетентність – це уміння за

допомогою технічних засобів та інформаційних технологій самостійно шукати, аналізувати та добирати необхідну інформацію, обробляти її, зберігати та передавати.

У дослідженнях Фурман О., Костюченко А. визначено, що інформаційно-комунікаційна компетентність – властивість педагога, який компетентно, тобто цілеспрямовано і самостійно, із знанням вимог до професійної діяльності в умовах інформатизації освітнього простору і своїх можливостей та обмежень здатний застосовувати ІКТ у процесі навчання, виховання, методичної і дослідницької діяльності та власної неперервної професійної педагогічної діяльності, на основі аналізу педагогічних ситуацій може бачити і формулювати педагогічні завдання та знаходити оптимальні способи їх розв'язання із максимальним використанням можливостей ІКТ [5].

Перш за все, вчитель історії покликаний сприяти розвитку учня як особистості, що керується гуманістичними нормами і цінностями, усвідомлює себе громадянином України та вміє успішно реалізовуватись у сучасному українському суспільстві та при цьому успішно використовувати інформаційно-комунікаційні технології.

Сучасний урок історії не можна уявити без використання інформаційних-комунікаційних технологій. Тому під час підготовки до проведення уроку здобувачі мають застосовувати креативні підходи.

Вчитель, як ключова фігура навчального процесу, все більше стає організатором отримання, засвоєння, розуміння знань, формування вмінь та навичок, тобто, процесу формування компетентностей. Такі додатки як, Gmail, Google Classroom, Google Keep, Google Диск, Google Документи, Google Таблиці, Google Презентації, Google Форми, Google Малюнки, Google Мої карти, Google Сайти, YouTube, Довідка Google, Інструменти безпеки Google використовуються здобувачами для розробки та проведення уроків, занять під час практики [3, с. 151].

При проходженні різних видів практик, які передбачені навчальним планом, здобувачі Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради використовують різноманітні підходи щодо застосування ІКТ. Одним із розповсюджених напрямів є розробка здобувачами-практикантами мультимедійних презентацій до проведення уроків, занять, виховних заходів тощо; використання YouTube, Google Малюнки, Мої карти.

Проте, слід пам'ятати, що здобувачі-практиканти під час підготовки до уроків мають враховувати, що сучасний учень добре орієнтується у інформаційному просторі, уміє швидко відшукати потрібну інформацію в інтернеті, добре обізнаний з новим програмним забезпеченням, а також має низку додатків у своєму смартфоні, які дають змогу досить швидко розв'язати завдання, використовуючи інноваційні методи.

Саме інформаційна компетенція забезпечує навички роботи учнів з інформацією, що міститься в навчальних предметах і освітніх галузях, а також в навколишньому світі.

Але щоб формувати це вміння в учнів інформаційною компетентністю

має володіти і сам вчитель. Цьому сприяє використання в підготовці майбутніх учителів історії сучасних інформаційно-комунікаційних технологій і безпосереднє навчання теперішніх учителів на онлайн-курсах, що сприяють формуванню інформаційно-комунікаційної компетентності.

Змістову теоретичну частину, ілюстровану практичним застосуванням сучасних інновацій у сфері ІКТ, надають спікери вебінарів, що організують і проводять освітні проєкти вебінари для вчителів «EdPro», «На урок», «Просвіта», «Всеосвіта» тощо. Про що неодноразово рекомендується здобувачам прослуховувати та застосовувати набуті знання під час практики.

Наведені приклади запровадження ІКТ під час проведення практики професійного становлення фахівців апробовані в ході різних видів практичної підготовки та в їх основу покладена безпосередня партнерська діяльність здобувачів. Отже, інноваційні технології позитивно впливають на процес навчання і виховання насамперед тому, що змінюють схему передачі знань і методи навчання.

Отже, формування інформаційних компетентностей відбувається в процесі підготовки та розробки уроків здобувачами, прослуховування проєктних вебінарів та круглих столів, а також за допомогою різноманітних програм, які зазначені в дослідженні.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
2. Закон України «Про освіту». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення : 15.11.2023).
3. Маринченко Г. Формування інформаційної компетентності майбутнього вчителя історії засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. URL : <https://www.academia.edu/> (дата звернення : 10.11.2023).
4. Сергійчук О. М., Багно Ю. М. Роль організації та проведення практичної підготовки майбутніх педагогів у закладах вищої освіти. URL : http://ehsupir.uhsp.edu.ua/bitstream/handle/8989898989/6990/Bagno%20Y_Serghijchuk%20O.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення : 15.11.2023).
5. Фурман О., Костюченко А. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності засобами ІКТ у професійній підготовці вчителів-предметників. *Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди*. 2013. Вип. 28 (1). С. 298–303. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/gvpdpu_2013_28_1_58 (дата звернення : 10.11.2023).

РОЛЬ ПЕДАГОГА В ПРОГРАМІ СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Гасанова Л. І., Кравченко О. О.

Актуальність проблеми. Формування соціально-емоційних навичок учнівської молоді є новим фокусом роботи сучасної школи, оскільки раніше акцент уваги був лише на здобуті знань та умінь учнів. З метою впровадження в освіту емоційного компонента в Україні реалізовується пілотна програма, яка включає соціально-емоційне та етичне навчання (СЕЕН) дана програма впроваджується на базі 26 шкіл у рамках загальнонаціонального шкільного експерименту за участі Інституту модернізації змісту освіти, Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук (наказ МОН від 18.11.2019 р. № 1431). Це стало можливим за допомоги громадської організації «EdCamp Ukraine»

Саме тому цієї осені 2023 року 75 закладів освіти, а саме 3000 учнів віком 15 років приймають участь у масштабному опитуванні дослідженні соціально- емоційних навичок (ДоСЕН) та долучатся до 15 країн які ще з 2022 року впроваджують СЕН в освітніх закладах. Україна долучилася до ДоСЕН лише 2023 року: організатори дослідження зробили виняток, усвідомлюючи цінність, стійкість та унікальність українського педагогічного досвіду [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Соціально-емоційне навчання (СЕН) стало об'єктом досліджень зовсім недавно, однак набуло активної уваги через свою актуальність, зокрема питання СЕЕН вивчали Д.Гоулмен, Далай-лама XIV, О.Елькін, Тсондю Самфел, Б.Озава-де Сільва, К.Тінарі.

Соціально-емоційні та м'які навички soft skills досліджено в працях українських науковців, зокрема: І. Гарбузюк, Л. Гриневич, О. Елькін, К. Коваль, Н. Коляда, О. Кравченко, О. Масалітіна, С. Наход, О. Рассказова, Н. Швадчак та ін.

Одна із засновниць та дослідниць СЕН Брендан Озава де Сільва провела аналіз впровадження цієї складової навчання та зазначила, що СЕН допомагає знизити антисоціальну поведінку на 10% відповідно просоціальна поведінка збільшилася на стільки ж, академічні знання учнів збільшилися на 11%, що дає можливість позитивно оцінити впровадження СЕЕН у навчальний процес [2 с. 14].

Мета дослідження: уточнення змісту поняття «соціально-емоційне навчання» як платформи для розвитку компетенцій емоційного інтелекту учнівської молоді та розкриття способів практичного застосування СЕЕН під час навчання дітей в школі. Розкрити роль педагога у формуванні СЕН учнів в сучасній школі.

Виклад основного матеріалу. Соціально-емоційні навички (СЕН), (це навички ХХІ століття, soft або life skills, їх ще називають м'якими та гнучкими навичками) – це індивідуальні риси та характеристики, які можна

розвивати уздовж всього свого життя, ці навички важливі не лише для академічних успіхів, а й для активної життєвої позиції налагодження соціальних зв'язків, професійній активності та конкурентоспроможності на ринку праці та добробуту людини загалом.

Соціально-емоційні навички створюють в учнів фундамент особистісного розвитку, формують позитивне ставлення до себе та світу, спонукають бути активним громадянином своєї країни та відстоювати справедливість і правду. Саме ці навички є метою СЕН, яка в подальшому вплине на розвиток суспільства та світу в цілому [3].

Головним принципом соціально-емоційного навчання – співпереживання, яке реалізується через призму добра, емпатії прийняття та поваги до себе та інших [1, с. 41]. Інші два виміри багато в чому слугують підтримкою для виміру співпереживання.

У реалізації соціально-емоційного навчання важливу роль відіграє педагога, тому СЕН передбачає використання спеціальної педагогічної моделі, у якій учнівство під час опанування кожної компетенції проходить три рівні розуміння, а саме здобуті знання, критичне осмислення та втілене розуміння (див. Рис 1.).

Здобуті знання	Критичне осмислення	Утілене розуміння
<ul style="list-style-type: none"> • здатність застосовувати знання отримані з теорії і практики 	<ul style="list-style-type: none"> • поглиблене розуміння через особистий досвід та детальне вивчення питання 	<ul style="list-style-type: none"> • повністю засвоєне знання, яке стало трансформаційним та спонтанним

Рис.1. Педагогічна модель

Роль педагога в програмі СЕН часто зводиться до фасилітації (допомога, полегшення, сприяння), а не чіткого інструктажу та вказівок. Завдання педагога навчити учнів самостійно думати, задавати питання та робити висновки. Це — єдиний спосіб пройти всі три рівні розуміння [2, с.135]. Робота педагога включає в себе три рівні та чотири, які допомагають реалізувати СЕЕН (див. рис. 2.).

Рис.2. Навчальні рівні та траєкторії

Дані педагогічні складові мають проходити крізь все навчання та виховання учнівства, оскільки діти повинні поступово та поетапно засвоювати необхідні компетенції, саме тому дана педагогічна модель також має назву навчальні траєкторії.

Якщо говорити про ціль СЕЕН то варто зазначити, що вона триєдина та включає у себе усвідомлення проблеми, співпереживання (включення емоцій) та залучення (виконання ефективних та правильних дій) [1, с.48].

Висновки. Оскільки у 2016 році, відбулася реформа освіти, а саме впровадження Нової української школи, яка стала акцентувати увагу освітян не лише на здобуття знань учнів, а й на їх психосоціальний стан та особистісний розвиток. Відповідно педагоги відчули потребу у включенні до наскрізних компетенцій НУШ соціально-емоційного компоненту.

Турбота про себе та свій психологічний стан, співпереживання щодо інших та розвиток емпатії, фокус уваги учнів на моральних цінностях та активній життєвій позиції – це все лежить в основі СЕН. Мета СЕН – дати інструменти для вибудовування благополуччя учнівства сьогодні й у майбутньому.

Педагоги відіграють важливу роль у формування соціально-емоційних та етичних навичок учнів, вони допомагають засвоїти всі виміри СЕЕН на трьох рівнях – рівні здобутих знань, критичного осмислення й утіленого розуміння. Саме така модель має позитивну реалізацію, оскільки одна компетенція підкріплюється іншою.

Список використаних джерел

1. Аналітичний огляд «Можливості для реалізації соціально-емоційного навчання в рамках реформи «Нова українська школа» / Л Гриневич та ін. Київ: Шкільний світ, 2021. 314 с.
2. Вибрані матеріали міжнародної програми з формування м'яких навичок СЕЕНавчання / За загальною редакцією О.Елькіна, О.Масалітіної, Я.Фюрста. Харків: Дім реклами, 2019. 60 с.
3. Міністерство освіти і науки України - У 26 школах почався пілот з впровадження програми розвитку м'яких навичок СЕЕН: соціально-емоційного та етичного навчання. Головна | Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/u-26-shkolah-pochavsya-pilot-z-vprovadzhennya-programi-rozvitku-myakih-navichok-seen-socialno-emocijnogo-ta-etichnogo-navchannya> (дата звернення: 18.08.2023).

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ

Грибінник Г. Ю., Попова Л. О., Савченко Л. Л.

Актуальність проблеми. Вхідження освіти України в світовий освітянський простір потребує змін у характері, структурі та умовах здійснення професійної підготовки фахівців. Перед педагогічними навчальними закладами стоїть завдання підвищення рівня практичної підготовки майбутнього учителя, викладача.

Педагогічна практика посідає важливе місце у процесі професійного становлення особистості педагога. Вона є зв'язуючою ланкою між теоретичним навчанням здобувача освіти і його майбутньою роботою у закладі дошкільної освіти і оскільки під час педагогічної практики не тільки відбувається перевірка теоретичної і практичної підготовки до самостійної роботи, але й створюються широкі можливості для забезпечення творчого потенціалу особистості майбутнього вихователя [7].

Педагогічна практика, що має професійну спрямованість, за належної організації повинна пробудити інтерес до майбутньої педагогічної діяльності та позитивне ставлення до професії. Студент стає суб'єктом нової для нього діяльності, розпочинає практичне освоєння функціонального змісту професійно-педагогічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У психолого-педагогічній літературі професійний аспект якості знань висвітлено недостатньо, тоді як проблема якості навчання й підготовки майбутнього педагога вимагає орієнтувати освітній процес на формування його готовності до практичної професійно-педагогічної діяльності. Такої думки дотримуються І.Я. Зязюн, Н.Г. Ничкало, С.О. Сисоєва, О.І. Кульчицька та інші, а також ті науковці, які розвивають концепції інноваційної освіти в професійній підготовці педагога (В.Ф. Орлов, О.М. Пехота, О.В. Шестопалюк, О.І. Щербак та інші) [6, 83]. Усі вони фундаментальними засадами розвитку професійної освіти справедливо вважають нову філософію освіти як науки про людину.

Питання впливу практики на формування особистості педагога знайшли відображення в працях Ф. Гоноболіна, О. Щербакова, Е. Гришина, Н. Кузьміної, В. Сластьоніна, Л. Спіріна та ін. Проблеми організації та проведення педагогічної практики розглядаються в дослідженнях І. Гриньової, Г. Коджаспирової, В. Лозавої, В. Євдокимова, Т. Троцько, В. Чепікова та ін. Педагогічна практика також розглядається як етап перевірки певного рівня готовності студента до педагогічної діяльності.

Метою дослідження є обґрунтування впливу педагогічної практики на формування професійної компетентності майбутнього вихователя.

Виклад основного матеріалу. Практика здобувачів вищої освіти – невід'ємна складова частина освітньо-професійної та освітньо-наукової програм підготовки фахівців, основним завданням якої є якість практичної підготовки випускників за освітніми рівнями: перший (бакалаврський),

другий (магістерський), третій (освітньо-науковий).

Практична професійна підготовка студентів здійснюється впродовж усього періоду їх навчання і передбачає раціональне поєднання теоретичних аудиторних і практичних занять. Педагогічна практика виконує пізнавальну, освітню, контрольну та стимулюючу функції. Студенти-практиканти мають змогу діяти інноваційно, шукати нові педагогічні рішення з урахуванням сучасних тенденцій освітніх змін.

Г. Попович наголошує, що практика студентів – це невід'ємна частина навчального процесу, оскільки вона допомагає вирішувати ряд специфічних проблем, а саме: адаптувати студента до реальних умов майбутньої професійної діяльності; створювати умови для практичного застосування теоретичних знань; формувати та розвивати у студентів базові професійні вміння і навички; діагностувати професійну придатність студента до належного виконання функцій і ролей соціального працівника; до певної міри забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності [3, с. 3].

Основною метою педагогічної практики є формування й удосконалення практичних умінь і навичок, необхідних майбутнім працівникам закладів дошкільної, загальної середньої, фахової передвищої та вищої освіти, дитячих юнацько-спортивних шкіл, соціальних служб, реабілітаційних центрів, музеїв тощо.

За весь час навчання здобувачі вищої освіти проходять різні види практики, які передбачені освітньо-професійними та освітньо-науковими програмами підготовки фахівців відповідних спеціальностей. Практична підготовка здобувачів освіти має наскрізний характер, здійснюється протягом усього періоду навчання. Її безперервність та послідовність упродовж кількох років навчання дозволяє майбутнім фахівцям здобувати необхідний обсяг практичних знань і умінь. Види, основні завдання, зміст, послідовність практик із кожної спеціальності, їх тривалість і терміни проведення визначаються відповідно до освітньо-професійних або освітньо-наукових програм, навчальних планів та описані в силабусах практики. Всього в академії на денній формі навчання 144 види педагогічної практики, на заочній – 91.

Базами практики є заклади дошкільної освіти, загальної середньої освіти, центри соціальних служб, реабілітаційні центри, дитячі юнацько-спортивні школи, дитячі заклади оздоровлення та відпочинку, заклади вищої освіти тощо, які забезпечують комплекс різноманітних видів і форм практичної діяльності майбутніх фахівців.

До основних завдань педагогічної практики можна віднести:

- формування і розвиток професійної свідомості, професійно значущих якостей особистості майбутнього педагога;
- сприяння усвідомленню студентами професійної значущості знань з основ теорії педагогіки, психології та методик;
- поглиблення й закріплення теоретичних знань;
- вироблення комплексу умінь та навичок, необхідних для здійснення всіх видів освітньої роботи у закладі освіти;

- оволодіння майбутніми педагогами формами, засобами, технологіями освітньої роботи в різних типах освітніх закладів;
- виховання у здобувачів потреби постійного удосконалення професійних знань, умінь та навичок;
- розвиток творчого мислення, ініціативи, дослідницьких умінь;
- реалізація особистісного творчого потенціалу кожного студента;
- формування індивідуального стилю професійної діяльності.

Ефективно організована педагогічна практика сприяє скороченню терміну адаптації молодих фахівців у період початку самостійної педагогічної діяльності.

Педагогічна практика є однією з провідних подій у житті майбутнього педагога. Це передусім ідентифікація здобувача освіти з новою соціальною роллю майбутнього педагога-практиканта і, як наслідок, зрушенням у його «Я- концепції», трансформацією уявлень про себе, коригуванням самооцінювання. Доведеним є той факт, що доцільно організована педагогічна практика, її безпосередній зв'язок з теорією є одним з основних шляхів покращення професійної підготовки педагогічних кадрів [8].

В умовах ступеневої професійної підготовки педагогів педагогічна практика носить тривалий і безперервний характер, забезпечуючи фундамент для формування основних педагогічних умінь і навичок у майбутніх учителів. За час навчання у педагогічному університеті студенти проходять кілька практик. Кожен вид практики має своє завдання і зміст. Програма практики враховує сучасні тенденції розвитку освіти і виховання в Україні та включає всі види професійної діяльності майбутнього вчителя відповідно до державного освітнього стандарту. Поетапне проведення різних видів практик та їх ефективна організація має значний вплив на формування професійної компетентності майбутніх педагогів.

Педагогічна практика є важливою складовою освітнього процесу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради на всіх факультетах. Вона створює реальні можливості для формування готовності майбутніх вихователів, учителів до проведення освітньої роботи з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку; потреби здобувати і застосовувати теоретичні знання, засвоювати передовий педагогічний досвід, а також проникнутися любов'ю і повагою до обраної професії.

Складено навчальні та робочі програми з педагогічної практики на усіх освітньо-кваліфікаційних рівнях за вимогами кредитно-модульної системи навчання. Проводяться настановчі конференції та інструктажі до кожного виду педагогічної практики, а за їх підсумками – науково-практичні конференції. На конференції запрошуються директори, завучі, завідувачі, методисти, учителі початкових класів, вихователі закладів дошкільної освіти м. Харкова. Крім того за підсумками переддипломної педагогічної практики створюються програми науково-практичних конференцій, збірники студентських наукових праць.

Отже, можна зробити висновки, що педагогічна практика це

формування інтегральних, загальних та спеціальних (фахових) компетентностей майбутнього фахівця, набуття програмних результатів навчання, виховання потреби систематично поновлювати знання, вести наукові дослідження та творчо застосовувати їх у практичній роботі. Сучасний етап розвитку системи освіти характеризується пошуком нових форм і методів професійної підготовки майбутніх фахівців. Важливе місце серед них посідає практика, яка передбачає безперервність і послідовність її проведення. Саме в процесі практики відбувається найбільш інтенсивне ознайомлення з усіма аспектами професійної діяльності майбутнього вихователя, вчителя, соціального педагога, соціального працівника, практичного психолога, педагога-організатора культурно-дозвілєвої діяльності, логопеда, дефектолога, фітнес-тренера, філолога та викладача. Практика спрямована на становлення в майбутніх фахівців загальних та фахових компетентностей, які допоможуть їм у майбутньому успішно здійснювати професійну діяльність.

Список використаних джерел

1. Дубінка М. М., Уйсімбаєва Н.В. Організація виховної діяльності в дитячому оздоровчому таборі. Начально-методичний посібник. Кіровоград: ПП Центр оперативної поліграфії «Авангард», 2011. 272 с.
2. Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень і перспективи: Зб. наук. праць / За ред. І.Я. Зязюна та Н.Г. Ничкало. Київ, 2003. 680 с.
3. Попович Г. Практика – основа професійної підготовки спеціалістів соціальної роботи. Ужгород, 2001. 34 с.
4. Уйсімбаєва Н. В. Вплив педагогічної практики на формування професійної компетентності майбутнього педагога. Збірник наукових праць: Наукові записки кафедри педагогіки. Випуск ХХУІІІ Ч. 1. Харків: Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. 2012. С. 223-229.
5. Уйсімбаєва Н.В. Проблеми компетентнісного підходу під час підготовки педагогічних кадрів. *Збірник наукових праць: Наукові записки*. Випуск 76. Серія: Педагогічні науки. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2008. С.401-411.
6. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя в умовах вищого навчального закладу. Науковий посібник / Під загальною редакцією професора С.І. Якименко. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2011. 464 с.
7. Шулдик Г.О., Шулдик В.І. Педагогічна практика: Навчальний посібник для студентів педагогічних вузів. Київ: Науковий світ, 2000. 143 с.
8. Юринець О. О. Формування педагогічної відповідальності у студентів педколеджу: автореф. дис. На здобуття наук, ступеня канд. пед. наук, спец 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Олександр Олександрович Юринець. Запоріжжя, 2010. 24 с.

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У НАПРЯМІ STEM-ОСВІТИ

Дрокіна А. С.

В освітньому просторі України все більшого поширення й обговорення набуває STEM-освіта, що ефективно інтегрує науку, технології, інженерію та математику. Одним із найважливіших завдань напрямів реалізації вітчизняної STEM-освіти є підготовка конкурентоспроможних, висококваліфікованих, компетентних педагогів, у тому числі й вчителів початкової школи, спроможних до якісної реалізації державних інновацій у сфері освіти через неперервну працю над власним професійним розвитком та педагогічною майстерністю.

В Україні розвиток STEM-освіти у закладах освіти здійснюється відповідно до: законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про наукову та науково-технічну діяльність», «Про інноваційну діяльність», «Про культуру»; Державного стандарту початкової освіти; Державного стандарту базової середньої освіти тощо [4]. В аспекті нашого дослідження важливо підкреслити, що організація STEM-навчання здійснюється згідно з планом заходів щодо реалізації Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) до 2027 року та базується на впровадженні реформи «Нова українська школа», яка у вересні 2023 року продовжується на рівні базової середньої освіти.

Метою даного дослідження є теоретичний аналіз проблеми формування педагогічної майстерності майбутніх вчителів початкової школи у напрямі STEM-освіти.

С. Прусова справедливо зазначає, що найважливіша роль в освітній діяльності відводиться вчителю, який, з одного боку, є організатором процесу навчання, а з іншого – рівноправним членом робочої групи, ставить перед собою цілі, аналізує ситуацію, пропонує цікаві пропозиції для обговорення [3, с. 153]. У свою чергу, В. Вітюк наголошує, що саме педагог є головною дійовою особою будь-яких освітянських перетворень, які вимагають від нього переорієнтації його діяльності на нові педагогічні цінності [1, с. 10]. Погоджуємося з думкою Н. Теличко в тому, що саме педагогічна майстерність є виявом найвищої форми активності особистості вчителя у професійній діяльності, в його позиції, здатності виявляти творчу ініціативу на підставі реалізації власної системи цінностей, в активності, що ґрунтується на гуманізмі і розкривається в доцільному використанні методів і засобів педагогічної взаємодії у кожній конкретній ситуації навчання і виховання [5, с. 8].

STEM-освіта є глибокою і передбачає вирішення проблем у освіті вчителів, які усвідомлюють свою соціальну відповідальність, постійно піклуються про своє особистісне та професійне зростання, здатні досягати нових педагогічних цілей [3, с. 153]. Важливо зазначити, що якість STEM-освіти визначається компетентністю та рівнем професійної діяльності

вчителів, зокрема тим, наскільки вони активно використовують новітні педагогічні підходи до навчання та оцінювання, інноваційні міждисциплінарні методи навчання, методи навчання та дослідницьку компетентність [6]. Багато вчених сходяться в єдиній думці в тому, що інтеграція та дослідницько-проектна діяльність є провідними принципами STEM-освіти, які співзвучно переплітаються з орієнтирами Нової української школи.

У процесі професійної підготовки в педагогічному закладі вищої освіти майбутні вчителі початкової школи опановують освітні компоненти, проходять різні види педагогічної практики, залучаються до науково-дослідної діяльності тощо [2]. Варто зазначити, що залучення здобувачів освіти до власних досліджень й експериментів значно поглиблює їх розуміння щодо STEM-технологій, сприяє виробленню дослідницьких навичок. Запрошення фахівців із STEM (STEAM, STREAM) галузей з метою проведення майстер-класів може дати змогу майбутнім освітянам навчатися в експертів і розуміти практичне застосування своїх знань [2].

Нині майбутні вчителі початкової школи мають широкі можливості самостійно або під керівництвом викладачів залучатися до спеціальних заходів, присвячених питанням STEM-освіти. Так, наприклад, ефективною є участь здобувачів освіти в STEM-проектах та наукових дослідженнях. Також це можуть бути тематичні семінари або конференції. Як правило, такі зустрічі (в очному або дистанційному режимах) збирають разом вчених, викладачів та фахівців, які діляться своїм досвідом та передовими STEM-практиками. Досвід показує, що студенти із великим задоволенням беруть участь у таких заходах, теоретично та практично опановуючи нові тренди, ідеї та методики STEM-освіти. Окрім того, надзвичайно ефективним способом для професійного розвитку та удосконалення педагогічної майстерності майбутніх вчителів початкової школи є залучення їх до участі в конкурсах, фестивалях, олімпіадах чи інших інтелектуальних змаганнях у різних напрямках STEM-освіти.

За нашим переконанням, формуванню педагогічної майстерності значною мірою сприяє педагогічна практика. Під час проходження пробних занять у школі, студенти (під керівництвом методиста та із консультацією вчителя) мають можливість спробувати розробити та організувати уроки з елементами STEM (навчання через інтегровані міждисциплінарні підходи, практичне застосування науково-технічних знань, дослідницька діяльність, активна комунікація та групова робота учнів тощо). У процесі проходження переддипломної практики студенти (під керівництвом методиста, вчителя) вже можуть ефективно долучатися до організації проєктів з учнями початкової школи, розробки інтегрованих уроків, квестів (в онлайн чи офлайн форматі), віртуальних екскурсій, тематичних днів, шкільних наукових виставок та фестивалів тощо. Ефективним у напрямі STEM-освіти є й те, що майбутні освітяни переконуються в тому, що завдяки технологіям доповненої реальності стає можливою візуалізація освітнього контенту в паперових підручниках з використанням мобільних додатків (планшетів) на рівнях

відтворення 3D-моделей, демонстрації відео фрагментів, відтворення звукового ряду, демонстрації анімації тощо.

Важливо зазначити, що в умовах дистанційної освіти практиканти мають неодмінно опанувати цифрові інструменти організації освітнього процесу в початковій школі. Так, наприклад, інтерактивний програмний комплекс mozaBook та веб-ресурс mozaWeb дають можливість ефективно використовувати навчальні цифрові інструменти, віртуальні лабораторії, 3D сцени, наукові ігри тощо. Окрім того, дана платформа містить колекцію цифрових уроків для освітян та велику медіатеку (відео, зображення, аудіо). Також уваги заслуговує веб-сайт «Електронний помічник учителя» (<https://elprom.com.ua/>), який містить інтерактивні завдання і вправи, тести та вікторини, онлайн-тренажери, тематичні добірки матеріалів до уроків тощо. Серед ефективних інструментів доповненої реальності, які можна використовувати з метою підтримки STEM-освіти у початковій школі є: AR_Book, Visible Futurio, AR Solar System, AR Flashcards, AR 3D Animals, Animal 4D+ тощо. Створити та організувати квест практикантам-освітянам можна на платформі «Мій квест» (<https://quests.in.ua>). Гравцям-учням потрібні лице гаджети з інтернетом: завдання, перевірка відповідей, підказки, ліміт часу, команди, рейтинг, статистика – усе відбувається максимально автоматизовано. Дуже зручний у користуванні є і сайт «Квести на платформі Всеосвіта», що дає можливість використати вже готовий або розробити власний вебквест та організувати навчання з детальним контролем рівня знань (<https://vseosvita.ua/webquest>). Досвід показує, що також практикантам подобається працювати на платформах «Matific» (<https://www.matific.com/ua/uk/home/>), «Learning.ua» (<https://learning.ua/>), ЛогікЛайк (<https://logiclike.com/uk>), «Розвиток дитини» (<https://childdevelop.com.ua/>) тощо.

Таким чином, формуванню педагогічної майстерності в майбутніх вчителів початкової школи у напрямі STEM-освіти ефективно сприяє опанування відповідних освітніх компонентів, у тому числі й вибірових, проходження різних видів педагогічних практик, залучення здобувачів освіти до науково-дослідної діяльності, заохочення їх до участі в STEM-конкурсах, STEM-фестивалях, STEM-олімпіадах чи інших інтелектуальних змагань з популяризації STEM-освіти. Перспективу подальших досліджень вбачаємо в дослідженні підготовки майбутніх вчителів початкової школи до використання ігрових технологій в STEM-освіті.

Список використаних джерел

1. Вітюк В. В. Професійний розвиток учителя в умовах STEM освіти. URL : <http://vippp.org.ua/files/silskashkola/-----1649880596199364> (дата звернення:02.11.2023)
2. Дрокіна А. С. Використання технологій доповненої реальності як ефективного засобу реалізації STEM-освіти майбутніми вчителями початкової школи. *Академічні візії*. 2023. Вип.25. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/687> (дата звернення:13.11.2023)

3. Прусова М. О. Роль особистості вчителя в організації STEM-освіти.
URL : <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18916/1/65>
4. Методичні рекомендації щодо розвитку STEM-освіти в закладах загальної середньої та позашкільної освіти у 2023/2024 навчальному році.
URL : https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/89820 (дата звернення:11.11.2023)
5. Теличко Н. В. Теорія і методика формування основ педагогічної майстерності майбутнього учителя початкових класів : монографія. Київ :Кондор-Видавництво, 2014. 522 с.
6. Carnevale A. P., Smith N., Melton M. STEM. Executive summary.
URL: <https://cew.georgetown.edu/wp-content/uploads/2014/11/stem-execsum>
(дата звернення:11.11.2023)

ІННОВАЦІЙНИЙ АСПЕКТ КОМПЕТЕНТНОГО ПІДХОДУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Бойченко А. В., Чалий В. Ю., Дрофа А. С.

Актуальність проблеми. Актуальність і необхідність вивчення компетентнісного підходу у системі закладів загальної середньої освіти зумовлена постійно високими вимогами ринку праці, стрімкими технологічними змінами, глобалізацією, зростання трудової мобільності.

Підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в українських закладах вищої освіти забезпечується шляхом розвитку сутності, змісту, структури, педагогічних умов і методології цілеспрямованого розвитку педагогічної майстерності в процесі навчання, що є одним із пріоритетних завдань української освітньої політики та основною метою закладів вищої освіти.

Освітнім компонентам педагогічного спрямування належить провідна роль у підготовці фахівців, оскільки вони закладають основу для розвитку педагогічної майстерності, що визначає професійну та педагогічну готовність, компетентність майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. Вона повинна розвиватися в процесі навчання, тому професійне навчання підтримує розвиток особистісної компетентності й підвищує загальну і професійну педагогічну культуру, особистісні та професійні якості.

Методика навчання майбутніх вчителів фізичної культури має двоєдину мету: по-перше, викладачі цілеспрямовано використовують певні методи, а, по-друге, у процесі вивчення освітніх компонентів педагогічного спрямування здобувачі вищої освіти ознайомлюються з різними методами навчання, серед яких методи фізичного виховання та загальнопедагогічні. Процес формування педагогічної майстерності будується з урахуванням індивідуально-особистісних якостей майбутніх учителів, а саме інтерес до педагогічної діяльності та інші особистісні утворення: схильності, здібності, відповідність характерологічних особливостей особистості вимогам

професійної компетентності.

Аналіз останніх наукових досліджень. Питанню дослідження інноваційних аспектів компетентнісного підходу майбутнього вчителя фізичної культури присвячували свої праці В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень, Н. Кузьміна, О. Савченко, С. Сисоєва, В. Сластьонін, зокрема вчителя фізичної культури – С. Бегідової, О. Петуніна, Л. Сущенко, О. Тимошенка, В. Філанковського, С. Хазової, Б. Шияна, В. Яловики, де висвітлювали сучасні зміни, що відбуваються в суспільстві, освіті, а також пропонували орієнтовну гіпотетичну модель сучасного учителя фізичної культури, яка відповідає цій науковій розвідці. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження сучасних науковців переконують, що розробка моделі (профілю) учителя фізичної культури є ключовою при визначенні цілей і організації процесу навчання, вирішення актуальних проблем професійної підготовки компетентності майбутніх учителів фізичної культури. На її основі здійснюється обґрунтування освітніх програм, зміст навчальних планів, розробка дидактичного забезпечення тощо.

Мета дослідження. Соціальне замовлення суспільства на компетентно-професійну діяльність вчителя фізичної культури, аналіз галузі його діяльності та науково-практичні узагальнення експертів (науковців, учителів практиків, викладачів закладів вищої освіти) в цій галузі є основою для обґрунтування професіограми, психограми учителя фізичної культури, моделі майбутнього учителя фізичної культури, яка є системотвірним (мета-результат) складником освітнього процесу. Тому, у науковій розвідці висвітлюється теоретична спроба висвітлення педагогічної моделі сучасного вчителя фізичної культури.

Виклад основного матеріалу. Сам стандарт вищої освіти України відповідної спеціальності 014.11 Середня освіта (фізична культура), освітні програми підготовки майбутніх учителів фізичної культури мають вибудовуватись на основі «зразка-результату освіти», тобто прогностичної моделі майбутнього вчителя фізичної культури, що й вибудовує спрямованість освітнього процесу. При цьому необхідно враховувати, що нові освітні стандарти задають нові орієнтири. Через призму сутності і специфіки професійної діяльності вчителя, її соціального значення, призначення (підготовка освічених українців, усебічно розвинених, відповідальних громадян і патріотів, здатних до ризику та інновацій), предмету роботи учителя фізичної культури (який ми розглядаємо, як мистецтво управління адаптивним функціонуванням організму людини у фізичному вихованні з метою формування компетентностей, необхідних для успішної самореалізації особистості в суспільстві [2, 4]) із урахуванням думок науковців щодо моделі сучасного вчителя.

Системотвірним компонентом компетентності гіпотетичної моделі є ефективний учитель фізичної культури (гуманний, компетентний, здатний до креативно-інноваційної діяльності, співробітництва, самовдосконалення).

Така професійна модель сучасного вчителя фізичної культури складається з характеристик основних педагогічних функцій учителя

фізичної культури, його компетентностей і здібностей, загально-педагогічних та професійних, особистісних і професійних якостей, що забезпечують ефективну реалізацію цих функцій і досягненню програмних результатів навчання.

Зауважимо, що ерудиція вчителя фізичної культури складається із загальних знань (характеризують світогляд і загальну культуру вчителя) і спеціальних (необхідні для здійснення учителем фізичної культури професійної фізкультурно-педагогічної діяльності).

Зазначимо, що для учителя фізичної культури, відповідно до модернізації освіти, необхідними є, окрім зазначених, знання аксіології, акмеології, кібернетики, біокібернетики та досягнення практики професійної діяльності, що розширюють його розуміння й уміння застосування широкого діапазону педагогічних підходів. Оволодіння знаннями сприяє формуванню вмінь, що проявляються у здатності упроваджувати набутий досвід у конкретних педагогічних ситуаціях. Успіх педагогічної діяльності вчителя залежить від уміння проектувати і моделювати особистість здобувача загальної середньої освіти, розробки технологій педагогічного впливу, урахування дії природних і суспільних сил – конструктивні здібності, здатності залучати здобувачів загальної середньої освіти до різноманітних видів діяльності і створювати освітній осередок, який міг би впливати на кожен окрему особистість. Це залежить від наявності у вчителя організаторських здібностей, здатності встановлювати правильні взаємовідносини та перебудовувати їх у відповідності з розвитком вихованців – комунікативні здібності. Також велике значення для вчителів фізичної культури мають психомоторні здібності.

Як зазначає В. Ялович, психомоторна діяльність педагога здійснюється в різноманітних рухах на уроках фізичного виховання: кваліфіковано володіти технікою фізичних вправ, аналізувати техніку виконання вправ; створювати оригінальні способи вирішення рухових завдань; уміння підбирати індивідуальну техніку рухів для здобувачів загальної середньої освіти [1].

У науковому дослідженні С. Хазової наголошується на значенні гармонійно розвинутого різноманіття рухових якостей і здібностей, здатностей якісно виконувати різноманітні фізичні вправи і техніко-тактичні рухові дії [3].

На необхідності застосування в професійно-педагогічній підготовці учителя фізичної культури поняття «конструктивно-рухова компетентність» наголошує О. Туманова, яка характеризує її як «готовність до тілесної демонстрації конструктивної змістовної основи уроку з фізичної культури, спрямованої на ефективне вирішення поставлених завдань»[2].

Діяльність вчителя нового покоління повинна бути спрямована на розвиток особистості та її підготовку до вирішення завдань життєво творчості. Неабияке значення для цього має такий складник, як готовність учителя компетентно провести ефективну профілактичну роботу щодо проблеми збереження, зміцнення та розвитку здоров'я дітей, із

використанням здоров'язберезувальних технологій.

Важливими вміннями ефективної комунікації учителя фізичної культури є дослідницькі, діагностичні, прогностично-проектувальні, креативно-інноваційні компетентності, що спрямовані на здатність знаходити нове в педагогічних явищах, робити вибір методичної концепції власної праці, вміння прогнозувати.

Компетентність, як компонент конкурентоздатності учителя фізичної культури передбачає як загальні, так і фахові. Компетентності (реалізаційні здатності особи до ефективної діяльності) є динамічним поєднанням знань, розуміння, навичок, умінь, досвіду та здібностей (приймати правильні професійні рішення, прогнозувати результати дій, нести відповідальність тощо), які лежать в основі кваліфікації випускника. Компетентність визначається як особистісна характеристика, що засвідчує реальну здатність людини до виконання професійних дій.

Під компетентністю розуміють здатність фахівця до досягнення чітко визначеної мети та ефективного здійснення професійної праці у певній галузі діяльності. Погоджуємося, що інтегральною компетентністю майбутнього учителя фізичної культури є здатність проектувати, конструювати і перетворювати окремі складники педагогічної діяльності; доцільно розробляти, моделювати засоби педагогічного впливу та ефективно застосовувати їх в практиці – добиватись високої точності управління терміновими і кумулятивними ефектами адаптації як в руховому, так і інтелектуальному аспектах.

Разом із тим необхідно наголосити на важливості досягнення не тільки високого рівня ерудиції і компетентності вчителя, але й наявності такої здатності як екстраполяція педагогічного процесу на майбутнє.

У сучасних реаліях учитель повинен бути орієнтованим на заклад освіти майбутнього, мати певний «запас випередження». Він не повинен покладатись лише на такт, інтуїцію, і навіть, знання – він повинен оволодіти педагогічним процесом, упровадити в нього системний підхід, закономірності технології проектувати моделі педагогічного управління, щоб ефективно керувати поведінку здобувача загальної середньої освіти, а не творити педагогічний процес стихійно.

Нова українська школа потребує не лише висококваліфікованого педагога, а й такого фахівця, який є освітнім управлінцем, конкурентоспроможним, який вільно володіє своїми знаннями і орієнтується в суміжних галузях освіти, готового до постійного професійного зростання, соціальної та професійної мобільності, здатного до критичного мислення та рефлексії, який бачить альтернативні шляхи вирішення педагогічних завдань і вміє боротися зі стереотипами.

О. Цедринський загострює увагу на інноваційній діяльності учителя, яка є важливим компонентом його професійної діяльності та наголошує на тому, що без інноваційної діяльності не можливий розвиток і це потребує в свою чергу педагога нового рівня свідомості та креативного мислення [1].

Соціальне замовлення на вчителя-дослідника фізичної культури

обґрунтовується ще й тим фактом, що сучасний заклад загальної середньої освіти в цілому зберігає норми і стиль традиційного навчання, педагоги, переважно, чекають методично розроблені зразки нового підходу до організації навчання. І це природно, оскільки «дії за зразком» завжди легше застосовувати в своїй практичній діяльності, але кількість учителів-новаторів, так само як і наукових освітніх концепцій, зростає, тому виникає педагогічна конкуренція.

Педагоги нової генерації, як зазначає С. Вітвицька, покликані поєднувати високий професіоналізм із усвідомленням сучасних потреб. Відповідно виникає потреба шукати опору в самому собі, в тому, щоб культивувати власну здатність досліджувати, проектувати і реалізовувати моделі інноваційного навчання, тобто нам необхідно мати вчителя фізичної культури здатного до креативно-інноваційної діяльності [4].

Функціональність його рис чи складових, зазначає М. Огієнко, з'являється під впливом педагогічної діяльності, регулярної роботи по власному компетентнісному зростанню, набутого професійного та соціального досвіду, параметрів тих цінностей, які він бере за бажаний взірець і які мотивують як систему складових моделі вчителя та структуру зв'язків між ними, так і ступінь ефективності його фахової діяльності [3].

Висновки. Окреслені якості особистості вчителя, напрямки та функції його професійної діяльності, практичні можливості в навчально-виховному, культурологічному та здоров'язривальному аспектах дозволяють дійти висновків, що динамічна система здатностей, можливостей та готовності до ефективної фахової діяльності повинна бути адаптована до вимог часу, умов функціонування, запитів суспільства. Передбачити яке буде суспільство через декілька десятків чи сотень років надзвичайно важко, проте загальні закономірності в поведінці великих систем, мета існування, способи виживання популяції (нації) залишаться класичними, отже завдання та роль вчителя фізичної культури в суспільстві будуть ті самі. Провідною рисою такого вчителя буде здатність до ефективного управління фізичним і духовним розвитком особистості. Такий вчитель зможе не лише застосовувати творчо, доцільно і ефективно відомі освітні, виховні чи оздоровчі технології, але і впроваджувати нововведення, інновації, новітні підходи та створювати власні компетентнісно-евристично-креативні технології.

Учитель фізичної культури має бути мудрим творцем всебічно розвиненої, здорової, дієздатної особистості, а тому повинен володіти логістично-прагматичним та креативно-інтелектуальним потенціалом.

Перспективним для подальших досліджень є детальна характеристика кожного складника сучасної педагогічної моделі учителя фізичної культури, як особистісної здатності вчителя до самоорганізації саморегуляції власної рухової, та професійної поведінки, що повинно позитивно відбитись на якості мистецтва управління процесом формування потрібної суспільству особистості.

Список використаних джерел

1. Акімова В. А. Форми і методи організації самостійної роботи студентів з фізичного виховання / В. А. Акімова, Н. І. Турчина, Е. Г. Черняєв. Фізичне виховання в контексті сучасної освіти : матеріали VІІ Всеукр. наук.-метод. конф. Київ : НАУ, 2012. 174 с.
2. Вихляєв Ю. М. Корекція функціонального стану студентів технічними засобами : монографія / Вихляєв Ю. М. Київ : НТУУ «КПІ», 2006. 308 с.
3. Садикова А.М., Ратова Е.Н. Комплекси ранкової гімнастики / Садикова А.М., Ратова Е.Н. Умань: Умань. ун-т, 2015. 35 с
4. Тулайдан В. Самостійна робота студентів з фізичного виховання. Львів, «ФестПрінт». 2015. 123 с.

ІННОВАЦІЇ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ: ФІЛОСОФСЬКО-СОЦІАЛЬНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Ємельяненко Г. Д.

Актуальність проблеми обумовлена змінами в сучасному освітньому просторі і потребою формування нового типу особистості. Сучасна філософія та педагогіка – феномени абсолютно дивовижні у своєму розвитку. І як свідчать останні десятиліття, а це особливо видно на прикладі виникнення, поширення та функціонування ідей постмодернізму, вони, на відміну від філософії та педагогіки минулих століть, тепер найчастіше є суцільним змішанням стилів, методології, теоретичних позицій, цінностей, а то і просто – конгломерат заперечення всього усталеного, загальновідомого та загальновизнаного.

Американський філософ, систематизатор прагматизму Д. Дьюї на межі ХІХ-ХХ ст. наполегливо доводив необхідність освітньої практики, заснованої на філософських принципах, обґрунтувавши ідею про те, що педагоги-практики повинні використовувати філософію як методологічне підґрунтя всієї освітньої діяльності, а філософія освіти повинна стати обов'язковим виміром компетентної, відповідальної практики в освіті. Проблеми освіти були висвітлені у працях М. Бубера, Ю. Габермаса, Дж. Мура, М. Портера, К. Ясперса, С. Рікка, Д. Уайтхода, А. Рофе, Е. Хансена та ін.

В українській культурі освітні ідеї розвивалися з давніх часів, але філософські традиції дослідження освіти не склалися, до останніх часів вона не була предметом спеціального філософського аналізу. Наразі ситуація принципово міняється. Упродовж останніх років у нашій державі були створені наукові координаційні та організаційні центри розробки проблем філософії освіти, активно захищають дисертації з означеної проблематики, з'явилися монографії та статті, проводяться міжнародні та всеукраїнські конференції, присвячені проблемам філософії освіти, викладаються курси з

філософії освіти у вищих навчальних закладах, створюються асоціації філософів, які спеціалізуються на дослідженні проблем освіти. Розвиток освітньої сфери сучасної Україні всебічно проаналізовано у працях В. Андрущенка, В. Кременя, Л. Абизової, М. Михальченка, Б. Коротяєва, В. Лутая, О. Базалука, Н. Юхименко, Г. Калінічевої та багатьох інших. Ці праці вирізняються різноманітністю підходів та оцінок, однак їх єдне спільне фундаментальне прагнення – зробити освіту кращою.

Інноваційна діяльність грає важливу роль у формуванні та розвитку професійної компетентності педагога: стимулює навчання і самовдосконалення, розвиває творчий підхід до навчання, підвищує адаптаційні здібності, зміцнює аналітичні та критичні навички, сприяє впровадженню передового досвіду, зміцнює професійну мотивацію. Інновації вимагають від педагогів постійного оновлення знань і навичок, це стимулює їх вдосконалюватися та навчатися новому. В інноваційній діяльності педагоги повинні думати творчо, шукати нові способи навчання та вирішувати завдання, це розвиває їх творчість і креативні здібності. Робота над інноваціями вимагає аналізу та критичного мислення. Педагоги повинні оцінювати ефективність інновацій та вносити корективи в плани навчання. Отже, робота з новими технологіями та методиками навчання допомагає педагогам бути більш адаптованими до змін у навчальному середовищі. Успішне впровадження інновацій може призвести до покращення навчального процесу та підвищення стимулюючих факторів для педагогів, що позитивно впливає на їхню професійну мотивацію. Інноваційна діяльність дозволяє педагогам впроваджувати передовий досвід та передавати його іншим колегам.

Філософсько-соціальні та правові аспекти важливі для розвитку освітньої системи, забезпечення справедливого та ефективного навчання. Філософські аспекти в освіті сприяють створенню гуманної освітньої системи, спрямованої на розвиток особистості, її творчий потенціал і самореалізацію. Педагогічні концепції допомагають впроваджувати сучасні педагогічні підходи, такі як активне навчання, диференційоване навчання та інші, які сприяють підвищенню якості освіти. Соціальні аспекти інновацій в освіті можуть зробити освіту більш доступною для різних груп населення, включаючи вразливі та віддалені громади. Також, законодавча підтримка може сприяти впровадженню інновацій у освіті, надаючи необхідні правила та стандарти. Закони про авторські права регулюють використання інноваційних навчальних матеріалів і технологій.

Підводячи підсумок, можна констатувати факт, що інновації в освіті мають потужний вплив на філософські, соціальні та правові аспекти освітньої системи, сприяючи її розвитку, модернізації та створенню більш справедливого та ефективного середовища для навчання та виховання.

Список використаних джерел

1. Гуторов О.І. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник. Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Харків.: ХНАУ, 2017. 272 с.
2. Добронравова І.С. Практична філософія науки. Збірка наукових праць. Суми: Університетська книга, 2017. 352 с.
3. Кузь О. М., Чешко В. Ф. Філософія науки: навчальний посібник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 172с.
4. Петрушенко В.Л. Основи філософських знань: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти, 3-тє видання, виправлене та доповнене. Львів: «Новий Світ-2000», 2020. 296 с.
5. Філософія освіти і науки: навч. посібн. / І. С. Алексейчук та ін. 2-ге вид. переробл. та доповн. Слов'янськ: Вид-во Б. Маторіна, 2019. 365 с.

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ В РАМКАХ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ОДЕСЬКОМУ ЛІЦЕЇ №65 ОДЕСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

Завойко Н. О., Бичковська В. І., Джуринська А. М.

Актуальність проблематики формування ціннісних орієнтирів в рамках освітнього процесу в Одеському ліцеї №65 Одеської міської ради сьогодні обумовлено наявністю низки факторів, які вимагають перегляду та доцільного доповнення з метою досягнення результативності реалізації мети сучасної освіти. До таких факторів, варто віднести, зокрема довгочасний період переважаючого дистанційного формату здійснення освітнього процесу, що мало одним з наслідків критичне ставлення до повноцінної соціалізації особистості під час віддаленого навчання у закладі загальної середньої освіти.

У різні роки, такі автори, як Бійчук Г., Гусак В., Федорова Ю., Пляка С. та інші, пропонували певні підходи до освітньої діяльності в рамках навчального процесу, зокрема, від чітко регламентованих нормативних меж формування моральних цінностей до ліберального впливу на самовизначення особистістю ціннісних орієнтирів [1; 2; 3].

Огляд бібліографічних джерел з тематики формування ціннісної бази в межах освітнього процесу та аналіз наявної відповідної педагогічної практики, показав, що у реаліях сьогодення, цінності здебільшого умовно розмежовуються на особистісні та суспільні. Тобто такі, як притаманні окремій особистості та суспільству в цілому (окремим групам, спільнотам, тощо). Умовність вказаного поділу системи цінностей полягає, насамперед у формувальному взаємовпливі ціннісних орієнтирів особистості та ціннісної бази певного суспільства. З огляду на це, важливим є окреслення принципів впорядкованого органічного співіснування вказаних двох видів цінностей, направлене на створення таких умов, які б якісніше сприяли розвиткові як

окремих індивідів так і соціуму, їх 31 вдосконаленню та збереженню.

Наприклад, недопущення негативного взаємовпливу особистісного ціннісного вибору людини та ціннісних складових соціуму; усвідомлення кожним індивідом особистої відповідальності за власний розвиток та за власну діяльність які можуть вплинути на ціннісний стан суспільства тощо. Враховуючи вищевказані положення, та погоджуючись з систематизованими даними щодо ціннісного курсу освітньої діяльності в рамках Нової української школи, запропонованими Міністерством освіти і науки України, доцільно виокремити наступні вектори вирішення проблемних питань соціалізації особистості під час освітнього процесу в контексті ціннісного підходу:

1. Впровадження комплексного поєднання соціальних та загальнолюдських цінностей при планованому провадженню освітнього процесу. Так, саму освіту, як цінність, Федорова Ю. та Пляка С. відносять до важливої суспільної цінності, наголошуючи на тому, що «особлива роль освіти в інформаційному суспільстві, зростання інформаційних потоків, постійне оновлення знань, необхідність неперервної освіти протягом всього життя людини і т.д.» [3] є необхідною запорукою повноцінної соціалізації особистості та якісною передумовою її морального розвитку. А дитиноцентризм, визнання цінності дитинства, радість пізнання, запобігання соціальному розшаруванню, дискримінації, презумпція талановитості, свобода вибору власної освітньої траєкторії тощо, в якості ціннісних орієнтирів досягнення мети освіти розглядаються як механізми реалізації загальнолюдських цінностей під час взаємодії між учасниками освітнього процесу. Що в поєднанні дає результативність співпраці на засадах гуманізму, толерантності, взаємоповаги, честі та гідності, справедливості, соціальної відповідальності.
2. Переформатування середовища школи на безпечну зону всебічного розвитку та підтримки психологічного й фізичного здоров'я педагогічного, учнівського колективу та персоналу даного закладу освіти.
3. Необмеженість освітнього процесу часом оскільки навчання є усвідомленим вибором особистості, спрямованим на зростання людини протягом усього життя й має постійний характер, адже формування цінностей, почуттів, принципів та пріоритетів, невід'ємно пов'язане з мисленнєвою діяльністю індивіда. Тому ціннісний підхід має на меті сприяти свідомому й відповідальному вибору особистості життєвих переконань та відповідних сфер діяльності, і в жодному разі не може мати нав'язливий імперативний характер.
4. Надання переваги здоров'язберігаючим технологіям, розглядаючи здоров'я як цінність, яка потребує належної уваги. Адже, нерідко знецінення особистістю себе чи оточуючих, фактів, ситуацій, надбань тощо, виникає через порушення деяких складових здоров'я, що в свою чергу має наслідком неуспішність, аморальність, психологічну деформацію, спотворення.
5. Гармонізація особистісного ціннісного потенціалу та соціального базису цінностей. [1; 3; 4]
6. Розвиток еколого-етичної цінності, зміст якої «передбачає усвідомлення важливості взаємозв'язку між життям людини та природою, залежності безпечного співіснування всього живого від стану навколишнього середовища. Відтак утвердження цієї цінності загалом

сприяє приборканню споживацького підходу до ресурсів, які нас оточують, а також формує більш осмислене життя кожного учасника освітнього процесу» [4].

Аналізуючи зазначені шляхи, до способів організації ціннісного підходу в здійсненні освітнього процесу доцільно віднести: раціональний підхід до формування ціннісної компетентності (педагогічні технології спрямовані на вдосконалення та розвиток особистості, шляхом сприяння обґрунтованому, виваженому вибору здобувачами освіти траєкторій подальшого зростання і діяльності); визнання учасниками освітнього процесу пріоритетності загальнолюдських і соціальних цінностей у побудові будь-якого виду правовідносин у суспільстві; досягнення високого рівня розвитку компетенцій, культури, освіченості та моралі; сприяння усвідомленому ставленню до загальнолюдських та соціальних цінностей як до норми життя у суспільстві; надання переваги демократичним та дипломатичним методикам навчання й виховання [2]. Таким чином, формування ціннісних орієнтирів в рамках освітнього процесу можна представити як соціально орієнтований педагогічний елемент впливу, метою якого є створення в межах освітнього процесу відповідних соціальних, педагогічних, психологічних, етичних, моральних та культурних умов для всебічного розвитку особистості на засадах взаємного відповідального ставлення усіх учасників освітнього процесу до цінностей, освіти та розвитку. Також, виокремлені положення щодо організації та здійснення ціннісного підходу в межах освітнього процесу, свідчать про те, що вони можуть повноцінно використовуватися за будь-якої форми навчання, адже, будь-яка спільнота як за особистої присутності так і за віртуального колективного спілкування залишається частиною соціуму. Тому, ціннісний підхід можливо активно використовувати й за віддаленої навчальної діяльності, приділяючи належну увагу віртуальній та інформаційній культурі.

Список використаних джерел

1. Бійчук Г. Л. Формування ціннісних орієнтацій особистості (психолого-педагогічний аспект). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/719773/1/Формування%20ціннісних%20орієнтаційpdf>.
2. Гусак В. Нова українська школа у поступі до цінностей. Електронний науково-педагогічний журнал «Житомирщина педагогічна», № 3 (23), 2021. URL: https://znayshov.com/News/Details/elektronnyi_naukovopedahohichniy_zhurnal_zhytomyrshchyna_pedahohichna_3_021.
3. Федорова Ю., Пляка С. Цінності як орієнтир у новій українській школі. Науково-методичний вісник № 58. URL: https://znayshov.com/News/Details/naukovo-metodychniy_visnyk_58.
4. Ціннісні орієнтири сучасної української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/2019/PresentasiaRoman-Stesichin.pdf>.

CASE METHOD AS A FORM OF INTERACTIVE TEACHING OF PUPILS WITH THE PURPOSE OF REDUCING EDUCATIONAL LOSSES

Zavoyko N., Tabishyar N., Gotsulenko I., Kambur V., Bychkovska V.

One of the key tasks of the post-war reconstruction of Ukraine is to ensure the full functioning of the educational system and its development in accordance with international standards as a strategic branch of modern civil society. Among the priorities in this process is the creation of a safe educational environment and the return to traditional locations of education seekers and teachers who were forcibly displaced both within the country and abroad, the restoration of the educational infrastructure destroyed as a result of military aggression, the introduction of effective management mechanisms and organizational and economic development of educational institutions that correspond to modern realities. At the same time, it is no less urgent to promptly identify the educational losses of education seekers and to develop and implement specific mechanisms for their compensation. After all, educational losses, which have increased significantly under martial law, directly affect not only the level of pupil's current knowledge and skills, but also their educational trajectory in the long term.

The problems of educational losses are identified with educational losses-gaps in specific knowledge and specific skills, academic regression of the student, which arise as a result of a long break in the educational process. Educational losses are characterized by differences in the achievements of those seeking education in comparison with the mandatory learning outcomes, the achievement of which is determined by educational standards. They are caused by both individual circumstances (long-term absences of classes by students due to personal reasons) and large-scale extraordinary events (pandemics, ecological cataclysms, social upheavals, war).

Experimental studies by domestic and foreign scientists on the features of distance learning in the conditions of quarantine restrictions caused by the coronavirus infection prove that the periodic suspension of attendance by students at educational institutions, primarily elementary school, has a significant negative impact on the level of their educational achievements. At the same time, educational losses grow in proportion to the duration of distance learning and accumulate. And this trend is observed in various countries of the world. The main factors of educational losses are the imperfection of the infrastructure of distance learning, the insufficient level of development of students' ability to learn independently, the need for constant feedback from the teacher, insufficient preparation of teachers for the use of technologies, means and tools of distance learning, and parents - for supporting children in new educational conditions.

Researchers note that quarantine restrictions have affected all areas of social life and every family. Since the quality of education depends both on the quality of the educational process in the educational institution and on the socio-economic and cultural status of the family, any changes in it are reflected in the results of the pupil's education. In the conditions of distance learning, a certain part of the

functions of managing the educational process and monitoring its results was transferred from educational institutions and teachers to parents, who, in particular, and for objective reasons, cannot perform them effectively.

Reforming the education of Ukraine, modern trends of world integration reduce the problem of personality development to the rank of priority tasks. Therefore, the implementation of interactive methods of education and training, which is a more effective means of mastering modern technologies, increasing the effectiveness of education and the quality of knowledge, forming the life and professional competence of modern pupils, and one of the factors of educational losses, is of great importance.

The development of the modern educational system raises many questions regarding the content and organization of training and the methodological support of their teaching. An important problem is the search for optimal ways to interest pupils in learning, encourage creativity, independence, and increase mental activity.

The words of the Ukrainian pedagogue Vasyli Sukhomlynskyi, who claims that «... in the light of the new tasks set before the school, it is necessary to approach the issue of intellectual development of a person in a new way» take on a new sound. If children do not participate in the active process of acquiring knowledge, then their thinking «sleeps» and later they become intellectually passive [1].

The topic of using case technologies is extremely relevant today. Our state is on the threshold of global changes in society. Man, the requirements for life have changed a lot. The main problems that the teacher has to solve in the lesson with the pupils are the ability to think, sociability, that is, it is necessary to awaken creativity, activity, enthusiasm of children, interest in the educational process. Therefore, it is important to use special forms and methods of learning for this. It is urgent to create new educational technologies that should contribute to the overall development of the personality, the formation of its worldview culture, individual experience, intuition, creativity, integrative thinking.

Cases are events that actually took place in a certain field of activity and which the author described in order to provoke a discussion at school, to encourage pupils to discuss and analyze the situation, to make decisions.

Thus, a situational exercise or case is a description of a specific situation that is used as a pedagogical tool that helps pupils:

- to understand the topic more deeply, to develop ideas;
- to get a basis for testing the theory, researching ideas, identifying regularities, relationships, and formulating hypotheses;
- to arouse interest, fuel curiosity, encourage thinking and discussion;
- get additional information, deepen knowledge; make sure of views;
- develop and apply analytical and strategic thinking, ability to solve problems and draw rational conclusions, develop communication skills;
- combine theoretical knowledge with the realities of life; transform abstract knowledge into student values and skills [1, p. 41].

The case method combines the project method, role play, situational

analysis, «brainstorming», discussions and others. When solving a problem in lessons, a joint activity is useful, which allows all pupils to fully understand and assimilate the educational material, additional information, and most importantly – to learn to work collectively and independently.

Research by scientist's shows that this method does not require large material and time costs and allows for variability in training. A problematic situation can be highlighted both when studying a new topic in the presentation of theoretical material, and it can also be used for the purpose of generalizing and systematizing the material.

The advantage of the case method over traditional methods used in the educational process is undeniable. Let's consider the main ones:

1. The case method allows pupils to be interested in the learning process.
2. Forms permanent interest in a specific academic discipline.
3. Contributes to the active acquisition of knowledge and skills [2].

Thus, the essence of the case method is:

1. The case method is learning through the analysis of specific situations.
2. An excellent ability of the method is to create a problem situation based on facts from real life.

3. Educational material is presented in the form of problems (cases).

The concept of «case lesson».

Case lessons are educational material structured in a special format. It consists of 6 or 10 scans that systematically display sections of the school curriculum, as well as related information outside the school curriculum. The information in each section is not just theses, but answers to questions:

- How does it work?
- What problems exist in connection with this?
- How can they be overcome?
- What can be the result?
- What fundamental and new knowledge is there in this field?
- Mini-stories.

A case is not a synopsis or an abstract, but an educational technology made according to a special algorithm that gives a holistic view of the phenomenon under investigation.

Case-lessons allow the teacher to organically integrate pupil's skills, such as critical thinking, sociability, intelligence, and systematicity, at the same time as studying the topics. It is a creative method with a dramatic scenario and opportunities for choice, which cannot be achieved with ordinary lessons. The discussions that take place in the classroom are especially valuable. During case lessons, time flies imperceptibly, which has a positive effect on pupil's motivation and their desire to study other cases. It is also important that the result of assimilation is stored in long-term memory. This happens thanks to associative thinking and formal-informal connections between case studies. Cases are opened with the help of sweeps on objects and phenomena.

Reference

1. Sukhomlynskyi V. Problemy vykhovannia vsebichno rozvynenoї osobystosti / V. Sukhomlynskyi. *Vybrani tvory*: 5-tyt. K.: Rad. shk., 1977. T.5. S. 639.
2. Psykholohiia i pedahohika. Provedennia individualnoho zaniattia za metodom analizu konkretnykh navchalnykh sytuatsii (case study): Navchalno-metodychnyi posibnyk. Lviv:LIBS UBS NBU, 2012. 145 s.

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЗАСОБАМИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ОДЕСЬКОМУ ЛІЦЕЇ №65 ОДЕСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

Завойко Н. О.

Головною домінантою національно-патріотичного виховання дітей та молоді в Одеському ліцеї № 65 Одеської міськради сьогодні є:

- Формування в особистості ціннісного ставлення до суспільства, держави та самого себе;
- Відчуття своєї належності до України, усвідомлення єдності власної долі з долею своєї країни;
- Активної за формою та моральної за змістом, життєвої позиції.

Ми посилаємось на «педагогіку серця та сродної праці» Григорія Сковороди, плекаючи любов до Батьківщину у нашому ліцеї, адже ціннісна та творча складові – є тими «сходінками до серця та душі» кожної дитини.

Мені, як директору, у цей складний час для нашої країни та освіти, хочеться наголосити на людяності, доброті, емпатії, проникливості наших учнів. У нашому ліцеї проводяться відповідні заходи (ярмарки, благодійні акції). Ми виховуємо учнів, щоб вони були гідними громадянами своєї держави. Діти повинні розуміти, що добро завжди переможе злість, заздрість, агресію та цинізм. Саме так ми й виховуємо наших учнів.

Головна мета:

- посилення національно-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді;
- готовність до виконання громадянських і конституційних обов'язків;
- успадкування духовних надбань українського народу;
- досягнення високої культури взаємин;
- формування особистісних рис громадянина українського народу.

Завдання національно-патріотичного виховання:

- розвиток загальнолюдських духовних цінностей: цінності людського життя, Добра, Краси, Справедливості;
- виховання правової культури, поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки – Герба, Прапора, Гімну України;
- сприяння набуттю учнями соціального досвіду, успадкування духовних та культурних надбань українського народу;
- формування мовної культури, оволодіння та вживання української мови як духовного коду нації;
- формування духовних цінностей українського патріота: почуття патріотизму, національної свідомості, любові до українського народу, його історії, Української держави гордості за минуле та сучасне;
- відновлення і шанування національної пам'яті;
- підтримання кращих рис української нації – працелюбності. Прагнення до свободи, любові до природи та мистецтва, поваги до батьків та родини.

Очікувані результати забезпечення у молодого покоління розвинутої національно-патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини;

- відновлення історичної пам'яті про традиції України; зацікавленість молоді щодо служби у Збройних силах України; створення ефективного національно-патріотичного виховання дітей та молоді.

Список використаних джерел

1. Закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про інноваційну діяльність».
2. Постанови Кабінету Міністрів від 30 червня 2023 року № 673 «Про затвердження Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання до 2025 року».
3. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року.

ДО ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Замазій Ю. О.

Післядипломна освіта педагогічних працівників є складовою частиною системи неперервної освіти і потребою суспільства і держави у висококваліфікованих конкурентноспроможних фахівцях. Вона орієнтована на підготовку педагога нової формації, базується на принципах гуманізації, демократизації і безперервності навчання, з орієнтацією на оволодіння певними компетентностями, які визначені у професійних стандартах вчителя, вихователя, керівника закладу дошкільної та загальної середньої освіти, практичного психолога [3].

Для системи післядипломної педагогічної освіти актуальним є не тільки фахове підвищення кваліфікації, а й постійне професійне вдосконалення педагогічних працівників в умовах реформування освіти.

Питання розвитку професійної компетентності педагогів в системі післядипломної педагогічної освіти вивчали М. Астахова, Г. Кравченко, А. Остапенко, Л. Покроєва та інші.

За своїм статусом практичні психологи та соціальні педагоги закладів освіти належать до педагогічних працівників [1]. Разом ці фахівці складають психологічну службу закладу освіти відповідно до Положення про психологічну службу [2].

Проблемам розвитку професійної компетентності соціального педагога в системі післядипломної освіти присвячено роботи науковців Т. Абрамович та Л. Лебедик. Проблеми підготовки практичних психологів та підвищення їх кваліфікації вивчали Ж. Вірна, Т. Гура, В. Панок, В. Семиченко, Ю. Чемодурова та інші.

Мета дослідження – актуалізувати проблему підготовки працівників психологічної служби в системі післядипломної педагогічної освіти.

Навчання здобувачів освіти в умовах нової Української школи висуває особливі вимоги до психологічного та соціально-педагогічного супроводу освітнього процесу і, відповідно, до підготовки не тільки майбутніх практичних психологів та соціальних педагогів системи освіти, а й вже працюючих в закладах освіти фахівців до такої роботи. Нормативні вимоги до професійної діяльності працівників психологічної служби зумовлюють необхідність володіння комплексними знаннями й уміннями, відповідними професійно значущими та ціннісними орієнтаціями та готовністю до власного професійного розвитку протягом усього життя.

Інструментом для систематизації вмінь і навичок, підготовки молодих фахівців, само- та оцінювання діяльності, підвищення кваліфікації та професійного розвитку практичних психологів системи освіти є професійний стандарт [3]. Слід зазначити, що професійний стандарт соціального педагога ще не створений, що викликає незручності в організації післядипломного

навчання цих фахівців, виокремлення певних компетентностей, якими повинен володіти саме соціальний педагог системи освіти.

На наш погляд, метою підготовки працівників психологічної служби в системі післядипломної педагогічної освіти повинно бути забезпечення їх компетентності, професійності та готовності працювати зі здобувачами освіти різних вікових категорій, педагогами та батьками. Також підготовка повинна сприяти формуванню необхідних навичок; комплексних знань та вмінь; цінностей життя та здоров'я; підвищувати самоцінність особистості працівників психологічної служби; впливати на появу позитивної мотивації та на зміну професійної діяльності в бік саморозвитку та самовдосконалення; забезпечувати профілактику професійних криз та деформацій.

Таким чином, система післядипломної освіти відіграє важливу роль у фаховому вдосконаленні педагогічних працівників, в тому числі практичних психологів та соціальних педагогів. Навчання працівників психологічної служби за тематичними програмами спецкурсів, участь у методичній діяльності у позакурсівий період, що має безперервний характер, надає кожному працівнику реальну можливість професійно самовдосконалюватися та будувати свою індивідуальну освітню траєкторію. Пошук ефективних шляхів підготовки працівників психологічної служби закладів освіти у системі післядипломної освіти на сьогодні є актуальним питанням.

Список використаних джерел

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 17.11.2023).
2. Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України : Наказ Міністерства освіти і науки від 22.05.2018 р. № 509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18#Text> (дата звернення: 17.11.2023).
3. Про затвердження професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти» : Лист Міністерства освіти і науки України від 30.11.2020 р. № 6/1427-20. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/12/Standart_Praktychnyy_psykholog.pdf (дата звернення: 17.11.2023).

МОТИВАЦІЯ ДО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ ТА СТУДЕНТІВ

Златіна К. Л.

Фундаментальні зміни, що відбулись у світі у другій половині ХХ століття, призвели до того, що проблеми вищої освіти переросли національні рамки і стали глобальними. Вони чітко вказали на необхідність оновлення і реформування систем вищої освіти, пошук нових підходів до освітянської політики. Освітня діяльність перетворилася на масову, стала

обов'язковим особистісним компонентом життя людини, що визначає спосіб її існування і мислення, відношення до збереження життя соціуму на Землі, економічного, політичного і духовного розвитку.

Все це пояснює інтерес вітчизняної та зарубіжної наукової громадськості до місця вищої освіти в житті суспільства. Аналіз останніх досліджень та публікацій з питань організації системи вищої освіти у світі, та в Україні зокрема, та її мотивації показав, що специфіка соціально-економічних і політичних змін в Україні, якісні зміни 177 соціокультурної ситуації в країні призвели, з одного боку, до зростання активності і значущості людини, а з іншого - до руйнування старої системи цінностей, мотиваційної структури особистості.

Формування у молоді, і особливо у студентства як найбільш освіченої та активної її частини, нових орієнтирів, спрямованих на гуманістичні цінності, на позитивну мотивацію, на отримання вищої освіти є однією з найважливіших умов успіху економічного та соціального розвитку України, формування в ній цивілізованого суспільства. Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми.

Одночасно із формуванням у молоді нових орієнтирів необхідним стає пошук механізмів і форм її соціалізації, засобів формування мотиваційної структури особистості. Адже традиційні, засновані на монопольних ідеологічних регуляторах авторитарні педагогіки сьогодні вже не можуть бути використані. Все це потребує проведення подальших досліджень з питань мотивації отримання вищої освіти.

Метою роботи є визначення основних мотивів, що впливають на отримання вищої освіти в Україні, та надання пропозицій щодо посилення мотивації здобувачів вищої освіти до навчання

Ставлення студента до свого навчання у виші найбільше залежить від чинників вибору професії (спеціальності) і ставлення до самого процесу навчання.

При наявності професійної мотивації пізнавальна діяльність студента має включений і наполегливий характер. Студенту цікаво навчатись, це викликає в нього позитивні емоції, бажання працювати. Мотивація досягнення успіху визначає любов і захоплення своєю роботою, процесом навчання. Студенти виявляють ініціативу, створюють навколо себе творчу пізнавальну атмосферу. Вони демонструють готовність до успішної, результативної навчально-професійної діяльності. Допомогає успішному навчанню студентів мотивація самоствердження, бажання продемонструвати свої реальні й можливі досягнення.

Довгоочікуваний вступ на навчання улюбленої професії, новий «дорослий» статус студента та студентське життя – надихають до навчання. Але, не так все райдужно, враховуючи теперішню ситуацію повномасштабної війни в Україні. Насправді мотивація до навчання кульгала і в мирні часи, а зараз ситуація лише ускладнилася. Частина студентів взагалі не розуміє, як вчитися офлайн і навіщо вчитися та виконувати завдання, коли тривають обстріли міст, скрізь руйнування,

смерть, страх, а майбутнє ще більш невизначене. бездіяльність і низька включеність виправдовується високим психологічним напруженням та нездатністю працювати через переживання.

Дистанційна форма навчання, це тимчасовий захід, як форма здобуття знань, це нові можливості самонавчання та відповідальності, це робота в різних програмах і платформах.

Апатичність студентів цілком може бути пов'язана з тим, що всі ми замкнені у кордонах подій, що відбуваються просто зараз. Але варто пам'ятати, що всі війни рано чи пізно завершуються, тож ми маємо намагатися заглядати в майбутнє, за межі темного місця, в якому Україна тимчасово опинилася. Тому варто спрямовувати погляд студентів у майбутнє. Вчити їх прогнозувати, передбачати, будувати плани. Не варто сприймати воєнний стан як довгі канікули або час, коли певні справи (наприклад, домашні завдання) можна закинути.

В умовах стресу через війну організм кожного з нас мобілізується, часом з'являється втрата сил, бажання, апатія. Щоб пережити стрес, нам потрібно багато ресурсів – їх наше тіло бере з резервів, які треба регулярно відновлювати. Якщо ви відпочиваєте та не можете себе змусити чимось зайнятися – дайте собі час накопичити сили. За день чи кілька спробуйте повернутися до справ у тих обсягах, які вам до снаги. Стежте, скільки часу ви приділяєте, щоб якісно підготувати завдання. Розподіляйте його, залежно від ваших спостережень і сил. Потрібно нагадувати собі: якщо я братиму забагато, то стану безсилим і мені буде потрібно більше ресурсів. І навпаки: що краще я триматиму баланс між допомогою собі й іншим, то довше залишатимуся в колії та не вигоратиму.

Найчастішою проблемою студентів є концентрація уваги – часто через сирени та вибухи, але також і в порівняній безпеці.

Важливо пам'ятати: речі, на які ми не здатні вплинути, не мають забирати всі наші ресурси. Зараз зосереджуємось на тому, що щоденно допомагає наблизитися до перемоги: домашні побутові справи, *спілкування з близькими*, отримання корисних навичок.

Одне з найпоширеніших відчуттів, які переживають українці в безпеці, так званий «синдром провини вцілілого». Він впливає й на нашу мотивацію навчатися. Як покроково з ним впоратися:

- усвідомте, що страх за власне життя та життя найближчих, паніка, втеча з епіцентру небезпеки – перші природні реакції. Вони автоматичні та забезпечують біологічне виживання на інстинктивному рівні;
- сумнів у собі та своїх можливостях – поширена причина втрати сил і небажання щось робити. Нагадуйте собі про свої досягнення та переваги. Похваліть себе за навички, які у вас добре розвинені, та почніть діяти;
- принесіть користь тим, хто від вас залежить: близькі, люди похилого віку, домашні улюбленці;
- ви здатні поступово розширити свій вплив, допомагати фізично та надавати психологічну підтримку тим, хто поруч;

- об'єднайтеся з однодумцями, долучіться до волонтерства (без шкоди собі), інформаційної, фізичної чи гуманітарної допомоги;
- якщо маєте можливість готувати домашні завдання з кимось у парі чи групі обов'язково скористайтеся цим;
- займіться тим, що вам подобається. Коли мотивація на нулі, складно просто встати і приступити до виконання трудовітської роботи, тому, щоб запустити когнітивні процеси, почніть з розминки. Саме такими розминками можуть стати справи, які *приносять вам задоволення*. Ці дії покращать настрої і допоможуть повернути натхнення, в результаті у вас з'явиться більше сил на реалізацію робочих завдань;
- можливо саме зараз варто почати вивчати свій емоційний інтелект і приділити увагу його розвитку;
- святкуйте навіть маленькі перемоги. Це допоможе створити позитивні навички. Не обов'язково щоразу купувати торт. Достатньо просто відзначити, що трапилося щось хороше;
- якщо виникають проблеми, зосередьтеся на розв'язанні проблеми. Важлива концентрація не на самій проблемі, а саме на її вирішенні. Продумайте всі можливі варіанти;
- слідкуйте за своїм здоров'ям. Погане самопочуття сильно відволікає від роботи та знижує рівень продуктивності. Займайтеся танцями, спортом, бувайте на свіжому повітрі;
- працюйте над згуртованістю студентської групи.

Одним із найбільших викликів для викладачів, стало те, що з початком війни активність студентів у навчальному процесі помітно знизилась. Таким чином, доводиться посилювати мотивацію студентів до навчання, оскільки психологічний стан учасників процесу, а також фізична можливість продовжувати навчання не завжди є позитивною.

Наразі багато учасників освітнього процесу є залученими до волонтерства, працюють або перебувають у лавах Територіальної оборони чи Збройних Сил України. Студенти доєднуються до навчання і, що певною мірою захоплює, показують досить непоганий результат. Варто виділяти час викладачам для індивідуальної роботи з такими студентами.

Найцінніше для здобувачів вищої освіти, особливо перших курсів, під час війни – це розуміюча взаємодія, спілкування. Вони постійно прагнуть, аби їх почули та побачили. Тому для стимулювання розумової діяльності обов'язково потрібно давати змогу виговоритись. Важливо викладачу пам'ятати, що мотивація в мозку виникає від двох стимулів: нагороди та небезпеки. Нагорода – це те, що викликає в нас позитивні емоції. А небезпека – те, що викликає страх. Під впливом страху можливо запам'ятати, що треба дивитися в обидва боки перед пішохідним переходом, але неможливо вивчити англійську мову. Натомість нагорода мотивує людину до вивчення складних речей та навичок. Тому варто придумати систему нагород за активність.

Наш фронт – це навчання, бо ми маємо ставати кращими, розумнішими і згодом відбудувувати нашу країну, застосовуючи свої знання.

ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМИ PAINT 3D НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ БАЗОВИХ ЗНАНЬ З ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Зозуля О. В., Зозуля І. І.

Актуальність проблеми. Глибинні зміни у нашому суспільстві з метою вдосконалення педагогічної освіти вимагають підготовки фахівців, які відзначаються не лише високою професійною компетентністю, а й сформованим методологічним мисленням, розвиненою загальною та професійною культурою, творчим підходом до самореалізації.

В умовах забезпечення високої якості освіти актуальним є нині застосування проєктних технологій навчання, як стратегічного напрямку модернізації освітнього процесу в Україні [2]. Якість освіти – це, за визнаннями науковців та практиків, комплексний багатоаспектний показник і проблема.

Актуалізація інтегративних процесів у структурі змісту освіти, посилення інтересу до проєктної діяльності, та особливо до міждисциплінарних проєктів, очевидно є відображенням посилення міжгалузевих зв'язків у сучасній науці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Навчання проєктній діяльності в трудовій підготовці учнів у системі сучасної освіти висвітлюють у своїх працях О. Авраменко, В. Бербец, О. Гервас, Д. Кулик, Л. Оршанський, А. Терещук, В. Титаренко. Зокрема вони спільні у думці щодо необхідності забезпечення умов для художньо-технічної творчості здобувачів освіти.

Мета дослідження – проаналізувати можливості програми Paint 3D для формування базових знань з проєктної діяльності здобувачів загальної середньої освіти на уроках технологічної освітньої галузі.

Виклад основного матеріалу. Метод проєктів – один з найперспективніших шляхів навчання, адже він створює умови для творчої самореалізації тих, хто навчається, підвищує мотивацію до освіти, сприяє розвитку інтелектуальних здібностей; дозволяє залучити кожного здобувача освіти до активного пізнавального процесу, формує навички пошуково-дослідницької діяльності, виявляти індивідуальні здібності в колективній співпраці, набуваючи комунікативного досвіду та вміння грамотно працювати з інформаційними джерелами [1].

Графічний редактор, розроблений компанією Microsoft, має кілька переваг, особливо для здобувачів освіти, які шукають доступний інструмент для створення 2D та 3D зображень і збереження їх у різних форматах. Простий інтерфейс Paint 3D дозволяє навіть початківцям легко редагувати графіку завдяки палітрі інструментів для малювання, включаючи олівці, маркери, пензлі, гумки та цікаві ефекти для моделей.

Ознайомлення з Paint 3D може бути корисним інструментом на уроках трудового навчання для здобувачів загальної середньої освіти. Програма надає можливості учням створювати тривимірні об'єкти для вивчення основ

3D-моделювання та роботи з тривимірними просторами на першому етапі проєктування виробу: спочатку це створення геометричних тіл, які потім поєднуються, розвертаються з метою обрання найкращого вигляду та накладання на них текстур. Прикладна програма дозволяє створювати оригінальні ілюстрації для проєктів та книжок, презентацій, сприяє навчанню здобувачів освіти основам графічного дизайну, таким як вибір кольорів, композиція та використання шрифтів на прикладах їхніх власних проєктів в Paint 3D. Програма забезпечує налаштування участі у креативних конкурсах на кращий малюнок або 3D-модель, що стимулює здобувачів освіти до творчості. Завдання на роботу з шарами й об'єктами формують навички для графічного дизайну та обробки зображень. З Paint 3D легко інтегрувати уроки технологічної освітньої галузі з іншими освітніми компонентами, наприклад, математикою (геометричні фігури в 3D), екологією (текстури).

Висновки. Формування базових знань з проєктної діяльності, дизайнерської компетентності можливе завдяки використанню Paint 3D у інтеграції з іншими програмами та сервісами, наприклад, One Drive та Cortana.

Список використаних джерел

1. Актуальні проблеми технологічної, професійної освіти, культурології та дизайну : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 40-річчя факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава, 9-10 жовтня 2018 р.). Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2018. 426 с.

2. Коберник О. М. Концепція технологічної освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів України. Київ : Науковий світ, 2014. 22 с.

ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Ісмаїлова О. С.

Актуальність проблеми. У зв'язку зі змінами в суспільстві й ринку праці, педагогам спеціальних дисциплін необхідно готувати студентів до викликів і вимог професійного життя. Це включає розвиток практичних навичок, адаптацію до змін у сфері трудових відносин та розуміння сучасних тенденцій у своїй галузі. З розвитком суспільства і технологічного прогресу змінюються вимоги до освітньої підготовки.

Актуальність проблеми професійної компетентності педагога спеціальних дисциплін у контексті модернізації освіти полягає у здатності педагога ефективно працювати в умовах змін, використовуючи нові підходи та технології для досягнення максимального педагогічного ефекту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз педагогічної, психологічної, методичної літератури (О. Булавенко, В. Галузьяк, М. Алексєєв, В. Заболотній, І. Зязюна, С. Клепа, О. Козирина, О. Матяш, Н. Ничкало, І. Шевченко), показує, що проблемі розвитку професійної компетентності педагогічних працівників приділяється відповідна увага. На основі аналізу наукової літератури, педагогічного досвіду, на підставі досліджень були визначені основні критерії, які характеризують рівень розвитку професійної компетентності педагогів спеціальних дисциплін.

Мета дослідження. Полягає у теоретичному обґрунтуванні організаційно - педагогічних умов розвитку професійних компетентностей педагогів спеціальних дисциплін.

Виклад основного матеріалу. Сучасні словники дають узагальнену характеристику поняттям «компетенція» – це сукупність повноважень; «компетентність» – це зона повноважень працівника, коло питань, із яких він має право приймати рішення [1]. Для визначення поняття «професійна компетентність» педагога, варто звернути увагу, на те, що разом зі цим терміном у науково - педагогічній літературі зустрічаються поняття, близькі за змістом: «кваліфікація», «професійність», «професійна майстерність».

Дослідниця І. Шевченко у своїй науковій роботі приводить структурно - функціональний аналіз сутності поняття «професійна компетентність», визначає чотири види професійної компетентності [2, С. 41]:

<i>Спеціальна компетентність</i>	<ul style="list-style-type: none"> - володіння власне професійною діяльністю на досить високому рівні; - здатність проектувати свій подальший професійний розвиток.
<i>Соціальна компетентність</i>	<ul style="list-style-type: none"> - володіння сумісною (груповою,) професійною діяльністю; - прийнятими в цій професії прийомами професійного спілкування; - соціальна відповідальність за результати професійної праці.
<i>Особистісна компетентність</i>	володіння прийомами особистісного самовираження та саморозвитку, засобами протистояння професійним деформаціям особистості.
<i>Індивідуальна компетентність</i>	<ul style="list-style-type: none"> - володіння прийомами розвитку; - готовність до професійного зросту; - стійкість до професійного старіння; - уміння організувати раціонально свою працю без перевантажень часу і сил.

Професійна компетентність педагога, у контексті модернізації освіти, вимагає додаткових аспектів та адаптації до сучасних тенденцій. А саме, компетентність педагога повинна складатися з інформаційної грамотності; гнучкості та адаптивності; розвитку критичного мислення; співпраці та командної роботи; роботи з різними стилями навчання; рефлексії та самовдосконалення; глобальної та культурної компетентності.

Загальні професійні компетентності педагога у контексті модернізації освіти.

Інформаційна грамотність	Гнучкість та адаптивність	Розвиток критичного мислення	Міжпредметність	Співпраця та командна робота	Робота з різними стилями навчання	Рефлексія та самовдосконалення	Глобальна та культурна компетентність
Розуміння та вміння використовувати сучасні інформаційні технології для поліпшення процесу навчання.	Здатність адаптувати свою методику до різноманітних стилів навчання учнів.	Сприяння розвитку у студентів критичного мислення та аналітичних навичок.	Здатність інтегрувати різні предмети та області знань для формування комплексного розуміння предметів і явищ.	Розвиток навичок співпраці та комунікації в колективі.	Враховання індивідуальних особливостей та стилів навчання кожного учня.	Спроможність аналізувати власну діяльність та шукати можливості для вдосконалення.	Розуміння та враховання різноманіття культур, в тому числі в контексті міжнародної співпраці.
Здатність вибіркового використання онлайн-ресурсів та електронних засобів навчання.	Гнучкість у використанні різноманітних підходів та стратегій навчання.	Використання методів, які стимулюють самостійність та творчий підхід до вирішення проблем.	Сприяння вивченню зв'язків між різними предметами та їх застосуванню в реальних ситуаціях.	Використання методів групової роботи та проектних завдань.	Застосування диференціації завдань для різних рівнів здібностей.	Активна участь у програмах професійного розвитку та самоосвіти.	Сприяння розвитку глобального мислення учнів.

Ці складові допомагають педагогу ефективно пристосовуватися до сучасних вимог освітнього процесу та сприяють формуванню в учнів навичок, необхідних для успішного функціонування у сучасному суспільстві.

Визначимо професійну компетентність педагога у професійно-технічній освіті (профтехосвіті), яка включає ряд складових, які визначають його здатність ефективно виконувати свої обов'язки та формувати високий рівень професійної підготовки учнів. Основні складові професійної компетентності педагога у профтехосвіті включають: предметно-методичну компетентність; педагогічну майстерність; методологічну компетентність; соціально-комунікативну компетентність; активну професійну, психологічну, інноваційну підготовки.

Загальні професійні компетентності педагога у професійно-технічній освіті.

Ці складові взаємодіють і доповнюють одна одну, створюючи цілісний образ професійної компетентності педагога у профтехосвіті. Педагог має постійно працювати над удосконаленням цих компетентностей, щоб успішно впливати на професійний і особистісний розвиток своїх учнів.

Визначимо професійні компетентності педагога зі спеціальних дисципліни, які викладаються у коледжу для отримання студентами компетентностей для подальшої праці, на прикладі дисципліни «Методи та засоби вимірювання маси, об'єму та густини речовини». Для педагога, який викладає дисципліну «Методи та засоби вимірювання маси, об'єму та густини речовини», важливо мати професійну компетентність у таких аспектах:

<i>Глибокі знання предмета</i>	<ul style="list-style-type: none"> - розуміння теоретичних основ з методів та засобів вимірювання маси, об'єму та густини речовини. - володіння сучасними методами лабораторних досліджень та вимірювань.
<i>Методична майстерність</i>	<ul style="list-style-type: none"> - розробка та використання ефективних методів викладання для вивчення методів та засобів вимірювання маси, об'єму та густини. - планування практичних занять та лабораторних робіт для практичного освоєння теми.
<i>Практичні навички</i>	<ul style="list-style-type: none"> - вміння самостійно проводити лабораторні роботи та вимірювання, а також вести їхню підготовку та обробку результатів. - здатність розпізнавати та виправляти помилки вимірювань.

<i>Застосування сучасних технологій</i>	<ul style="list-style-type: none"> - використання сучасних технічних засобів для вимірювань, аналізу та візуалізації результатів. - врахування можливостей використання комп'ютерних програм та електронних засобів для покращення процесу навчання.
<i>Розвиток лабораторної культури</i>	<ul style="list-style-type: none"> - створення умов для безпечного та відповідального проведення лабораторних робіт. - навчання студентів правильному використанню та обслуговуванню лабораторного обладнання.
<i>Оцінювання та звітність</i>	<ul style="list-style-type: none"> - розробка об'єктивних критеріїв оцінювання вимірювань та лабораторних робіт. - здатність чітко пояснювати результати та висновки, які здійснюються під час вимірювань.
<i>Стимулювання інтересу</i>	<ul style="list-style-type: none"> - створення цікавих та практично - зорієнтованих завдань для підтримки інтересу студентів до вивчення дисципліни. - залучення до використання знань у реальних життєвих ситуаціях.
<i>Актуальність знань</i>	<ul style="list-style-type: none"> - слідкування за останніми тенденціями у методах та засобах вимірюванні маси, об'єму та густини речовини. - використання актуальних прикладів та задач для навчання.

Ці компетентності дозволяють педагогу створювати ефективне навчальне середовище, розвивати у студентах необхідні навички для проведення вимірювань та аналізу даних, а також використовувати сучасні підходи та технології для досягнення максимальної ефективності у процесі вивчення даної дисципліни.

Висновки. Педагоги спеціальних дисциплін повинні бути готові до постійних змін у сучасній освіті. Модернізація вимагає від них гнучкості та здатності швидко адаптуватися до нових вимог і технологічних інновацій.

Дослідження вказує на те, що педагоги спеціальних дисциплін повинні постійно вдосконалювати свої професійні компетентності, використовуючи можливості для навчання, участі в семінарах та професійних мережах.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
2. Шевченко І. А. Розвиток фахової компетентності вчителів природничих дисциплін у післядипломній педагогічній освіті: дис. канд. педаг. наук: 13.00.04 / Вінницький державний педагогічний ун-т ім. М. Коцюбинського. Вінниця, 2018. 322 с.

ВПЛИВ ПЕДАГОГІВ НА ФОРМУВАННЯ СТУДЕНТСЬКОГО КОЛЕКТИВУ В ЗВО

Калашник Д. С., Ремзі І. В.

Формування студентського колективу в закладі вищої освіти є процесом, який визначає атмосферу, динаміку та успіх навчального оточення. Роль педагогів у цьому процесі є невід'ємною, оскільки вони не лише викладають предмети, а й впливають на формування цінностей, етики та взаємин серед студентів. У даному есе розглянемо, як вплив педагогів сприяє формуванню студентського колективу та сприяє створенню сприятливого навчального середовища.

Однією з ключових ролей педагога є створення відкритого та підтримуючого середовища для студентів. Педагог, який виявляє інтерес до особистих досягнень студентів та підтримує їх у навчальному процесі, сприяє взаємодії та співпраці між студентами. Відчуття підтримки та заохочення з боку викладача стає важливим фактором для того, щоб студент почував себе частиною активного та позитивного колективу.

Також, педагог може впливати на формування студентського колективу, сприяючи розвитку комунікативних навичок та взаєморозуміння між студентами. Проведення групових завдань, дискусій та проєктів сприяє співпраці та формує командний дух. Викладач, який активно залучає студентів до обговорень та спільних ініціатив, сприяє створенню теплого та дружбою наповненого колективу.

Крім того, педагог може відігравати роль посередника в розв'язанні конфліктів та побудові позитивних відносин між студентами. Його здатність до слухання, розуміння та допомоги в розвитку міжособистісних навичок стає ключовою у формуванні гармонійного колективу.

Вплив педагогів на формування студентського колективу в закладах вищої освіти є суттєвим і динамічним фактором, визначальним для якості та напряму розвитку університетського середовища. На основі розгляду літератури та аналізу, можна визначити, що роль педагогів у формуванні студентського колективу виявляється на кількох ключових рівнях.

По-перше, важливою є підтримка та стимулювання педагогами особистих досягнень студентів. Зацікавленість викладача у прогресі студентів і підтримка їхніх індивідуальних зусиль створює позитивний клімат, що сприяє формуванню внутрішньої мотивації та відчуття значущості внеску кожного учасника університетського співтовариства.

По-друге, викладачі можуть впливати на колектив, стимулюючи розвиток комунікативних навичок та сприяючи співпраці між студентами. Взаємодія через групові завдання та проєкти не лише сприяє вивченню предмету, але й формує атмосферу взаємопідтримки та співпраці.

По-третє, важливою є роль педагогів у вирішенні конфліктів та сприянні позитивним відносинам між студентами. Здатність вчителя слухати, розуміти та вирішувати непорозуміння сприяє створенню гармонійного

колективу, в якому кожен студент відчуває свою важливу роль та взаємне повагу.

МУЗЕЙНО-АРХІВНА ПРАКТИКИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 032 «ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ»

Калініченко В. В., Хряпін Е. О., Алексєєнко А. О.

На тлі зростання викликів динамічно змінюваної реальності, пов'язаних із необхідністю опрацювання значних обсягів інформації. Архівні та музейні установи запроваджують ініціативи із захисту та надання доступу до документальних свідчень минулого для підтримки розвитку держави і українського суспільства, зміцнення його ідентичності. Актуалізується потреба у виробленні нових підходів до формування професійних компетентностей історика як медіатора між зберігачами культурної спадщини та прийдешнім поколінням.

Метою розвідки є визначити значення музейно-архівної практики у формуванні професійних компетентностей здобувачів освіти спеціальності 032 «Історія та археологія».

Основним завданням музейно-архівної практики полягає в допомозі майбутнім історикам опанувати теоретичні знаннями, ознайомитися з розвитком музейної та архівної справи, вміти класифікувати музеї за типами та профілями, орієнтуватися в розподілі документів між архівними установами, розуміти принципи формування Національного архівного фонду, створювати науково-довідковий апарат, ведення облікової документації, знати основи зберігання, консервації та реставрації музейних колекцій і архівних фондів, послуговуватися інформаційно-пошуковими ресурсами і засвоєння цих знань на практиці. Так заклад вищої освіти, як осередок культури, розвиває пізнавальні здібності здобувачів, активність майбутніх фахівців, забезпечує основу підготовки здобувача до адаптації та соціалізації а майбутній професійній діяльності [1, с. 12].

Специфічний, багатофункціональний, соціокультурний механізм – музей, спрямований на збереження історико-культурної спадщини. Музей, як соціокультурний інститут, має важливу роль у системі вітчизняної науки та освіти. Свою роль музей реалізує через музейну педагогіку – галузь науково-практичної діяльності сучасного музею, яка орієнтована на передачу культурного досвіду через педагогічно-освітній процес в умовах музейного середовища.

Музею є традиційною культурна, освітня, наукова діяльність, проте її зміст, цілі та завдання трансформувалися залежно від потреб суспільства в той чи інший часовий період. У 1920–1930-х рр. вона називалася «політико-просвітницькою роботою», у 1950–1960-х – «науково-освітньою», а вже з 1990-х рр. – культурно-освітньою, акцентуючи увагу на пріоритеті проблем

культурного розвитку в контексті гуманітарного знання. На початку ХХІ ст., зважаючи на кризу класичної освітньої моделі, в умовах переходу до нової системи цінностей інформаційного суспільства, відбувається осмислення ролі культури у визначенні орієнтирів у сфері освіти і виховання. Сучасний музей надає не тільки фундаментальні знання про історичні явища чи процеси, а дає «істину освіту», тобто формує ставлення людини до світу і свого минулого.

Музеї, виконуючи вже сталі для них функції, пов'язані зі зберіганням та експонуванням культурних цінностей, водночас стають важливими науково-освітніми осередками. У таких осередках створюються сприятливі умови для розвитку особистості, навчання протягом всього життя. Сучасний музей сповідує ідеї «третьої культури» – культури дизайну, яка об'єднує гуманітарні, природничі та технічні знання, сповідує ідеї STEAM-освіти, технологізації та інформатизації музейно-педагогічного процесу, як осередків наукової освіти.

Окреслюючи особливості трансформації соціальної ролі музеїв у контексті музейної педагогіки упродовж ХХ – початку ХХІ ст., можна умовно відзначити, що ця трансформація відбувалася еволюційним шляхом: від поширення їх просвітницької місії до формування елементів наукового знання під впливом «розвитку комунікативних практик і появи нових технологій взаємодії з відвідувачами».

Навчання визначають як передання та засвоєння додаткових або альтернативних знань – елементів неформальної освіти – а також набуття умінь і навичок у процесі музейної комунікації з можливістю максимально реалізувати свої здібності та задовольнити інтереси, що стимулюються експресивністю, атрактивністю, різноманітністю й автентичністю самих музейних артефактів.

Сучасна, комунікативна модель музейної педагогіки (кінець 1980-х – 2000 рр.), змінила сутність музейно-освітнього процесу та характер взаємодії між музеєм та відвідувачем. Основна частина музейних відвідувачів стають «адептами» музею через пережиті емоції, таким чином традиційний для музейної педагогіки наратив сьогодні трансформується завдяки технології «storytelling» («мистецтво розповідання історій»).

Іншою невід'ємною складовою траєкторії професійного розвитку історика є проходження практики в архівах, які зберігають Національний архівний фонд. Саме тут зосереджено колосальний за обсягами та змістом масив ретроспективної документної інформації. Від 1960-х рр. архівні установи здійснювали кроки до відкритості у задоволенні інформаційних потреб суспільства. Цей процес відбувався з перемінним успіхом, досягши за 2020–2023 рр. безпрецедентних показників.

Сучасні архіви виступають важливим інструментом збереження історичної пам'яті, що сприяє реалізації права на інформацію. У цьому контексті особливої значущості набуває їх взаємодія з здобувачами освіти, науково-педагогічними працівниками. Шляхом оцифрування й оприлюднення довідкового апарату та копій архівних документів зі сторони

архівів забезпечується безперешкодний доступ до ретроінформаційних ресурсів для максимальної кількості користувачів. Заклади вищої освіти в який здійснюється підготовка фахових істориків отримують досвід з практичної діяльності архівної установи й реалізації освітньо-професійної програми. Крім, того для здобувачів освіти можливість до пошуку різних джерел та їх критичного аналізу, збору та залучення архівного матеріалу для їх наукового опрацювання (тези, статті, конкурсні, курсові, бакалаврські та магістерські роботи), що є основоположним для knowledge society («суспільства знання»).

Трансформація організації роботи практикантів в архівах полягає у відході від виконання традиційних виробничих операцій до відточування навичок архівної евристики. Через причетність до збереження культурної спадщини відбувається прищеплення поваги до джерела; через «діалог» з документом – культури поводження з інформацією. Це має стимулювати майбутніх істориків до інтеграції архівних ресурсів в освітній процес в очікуванні на позитивний фідбек завдяки передачі набутих компетентностей здобувачами.

Реалізація сучасних стратегій освіти на засадах конективізму в процесі музейно-архівної практики, взаємодії музею та вищої школи, в Україні розкриває широкі можливості для неформальної освіти й зумовлює необхідність застосування музейної педагогіки як культурологічного складника у відродженні соціально-педагогічної функції освіти. Конективізм – реалізація ідеї «музею Web 2.0» у взаємодії з сучасними концепціями едьютейнменту, наукової освіти, STEAM-освіти, медіа-освіти, віртуальної (VR) та доповненої (AR) реальності.

У сучасному суспільстві музеї розглядаються як невід’ємна складова соціокультурного простору, архіви виступають важливим інструментом збереження історичної пам’яті. Музей (як соціокультурний інститут), архів (як зберігач історичної пам’яті), відіграють вагомую роль в системі науки та освіти, у формуванні професійних компетентностей історика. Одним з інструментів такого механізму втілення є музейно-архівна практика.

Список використаних джерел

1. Домінантні аспекти виховання еліти української нації : колективна монографія / Г. Ф. Пономарьова, А. А. Харківська, Л. О. Петриченко та ін. Харків : ФОП Панов А. М., 2021. 394 с.

DEVELOPMENT OF AUTOMATED DISTRIBUTED EDUCATIONAL SYSTEMS

Kapiton A. M.

The urgency of the problem. In modern conditions of extremely rapid development of information technologies, the relevance of creating training and

testing systems is extremely high. Their influence on modern education is so great that almost everyone has faced the need to search for information on the Internet. Therefore, the issue of developing an automated distributed learning system should be solved based on the needs of users. Recently, systems of this kind have gained popularity very quickly, as it is much easier and faster than searching for information yourself[1]. The information in them is collected and classified, and the testing system works more efficiently, as it reduces the probability of error and is more flexible than the usual testing principle. This kind of system will allow each user to learn remotely, without spending time and resources to search for information.

Analysis of recent research and publications. Constant analysis of the research works of scientists analyzing the issues of this direction allows us to claim that these tasks are quite relevant today. Thus, A. Berko, O. Veres investigate the issue of the optimal choice of a database management system for solving these tasks. Cardelli L., Wegner P. study Understanding Types, Data Abstraction [2, 3].

The aim of the study. The purpose of the development is to create an automated distributed system that allows students to review educational materials and take tests to verify the knowledge they have acquired. Requirements for the software product being developed: the software product must provide the ability to register the user, the ability for the user to add educational and scientific materials, view materials with content search and filter it by categories, undergo testing, and the ability to write reports and reviews.

Presenting main material. The analysis of existing solutions allows you to highlight the most important advantages of each of them and take them into account when building your own solution. And it also shows that this type of system is widespread and necessary for users who are engaged in self-education, therefore the actual development of this project is relevant. Such platforms provide an opportunity to study the necessary materials, as well as to show your result based on the passed test. In the developed application, the result can be displayed as absolute (the percentage of correct answers from the number of total questions) and relative (based on the results of other users). Also, the relative result can be displayed within universities, city or even country, or based on the result of all users. When calculating the result, you can use a system with a graph, the branches of which will have different weights, which allows you to solve the problem that some questions may be more difficult than others, so you need to give a certain weight to each question, which will make the evaluation system more fair [4, 5].

The analysis of advantages and disadvantages made it possible to highlight the most important ones and draw conclusions of this kind. For the full functioning of the application, it is necessary to store a large database of information, as well as to divide it into topics and subtopics for convenient search and access to them. It is necessary to provide an opportunity for users to publish their own topics and tests for them, which implies the openness of the platform and to provide an opportunity for discussion for articles. The task is to automate the system in such a way that the evaluation takes place without the participation of a human resource. There is a need to create a design that will satisfy modern users and help attract new ones. In

development, a convenient transition through the site should be implemented. It is also necessary to make the system free, to support the platform at the expense of users.

That is why for the development of such a software product it is necessary to: develop the project architecture; to develop an aggregate entity in the database management system for storing information; develop a web presentation; to implement an algorithm for a graph-based evaluation system; test the received application.

First of all, it is necessary to analyze the main technical solutions and compare them and select the most suitable ones. The general technology of the web application being developed, the main technologies that will be used, are considered. A comparison and selection of servers is also carried out and a suitable one for this project will be selected. Also, one of the tasks that must be chosen is the development of the database and the organization of the interaction of web servers.

Conclusions. In the course of the research, the data was analyzed for the construction of the server part of the automated distributed training and testing system, taking into account the advantages and disadvantages of already existing systems. A search and analysis of already existing platforms and systems was carried out, the comparative characteristics of these systems were carried out, and their main advantages and disadvantages were highlighted. After aggregating the advantages and taking into account the disadvantages, a theoretical basis was built for the implementation of one's own solution. The main aspects of building one's own solution were also highlighted and a plan for its development was drawn up.

References

1. IBM [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ibm.com/developerworks/library/j-jws20/index.html>
2. Берко А., Верес О. Організація баз даних: практичний курс: навч. посіб. для студ. Львів : Нац. ун-т «Львів. Політехніка», 2003. 149 с.
3. Cardelli L., Wegner P. On Understanding Types, Data Abstraction, and Polymorphism. ACM Computing Surveys, 1985. P. 471-523.
4. Node.js [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://nodejs.org/uk/>.
5. A platform for training and testing English language skills [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.examenglish.com/>
6. Web application for learning and deepening knowledge of programming [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://metanit.com/>.
7. Modern Web technologies [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.lessons-tva.info/edu/contents-ttd.html>.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРІВ-ОЛІГОФРЕНОПЕДАГОГІВ

Канустина О. І.

Інтегруючись в Європейський простір, освітня парадигма України передбачає зосередження на положенні про те, що основними результатами діяльності закладу вищої освіти має стати не система знань, умінь і навичок сама по собі, а сформованість компетентностей фахівця в певній професійній сфері, причому дескриптори компетентностей спеціаліста певної галузі визначаються державними класифікаторами професій [1, с. 55].

Слушною видається думка А. Харківської: «розвиток компетентностей ВНЗ є одним з актуальних завдань його стратегічного управління, найважливішою умовою стійкого функціонування вищої школи, що вимагає серйозного теоретичного обґрунтування і конкретних методичних рішень, які зважають на специфіку сучасного етапу розвитку сфери вищої освіти України» [5].

З огляду на зазначене, процес розвитку компетентностей здобувачів освіти є одним із провідних завдань вищої освіти, де важливе значення має професійна компетентність.

До питання розвитку професійної компетентності звертались М. Войцеховський, О. Воротинцева, В. Гриньова, О. Казачінер, І. Маркус, Л. Пастушенко, В. Юфименко, А. Харківська та інші.

Т. Хлебнікова зазначає: «Розвиток професійної компетентності – процес, що відбувається шляхом докорінного оновлення самоосвітньої діяльності педагога» [6, с. 5].

М. Войцеховський розвиток професійної компетентності розглядає як «перехід від репродуктивного рівня, який діє в режимі функціонування (сучасний стан), до рівня експериментально-пошукового, який відображає вимоги майбутнього» [2].

Погоджуючись із М. Маркус [4], відмітимо, що розвиток професійної компетентності, відбувається у процесі набуття майбутніми педагогами необхідних компетенцій та компетентностей.

Отже, під розвитком професійної компетентності педагога будемо розуміти процес переходу від репродуктивного до експериментального рівня під час навчання, набуття практичного досвіду та самоосвіти.

Нам імпонує думка О. Казачінер та Ю. Бойчука [3], що становлення професійної компетентності вчителя-дефектолога відбувається під дією зовнішніх та внутрішніх чинників. Під внутрішніми чинниками вчені розуміють особистісні якості: відповідальне професійне ставлення до обраної професії та позитивне ставлення до неї; прагнення до постійного самовдосконалення, орієнтація на досягнення значних успіхів; адекватна самооцінка з наявністю високого рівня культури та нормативною поведінкою; спроможність до навчання, когнітивні навички. До зовнішніх факторів належить: покращення змісту та організації освітнього процесу; сприятлива

дружня атмосфера під час навчання; наявність інновацій у діяльності педагогічного колективу; сучасне навчально-методичне та науково-психологічне забезпечення професійної підготовки).

Відтак, під розвитком професійної компетентності магістрів-олігофренопедагогів будемо розуміти складний процес, що забезпечує успішне здійснення професійної діяльності і супроводжується появою нових позитивних якостей, властивостей, на який впливають внутрішні (відповідальність, прагнення до самоосвіти та самовдосконалення, орієнтація на успіх, високий моральний рівень культури) та зовнішні чинники (удосконалення змісту освіти, сприятливий психологічний клімат, сучасне навчальне і наукове забезпечення професійної підготовки).

Список використаних джерел

1. Василюк Т. Формування професійної компетентності майбутніх соціальних педагогів в умовах євроінтеграції освіти. Концептуально-технологічна модель підготовки майбутніх фахівців соціально-педагогічної сфери : монографія / авт. кол. Т. Василюк, І. Лисоконь, І. Размолодчикова, І. Шимко ; упоряд. І. Лисоконь. Кривий Ріг : КДПУ, 2022. С. 51–90.
2. Войцехівський М. Ф. Розвиток професійної компетентності педагога в умовах інноваційних змін у системі післядипломної педагогічної освіти. *Інноваційна діяльність педагога в умовах реформування шкільної освіти* : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції (20-23 квітня 2015 р). 2015. URL : <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/12288/> (дата звернення 12.08.2023).
3. Казачінер О., Бойчук Ю. Зміст професійної компетентності вчителя-дефектолога. Наукові перспективи. Серія «Педагогіка». 2022. № 5 (23). URL : <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/1661/1659> (дата звернення 12.08.2023)
4. Маркусь І. М. Формування професійної компетентності майбутніх учителів технологій мультимедійними засобами : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Київ, 2017. 247 с.
5. Харківська А. А. Формування системи управління сучасного вищого навчального закладу. *Наука і освіта*. 2010. № 4–5. С. 121–125.
6. Хлебнікова Т. М. Самоосвіта як засіб розвитку професійної компетентності педагога. *Адаптивний менеджмент: теорія і практика. Педагогіка*. 2020. 8 (15). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/adupped_2020_8_19 (дата звернення: 12.08.2023).

ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ

Капустян Д. В., Шестерова Л. Є., Пятницька Д. В.

Студентський вік – є одним із важливих періодів у житті людини. Події, які відбулися останнім часом, суттєво змінили спосіб життя молодого покоління, на жаль не в кращу сторону. Перехід на дистанційне навчання, збільшив час на виконання самостійної роботи, виконання домашніх завдань і сам навчальний процес проходить майже сидячи. Рухова активність, у порівнянні з очною формою навчання, зменшилась в декілька раз. Останнім часом, у студентів спостерігається порушення дихання, під час навантаження, швидко настає перевтома, порушення сну, послаблення концентрації уваги, підвищення нервової та емоційної збудженості, погіршується перебіг складних біохімічних і фізіологічних процесів в організмі молодої людини. Також відмічається вплив на якість навчання, бо при поганій руховій активності знижуються функції ЦНС. [3]

Останнім часом, в нашому житті, головне місце займають використання гаджетів та інтернет-ресурсів. Використання інформаційних технологій у сфері фізичної культури і спорту являється дуже перспективним напрямом. Інформаційні технології стали невід'ємною частиною життя не тільки здобувачів освіти а й усього людства. Використання гаджетів дало нам можливість не переривати навчальний процес під час пандемії та введенням воєнного стану. [1с. 45-49; 2с. 3-10] Але, все ж таки, труднощі виникли при проведенні занять з фізичного виховання, бо багато модулів програми неможливо реалізувати в домашніх умовах. Тому пошук нових шляхів для підвищення рухової активності студентів є головною проблемою сьогодення.

Мета. Дослідити інтереси здобувачів щодо використання мобільних додатків під час занять фізичними вправами та виявити їх вплив на фізичну підготовленість.

Після проведення аналізу мобільних додатків, які пропонує Google play, було з'ясовано, що користувачам подобаються додатки в яких можна:

- обирати різні рівні складності вправ;
- можна ставити свої цілі;
- реклама не є нав'язливою;
- в яких є заохочувальні елементи, наприклад якість нагородження за досягнення цілей;
- які є безкоштовними;
- в яких легкий і доступний інтерфейс;
- після яких користувачі швидко бачать результати;
- є доступне пояснення вправ;
- є таймери та нагадувач.

Користувачем не подобається додатки:

- які дуже часто видають помилку;
- в яких зникають записи з результатами тренувань;

- які невірно рахують кроки;
- які задля мотивації принижують користувача;
- в яких постійно є реклама та багато платного контенту.

Серед студентів Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, серед яких було проведено опитування, майже жодний не використовує мобільні додатки для самостійних занять спортом вдома.

Однак популярністю користуються мобільні додатки для рахування кроків. Багато здобувачів освіти ставлять собі, в цих програмах за велику мету, наприклад проходження на день 10000 кроків. Але виконує її тільки 20% здобувачів з початкової освіти та 50% здобувачів з факультету фізичного виховання та мистецтв. Це можна пояснити тим, що під час воєнного стану не бажано знаходитися на відкритому просторі.

Після проведення тестування для виявлення рівня фізичної підготовленості студентів, які постійно або іноді використовують додатки для занять спортом та користуються крокоміром і виконують заплановані дистанції, було визначено, що в них достовірно кращі результати ($p \leq 0,05$) у тестах: піднімання тулуба в сід за одну хвилину та стрибки на скакалці за одну хвилину. Також кращі показники у розвитку швидкісно-силових якостей, які ми визначали за показниками тесту «стрибок у довжину з місця» але достовірності в них не виявлено ($p \geq 0,05$). В тестах на розвитку сили м'язів рук та гнучкості студенти показали майже однакові результати.

Враховуючи все вище сказане, можна рекомендувати використання мобільних додатків, як засіб для самостійних занять фізичними вправами.

Список використаних джерел

1. Будзак О. С., Будзак В. М. Сучасна вища освіта в умовах війни. *Освітній процес в умовах воєнного стану в Україні*. 2022. С. 45–49.
2. Дишко О. Л., Ковальчук В. В., Табак Н. В. Використання мобільних додатків при вивченні туристичних дисциплін студентами-фізкультурниками. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2022. № 2. С. 3–10.
3. Ріпак М. та ін. Рухова активність як невід'ємний компонент здорового способу життя студентів вищих навчальних закладів. Електронний репозит: Home. URL: <http://surl.li/onyui> (дата звернення: 10.11.2023).

РЕАЛІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ НА СУЧАСНОМУ УРОЦІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У 5-ИХ КЛАСАХ ЗАДЛЯ РОЗВИТКУ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І НАСКРІЗНИХ УМІНЬ УЧНІВ

Каргіна Н. В.

Упровадження ігрових та діяльнісних методів навчання в освітній процес закладів загальної середньої освіти є необхідним для всебічного

розвитку сучасної дитини, формування в неї наскрізних умінь, які дадуть їй можливість бути конкурентоспроможною в майбутньому.

Діяльнісний підхід в освіті – це спрямованість освітнього процесу на розвиток ключових компетентностей і наскрізних умінь особистості; застосування теоретичних знань на практиці; формування здібностей до самоосвіти і командної роботи; успішна інтеграція в соціум та професійна самореалізація дитини [1].

Діяльнісний підхід базується на системності діяльності, принцип міні-макса: школа пропонує учням зміст освіти на максимальному (творчому) рівні, а забезпечує на рівні Держстандарту (мінімальний). Принцип психологічного комфорту. Принцип варіативності: формування в учнів здібності до вибору оптимального варіанту. Принцип творчості: придбання досвіду творчої діяльності [2].

Діяльнісний підхід в освіті:

1) діяльнісний характер підходу (активний, самостійний, перетворювальний) – процес навчання є завжди навчанням предметно-практичних та розумових дій;

2) розвиваюча спрямованість підходу – особистісний розвиток учня, який характеризує становлення особистості, її «саморозвиток» у процесі діяльності в предметному світі, при цьому не просто індивідуальної, а спільної, колективної діяльності;

3) особливості реалізації (організація й управління) діяльнісного підходу у навчанні – цілеспрямованість, мотиваційна обумовленість, самостійна або керована вчителем взаємодія учня з навколишньою дійсністю, коли відбувається розв'язання суперечностей між репродуктивним і творчим пізнанням, раніше засвоєною інформацією і її новою порцією тощо.

Діяльнісний підхід в освіті також включає у себе наступні складові: учень «знає і розуміє» – знаннєві (фактологічні) результати – знаннєва форма компетентності; учень «уміє і застосовує», «обчислює, аналізує, будує, трансформує» – результати, які вимагають активної діяльності – діяльнісна форма компетентності; учень «виявляє ставлення й оцінює» – ціннісна форма компетентності [3].

В оновлених навчальних програмах для основної школи спостерігаємо: домінування діяльнісних результатів (учень/учениця обчислює, спостерігає, аналізує, моделює, досліджує, трансформує, фотографує, працює в групі тощо) над знаннєвими, фактологічними (учень/учениця знає або розуміє); зростання чисельності і варіативності діяльнісних форм організації навчально-виховного процесу (у вигляді певних рубрик): віртуальних екскурсій, демонстрацій, практичних робіт і практичних завдань, дослідницьких практикумів, організації спостережень, міні-проектів тощо.

Основа діяльнісного підходу та процесу

Технологія діяльності має забезпечити системний тренінг усіх видів діяльності: самовизначення (потреба у діяльності і необхідні здібності); нормореалізація (виконання відомої норми діяльності); нормотворчість (побудова нової норми діяльності, якщо немає відомої). Будь-яка діяльність, у

тому числі й навчальна, діяльність дитини на уроці вона має починатися з того, що дитина має потребу у цій діяльності. Інакше, діяльність або не відбувається, або вона є неефективною, адже немає потреби: я не хочу це робити, не хочу це слухати, не хочу діяти. Таким чином відбувається самовизначення. Дитина хоче вивчити навчальний матеріал, хоче розібратися в ньому, у неї є відповідні здібності та можливості. Друга необхідна складова діяльнісного підходу: нормореалізація. Якщо у нас є мотив, є певні можливості, знання, якісь уміння та навички. Ми знаємо, що нам потрібно. Отже, починаємо виконувати цю діяльність. Виконуємо задачі та проблеми на уроках української мови, вивчаємо нові правила, досліджуємо щось, роблячи це за відомою нормою, тобто робимо це так, як ми вже вміємо це робити. Ми на уроці виконуємо відому нам норму діяльності. Колись ми про це чули, бачили, знали. Задачі ставляться таким чином, що дитина не може одразу це виконати. Учень має пошукати нові підходи. Недостатньо виконувати діяльність за відомою нормою. Задача іноді не вирішується, бо вона нова, бо вчитель дає дитині новий матеріал, нове правило, новий підхід якийсь. І тому наступний етап діяльнісної технології, наступна важлива складова – це нормотворчість. Коли задача потребує створення нової діяльності, потребує творчого підходу, пошуку, знайти щось нове, нову інформацію, уміння, нові навички для того, щоб цю задачу нову, новий матеріал засвоїти, нову проблему вирішити, знайти нове рішення, і тоді наскрізні уміння, це і творчість, і інноваційність, і прийняття рішення, тоді вони підтягуються в процесі такої діяльності автоматично, будуть розвиватися, тому ми шукаємо нову норму діяльності, що, у свою чергу, потребує створення нових норм діяльності [2; 3].

Тому, щоб наш урок був ефективним, вчителям потрібно враховувати 12 кроків діяльності.

1. Самовизначення до діяльності (можу і хочу).
2. Самостійна діяльність за відомою нормою.
3. Дослідження діяльності за відомою нормою.
4. Критика відомої норми.
5. Побудова нової норми діяльності.
6. Використання нової норми для рішення проблеми.
7. Фіксування нової норми у зовнішньому мовленні.
8. Самоконтроль дій за новою нормою.
9. Включення нової норми у систему знань.
10. Тренувальні вправи за уже відомими нормами.
11. Рефлексивний аналіз діяльності: (що виконано і що застосовувалось).
12. Фіксування досягнення мети.

За діяльнісною технологією ми можемо будувати наш урок наступним чином. 1 крок. – Самовизначення учнів, створення умов для «хочу» і «можу». 2 крок. – Актуалізація знань і фіксація в утрудненні у діяльності. 3 та 4 кроки. – Виявлення причин утруднення і постановка навчальної задачі. 5 та 6 кроки. – Побудова проекту виходу з утруднення. 7 крок. – Первинне

закріплення у зовнішньому мовленні. 8 крок. – Самостійна робота із самоперевіркою у класі. 9 та 10 кроки. – Включення у систему знань і повторення. 11 та 12 кроки. – Рефлексія діяльності на уроці [2].

Корисним для педагогів буде звернутися до формули ДАР. Саме діяльнісна технологія вчить дітей долати труднощі для того, щоб знаходити можливості. Найкоротший і продуктивний шлях подолання труднощів – це метод рефлексії. Зафіксувати утруднення, спочатку треба зупинитись, подумати, а не робити щось наобум. Проаналізувати, як ти (учень) виконав свою дію і в якому виникло утруднення (дослідження – Д); зрозуміти причину виникнення утруднення (аналіз – А); поставити перед собою мету, яка ліквідує причину утруднення, а потім побудований проект (реалізація – Р) [2].

Отже, принципи діяльнісного підходу полягають у тому, що учень отримує не готові знання, а добуває їх сам у процесі власної діяльності.

Список використаних джерел

1. Войтович Н. В. Використання хмарних технологій Google та сервісів web 2.0 в освітньому процесі. Методичні рекомендації. Н. В. Войтович, А.В.Найдьонова. Дніпро: ДПТНЗ «Дніпровський центр ПТОТС», 2017. 113 с.
2. Інтерактивні технології навчання: теорія, досвід: Методичний посібник Авт.-уклад. О. Пометун, Л. Пироженко. 2019.
3. Інтерактивні технології на уроках української мови та літератури. В. І. Щербина, О. В. Волкова, О. В. Романенко. Х.: Вид. група «Основа», 2005. 96 с

РОЛЬ ДЕОНТОЛОГІЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА

Карпенко К. М., Савінова Н. В.

Актуальність проблеми. Інтеграція України в європейський освітній простір розширює традиційні підходи до процесу навчання, насичує його зміст інноваційними видами діяльності, методами, прийомами та формами роботи. Нові умови життя, ускладнені пандемією Covid-19 та повномасштабним військовим вторгненням, підкреслили потребу у висококваліфікованих кадрах галузі спеціальної та інклюзивної освіти, здатних працювати за новими методологічними орієнтирами, творчо та нестандартно вирішувати сучасні проблеми логопедії та спеціальної педагогіки, спроможних ефективно використовувати технічні засоби, інтерактивні прийоми та форми в умовах дистанційного навчання, а також застосовувати набуті теоретичні знання у практичній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

Зміна формату навчання, традиційних підходів та підвищення вимог суспільства до особистості педагогічних працівників призвели до

переосмислення вимог до професійних та особистісних якостей фахівців. Особливої значущості в цьому аспекті набуває поняття деонтологічної ідентичності вчителя-логопеда, що визначається високим рівнем професійної етики, моральності та культури, здатністю педагога адаптуватися до нових реалій та потреб сучасного освітнього середовища.

Аналіз останніх досліджень. Проблема вдосконалення якості професійної підготовки майбутніх вчителів-логопедів набуває особливого значення в контексті динамічного розвитку системи освіти. Особливості професійної підготовки фахівців галузі спеціальної та інклюзивної освіти висвітлювали у своїх дисертаційних дослідженнях (з галузі 13.00.03 корекційна педагогіка) І. Демченко (2016), І. Луценко (2017), І. Малишевська (2018), О. Мартинчук (2019), Д. Супрун (2019), М. Берегова (2019), Л. Черніченко (2020), С. Чупахіна (2021), О. Нагорна (2021), А. Каплієнко (2022) та інші. Їх наукові роботи стали теоретичним підґрунтям для вивчення проблеми деонтологічної складової фахової підготовки вчителя-логопеда.

Одним із пріоритетних завдань вищої освіти є переосмислення підходу до освітньо-професійної діяльності студентів, яка ґрунтується на формуванні у здобувачів професійної компетентності, стійкої особистісно-професійної та деонтологічної культури, системи моральних цінностей і переконань (Н. Савінова, М. Берегова та К. Кутержинська, 2021) [2, с.140].

Деонтологічний аспект фахової підготовки майбутнього вчителя-логопеда, зумовлюється особливостями його педагогічної діяльності, яка полягає у постійній взаємодії з іншими учасниками освітнього процесу та передбачає дотримання професійних обов'язків та оволодіння морально-правовими нормами, які їх регулюють (С. Чупахіна, 2018) [4, с.68].

Компетентність, у широкому розумінні, спрямована на уміння застосовувати переважно загальні та професійні знання. В свою чергу ідентичність передбачає, що особистість здатна ефективно та творчо реалізувати контакт з іншим суб'єктом дії на основі розуміння особливостей його ідентичності (Т. Усатенко, 2011) [3, с.141].

В контексті даного дослідження увага зосереджується на деонтологічній ідентичності вчителя-логопеда як необхідній складовій процесу фахової підготовки, що дозволяє визначити етичні рамки та принципи професійної діяльності фахівця, передбачає глибоке розуміння педагогом своєї морально-етичної позиції, визначення цінностей, які формують основу його професійної поведінки.

Мета дослідження: розкрити сутність деонтологічної ідентичності в структурі професійної компетентності вчителя-логопеда.

Виклад основного матеріалу. У сучасній науково-педагогічній літературі не представлено чіткого та узагальненого визначення поняття «деонтологічна ідентичність», що зумовлює потребу в аналітичному дослідженні його структурних компонентів та інтеграцію їх змісту для загального розуміння сутності поняття.

Поняття «деонтологія» в педагогічному аспекті визначається як:
1) розділ педагогічної науки, узагальнена система принципів, норм та вимог,

яким має відповідати педагог та його професійна поведінка (С. Чупахіна, 2018) [4, с.68]; 2) етична наука про професійну поведінку педагогічного працівника, його обов'язки (Н. Савінова, М. Берегова, 2015) [1, с. 100]; 3) вчення про моральні, професійні та юридичні обов'язки, норми та правила поведінки фахівців (Ю. Шевченко, 2018) [5, с. 6].

Поняття «деонтологія» в контексті спеціальної педагогіки визначається нами як система моральних принципів та етичних норм, які визначають поведінку та професійну діяльність педагогічного працівника. Вона є науково обґрунтованою галуззю, що досліджує моральні аспекти педагогічної практики, надає системний підхід до розкриття етичних стандартів, морально-етичних норм та правил, спрямовується на формування морально відповідальної особистості та позитивного етичного середовища в освітньому закладі.

«Ідентичність» розглядається як термін, що має декілька значень: 1) термін, що виражає ідею постійності, тотожності, спадкоємності особистості (онлайн-Wікісловник); 2) ототожнення людиною самої себе з іншими на основі загальних цінностей, емоцій, переживань, її внутрішнього світу (Т. Усатенко, 2011) [3, с. 138].

В контексті даного дослідження, ідентичність визначається як складна та унікальна сукупність особистісних характеристик, цінностей та переконань, які визначають самосприйняття індивіда та його самовизначеність у взаємодії з оточуючими. Ідентичність вчителя-логопеда включає в себе елементи самосвідомості, соціальної та професійної приналежності, а також розвиток особистісно-професійних аспектів, які формують педагогічний образ особистості фахівця та відображають динамічний характер його особистісного зростання.

Отже, деонтологічна ідентичність – це системна концепція, яка об'єднує елементи морально-етичної самосвідомості педагога та його професійну самоідентифікацію, що включає в себе систему особистісних та професійних цінностей, деонтологічних принципів, професійних норм та особистісних аспектів, що зумовлює внутрішній моральний компас педагога, його здатність до критичного морального мислення в нестандартних педагогічних ситуаціях.

Оскільки в загальному аспекті, ідентичність включає в себе здатність людини інтегрувати себе у собі на основі самовизначення, самоцінності, самоусвідомлення в «Я – концепція», «Я – Інші», «Ми – Вони» (Т. Усатенко, 2011) [3, с.139], розглянемо деонтологічну ідентичність крізь призму даних категорій.

«Я – концепція» передбачає внутрішнє уявлення особистості про самого себе, про власні цінності, переконання, мотиви та інші ідентифікаційні характеристики самосвідомості, в тому числі й етичні принципи, моральні цінності, переконання та почуття, моральність як внутрішня здатність творити, діяти не за зовнішнім примусом, а за нормами внутрішньої свідомості та добровільності, усвідомлення власної ролі в освітній діяльності.

«Я – інші» визначає особливості взаємодії педагога з іншими суб'єктами педагогічного процесу, деонтологічна складова полягає в здатності фахівця до міжособистісної взаємодії в команді на основі етичних міркувань та мотивів, професійного самовизначення та самовдосконалення.

«Ми – Вони» вказує на розуміння особистістю своєї приналежності до певної групи чи спільноти, в контексті даного дослідження, усвідомлення своєї приналежності до педагогічної спільноти, свідоме сприйняття себе повноправним членом колективу, розуміння та дотримання етичних стандартів, спільних цілей та моральних аспектів взаємодії.

Отже, деонтологічна ідентичність вчителя-логопеда відображається у взаємодії його «Я» з іншими, на основі усвідомленого особистісного сприйняття норм поведінки, морально-етичного спілкування, мовленнєвої культури та дотримання ключових морально-етичних знань та правил, що впливає на формування спільного «Ми» та ідентифікацію себе у професійній діяльності та педагогічній спільноті. Цей процес сприяє розвитку етичної свідомості та стабільності моральних цінностей, що є важливим елементом професійної компетентності вчителя-логопеда.

Висновки. Деонтологічна ідентичність вчителя-логопеда полягає в його здатності інтегрувати етичні принципи, правила, норми поведінки та професійні стандарти у свою особистісну та професійну ідентифікацію, що є одним із важливих аспектів у процесі формування та розвитку професійної компетентності педагога. Здатність до самовизначення у контексті освітнього процесу, усвідомлення власної ролі, відповідальності та професійних цілей, дотримання професійних обов'язків, етичних норм, формує унікальний образ, професійний портрет вчителя-логопеда. Дане дослідження не вичерпує проблему деонтологічної ідентичності вчителя-логопеда як складової професійної компетентності. Потребує подальших досліджень визначення її структури та механізмів формування.

Список використаних джерел

1. Савінова Н. В., Берегова М. І. Деонтологічна компетентність корекційного педагога в умовах інклюзивного навчання. *Молодий вчений*, 2015. № 2(4). С. 99-101
2. Савінова Н. В., Берегова М. І., Кутержинська К. М. Критеріально-показникова база формування професійної культури майбутніх вчителів-логопедів [Електронний ресурс]. *Науковий журнал Хортицької національної академії. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, 2021. Вип. 2. С. 140-153.
3. Усатенко Т. П. Ідентичність в контексті мистецької освіти. *Естетика і етика педагогічної дії*. Збірник наукових праць, 2011. Випуск 1. С. 137-148.
4. Чупахіна С., Максимів Ю. Особливості становлення особистісно-професійних якостей майбутніх учителів-логопедів. *Освітній простір України*, 2018. Випуск 13. С.66-76.
5. Шевченко Ю. М. Педагогічна деонтологія: навч.-метод. посіб. [для студентів спеціальності «Початкова освіта»]. Мелітополь: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2018. 130 с.

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ТРЕНІНГ, ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Катехін Д. В., Пятницька Д. В., Журавльова І. М.

Високі показники фізичного здоров'я здобувачів освіти – є запорукою майбутнього благополуччя нашої держави. Але на жаль, в суспільстві стрімко зростає рівень захворюваності. З кожним роком все більша кількість студентів, відноситься до спеціальної медичної групи. Одна з головних причин – це низький статус занять фізичного виховання серед здобувачів освіти. До того ж кількість занять на тиждень, в багатьох ЗВО, скоротилась до одного, а в деяких було зовсім відмінено. [1с 83-86]

Крім того перехід на дистанційне навчання вплинуло на рівень рухової активності – він значно зменшився, бо більш половини свого часу здобувачі освіти проводять навчаючись в сидячому положенні.

Для подолання цих негативних наслідків викладачам ЗВО необхідно продумати, які фізичні вправи можуть допомогти студентам впоратись зі стресом, покращити фізичне та психічне здоров'я. Важливо правильно підібрати фізичні вправи, враховуючи їх вік, стать та фізичну підготовленість. Також слід врахувати умови життя студентів.

На нашу думку, функціональний тренінг – є один із найкращих засобів, який спрямований на підвищення загальної фізичної підготовленості, а також покращення функціональних можливостей організму і має ряд переваг, які можуть бути корисні для здобувачів освіти. Тому вивчення теми впливу цих занять на фізичну підготовленість студентів є актуальним на даний час.

Мета дослідження. Вивчити вплив вправ функціонального тренінгу на рівень фізичної підготовленості здобувачів вищої освіти.

Вправи з фітнесу зміцнюють здоров'я людини, підвищують її життєвий тонус, формують гарну статуру, покращують психоемоційний стан, допомагає впоратись зі стресом, підвищують фізичну підготовленість.

Також багато фітнес-програм можна використовувати під час дистанційного навчання. Кожен студент може обирати програму за своєю метою, та за своїми вподобаннями. Програма можуть бути аеробної спрямованості, силової спрямованості та психоемоційної спрямованості.

Одним із видів фітнесу є функціональний тренінг. Це відносно новий вид вправ. Особливості програм є те, що до них виходять вправи, які необхідні у повсякденному житті. Також туди входять вправи, які розвивають внутрішні м'язи-стабілізатори, цими вправами можуть займатися люди з різною фізичною підготовленістю, багато вправ не потребують багато місця. [2;3]

Тому, на протязі трьох місяців, в заняття з фізичного виховання студентів, додавались комплексні вправи з функціонального тренінгу. Після вказаного строку були отримані наступні результати: у хлопців першого та другого курсу в усіх тестах покращились результати але достовірності вони не мають ($p \geq 0,05$), окрім тесту підтягування на перекладині де є

достовірність відмінностей результатів ($p \leq 0,05$). У дівчат перших та других курсів покращились результати майже у всіх тестах але достовірності відмінностей в жодних показниках не виявлено ($p \geq 0,05$).

Таким чином, вправи функціонального тренінгу позитивно впливають на динаміку результатів фізичної підготовленості і можуть бути рекомендовані до впровадження в заняття з фізичного виховання у ЗВО.

Список використаних джерел

1. Коломоєць Г. А., Малечко Т. А. Аналіз стану здоров'я учнів та учениць закладів загальної середньої освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 15. Науково- педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2023. № 1. С. 83–86.

2. Функціональне тренування: програма вправ та особливості занять. Інформаційний Портал «Пабліш Україна». URL: <https://publish.com.ua/sport/funktsionalne-trenuvannya-programa-vprav-ta-osoblivosti-zanyat.html> (дата звернення: 29.11.2023).

3. Функціональні тренування. Fitness Studio. URL: <https://www.ilovesport.com.ua/funkczionalnij-trening/> (дата звернення: 29.11.2023).

ІНОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАКУЛЬТУРИ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ

Квасенко О. В.

Актуальність проблеми. Впровадження медіакультури в освітній процес для підготовки педагогів сьогодні визнається як надзвичайно важлива і належить до найважливіших завдань сучасної освіти. Це обумовлено рядом ключових факторів.

Сучасний світ переживає справжню революцію інформаційних технологій та медіа. Інтернет, соціальні мережі, мобільні додатки та інші медіаресурси стали невід'ємною частиною життя кожного і мають величезний вплив на сприйняття та розуміння інформації. Педагоги повинні бути готові виховувати медійну грамотність учнів та студентів, які стикаються з інформацією з різних джерел та платформ.

Зростає важливість розвитку критичного мислення та аналітичних навичок учнів у контексті медійного середовища. Медіа нерідко пропонують різні погляди на одну й ту ж подію, і важливо, щоб молоде покоління могло аналізувати, порівнювати та відбирати інформацію з обґрунтованою критикою.

В контексті глобалізації та культурного різноманіття, медіакультура допомагає розширити розуміння та толерантність учнів щодо інших культур

та поглядів. Інтеграція медіакультури у навчання може сприяти вихованню взаєморозуміння та відкритості до світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зростаючий інтерес до питань медіакультури в освіті відображається в ряді сучасних досліджень та публікацій. Вчені та педагоги активно обговорюють важливість розвитку медійної грамотності та інтеграції медіаресурсів у навчальний процес. Це свідчить про те, що медіакультура стає не тільки актуальною, але й ключовою частиною сучасної освіти.

Серед актуальних досліджень можна виділити роботи, що розглядають вплив медіа на формування мислення та цінностей молодого покоління, а також ті, які стосуються навчального процесу та ролі медіакультури у розвитку педагогічних навичок студентів. Інші дослідження зосереджені на вивченні кращих практик впровадження медіакультури в шкільну та вищу освіту.

У сучасному інформаційному суспільстві велика увага приділяється прозорості, правдивості та відповідальності у медіа. Дослідники досліджують питання медійної етики, виявлення фейкових новин та маніпуляцій зі змістом у медіа.

Метою даного дослідження є висвітлення інноваційних підходів до впровадження медіакультури в освітній процес для підготовки педагогів та аналіз їхньої ефективності у розвитку медійної грамотності та критичного мислення серед студентів.

Виклад основного матеріалу. В сучасному освітньому контексті, впровадження медіакультури в освітній процес для підготовки майбутніх педагогів стає дуже важливим завданням. Медіакультура, або медійна грамотність, охоплює різноманітні аспекти розуміння, критичного аналізу та використання медійних засобів та повідомлень. Вона охоплює навички роботи з інформацією, вміння аналізувати медійний контент, розуміти медійну етику та створювати власний медійний вміст.

Інноваційні підходи до впровадження медіакультури в освітній процес включають в себе використання сучасних цифрових інструментів та технологій, які сприяють залученню студентів та надають можливість розвивати медійну грамотність на різних рівнях.

Пропонуємо виділити основні елементи цих підходів:

1. Інтерактивне навчання:

- Використання цифрових інструментів: педагоги можуть використовувати різноманітні цифрові технології, веб-додатки та мультимедійні засоби для створення інтерактивних уроків та завдань. Це дозволяє залучити учнів до активної участі та вивчення медіакультури.

- Використання ігор: ігрові методи можуть бути використані для навчання медійної грамотності та критичного мислення. Ігри можуть симулювати ситуації в медіа, де учні вирішують різні завдання та аналізують медійні вміст.

- Веб-платформи: використання онлайн-платформ для створення спільноти студентів та обміну медійними ресурсами та ідеями. Це сприяє взаємодії та колективному навчанню.

2. Розвиток медійної грамотності:

- Аналіз медійних повідомлень: студенти повинні навчитися аналізувати медійні повідомлення. Наприклад, вони можуть вивчати новини про конкретну подію та спробувати виявити можливі відхилення у підході різних новинарів до подання інформації.

- Медійна етика: розуміння медійної етики є важливим аспектом медійної грамотності. Студентам можна пропонувати аналізувати ситуації, де було порушено медійну етику, і розмірковувати над можливими наслідками цього.

- Створення медійного контенту: під час навчання студенти можуть створювати власний медійний контент. Наприклад, вони можуть записувати відеоблоги на теми, які їх цікавлять, та визначати, яким чином вони можуть впливати на аудиторію через вміння вибирати стиль та зміст свого контенту.

3. Медіаосвіта:

- Введення курсів з медіаосвіти: університети та педагогічні навчальні заклади можуть включити в навчальні плани спеціальні курси з медіаосвіти. Наприклад, ці курси можуть розглядати теми про медійну інфраструктуру, журналістику та медіакреатив.

- Adobe Spark: ця платформа дозволяє створювати відеопрезентації, веб-сторінки та графічний контент. Вчителі можуть використовувати Adobe Spark для навчання студентів створювати власний медійний контент та розуміти його вплив на глядачів. Наприклад, студенти можуть створити презентацію на тему медійного впливу та презентувати її в класі.

Ці приклади ілюструють, як інноваційні підходи до впровадження медіакультури в освітній процес допомагають студентам стати більш медійно грамотними та критичними споживачами медіа. Розвиваючи такі навички, майбутні педагоги будуть краще готові долати виклики сучасного медійного світу та сприяти розвитку медійної грамотності своїх учнів.

Висновки. Отже, аналізуючи конкретні підходи та інструменти, які можуть бути використані для інтеграції медіакультури в освітній процес, пропонуємо робити акцент на постійному оновленні і вдосконаленні навчальних методик і програм. Перед нами стоїть завдання підготувати педагогів, які не лише розуміють сутність медіакультури, але й здатні передавати ці знання та навички своїм учням.

Важливо враховувати швидкий темп розвитку медіа та технологій і постійно адаптувати навчальні підходи до нових реалій. Також, впровадження медіакультури повинно бути інтегровано в загальну освітню систему, починаючи від раннього дитинства і закінчуючи вищою освітою.

Систематична робота над медійною грамотністю сприятиме створенню суспільства, де люди здатні критично сприймати інформацію, розрізняти

факти від дезінформації, та активно впливати на медійне оточення. Інноваційні методи та технології, які ми розглянули, відіграють важливу роль у досягненні цієї мети, але вони повинні використовуватися у поєднанні з відповідною підготовкою педагогів та розвитком підходів до медійної освіти.

ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Квітко Н. М.

Глобалізація та процеси інтеграції у сучасному світі спонукають особистість до постійної активності в соціальному просторі, вимагають швидкої адаптації до змінюваних умов і гнучкої взаємодії з різними системами та учасниками. Це також призводить до інтенсивного накопичення, поширення та використання інформаційних потоків, що потребує від фахівця навичок оперативного оновлення й розширення своїх знань. Сучасна ситуація в суспільстві потребує від людини можливості самостійно адаптуватися до швидко змінюваного середовища, керуючись ідеями автономності, незалежності та впевненості у власних здібностях.

Важливим для будь-якого фахівця є розвиток професійної мобільності, що може бути досягнуто шляхом формування її під час навчання у закладі вищої освіти. Це особливо важливо, оскільки готує майбутніх фахівців до змін, які відбуваються в Україні через нестабільність економічного розвитку, що впливає на всі аспекти життя. Важливою є також здатність адаптуватися до постійних змін в освітньому середовищі, яке вимагає високого рівня професійної мобільності. Професійну мобільність можна розглядати як гарантію підтримання стабільної соціальної та професійної позиції та джерело забезпечення конкурентоспроможності фахівця на сучасному ринку освітніх послуг.

Професійну мобільність досліджували багато вчених та науковців, серед яких О. Біда, яка розглядала це поняття як механізм, що обумовлює ступінь адаптованості та конкурентоспроможності фахівця [2]. Т. Павлиш з'ясувала, що професійна мобільність викладача закладу вищої освіти – це інтегративна якість особистості, що виявляється в готовності до змін та швидкої адаптації в мінливих умовах освітньої діяльності І. Крашеніннік зазначила у своїй праці, що професійно-педагогічна мобільність є необхідною, але недостатньою умовою для розвитку професійної мобільності у здобувачів закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, оскільки цей процес вимагає володіння відповідним методичним інструментарієм [3]. Т. Бас охарактеризувала професійну мобільність педагога як здатність до зміни педагогічної діяльності з метою досягнення більш ефективних результатів у навчанні та вихованні здобувачів освіти [1].

Сучасні вимоги суспільства та ринку праці значно відрізняються від тих, які існували кілька років тому. Наразі попит ринку праці

спрямований на спеціалістів з вищою освітою, які можуть швидко адаптуватися до різних умов і вирішувати професійні завдання. Очевидно, що підготовка таких фахівців повинна базуватися на перегляді навчальних програм освітніх закладів, щоби вони були більш наочними, практично орієнтованими і відповідали сучасним вимогам ринку праці та суспільства загалом. Оскільки конкуренція на ринку праці висока, роботодавці віддають перевагу тим працівникам, які краще адаптовані до нових вимог, мають широкий спектр практичних навичок у різних галузях і проявляють гнучкість та професійну мобільність.

Професійна діяльність викладачів закладів вищої освіти в умовах міжнародного збройного конфлікту передбачає від них не лише глибокі теоретичні знання, а й спеціальну психологічну готовність для досягнення високого професіоналізму. Це вимагає готовності до особистого розвитку та вдосконалення, а також здатності бути вирішальною силою для суспільного прогресу.

Професійна мобільність – це здатність швидко та легко адаптуватися до змін у роботі, переключатися на інші види діяльності, що виникають внаслідок змін у техніці та технологіях професійної діяльності. Вона проявляється у володінні різними універсальними методами професійної діяльності та їх застосуванні для успішного виконання завдань на різних етапах діяльності, які вимагають різних технічних знань та навичок [2]. Окрім того, це здатність та готовність особистості швидко та успішно навчатися новим технікам і технологіям, здобуваючи необхідні знання та навички для ефективного підготовки до нового виду професійної діяльності.

Мобільність у педагогічній сфері – це особливість особистості, що формується під час навчання та виховання і має вирішальний вплив на професійне зростання майбутнього фахівця. Тому закладам вищої освіти та уряду країни важливо надавати педагогам необхідну підтримку та розвивати навички, які допоможуть їм ефективно функціонувати в новому середовищі.

У процесі професійного руху важливою характеристикою професійної діяльності стає здатність швидко адаптуватися до нових обставин, орієнтуватися в професійному світі. Це актуалізує прагнення і здатність до безперервного навчання та вдосконалення професійної підготовки, дозволяє таким фахівцям культивувати навчання впродовж життя [5]. Здатність до професійної трансформації визначає рівень адаптації, а конкурентоспроможність спеціаліста на ринку праці стає вагомим фактором його професійної успішності. Результатом є внутрішній професійний розвиток.

Список використаних джерел

1. Бас Т. Професійна мобільність педагога як педагогічна категорія. *Управління в освіті* : матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 27 квітня 2023 року). Львів, 2023. С. 8–11. URL: http://wiki.lpnu.ua/wiki/images/archive/8/8c/20230609201733%213ібрник_матер

іалів_3_XI_Управління_в_освіті-2023.pdf#page=8 (дата звернення: 02.11.2023).

2. Біда О. А., Гончарук В. В., Гончарук В. А. Професійна мобільність як фактор професійної успішності сучасного фахівця. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. 2019. № 178. С. 17–21. URL: <https://pednauk.cuspu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/8> (дата звернення: 02.11.2023).

3. Крашеніннік І. Формування професійної мобільності як елемент підготовки здобувачів освіти в педагогічному університеті. *Професійний розвиток педагога в умовах інтеграції до європейського освітнього простору: міжнародна академічна та професійна / професійно-педагогічна мобільність* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 26–27 листопада 2021 року). Львів, 2021. С. 136–140. URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/12582/1/136-140.pdf> (дата звернення: 02.11.2023).

4. Мачиська Н., Бойко Г. Розвиток професійної майстерності викладача вищої школи упродовж життя. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2022. № 1 (70). С. 89–96. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2022.1.10> (дата звернення: 02.11.2023).

5. Павлиш Т. Г. До проблеми розвитку професійної мобільності викладача закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання. *Правовий часопис Донбасу*. 2019. № 1. С. 133–138. DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2019-66-1-133-138> (дата звернення: 02.11.2023).

ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Кіріллова А. О.

Стрімкі зміни сучасного світу вимагають від викладача закладу вищої освіти (далі – ЗВО) постійного професійного розвитку. Досить важливими якостями для даної професії є: створення освітньої траєкторії, супровід студентів в рамках освітньої траєкторії, розробка курсів, розробка та супровід освітніх онлайн-платформ, організація проєктної діяльності, розвиток когнітивних здібностей, розробка програм навчання/перепідготовки дорослих та ін. [8, с. 74].

Одним з актуальних векторів самовдосконалення викладача є формування та розвиток саме інформаційно-цифрової компетентності (далі – ІЦК). Адже це являється певного роду альтернативною формою роботи зі здобувачами вищої освіти в теперішніх умовах воєнного стану.

Згідно з Законом Про освіту компетентність є динамічною комбінацією знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших

особистих якостей, які визначають здатність людини успішно соціалізуватися та провадити професійну/подальшу навчальну діяльність [2].

Ключовими компетентностями викладача ЗВО є:

- когнітивна/пізнавальна;
- інформаційна;
- комунікативна;
- управлінська;
- компетентність у сфері цивільно-громадської діяльності;
- здоров'язберігаюча
- культурно-дозвіллева;
- науково-дослідна [10, с. 4].

Професійні компетентності кожного окремого викладача ЗВО складаються нерівномірно впродовж усього професійного шляху [3, с. 318].

Розглянемо більш детально інформаційно-цифрову компетентність. Науковці зазначають, що ІЦК – це...

1) за О. Хуторським: сукупність якостей особистості, що дозволяють за допомогою ІКТ шукати, аналізувати та відбирати інформацію, організувати, перетворювати, зберігати і передавати її [11, с. 386];

2) за Литвин А., Литвин О.: поняття, яке визначає здатність та готовність педагогічного працівника до виконання професійної діяльності в рамках інформаційно-освітнього середовища, певний тип мислення, сформованість світогляду наукового спрямування, новий тип інтерактивного спілкування, який відповідає вимогам інформаційного суспільства [6].

С. Антошук, В. Биков, О. Гриценчук, К. Гринчишинаю, В. Горленко, В. Калінін, Л. Калініна, С. Касьян, О. Коневщинська, О. Овчарук, В. Сидоренко, О. Сисоєва та ін. науковці звертають власну професійну увагу на проблему ІЦК.

Європейськими еталонними рамками виділяються ключові компетентності для навчання протягом усього життя. Саме ІЦК є базовим компонентом цих рамок. Дана компетентність передбачає впевнене та критичне використання ІКТ суспільством для роботи/відпочинку/спілкування [11, с. 386; 7].

О. Шестопалюк зазначає, що формування ІЦК передбачає:

- засвоєння системи знань та вмінь з інформатики;
- розвиток комунікативних здібностей;
- розвиток вміння орієнтуватися в рамках інформаційного простору, аналізувати та використовувати знайдену інформацію в професійній діяльності [10, с. 6].

Крім того ІЦК передбачає наявність ряду компонентів: мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльнісного, рефлексивного (за О. Шестопалюк) [10, с. 6]; оптимальності інформаційно-комунікативної діяльності, володіння методами інформаційно-комунікативної діяльності; наявності критичного мислення (за Л. Дідух) [1, с. 157].

ІЦК представлена трьома рівнями:

- 1) «для себе»: опанування викладачем ЗВО знаннями, вміннями та

навичками з власної ініціативи та впровадження цієї інформації у викладацьку діяльність на елементарному рівні (принципово не змінюється підхід у викладанні – цифрова грамотність);

2) «для здобувачів освіти»: викладач активно застосовує проєктні та інтерактивні технології на практиці;

3) «для суспільства»: викладач ділиться досвідом не лише зі здобувачами освіти, а й презентує власні напрацювання на загал [5].

Дещо інший погляд на розподіл рівнів для опису індикаторів ЩК використовує підхід ISTE (Міжнародна спільноти з технологій в освіті):

1) початковий (викладач розуміє важливість ІКТ для розвитку системи освіти, використовує їх в своїй діяльності, намагається моделювати освітній процес з використанням ІКТ);

2) мінімальний базовий (викладач демонструє навички використання готових програмних продуктів в освітньому процесі. На цьому рівні спеціаліст вміє вже самостійно добирати комп'ютерні програми, унаочнювати за допомогою них навчальний матеріал);

3) базовий (даний рівень передбачає підтвердження здатності створювати відповідні умови для розвитку здібностей студентів, індивідуалізації їх діяльності, використовуючи для цього сучасні ІКТ; користування базовими ІКТ для налагодження співпраці з іншими викладачами; оцінку власної діяльності; добір й використання ІКТ для розв'язання основних професійних задач);

4) поглиблений (викладач вільно оперує знаннями з ІКТ в професійній діяльності, розв'язує професійні нестандартні задачі та задачі підвищеної складності, використовує методи критичного аналізу й розвитку теорій ІКТ, здатний проєктувати, конструювати і вносити до елементів наявних ІКТ ряду інновацій, вільно володіє засобами Інтернет-ресурсів);

5) дослідницький (викладач використовує свої знання в дослідницькій, проєктній діяльності, демонструє і застосовує новітні теорії та їх інтерпретації, критично відстежує та осмислює розвиток теорії і практики, зокрема критично оцінює нові ідеї і доведення з різних джерел, пропагує легітимне і безпечне використання цифрової інформації; висловлює необхідність дотримання академічної доброчесності (в тому числі дотримання авторського права), демонструє знання цифрової культури, співпрацює з усіма учасниками освітнього процесу і залучає до впровадження в освіту ІКТ, активно працює в рамках Інтернет-проєктів, використовує в освітній діяльності Інтернет-портали та сервіси, бере участь у конкурсах педагогічної майстерності з використанням ІКТ, демонструє власний досвід впровадження ІКТ);

6) рівень експерта (викладач вільно володіє ІКТ, оцінює інноваційний розвиток ІКТ і виступає експертом їх впровадження, володіє підтвердженою здатністю демонструвати повне володіння предметною галуззю ІКТ, володіє новітніми методами незалежного дослідження та пояснює його результати на достатньо високому рівні, робить оригінальний вклад у розвиток ІКТ та ін.) [4, с. 27–28; 7].

Сучасний викладач, який працює в рамках дистанційного формату навчання вже не перший рік, повинен опанувати хоча б базовим рівнем даної класифікації, проте певні елементи наступних рівнів вкрай важливі та регламентовані відповідними законами нашої держави (наприклад, закони Про академічну доброчесність, Про авторське право і суміжні права та ін.).

Отже, викладач ЗВО стикається з викликами сучасної сфери освіти. Вже п'ятий рік освітній процес протікає в форматі дистанційного та змішаного режимів, тому він зобов'язаний оволодіти знаннями, уміннями та навичками в сфері інформаційно-цифрової грамотності. Це пов'язано з тим, що ЗВО запровадили використання платформ для проведення онлайн-зустрічей та дистанційних платформ освіти через які викладач повинен вміти вдало організувати процес засвоєння інформації студентами. Також сучасні студенти потребують сучасних підходів до викладання, здобуття знань та організації самостійної та практичної роботи. Кожен здобувач освіти прагне не виходячи з дому отримати знання від викладача в короткій, змістовній та цікавій формі, швидко знайти інформацію та представити результати своїх напрацювань. В цьому випадку викладач повинен виступати як взірець, який й сам володіє ІЦК та залучає кожного студента до її опанування для того, щоб вміти бути більш креативним, результативним та сучасним.

Список використаних джерел

1. Дідух Л. І. Інформаційно-комунікативна компетентність викладача. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти*. 2013. Вип. 32–33 (36–37). С. 150–155.
2. Закон Про освіту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
3. Козяр М. М. Професійна компетентність викладача ВНЗ. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2010. Вип. 26. С. 314–319.
4. Коневщинська О. Е. Формування ІКТ-компетентності викладачів-тьюторів ресурсних центрів дистанційної освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2014. Вип. 4. Том 42. С. 20–32.
5. Кулик Н. «Апгрейд» для мозку. *Освіта України*. 2017. С. 7.
6. Литвин А., Литвин О. Інформатична компетентність викладача. *Інформація, комунікація, суспільство*. 2015. С. 96–97.
7. Овчарук, О. В., Гуржій, А. М. Дискусійні питання інформаційно-комунікаційної компетентності: міжнародні підходи та українські перспективи. *Інформаційні технології в освіті: збірник наукових праць*. Вип. 15. Херсон, 2013. С. 38–42.
8. Седов В. Є. Інформаційно-комунікаційні технології, як каталізатор змін компетентності викладача. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2015. Вип. 1. С. 74–82.
9. Сісоева С. О. Різниця зрозуміти. Чи постраждає зміст закону? URL: https://naps.gov.ua/ua/press/about_us/726/.

10. Шестоपालюк О. В. Формування професійної компетентності викладача ВНЗ. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2011. Вип. 28. С. 3–9.

11. Юрків Я. І. Інформаційно-цифрова компетентність викладача в умовах освітнього процесу online. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2022. Вип. 3(351). С. 385–394.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ЗАСОБАМИ САМООСВІТИ

Kim G. G.

Актуальність проблеми. В усі часи історичного розвитку людства до вчителя висувались найвищі вимоги. Він повинен мати великий обсяг знань, щоб передавати їх іншим, володіти професійними компетентностями, необхідними професійними і особистісними якостями. А для вчителя початкових класів, що відображено у професійному стандарті [4], важливими є знання з різних наукових галузей і сфер суспільного життя, оскільки він має володіти різними предметами і методиками їх викладання у школі I ступеня. Водночас зміна контингенту учнів, їхніх уявлень про навколишню дійсність спонукає вчителя до неперервного навчання, професійного самовдосконалення. Проблема професійного зростання, професійного самовдосконалення вчителя є особливо актуальною, «оскільки від ефективності організації розвитку професіоналізму вчителів безпосередньо залежить якість освіти» [2, 55].

Як відомо, цілі формування професійних компетентностей учителя можуть бути успішно досягнуті за умови органічного поєднання професійної підготовки, самовиховання, самоактуалізації та самоосвіти. Стимулювання майбутніх педагогів до самоосвіти, організація їх самоосвітньої діяльності є важливою складовою освітнього процесу у закладах вищої педагогічної освіти. Самоосвіта употужнює професійний і особистісний розвиток майбутнього педагога, спонукає його до творчої діяльності, що в майбутньому підвищить здатність розв'язувати професійно-педагогічні завдання, підвищить конкурентоспроможність на ринку праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури підтверджує, що питання вимог до особистості вчителя, вдосконалення його професіоналізму та ролі самоосвіти у цьому процесі піднімалось ще класиками педагогіки (Я. Коменський, А. Дістервег, Г. Сковорода, К.Ушинський, В.Сухомлинський). Так, А.Дістервег наголошував на необхідності постійної праці вчителя над собою, над своєю освітою, оскільки, на його думку, вчитель лише до тих пір сприятиме освіті інших, доки продовжує працювати над своєю освітою [3, 75]. Не втрачає

актуальності відома думка К.Ушинського про те, що вчитель живе доти, доки вчиться, і як тільки він перестає вчитися – у ньому вмирає вчитель.

Сучасні науковці розглядають проблему підвищення професіоналізму педагога з позиції філософії освіти (В. Андрущенко, В. Кремень, В. Огнев'юк та ін.); професійної підготовки фахівців у вищій школі (А. Алексюк, С. Гончаренко, І. Зязюн та ін.); підвищення професійної компетентності педагогічних кадрів (Л. Бірюк, О. Овчарук, О. Савченко та ін.). Актуальні проблеми фахового становлення учителів початкової школи досліджують В. Бондар, Л. Коваль, І. Шапошнікова та ін., зокрема, засобами самоосвітньої діяльності – В. Бондаренко, О.Бурлука, Н. Сидорчук та ін.

Мета дослідження – розглянути можливості самоосвітньої діяльності, спрямованої на формування професійних компетентностей майбутніх учителів початкових класів у процесі їх підготовки у педагогічних закладах освіти.

Виклад основного матеріалу. У професійному стандарті вчителя початкових класів [4] поряд із висвітленням компетентностей, якими має володіти педагог, наголошено на необхідності його успішної самореалізації та продовження навчання, що відкриває перспективи його активного залучення до самоосвітньої діяльності.

У працях науковців широко використовуються терміни «самоосвіта» і «самоосвіта вчителя», обґрунтовується їх зміст. В Українському педагогічному словнику самоосвіта трактується як «самостійна освіта, отримання системних знань у певній галузі науки, техніки, культури, політичного життя та ін., яка передбачає безпосередній інтерес особистості в органічному поєднанні із самостійністю у вивченні матеріалу» [1, 296]. С. Гончаренко наголошує, що «самоосвіта – це освіта, яку отримують у процесі самостійної роботи без проходження систематичного курсу навчання в стаціонарному навчальному закладі» [1, 296]. Професійна самоосвіта є систематичною самостійною пізнавальною діяльністю, що спрямована на формування професійних компетентностей, досягнення професійних і особистісних освітніх цілей, підвищення професійної кваліфікації.

Самоосвіта майбутнього вчителя є цілеспрямованою пізнавальною діяльністю, спеціально спланованою, керованою і відповідно ним же контрольованою, яка здійснюється свідомо і добровільно. Ефективність самоосвіти майбутнього педагога залежатиме від дотримання певних умов. По-перше, визначальний вплив на самоосвітню діяльність майбутнього педагога має його внутрішня потреба у професійно-особистісному саморозвитку, звідси першочерговим має стати усвідомлення ролі професіоналізму, мотивації до самовдосконалення. По-друге, студенти мають володіти способами пізнання і самопізнання, аналізу та самоаналізу педагогічного досвіду. По-третє, вони повинні бути здатними до рефлексії і здійснювати її подальший розвиток як особистої якості, як властивості мислення і загалом як умови, необхідної для творчої самореалізації та оволодіння професійно-педагогічною майстерністю. По-четверте, майбутні педагоги повинні вміти застосовувати у своїй практичній діяльності знання та

досвід, яких набули у процесі самоосвіти.

Таким чином, професійну самоосвіту можемо вважати важливою складовою процесу формування професійних компетентностей, оскільки суть її зводиться до необхідності усвідомлення майбутніми педагогами своєї професії як полігону постійного навчання, самовдосконалення, саморозвитку.

Самоосвітня діяльність майбутніх учителів початкових класів у процесі професійної підготовки у ЗВО має характеризуватись системністю, здійснюватись поетапно.

Перший етап – самопізнання, самооцінювання наявних знань, компетентностей. Щоб об'єктивно оцінити себе, широко використовуються методи самопізнання як от: порівняння себе з іншими здобувачами освіти, самоконтроль, самоаналіз, самооцінка. Як результат: усвідомлення необхідності занять самоосвітою, постановка мети.

Другий етап – розробка програми самовдосконалення, визначення завдань, підбір методів, засобів для вирішення поставлених завдань.

Третій етап – реалізація програми самоосвіти.

Четвертий етап – оцінка результатів проведеної роботи, виконання програми самоосвіти, постановка наступних цілей та завдань.

У процесі підготовки магістрів спеціальності «Початкова освіта» у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського, зокрема під час вивчення дисципліни «Методична робота у початковій школі», ми спонукаємо їх до розробки самопрезентацій, в ході яких передбачається здійснення рефлексії засвоєних на попередніх етапах професійної підготовки знань, умінь, навичок, компетентностей, наявності професійно значущих якостей, досвіду педагогічної діяльності тощо. На основі проведеного аналізу майбутні педагоги розробляють план професійного розвитку, в якому чільне місце займає самоосвітня діяльність. Як показує досвід, такі види роботи є дуже ефективними, оскільки активізують процеси самопізнання, самооцінки, актуалізують наявний досвід, задіюють внутрішні механізми професійного та особистісного зростання.

Щоб підготуватися до самоосвітньої діяльності, організувати процес самоосвіти, майбутнім учителям можуть стати у нагоді наступні поради:

1. Проаналізуйте та оцініть власні потреби, що стосуються самоосвіти. Акцентуйте увагу на тому, які знання, уміння, компетентності потребують покращення.

2. Працюйте над розвитком рефлексивних навичок. Візьміть за правило постійно аналізувати власну діяльність, визначати свої сильні та слабкі сторони, вести пошук можливостей для самовдосконалення.

3. Періодично розробляйте плани самоосвіти, в яких визначайте конкретні цілі та завдання, терміни їх виконання, що надасть вашому професійному зростанню цілеспрямованості і системності.

4. Прагніть до всебічного розвитку, використовуйте різні джерела для самоосвіти, беріть участь у семінарах, вебінарах, тренінгах, конференціях.

Висновки. Таким чином, самоосвітня діяльність сприяє формуванню професійних компетентностей, професійному самовдосконаленню майбутніх

учителів початкової школи. Завдяки самоосвіті вони можуть легко орієнтуватися у швидко змінюваному інформаційному полі, адаптуватися до нових умов життя і професійної діяльності, до творчого розв'язання різних проблем, бути готовими до конкуренції на ринку праці.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 373 с.
2. Кіт Г.Г. Фахове зростання вчителя початкових класів: організаційно-педагогічний супровід. *Наукові записки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія.* 2022. Випуск 71. С. 54-61. <https://vspu.net/nzped/index.php/nzped/index>
3. Левківський М.В., Дубасенюк О.А. Історія педагогіки: навч. посібн. Житомир: ЖДУ, 1999. 336 с.
4. Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»: Наказ від 23 грудня 2020 р. № 2736. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/787/78704/Nakaz_2736__3_.pdf (дата звернення: 16.08.2022).

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Клеба А. І., Калашник Д. С.

У сучасному світі, охопленому високим рівнем технологічного розвитку, освітній процес також не залишається осторонь впливу інформаційних технологій. Термін «діджетелізація» означає інтеграцію цифрових технологій в різні аспекти навчання та освіти. Однією зі сфер, де це може бути особливо важливо, є фізична культура. У цьому есе ми розглянемо, як діджетелізація впливає на уроки фізичної культури та які переваги та виклики вона приносить.

За перевагами використання цифрових технологій на уроках фізичної культури стоїть можливість створення інтерактивних та цікавих занять. Використання спеціальних додатків, ігор та віртуальних реальностей може стимулювати учнів до більш активної фізичної активності. Наприклад, ігрові технології можуть перетворити звичайну зарядку на захопливий квест чи командну гру.

Діджетелізація також може допомогти відстежувати та аналізувати фізичний прогрес учнів. Використання спеціальних девайсів, які вимірюють фізичні показники, дозволяє надавати індивідуальний підхід до кожного учня. Це дозволяє вчителю більш ефективно розробляти програми тренувань та підвищує рівень адаптованості уроків до потреб кожного учня.

Однак, разом із перевагами, діджетелізація на уроках фізичної культури стикається з викликами. Одним із найважливіших аспектів є баланс між цифровими технологіями та традиційними видами фізичної активності.

Занадто велика залежність від гаджетів може призвести до недостатньої фізичної активності та здоров'я дітей.

Діджетелізація на уроках фізичної культури відкриває нову епоху у взаємодії технологій та фізичної активності. Невідоме слово "діджетелізація" сьогодні стає ключем до інноваційного підходу до навчання та виховання молодого покоління. Цей процес, зумовлений технологічною революцією, вносить значущі зміни у світ фізичної культури та спорту.

Переваги використання цифрових технологій на уроках фізичної культури надають нові горизонти для розвитку дитячого організму та менталітету. Інтерактивні ігри, віртуальна реальність та спеціальні девайси роблять звичайні уроки фізкультури захоплюючими та заохочують дітей до фізичної активності. Це збільшує рівень зацікавленості учнів та стимулює їх до здорового способу життя.

Однак, роблячи висновок, необхідно також враховувати виклики, які супроводжують діджетелізацію. Небезпека занадтої технологічної залежності та віддалення від традиційних видів фізичної активності стає актуальною проблемою. Баланс між використанням гаджетів та утриманням фізичної форми стає завданням не тільки для вчителів, але і для всього суспільства.

В цілому, діджетелізація на уроках фізичної культури відкриває нові можливості для покращення якості навчання та здоров'я дітей. Правильно впроваджена, вона може стати ключем до вирішення проблем з покращення фізичного розвитку та ментального благополуччя нового покоління. Таким чином, діджетелізація стає важливим етапом у сучасному розвитку фізичної культури та спорту, яке дозволяє поєднати традиційні цінності з перевагами нових технологій.

Список використаних джерел

1. Prensky M. Digital Natives, Digital Immigrants. *On the Horizon*. 2001. Vol.9(5). PP. 1-6.
2. Burke M. Gamification: The Intersection Between Technology and Physical Education. *Strategies: A Journal for Physical and Sport Educators*. 2017. Vol.30(2). PP. 24-28.

ЗАСТОСУВАННЯ STEM-ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ

Коваль М. О., Каденко І. В.

Актуальність проблеми. У наш час освіта покликана виконувати головне завдання – формування в молоді навичок для майбутньої професійної діяльності та ефективного їх застосування на практиці в технологічно-високорозвиненому соціумі. Одним із шляхів вирішення означеної проблеми

є впровадження STEM-технологій, що відкривають великий спектр можливостей під час обробки поданої різноманітної інформації в освітньому процесі [1]. Сьогодні інформаційні технології стали важливою складовою сучасного світу. Гаджети та інтернет надають доступ до великої кількості корисної інформації, полегшують життя людей, надають можливість вільно спілкуватися у зручний час, миттєво отримувати інформацію. Володіння комп'ютерними технологіями на сучасному етапі розвитку визначає кваліфікацію спеціаліста будь-якої сфери діяльності, що потребує відповідного рівня інформаційної культури. Отже, одним із завдань сучасного педагога є необхідність використання різноманітних технік у поєднанні з хмарними інформаційно-комунікаційними технологіями [2].

Мета. Виокремити та обґрунтувати основні дидактичні особливості STEM та інформаційно-комунікаційних технологій при викладанні біології в ЗЗСО. Навести приклади інформаційно-комунікаційних технологій та методів інтерактивного навчання, що сприяють підвищенню ефективності навчання біології учнів та сприяють підвищенню кваліфікації вчителя.

Основний матеріал. Сучасні технології змінили підхід до навчання і створили нові можливості для педагогічної діяльності. Тому підготовка вчителів до використання сучасного інформаційного інструментарію стає надзвичайно важливою [4]. Ось деякі аспекти цієї підготовки:

1. Вчителі повинні бути здатні використовувати інтерактивні технології, які залучають учнів і роблять навчання більш цікавим і ефективним;

2. Вміння обирати і використовувати цифрові навчальні ресурси, які відповідають навчальним цілям і сприяють зростанню інтересу учнів до навчання;

3. Підготовка до творчого використання технологій дозволяє створювати нові навчальні матеріали та методи навчання, що відповідають потребам сучасного освітнього середовища.

4. Швидка зміна технологій вимагає від педагогів постійної самоосвіти і підвищення кваліфікації, щоб бути в курсі новітніх засобів та методів навчання.

Підготовка вчителів до творчої діяльності в умовах сучасного інформаційного середовища допоможе покращити якість освіти, зробити її більш актуальною і цікавою для учнів, а також підготувати молодь до успішної професійної діяльності в цифровому суспільстві. ІКТ відкривають нові можливості щодо варіативності навчальної діяльності, її індивідуалізації та диференціації, дозволяють по-новому організувати взаємодію суб'єктів навчально-виховного процесу в загальноосвітньому навчальному закладі (ЗНЗ), побудувати освітню систему, в якій учень стає активним та рівноправним учасником цього процесу [3].

Теоретичні обґрунтування інтерактивних методів представлені у працях М. В. Гулакової і Г. І. Харченко, Н. Н. Дзулічанської, С. С. Кашлева, Н. А. Коломієць, І. В. Куришевої, О. І. Пометун, Г. П. П'ятакової і

Н. М. Заячківської та інші [8].

Особливості використання інтерактивних методів у ЗНЗ досліджували Н. А. Коломієць, І. В. Куришева, О. І. Пометун і Л. В. Пироженко та ін., зокрема, на уроках біології – В. І. Шулдик, хімії – А. К. Грабовий [8].

Інтерактивні технології – це жива нитка, що пов'язує учителя з кожним учнем та учнів між собою. За допомогою інтерактивних технологій у кожного суб'єкта навчального процесу є рівна можливість проявити свої знання, вміння та навички. Ще Конфуцій твердив: «Те що я чую – я забуваю! Те що я бачу – я запам'ятовую! Те що я роблю – я розумію» [7].

В перехід від пояснювально-інформаційних технологій до діяльнісно-розвивальних та особистісно-орієнтованих відбувається природнім шляхом, оскільки сучасні вимоги до освіти та суспільні зміни стимулюють цей процес. Діяльнісно-розвивальний підхід покликаний залучати учнів до активної діяльності, експериментів, вирішення завдань, а не лише приймання інформації. Це допомагає збільшити рівень розуміння та утримання матеріалу. Особистісно-орієнтований підхід ставить учня у центр навчального процесу, враховуючи його індивідуальні потреби, інтереси та стилі навчання. Це сприяє розвитку особистості, самостійності та відповідальності. Вчитель залучає учнів до розв'язання реальних завдань і проблем, що сприяє прикладному навчанню та підготовці до практичного застосування знань. Перехід до таких методів навчання допомагає учням розвивати компетенції, необхідні для успіху в житті, а не лише накопичувати факти та інформацію [9].

Шкільний предмет «Біологія» був і залишається інваріантним складником системи загальної середньої освіти. Однак, упродовж останнього десятиріччя спостерігається стрімка тенденція зменшення інтересу учнів до природничих дисциплін загалом і біології зокрема, зниження рівня біологічних знань школярів, скорочення кількості випускників, які успішно складають ЗНО з біології. Серед причин таких змін за доцільне вказати перевантаженість програм, переобтяженість змісту підручників науковими термінами, невідповідність навчального матеріалу віковим особливостям учнів, недостатнє застосування на уроках завдань творчого характеру, переважання традиційних методів і прийомів навчання, зменшення прямого контакту учнів з природою тощо.

Перед учителем сьогодні висувається завдання: навчити учнів орієнтуватися в цілому світі, щоб вони могли застосовувати свої знання на практиці. Цього можна досягти за умови застосування інноваційних методів навчання. Багато основних методичних інновацій пов'язані сьогодні із застосуванням інтерактивних методів навчання. У своїй роботі вчителю біології можна використовувати різноманітні методи інтерактивного навчання: методи «Біологічна розминка», «Біологічний крос», «Мозковий штурм», «Мікрофон», «Світлофор», «Так-ні», «Вірю – не вірю», «Шпаргалка» [6]. Обов'язкове застосування спеціальних програм на уроках біології забезпечує ефективність вивчення цієї дисципліни. До таких належать:

1. Canva- платформа графічного дизайну, що дає можливість готувати презентації, діаграми, схеми, таблиці, анімаційні зображення, інтелект-карти, плакати, грамоти, карти та багато іншого;
2. Genially- аналогічний онлайн сервіс, але суттєвою відмінністю є можливість розробки інтерактивних ігор на різні тематики;
3. Kahoot- ігрова навчальна платформа для створення ігор «Вірю-не вірю» та «Квіз»;
4. Wordwall- програма для створення інтерактивних вправ за шаблонами «Відповідники», «Вікторина», «Випадкові карти», «Флеш карти», «Знайти відповідність», «Сортування за групами», «Випадкове колесо», «Відкрийте коробку», «Відсутнє слово» та інші;
5. Padlet- інтерактивна дошка для розміщення багатокрокових завдань, наприклад етапи вирішення практично, лабораторно або домашньої робіт;
6. LearningApps- програма, з допомогою якої можна створити вправи «Знайди пару», «Класифікація», «Числова пряма», «Фрагментизображень», «Заповни пропуски», «Перший мільйон» та інші;
7. Сайт «Розвиток дитини»- містить генератор завдань «Кросворд», «Анаграма», «Склади історію» та інші;
8. Nearpod- онлайн-платформа, що дозволяє створювати презентації;
9. LiveWorksheets- онлайн-платформа, що дозволяє створювати інтерактивні аркуші для будь якого виду роботи;
10. Wizer.me- аналогічний сервіс, що дозволяє створювати інтерактивні робочі аркуші.

Під час уроків доцільно залучати всі види учнівського сприймання: зорові, слухові, кінестетичні. Наприклад, зоровий вид можемо задіяти за допомогою відео матеріалів, яскравих презентацій із малим обсягом інформації, картинок та навіть творчих завдань; слуховий – прослуховуванням певних звукових, підготовлених раніше матеріалів: наприклад, звуків хижаків, творчого завдання на вгадування середовища; провести також асоціацію запаху під час вивчення певних рослин. Так, покращення творчого абстрактного мислення можна прослідкувати тоді, коли виникають різні образи та асоціації. Анімаційні схеми, картинки, таблиці, гіфки, ігри дозволять породити у свідомості учня цілісну картину явища чи процесу, зумовлять подальше бажання формувати базові знання про біологічні системи, взаємодію між біологічними системами та ареалом. За допомогою технологій вдається задіювати творче мислення учнів: вони намагаються вирішити задачі за допомогою програм, біологічних ігор, загадок, впровадження проєктної діяльності [10]. Використання комп'ютерів у навчальній і позаурочній діяльності дозволяє вирішити наступні проблеми: індивідуалізація і диференціація навчання; мотивація навчання; уникнути труднощів при роботі з друкованими посібниками; дефіцит часу; активізація самостійної роботи учнів [5].

Висновки. Отже, використання інтерактивних методів навчання та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) на уроках біології має низку переваг: інтерактивні методи, такі як відеоуроки, віртуальні лабораторії, ігри та інтерактивні вправи, роблять уроки біології цікавішими для учнів, що сприяє збільшенню їхньої уваги та полегшує засвоєння матеріалу; дозволяє вчителям зробити уроки біології більш цікавими та зрозумілими для учнів. Це може підвищити їхню мотивацію до вивчення предмету і прагнення до самостійного дослідження; спонукають учнів до аналізу та оцінки інформації, що сприяє розвитку їхнього критичного мислення і вміння самостійно розв'язувати завдання; дозволяє показувати колоритні зображення, відео, анімацію, які допомагають краще зрозуміти біологічні процеси та явища.

Список використаних джерел

1. Гончарук В.В., Гончарук В.А., Грицюк Н.В. Формування професійних навичок у процесі використання новітніх ікт на уроках біології. *Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій*, 2022, С. 114.
2. Грамм О.М., Кравченко О.М. Сучасні технології та інноваційні методи навчання. *Рекомендаційний бібліографічний покажчик (з фондів бібліотеки Криворізького державного педагогічного університету)*, 2020, С. 4.
3. Заціпанюк Л.В. Дидактичні особливості інформаційно-комунікаційних технологій при викладанні біології у середніх класах загальноосвітнього навчального закладу. *Наукові записки. Серія: проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*, 2017, С. 154,159.
4. Ігнатенко О.С. Науково-методичний супровід формування ікт-компетентностей педагогів в умовах експериментального навчального закладу. *Практико-орієнтовні стратегії реалізації шкільної моделі медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів*, 2019, С. 131.
5. Кошеленко Ю., Дяченко-Богун М. М. Використання ікт на уроках з біології як засіб підвищення навчально-пізнавальної діяльності учнів старшої школи. *Редакційна колегія, матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (3–4 червня 2021 р., с. Крива Руда, Семенівський р-н, Полтавська обл.)*, 2021, С. 135.
6. Миронець А. В. Використання інтерактивних методів навчання на уроках біології. *Редакційна колегія, матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі» (XXVIII КАРИШИНСЬКІ ЧИТАННЯ)*, 2021, С 221-222.
7. Мостіпака Т. П. Інтерактивні технології у викладанні природничих дисциплін. *Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном*, 2014, С. 143.

8. Білянська М. Застосування інтерактивних методів на уроках біології. *Науковий вісник МНУ ім. В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки.* №4, Київ, 2016, С. 11.

9. Яра М.І., Барна Л.С. Методика використання інтерактивних технологій навчання на уроках біології. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Шлях в науку: перші кроки».* Тернопільський НПУ ім. Володимира Гнатюка, Тернопіль, 2020, С. 249.

10. Нестерцова М.О. Застосування ІКТ і можливостей інтернету на уроках біології. *STEAM-освіта: від теорії до практики: матеріали круглого столу* (Київ, 24 березня 2023 року). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2023. С. 426-427.

РОЛЬ САМОВИХОВАННЯ У ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ ВИКЛАДАЧА-ПОЧАТКІВЦЯ

Кондрацька Л. В., Денисова М. І.

Розвиток особистості є об'єктом багатьох досліджень у різні часи. Самовиховання особистості має окреме важливе значення у цих дослідженнях, адже через цей процес людина самостійно досягає власної поставленої мети.

Самовиховання – це цілеспрямована, свідомо і систематична діяльність особистості, метою якої є розвиток духовних, інтелектуальних, моральних, естетичних, фізичних та інших позитивних якостей та корекційна робота над якостями негативними. Воно є однією з основоположних складових високого рівня професійної компетентності викладача-початківця. Становлення особистості, як професіонала своєї справи, потребує постійного вдосконалення та дисципліни.

А. Дистервег про вчителя писав так: «Він лише доти здатний насправді виховувати й утворювати, поки сам працює над своїм власним вихованням і освітою».

Дослідники Ю. Р. Сурмяк та Л. Г. Кудрик аналізують самовиховання через призму самоуправління й саморегуляції особистості. Самовиховання вони трактують як управління суб'єктом власною активністю, спрямованою на зміну своєї особистості відповідно до свідомо поставлених цілей, ідеалів та переконань. Самовиховання передбачає певний рівень розвитку особистості, її самосвідомості, здатності до аналізу під час свідомого зіставлення власних вчинків з учинками інших людей, а також стійкої установки на постійне самовдосконалювання шляхом здійснювання вольових зусиль [2].

«Самовиховання потребує дуже важливого, могутнього стимулу – почуття власної гідності, поваги до самого себе, бажання стати сьогодні кращим, ніж був учора. Самовиховання можливе тільки за умови, коли душа людини дуже чутлива до найтонших, суто людських засобів впливу – доброго слова, ласкавого чи докірливого погляду. Не може йтися про

самовиховання, якщо людина звикла до грубості й реагує тільки на «сильне» слово, окрик, примус. За самою суттю своєю самовиховання передбачає віру людини в людину, звертання до честі й гідності людини» [1].

Педагогічна діяльність у сучасному світі забезпечується висококваліфікованими та конкурентоспроможними фахівцями, які з легкістю можуть змінювати погляди, методи та технології роботи, відображаючи розвиток суспільства. У Законі України про освіту прописано: «Педагогічні та науково-педагогічні працівники зобов'язані постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру». Одна з основних вимог до викладача – можливість підлаштовуватись під актуальні запити суспільства та йти в ногу з часом. Самовиховання є рушійною силою у цьому, адже розвиток особистості не можливий без потреби у вдосконаленні власного життя та його складових.

Професійне становлення викладача-початківця – це значимий та важкий процес переходу від ролі здобувача освіти, учасника освітнього процесу, до ролі викладача, ментора. Тому виникає потреба у роботі над складовими самовиховання: самопізнанням, самоствавленням та саморегуляцією.

Процес самовиховання індивідуальний, проте нами було виокремлено декілька загальних кроків для його реалізації.

По-перше, варто зазначити, що самовиховання – процес, що відбувається впродовж багатьох років. З моменту, коли людина виокремлює власну індивідуальність, знаходить для себе приклад для наслідування, Я-ідеальне. З цього і має починатися самовиховання. Важливим є вивчення літератури, діяльності педагогів, пошук близьких для себе поглядів та діяльності. Але, варто звернути увагу, що так званий ідеал не є сухим шаблоном для наслідування, а має бути гнучким, відповідно до нових вимог сьогодення.

По-друге, необхідно займатися самопізнанням. Для цього можна використовувати, наприклад, психологічні тести, вони корисні для виявлення мотивів, цінностей, сильних та слабких сторін характеру тощо. Самопізнання – глибокий та інколи важкий процес, проте саме воно надає можливість знайти своє місце у суспільстві, у тому числі, у ролі педагога. Важливим тут є безперервний процес, адже кожного дня людина змінюється, змінюються її погляди, думки, почуття тощо.

По-третє, важливим є самоствавлення, це ставлення людини до самої себе. Самопізнання передує цьому, адже особистість вивчає та знаходить власні сильні та слабкі сторони характеру, мотиви та має правильно ставитися до цього, прибираючи з власної свідомості патерни поведінки, що викривляють самоствавлення.

Заключним етапом є саморегуляція. Людина, порівнюючи Я-реальне з Я-ідеальним за будь-яким необхідним критерієм, частіше всього бачить різницю. Зменшення цієї різниці можливе при правильній роботі над собою, у цьому і допомагає саморегуляція, яка включає в себе зміну звичок, власних поглядів, режиму роботи, уміння керувати станом своїми емоціями,

почуттями, психічним станом, діями, вчинками, поведінкою. Докладання необхідних зусиль дасть свої результати – з часом різниця між Я-реальним та Я-ідеальним стане меншою, що дозволить досягати визначених цілей.

Важливою умовою є те, що процес самовиховання має носити не фрагментарний характер, а перманентний. Він повинен бути спрямований на адаптування своїх індивідуально неповторних особливостей до вимог педагогічної діяльності, на постійне підвищення професійної компетентності та безперервний розвиток соціально моральних та інших властивостей особистості.

Судження, що педагогічні здібності, педагогічний талант – це вроджене, хибне, але є причиною, чому здобувачі освіти не надають такого великого значення самоосвіті та самовихованню. Відомий педагог А. Макаренко зауважував: «Майстром може стати кожний, якщо йому допоможуть і якщо він сам працюватиме».

Успіх педагогічної діяльності значною мірою залежить від уміння й здатності вчителя мобілізувати свою систематичну розумову працю, продуктивно організувати свою діяльність, долати труднощі під час самостійної підготовки до уроку, знімати емоційно-психічне навантаження, керувати своїми емоціями, станами.

Самовиховання грає важливу роль у професійному становленні викладача-початківця. Цей процес включає в себе поєднання самостійної роботи, вдосконалення власних компетенцій та розвитку особистості. До аспектів, які підкреслюють важливість самовиховання для початківців у сфері викладання входять також постійне навчання, соціальні навички, творчість та інновації, спроможність адаптації, етика та професійна діяльність. Усі ці аспекти допомагають викладачам-початківцям стати ефективнішими в своїй роботі, підвищити якість викладання та задоволення від власної професійної діяльності.

В основі професійного самовиховання, як і будь-якої іншої діяльності, лежить складна система спонукань і джерел активності. Його рушійною силою та джерелом є потреба в самовдосконаленні. Ця потреба виникає внаслідок протиріччя між вимогами суспільства та наявним професійним рівнем і підтримується власними джерелами активності особистості (віра, почуття відповідальності, професійна честь тощо).

Значимість та роль самовиховання у професійному становленні викладача-початківця є великою, адже саме це дозволяє характеризувати його як ентузіаста з унікальним підходом до педагогічної діяльності та жагою до підвищення власного освітнього та морального рівня.

Список використаних джерел

1. Самовиховання і саморегуляція особистості : навчальний посібник. Уклад.: О.М. Шевчук. 2-е вид., переробл. та доповн. Умань: РВЦ «Софія», 2011. 128 с.

2. Сурмяк Ю. Р. Психологічна готовність викладачів ВНЗ до організації самовиховання студентської молоді. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна: збірник наукових праць; гол. ред. М. М. Цимбалюк. Львів: ЛьвДУВС, 2013. Вип.1. С. 343–352.

ГНУЧКІ НАВИЧКИ ЯК СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИКЛАДАЧІВ

Корсіков Д. О.

Одним з важливих питань інноваційної діяльності викладачів є наявність інноваційного потенціалу. Інноваційний потенціал як окремого викладача так і колективу навчального закладу в цілому передбачає готовність до запровадження інновацій та їх використання.

Інноваційний потенціал має багато складових: рівень освіти, практичний досвід, навички мислення, генерування ідей, креативність тощо.

Інновація у педагогічному процесі відбувається, коли вирішується певна проблема [3]. Можна стверджувати, що наявність певної проблеми є необхідною передумовою виникнення інноваційного рішення. Такий погляд на педагогічну інноваційну діяльність передбачає, що необхідність інноваційного рішення виникає тоді, коли наявних знань та навичок недостатньо. Кожна інновація передбачає вихід за рамки існуючих методик та традиційних поглядів.

Інноваційна діяльність у педагогічному процесі передбачає вирішення нестандартних завдань, вихід за межі існуючих каналів комунікації, аналіз світового досвіду та пошук релевантних джерел інформації, залучення досвіду з інших галузей знань.

Очевидним є той факт, що такі гнучкі навички як здатність до продуктивної комунікації, критичне мислення, вирішення проблем та вміння швидко навчатися можуть стати каталізатором інноваційного процесу.

Варто зауважити, що багато проблем, які можуть спостерігатися в освітньому процесі можуть вирішуватися з переважним використанням традиційних навичок та вузькоспеціалізованих знань, але такий тип інноваційної діяльності має суттєві недоліки: проблема вирішується на пізніх стадіях, набір можливих рішень є вузьким, запровадження інновації вимагає значних зусиль.

Інноваційна діяльність такого типу є епізодичною та не призводить до радикальних змін. Спостерігається поступова втрата актуальності навчальних методик та процесів. Рівень новизни рішень є низьким.

Розвиток широкого спектру гнучких навичок викладачів дозволяє досягнути ситуації, коли інноваційний процес стає перманентним, що однією з ознак сучасного освітнього процесу.

Сучасні реалії значно зміщують залежність інноваційного процесу у бік окремого викладача. Запровадження дистанційного навчання та збройна агресія вимагають наявності неспецифічних знань та підходів до організації навчального процесу.

На відміну від вузькоспеціалізованих знань гнучкі навички мають високу ступінь емерджентності та синергетичності [2]. Зважаючи на той факт, що комплекс гнучких навичок окремої людини є унікальним як і поєднання цих комплексів у колективі, можна говорити про можливість створення унікального інноваційного клімату у педагогічних спільнотах різного рівня.

За наявності гнучких навичок, як потужної складової інноваційного потенціалу різноманітність інноваційних рішень в системі освіти в цілому дозволить вийти на новий рівень інноваційної діяльності. Завдяки орієнтації на гнучкі навички під час запровадження інновацій кожен навчальний заклад може стати окремим генератором інноваційних рішень які можуть широко запроваджуватися на різних рівнях після перевірки та апробації.

Окрім генерації інновацій важливим аспектом інноваційної діяльності є впровадження запозичених інноваційних рішень.

Велике значення для успішної інноваційної діяльності полягає в готовності до інновацій яка визначається дослідниками наступним чином: «особливий особистісний стан який передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості і рефлексії» [1]. Така готовність вимагає навчання протягом всього життя, що є одним з найбільш значущих принципів у концепції гнучких навичок.

Таким чином, розглядаючи гнучкі навички як складову інноваційного потенціалу слід зауважити, що інновація сама по собі є виходом за межі традиційних спеціальних знань і існуючого досвіду, а інноваційний процес є послідовним вирішенням нетипових проблем. Така точка зору поєднує гнучкі навички та здатність до інновацій в єдину структуру інноваційного потенціалу викладача.

Список використаних джерел

1. Шуст Н. Б., Філик Н. В. Інновації в освіті: соціокультурний вимір. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2019. № 1. С. 144–149.
2. Biljakowska O. Soft skills as a necessary component of qualitative professional training of a future teacher. *Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Rocznik Polsko-Ukraiński*. 2018. T. 20. С. 175–185.
3. Khakimova D. M. Innovative thinking-as an important factor in the development of the innovative potential of school teachers. *Middle european scientific bulletin*. 2023. Vol. 33. P. 6–11.

УПРАВЛІННЯ ЧАСОМ – НЕОБХІДНІСТЬ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ

Корсікова К. Г.

Сучасний темп життя інтенсифікує навантаження в різних сферах праці, особливо в освітній галузі. Зростаючий обсяг щоденних завдань, які ставляться перед вчителями, призводить до дефіциту професійного часу. Багато педагогів витрачають свій особистий час, працюючи вдома після робочого дня. Така нестача часу сприяє емоційному вигоранню та постійному стресу, що може впливати на якість виконання професійних обов'язків.

Тож ще у період навчання у педагогічному ЗВО необхідно переглянути вимоги до підготовки майбутнього вчителя у сфері розвитку навичок раціонального розподілу часу та ефективного управління ним, зокрема в контексті освітньої діяльності. Важливо вміти правильно розподіляти час між роботою, відпочинком, родиною та хобі, виконувати завдання вчасно, реалізовувати свій потенціал та досягати успіху. Освоєння методик та технологій педагогічного тайм-менеджменту може сприяти вирішенню цих завдань, дозволить вирішувати різнобічні завдання, уникати дефіциту часу в різних сферах життя та вміло використовувати наявні ресурси для їх успішного втілення.

Тайм-менеджмент був і є у сфері інтересів багатьох дослідників та науковців (П. Брегман, Д. Кеннеді, Д. Лінман, Б. Трейсі). У сфері освіти формуванню навичок ефективного управління часом педагогічних працівників присвячено наукові доробки Н. Любченко (самоменеджмент і тайм-менеджмент у професійній діяльності керівника закладу освіти), Т. Александрович, М. Малинка (особливості застосування тайм-менеджменту в педагогічній діяльності), О. Губар, О. Якушев (тайм-менеджмент в системі управління закладом вищої освіти), О. Рябошапка (тайм-менеджмент як складник успішного сучасного педагога) та ін. Важливість включення тематики тайм-менеджменту в освітні програми підготовки майбутніх педагогів розкрито у працях О. Ратушняк, О. Лялюк та ін.

Мистецтво управління часом або технологія, яка дозволяє використовувати час ефективно – все це називають педагогічним тайм-менеджментом. Завдання педагогічного тайм-менеджменту включають у себе ряд ключових аспектів, спрямованих на підвищення продуктивності та ефективності в роботі. Ці завдання охоплюють:

1. Збільшення власної працездатності, сприяючи оптимальному використанню енергії та ресурсів.
2. Постійний контроль за якістю виконаної роботи, що дозволяє забезпечити високий рівень виконання завдань.
3. Аналіз та оптимізація щоденного розпорядку дня для ефективного розподілу часу між різними видами діяльності.
4. Вдосконалення навичок використання бюджету власного часу для максимальної ефективності.

5. Вміння відмовлятися від неефективних та нераціональних видів діяльності.

6. Раціональне планування часу та виконання всіх поставлених завдань у визначені проміжки часу.

7. Правильна організація часу для діяльності та відпочинку, забезпечуючи гармонію та баланс між працею та відпочинком [1].

Представимо кілька рекомендацій та порад, які допоможуть майбутнім педагогам майстерно керувати часом і збалансувати різні аспекти свого життя.

1. Пошук та усунення «поглиначів часу». Визначте власні «поглиначі часі» (відволікання на повідомлення у Телеграмі та Вайбері, сидіння у соціальних мережах, перевірка електронної пошти, читання сайтів з новинами тощо). Проаналізуйте способи зменшення чи усунення їх впливу під час вашої діяльності. Наприклад, мобільний телефон слід прибрати з поля зору та вимкнути на ньому звук.

2. Визначення пріоритетних завдань. Для цього можна використовувати декілька технік. Зокрема, розглянемо техніку ABC [2]. Вона базується на переконанні, що співвідношення між важливими та менш важливими завданнями в усіх виконуваних діях завжди залишається незмінним. Літери А, В, С вказують на тип окремого завдання.

Завдання типу А – це найважливіші завдання, які становлять лише близько 15% від загальної кількості дій, але їх вагомість для досягнення цілі складає 65%. Кожен день слід приділяти лише одному завданню, оскільки найважливіша дія може бути лише одна. Рекомендується завжди починати день з реалізації завдань типу А.

Завдання типу В – це завдання середньої важливості, які становлять близько 20% від загальної кількості, а їх вагомість також 20%.

Завдання типу С – це найменш важливі або взагалі неважливі завдання, які складають 65% від загальної кількості, а їх важливість становить всього 15%.

3. Навчіться складати чек-листи планування на місяць, тиждень та день. Це допоможе зрозуміти важливість та необхідність організації часу, навчить вести хронометраж та аналізувати завдання за важливістю. Важливо у чек-листі використовувати систему позначок. Наприклад, відмічати червоним те, що треба зробити обов'язково, зеленим те, що вже виконано.

4. Користуйся правилом «З'їж жабу на сніданок», тобто спочатку треба виконувати найважливіші завдання.

5. Тримай робоче місце у чистоті, бо тоді у голові теж буде порядок.

Таким чином, у сучасному суспільстві майбутні педагоги стикаються із значущим обсягом інформації. Саме тому навички ефективного управління часом є необхідним інструментом в арсеналі професійних умінь учителя. Успішним педагогом стає той, хто здатний ефективно та систематично опрацьовувати та використовувати інформацію, відсіювати неважливе,

визначати пріоритети серед багатства завдань, а також ставити цілі та послідовно досягати їх.

Список використаних джерел

1. Дудка Т. Педагогічна технологія «тайм-менеджмент» як засіб формування професійного інтересу студентів до туристичної діяльності. *Обрії*. 2014. № 1. С. 20–23.
2. Попова А. Корисні навички. Як приборкати час? 32 ідеї тайм-менеджменту для дітей. Харків: Основа, 2018. 104 с.

КОМПОНЕНТИ СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ СИСТЕМИ ВИХОВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАСОБАМИ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Купіна О. В.

Процес виховання є систематичною та цілеспрямованою діяльністю, спрямованою на формування та розвиток особистості, її цінностей, навичок, знань і характеру. Виховання охоплює вплив на особистісний розвиток, соціальну адаптацію, формування моральних та етичних стандартів. Він є важливою складовою життєвого шляху кожної особистості, де взаємодія з оточуючим середовищем визначає формування її характеру, цінностей та особистісних якостей. Виховання спрямоване на гармонійний розвиток особистості, охоплюючи її інтелектуальні, емоційні, соціальні та фізичні аспекти через передачу знань, виховання моральних цінностей, розвиток творчих здібностей та формування навичок самостійності.

Організація впливу в процесі виховання враховує індивідуальні особливості особистості, її потреби та можливості. Вчителі, батьки, наставники та інші вихователі використовують різноманітні педагогічні методи та форми для створення сприятливого середовища для розвитку. Систематичний контроль та корекція допомагають адаптувати виховний процес до змін у розвитку особистості, а підсумкова оцінка надає змогу аналізувати досягнення та визначати напрямки подальшого вдосконалення. Виховання є ключовим чинником формування повноцінної та відповідальної особистості.

Важливо відзначити, що виховання молоді під час війни має надзвичайний важливий характер і визначається формуванням в студентів моральних цінностей, відповідальності та толерантності. Зокрема в умовах сучасних технологій важливо виховувати інформаційну культуру та критичне мислення щодо взаємодії з інформацією.

Комплексний підхід до проблеми дослідження, осмислення теоретичних основ виховання інформаційної культури майбутніх педагогів засобами неформальної освіти актуалізує необхідність застосування дієвих методів, що сприятимуть усвідомленню стратегії організації едукативного процесу у закладі вищої освіти, припускатимуть його ефективність і розкриватимуть достовірність одержаних результатів експериментальної перевірки.

У такий спосіб, під моделлю розуміємо умовне відтворення об'єкта або процесу, що максимально наближене до оригіналу та здатне відобразити зміст та характерні особливості цього об'єкту або процесу.

У процесі розробки структурно-функціональної моделі системи виховання інформаційної культури майбутніх педагогів ми спиралися на методологічну основу низки підходів, зокрема аксіологічного, культурологічного, діяльнісного, особистісного.

Аксіологічний підхід, на думку Ю. Драгнева, полягає у «виділенні сфери буття людини, яку можна назвати світом цінностей». Учений констатує, що з «погляду прихильників цієї концепції, і застосовано поняття культури», яка постає як результат людської діяльності, як надбання цінностей, як «складна ієрархія ідеалів і сенсів, значущих для конкретного суспільного організму» [2].

З аксіологічним тісно пов'язаний **культурологічний підхід** до виховання, розгляд якого є цінним для нашого дослідження. За даним підходом, як наголошує В. Аніщенко, феномен культури розглядається «в якості стрижневого в розумінні й поясненні сутності людини, її свідомості й життєдіяльності» [1].

Метою діяльнісного підходу, за О. Пометун, є «розвиток особистості як суб'єкта життєдіяльності, що означає: ставити цілі, планувати їхнє досягнення, організовувати і контролювати процес розв'язання завдань, оцінювати результати й відповідати за них, рефлексувати» [3].

В контексті особистісного підходу успішний процес виховання інформаційної культури повинен бути відзначений індивідуальним підходом до кожного здобувача освіти, врахуванням його унікальних особливостей і сприянням розвитку його потенціалу. Тож даний підхід, у нашому дослідженні, виступає як система впливів на структуру особистості в цілому з метою її розквіту.

При розробці зазначеної структурно-функціональної моделі було враховано низку принципів виховної роботи, зокрема: національної спрямованості, єдності теорії та практики, систематичності та послідовності, культуровідповідності, цілісності, особистісного підходу.

Структурно-функціональна модель допомагає визначити логічні компоненти досліджуваного явища, їх взаємозв'язок, організувати та проаналізувати процес виховання інформаційної культури, враховуючи його комплексний та системний характер. У процесі її реалізації динаміка змін за виділеними компетенціями стане показником позитивної динаміки вихованості інформаційної культури.

Погоджуємося з думкою Ю. Руденко [4, с. 98] про те, що функції виховання ІК покликані реалізувати спрямованість змісту виховання. Наукові пошуки дозволили дослідниці у структурно-функціональній моделі виховання ІК здобувачів освіти обґрунтувати дієвість усіх структурних компонентів рядом функцій, зокрема: культуротвірна, стимулювальна, смислоутворювальна, комунікативна, коригувальна, захисна.

Нам імпонує теза ученого-педагога М. Фіцули [5], що «класифікація методів виховання впливає з логіки цілісного педагогічного процесу, необхідності безпосередньої організації всіх видів діяльності дітей, їх взаємин з педагогами й між собою, стимулювання самодіяльності та самоосвіти». Уважаємо, що наступні групи методів виховання, зокрема: методи формування свідомості; методи формування суспільної поведінки; методи стимулювання діяльності та поведінки; методи контролю й аналізу рівня вихованості, доцільно упроваджувати в процесі виховання інформаційної культури.

З методами виховання інформаційної культури органічно пов'язані й форми. Уважаємо, що при вихованні інформаційної культури доцільно упроваджувати як форми виховання: індивідуальні (бесіди, консультації), групові (тренінги, вебінари, майстер-класи, онлайн-подорожі тематичні дні), так і організаційні форми неформальної освіти, як-от: молодіжні організації, хаби, волонтерські організації, освітні подорожі, хакатони тощо.

У такий спосіб, виховання інформаційної культури майбутніх педагогічних працівників засобами неформальної освіти забезпечується за умов розробки й упровадження науково обґрунтованої моделі виховання інформаційної культури майбутніх педагогічних працівників засобами неформальної освіти, якою передбачається зорієнтованість змісту освітнього процесу на виховання та розвиток здобувачів вищої освіти було проведено педагогічний експеримент.

Список використаних джерел

1. Аніщенко В., Падалка О. Культурологічний підхід у професійній підготовці вчителя. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2013. Вип. 6. С. 103-107.
2. Драгнев Ю. В. Формування культури здоров'я студентів в умовах комп'ютеризації навчання: монографія. Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2009. 272 с.
3. Пометун О. І. Діяльнісний підхід. *Енциклопедія освіти*. 2021. с. 250-251.
4. Руденко Ю. О. Виховання інформаційної культури студентів у навчально-виховному процесі кооперативних технікумів і коледжів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Київ, 2016. 268 с.
5. Фіцула М. Педагогіка Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Київ : Видавничий центр «Академія». 2002. 528 с.

РОЛЬ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЖИТТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Костенко В. І., Притуляк Л. М.

Проблеми фізичного розвитку дошкільників, зміцнення та збереження їхнього здоров'я ніколи не втрачають своєї актуальності. Особливо це стосується сьогодення, оскільки в умовах активного впровадження комп'ютерних технологій різко знизилась рухова активність дітей, як наслідок підвищився відсоток дітей з ослабленим здоров'ям. Саме тому фізичне виховання дошкільників є обов'язковою складовою повноцінного розвитку дітей та спрямоване на охорону та зміцнення їх психічного та фізичного здоров'я, підвищення захисних сил організму, виховання стійкого інтересу до рухової активності, звички до здорового способу життя, формування життєво-необхідних рухових умінь, навичок та фізичних якостей (швидкість, спритність, витривалість, гнучкість), формування культури здоров'я.

Педагогічна практика є одним з найвпливовіших засобів формування професійної компетентності майбутнього вихователя фізичної культури, що забезпечує занурення майбутніх вихователів в умови реальної професійної діяльності.

Проблема фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку стала предметом дослідження вчених різних галузей науки, зокрема психологів (Л. Виготський, О. Запорожець, О. Леонтьєв та інші), педагогів (В. Горіневський, А. Макаренко, П. Лєсгафт, А. Онопрієнко, О. Сухомлинський, К. Ушинський), фізіологів та медиків (І. Аршавський, Г. Апанасенко). Значну зацікавленість викликають праці Г. Агаєва, Е. Вільчковського, А. Вольчинського, Н. Денисенко, Т. Осокіної, Б. Сермеєва, Б. Шиян та інших, в яких обґрунтовується необхідність залучення всіх дієвих чинників системи фізичного виховання, в тому числі й виховного потенціалу сім'ї (В. Постовий, С. Жевага, Р. Поташнюк, М. Безруких, Е. Бондаревський, Л. Мовчан, О. Куц, В. Лєонова), що уможливорює не епізодичний, а перманентний вплив на організм дитини.

За висловлюванням Платона (427-347 до н.е.): «Гімнастика є цілюща частина медицини». На його думку ігри дітей повинні спрямовуватися таким чином, щоб вони з раннього віку звикали до способу життя дорослих. Поряд з рухливими іграми вони повинні поступово привчатися до вправ у стрибках, з м'ячем, танців під музику, плавання.

Для цікавих занять фізкультурою найкраще підходить ігрова форма. За таких умов діти будуть сприймати фізичні вправи як ігри. Вони будуть отримувати задоволення від того що роблять і самі ж будуть ініціаторами занять. Кожне заняття буде цікавою подорожжєю для них. Конкурси, міні-квести повністю стануть стимулом для кожної дитини. А це дасть позитивний результат у їхньому фізичному розвитку. Кожна дитини буде намагатися якомога краще виконувати вправу, а відповідно і буде

вдосконалювати себе у всіх видах діяльності.

З шестирічними дітьми на заняттях з фізкультури можна виконувати більш складні вправи, давати різноманітніші завдання, а також більше уваги приділяти проведенню спортивних змагань, свят тощо.

У дітей семирічного віку, які мають більш високі рухові можливості, показники рухової активності збільшуються за рахунок збагачення діяльності різноманітними іграми та фізичними вправами. Як у хлопчиків, так і у дівчаток з'являється досить стійкий інтерес до тих самих спортивних ігор і вправ.

Професійна компетентність майбутніх вихователів означає єдність теоретичної та практичної готовності до здійснення професійних функцій та вирішення професійних завдань. Іншими словами, в умовах компетентнісного підходу, не заперечуючи значущість знань і вмінь, отриманих під час аудиторного навчання, особливо необхідна здатність використовувати здобуті знання в умовах професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Арабаджи-Донець Л.І. Компетентнісний підхід в сучасній освіті. *Особистісно-професійний розвиток вчителя в умовах реалізації Концепції Нової української школи*: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (14–16 червня 2018 р., м. Мелітополь, Україна) / Ред.-упоряд. Дубяга С.М., Чорна В.В., Яковенко І.О. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2018. С. 21–22.
2. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк; авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богиніч, Н. І. Богданець-Білоskalенко та ін.; наук. ред.: Г. В. Беленька, М. А. Машовець: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. 304 с.
3. Бабюк С.М. Софія Русова про фізичне виховання дітей у дошкільному навчальному закладі і сім'ї. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету. Серія соціально-педагогічна.*-Вип.V., Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2007. С.324-329.
4. Бабюк С.М. Соціально-педагогічні вимоги та завдання фізичного виховання дітей дошкільного віку у сім'ї. *Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка.* №2. Тернопіль, 2003. С. 23-25.
5. Особистісно-професійний розвиток вчителя в умовах реалізації Концепції Нової української школи: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (14–16 червня 2018 р., м. Мелітополь, Україна) / Ред.-упоряд. Дубяга С. М., Чорна В. В., Яковенко І. О. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2018. 289 с.

РЕАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

Котелевська Л. Д.

Актуальність проблеми. Сучасна педагогічна наука характеризується пошуком інновацій, спрямованих на створення умов формування і розвитку цілісної, творчої, вільної особистості, здатної до самореалізації, соціалізації та самореалізації в суспільстві, а також розкритті суті інноваційних підходів в освітньому процесі та врахуванні основних компонентів впливу на їх реалізацію. Педагогічна інноватика, особливо коли використання традиційних методів є неможливим, набула поширення і включає ідеї, методи, технології, які несуть прогресивні засади, творчий пошук, оригінальне вирішення педагогічних задач. Реалізація інноваційної освітньої політики в Україні забезпечується нормативною базою й інноваційними процесами, пов'язаними зі створенням нової теорії і практики освіти, підтримкою наукових досліджень у галузі педагогічної інноватики як науки про створення нововведень, їх упровадження, а також освоєння педагогічною спільнотою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Про динаміку використання інноваційних методів навчання свідчить аналіз науково-педагогічної та методичної літератури. Цій темі присвячено дослідження І. Дичківської, М. Пентилюк, Л. Пироженко, А. Піхоти, О. Пометун, Г. Самохіної, Т. Симоненко, М. Скрипника, Н. Суворової, А. Ярошенко, у яких описано теоретичні засади інноваційних методів, їх класифікації та результативність використання. Серед учених не існує єдиної точки зору щодо визначення поняття «інноваційна компетентність».

Науковиця І. Дичківська трактує поняття крізь систему мотивів, знань, умінь, навичок, особистісних якостей педагога, що забезпечують ефективність застосування у його діяльності нових педагогічних технологій [2]. Схожої думки дотримується О. Ігнатович, визначаючи інноваційну компетентність як сукупність спеціальних теоретичних знань і практичних навичок з педагогічної інноватики та теорії інноваційної педагогічної діяльності, а також умінь ефективно їх застосовувати на практиці [4, с. 273].

Мета дослідження – розгляд основних умов та визначення компонентів, які характеризують готовність викладача до інноваційної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Цілісно й успішно формування і розвиток інноваційної компетентності педагогів закладу освіти відбувається, перш за все, за умови належного рівня внутрішнього інноваційного середовища, яке визначається сформованістю місії, цілей і стратегії розвитку закладу освіти, наявністю творчого соціально-психологічного клімату, ефективних систем управління й інформаційно-методичного супроводу нововведень, дієвими зв'язками й способами комунікації як в самому закладі освіти так і з іншими

інноваційними установами [1].

Середовище інноваційного закладу освіти – це «організований простір соціокультурних, предметно-дизайнерських, навчально-виховних, комунікативно-партнерських і демократично колегіальних умов, у яких реалізується інноваційна функція закладу» [5, с. 62-63].

У процесі інноваційної діяльності зовсім іншого смислу набувають вимоги до особистості викладача. Це і зростання особистісного потенціалу, й самовдосконалення, і формування образу «Я – викладач-новатор».

Готовність викладача до реалізації інноваційної діяльності можна сформулювати в контексті цілісності її основних компонентів: когнітивного, креативного, мотиваційного, рефлексивного. Методологічні, загальнотеоретичні й методичні знання, уміння застосовувати інноваційні педагогічні технології, позитивний педагогічний досвід – є показником сформованості когнітивного компонента. Креативний компонент реалізується в оригінальному розв'язанні педагогічних задач, експромті, імпровізації, умінні творчо вирішувати будь-які професійні проблеми. Мотиваційний компонент забезпечується усвідомленим ставленням педагога до інноваційних технологій, професійним інтересом, осмисленням власного досвіду, формуванням власної позиції щодо змін у системі освіти. Рефлексивний компонент інноваційної педагогічної діяльності характеризується пізнанням й аналізом освітянина явищ власної свідомості та діяльності. Здійснюється він через такі рефлексивні процеси, як саморозуміння й розуміння іншого, самооцінювання й оцінювання іншого, самоінтерпретація й інтерпретація іншого [6].

Висновки. Готовність педагога до інноваційної діяльності – це особистісний стан, який передбачає наявність мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, оволодіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, наявність ресурсів для реалізації нововведень, критичність мислення; творчу уяву, здатність до рефлексії. Саме від педагога інноваційного спрямування, педагога-новатора значною мірою залежить успішний поступ української держави до формування громадянського суспільства з високим рівнем забезпечення якості підготовки спеціалістів на рівні міжнародних стандартів.

Список використаних джерел

1. Венцева Н.О. Інноваційна компетентність як складова професійної діяльності сучасного педагога. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2022. № 1 (23)
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2004. 352 с.
3. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: метод. посіб. / авт.-укл.: О. Пометун, Л. Пироженко. Київ: А.П.Н.; 2002, 136 с.
4. Ігнатович О.М. Психологічні основи розвитку фахової інноваційної культури педагогічних працівників: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 287 с.

5. Коновальчук І.І. Інноваційне середовище як засіб розвитку інноваційної компетентності педагогів загальноосвітніх навчальних закладів. *Вісн. Житомирського державного університету. Педагогічні науки*. 2014. Вип. 4 (76). С. 62-66.

6. Михайлишин Р.Р. Професійна готовність педагога до інноваційної діяльності: якісний аспект. *Вісн. Львівського ун-ту. Серія педагогічна*, 2016. С 11-18.

ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Кузнецова О. В., Конєва В. Є.

Актуальність проблеми. Наразі наша країна проживає тяжкі часи, а ми у свою чергу є не тільки свідками, а й безпосередніми учасниками цього процесу, від якого залежатиме майбутнє нашої держави. Події, які відбуваються в нашій країні доводять необхідність здійснення національно-патріотичного виховання підростаючого покоління.

На цьому етапі стає надзвичайно важливим впроваджувати цей напрямок виховання, тому що, на жаль, люди починають переставати розуміти саму суть такого визначення як «патріотизм». Він розглядається як модна тенденція, а не справжня любов та повага до своєї держави. Національно-патріотичне виховання було й залишається важливою складовою освітньої діяльності кожного закладу загальної середньої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання національно-патріотичного молодших школярів є сьогодні предметом досліджень багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників. Так, зокрема, проблемі національно-патріотичного виховання дітей та молоді присвячено наукові розвідки І. Беха, О. Безверхого, М. Боришевського, О. Вишневецького, П. Ігнатенка, Н. Косаревої, Л. Крицької, І. Підласого, В. Поплужного, О. Сухомлинської та інших. Значимість патріотизму, психолого-педагогічні та вікові особливості формування патріотичних почуттів у підростаючого покоління обґрунтовано у працях науковців А. Авраменка, О. Киричука, В. Котило, І. Мар'єнка, в яких простежується значимість виховання патріотизму як життєвої позиції кожної особистості.

Мета дослідження. Розкрити особливості національно-патріотичного виховання молодших школярів та важливість впровадження національно-патріотичного виховання в українську освітню систему.

Виклад основного матеріалу. В «Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України» зазначено: «нині, як ніколи, потрібні нові підходи і нові шляхи до виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості. При цьому потрібно враховувати, що Україна має древню і величну культуру та історію, досвід державницького життя, які виступають потужним джерелом і міцним підґрунтям виховання дітей і молоді. Вони уже

ввійшли до освітнього і загальновиховного простору, але нинішні суспільні процеси вимагають їх переосмислення, яке відкриває нові можливості для освітньої сфери».

Мета національно-патріотичного виховання – це виховання свідомого громадянина, патріота, набуття школярів соціального досвіду, високої культури міжнаціональних взаємин, формування в учнів потреби та уміння жити в громадському суспільстві, духовності та фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної культури [1, с. 4].

Національно-патріотичне виховання молодших школярів сприяє формуванню громадянської самосвідомості, розумінню значення прав і обов'язків, виховує повагу до законів і державних символів, що у свою чергу допомагає дітям розуміти, що кожен громадянин має свою роль у побутові суспільства і повинен брати активну участь у суспільному житті. Національно-патріотичне виховання також сприяє формуванню у молодших школярів позитивного ставлення до інших народів і культур.

В основі виховання мають бути покладені принципи гуманізму, демократизму, наступності та спадкоємності поколінь, а також єдності сім'ї і школи.

Національно-патріотичне виховання молодших школярів буде ефективним, якщо:

- здійснювати його ненав'язливо;
- поступово і дозовано впливати на почуття, переконання та діяльність вихованців;
- не нав'язувати патріотичні погляди зовні, але давати зразки кращого прояву патріотичних почуттів;
- залучати до участі у виховній роботі класу;
- систематично використовувати ефективні елементи народної педагогіки, традиції національного виховання;
- проводити уроки та дискусії, що розкривають значення патріотизму, показують досягнення нашої країни [1, с. 5].

Тематика бесід, дискусій, виховних годин може бути різноманітною:

- «Моя Україна – моя Батьківщина»
- «Мова рідна, солов'їна»
- «Я люблю свою країну»
- «Подвигу жити вічно»
- «Ми – маленькі українці»
- «Я – патріот України!»
- уроки мужності з нагоди відзначення Дня збройних сил України, Дні захисника, дня Чорнобильської трагедії та інше. [3].

Національно-патріотичне виховання учнів реалізується під час навчально-виховної діяльності, позашкільної освіти, позаурочної та позакласної роботи, під час взаємодії з батьками. Воно є необхідною складовою розвитку особистості.

Висновки. Отже, даний напрямок виховання має величезне значення саме у сьогоденному часі, коли Україна знаходиться на хвилі великих змін і

викликів. Національно-патріотичне виховання молодших школярів є важливим елементом їх соціалізації. Це допомагає розвивати у молодших школярів почуття гідності, патріотизму та бажання бути активним громадянином своєї країни.

Список використаних джерел

1. Добровольська Л. Н., Чорновіл В. О. Національно-патріотичне виховання молодших школярів – пріоритетний напрям діяльності педагогів: Навчально-методичний посібник. Черкаси: Видавництво комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», 2016. 140 с.
2. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України : Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022р. №527. URL : <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2022/06/62a0421e24258666156501.pdf> (дата звернення: 18.11.2023).
3. Національно-патріотичне виховання молодших школярів. Методичні рекомендації. URL: <https://naurok.com.ua/nacionalno-patriotichne-vihovannya-molodshih-shkolyariv-57372.html> (дата звернення: 18.11.2023)
4. Педагогіка і психологія: актуальні проблеми досліджень на сучасному етапі: Матеріали міжнародної науково – практичної конференції (м. Київ, Україна, 5-6 квітня 2019 року). К.: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2019. 160 с.

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА: ЗАРУБІЖНИЙ ПОГЛЯД

Куліченко А. К.

Актуальність проблеми. Активна взаємодія між країнами та культурами вимагає посилення уваги до усвідомлення та впровадження найкращих педагогічних практик. Вивчення зарубіжного досвіду сприяє готовності педагогів до праці в різноманітних міжнародних середовищах.

Останнім часом термін «професійна компетентність педагога» став об'єктом уваги як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Ця увага особливо актуальна через зростання важливості глобальної співпраці в освітній галузі. Використання зазначеного терміну слугує основою для комплексного аналізу та кращого розуміння того, як визначення та розвиток професійної компетентності педагогів визначаються різноманітними культурними та освітніми контекстами. Дослідження зарубіжного підходу до цього питання стає необхідним для освітян, які працюють в умовах різноманітності та глобалізації освіти, і воно сприяє вдосконаленню педагогічних практик в українському контексті, враховуючи виклики у різних галузях діяльності.

Так, наприклад, М. Головань вважає, що професійна компетентність педагога є складною інтегративною системою, що має ієрархічно пов'язані функціонально-особистісні та структурно-особистісні ресурси. Ці ресурси проявляються на рівні розвитку основних (когнітивного та діяльнісного) та підтримувальних компонентів (мотиваційного, емоційно-вольового та ціннісно-рефлексивного). Така компетентність дозволяє педагогу ефективно виконувати свої посадові функції відповідно до конкретних ситуацій [1, с. 87].

В. Саюк підтримує думку про те, що поняття професійної компетентності повинно охоплювати не лише знання, вміння та навички, але й мотивацію, рефлексію та особистісний аспект. Крім того, дослідниця вбачає необхідність розширення структури компетентності, зокрема, внаслідок мотивації. Однак особистісні та рефлексивні аспекти слід розглядати взаємопов'язано, оскільки здатність до рефлексії є важливою особистісною якістю. Мотиваційна сфера, когнітивний ресурс і операційний компонент визначають особистісні риси, але це подано умовно для повнішого висвітлення елементів, що безпосередньо входять до структури професійної компетентності педагога [2, с. 57].

Якщо звернутися до зарубіжних досліджень, то професійна компетентність педагога розглядається як комплексна концепція з різними аспектами освітньої діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання про професійну компетентність педагога в різних галузях освіти аналізують Дж. Брайтекер (J. Breithecker), Г. П. Брандл-Бреденбек (H. P. Brandl-Bredenbeck), П. Гіс-Стюбер (P. Gieß-Stüber), Дж. Ломанн (J. Lohmann), Ю. Оль (U. Ohl) – фізичне виховання; П. Крішнан (P. Krishnan), П. Рамеш (P. Ramesh) – сільськогосподарська освіта; Ю. Баумерт (J. Baumert); М. Кунтер (M. Kunter) – математична освіта; Г. М. Гелету – природничі науки та ін. Ці дослідники висвітлюють специфічні вимоги та аспекти професійної компетентності в різних галузях освіти, допомагаючи розширити загальне розуміння професійних навичок і знань, що необхідні педагогам у конкретних освітніх контекстах.

Метою дослідження є аналіз зарубіжного досвіду щодо формування та розвитку професійної компетентності педагогів.

Виклад основного матеріалу. Представники індійської освіти П. Рамеш та П. Крішнан зазначають, що «педагоги повинні зосереджувати свою увагу на постійному оновленні рівні своїх знань та навичок для підвищення ефективності освітнього процесу. Багато досліджень щодо компетентності педагога зазвичай зосереджені на його роботі в аудиторії, замість того, що необхідно для цієї професії. Сфера компетентності педагога розширилась і тепер охоплює реформи в педагогічній освіті, педагогічних знаннях та інших суміжних галузях» [6, с. 356]. У цьому контексті можна визначити важливість інтеграції нових підходів у освітній процес та впровадження інновацій у педагогічну практику. Розширення професійної компетентності педагога відображає необхідність врахування новітніх тенденцій в освіті та адаптації

до викликів, які ставлять перед педагогами сучасні умови навчання та розвитку.

Професійні практики педагогів повинні бути спрямовані на використання конкретного методу викладання чи навчання для покращення їх професійної компетентності у предметній галузі та педагогічних навичок з метою підвищення інтересу здобувачів освіти до навчання та академічних досягнень [4]. Тож педагоги мають активно застосовувати конкретні методи викладання або навчання з метою поліпшення своєї професійної компетентності в конкретній предметній галузі та розвитку педагогічних навичок.

Професійна компетентність педагога – професійні знання, вміння, переконання та мотивація, є важливим показником його професійного добробуту та успіху [5].

Викладачі, які мають професійну компетентність, можуть вибирати зміст, планувати заняття, знаходити відповідні матеріали та створювати завдання різними способами для досягнення ефективності навчання. Тож професійна компетентність педагога необхідна для розвитку ефективності навчання, оскільки викладачі можуть ефективно управляти часом, який їм надано [3, с. 515].

Дослідники Ф. Лауерманн та Й. Кеніг вказують, що варто звернути увагу на два аспекти професійної компетентності педагога: загальнопедагогічні знання (як когнітивний аспект) та самоефективності (як мотиваційний аспект) [5].

Висновки. Отже, вивчення іноземного досвіду у формуванні та розвитку професійної компетентності педагога виступає ключовим етапом у вдосконаленні педагогічної діяльності в українському контексті, особливо враховуючи глобалізацію освіти та міжкультурну взаємодію. Зарубіжні дослідження визнають важливість професійної компетентності педагога як в аудиторній роботі, так і в інших сферах, таких як педагогічна освіта та педагогічні знання. Інтеграція новаторських підходів у педагогічну практику стає необхідною для відповіді на сучасні виклики.

Список використаних джерел

1. Головань М. С. Професійна компетентність викладача вищого навчального закладу. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія.* 2014. Вип. 44. Ч. 3. С. 79 – 88.

2. Саюк В. І. Професійна компетентність як основа розвитку сучасного викладача в системі післядипломної педагогічної освіти. *Нова педагогічна думка.* 2012. № 3 (71). С. 57 – 61.

3. Biora S., Arafat Y., Mulyadi M. The influence of teachers' professional competency and working discipline on teachers' performance at state elementary school. *Jurnal Penelitian Guru Indonesia.* 2021. Vol. 6. No. 2. P. 514 – 524.

4. Geletu G. M. The effects of teachers' professional and pedagogical competencies on implementing cooperative learning and enhancing students' learning engagement and outcomes in science: practices and changes. *Cogent*

Education. 2022. No. 9. DOI: 10.1080/2331186X.2022.2153434

5. Lauer mann F., König J. Teachers' professional competence and wellbeing: Understanding the links between general pedagogical knowledge, self-efficacy and burnout. *Learning and Instruction*. 2016. Vol. 45. P. 9 – 19. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2016.06.006>.

6. Ramesh P., Krishnan P. Professional competence of teachers in Indian higher agricultural education. *Current Science*. 2020. Vol. 118. No. 3. P. 356 – 361.

HARD TA SOFT SKILLS ЯК НОВА ПАРАДИГМА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Лазарєв М. І., Лазарєва Т. А.

Актуальність проблеми. Стрімкий розвиток науки, техніки і технологій, а також постійні зміни економічного ландшафту нашої країни, глобальна конкуренція, зростаюча роль мобільності визначають нові виклики і завдання для процесу формування компетентностей майбутніх фахівців. Цей динамічний процес вимагає від освітніх систем та закладів освіти вчасно адаптуватися до його темпів.

Цей сценарій обумовлює необхідність перегляду підходів до освіти та розвитку високопрофесійних кадрів. Сучасний фахівець повинен мати не тільки глибокі професійні знання, але і високий рівень адаптивності, креативності та інноваційного мислення. Стандарти освіти та освітні програми повинні акцентувати увагу на розвитку як «твердих», тобто Hard skills, так і «м'яких» навичок або Soft skills, Відповідь на ці тенденції визначить успішність освітньої системи в підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних вносити вагомий внесок у сучасний розвиток нації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування «Hard» та «Soft skills» у здобувачів освіти стало предметом відносно нових та активних досліджень серед вітчизняних та закордонних науковців. Спостереження за розвитком сучасного суспільства та його вимог до фахівців виявили потребу в комплексному підході до навчання, який включає не лише технічні аспекти, а й розвиток міжособистісних вмінь та навичок. Освітній процес традиційно акцентувався на формуванні конкретних теоретичних знань і практичних умінь, проте зростаюча складність викликів у сучасному світі вимагає врахування глибокого розуміння людського фактору в професійному розвитку. Відсутність "м'яких" навичок може обмежити успіх фахівця в його кар'єрному розвитку та спілкуванні в суспільстві.

На необхідність формування окрім «твердих» ще і «м'яких» навичок у майбутніх фахівців звернули увагу на ювілейному Всесвітньому економічному форумі «Майбутнє робочих місць» у Давосі (січень 2020 р.), на якому проголосили, що до 2025 року 50% усіх працівників потребуватимуть перекваліфікації у зв'язку із трансформацією ринку праці, широким

впровадженням цифрових технологій, збільшенням ролі інтелектуальної праці та змінами в бізнес-моделях [1]. У контексті цього форуму визначено, що крім технічних знань та навичок, які стають стандартом у сучасному світі, необхідно акцентувати увагу на розвитку так званих «м'яких» навичок.

Поняття "м'які навички" включає в себе широкий спектр особистісних, комунікаційних та міжособистісних вмінь. Серед них можна виділити комунікацію, співпрацю, творчість, критичне мислення, розв'язання проблем, лідерство та адаптивність. Ці навички виявляються важливими у контексті створення продуктивних та високофункціональних команд, спроможних адаптуватися до оточення, яке швидко змінюється.

Висловлене на форумі прогнозування про те, що до 2025 року половина всіх працівників має пройти перекваліфікацію, свідчить про необхідність надання працівникам можливостей для постійного навчання та саморозвитку. Це також вказує на те, що освіта та навчання повинні враховувати не лише технічні аспекти, але і розвивати навички, які сприяють гнучкості, творчості та ефективній взаємодії з іншими [2 – 5].

У світлі глибоких трансформацій у ринку праці, що передбачаються впровадженням штучного інтелекту, автоматизацією та іншими інноваційними технологіями, розвиток «м'яких» навичок виявляється ключовим для забезпечення успішної адаптації працівників до нових умов праці та змін у вимогах ринку.

Мета дослідження. Дослідити умови та повноту формування сучасних компетентностей у майбутніх фахівців в закладах освіти.

Виклад основного матеріалу. «Тверді» компетентності, також відомі як "Hard skills", є конкретними, вимірюваними та об'єктивно вивченими навичками, які стосуються конкретних сфер діяльності або професій. Ці компетентності визначаються конкретними знаннями та технічними вміннями, які можуть бути вивчені, вдосконалені та перевірені. Перелік таких компетентностей відображений у стандартах освіти, освітньо-професійних та освітньо-наукових програмах підготовки майбутніх фахівців.

Рівень сформованості «твердих» навичок, тобто теоретичних знань та професійних вмінь, може бути визначений різними методами, серед яких є письмові тестові завдання різних рівнів складності, усне опитування, підготовка рефератів та есе, виконання творчих робіт, практичних завдань, лабораторних робіт, реалізація навчальних проєктів, участь у Start up заходах та ін.

«М'які» компетентності, відомі також як "soft skills" виявляються у психосоціальних та міжособистісних властивостях особистості, які сприяють ефективній взаємодії та комунікації в різних сферах життя та професійній діяльності. Згідно звіту Всесвітнього економічного форуму «Future of Jobs. Report 2023» при виборі фахівців роботодавці звертають увагу на сформовані у них наступні «м'які» компетентності, а саме [2]:

- комунікаційні навички, які проявляються як здатність ефективно висловлювати думки, слухати інших та взаємодіяти з різними аудиторіями;

- лідерські навички, як здатність мотивувати, керувати групою та досягати поставлених цілей;
- творче мислення, яке проявляється як здатність до генерації нових ідей та креативного підходу до вирішення проблем;
- критичне мислення, як здатність аналізувати інформацію, ставити критичні питання та приймати об'єктивні рішення;
- емпатія - здатність розуміти та відчувати емоції інших, виявляти співчуття та адаптувати свою поведінку.
- співпраця та командна робота, що реалізується через здатність ефективно співпрацювати в групі, вирішувати конфлікти та досягати спільних цілей;
- управління часом, як здатність планувати та організовувати свій час для досягнення результатів;
- адаптивність, як здатність швидко адаптуватися до нових умов, змін та виявлення гнучкості у вирішенні завдань;
- самоменеджмент, як здатність ефективно управляти власними емоціями, встановлювати цілі та зберігати мотивацію.

Такі навички є ключовими для розвитку ефективних взаємовідносин, як у професійному, так і в особистому житті, і важливі для досягнення успіху в різних сферах діяльності. «М'які» компетентності можна розвивати і покращувати протягом всього життя через навчання, практику та особистий розвиток.

Міністерство освіти та науки України протягом останніх років приділяло особливу увагу реформуванню та перегляду системи підготовки фахівців з метою відповідності вимогам сучасного ринку праці та забезпечення конкурентоспроможності українських випускників.

Одним із ключових напрямів реформи було впровадження та підтримка STEM-освіти для забезпечення високоякісної технічної освіти. Це сучасний підхід до навчання, який сприяє інтеграції наукових, технічних, інженерних та математичних дисциплін. Його реалізація сприяє розвитку "твердих" навичок, що є ключовими для сучасної технологічної економіки.

Наступним кроком реалізації реформи стає модернізація стандартів освіти, освітніх навчальних програм з урахуванням новітніх технологій, вимог ринку праці та міжнародних стандартів, впровадження інтердисциплінарних підходів для забезпечення комплексної підготовки студентів. В таких нормативних документах більшої уваги приділено формуванню твердих навичок. Недостатньої уваги приділено розвитку м'яких навичок, відсутня чітка структура дисциплін та система їх формування, недостатньо враховано створення індивідуальної траєкторії розвитку майбутнього фахівця, не запропоновано методики діагностики рівнів сформованості м'яких навичок.

Швидкий розвиток технологій і зміна економічних умов ставлять під сумнів актуальність багатьох навчальних програм, які можуть залишатися незмінними протягом десятиліть. Стандарти вищої освіти не завжди здатні швидко адаптуватися до нових викликів, технологій та потреб суспільства.

Для підготовки сучасного фахівця до викликів суспільства, що стрімко розвивається, важливо забезпечити баланс між розвитком твердих та м'яких навичок у стандартах освіти, забезпечувати формування актуальних компетентностей майбутніх фахівців.

Суттєвим досягненням освітньої реформи є розвиток програм дистанційної та онлайн-освіти, яке виявилось критично важливим у контексті глобальних викликів, зокрема пандемії COVID-19. Загострення ситуації, пов'язане з пандемією, перехід країни до умов військового часу призвело до закриття навчальних закладів. Дистанційна та онлайн-освіта стала необхідною альтернативою для забезпечення неперервного навчання під час кризи. Завдяки розвитку технологій з'являються нові методи навчання, такі як віртуальні лабораторії, відкриті курси, віддалені проєкти та інтерактивні заняття, які зробили навчання більш захопливим та ефективним. Розвиток програм дистанційної та онлайн-освіти став важливим відгуком на виклики сучасного світу, забезпечуючи гнучкість, доступність та технологічний прогрес у сфері освіти.

Позитивним надбанням вітчизняної системи освіти є створення умов для стимулювання дослідницької активності здобувачів, сприяння розвитку наукової діяльності студентів, впровадження студентських дослідницьких проєктів та підтримка молодих науковців. Це допомагає формувати навички дослідження та розвивати творчий підхід до вирішення проблем, критично мислити, аналізувати, організовувати та планувати свою діяльність,

Також значної уваги приділяється розширенню міжнародної співпраці між закладами освіти та мобільності студентів й викладачів. Це сприяє розвитку різноманітних навичок, які стають важливими для особистого та професійного росту учасників мобільного процесу, серед яких є формування міжкультурної, соціальної компетентностей, розумінню різноманітності, поваги до інших поглядів та вмінню пристосовуватися до різних соціокультурних контекстів. Важливою складовою глобальної комунікації в сучасному світі є формування мовних навичок. Викладачі та студенти, що беруть участь в мобільності, навчаються спілкуватися на іноземних мовах та вдосконалюють свої мовні навички.

Зміна місця навчання часто вимагає адаптації до нових умов і гнучкості в різних аспектах життя та навчання. Це розвиває навички адаптабельності та відкриття до нових ідей, самостійності та самоорганізації, управління власним часом та ресурсами, формує професійні знання та навички, сприяє отриманню нового досвіду навчання.

Побудові індивідуальної траєкторії розвитку здобувачів освіти, підвищенню кваліфікації викладачів сприяє поява нових освітніх платформ та сервісів дистанційного навчання: Дія. Освіта, Prometheus, EdEra (Education Era), Future Learn, Emeritus, Codecademy, Stanford Open Edx, Udemy, Canvas Network та інші. Такі платформи та сервіси надають доступ до курсів, спеціалізованих в певних галузях. Якісні відео-лекції та навчальні матеріали допомагають у розумінні складних концепцій. Деякі платформи пропонують можливості для виконання віртуальних лабораторних робіт або участі в

реальних проектах, що дозволяє отримати практичний досвід. Можливість самостійно вибирати графік навчання допомагає розвивати навички самоорганізації та управління часом, робить їх доступними для глобальної аудиторії, розвивати свої навички в зручний час. Платформи реагують на швидкі зміни у світі та галузях, надаючи актуальні та сучасні матеріали. Освітні платформи дистанційного навчання стають важливим інструментом у формуванні різних навичок, роблячи навчання більш доступним, гнучким та інтерактивним.

Висновки. Набуття як твердих або Hard Skills, так і м'яких навичок або Soft Skills в сучасному освітньому контексті визначається необхідністю гармонійного розвитку особистості та її успішної інтеграції в суспільство. Відмічається, що традиційні тверді навички є необхідним елементом базової освіти, однак, без врахування розвитку м'яких навичок, стають менш ефективними у вирішенні сучасних завдань.

М'які навички, такі як комунікація, критичне мислення, творчість та спроможність працювати в команді, стають ключовими у формуванні конкурентоспроможної особистості. Їхнє використання доповнює та розширює можливості здобувачів освіти, готуючи їх до викликів сучасного ринку праці.

Отже, сучасна парадигма формування компетентностей у здобувачів освіти передбачає баланс між твердими та м'якими навичками. Інтеграція цих елементів стає основою високоякісного освітнього процесу, сприяючи розвитку гнучкості, адаптабельності та готовності до постійного самовдосконалення у випускників.

Список використаних джерел

1. These are the top 10 job skills of tomorrow – and how long it takes to learn them. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2020/10/top-10-work-skills-of-tomorrowhow-long-it-takes-to-learn-them/>
2. WEF (2020). 15 skills LinkedIn say will help you get hired in 2020 - and where to learn them. <https://www.weforum.org/agenda/2020/09/linkedin-online-elearning-skills-jobs-hiring>
3. WEF (2023). Future of Jobs Report 2023. Insight report, May 2023. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2023.pdf
4. Coursera (2020). Coursera 2020 Impact Report Serving the world through learning. URL: <https://about.coursera.org/press/wp-content/uploads/2020/09/Coursera-Impact-Report-2020.pdf>
5. Doyle, A. (2019). What Are Soft Skills? URL: <https://www.thebalancecareers.com/what-are-soft-skills>

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПОБУДОВИ ЦІЛІСНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Лебедик Л. В.

Актуальність проблеми пошуку методологічних засад побудови цілісної технології підготовки педагогів закладів позашкільної освіти є очевидною. Особистісний і фаховий розвиток педагога закладу позашкільної освіти в умовах інноваційних змін у позашкільній освіті зумовлює низку актуальних проблем педагогіки позашкільної освіти, які потребують негайного наукового обґрунтування, серед яких – вимірювання рівнів особистісного і фахового розвитку педагога закладу позашкільної освіти. Ця проблема стає ще актуальнішою, адже у сучасних умовах відчувається гостра недостатність її на практиці.

Важливим є визначення показників особистісного і фахового розвитку педагога закладу позашкільної освіти, його сутнісних характеристик для побудови цілісної й системної технології підготовки педагогів закладів позашкільної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що дослідження технологій підготовки майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти в умовах магістратури можуть базуватися на філософських, методологічних працях С. Гончаренка, Р. Гуревича, І. Зязюна, В. Кременя та ін., працях з дидактики професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема, із застосування методики «кейс-методу» (С. Ковальова [1]), педагогічного партнерства (В. Ковальчук [2]), ситуаційного навчання (І. Осадченко [3]), сучасних технологій навчання (В. Стрельніков [4–15; 24–25; 28] та ін.), освітнього партнерства (О. Тадеуш [16]), формування культури миру і толерантності (І. Трубавіна [17]) та ін. Однак, слабо дослідженими є методологічні засади побудови цілісної технології підготовки педагогів закладів позашкільної освіти, вивчення яких нами вже розпочато [18–28].

Мета дослідження – з'ясування методологічних засад побудови цілісної технології підготовки педагогів закладів позашкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Для визначення методологічних засад побудови цілісної технології підготовки педагогів закладів позашкільної освіти, зокрема, рівнів особистісного і фахового розвитку педагога закладу позашкільної освіти нами виділено показники: а) теоретичні знання для педагога, практичні вміння; б) спеціальні знання для роботи в закладі позашкільної освіти; в) організаторські вміння; г) комунікативні вміння; д) професійно важливі якості особистості педагога позашкільного закладу.

На основі означених показників особистісного і фахового розвитку педагога закладу позашкільної освіти виділено чотири рівні їх прояву та ознаки володіння кожним із них. Так, рівні теоретичних знань і практичних умінь такі: 1) поверхові знання і вміння; 2) знання неповні, але є розуміння алгоритмів діяльності педагога закладу позашкільної освіти; 3) повне й правильне відтворення знань, доцільне їх застосування; 4) створення

суб'єктивно нових знань.

Для виокремлення й опису рівнів особистісного і фахового розвитку педагога закладу позашкільної освіти ми, спираючись на теоретичні напрацювання [4–15; 18–28 та ін.], виділили чотири рівні означеного розвитку: а) перший рівень – початковий чи низький; б) другий рівень – репродуктивний чи середній; в) третій рівень – активний чи достатній; г) четвертий рівень – творчий чи високий рівень педагога позашкільля.

Перший, початковий (рівень інформованості), низький рівень особистісного і фахового розвитку педагога закладу позашкільної освіти характеризується такими показниками: а) знання гурткової роботи у закладі позашкільної освіти, психології, методики позашкільної освіти недостатні; б) знання основ гурткової роботи у закладі позашкільної освіти обмежуються загальним теоретичним уявленням, мають поверховий ситуативний характер; в) потреба застосування знань у цих педагогів теж має ситуативний характер.

Другий, репродуктивний, середній рівень особистісного і фахового розвитку педагогів закладів позашкільної освіти характеризують такі показники: а) знання гурткової роботи у закладі позашкільної освіти, психології, методики гурткової роботи у закладі позашкільної освіти мають середній рівень сформованості; б) знання доповнені знанням алгоритмів гурткової роботи у закладі позашкільної освіти; в) педагог закладу позашкільної освіти усвідомлює значимість своєї фахової підготовки для якісної гурткової роботи у закладі позашкільної освіти, має знання її основ і проявляє до них інтерес.

Третій, активний, або достатній, рівень особистісного і фахового розвитку педагога закладу позашкільної освіти характеризується: а) знаннями педагогіки закладу позашкільної освіти, психології, методики гурткової роботи у закладі позашкільної освіти, які мають відносно високий рівень сформованості; б) уміння відносно високого рівня сформованості, професійно значимі особистісні характеристики педагога закладу позашкільної освіти достатні за всіма означеними показниками; в) прагне до самоактуалізації й самореалізації у гуртковій роботі у закладі позашкільної освіти.

Четвертий, творчий (високий) рівень особистісного і фахового розвитку педагога закладу позашкільної освіти, який започатковує майстерність, характеризують: а) високі показники; б) властива адекватна самооцінка; в) спрямованість на розвивальний творчий характер гурткової роботи у закладі позашкільної освіти.

Висновки: виділення означених показників і рівнів особистісного і фахового розвитку педагога закладу позашкільної освіти дасть можливість: а) діагностувати рівень розвитку педагога як професіонала в цілому; б) діагностувати окремі його компоненти; в) на означеній основі будувати цілісну технологію підготовки педагогів закладів позашкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Ковальова С. М. Застосування методики «кейс-методу» у професійній підготовці майбутніх учителів у Великій Британії : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 259 с.
2. Ковальчук В. А. Педагогічне партнерство як основа розвитку сучасної системи освіти та інституту сім'ї. *Теоретико-практичні засади партнерської взаємодії соціономічної та освітньої сфер*: зб. наук. праць за матер. міжрегіонального науково-методичного онлайн-семінару (Хмельницький, 26 квіт. 2022 р.) / за ред. Л. О. Данильчук. Хмельницький : 2022. 224 с. С. 89–93.
3. Осадченко І. І. Теорія і практика ситуаційного навчання у підготовці майбутніх учителів початкової школи : монографія. Умань : Жовтий О. О., 2011. 414 с.
4. Стрельников В. Ю. Забезпечення якості підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти. *Підвищення якості національної освіти у контексті викликів сьогодення* : матеріали Регіон. наук.-практ. конф. (26 трав. 2022 р., м. Харків) / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : ФОП Петров В. В., 2022. 349 с. С. 260–263.
5. Стрельников В. Ю. Інноваційні технології навчання. Методичний посібник. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2004. 31 с.
6. Стрельников В. Ю. Інтенсивне кооперативне навчання майбутніх фахівців. *Якість вищої освіти : чинники формування конкурентоспроможності випускників* : матеріали XXXIX Міжнар. наук.-метод. конф. (м. Полтава, 23–24 січ. 2014 р.) : у 2 ч. Полтава : ПУЕТ, 2014. Ч. 1. С. 210–212.
7. Стрельников В. Ю. Можливості використання кейс-методу у вищій школі. *Матеріали XXVI наук.-метод. конф., присвяченої 10-й річниці незалежності України «Нові технології навчання та покращення якості підготовки фахівців з вищою освітою»*, 21–23 берез. 2001 р. Полтава : ПКІ, 2001. 404 с. С. 281–284.
8. Стрельников В. Ю. Можливості кооперативного навчання для формування й розвитку громадянської культури молоді. *Формування громадянської культури в Новій українській школі: традиційні та інноваційні практики* : збірник матеріалів конф. / За заг. ред. Г. Л. Єфремової, С. М. Луценко, Л. П. Івашини. РВВ СОІППО, Суми, 2020. С. 174–179.
9. Стрельников В. Ю. Педагогічна діагностика як інструмент управління якістю навчального процесу в закладах освіти територіальних громад. *Проблеми, досвід та вдосконалення методичної роботи у закладах освіти* : матеріали Усеукр. наук.-практ. конф. (24 листоп. 2021 р., м. Харків) / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : ФОП Петров В. В., 2021. 455 с. С. 387–394.

10. Стрельніков В. Ю. Педагогічні основи забезпечення особистісного і професійного розвитку студентів засобами інноваційних технологій навчання : монографія. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2002. Кн. 1. 295 с. Кн. 2. 230 с.
11. Стрельніков В. Ю. Проектування професійно-орієнтованої дидактичної системи підготовки бакалаврів економіки : монографія. Полтава : РВЦ ПУСКУ, 2006. 375 с.
12. Стрельніков В. Складники особистісно-професійної компетентності викладача закладу післядипломної освіти. *Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти* : зб. наук. пр. II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (23 трав. 2019 р., Суми). Суми: КЗ СОІШПО, 2019.
13. Стрельніков В. Ю. Техніки нейролінгвістичного програмування для створення кооперативних взаємин зі студентами. *Превентивна безпека людини в сучасних умовах* : матеріали Міжвузівського круглого столу, присвяченого Всесвітньому дню охорони праці (м. Полтава, 28 квіт. 2017 р.). Полтава : ПУЕТ, 2017. С. 26–28.
14. Стрельніков В. Ю. Технології «діадної взаємодії» та ситуаційного навчання студентів. *Педагогічні науки*. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2018. Вип. 71. С. 34–38.
15. Стрельніков В. Ю. Формування колективного суб'єкта у інтенсивному кооперативному навчанні майбутніх економістів. *Науковий вісник ПУЕТ. Серія : Економічні науки*. 2012. № 6 (51). С. 200–205.
16. Тадеуш О. М. Освітнє партнерство у просторі вищої школи: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2020. № 33 (1). С. 57–69.
17. Трубавіна І. М. Шляхи формування культури миру і толерантності у дітей в закладах загальної середньої освіти в умовах військового конфлікту в Україні. *Духовно-інтелектуальне виховання і навчання молоді в XXI столітті* : міжнар. кол. монографія / Всесвіт. наук. ноосферно-онтолог. тов-во, Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, Асоц. рос. вчених штату Масачусетс та ін. ; за заг. ред. В. П. Бабича, Л. С. Рибалко. Харків : ВННОТ, 2019. С. 352–355.
18. Лебедик Л. В. Використання сучасних моделей навчання у контексті менеджменту професійної підготовки вчителів природничо-математичних спеціальностей. *Освіта. Інноватика. Практика* : науковий журнал. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018. Вип. 1 (4). С. 21–27.
19. Лебедик Л. В. Дидактичні принципи формування ІКТ-компетентностей майбутніх учителів математики у процесі фахової підготовки. *Фізико-математична освіта* : науковий журнал. 2017. Вип. 3(13). С. 215–219.
20. Лебедик Л. В. Забезпечення якості підготовки і підвищення кваліфікації педагогів закладів позашкільної освіти. *Підвищення якості національної освіти у контексті викликів сьогодення* : матеріали Регіон. наук.-практ. конф. (26 трав. 2022 р., м. Харків) / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-

педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : ФОП Петров В. В., 2022. 349 с. С. 168–171.

21. Лебедик Л. В. Інноваційні модульні технології формування й розвитку громадянської культури в умовах нової української школи. *Формування громадянської культури в новій українській школі: традиційні та інноваційні практики* : зб. наук. ст. / За заг. ред. Г. Л. Єфремової, С. М. Луценко. Суми, 2022. URL: <https://cutt.ly/wJ9OZAJ>

22. Лебедик Л. В. Модульний підхід у підготовці викладачів вищої школи до проектування дидактичних систем в умовах магістратури. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: «Педагогічні науки»*. м. Старобільськ. № 6 (303) жовт. 2016. Ч. II. С. 52–60.

23. Лебедик Л. В. Підготовка керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти. *Проектування розвитку та психолого-педагогічного супроводу обдарованої особистості в умовах воєнного стану* : матеріали наук.-практ. онлайн-конф. (Київ, 23–25 черв. 2022 р.). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2022. 368 с. С. 149–157.

24. Лебедик Л., Стрельников В. Інтерактивні технології навчання майбутніх фахівців у сфері соціальної роботи. *Імідж сучасного педагога*. 2020. № 4 (193). С. 49–53. URL : http://isp.poipro.pl.ua/article/view/212383/pdf_76

25. Лебедик Л. В., Стрельников В. Ю., Стрельников М. В. Сучасні технології навчання і методики викладання дисциплін: Навчально-методичний посібник для слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти. Полтава : АСМІ, 2020. 303 с.

26. Лебедик Л. В. Технології підготовки майбутніх фахівців-педагогів системи професійної та технологічної освіти до роботи в закладах позашкільної освіти. *Науково-дослідна робота в системі підготовки фахівців-педагогів у природничій, технологічній і комп'ютерній галузях*: матеріали ІХ Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. (21-22 верес. 2023 р.). Запоріжжя: БДПУ, 2023. 192 с. С. 98–100.

27. Лебедик Л. В. Управління якістю здоров'язбережувального середовища в закладах освіти територіальних громад. *Проблеми, досвід та вдосконалення методичної роботи у закладах освіти* : матеріали Усеукр. наук.-практ. конф. (24 листоп. 2021 р., м. Харків) / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : ФОП Петров В. В., 2021. 455 с. С. 274–280.

28. Lesya Lebedyk, Viktor Strelnikov. Educational space of continuous education of teachers: a facilitating approach. *Educational space: post-non-classical perspectives* / Eds. Dimitrina Kamenova, Svitlana Arkhypova. Varna: Varna university of management, 2023. 261 p. P. 128–157.

ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СИЛОВОГО ВИДУ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ – КРОСФІТ ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Лесніков Ю. Г., Школа О. М., Фоменко О. В.

Актуальність проблеми. На сьогоднішній день рівень здоров'я фізичної підготовленості студентської молоді, на жаль, знаходиться на низькому рівні. Саме в цей період часу суспільство, особливо студентська молодь, потребує більшої уваги до занять руховою активністю. Тому, попри це, необхідно розглянути цю проблему у більш широкому аспекті. Людина повинна прагнути до самовдосконалення у багатьох напрямках рухової діяльності та в силових технологіях спорту. Студентська молодь потребує значно ретельнішого нагляду над впровадженням новітніх технологій у систему фізичного виховання з фітнесу. Відповідно до цього, пошук ефективних форм та змісту фізичного виховання у закладах вищої освіти, які б сприяли підвищенню рухової активності, поліпшенню ефективності фізичної підготовленості та інтересу студентів до занять з провідним напрямом удосконалення системи фізичного виховання. На думку багатьох авторів одним із сучасних і перспективних форм організації фізичного виховання у ЗВО є система тренувань за програмою CrossFit [2; 4].

Цей універсальний вид рухової активності на сучасному етапі, який стрімко набуває популяризації у нашій країні. Ця система тренувань викликає жваві суперечності серед експертів фітнесу, лікарів, тренерів та спортсменів-професіоналів [3]. CrossFit – це система тренувань, яка відрізняється високим рівнем інтенсивності та постійною зміною вправ. Кросфіт є комбінованим виконанням вправ з елементами важкої та легкої атлетики, пауерліфтингу, бодібілдингу, фітнесу, класичної гімнастики та гирьового спорту. Головна мета цих занять – покращити фізичну форму, поліпшити роботу серцево-судинної і дихальної системи та навчити швидко адаптувати організм до змін навантаження [7]. Експерти описують кросфіт як систему підготовки, що розвиває усі фізичні якості атлета. Тому під час занять за цією програмою тренувань повинні опрацьовуватися такі фізичні здібності як: силу, витривалість, координацію, спритність та гнучкість, особливо це необхідно впровадити у систему фізичного виховання для студентів закладів вищої освіти. Саме інтенсивністю тренування та значними навантаженнями за короткий проміжок часу спричинено дискусію щодо користі та шкоди кросфіту для здоров'я студентів у галузі фізичного виховання. Кросфіт є доволі змагальним напрямком у силовому спрямуванні. Кросфіт є високоінтенсивним інтервальним тренуванням. Одна з особливостей цієї методики – це різноманітність, доступність та універсальність вправ більш силового характеру. За допомогою цих переваг CrossFit дозволяє надати велику значимість та сутність у систему фізичного виховання для студентської молоді. Тому тематика розгляду силового виду фітнесу – кросфіт

є вкрай актуальною тенденцією для впровадження сучасного силового виду рухової активності у систему фізичного виховання для студентів ЗВО, що потребує подальшого дослідження у розробці методичних підходів до його застосування [8].

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

На цьому сучасному етапі фізична культура є найголовнішим фактором у формуванні, зміцненні та збереженні здоров'я студентської молоді, забезпечення високої роботоздатності і успішності навчання. За даними М. М. Булатової, О. Т. Литвина (2014); Т. Ю. Круцевич (2016); Н. В. Москаленко (2017) діюча система фізичного виховання в закладах вищої освіти ні в кількісному відношенні, ні за якісними показниками не дозволяє досягти поставленої мети збереження і зміцнення здоров'я населення, не відповідає потребам сучасного суспільства, що не могло не стати одним із чинників погіршення стану здоров'я й фізичної підготовленості населення України і перш за все молоді [1].

На думку Томашук О. Г., Сенько В. І. (2019) підвищення ефективності фізичного виховання студентів вимагає рішення ряду наукових проблем, пов'язаних з дослідженням і науковим обґрунтуванням більш раціональних форм, засобів і методів оптимізації їхнього стану здоров'я, фізичної працездатності [5]. Цьому питанню присвятили свої дослідження багато вчених: Л. В. Волков, Т. Ю. Круцевич, О. С. Куц, Б. М. Шиян, Т. В. Петровська, Н. В. Москаленко, В. В. Веселова та інші.

Мета дослідження. На основі наявного аналізу розробити комплексну програму з кросфіту, з використанням силових технологій для студентів закладів вищої освіти у системі фізичного виховання для поліпшення загального стану здоров'я та підвищення фізичної, технічної та психологічної підготовленості.

Виклад основного матеріалу. Систематичні заняття фізичними вправами підвищують нервово-психічну стійкість до емоційних стресів, підтримують розумову працездатність, сприяють підвищенню успішності студентів, недостатній інтерес та мотивація до занять з фізичного виховання; підтвердили необхідність оптимізації традиційної форми фізичної культури і впровадження інноваційних фізкультурно-оздоровчих технологій у процес фізичного виховання студентів. Головна мета фізичного виховання полягає у зміцненні здоров'я, підвищенні рівня професійної, фізичної і психологічної підготовленості та стійкості організму до різних змін довкілля; у формуванні професійно-прикладних навичок та вмій; вихованні соціальної активності; поглибленні теоретично-методичних знань з фізичного виховання і суміжних наук, що мають професійно-прикладне значення.

Розроблена експериментальна програма проведення занять у системі фізичного виховання із застосуванням засобів кросфіт була включена до навчально-тренувального процесу зі студентами, відповідаючи щодо принципам навчання і виховання: системності – єдність всіх сторін підготовки; поступовості – поступовість навчання матеріалу, підвищення навантажень; варіативності – доступність і індивідуалізація програмного

матеріалу; циклічності; свідомості; активності; міцності.

Система кросфіт спрямована на всебічний розвиток фізичних якостей і функціональних можливостей організму: серцево-судинної системи (розвиток аеробних та анаеробних можливостей організму), загальної і спеціальної силової витривалості, гнучкості, швидко-силових якостей, координаційних здібностей [3].

Кросфіт-тренування, які ми використовували під час занять у процесі фізичного виховання будувалися за трьома варіантами підбору навантажень.

1. Вправи виконуються без урахування часу.
2. Виконання вправ за якнайменший проміжок часу.
3. Виконання найбільшої кількості разів за певний мінімальний час.

Навантаження дозується з урахуванням вибраних вправ і їх послідовності в певній частині заняття: в підготовчій і заключній частині менше, ніж в основній. Чим більше вправ, тим менша кількість разів їх виконання і, навпаки, менше вправ - більша кількість разів виконання [6].

При побудові навчально-тренувальних занять нами використовувалися наступні положення.

1. Використання під час кожного заняття засобів кросфіт на розвиток фізичних якостей.

2. Відповідність засобів кросфіт рівню фізичної підготовленості студентів.

3. Поступове збільшення навантаження з урахуванням функціональних змін та розвитку фізичних якостей.

4. Використання вправ кросфіт відповідно до рухових умінь та навичок студентів.

5. Переважне використання засобів швидко-силової спрямованості, що є необхідною умовою для подальшого збільшення вибухової сили при виконанні змагальних вправ.

6. Використання якомога більшого арсеналу вправ системи кросфіт для більшої ефективності щодо покращення технічної підготовленості.

7. Використання засобів кросфіт в різних частинах заняття із застосуванням різних методів фізичного виховання.

8. Чергування вправ в залежності від роботи певних м'язових груп.

Усі засоби кросфіт, які ми використовували на заняттях, в залежності від структури їх виконання були нами розділені на чотири види:

1. Вправи з підтягуваннями та різні види тяги.

2. Вправи з відтисканням від підлоги та різні жими.

3. Вправи, які спрямовані на розвиток м'язів ніг: стрибки, присідання, випади і ін.

4. Вправи на кардіо: біг, велотренажер, стрибки через скакалку та ін.

Ефективність подальшої розробленої програми визначатиметься за змінами рівня розвитку фізичних якостей, техніки виконання основних кидків та показників здоров'я.

Висновки. Отже, заняття, які будуть проводитися у системі фізичного виховання, вони повинні бути високоінтенсивними та

багатофункціональними, тобто одне заняття повинно включати фізичні вправи на розвиток декількох фізичних якостей або заняття повинно бути побудоване таким чином, щоб послідовно здійснювався вплив на різні сторони підготовленості студентів. При вивченні доскональних прийомів студентам потрібно змінювати просторово-часові, силові характеристики прийому, що можливо з використанням засобів кросфіту, і постійно розширювати умови складності збиваючих факторів.

Список використаних джерел

1. Круцевич Т. Ю. Сучасні тенденції щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах. *Спортивний вісник Придніпров'я*, 2016. №3 С. 109-114.
2. Лоза Т., Єременко Н. Кросфіт в основі фізичного виховання студентів ВНЗ. *Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту різних груп населення* : матеріали XVII Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених. Т. 1. Суми, 2017. С. 86–89.
3. Слюсаренко В. В. Використання елементів тренувань з програми кросфіту на уроках фізкультури в загальноосвітній школі. *Методичний посібник*. Вінниця, 2017. 49 с.
4. Степанова І. В. Організаційно-методичні засади рекреаційно-оздоровчої рухової активності різних груп населення: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закладів]. Дніпро: Інновація, 2016. 194 с.
5. Томащук О. Г., Сенько В. І. Організація фізичного виховання студентів закладів вищої освіти у сучасних умовах. Режим доступу: <http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/46-shistnadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/357-organizatsiya-fizichnogo-vikhovannya-studentiv-zakladiv-vishchoji-osviti-u-suchasnikh-umovakh>.
6. Федечко О., Сіренко Р. Застосування засобів системи CrossFit у фізичному вихованні студентів. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації* : зб. наук. праць гол. ред. В. М. Костюкевич. 2016. С.190-194.
7. V. Zhamardiy, O. Shkola, O. Otravenko, O. Momot, M. Andreieva, O. Andrieieva, V. Mudryk, V. Slusarev, H. Broslavska, G. Putiatina (2021). Dynamics of the Functional State of Students in the Process of Powerlifting in Higher Education. *International Journal of Applied Exercise Physiology*. www.ijaep.com VOL. 9 (10). 24-35.
8. CrossFit [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://crossfit.com>.

СЕЕН ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Лещенко Є. В.

Для сучасного суспільства якість освіти є найважливішим фактором сталого розвитку країни, а компетентність і професіоналізм педагогічних

працівників мають вирішальне значення для удосконалення освітньої системи.

Основним завданням сучасної системи освіти є перехід до концепції безперервної освіти, не менш важливим постає формування нової інформаційної культури та інформаційно-комунікаційної компетентності особистості педагогічного працівника, що є необхідною умовою успішної роботи у сфері освітніх послуг. Сучасний педагог має постійно працювати над собою, швидко вчитися, освоювати нові технології, реагувати на зміни, які стосуються швидкоплинних вимог суспільства. Крім того, мати мотивацію, компетентність, креативність, гнучкість мислення, відповідальність за результати власної діяльності та здатність до саморозвитку. Тому сьогодні є дуже актуальною темою підвищення професійної компетентності педагогів та їх відкритість до змін.

Провідні вчені сучасності з питань освіти Н. Бібік та І. Зязюн розглядають педагогічну діяльність, як постійний творчий процес розвитку особистих якостей вчителя і його професійних умінь. [1,2]

Програма з соціально-емоційного та етичного навчання (англійською SEE Learning) уже апробована в США, країнах Європи та Індії. Старт впровадження цієї програми відбувся і в Україні на V (не)конференції спільноти відповідального вчителства EdCamp Ukraine в Харкові.

Система соціально-емоційного та етичного навчання, на думку Олександра Елькіна, дає можливість виховувати позитивні особисті якості системно на державному рівні. Для розробки СЕЕ-навчання об'єдналися науковці провідних країн світу за сприяння Нобелівського лауреата миру Далай-лами. Останні десятиліття духовний лідер тибетців активно підтримує освітні програми, бо переконаний: саме освіта – запорука миру й гармонії в світі [3].

За слова засновника руху EdCamp Ukraine Олександра Елькіна, СЕЕ-навчання базується на вихованні трьох навичок. По-перше, це усвідомленість, добре розуміння себе і намагання зрозуміти іншу людину. По-друге, співчуття, вміння виявляти емпатію не лише до рідних людей, а й до тих, хто має інакші погляди, ніж ти: вміння бути толерантними. І по-третє – це залученість, розуміння того, що кожен і кожна можуть зіграти роль у життєвих процесах, змінити світ на краще [4].

Керівник міжнародних програм в Університеті Еморі Тсондю Самфел впевнений, що SEE Learning підвищує рівень толерантності в суспільстві. В більшості випадків насилля, булінг виникають через те, що людина не вміє зрозуміти себе, не розбирається в причинах та механізмах виникнення своїх емоцій, каже науковець. Уроки системи СЕЕ-навчання допомагають дітям зазирнути в себе та усвідомити свої емоції, зрозуміти цінність доброти й усвідомити, яке задоволення люди отримують від творення добрих справ.

Професійний тренер, медіатор, викладач і фасилітатор, голова ГО «Інститут миру і порозуміння», яку зокрема підтримує GIZ в Україні, Роман Коваль та його колеги вже вчать дітей бути посередниками у розв'язанні конфліктів, створили про це підручники. З конфліктами діти розбираються

набагато краще, швидше та простіше. Вони говорять однією мовою і розуміють одне одного. Дорослі часто не довіряють дітям, думають, у них не вистачить розуму, можливостей, нав'язують «правильне» рішення. А роль педагога в тому, щоб створити безпечний простір для дітей, в якому вони себе будуть відчувати максимально в безпеці.

Нова методика соціально-емоційного та етичного навчання дуже ефективна для розвитку в школярів та школярок «м'яких навичок», таких як: креативність, вміння працювати в команді, долати конфлікти та комунікувати. Ця методика заслуговує на увагу вчительства та суспільства, бо має великий прогрес та може змінити майбутнє.

Реформа освіти і впровадження різноманітних новітніх проєктів та програм, наприклад таких як СЕЕН, вимагає не лише зміни в самій освіті, але й зміни головного рушія покращень в освіті – самого вчителя. Адже саме від нього залежить, чи зацікавлена дитина у навчанні і те на скільки добре вона може себе почувати у стінах школи та за її межами.

Сучасний педагог не залишається осторонь нових підходів і технологій, постійно самовдосконалюється та розвивається. Це, по-перше, партнер дитини й батьків, який допомагає учню навчитися тому, що допоможе почуватися вільно й щасливо у дорослому житті. По-друге, друг, який підтримує і допомагає, тьютор, що володіє інструментами коучингу, вміє налагодити контакти в групі як справжній фасилітатор, та використовує новаторські практики.

На секційному засіданні «Неперервний розвиток і саморозвиток особистості сучасного вчителя» у межах Звітної науково-практичної конференції ІПОД НАПН України [5] було визначено портрет сучасного педагога, який має бути, творчим, активним, наділеним високим ступенем адаптивності до нових умов; основні якості педагога – воля, інтелект, емпатія, високий рівень педагогічної майстерності. Зважаючи на сучасні реалії, педагог має бути мобільний, толерантний, комунікабельний, відповідальний, здатний до партнерської взаємодії, ціннісно зорієнтований, наділений якостями полікультурно компетентної особистості.

Найголовніше – це відносини, які панують між учителем і учнем, вчителями та учнями. Без системних горизонтальних взаємин і діалогу нічого не спрацює. Педагог розуміє, що дитина чогось не знає чи не вміє, але це не робить її гіршою. Навпаки, задача викладача зробити так, щоб дитина стала значно впевненіша в собі, мала відчуття власної гідності, вміла висловлювати свою точку зору.

Вміння долати труднощі, знаходити рішення, ставити цілі та докладати зусиль для їх досягнення, наполегливість, комунікативні навички повинні обов'язково бути присутні у педагога. Соціально-емоційне та етичне навчання є одним із дуже вдалих способів підвищення кваліфікації педагогічного працівника, спрямоване на виховання та вдосконалення вище перерахованих компетентностей педагога.

Педагогічний працівник може володіти найрізноманітнішими навичками, але насамперед має бути особистістю. Має бути учнем. Адже

розвиток – це найбільший дар для кожного. Інвестуючи в кращу версію себе, ми зможемо приносити користь іншим. Педагог має вміти мотивувати учнів: до розвитку, до знання предмета, до пізнання світу, до пізнання самих себе і свого емоційного стану. Це можна зробити лише тоді, коли ти відданий своєму ділу і відкритий до світу. Тим паче, якщо йде мова про педагога, який впроваджує соціально-емоційне та етичне навчання.

Список використаних джерел

1. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність : підручник / за ред. І. А. Зязюна. Вища школа, 2017. С. 16-23.
2. Баркасі В. В. Формування професійної компетентності в майбутніх вчителів іноземних мов : дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Південноукраїнський державний педагогічний ун-т ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2018. 210 с
3. Тимченко М. Емпати та творці. День. 2019. 19 вер. (№170). С. 8.
4. Зростаємо разом з EdCamp'ом. Як провести освітню (не)конференцію для своєї громади / О. Елькін; упорядн.: О. Масалітіна, І. Міньковська. Київ : «Вид. група «Шкільний світ», 2018. 112 с.
5. СЕКЦІЙНЕ ЗАСІДАННЯ «НЕПЕРЕРВНИЙ РОЗВИТОК І САМОРОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ». URL: <https://www.facebook.com/ipood.napn/posts/1668954516485056/> (дата звернення: 26.10.2023).

ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

Нагаєв В. М., Ліхоман І. М.

Однією з особливостей професійної підготовки сучасного педагога є необхідність формування його дослідницької компетентності, адже в умовах мінливого освітнього середовища він має бути джерелом наукових знань, носієм інновацій, осередком науково-методичного забезпечення навчального процесу. При цьому педагог має бути вмілим дослідником, який на основі сучасних методологічних підходів може знайти удосконалити методи, форми та засоби навчання, обґрунтувати нові алгоритми розвитку освітньої галузі [1]. Така діяльність має базуватися на дослідницьких якостях, творчих здібностях, знаннях теорії та практики наукових досліджень, високому рівні емпіричної культури.

Дослідницька компетентність є важливим ресурсом ефективної освітньої діяльності, єдиного творчого процесу навчання та виховання молоді. Це положення доводить необхідність підвищення рівня дослідницької компетентності педагогів сучасної генерації на основі формування досвіду дослідницької діяльності як освітнього результату. Ця особливість вимагає від сучасної освіти удосконалення навчального процесу

на основі розробки педагогічних технологій, дидактичних моделей, інноваційних методів, форм та засобів управління педагогічною діяльністю [3].

Основою формування дослідницької компетентності є дослідницька діяльність, яку слід розглядати як творчу діяльність, спрямовану на пізнання і розвиток індивідуальних внутрішніх можливостей, мобілізації інтелектуальних сил для розв'язання сучасних проблем і створення нових матеріальних і духовних цінностей, що мають науково-практичне значення [5]. Наприклад, соціологічні дослідження громадської організації «Науковий центр дидактики менеджмент-освіти» на основі анкетування педагогів Харківських навчальних закладів різних освітніх рівнів засвідчили, що лише 22-24% фахівців у повному обсязі володіють методологією прийняття науково-обґрунтованих рішень; 16-18 % освітян працюють на рівні творчого досвіду [4]. На наш погляд, однією з основних причин гальмування розвитку інноваційних процесів в освіті є низький рівень сформованості дослідницької компетентності педагогів, що визначає проблемність розвитку освітньої галузі.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні компонентів дослідницької компетентності сучасного педагога як творчої особистості на основі сучасних технологічних та дидактичних засад та критерієм сформованості досвіду.

Враховуючи необхідність формування у освітян наукового мислення, здібностей до наукової творчості та креативного діяння у межах обраної професії, педагогічна система навчального закладу повинна знайти місце інноваційним методам організації дослідницької діяльності на основі управлінських концепцій і компетентнісного підходу. Предметом такої діяльності має стати педагогічна система з елементами управління і самоуправління науковою творчістю. При цьому засобами дослідництва є наукові знання, педагогічний досвід організації наукової роботи, дидактичні прийоми активізації наукової творчості, методичні аспекти організації творчої діяльності [4].

Наведені вище положення доводять, що дослідницька компетентність має відповідати конкретним напрямам професійної діяльності людини і мати структурно-функціональну побудову у вигляді моделі компетентності фахівця. Одним із проблемних аспектів, що визначають можливість досягнення якісно нового рівня формування дослідницької компетентності є запровадження моделі управління дослідницькою діяльністю у процесі розвитку педагога.

Для визначення компонентної структури дослідницької компетентності педагога розглянемо інтегральну характеристику змісту освіти – професійну компетентність. Компетентність – це об'єктивна категорія, яка фіксує суспільно визнаний комплекс певного рівня знань, умінь, навичок, ставлень тощо, які можна застосовувати в широкій сфері діяльності людини. Професійна компетентність включає такі якості як: організаційно-управлінська культура, педагогічна культура, економічна культура, культура

наукової діяльності, правова культура, досвід організації педагогічної діяльності та ін. Кожна з цих груп спирається на цілком конкретні за змістом первинні якості. О.А. Грیشнова поєднує професійну компетентність з поняттям кваліфікація, яку визначає як сукупність загальної і спеціальної професійної освіти людини, необхідних знань, умінь, практичних навичок та соціального досвіду для виконання у даних організаційних умовах певних видів діяльності визначеної складності [2].

Враховуючи державні вимоги щодо професійної складової сучасного педагога, можна запропонувати такі функціональні складники дослідницької компетентності:

- 1) самостійно формувати цілі, методи та прийоми дослідницької діяльності у професійному розвитку;
- 2) планувати, організовувати і аналізувати науково-дослідну роботу в освітньому закладі;
- 3) ефективно проводити наукові дослідження за системним підходом;
- 4) формувати здатність до креативного мислення в процесі наукового пошуку;
- 5) використовувати сучасні досягнення науки і техніки у процесі наукових досліджень;
- 6) користуватися сучасними інформаційно-пошуковими системами, засобами оргтехніки, комп'ютерними програми для оптимізації параметрів досліджуваного процесу;
- 7) координувати наукові дослідження з науково-дослідними установами та організаціями;
- 8) обґрунтовувати результати наукових досліджень різноманітними методами економічного аналізу;
- 9) ефективно доводити наукові концепції у формі публічного захисту наукових проєктів;
- 10) діалектично поєднувати дослідницьку діяльність з навчальним процесом та освітньою практикою.

Отже, модель дослідницької компетентності педагога розуміємо як інтегративну структуру, складниками якої є такі компоненти:

- емоційно-ціннісний (мотиваційні потреби, інтереси, цілі та цінності дослідницької діяльності);
- когнітивний (повнота, системність, гнучкість знань, їх науковий характер і пошукова спрямованість);
- комунікативно-діяльнісний (пізнавальна активність, творча діяльність, лідерські здібності, мистецтво управління);
- особистісно-розвивальний (здатність до саморозвитку, уміння і навички самоуправління та рефлексивної діяльності, творча спрямованість особистості).

Для реалізації даної моделі нами запропоновано дворівневу педагогічну технологію формування дослідницької компетентності педагогів. Макрорівень пов'язаний зі специфікою набуття досвіду дослідницької діяльності як творчої. Він передбачає поступову реалізацію педагогічної

технології на етапах:

- удосконалення навичок теоретичного пошуку наукової проблеми, практичних навичок наукового дослідження;
- формування вмінь організації експериментальної роботи;
- формування вмінь аналізу результатів наукових досліджень.

Кожен з етапів макрорівня реалізується через педагогічну технологію на мікрорівні, яка розроблена на основі інваріантної моделі здійснення дослідницької діяльності та охоплює мотиваційно-цільовий, комунікативно-пізнавальний, комунікативно-перетворювальний і контроль-рефлексивний етапи.

Оскільки дослідницька компетентність базується на сукупності вмінь (інтелектуально-логічних, творчих, методологічних, світоглядних, комунікативних), дидактичну основу цієї підготовки складає комплекс методів (інформаційних, операційних, пошукових, самостійного навчання). Наприклад, навчальний процес, побудований на основі кейс-технологій з використанням проблемних ситуацій, допомагає значно активізувати пізнавальну діяльність, реалізувати творчі компоненти розвитку особистості. За цих умов педагог виконує ролі організатора, виконавця, творця, знаходить умови для виявлення творчості, пізнавальної активності.

Педагогічний досвід засвідчує, що ефективність дослідної роботи забезпечується переважно спільною творчою діяльністю педагога і здобувача у ході навчального процесу. При цьому важливо трансформувати навчальний процес у творчий з високим рівнем керованості, що досягається відповідними організаційними, мотиваційними та соціально-психологічними факторами. За таких умов педагог стає помічником і коректором високопродуктивної навчально-творчої діяльності здобувача. Таким чином, процес формування дослідницької компетентності педагога має визначатися такими складниками :

1. змістовний блок (визначається компетентнісним підходом, цілями та змістом освіти на основі формування системи знань, вмінь, навичок, досвіду дослідницької діяльності);
2. блок особистих якостей (визначається креативними, дослідницькими якостями та організаційними здібностями пошукового характеру);
3. блок практичної підготовки (визначається сукупністю умінь: методичних, пошукових, дослідницьких, інноваційних, комунікаційних);
4. управлінський блок (визначається функціями планування, організації, мотивації, контролю, рефлексії щодо активізації дослідницької діяльності здобувачів);
5. процесуальний блок (визначається технологічним підходом, методами, формами, засобами управління навчально-творчою діяльністю).

Наведені вище компоненти повинні бути об'єднані цілями навчання і технологічним процесом управління дослідницькою діяльністю, що є педагогічною умовою формування дослідницької компетентності сучасного педагога. При цьому управління можна структурувати на елементи

управління дослідницькою діяльністю з боку освітнього закладу (макро-рівень) і елементи самоуправління з боку особистості педагога (мікро-рівень). Розглядаючи управлінські відносини і зв'язки між компонентами такої педагогічної системи, слід визначити їх нелінійний характер, де передбачають специфічні взаємозв'язки у функціональній єдності, що призводить до виникнення нових педагогічних критеріїв. Такими критеріальними показниками дослідницької діяльності можуть бути: творча ініціатива, пошукова активність, досвід дослідницької діяльності, інноваційність мислення, рівень новизни запропонованих проектів та ін. [5, с. 13-14].

Висновки. На підставі принципів наукової творчості, діяльнісного та компетентнісного підходів, а також аналізу психолого-педагогічної літератури обґрунтовано формування дослідницької компетентності педагогів як цілісного навчально-виховного процесу поетапного засвоєння системи знань з організації наукового пошуку, та способів дослідницької діяльності, набуття дослідницьких умінь і навичок, а також розвитку особистісних якостей, необхідних для успішного здійснення творчої дослідницької діяльності в професійній сфері. Творча спрямованість і пошукові здібності є невід'ємними рисами дослідницької компетентності сучасного педагога. Процес формування дослідницької компетентності педагогів передбачає організацію навчального процесу за моделлю управління (співуправління та самоуправління) дослідницькою діяльністю, під час якої педагоги набувають необхідний досвід дослідницької діяльності в освітній сфері.

Список використаних джерел

1. Буйдіна О. Інновації в освіті: світовий досвід і місцеві практики. Імідж сучасного педагога. № 1(190), 2020. С. 16-22.
2. Грішнова О. А. Людський капітал: Формування в системі освіти і професійної підготовки. К. : Знання, 2001. 254 с.
3. Кремень В. Освіта і наука : інноваційний аспект. *Науковий вісник інституту професійно-технічної освіти НАПН України*. № 01, 2011. С. 4-7.
4. Нагаєв В. М. Методологічні засади управління навчально-творчою діяльністю студентів: монографія. Х.: «Стильна типографія», 2018. 151 с.
5. Нагаєв В.М. Формування дослідницької компетентності майбутніх аграрних менеджерів в умовах управління навчально-творчою діяльністю студентів. *Теорія та методика професійної освіти: електронне наукове фахове видання*. - № 13, 2017. - С. 34-41. Режим доступу: <https://jrnls.ivet.edu.ua/index.php/3/issue/view/48/TMPO13>

ВПЛИВ РАДІОАКТИВНОГО ВИПРОМІНЮВАННЯ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ

Лобко Д., Каденко І. В.

Актуальність проблеми. Радіоактивне випромінювання – це одна з найбільш небезпечних форм енергії, яка може мати серйозний вплив на організм людини. Воно виникає при розпаді атомів радіоактивних речовин і може викликати різні види уражень, зокрема пошкодження клітин ДНК та інших біологічних молекул, збудження процесів окиснення та утворення вільних радикалів.

Негативний вплив радіоактивності на організм людини може мати широкий спектр проявів – від радіаційних опіків шкіри до заподіяння постійних уражень внутрішніх органів. Більш серйозні наслідки включають розвиток онкологічних захворювань, генетичні мутації, порушення функцій імунної, ендокринної та нервової систем.

В залежності від дози, тривалості та типу випромінювання, радіація може мати ясно виражений вплив на здоров'я людини навіть у малих концентраціях. Тому постійні дослідження та моніторинг радіаційного випромінювання є надзвичайно важливими для ефективного контролю над цим ризиком та розробки методів захисту та лікування[1, с. 8-10].

Питання впливу радіоактивності на організм людини залишаються актуальними, оскільки залежність між радіацією та здоров'ям людей є складною і потребує подальшого дослідження для розуміння точних механізмів дії радіації та розробки ефективних заходів превентивної медицини та захисту.

Аналіз останніх досліджень засвідчує, що дослідженню проблеми впливу радіоактивного випромінювання на організм людини приділяється значна увага науковців, серед них можна назвати Бориса Патона, Марію Кюрі, Лайнуса Полінга, Робліна Джоปลіна, Ернеста Орлова, Роберта Роуша та інші. Їх робота спрямована на розуміння механізмів взаємодії радіації з клітинами, тканинами та органами людського тіла, а також на виявлення можливих наслідків для здоров'я. Дослідження цих вчених мають велике значення для розвитку науки та забезпечення безпеки населення у відношенні впливу радіоактивного випромінювання[1, с. 15-20].

Метою дослідження є вивчення впливу радіоактивного випромінювання на організм людини, зокрема пошук і аналіз відносної інтенсивності цього впливу на різні органи та системи людського тіла. Ми маємо на меті розкриття механізмів дії радіації на клітини і тканини, а також вивчення довготривалого впливу радіації на здоров'я людини, щоб допомогти розробляти ефективні методи захисту та лікування радіаційних ушкоджень.

Виклад основного матеріалу. Радіоактивне випромінювання – це форма енергії, яка випромінюється внаслідок ядерних реакцій або поширюється шляхом радіоактивного розпаду. Це природне явище, але також може бути штучно створене, наприклад, під час ядерних вибухів або у роботі ядерних

реакторів. Незалежно від джерела радіоактивності, вплив радіоактивного випромінювання на організм людини може бути шкідливим і мати серйозні наслідки для здоров'я [1, с. 12-15].

При взаємодії радіоактивного випромінювання з організмом, його енергія передається клітинам тканин людини. Така передача енергії може викликати різноманітні мутації в клітинах, пошкодження ДНК та інших генетичних матеріалів, а також пошкодження інших клітинних компонентів. Існує два основних типи радіації, які впливають на організм: іонізуюча та неіонізуюча.

Іонізуюча радіація, така як гамма-випромінювання, рентгенівське випромінювання та альфа-частинки, має достатню енергію, щоб здати електрони з атомів та іонізувати речовину. Це може спричинити пошкодження клітин та молекул організму. Неіонізуюча радіація, така як ультрафіолетове випромінювання та радіохвилі, не має достатнього рівня енергії для іонізації речовини, але може все ще викликати теплове пошкодження клітин та молекул.

Найбільш поширеними джерелами радіації є ядерні експерименти, ядерні вибухи, вуглеводень та ядерні станції. Вплив радіоактивного випромінювання на організм людини може виявлятися як тимчасове випадання волосся, блідість шкіри, запаморочення, апатія, втрата апетиту, а також може призвести до раку [2, с. 43-45].

Поява ракових пухлин є одним з головних наслідків впливу радіації. Радіація може спричинити пошкодження ДНК в клітинах, що призводить до змін у генетичній структурі та неконтрольованого розмноження клітин. Це, в свою чергу, може призвести до розвитку ракових пухлин у різних органах та системах організму. Крім раку, радіація також може спричинити ушкодження кісток та тканин, а також пригнічення імунної системи. Ураження нормально функціонуючих тканин та органів може спричинити різноманітні захворювання та вплинути на нормальне функціонування організму.

Одночасно з тим, організм людини може виявити певну супротивність до радіоактивного випромінювання. Порогова доза летальної радіації варіюється у різних людей, проте при тривалому впливі навіть незначна доза може мати негативні наслідки [2, с. 45-47].

Один з основних способів, яким радіація впливає на людей, полягає у безпосередньому контакті тіла з радіоактивними речовинами. Це може статися через вдихання забрудненого повітря, вживання забрудненої води або споживання свіжої продукції, а також у результаті аварій на атомних електростанціях. Після проникнення радіоактивних елементів в організм вони можуть продовжувати випромінювати енергію, що може нанести шкоду клітинам та генетичному матеріалу.

З метою захисту від впливу радіоактивного випромінювання на організм людини, необхідно вживати заходів запобіжного характеру. Одним з найефективніших засобів є використання захисної екіпіровки, включаючи плащі, рукавиці та маски. Крім того, необхідно обмежити перебування в зоні радіаційної небезпеки та дотримуватися всіх інструкцій щодо безпеки [3, с.

220-223].

Компетентне та своєчасне виявлення впливу радіоактивного випромінювання на організм людини є необхідним для здоров'я та довголіття. Розуміння механізмів взаємодії і наслідків радіоактивного випромінювання може допомогти у розробці нових методів захисту та лікування в разі потрапляння в умови радіаційної небезпеки.

Висновки. Отже, організовуючи заходи безпеки та дотримуючись правил раціонального використання ядерної енергії, ми маємо усвідомлювати загрозу, яку становить радіаційний вплив. Установи та промислові об'єкти, що працюють з радіоактивними матеріалами або ядерною енергією, повинні постійно моніторити та дотримуватись норм радіаційної безпеки. Незалежно від цього, використання ядерної технології та радіаційного випромінювання має здійснюватися з особливою обережністю з урахуванням можливих наслідків для здоров'я людей.

Список використаних джерел

1. Васько Л.М., Почерняєва В.П., Баштан В.П. Засоби захисту організму від дії іонізуючого випромінювання : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закладів МОЗ України. Київ : ВСВ «Медицина», 2019. С. 112.

2. Кошель В.І., Сав'юк Г.П., Дзундза Б.С. Основи охорони праці : навчально-методичний посібн. для студ. вищ. навч. закладів педагогічного напрямку. Івано-Франківськ : НАІР, 2020. С. 182.

3. Яворовський О.П., Сергета І.В., Паустовський Ю.О., Зенкіна В.І. та ін. Охорона праці в медичній галузі : навч. посібн. для студ. мед. закладів вищої освіти, лікарів-інтернів, лікарів-практиків, спеціалістів з охорони праці. Київ : ВСВ «Медицина», 2021. С. 488.

SOFT SKILLS: РОЗВИТОК ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Мандро Л. О.

Актуальність проблеми. Застосування штучного інтелекту в освіті є досить суперечливою та дискусійною темою. Досягнення в галузі штучного інтелекту викликали велику зацікавленість громадськості. Сьогодні ми бачимо дві тенденції пов'язані зі штучним інтелектом: перша полягає у проявах страху перед машинами, їх «розумом» та вірогідністю ускладнення буття людини; друга характеризується висловленням ентузіазму щодо потенційного вдосконалення та полегшення умов життя людей, очікуванням великих можливостей для результативної співпраці між людьми та комп'ютерами. Активне використання штучного інтелекту у повсякденному житті (наприклад, робота електронної пошти) наштовхує на думку про те, як ефективно залучити його в роботу та навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Raymond John Uzwyshyn у

своєму дослідженні «Academic Research Libraries and Enabling Artificial Intelligence: From Open Science and Datasets to AI and Discovery» розкриває взаємозв'язок науки та штучного інтелекту, а також роль наукової нейронної мережі глибокого навчання. На його думку, значні відкриття в науці залежать від функціонування цифрових бібліотек, сховищ даних і наукових екосистем відкритої науки. Глобальний обмін даних між дослідниками дозволить збільшити якісні показники знань (онлайн-рецензування, доступність даних для цитування, доступність нового відкриття). Екосистема відкриває можливості доступу до онлайн-журналів академічних досліджень, дисертацій, системами управління ідентифікацією в Інтернеті (ORCID). У результаті ми отримуємо глобальну співпрацю, пов'язану з відкриттями, винаходами, інноваціями та прогресом поколінь дослідників і науковців [7].

У статті «Artificial intelligence in education: tool, object, «subject» of learning» проаналізовано основні репрезентації штучного інтелекту в освіті: як інструменту навчання, об'єкта навчання та «симулюючого суб'єкта» [8].

Дослідження «The usability of Images Generated by Artificial Intelligence (AI) in Education» розкриває можливість використання в освіті зображень, згенерованих штучним інтелектом [1].

У статті «Inspiration of Artificial Intelligence in Adult Education: A Narrative Overview» висвітлено підходи до використання штучного інтелекту у віртуальних класах, їх переваги у покращенні розуміння слухачами курсу [6].

Дослідження «Transformation of the University in the Age of Artificial Intelligence: Models and Competences» висвітлює можливі концепції університету найближчого майбутнього з огляду на реальну появу спеціального штучного інтелекту, застосовного у сфері вищої освіти [5].

У дослідженні «The adoption of artificial intelligence applications in education» здійснено оцінку сприйняття студентами застосування програм штучного інтелекту в освіті, готовність до цього закладів освіти та суспільства [2].

Дослідження «Fourth industrial revolution—a review of applications, prospects, and challenges for artificial intelligence, robotics and blockchain in higher education» показало, що здебільшого чат-боти закріплюються як засіб штучного інтелекту в освітньому секторі. Штучний інтелект має потенціал для використання у організації персоналізованого, масштабованого та доступного навчання [3].

Виявлено позитивний вплив штучного інтелекту на підвищення вмотивованості та успішності студентів, особливо в сфері STEM [4].

Мета дослідження. Дослідити можливості розвитку та вдосконалення «soft skills» за допомогою штучного інтелекту.

Виклад основного матеріалу. Активне застосування штучного інтелекту в педагогічній практиці створює підґрунтя для його використання у розвитку професійно важливих навичок, зокрема «soft skills». «Soft skills» розглядаємо як сукупність неспеціалізованих, взаємопов'язаних, набутих, важко відстежуваних, змінних, ситуативних, тісно пов'язаних з характером

соціально-психологічних навичок фахівця, які сприяють здійсненню високоефективної професійної діяльності та успішному кар'єрному зростанню [9, 263].

Часто вбачаємо м'які навички суб'єктивними, з огляду на складність вимірювання рівня їх розвитку.

Перелік «soft skills» є досить чисельним. Виокремлюють такі навички, як: емоційний інтелект, креативність, критичне мислення та інше. Ми розглянемо значення штучного інтелекту на прикладі розвитку емоційного інтелекту.

Штучний інтелект не здатний відчувати емоції, однак може їх імітувати, а отже і допомагати у розвитку емоційного інтелекту як здатності усвідомлювати, розуміти власні емоції та емоції оточуючих, керувати емоційним станом, реакцією та поведінкою. Емоційна компетентність набирає все більшої популярності, оскільки виступає запорукою ефективної комунікації та успішної співпраці. Прогрес тісно пов'язаний з процесами автоматизації та комп'ютеризації. Стаючи частиною віртуальних мереж, ми перебуваємо не тільки у просторі обміну інформацією, але й емоційної близькості. Розвиваючи емоційний інтелект, ми вдосконалюємо уміння слухати, застосовувати слова відповідно до ситуації, розуміти посил співрозмовника та розуміння власної особистості, що значною мірою впливає на розвиток кар'єри.

Розглянемо можливості застосування штучного інтелекту у розвитку емоційного інтелекту особистості:

- аналіз тексту (здатність штучного інтелекту аналізувати текст, зокрема у соціальних мережах, та встановлювати наявність емоційного забарвлення слів чи визначати настрої співрозмовника);
- віртуальні тренажери (інструменти, що відтворюють життєві ситуації та емоції, створені для розвитку емпатії та соціальних навичок; користувач отримує можливість розпізнавати та моделювати реакцію на ті чи інші подразники);
- симуляції соціальних ситуацій (створення симуляцій соціальних ситуацій дозволяє користувачам тренувати вміння розпізнавати емоції та взаємодіяти з іншими, розуміти міміку, жести та інтонації голосу);
- системи розпізнавання емоцій (штучний інтелект, застосовуючи технології комп'ютерного зору та аналізу зображень, здатний до розпізнання емоцій людини; користувач при цьому отримує зворотній зв'язок щодо виявлених емоцій та тренує розуміння власних та чужих емоцій);
- інтерактивні програми для саморефлексії (інтерактивні програми для відстеження та аналізу власних емоцій, розвитку усвідомленості та здатності керувати ними);
- віртуальні психологи (штучний інтелект, відіграючи роль віртуального психолога, надає підтримку та поради щодо соціальної адаптації, керування емоціями, реагування на стресові ситуації);

– рекомендації щодо саморозвитку (аналіз даних про користувача, його емоційний стан та поведінка, надання рекомендацій щодо саморозвитку, використання медитації, застосування психологічних вправ);

– тренування соціальних навичок за допомогою віртуального середовища (інструмент створений для взаємодії між користувачами та віртуальними персонажами; штучний інтелект створює симуляцію комунікації, співпраці, розв'язання конфлікту з метою удосконалення навичок розпізнання емоцій та реагування на них, розвитку навичок міжособистісної взаємодії).

Поняття емоційного штучного інтелекту позначає сферу штучного інтелекту, спрямованого на розробку машин, що здатні розуміти та розпізнавати емоції людей та реагувати на них.

Розвиток технологій сприяє можливості відстеження та аналізу емоційного стану, а також створення інструментів для вдосконалення навичок комунікації та емоційного інтелекту. Перевага емоційного штучного інтелекту полягає у можливості визначити власні емоційні спускові механізми та освоєння навичок управління ними.

Висновки. Таким чином, штучний інтелект не здатний цілком стати заміником міжособистісної взаємодії, однак є корисним інструментом для розвитку «soft skills». В основі формування та вдосконалення м'яких навичок лежить активне спілкування, практична діяльність та зворотній зв'язок з реальними людьми. Штучний інтелект слугує допоміжним інструментом для вдосконалення навичок, однак офлайн взаємодія між людьми залишається ключовою у їх становленні та розвитку.

Список використаних джерел

1. Aktay S. The usability of Images Generated by Artificial Intelligence (AI) in Education. *International technology and education journal*. 2022. Vol. 6, no. 2. P. 51-62.
2. Alhumaid K., Naqbi S., ElSORI D. & Mansoori M. The adoption of artificial intelligence applications in education. *International Journal of Data and Network Science*. 2023. Vol. 7, no. 1. P. 457-466. URL: https://www.growingscience.com/ijds/Vol7/ijdns_2022_115.pdf (дата звернення: 15.11.2023).
3. Chaka C. Fourth industrial revolution—a review of applications, prospects, and challenges for artificial intelligence, robotics and blockchain in higher education. *Research and Practice in Technology Enhanced Learning (RPTEL)*. 2023. Vol. 18, no. 2. URL: <http://rptel.apsce.net/index.php/RPTEL/article/view/2023-18002> (дата звернення: 15.11.2023).
4. García-Martínez I., Fernández-Batanero J. M., Fernández-Cerero J., & León S. P. Analysing the Impact of Artificial Intelligence and Computational Sciences on Student Performance: Systematic Review and Meta-analysis. *Journal of New Approaches in Educational Research*. 2023. Vol. 12, no. 1. P. 171-197. URL: <http://doi.org/10.7821/naer.2023.1.1240> (дата звернення: 15.11.2023).

5. Kabashkin I., Misnevs B., Puptsau A. Transformation of the university in the age of artificial intelligence: Models and competences. *Transport and Telecommunication Journal*. 2023. Vol. 24, no. 3. P. 209–216. URL: <https://doi.org/10.2478/ttj-2023-0017> (дата звернення: 15.11.2023).
6. Khan M., Lulwani M. Inspiration of Artificial Intelligence in Adult Education: A Narrative Overview. OSF Preprints. 2023. URL: <https://doi.org/10.31219/osf.io/zjqmn> (дата звернення: 15.11.2023).
7. Uzwyszyn R. J. From Open Science and Datasets to AI and Discovery. *Trends & issues in library technology*. 2023. P. 26-38. URL: <http://doi.org/10.13140/RG.2.2.20360.70404> (дата звернення: 15.11.2023).
8. Varynskyi V., Donnikova I., Savinova N. Artificial Intelligence in Education: Tool, Object, Subject of Learning. *Journal of International Legal Communication*. 2023. Vol. 10, no. 3. P. 46-55. URL: <https://doi.org/10.32612/uw.27201643.2023.10.3.pp.46-55> (дата звернення: 15.11.2023).
9. Михайлишин Г., Мандро Л. Soft skills: професійні навички майбутнього соціального працівника. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2021. Вип. 37, Т. 2. С. 261-266. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/37_2021/part_2/40.pdf (дата звернення: 15.11.2023).

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ДУМЦІ УКРАЇНИ ПЕРШОЇ ЧВЕРТІ ХХІ СТ.

Мараховська Е. В.

Актуальність теми. Сучасна епоха характеризується зростанням кількості як наукової, так і щоденної інформації, що призводить до певного нівелювання цінності знань як таких, натомість система освіти має запропонувати таку модель, яка б допомагала не тільки і не стільки запам'ятовувати інформацію, скільки опанувати методики постійного пошуку і застосування нових знань у практичній діяльності. Іншими словами, попередня парадигма освітньої діяльності вже не є дієвою, тому педагогічна наука висуває нові підходи до опанування знаннями в системі освіти, особливе місце серед яких посідає компетентнісний підхід. Такий підхід орієнтує здобувачів освіти на цілеспрямовану роботу з різноманітною інформацією та оволодіння такими компетентностями, які зроблять їх конкурентоспроможними на сучасному ринку праці.

Мета розвідки. Українська науково-педагогічна спільнота жваво відгукнулася на потребу часу, і стала розробляти як компетентнісний категоріально-понятійний апарат, так і методики втілення компетентнісного підходу в різні сфери освітньої діяльності. На сьогодні накопичилася значна кількість наукової літератури з даного питання, тому вважаємо за необхідне

проаналізувати доробки сучасних учених-педагогів з метою виявлення особливостей осмислення ними в межах педагогічного дискурсу проблеми компетентностей і компетентнісного підходу до підготовки спеціалістів різного профілю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Компетентнісний підхід, його сутність та особливості втілення у навчальний процес висвітлений у багатьох публікаціях. Наукові розвідки з даної проблематики з'являються в українському науковому просторі приблизно з початку 2000-х, уже тоді стає очевидною криза усталених підходів до освітньої діяльності. Перед педагогічною наукою постали перш за все термінологічні питання, (які й до сьогодні певною мірою є дискусивними, дискусійність є у розрізненні понять «компетентність» і «компетенції», труднощі такого розрізнення на думку Н. М. Бібік «полягають у пошуку єдиної теоретичної основи для їх виділення» [1, с. 53]), треба було визначити смислове навантаження понять «компетентність» і «компетенція». Власний підхід до цієї проблеми дає К. В. Рудніцька в статті «Сутність понять «компетентнісний підхід», «компетентність». «компетенція», «професійна компетентність» [7]. Інший науковець, доктор педагогічних наук, професор Н. М. Бібік, розрізняє поняття «компетенції» і «компетентність». Міркування науковиці стосовно розрізнення цих понять засновані на уявленні, що компетентність є особисте утворення, самі по собі знання, уміння, досвід не є компетентністю. Іншими словами, поняття «компетентність» пов'язане з особистісними характеристиками людини. «Компетенція, навпаки, відчужена від суб'єкта, наперед задана соціальна норма освітньої підготовки учня, учителя, іншого спеціаліста, необхідна для його якісної продуктивної діяльності в певній сфері» [1, с. 52]. Відповідно до цього компетентність є результатом набуття компетенцій, «що передбачає особистісну характеристику, ставлення до предмета діяльності» [1, с. 52]. Отже, заслугою низки сучасних науковців є постановка питання про зміст понять «компетентність» і «компетенція», виявлення аргументів на користь чи їх розрізнення, чи ототожнення. Більшість науково-педагогічної спільноти дотримується думки про спорідненість, але не тотожність даних понять.

Домінантою сучасного науково-педагогічного простору є комплексне дослідження компетентнісного підходу в зв'язку з іншими суттєвими педагогічними проблемами. Безперечно, вдалим прикладом таких досліджень є низка монографій, з яких уважаємо за потрібне відзначити праці, створені в межах наукової діяльності Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Це монографічні дослідження, у яких даний підхід розглянуто в комплексі з іншими фундаментальними проблемами сучасної педагогіки. Вагомі наукові здобутки містяться у монографії відомих представників української педагогічної науки Г.Ф.Пономарьової, А. А. Харківської, Л. О. Петриченко «Інтеграційні аспекти розвитку педагогічної освіти: реалії та перспективи», виданій у Харкові в 2018 р. Компетентнісний підхід ґрунтовно розглядається у підрозділі монографії « Професійна компетентність майбутніх педагогів як

один з найважливіших показників якості вищої педагогічної освіти» [6, с. 177-234]. Справедливе твердження авторів монографії стосовно необхідності запровадження компетентнісного підходу базується на ґрунтовному дослідженні реалій сучасного освітнього середовища, яке потребує постійного оновлення. Автори наголошують на тому, що «Професійна компетентність майбутнього педагога може розглядатись як своєрідна відповідь на проблемну ситуацію в освіті, що виникла внаслідок протиріччя між необхідністю забезпечити сучасну якість і неможливістю вирішити ці завдання традиційним шляхом за рахунок подальшого збільшення обсягу інформації, що підлягає засвоєнню студентами» [6, с. 178]. Отже, слушною є думка авторів про недостатність традиційних освітніх технологій, які полягають у запам'ятовуванні великого обсягу інформації, натомість пропонується опанування такими компетенціями, які дозволять знаходити і використовувати інформацію у професійній діяльності. Як же визначають компетентність і компетенції автори монографічного дослідження? «... під компетенцією розуміємо сукупність взаємозалежних якостей особистості (знання, уміння, навички, способи діяльності), необхідних для якісної продуктивної діяльності» [6, с. 184] . «Компетенції – це складні професійно-індивідуальні новоутворення, що на основі інтеграції соціального, професійного та особистого досвіду, набутих знань, сформованих умінь і навичок, особистих якостей, які зумовлюють готовність та здатність спеціаліста до успішного виконання ним професійної діяльності. Компетентність визначаємо як володіння відповідними компетенціями» [6, с. 185]. Інакше кажучи, компетентність – це не сума знань, а різноманітні професійно-особисті якості, які дозволяють досягти певного фахового рівня.

Ще одним важливим напрямом сучасної педагогічної думки є теоретичне обґрунтування компетентнісного підходу, необхідності формування окремих компетенцій для різних категорій здобувачів освіти, зокрема учнів початкових класів. Так, доктор педагогічних наук, головний науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України О. Я. Савченко розглядає основні здобутки і проблеми запровадження компетентнісного підходу в систему початкової освіти, і зазначає, що в початкових класах ключовою компетентністю є уміння вчитися. «В умовах запровадження компетентнісної освіти розв'язання цієї традиційно-важливої проблеми зазнало суттєвих змін щодо визначення її компонентів, способів їх формування і результатів. Якщо у випускника початкової школи не сформовано уміння вчитися, його навчання не є повноцінним, тобто він не хоче і не вміє по-справжньому вчитися. А в більшості випадків тому «не хоче», що не вміє і не відчуває у навчанні власного поступу»[12, с.14].

Значна частина сучасної української педагогічної думки присвячена проблемам утілення компетентнісного підходу в процес викладання різних навчальних дисциплін. Насамперед це стосується загальнокультурних, інформаційних, іншомовних, комунікаційних компетентностей. Так, на думку Н. Ю. Теслюк, на уроках біології можна формувати не тільки

спеціальні, але й загальнокультурні компетентності: з метою залучення дітей до природи, зближення з природою, на даних уроках можна використовувати народознавчий та літературний матеріал. «І якщо завданням освіти є розвиток творчої особистості молодшої людини з національними та європейськими цінностями, яка володіє загальнокультурною компетентністю, то використання елементів народознавства та національної культури будуть цьому сприяти» [14, с. 14]. Такий підхід здається нам дуже вдалим, оскільки розширює культурні і пізнавальні горизонти учнів, поглиблює міжпредметні зв'язки, сприяє підвищенню інтересу до українського поетичного слова і рідної природи.

Для формування іншомовної компетентності студентів величезну роль відіграє, як зазначає М. Тимчак, позааудиторна робота, яка є «важливою складовою у підготовці кваліфікованого фахівця, конкурентоспроможного на ринку праці, здатного до компетентної професійної діяльності на рівні світових стандартів» [15, с. 13]. В якості позааудиторної роботи педагог пропонує проведення у навчальному закладі тижня іноземної мови, тематичних вечорів, методичних проектів, брейн-рингів, олімпіад, домашнього читання, гурткової роботи. Такі науковці, як А. І. Клеба і Л. П. Четаєва, звернулися до іншої важливої компетентності – інформаційної, якою необхідно володіти не тільки здобувачам освіти, але й педагогам. Учені зазначають: «Сучасні інформаційні технології впливають на всі види професійної діяльності людини, тому інформаційна культура нині розглядається як необхідний атрибут підготовки фахівця будь-якого профілю» [2, с. 118-119]. Слушною є думка авторів про те, що «істотною частиною підготовки фахівця будь-якого профілю є вироблення навичок роботи з новими джерелами інформації, технологіями раціонального пошуку та обробки необхідних знань» [2, с. 119]. Тому постає проблема підготовки різногалузевих спеціалістів, які спроможні професійно володіти сучасними мультимедійними технологіями, добре орієнтуватися в методах отримання, обробки, аналізу й захисту інформації. При цьому автори зазначають, що «сучасними дослідженнями в галузі ІК доведено, що поняття «інформаційна компетентність» достатньо широке й визначається на сучасному етапі розвитку педагогіки та психології неоднозначно» [2, с. 120]. Клеба і Четаєва виділяють декілька важливих критеріїв, за допомогою яких можливо визначити рівень розвитку інформаційної компетентності особистості – інформаційний, технологічний, рефлексивно-результативний. На їх основі «можна визначити три взаємозв'язаних і послідовних рівні розвитку інформаційної компетентності: інтуїтивний (початковий), нормативний (достатній), творчий (високий)» [2, с. 121]. Слушною є думка вищезазначених науковців, «що інформаційна компетентність є системоутворювальним елементом моделі особистості, завдяки якому обумовлюється її застосування в загальній теорії систем і системного аналізу» [2, с. 122].

У системі загальнокультурних компетентностей важливе місце посідає комунікативна компетентність педагога, саме від якої «залежить рівень

особистісно-розвивального середовища класу» [16, с. 274]. Завдяки цій компетентності, зазначають автори розділу «Комунікативна компетентність педагога» Хрестоматії з педагогіки вищої школи, виданої у Харкові в 2011 році, можливе вироблення правильного міжособистісного спілкування в межах навчального процесу, що означає відсутність підкорення учнів педагогові, демократичний дух навчання. Автори критично ставляться до авторитарного стилю спілкування з учнями, який на їхню думку «спотворює реальне співвідношення сторін педагогічного процесу» [16, с. 275].

Сутність викладеного дає підстави твердити, що переважна більшість сучасних науковців переконана в актуальності й доцільності впровадження компетентного підходу в сучасну освіту, оскільки цей підхід вибудовує освіту як результативний і функціональний процес, посилює самостійність здобувачів освіти, їхні активно-успіхові характеристики. Проте, Н. Я. Бібік звертає увагу й на певні ризики тотального запровадження компетентного підходу в систему навчання [1], вони на її думку полягають у тому, що на сьогодні по-перше, існує «різноголосся у розумінні базових термінів, яке, на жаль, досі не подолане у просторі педагогічної науки»; по-друге, компетентнісний підхід висвітлює недостатній розвиток умінь діяти в нестандартних ситуаціях.

Висновок. Впровадження компетентного підходу в систему освіти різних рівнів свідчить про потребу всебічної модернізації освітнього процесу, яка вже давно назріла. Науково-педагогічна спільнота України намагається осмислити і обґрунтувати освітні новації, які продиктовані суспільною ситуацією, що швидко змінюється, червоною ниткою через рефлексію науковців проходить думка, що оновлення на часі, але необхідно зважено підходити до цього процесу, поєднувати інноваційний потенціал з тими здобутками, які були напрацьовані раніше.

Список використаних джерел

1. Бібік Н. М. Переваги й ризики запровадження компетентного підходу в шкільній освіті. *Український педагогічний журнал*. 2015. №1. С. 47-58.
2. Клеба А. І., Четаєва Л. П. Педагогічні аспекти формування інформаційної компетентності майбутніх учителів. *Наукові записки кафедри педагогіки*. Вип. XXXIII. Харків, 2013. С. 117-123.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / під заг. ред. О.В. Овчарук. Київ : КІС, 2004. 112 с.
4. Комунікативна компетентність педагога. Хрестоматія з педагогіки вищої школи : навч. посіб. Харків, 2011. С. 273-276.
5. Локшина О.І. Становлення компетентної ідеї в європейській освіті. Київ : Пед. думка, 2009. С. 21–30.
6. Професійна компетентність майбутніх педагогів як один з найважливіших показників якості вищої педагогічної освіти. *Інтеграційні аспекти розвитку педагогічної освіти:реалії та перспективи* : монографія / Пономарьова Г. Ф. та ін. Харків : ХГПА, 2018. С. 177-234.

7. Рудніцька К. В. Сутність понять «компетентнісний підхід», «компетентність», «компетенція», «професійна компетентність» у світлі сучасної освітньої парадигми. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2016. Випуск 1 (38). С. 241-243.
8. Савченко О.Я. Досвід реформування української освіти: уроки і подальший поступ. *Шлях освіти*. 2010. №3. С. 2–6.
9. Савченко О. Я. Ключові компетентності–інноваційний результат шкільної освіти. *Рідна школа*. 2011. № 8-9. С. 4–8.
10. Савченко О.Я. Компетентнісний підхід як чинник модернізації початкової освіти. *Наука і освіта. Серія «Педагогіка»*. 2011. №9. С. 13–17.
11. Савченко О.Я. Концепція розроблення нової редакції Державного стандарту початкової загальної освіти. *Початкова школа*. 2010. №4. С. 1–5.
12. Савченко О.Я. Упровадження компетентнісного підходу в початкову освіту: здобутки і нерозв’язані проблеми. *Рідна школа*. 2014. № 4-5 (квітень-травень). С. 12-16.
13. Савченко О.Я. Формування у молодших школярів уміння вчитися як ключової компетентності. *Дидактика початкової освіти*. Київ : Грамота, 2013. С. 219–260.
14. Теслюк Н. Ю. Формування загальнокультурної компетентності учнів на уроках біології засобами поетичного слова. *Біологія. Науково-методичний журнал*. 2020. № 13-15 (травень). С. 10-14.
15. Тимчак М. Позааудиторна робота як засіб формування іншомовної компетентності студентів. *Початкова школа. Науково-методичний журнал*. 2019. № 5. С. 9-13.
16. Хрестоматія з педагогіки вищої школи : навч. посіб. Харків, 2012. С. 273-276.
17. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; голов. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. С.408–410.

СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ

Мицюра І. О.

Дослідження проблеми професійної комунікації в педагогічній освіті та виокремлення її в один із основних напрямів сучасної педагогічної думки нині знаходиться в центрі уваги дослідників у зв’язку з низкою педагогічних проблем підготовки майбутніх фахівців, а також суттєвими змінами суспільної свідомості й визнанням професійної педагогічної діяльності як вагомого чинника реалізації соціальної політики держави.

Отже за сучасного переходу до ринкових відносин та вибору Україною курсу на входження до Європейського співтовариства необхідне докорінне реформування системи вищої педагогічної освіти, що базувалася б на засадах, задекларованих Болонською конвенцією та була б спрямована

на підготовку фахівців нового покоління з високим рівнем професійної компетентності. Саме тому сучасний зміст вищої освіти має бути орієнтований на формування компетентності майбутнього кваліфікованого спеціаліста.

Актуальною проблемою сьогодення є питання професійної підготовки майбутніх педагогів. Наразі малорозробленим є питання професіоналізму майбутніх фахівців в аспекті проблеми дослідження, тому варто зосереджуватися на проблемі формування якісної професійної комунікації, відповідальності особистості за результати власної професійної діяльності та свідомому ставленні останньої до майбутньої професійної діяльності.

Саме такі вимоги є пріоритетними в процесі підготовки майбутніх педагогів, мета діяльності яких полягає у створенні умов успішної соціалізації та вдосконаленні особистості, підтримці різних категорій дітей.

Незважаючи на те, що науково-методична база для підготовки майбутніх педагогів є достатньо розробленою, однак на практиці ж ми спостерігаємо, що студенти й випускники ще не достатньо і не вповні усвідомлюють значення етики професійного спілкування, необхідності власного саморозвитку та самовдосконалення як передумови успішної реалізації власного фахового й людського потенціалу.

Для аналізу літератури з досліджуваної проблеми ми виокремили такі поняття: «комунікація», «спілкування», «комунікативна компетентність», – що є складовими поняття «професійна комунікація». На підставі аналізу вищезазначених понять можливо більш чітко й логічно розкрити сутність професійної комунікації.

Формування професійної компетентності сучасного педагога – це складний процес проектування особистості. Безсумнівно, що створення певних педагогічних умов у процесі навчання забезпечить кожному студентові можливість сформувати свою особистісну модель удосконалення професійної комунікації. До таких умов можна віднести: збільшення кількості годин на вивчення дисциплін професійного спрямування; проходження різних видів практики студентами протягом усього терміну навчання; забезпечення професійної спрямованості дисциплін, що не входять до циклу професійно орієнтованих; наявність висококваліфікованих кадрів (професорсько-викладацького складу).

Зазначимо, що організація педагогічної практики студентів посідає особливе місце в підготовці майбутніх соціальних педагогів. Можна стверджувати, що саме практичною підготовкою надаватиметься можливість майбутньому фахівцеві сформувати реальне ставлення до обраної професії, перевірити дієвість теорій, інтегрувати знання в єдине ціле, глибше пізнати пов'язані з майбутнім фахом гострі соціальні й особистісні проблеми, зрозуміти власні думки й почуття та їх вплив на професійну діяльність.

Можна зупинитися на такому визначенні професійної компетентності, що складається з сукупності взаємопов'язаних якостей особистості.

Професійною компетентністю передбачається досконале володіння теоретичними й практичними навичками, уміння реалізувати їх у процесі

професійної діяльності, спроможність творчо й нестандартно розв'язувати проблеми, нести відповідальність за результати своєї роботи, правильно здійснювати комунікацію. Більше того, професійною компетентністю соціального педагога передбачається органічне єднання особистісних і професійних якостей, широкої освіченості в різноманітних сферах життєдіяльності, а тому підготовка такого фахівця залежить від створення певних педагогічних умов у вищому навчальному закладі.

Зазначимо, що практична значущість комунікації як складової професійної компетентності майбутніх соціальних педагогів посилилась, оскільки в наш час категорія професійного спілкування усвідомлюється ширше без стереотипів системи минулого.

Із метою визначення основних орієнтирів дослідження звернемося до аналізу стану розробки поняття «комунікація» в науковій літературі.

Слово **комунікація** англійського походження («communication»), що у свою чергу походить від латинського «*communicatio*» (єдність, передача, з'єднання, повідомлення); пов'язаного з дієсловом (лат.) «*communico*» – роблю спільним, повідомляю, з'єдную, похідним від (лат.) «*communis*» – спільний.

Існує низка гіпотез про походження поняття «комунікація», але жодна з них не може бути підтверджена фактами внаслідок великого часового зрізу, що розділяє час виникнення зазначеного поняття й наше сьогодення.

Проаналізувавши вищезазначене, можна дійти висновку, що професійна діяльність педагога неможлива без комунікації та спілкування. За сучасних умов глобалізації, значної кількості професійних інформаційних потоків, упровадження інтерактивних технологій у всі галузі діяльності педагога професійна комунікація є одним з основних засобів вирішення професійних завдань. Соціальний педагог покликаний не тільки здійснювати викладацьку діяльність, а й бути налаштованим на продуктивне налагодження та зміцнення професійних контактів, націлених на результативний обмін інформацією й вироблення єдиної стратегії взаємодії, на сприйняття й розуміння співрозмовників. Сьогодні майбутні соціальні педагоги становлять важливу професійну групу, яка має значний вплив на культуру суспільства, соціально-політичні та економічні процеси. Цілісна система педагогічної комунікації складається з ціннісного досвіду, досвіду рефлексії, професійно-операціонального досвіду й досвіду співпраці. Завдяки педагогічній комунікації активізується процес становлення професійної ідентичності соціального педагога, пронизуючи всі професійно-особистісні утворення.

ОСВІТНІЙ ПРОСТІОР У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ТА ЙОГО РОЛЬ У ФОРМУВАННІ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ

Мочан Т. М., Кузьма О. І., Губаль Г. Ю.

Школа – це місце, в якому живуть дві групи людей: діти і учні, а також дорослі і вчителі, зі своєю системою взаємовідносин. Сучасний заклад загальної середньої освіти має бути архітектурним середовищем, у якому формується гармонійна особистість дитини, з високим рівнем освіти, що базується на інноваційній технології та новітніх матеріально-технологічних засадах. Класні приміщення потребують особливого підходу до планування просторового оформлення, що створює умови для ефективної організації освітнього процесу, формуванню ключових та предметних компетентностей учнів. Тому, сучасні школярі бажають бачити школу – місцем для власного розвитку та співпраці.

Освітній простір відіграє важливу роль у формуванні особистості учнів, тому що створює сприятливі умови для їх навчання, взаємодії та розвитку потенціалу. Він є ваговою складовою у процесі формування знань, навичок і цінностей, що впливають на компетентності школярів. Навчальне середовище також сприяє інноваціям, дозволяючи учням розвивати та реалізовувати свої ідеї, що впливає на економічне, соціальне та культурне становлення суспільства. Воно є важливим чинником розвитку особистості учня та професіоналізму вчителів, прискорює або стримує освітній процес в умовах інноваційних змін. Відповідно до Концепції «Нова українська школа» дизайн освітнього середовища повинен враховувати характер діяльності та вікові особливості учнів [3].

Організація навчального середовища у початкових класах вимагає широкого використання ІТ-технологій, мультимедійних засобів навчання, оновлення навчального обладнання, що здійснюється через такі осередки:

- осередок вчителя – це, безпосередньо робоче місце педагога, яке він може облаштувати, оформити і наповнити за власними побажаннями та смаком;
- змінні тематичні осередки у вигляді магнітної дошки, фліпчарту або стенду тощо;
- куточок живої природи – це місце, де школярі мають змогу спостерігати та досліджувати навколишній світ;
- осередок відпочинку з килимом для сидіння та гри, стільцями, кріслами-пуфами, подушками з м'яким покриттям;
- осередок художньо-творчої діяльності з полицями для зберігання приладдя та стендом для змінної виставки дитячих робіт. Творча діяльність позитивно впливає на інтелектуальні можливості дитини, а також допомагає знизити емоційне напруження;
- осередок комунікації, у якому збираються школярі, щоб обговорювати та закріплювати пройдений матеріал, а також розповідають історії із життя.

Окрім цього, вчитель може проводити з дітьми розмови, що об'єднують, підбадьорюють, підіймають дух і надихають;

- осередок гри, наповнений настільними іграми, пазлами, конструкторами та інвентарем для проведення рухливих ігор. Оскільки, учні можуть відпочити, розслабитися та активно попрацювати одне з одним;

- осередок навчально-пізнавальної діяльності – це місце, де відбуватиметься основна навчальна діяльність класу, як групова так і індивідуальна. Ця зона обладнана партами, ілюстраціями та різними пізнавальними знахідками.

- дитяча класна бібліотека – «острівець знань», де молодші школярі можуть знайти книгу відповідно до теми уроку. Окрім цього, мають можливість наповнити міні бібліотеку власними книжками, котрі прочитали на дозвіллі, тим самим поділитися здобутими враженнями і знаннями з однокласниками.

Відповідно до Концепції розвитку Нової української школи визначено, що організація комфортного освітнього середовища сприятиме вільному розвитку творчої особистості дитини. Звичайно, що на розвиток учнів зорієнтовано й нові освітні програми, і методи навчання, і засоби навчання, і нове просторово-предметне оточення тощо. У Новій українській школі школярі все більше залучаються до проєктної, командної навчальної діяльності. З цією метою урізноманітнюється освітній простір, навчальні меблі, форми та засоби навчання. Навчальні кабінети та класи переважно оснащують мобільними робочими місцями для учнів, які легко трансформуються як для індивідуального, так і для групового використання. Для збереження здоров'я дітей шкільні меблі повинні бути антропометричнодоцільними [1, с. 142].

Дизайн шкільних приміщень – норма сьогодення для комфортного освітнього середовища, тому що упорядкований та естетично оформлений простір – важливий фактор виховання, що є актуальною проблемою сьогодення. Відтак сучасний освітній простір школи повинен стати комплексним освітнім ресурсом, який би забезпечив освітню діяльність через благоустрій та облаштування класного приміщення, гнучку об'ємно-планувальну структуру будівлі школи, цілісне художнє рішення фасадів та інтер'єру, комфортне та динамічне меблювання та обладнання всіх приміщень [2, с. 72]

Освітній простір у початкових класах має велике значення у формуванні навчального досвіду дитини. Адже, сприяє створенню позитивної атмосфери навчання, забезпечує безпеку та комфорт, стимулює в учнів творчість, сприяє соціальній взаємодії, допомагає створювати сприятливий клімат для розвитку компетентностей, необхідних у сучасному світі.

Безпечне освітнє середовище початкової школи характеризується безпечними умовами навчання та праці, комфортними міжособистісними стосунками між учнями, вчителями та батьками, відсутністю випадків насильства, достатніми ресурсами для запобігання насильству, фізичним, психологічним, соціальним захистом, правами тощо для всіх особи, залучені

до навчального процесу.

Список використаних джерел

1. Борисова Т. М. Дизайн-ергономічні аспекти формування освітнього простору нової української школи. *Українська професійна освіта*. 2017. № 7. С. 139-146.
2. Моделювання освітнього простору в умовах реалізації концепції «Нова українська школа» : метод. реком. / за заг. ред. В. В. Стойкової; уклад. Т. В. Деміракі. Миколаїв : ОІППО, 2018. 72 с.
3. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року» Постанова Кабінету Міністрів України № 988-р від 14.12.2016 р. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249613934>

ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ УКРАЇНЦІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО ЧАСУ ЗА ДОПОМОГОЮ МУЗИКИ

Мусієнко М. О., Цуранова О. О.

Музика це потужний засіб впливу на емоції людини. Вона, як ніщо інше викликає різні спектри емоцій, почуття, а саме смуток, радість, гнів чи страх, надію та переживання. У воєнний час для українців вона є засобом психологічної реабілітації.

Зниження рівня стресу та тривоги, допомога розслабитися, зняти напругу, та подолати страх у скрутну годину, підняття настрою та підвищення самооцінки, саме цією маленькою часткою музика може допомогти українцям у воєнний час, у сподіванні на скорішу перемогу та мирне майбутнє. Музиканти продовжують творити та об'єднувати нас, посилюючи почуття солідарності та підтримки. Вони влаштовують музичні вечори та концерти, які насамперед відволікають від важких думок і пережитків. Музичні вистави та спектаклі стали також не менш популярним дозвіллям у цей період, які дають змогу відчувати себе часткою культурного життя. Також хочемо зазначити, що ці всі заходи є не лише психологічна підтримка для українців, але і фінансова допомога для наших захисників. Адже більшість з них є благодійними. Є безліч людей які скажуть, що війна- не час пісень, але це не так. Навіть воїни у тяжку хвилину згадають про неї , бо для них музика теж є одним видом медитації, заспокоєння та підняття бойового духу.

В цей період розвивається музична терапія. Це вид психотерапії, для лікування різних проблем, навіть може використовуватися для лікування посттравматичного стресового розладу, тривоги та депресії. Музикотерапія може проводитися індивідуально або групою. Під час сеансу пацієнт може слухати музику, грати на музичних інструментах або співати. Музикотерапевт може також використовувати інші методи, такі як танцювальна терапія або арт-терапія. Музична терапія може бути важливим інструментом під час

воєнних конфліктів для покращення психічного стану людей і ось деякі способи, які використовуються у музичній терапії під час війни: знешкодження стресу та тривоги, вираження емоцій, підтримка соціальної взаємодії, реабілітація, психосоціальна підтримка. Застосування музичної терапії в умовах воєнного конфлікту варіюється залежно від контексту, але вона може бути важливим ресурсом для покращення фізичного та емоційного благополуччя тих, хто переживає воєнний стрес та травми.

Таким чином, можна зробити висновки, що музика може стати потужним засобом для відновлення емоційного та психічного благополуччя в умовах воєнного часу, сприяючи реабілітації та підтримці постраждалих осіб.

МІЖКУЛЬТУРНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Овчарова І. А., Бившева Т. Ф., Бешапошникова Т. В.

На сучасному етапі становлення Української держави за умови складного політичного і соціально-економічного її стану невід'ємною частиною загального виховного процесу є міжкультурна освіта. Формування міжкультурного виховання молодого покоління стає головним завданням мистецької освіти, зростає інтерес до проблеми залучення молоді до духовних скарбів людства.

Значну роль у вирішенні цього завдання грають заклади освіти, оскільки саме в процесі професійної підготовки формується особистість учителя, яка має володіти міжкультурним спілкуванням та здатна виховувати його у своїх учнях.

Багатогранність виховного впливу на формування міжкультурного виховання особистості зумовила посилену увагу до вивчення цієї проблеми сучасними науковцями. Окремі аспекти з цього питання висвітлено у працях В. Веденської, Г. Падалки, Л. Масол, Г. Пономарьової, С. Козлова, О. Ростовського, О. Рудницької.

Метою наукових тез є спроба розкрити деякі особливості міжкультурного виховання майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вивчення творів світової та вітчизняної музичної спадщини.

Джерелом національного розвитку будь-якої нації є не тільки суто національні цінності, але й співробітництво з іншими націями, інтеграційні процеси та взаєморозуміння. У наш час, коли йде війна, активізується процес пошуку ефективних механізмів виховання дітей і молоді в дусі толерантності, поваги до прав і свобод інших, несхожих на них людей. Пробудження у молоді позитивного ставлення до мистецьких цінностей, причетність до художніх традицій свого народу, а також розуміння особливостей національних культур світу сприяє активізації міжкультурних контактів. Майбутнім педагогам важливо знати і розуміти культуру різних

народів, їх взаємовідносини, взаємовплив культур і традицій, культурні зміни, які відбуваються у світі впродовж останнього часу.

Одним із дієвих засобів міжкультурного виховання є музичне мистецтво. Музика, впливаючи на особистість через емоції та почуття, розширюючи сферу естетичної свідомості та будучи потужним механізмом співпереживання, здатна виступати одним із дієвих засобів у цій справі. Музичне мистецтво має невичерпний потенціал впливу на внутрішній світ особистості, формування її морально-етичних основ, становлення особистості в цілому. Естетичні цінності, засвоєні через музику, активізують почуття, емоції, переживання особистості, створюють умови для усвідомлення красивого й потворного, доброго та злого, любові й ненависті, допомагають емоційно-чуттєво відгукуватися на них, забезпечують відчуття власної самооцінки, співпричетності з іншими людьми.

Вивчення та популяризація світових та вітчизняних творів музичного мистецтва мають стати одним із головних завдань виховання здобувачів освіти і школярів у гармонії з загальнолюдською культурою, спрямованою на духовне і культурне збагачення. Усвідомлення і переживання змісту музичних образів дозволяє глибше сприймати особливості культури своєї нації та інших націй, духовні цінності та ідеали. Це дає змогу школярам не тільки прилучитися до музичних творів, а й самовизначатися у світі культури. Майбутній фахівець має підвести учнів до думки, що зв'язки між культурами різних народів є неодмінною умовою розвитку всієї світової культури.

Чільне місце у вихованні міжкультурних відносин належить зверненню до музичних творів, в яких висвітлюються загальнолюдські традиції гуманізму як глобального світогляду, що визначає ставлення здобувача до навколишнього світу. Позиція гуманіста є основною професійною позицією майбутнього фахівця, його мотиваційною направленістю на іншу людину. Вона сприяє вихованню відношення до іншого як до самоцінності, вмінню спиратись на його духовну цінність.

Звернемося до аналізу творчості деяких композиторів.

Прикладом гуманістичного ставлення до людини є творчість Й. Баха (1685-1750), німецького композитора, найвидатнішого генія в історії музичного мистецтва, представника світової гуманістичної культури. Учням важливо пояснити, що емоційна та філософська сутність музики Й. Баха – у її найглибшій людяності, самовідданій любові до людей. Й. Бах рівно великий у вираженні простих людських почуттів і в передачі глибин народної мудрості, у високій трагедійності та в зображенні загального підйому та пориву до щастя. У свідомості учнів слід узагальнити думку, що Й. Бах сучасний, бо звертається до вічних тем, що осмислює кожна людина.

У творчості Л. Бетховена були проголошені високі ідеали людства: свобода, рівність і братерство всіх людей. У центрі творчості – життя людини, яке проходить в безперервній боротьбі за світле майбутнє всього людства. Л. Бетховен наділяє свого героя могутньою незламною волею. Герой у служінні людству бачить мету свого життя. Ідея героїчної боротьби,

завоювання щастя для людини та людства знайшли відображення у «Симфонії № 5».

Найважливіші теми української історії та фольклорних звичаїв висвітлив у своїх творах засновник української композиторської школи М. Лисенко (1842-1912). Опера «Тарас Бульба» присвячена боротьбі українського народу проти польських загарбників, пронизана глибоким патріотичним почуттям, непорушною вірою в моральну силу українського народу. Як у художньому творі, так і народних сценах оперного твору змальовано риси волелюбного, мужнього козацтва, майстерно окреслено самобутні національні характери, історично правдиво передано картину життя і побуту козаків. Головний персонаж опери – Тарас Бульба – представлений як гідний патріот своєї батьківщини, народний месник.

Серед славних діячів української музичної культури виділяється також самобутнім талантом М. Леонтович (1877-1921). Він сягнув вершин світового музичного мистецтва, глибоко розкрив співучу талановитість свого народу. Пісня «Щедрик», «Колядка дзвонів», як її називають за кордоном, дуже популярна у багатьох країнах світу. Існує безліч нових варіантів її виконання з іншомовними перекладами. Отже, слухання чи виконання цього твору, як і багатьох інших українських шедеврів, може надати поштовх для ознайомлення з українською історією, культурою, народними звичаями, урешті-решт поширити знання про Українську державу.

Найпопулярніша з пісень видатного українського композитора І. Шамо – «Києве мій» – багато років є незмінною емблемою столиці України. Мальовничі краєвиди Києва, великий Дніпро, пишні зелені схили та острови відлунюються у серці кожного, хто співає або слухає цю пісню. Лірична мелодія, проникливі рядки вірша «як тебе не любити, Києве мій» надихають на почуття гордості за свою Вітчизну, за свій народ, на щире любов до рідного краю.

Тож, вивчення творів музичного мистецтва дасть змогу реалізувати виховний педагогічний потенціал, спрямований не тільки на професійний, художньо-естетичний, духовний, соціальний розвиток особистості, а й на міжкультурне виховання.

Список використаних джерел

1. Пономарьова Г. Ф. Виховання майбутнього педагога : теорія і практика : монографія. Харків : ТОВ «Ранок», 2014. 547 с.
2. Ростовський О. Я. Навчально-методичний посібник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. 24 с.
3. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посіб. Київ : ТОВ «Інтерпроф», 2015. 270 с.

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЕСТЕТИЧНОГО СПРИЙНЯТТЯ НАЦІОНАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА НА ЗАНЯТТЯХ В ЗЗСО

Олешко В. Л., Олешко Т. Є., Шкреба К. М.

На сьогоднішній момент актуальною проблемою є всебічний гармонійний розвиток особистості, який не можна уявити без відпрацьованих в процесі навчання і ЗЗСО навичок естетичного сприйняття національного мистецтва. Естетичне сприйняття національного мистецтва передбачає розвиток в людини почуттів прекрасного, формування вмінь і навичок творити красу у навколишній дійсності, вміти відрізнити прекрасне від потворного, жити за законами духовної краси.

У Національній доктрині розвитку освіти України в ХХІ столітті визначено основну мету освіти, спрямованої на естетичне сприйняття мистецтва та всебічний розвиток людини як найвищої цінності суспільства, формування її духовних смаків, ідеалів та розвиток художньо-творчих здібностей.

Головна запорука успіху естетично-виховного процесу полягає у його відкритості для найрізноманітніших педагогічних ідей. Цей процес повинен бути спрямований на формування загальнолюдських і національно-культурних цінностей.

Аналіз останніх досліджень з проблеми естетичного сприйняття національного мистецтва дає можливість дійти висновку про те, що існують різні підходи щодо визначення поняття «естетичне сприйняття мистецтва». Численні тлумачення цих понять зумовлені багатогранністю цього процесу. Метою дослідження є систематизація існуючих у сучасній педагогіці форм та методів роботи над формуванням навичок естетичного сприйняття національного мистецтва на заняттях в ЗЗСО.

Так, В. Шацька розглядає естетичне виховання як сукупність послідовних, взаємозв'язаних впливів на учнів під керівництвом вчителя як засобами мистецтва, так і самого життя, спрямованих на всебічний естетичний розвиток учнів, який сприяє формуванню естетичних почуттів, художніх смаків і поглядів відповідно до завдань виховання [1].

Значний внесок у розвиток теорії та практики естетичного сприйняття зробив В. Сухомлинський. Він зазначав, що завдання школи і батьків – дати кожній дитині щастя. Щастя, на його думку, поняття багатогранне. Людина повинна розкрити свої здібності, полюбити працю і стати в ній творцем, має насолоджуватися красою навколишнього світу, створювати сама красу для інших. Це і є щастям [4].

А. Макаренко, розкриваючи суть естетичного сприйняття, вважав, що надзвичайно важливо внести художній елемент у процес дитячого життя [1].

З огляду на педагогічну спрямованість, заслуговує на увагу визначення естетичного сприйняття, яке подає О.Буров: «...цілеспрямований, організований процес формування у школярів естетичного ставлення, естетичної потреби до творчої естетичної діяльності» [1].

Треба об'єктивно визнати, що впродовж десятиліть проблема виховання естетичного сприйняття мистецтва перебувало в занепаді. Завдання пробудження в кожній дитині відчуття прекрасного, озброєння її вміннями творити красу у житті замінювалися загальними заходами, святами, конкурсами, якими була охоплена незначна частина вихованців. У школах на предмети естетичного циклу відводилась мізерна кількість годин. Людина, позбавлена почуття прекрасного, естетичної культури, є недосконалою, духовно бідною, хоча б яким матеріальним багатством вона не прагнула компенсувати цей недолік.

Виховання естетичного сприйняття мистецтва, як неперервний процес має здійснюватися передусім у діяльності, в різнобічній соціальній творчості. Необхідно не лише навчити кожну людину естетично-почуттєво реагувати на оточуючий світ, але й збудити потребу його перетворення без нанесення йому екологічної шкоди, згідно з естетичними нормами й ідеалами.

Проблема естетичного виховання у естетико-педагогічному аспекті широко репрезентована у спадщині видатних українських педагогів та діячів освіти Е. Водовозової, П. Каптерева, С. Лисенкової, С. Русової, Е. Тихеевої, К. Ушинського.

Підсумовуючи вищесказане, необхідно підкреслити, що навички естетичного сприйняття національного мистецтва, смаки, ідеали та ціннісні орієнтації молодших школярів слід формувати з дитинства у сім'ї та школі, за умови активного накопичення систематичних знань у цій галузі.

Список використаних джерел

1. Естетичне виховання: Довідник / В. І. Мазепа, А. В. Азаркін, В. С. Горський та ін. Київ : Політвидав України, 2001. 211 с.
2. Фіцула М. М. Педагогіка. Київ, 2000. 432 с.
3. Вишневецький О. І. Теоретичні основи сучасного українського виховання. Львів, 2000. 234 с.
4. Березівська Л. Українські традиції як культурологічні засади спадщини В. О. Сухомлинського. *Початкова школа*. 2006. № 12. С.5-8.
5. Підласий І. Ідеали українського виховання. *Рідна школа*. 2004. № 12. С. 12-13.

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Оловаренко О. І.

Оновлення шкільної освіти в Україні, зокрема її початкової ланки, характеризуються інтенсивним розвитком інноваційних процесів. Істотною особливістю цієї тенденції є варіативність, пошук ефективних технологій навчання, наявність вибору різних освітніх програм і підручників.

Одним із завдань професійної спрямованості в підготовці майбутнього

вчителя є безперервний процес формування творчої, креативної особистості здобувача вищої освіти.

Різноманітним аспектам концепції креативності присвячені дослідження Д.Богоявленської, О.Гребенюка, І.Дичківської, В.Дружиніна, Є.Ільїна, Є.Кузьміної, О.Пометун, В.Сластьоніної, Н.Тализіної, В.Химинець та інші. Науковці вважають, що однією з основних якостей сучасного спеціаліста є його творчий потенціал, здатність до креативного мислення та модернізування освітнього процесу в такий спосіб, щоб уміло поєднувати традиційні та інноваційні освітні технології.

Формування креативності майбутніх учителів реалізовується значно складніше, ніж оволодіння ними знаннями. Це, зокрема, знаходить свій вияв у невмінні студентів приймати самостійні рішення, відійти від визначеного зразка, вільно висловлювати різні судження за тих чи інших педагогічних ситуацій, генерувати певні задуми, гіпотези, ідеї в процес розв'язання завдань, самостійно здобувати знання, мислити нетривіально, робити логічні висновки, порівнювати, зіставляти. Процес діяльності здобувачів вищої освіти потрібно організовувати так, щоб його складовими ставали елементи творчості, якими передбачаються такі вміння: комбінувати, аналізувати, систематизувати, узагальнювати, застосовувати знання в нових умовах, часто ускладнених, із елементами творчості, нестандартно підходити до досягнення поставленої мети.

Сьогодні, коли гуманітарна складова навчання молодших школярів постійно розширюється, методико-філологічна підготовка майбутнього вчителя стає все більш пріоритетною у загальній системі професійної педагогічної освіти. У таких умовах надзвичайно важливо сформуванню в майбутнього педагога готовність навчати дітей української мови на основі комунікативно-діяльнісного і функціонально-стилістичного підходів, що забезпечують молодшим школярам якісне володіння лінгвістичними знаннями, мовними й мовленнєвими вміннями і навичками, необхідними для вільного послугування українською літературною мовою.

Із цією метою на заняттях із таких дисциплін, як «Теорія й методика навчання мовно-літературній галузі в початковій школі» та «Освітні технології навчання «Мовно-літературної галузі в початковій школі» запроваджуються такі прийоми та методи роботи, що сприяють формуванню у майбутнього педагога початкової школи здатності оптимально підходити до відбору й упровадженню освітніх технологій та накопичення особистого досвіду у викладанні рідної мови та літератури; на основі засвоєних концептуальних положень педагогічних технологій формують у студентів готовність до їх упровадження під час проходження педагогічної практики та майбутній професійній діяльності. На практичних та семінарських заняттях під час вивчення розділу «Методика навчання грамоти» здобувачі вищої освіти ознайомлюються з такими питаннями, як реалізація дидактичних та методичних ідей проблемного та розвивального навчання шестиліток (В.Давидов, О.Дусавицький, Н.Воскресенська); методика роботи зі звуковими моделями слів як підготовка до читання слів у добукварний

період (П.Жедек); інтенсифікаційні системи навчання письма молодших школярів за Є.Потаповою та О.Прищепою; грамотного письма (Є.Потапова, С.Лисенкова). У розділі «Методика вивчення основ фонетики, графіки та граматики» майбутні педагоги вивчають мовні явища на основі зв'язного тексту як засобу функціональних можливостей їх у мовленні (за Л.Варзацькою); методику розкриття значення взаємозв'язку знань із фонетики, графіки, орфоєпії та орфографії рідної мови (за А.Каніщенко, Л.Варзацькою); інтерактивні вправи на уроках рідної мови, методику їх проведення, етапність упровадження (М.Пироженко, Л.Пометун). Розділ «Методика класного та позакласного читання» передбачає вивчення прийомів розвитку й удосконалення якостей читання: інформаційно-ціннісний підхід до навчання читання молодших школярів (метод О.Кушніра); вправ для розвитку швидкого читання (за системою І.Федоренка); елементів літературознавчого аналізу (О.Джеджелей); прийоми роботи в системі уроків позакласного читання (В.Сухомлинський, О.Джеджелей, М.Наумчук, З.Захарчук).

Серед інших форм роботи на практичних заняттях заслуговують на увагу такі: аналіз методичних ситуацій, обговорення методичних статей з фахових видань, аналіз дидактичного матеріалу чинних підручників і посібників, укладання тестових завдань, добір системи мовних або мовленнєвих вправ, блоків текстів для взаємозв'язаного навчання мови й розвитку учнівського мовлення, рецензування творчих робіт молодших школярів тощо. Саме такі форми роботи сприяють розвитку пізнавальної активності, креативності студентів, стимуляції інтересу до навчальних занять, закладається основа майбутньої педагогічної техніки, технологічної грамотності та педагогічної майстерності майбутнього вчителя.

Такий підхід дає можливість молодому педагогові впевнено почувати себе в професійній діяльності, швидше адаптуватися в умовах сучасної школи, успішно розв'язувати складні завдання освітнього процесу.

Важливим чинником розвитку креативності майбутніх учителів є науково-дослідна діяльність, адже вона є одним із факторів оптимізації процесу саморозвитку та суспільно цінної самореалізації особистості. Організація пошукової, науково-дослідної діяльності студентів дає можливість самостійно та цілеспрямовано працювати, розвиває креативне мислення, удосконалює систему теоретичних знань, практичних умінь і навичок. Але викладач повинен усвідомлювати, що робота над розвитком науково-дослідницьких здібностей студентів – це цілісна система навчання, а не епізодична. Лише за такої умови можна досягти якісних результатів. Із цією метою слід упроваджувати такі види науково-творчої діяльності: аналіз, синтез, індукція, дедукція, що є основними методами будь-якого наукового дослідження. Опрацювання наукової літератури, проведення досліджень, висунення гіпотез та постановка завдань – усе це в сукупності суттєво стимулює у студентів розвиток креативності, здатність до самостійного пояснення причинно-наслідкових зв'язків, до прийняття швидких та нестандартних рішень у критичних ситуаціях.

Під час проходження педагогічної пробної й переддипломної практики майбутні педагоги запроваджують на уроках української мови та літературного читання інноваційні технології: інтерактивного, проблемного, особистісно зорієнтованого, розвивального навчання тощо.

Використання цих технологій дає можливість студентам-практикантам на власному досвіді переконатись, що запровадження таких методів та форм роботи допомагає вирішенню поставленої проблеми сучасної школи: сформувати в учнів розвинуте критичне мислення, здатність виробити власну точку зору та поважати точку зору інших; виробити навички ефективного спілкування, що дає змогу комунікувати, уникати конфліктних ситуацій; виробити вміння творчо працювати, вирішувати різноманітні проблеми.

Список використаних джерел

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. 2-ге вид., допов. Київ, Академвидав. 2012. 352 с.
2. Химинець В. Інноваційно-гуманістичне спрямування сучасної освіти. *Педагогіка і психологія*. 2010. №4 (69). С.15-24.
3. Пометун О., Сущенко І. Путівник з розвитку критичного мислення в учнів початкової школи: методичний посібник для вчителів. Київ, 2018. 97 с.

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ – СУТТЄВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДЛЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Орос І. І., Чичук А. П., Гуттерер Є. В.

Актуальність проблеми. У зв'язку з світовою пандемією COVID та воєнним станом в Україні технологія змішаного навчання упродовж останніх років стала в Україні найактуальнішим освітнім трендом. Невпинний розвиток новітніх інформаційних технологій зумовив появу низки інноваційних технологій навчання, з поміж яких варто виокремити технологію змішаного навчання [4, с. 175–180]. Сьогодні одноразово підготувати людину до фахової діяльності на все життя неможливо. Тому до освіти протягом життя є фундаментом для подальшого навчання. Дистанційне навчання і змішане навчання має суттєвий потенціал для вищої освіти [2, с. 132–151].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Велике значення приділяють науковці впровадженню змішаного навчання в освітній процес.

Дослідники Є. Желнова, О. Кривонос, М. Нікітіна, Ю. Триус, Г. Чередніченко, Л. Шапран та ін. висвітлюють різноманітні аспекти упровадження в освітній процес закладів освіти технології змішаного навчання.

Мета дослідження – при підготовці фахівців показати роль змішаного навчання.

Виклад основного матеріалу. Технологія змішаного навчання є різновидом методики навчання, яка, використовуючи інформаційно-комунікаційні засоби, реалізує принципово нові методи та форми навчання.

Для супроводу й організації процесу змішаного навчання за допомогою телекомунікаційного зв'язку використовують найчастіше такі застосунки: Student Information Systems (SIS), Learning Management System (LMS), Virtual Classrooms (VC), Virtual Learning Environments (VLE), Massive Open Online Courses (MOOCs), Learning Content Management Systems (LCMS), Assessment Management Systems (AMS), Social Learning Systems, Training Management Systems (TMS), Learning Analytics тощо.

В Україні найвідомішою є освітня онлайн-платформа Moodle (модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище), система управління навчанням, орієнтована на організацію взаємодії між викладачем та студентами, безкоштовна, відкрита (Open Source) [5, с. 8–21].

Перехід до змішаного навчання не є механічним процесом винесення вибіркового виду освітньої взаємодії в онлайнове середовище. Для цього потрібна зміна бачення ролі закладу освіти та педагогів в освітньому процесі, зміна культури самого закладу та стосунків між учасниками та учасницями освітнього процесу [3].

Розглядаючи зміст змішаного навчання, важливо наголосити, що воно складається з наступних компонентів: самостійна робота студентів в електронному середовищі; традиційні аудиторні заняття; групове електронне навчання (онлайн-конференції тощо). Ключовим поняттям змішаного навчання є поняття «flipped classroom» («перевернутий клас»), в рамках якого особлива увага приділяється як аспектам проектування електронних курсів, так і аспектам організації освітнього процесу [1, 131–135].

Висновки. Технологію змішаного навчання представляємо як різновид методики навчання, яка реалізує принципово нові форми навчання та методи, використовуючи інформаційно-комунікаційні засоби реалізації.

Підкреслено важливість освітньої онлайн-платформи Moodle (модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище), безкоштовну, відкриту (Open Source).

Ключовим поняттям змішаного навчання визнано поняття «flipped classroom» («перевернутий клас»), в рамках якого особлива увага приділяється як аспектам проектування електронних курсів, так і аспектам організації освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Вишківська Б. В., Чемерис О. А., Прус А. В., Кулик І. В. Змішане навчання як інноваційний чинник модернізації освітнього процесу. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. № 83. 2022. С. 131–135.
2. Мала І. Дистанційне навчання як дієвий інструмент управлінської освіти. *Вчені записки Університету «КРОК»*, №2(66). С. 132–151. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-66-132-151>

3. Пасічник О., Єлфімова Ю., Чушак Х., Шинаровська О., Донець А. Змішане навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Київ : Освіта. 2021. 92 с.

4. Ткаченко А. В., Романенко Т. В. Особливості використання технології змішаного навчання студентів в освітньому процесі університету. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, №198. 2021. С. 175-180. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2021-1-198-175-180>

5. Ярошенко Т. О. Дистанційне навчання в системі вищої освіти: сучасні тенденції [електронний ресурс]. *Інженерні та освітні технології*. Т. 7, № 4. 8–21. 2019 – doi.org/10.30929/2307-9770.2019.07.04.01

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД В ОСВІТІ – ЗАПОРУКА ЯКІСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Отрошко Т. В., Дьоміна О. В.

Трактування компетентісного підходу повно відображає всі аспекти його реалізації в освітньому процесі. Визначимо принципи та функції компетентісного підходу в освіті. Серед основних принципів можна виділити:

- діагностичність, тобто орієнтацію на досягнення запланованого результату, що виявляється в поведінці й мисленні;

- комплексність, міждисциплінарність - облік як освітніх, так і зовнішніх чинників і впливів;

- багатофункціональність: компетентність не може бути охарактеризована одним умінням або властивістю, вона є здібністю до вирішення сукупності завдань.

До функцій компетентісного підходу віднесемо:

- більш точне визначення номенклатури і логіки розвитку значущих у професійному плані знань і умінь;

- можливість більш точніше визначити орієнтири в конструюванні змісту освіти;

- можливість розробити точнішу і діагностично вивірену систему вимірників рівня професійної компетентності майбутнього фахівця на всіх етапах його підготовки.

Категоріальний апарат компетентісного підходу включає два основних базових поняття: компетентність та компетенція. Основу компетентності, за думкою дослідників, складає сукупність знань, умінь, навичок, особистісних та професійно важливих якостей, що дають змогу фахівцеві ефективно реалізовувати професійну діяльність. Деякі науковці розуміння цього терміна представляють через поняття «компетенція», оскільки воно є базовим для компетентісного підходу. Визначемо його сутності та співвідношення з терміном «компетентність».

Поняття «компетенція» тлумачиться як коло повноважень певної

особи, перелік соціальних вимог до її діяльності в певній сфері; сукупність взаємопов'язаних якостей особистості, що задаються по відношенню до певного круга предметів і процесів, тоді як «компетентність» означає узагальнену здатність особистості до діяльності. Під терміном «компетенція» розуміється передусім коло повноважень якої-небудь організації, установи або особи [3]. У межах своєї компетенції особа може бути компетентною або некомпетентною в певних питаннях, тобто мати (набути) компетентність (компетентності) у певній сфері діяльності. Оскільки йдеться про процес навчання й розвитку особистості, що відбувається в системі освіти, то одним із результатів освіти й буде набуття людиною набору компетентностей, що є необхідними для діяльності в різних сферах суспільного життя» [2].

На нашу думку, компетенція - відчужена, наперед задана соціальна вимога (норма) до освітньої підготовки людини, необхідної для її якісної продуктивної діяльності в певній сфері.

Компетентність – володіння людиною відповідною компетенцією, що включає її особистісне ставлення до неї та предмета діяльності. Компетентність передбачає прояв стосовно компетенції цілого спектра особистісних якостей. «Поняття компетентності включає не тільки когнітивну й операціонально-технологічну складові, а й мотиваційну, етичну, соціальну та поведінкову» [3]. Тобто, компетентність завжди особистісно забарвлена якостями конкретної людини. Ці якості визначаються від значеннєвих і світоглядних (навіщо мені необхідна дана компетентність) до рефлексивно-оцінних (наскільки успішно я застосовую дану компетентність у житті).

Слід відрізнити просто «компетентності» від «освітніх компетентностей». Компетентності для тих, хто навчається, – це образ їх майбутнього, орієнтир для освоєння. Але в період навчання у здобувача освіти формуються ті чи інші складові «дорослих» компетентностей, і щоб йому не лише готуватись до майбутнього, а й жити в сьогоденні, він освоює ці компетентності з освітньої точки зору. Освітні компетентності відносяться не до всіх видів діяльності, в яких бере участь людина (наприклад, дорослий фахівець), а тільки до тих, що включені до складу загальноосвітніх галузей і освітніх компонентів. Такі компетентності відбиваються предметно-діяльнісною складовою загальної освіти та покликані забезпечувати комплексне досягнення її цілей. Прикладом може бути така ситуація. Здобувач освіти під час навчання освоює компетентність громадянина, але повною мірою використовує її компоненти вже після закінчення навчального закладу, тому під час його навчання ця компетентність фігурує в якості освітньої.

Щоб забезпечити відповідність компетентностей традиційним освітнім параметрам, розкриємо зміст поняття «освітні компетентності» шляхом переліку структурних компонентів компетентності:

- назва компетентності;
- типи компетентностей в їх загальній ієрархії (ключова, загальнопредметна, предметна компетентність);

- коло реальних об'єктів дійсності, стосовно яких уводиться компетентність;
- соціально-практична обумовленість і значущість компетентності (для чого вона необхідна в соціумі);
- значеннєві орієнтації учня стосовно даних об'єктів, особистісна значущість компетентності (у чому й навіщо учневі бути компетентним);
- знання про дане коло реальних об'єктів;
- уміння й навички, що відносяться до даного кола реальних об'єктів;
- способи діяльності стосовно даного кола реальних об'єктів;
- мінімально необхідний досвід діяльності того, хто навчається у сфері даної компетентності (за ступенями навчання);
- індикатори - приклади, зразки навчальних і контрольних-оцінювальних завдань стосовно визначення ступеня (рівня) компетентності того, хто навчається (за ступенями навчання) [1].

З погляду вимог до рівня підготовки випускників освітні компетентності є інтегральні характеристики якості підготовки тих, хто навчається, пов'язані з їхньою здатністю цільового осмисленого застосування комплексу знань, умінь і способів діяльності відносно певного міждисциплінарного кола питань.

Поняття «професійна компетентність» ширше знань, умінь і навичок, не є їхньою сумою, тому що включає всі сторони діяльності: знаннєву, операційно-технологічну, ціннісно-мотиваційну тощо. Більшість дослідників під терміном «компетентність» розуміють складну інтегровану якість особистості, що обумовлює можливість здійснювати деяку діяльність, причому мова йде саме не про окремі знання чи вміння й навіть не про сукупності окремих процедур діяльності, а про властивість, що дозволяє людині здійснювати діяльність в цілому [1, 2, 3].

Узагальнення вітчизняних і зарубіжних досліджень сутності професійної компетентності привело до такого розуміння цього терміна: компетентність - інтегральна характеристика особистості, яка визначає її здатність вирішувати проблеми та типові завдання, що виникають у реальних життєвих ситуаціях, у різних сферах професійної діяльності на основі використання знань, навчального й життєвого досвіду та відповідно до засвоєної системи цінностей [1].

Список використаних джерел

1. Карпова Л. Г. Формування професійної компетентності вчителя загальноосвітньої школи: автореф. дис. на здобуття канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». Харків, 2004. 21 с.
2. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 232 с.
3. Лукянчук С. Ф. Професійна підготовка майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи: методологічний аспект. *Наук. часопис Нац. пед.ун-ту ім. Драгоманова*. Серія 17, Теорія і практика навчання і виховання : [Зб. Наук.] / Нац. пед.ун-ту ім. Драгоманова. Київ, 2015. Вип.27. С. 90-93.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Пасічник С. О.

Актуальність проблеми. Сучасні вимоги суспільства викликають зміни в системі професійної освіти, зокрема, і фахової передвищої освіти. Це зумовлює потребу підготовки педагога нового покоління передусім для галузі дошкільної освіти, у якій відбуваються зміни, пов'язані з оновленням її змісту, перебудовою взаємодії між учасниками освітнього процесу.

Інноваційні освітні напрями в системі дошкільної освіти потребують педагога нового типу і висувають надзвичайно високі вимоги до його професійної компетентності.

Під професійною компетентністю педагога розуміємо особистісні можливості вихователя, які дозволять йому самостійно, творчо та ефективно виконувати завдання освітнього процесу [1, с. 37].

Сьогодні закладу дошкільної освіти потрібен компетентний вихователів-новатор, який готовий до інноваційної діяльності, здатний досягати очікуваних від суспільства результатів щодо розвитку особистості дитини дошкільного віку, розуміє практичну значущість різних інновацій у системі освіти як на професійному, так і на особистісному рівнях, є психологічно грамотним, толерантним, креативним фахівцем.

Сучасний вихователів повинен орієнтуватися в наукових досягненнях сьогодення, інноваціях психолого-педагогічної науки, володіти різноманітними новітніми технологіями навчання дітей дошкільного віку, виробляти здатність до саморозвитку, самовдосконалення в різних сферах життєдіяльності упродовж усього свого життя.

Сучасний здобувач освіти має бути готовим до активної участі в соціальному житті, створювати умови для розвитку особистості, здатної не лише оцінювати ситуацію і пристосовуватися до соціальних змін, але й оригінально та нестандартно мислити, реалізовувати ідеї, розробляти шляхи позитивних перетворень, проявляти ініціативу, творчість та креативність.

З огляду на такий підхід актуальним та пріоритетним завданням в сучасних умовах є підвищення рівня професіоналізму майбутніх вихователів у процесі професійної підготовки в закладах фахової передвищої освіти, які були б здатні готувати активну, самостійну, творчу особистість дитини.

Сьогодні освітній процес повинен не тільки дати знання, вміння та навички інноваційної діяльності, а й сформувати нові способи мислення. Сучасний розвиток дошкільної освіти, її перехід на новий якісний рівень неможливий без розробки та застосування інноваційних технологій виховання, навчання та розвитку дітей дошкільного віку [4, с. 32].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання використання інноваційних технологій в освітньому процесі закладу дошкільної освіти розглядається в працях відомих дослідників, таких, як: К. Балаєвої,

Л. Буркової, Т. Грабовської, І. Дичківської, О. Козлової, О. Мармази, В. Химинця та інших, але потребує подальших розробок, що і спонукало нас до вивчення цієї теми [2, с. 86].

Мета дослідження полягає у визначенні особливостей формування професійної компетентності майбутнього вихователя шляхом вивчення інноваційних технологій в закладах дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Підготовка фахівців на сучасному етапі розвитку освіти вимагає застосування інноваційних технологій, що пов'язано зі зміною вимог до професійної компетентності майбутнього вихователя. А здійснити це можна за допомогою використання сучасних технологій в освітньому процесі.

На думку науковців О. Рудік, Л. Козак, Є. Коваленко, С. Заславської, Л. Сущенко, В. Березюк, О. Волошиної, інноваційна діяльність – це комплексна, багатофункціональна діяльність особистості, яка проявляється в її активності та спрямована на усвідомлення педагогічного досвіду та перетворення освітнього процесу для підвищення результативності педагогічних впливів через застосування інновацій [3, с. 123].

Найбільш поширеними інноваційними педагогічними технологіями в закладах дошкільної освіти є: технологія розвивального та особистісно орієнтованого навчання, інтерактивні та інформаційно-комунікативні технології, здоров'язбережувальні та здоров'яформувальні технології, експериментально-дослідницька та проектна діяльність дітей, нетрадиційні техніки малювання.

Вихователі закладів дошкільної освіти також зорієнтовані на впровадження в освітній процес сучасних розвиваючих ігор і вправ, коректурних таблиць, схем-моделей, музейної педагогіки, Лего-конструкторів тощо [5, с. 130].

Отже, інноваційна діяльність в закладах дошкільної освіти сприяє підвищенню рівня професійної майстерності педагогів і рівню розвитку дітей, формує мотиваційну готовність до інноваційної діяльності. Наявність таких викликів наголошує на необхідності високої професійної підготовки майбутніх педагогів.

На думку О. Кудрявцевої, для того, щоб здійснювати інноваційну діяльність, здобувачі освіти повинні бути підготовлені до її здійснення, а результатом професійної підготовки має стати їх готовність до інноваційної діяльності у закладі дошкільної освіти» [3, с. 125].

Важливість формування готовності вихователя до здійснення інноваційної та творчої педагогічної діяльності під час організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти, а також створення відповідного середовища зумовили впровадження вибіркового освітнього компонента «Педагогічні технології в дошкільній освіті» в освітньо-професійну програму «Дошкільна освіта» підготовки фахового молодшого бакалавра. Освітній компонент «Педагогічні технології в дошкільній освіті» вивчається здобувачами освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта на другому курсі у першому семестрі і полягає в

ознайомленні майбутніх фахівців з широким спектром педагогічних технологій, формуванні у здобувачів освіти готовності до сприйняття та реалізації нових освітніх технологій в своїй педагогічній діяльності.

У процесі вивчення освітнього компонента здобувачі освіти матимуть систему уявлень про: поняття, основні якості, складові елементи, класифікацію сучасних педагогічних технологій, ефективність використання педагогічних технологій у роботі закладів дошкільної освіти, готовність педагога до професійної діяльності; оволодіють спеціальними компетентностями: матимуть здатність до проектування свого подальшого освітнього та професійного розвитку; здатність планувати та організовувати власну методичну роботу, шукати оптимального поєднання різних методів і технологій навчання і виховання; здатність до саморозвитку та самореалізації з використанням перспективного педагогічного досвіду, забезпечувати науково-методичний супровід інноваційної педагогічної діяльності.

Результати вивчення вибіркового освітнього компонента «Педагогічні технології в дошкільній освіті» засвідчують підвищення рівня сформованості таких компетентностей, як: здатність до самоосвіти, саморозвитку, володіння сучасними освітніми технологіями та новітніми досягненнями педагогічного досвіду, усвідомлення потреби навчання впродовж усього життя з метою поглиблення набутих та здобуття нових фахових знань з високим рівнем автономності культури.

Висновки. Таким чином, професійна підготовка в закладі фахової передвищої освіти повинна здійснюватися в спеціально створених умовах, в яких майбутні вихователі набудуть необхідних спеціальних компетентностей, самостійно оволодіватимуть новими знаннями впродовж своєї професійної діяльності, прагнутимуть до самоосвіти, самовдосконалення та саморозвитку. Ефективним засобом вирішення цих завдань є саме інноваційні технології, впровадження яких забезпечує культурно-особистісний розвиток майбутнього педагога, формує його готовність до виконання професійних обов'язків та пошуку шляхів підвищення освітнього процесу в закладах дошкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Зайцева Т. Ю. Діяльність дошкільного навчального закладу в режимі інноваційного розвитку : посіб. Тернопіль : Мандрівець, 2014. 328 с.
2. Калуська Л. В., Отрощенко М. В. Інновації в дошкільлі : програми, технології, проекти, ідеї, досвід : посіб. Мандрівець, 2010. 376 с.
3. Кудрявцева О. А. Компоненти та показники сформованості готовності майбутніх бакалаврів дошкільної освіти до інноваційної діяльності з дітьми раннього віку. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 46. С. 122-126.
4. Підлипняк І. Підготовка майбутніх фахівців з дошкільної освіти до інноваційної діяльності. *Acta paedagogica volynienses*. 2022. Вип. 2. С. 30-36.
5. Смольникова Г. В., Семененко А. А. Особливості інноваційної діяльності в закладах дошкільної освіти. Науковий часопис НПУ імені

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТА ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ОСВІТИ

Переверзева В. А., Макарова С. В.

Суспільство на кожному етапі свого розвитку ставить перед особистістю нові вимоги та виклики, особливо це стосується сфери якості освіти та професійної підготовки фахівців.

Кризові явища, які відбуваються в Україні, значно збільшують кількість дорослих та дітей, які потребують соціальної опіки, захисту, професійної психологічної та соціальної підтримки.

Тому ці тези присвячені темі соціально-психологічного та педагогічного аспекту професійної компетентності працівників освіти.

Професія педагога – це та професія для якої завжди діє принцип «світяти іншим – згораєш сам». У працівників освіти часто трапляються психологічні навантаження, і від них доводиться захищатися.

За даними всесвітньої психіатричної спілки, майже у кожного педагога трапляються психічні розлади та моральні виснаження. До 80% педагогів перебувають у досить напруженому стані, що вкрай негативно впливає на їхнє здоров'я, відносини з учнями, ефективність навчально-виховного процесу. Саме тому емоційна стійкість педагога є важливим показником його професійної придатності. Результати проведених досліджень свідчать, що 10% педагогів мають високу емоційну стійкість, 45% – достатню, 45% – низький рівень емоційної стійкості. Такий рівень емоційного стану педагогів призводить до істотних негативних наслідків як у життєдіяльності суб'єктів навчально-виховного процесу, так і його якості [2].

На думку Володимира Калошина, автора статті «Професійна компетентність педагогічних працівників: психологічний аспект», результати дають підставу зробити висновок щодо необхідності організації спеціальної підготовки педагогів з метою формування у них навичок управління своєю психікою, позитивним мисленням, вміння діяти в критичних ситуаціях, а також оцінки їх емоційної стійкості. Аналіз навчальних посібників, які стосуються професійного удосконалення педагогів навчальних закладів професійно-технічної освіти, свідчить про відсутність матеріалів про формування у них компетентності щодо управління своїм психічним станом, особливо в критичних ситуаціях. Саме тому важливим є пошук напрямів професійного вдосконалення викладачів та майстрів виробничого навчання, що сприяли б вирішенню цієї проблеми [2].

Щодо рівня професійної компетентності педагога — це його знання, вміння, особистий досвід. Бути компетентним означає бути здатним мобілізувати в певній ситуації отримані знання й досвід. Професійну

компетентність потрібно постійно розвивати й удосконалювати. Поняття професійної компетентності педагога виражає єдність його теоретичної та практичної готовності здійснювати педагогічну діяльність і характеризує його професіоналізм. Педагогічний професіоналізм, педагогічна компетентність — розглядаються в контексті безперервної педагогічної освіти й педагогічної діяльності, вимог до педагога і його підготовки [3].

Необхідність формування професійної компетентності фахівця зумовлена стрімким розвитком суспільства, а також інтенсивною інформатизацією освітнього середовища, тому вчитель повинен вміти швидко адаптуватися до нових векторів професійної діяльності, які швидко змінюються. За таких умов під час навчання стає обов'язковим не просто штучне накопичення теоретичних знань студентами, а вироблення їхніх професійних вмінь та навичок, які майбутні педагоги зможуть використовувати у своїй професійній діяльності.

Професійна компетентність педагогів закладів вищої освіти має ґрунтуватися на професійному досвіді та особистісному розвитку, сукупності психолого-педагогічних і методичних компетентностей, сприяючи її розвитку і саморозвитку в процесі свідомого особистісного та професійного становлення у педагогічній діяльності.

Ефективність підготовки майбутніх фахівців професійної освіти суттєво залежить від врахування специфічних аспектів щодо їхніх інтелектуальних і особистісних якостей, рис характеру зокрема та компетентності педагогів, які беруть участь у їхньому навчанні загалом.

Дослідження вчених доводять те, що навчання педагогічних працівників на сьогодні потребує суттєвих освітніх реформ. На даний момент працівники освіти у своїй більшості психологічно не підготовані до своєї роботи, на що варто звернути увагу. Вся увага сьогодні привернена до покращення освіти і результатів освіти, але варто почати із організації спеціальної підготовки майбутніх педагогів та якісного і періодичного підвищення їх кваліфікації.

Список використаних джерел

1. Формування соціально-психологічної компетентності у процесі підготовки майбутніх соціальних : Керик О. Г. Серія «Педагогіка, соціальна робота» Випуск 35 URL: <http://surl.li/nfhml> (дата звернення: 12.11.2023)
2. Професійна компетентність педагогічних працівників: психологічний аспект : Володимир Калошин URL: <http://surl.li/nfhlu> (дата звернення: 12.11.2023)
3. Підвищення професійної компетентності педагогічних працівників : веб-сайт : URL: <https://ezavdnz.m CFR.ua/915918> (дата звернення: 12.11.2023)

ВИМОГИ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ЗМІН В ОСВІТІ

Петриченко Л. О.

Перспективність підготовки педагогів відображає трансформації в системі освіти України. До педагогів постійно висувуються нові вимоги щодо підвищення кваліфікації, особистісного та професійного зростання, оволодіння новітніми технологіями, організації безпечного освітнього процесу, підвищення рівня якості знань дітей, забезпечення сприятливого психологічного мікроклімату в дитячому колективі тощо. Якщо одні вимоги до підготовки педагогів є більш традиційними та висувуються завжди, то з розвитком суспільства, соціально-політичними, економічними, культурними змінами в країні виникають сучасні вимоги.

Як зазначено в Концепції розвитку педагогічної освіти від 16 липня 2018 року: «Підготовка педагогічного працівника має відповідати суспільним запитам, сформульованим у професійних стандартах та стандартах освіти, враховувати світові тенденції та рекомендації впливових міжнародних організацій щодо підготовки педагогів» [3, с. 3]. Професійна підготовка педагогів повинна спрямовуватися на задоволення потреб та вимог й інноваційного розвитку суспільства, адже «епоха інноваційного суспільного розвитку висуває специфічні вимоги до вчителя, його підготовки, професійної діяльності і розвитку» [5, с. 1]. Тому, метою наукової роботи є визначення вимог якості професійної підготовки педагогів у контексті інноваційних змін в освіті.

Якісна професійна підготовка педагога є відкритим простором, де майбутній фахівець отримує можливість для формування загальних та професійних компетентностей, упровадження інновацій, здійснення наукової діяльності, розвитку власного потенціалу тощо. Сутність та зміст забезпечення якісної професійної підготовки змінюється відповідно до відповідних вимог, які зі свого боку, спрямовані на подолання труднощів в освіті, підвищення загального рівня освіченості дітей та молоді.

Зазначимо, що Б. Вишківська влучно зауважила, що зміст професійної підготовки педагогів має полягати «в переході з пізнавально-предметно-розвивального на пізнавально-методологічно-розвивальний тип освіти», що відображає зміни в освіті України [1, с. 181]. Тобто професійна підготовка має бути спрямована на розвиток у майбутніх педагогів пізнавальної активності в оволодінні методологією викладання.

В. Піддячий дійшов висновку, що становлення сучасного педагога передбачає: «набуття професійних знань, умінь, навичок й інших якостей; розвиток самосвідомості, культури, здібностей, продуктивної Я-концепції; формування емоційно-почуттєвої, вольової й інтелектуальної сфери особистості, її творчого потенціалу та мотивації досягнень» [4, с. 193]. Тому в процесі професійної підготовки педагогів потрібно зважати на особистісний розвиток фахівця, з урахуванням індивідуальних потреб, здібностей та цілей.

Упровадження інновацій у сферу освіти, за О. Дубасенюк, – «складний процес, який передбачає поступове оновлення і вдосконалення змісту, методів, засобів, педагогічних технологій, що, безумовно, впливає на якість педагогічного процесу» [2, с. 17-18]. Крім того, динамічність інноваційних змін в освіті «вимагає й принципових змін в підвищенні кваліфікації педагогічних кадрів, бо ці процеси потребують зміни акцентів та вироблення нових умінь і навичок» [6, с. 158].

Аналіз наукових праць Б. Вишківської, І. Дичківської, О. Дубаченюк, Г. Кашкарьова, Н. Лазаренко, О. Листопад, В. Піддячого, Л. Поліщук та інших, нормативно-правових актів, рівня розвитку держави, подій, які відбуваються в країні, дозволив визначити сучасні вимоги до якості професійної підготовки педагогів у контексті інноваційних змін.

Так, до вимог забезпечення якості професійної підготовки педагогів у контексті інноваційних змін в освіті відносимо:

- оновлення змісту освітніх компонентів професійної підготовки педагогів, які будуть спрямовані на формування навичок використовувати новітні комп'ютерні технології, штучний інтелект, бути обізнаним в кібербезпеці тощо;

- формування загальних, фахових та професійних компетентностей компетентності, особистісно-професійних якостей майбутнього педагога;

- підготовку компетентних фахівців, здатних до соціальної адаптації, професійної мобільності задля реалізації нових освітніх перетворень;

- підготовку творчої молоді, яка готова впроваджувати інноваційні освітні проєкти, власні креативні ідеї щодо підвищення якості освіти, бути ініціатором в інноваційних процесах;

- розвиток критичного мислення, аналітичних здібностей, комунікативних, soft та STEM навичок;

- підтримку емоційного інтелекту, психологічної стабільності, попередження професійного та особистісного вигорання;

- активну співпрацю із стейкхолдерами, науковими та освітніми установами, волонтерськими центрами;

- участь у Всеукраїнських і міжнародних заходах (конференції, конкурси, програми, проєкти, стажування тощо) з метою обміну досвідом, підвищення професійних компетентностей, особистісного зростання майбутніх педагогів, наукових пошуків;

- формування навичок до самоосвіти й саморозвитку шляхом поєднання формальної, інформальної та неформальної освіти, стимулювання до безперервної освіти протягом життя;

- підтримку соціально-педагогічних ініціатив, організацію науково-методичного супроводу для розвитку науково-дослідницької діяльності майбутніх педагогів;

- залучення до реалізації освітніх проєктів, обласних програм розвитку освіти;

- обізнаність в інноваційних педагогічних технологіях, передових новаторських методиках, технічних засобах викладання;

- знатність до свідомої рефлексії професійної діяльності, уміння бачити недоліки, передбачати труднощі та долати їх;
- підвищення рівня професіоналізму науково-педагогічних та педагогічних працівників у закладах вищої педагогічної освіти;
- постійному моніторингу рівня забезпеченості якісної професійної підготовки педагогів.

Отже, висвітлені вимоги якості професійної підготовки педагогів у контексті інноваційних змін в освіті не вичерпують проблему, адже розвиток суспільства й освіти має безперервний характер, що зумовлює постійне оновлення вимог до педагогів. Однак, на сьогодні, визначено, що врахування у процесі професійної підготовки педагогів вище згаданих вимог дозволить забезпечити: багатоаспектну компетентнісну підготовку; удосконалення особистісних та професійних якостей майбутніх педагогів; розвиток потенціалу особистості; усвідомлення Я-педагог; оволодіння новітніми педагогічними технологіями та технічними засобами тощо. Перспективу подальших досліджень убачаємо в розробці шляхів підвищення якості професійної підготовки педагогів за висвітленими вимогами.

Список використаних джерел

1. Вишківська В. Б. Сучасні вимоги до професійної підготовки майбутніх учителів. *Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету*. 2014. С. 180–182. URL: <http://enpui.npu.edu.ua/handle/123456789/6927> (дата звернення: 23.10.2023).
2. Дубасенюк О.А. Інновації в сучасній освіті. *Інновації в освіті: інтеграція науки і практики: збірник науково-методичних праць* / за заг. ред. О.А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 12–28.
3. Концепція розвитку педагогічної освіти від 16.07.2018 р. № 776. *Міністерство освіти і науки України: вебсайт*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення: 23.10.2023).
4. Піддячий В.М. Сутність і зміст професіоналізації педагогів у контексті освіти впродовж життя. *Вісник післядипломної освіти*. Сер. Педагогічні науки (Категорія «Б»). 2020. Вип. 13(42). С. 185–199. URL: https://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/visnyk_PO/13_43_2020/Bulletin_13_42_Pedagogika_Piddiachyi.pdf (дата звернення: 23.10.2023).
5. Харківська А. А. Необхідність інноваційних змін у післядипломній педагогічній освіті. *Теорія і методика професійної освіти: електрон. наук. фах. вид.* / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України. 2015. Вип. 7. С. 9. URL: <http://repository.khpa.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/2616> (дата звернення: 23.10.2023).
6. Харківська А.А., Лунячек С.В. Трансформація процесів підвищення кваліфікації педагогічних працівників в умовах воєнного стану. *Modern science: innovations and prospects: The 11 th International scientific and practical conference (July 24-26, 2022)*. Stockholm, Sweden. 2022. P. 156–158. URL:

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА

Пехарєва А.С., Пехарєва С.В., Горбенко Є.О.

Згідно до визначення наведеного МОН України, професійна компетентність вчителя виникає як результат його творчої професійної діяльності і представляє собою об'єднуючий показник особистісних та діяльнісних характеристик педагога. Ця ідея відображає єдність теоретичних знань та практичної готовності вчителя до здійснення педагогічної діяльності, а також відображає його професійний рівень. Це визначення відмічає, що до професійної компетентності входять саме особистісні якості педагога.

Умовно ідеальний учитель на високому рівні демонструє володіння такими професійними компетентностями [2] :

- мовно-комунікативна;
- предметно-методична;
- інформаційно-цифрова;
- психологічна;
- емоційно-етична;
- педагогічне партнерство;
- інклюзивна;
- здоров'язбережувальна;
- проєктувальна;
- прогностична;
- організаційна;
- оцінювально-аналітична;
- інноваційна;
- рефлексивна;
- здатність до навчання протягом життя.

Однією із компетентностей у цьому переліку стоїть інклюзивна компетентність, яка проявляється у здатності педагога або фахівця в сфері освіти розуміти, підтримувати і включати учнів з різноманітними потребами та особливостями в навчальний процес та суспільне життя в цілому. Ця компетентність передбачає розуміння потреб власних учнів, вміння створювати адаптивне освітнє середовище, сприяти позитивним взаємовідносинам та інклюзивній практиці. Формування цієї компетентності неможливе без толерантності, оскільки саме ця якість особистості сприяє розумінню та прийняттю різниці між людьми, плекає емпатію та створює

атмосферу взаєморозуміння.

Толерантність давно вважалася необхідною для ліберально-демократичного життя, а також для теорії та практики освіти. В освітній політиці та дослідженнях останніх десятиліть школа розглядається як важлива сфера, де можна опанувати міжособистісну толерантність [4].

У педагогічній сфері значення толерантності в діяльності педагога вивчаються та обговорюються у контексті «педагогіки співробітництва», «педагогіки успіху», «педагогіки діалогу», «педагогіки ненасилля», «педагогіка підтримки» (Ш. Амонашвілі, В. Сухомлинський, А. Макаренко та ін.)

Важливі аспекти толерантності та її особливої значущості для формування професіоналізму педагога висвітляють у своїх працях (М. Андреев; О. Безносюк, О. Волошина, О. Грива, О. Савченко, В. Калошина, О. Кихтюк, І. Кресіна, О. Майборода, О. Отич, В. Пісоцький, О. Клепцова, Т. Пилипенко, М. Товта, Ю. Тодорцева, А. Молчанова, О. Швачко та ін.) [1].

Толерантність грає важливу роль у формуванні професійної компетентності сучасного педагога. Професійна компетентність учителя включає в себе набір знань, навичок і особистісних якостей, які дозволяють ефективно викладати і виховувати учнів. Роль толерантності у цивілізованому суспільстві, особливо у контексті подій в Україні та світі, не повинна зникати з поля суспільної уваги. Все більше дітей та дорослих потребують особливої уваги, розуміння та підтримки з боку соціальних та психологічних працівників, педагогів.

Толерантність, в цьому контексті, може бути розглянута як основна якість, яка сприяє успішному виконанню педагогічної роботи.

Ось деякі аспекти того, як толерантність становить основу професійної компетентності сучасного педагога:

Розуміння та прийняття різноманітності: Толерантність вимагає від педагога розуміння і прийняття різних культур, релігій, соціальних класів і інших аспектів різноманітності серед учнів. Це допомагає створити інклюзивне середовище в класі, де кожен учень відчуває себе комфортно [3].

Емпатія: Толерантність передбачає здатність відчувати та розуміти почуття та потреби учнів, навіть якщо вони відрізняються від власних. Педагог повинен виявляти емпатію до учнів і прагнути створити сприятливу атмосферу для їхнього розвитку [6].

Культурна компетентність: Толерантний педагог має бути обізнаним у культурних особливостях своїх учнів, а також у культурі, історії та традиціях, які вони представляють. Це допомагає підходити до навчання і виховання з позицій поваги до кожної культури [5].

Повага до різниці: Толерантність передбачає повагу до права кожного учня на власну думку, переконання та стиль життя. Педагог має прагнути створити атмосферу, в якій кожен учень відчуває, що його думка цінна і поважається [3].

Сприяння взаєморозумінню: Толерантний педагог має працювати над підвищенням рівня взаєморозуміння між учнями з різних груп і сприяти

діалогу між ними. Це сприяє побудові позитивних стосунків і взаємодії.

Викладання толерантності: Педагог може включити в свій навчальний процес теми, пов'язані з толерантністю, правами людини, міжкультурною комунікацією тощо. Це допомагає учням розвивати толерантність і поважати інших [7].

Загалом, толерантність є ключовою складовою професійної компетентності сучасного педагога, оскільки вона допомагає побудувати позитивні стосунки в класі, створити інклюзивне середовище та сприяє успішному навчанню і вихованню учнів з різних соціокультурних груп.

Освіта в галузі толерантності сприяє вихованню громадян з відкритим мисленням, здатних до конструктивного діалогу та розуміння різних культур і переконань. Крім того, це сприяє боротьбі з дискримінацією, підвищує рівень громадянської свідомості та сприяє миру та стабільності в суспільстві, підготовлюючи молоде покоління до вирішення сучасних викликів толерантно та конструктивно.

Список використаних джерел

1. Молчанова А.О. Толерантність як ціннісна основа професійної діяльності педагога: посібник. Київ : Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2013. 188 с
2. Оцінювання професійних компетентностей вчителя початкових класів під час сертифікації : [Веб-сайт]. Державна служба якості освіти України : 2017 - 2023. Режим доступу: <https://sqe.gov.ua/ocinyuvannya-15-profkompetentnostey-vchyteliiv-sertyfikaciya/>
3. Langmann, Elisabet. (2010). Welcoming Difference at the Limit of Tolerance Education. *Philosophy of Education*. 10.47925/2010.337 https://www.researchgate.net/publication/277160431_Welcoming_Difference_at_the_Limit_of_Tolerance_Education .
4. Popescu*, A. M., & Mogonea, F. (2019). The Roles And Competencies Of A Teacher In An Inclusive Class. In E. Soare, & C. Langa (Eds.), *Education Facing Contemporary World Issues*, vol 67. *European Proceedings of Social and Behavioural Sciences* (pp. 498-507). Future Academy. <https://doi.org/10.15405/epsbs.2019.08.03.59>
5. PREPARING OUR YOUTH FOR AN INCLUSIVE AND SUSTAINABLE WORLD The OECD PISA global competence framework <https://www.oecd.org/education/Global-competency-for-an-inclusive-world.pdf>
6. Saulius, Tomas. (2018). What Is “Tolerance” and “Tolerance Education”? *Philosophical Perspectives*. *Baltic Journal of Sport and Health Sciences*. 2. 10.33607/bjshs.v2i89.159. https://www.researchgate.net/publication/333142421_What_Is_Tolerance_and_Tolerance_Education_Philosophical_Perspectives
7. Transforming Education Summit convened by the United Nations Secretary-General Concept Note and Programme Outline https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/tes_concept_and_programme_outline_en.pdf

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З МИСТЕЦТВА В КОНТЕКСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІА-ТЕХНОЛОГІЙ

Погоріла В. І.

Формування системи фахової передвищої освіти як одного з пріоритетних напрямів та ціннісних орієнтацій державності та суспільної свідомості передбачає використання сучасних освітніх технологій у системі професійної підготовки здобувачів освіти педагогічного фахового коледжу. Проблеми професійно-педагогічної підготовки молодого покоління набувають особливого значення. Тому саме професійна педагогічна діяльність викладача як носія духовних цінностей, спадкоємця поколінь покликана сприяти утвердженню гуманної, демократичної особистості, здатної до саморозвитку та самореалізації своїх інтересів. Сучасна педагогічна наука та практика приділяє багато зусиль для впровадження сучасних технологій та нових методів навчання. Вона не стоїть на місці, а модернізує свої досягнення, орієнтуючись на особистісний підхід у процесі навчальної діяльності. Інноваційні технології з використанням мультимедійних засобів, зокрема таких як відео редактори, стають цілком буденною частиною освітнього процесу.

Слово «інновація» має багатомірне значення, оскільки складається з двох форм: власне ідеї та процесу її практичної реалізації. Головною метою запровадження інновацій в освіті кінця ХХ-початку ХХІ ст. стає необхідність відповідати виклику глобалізаційних трансформацій та полікультурних тенденцій у світі. Інтерес до освітніх інновацій у зарубіжній педагогіці помітно активізувався у 50-80 роки ХХ ст. Їх визначальною рисою стала популяризація нових педагогічних ідей: диверсифікація – забезпечення кожної особистості освітою згідно з її індивідуальними здібностями, нахилами, інтересами (Б. Блум, Дж. Брунер, Р. Ганьс, А. Комбс, А. Маслоу, Г. Олпорт, Ч. Паттерсон, Б. Снінер, Р. Тайлер та інші). Під впливом демократичних тенденцій поширюється раціоналістична – забезпечення здобувачів освіти знаннями, засвоєння яких дає можливість випускникам адаптуватися до умов реального життя та феноменологічна – на основі поєднання фахових знань та власного досвіду вчитися самостійно розвивати свій природний потенціал. Домінантою інноваційних трансформацій сучасної освіти в Україні кінця ХХ-початку ХХІ століття стали ідеї розвитку творчих здібностей особистості на основі партнерської суб'єкт-суб'єктної взаємодії (О. Вишневський, О. Захаренко); розвитку пізнавальних інтересів та діяльності здобувачів освіти (В. Бондар, В. О. Киричук, В. Паламарчук, І. Підласий); оптимізації освітнього процесу (В. Максименко, І. Федоренко); проблемного навчання (В. Барабаш, Н. Воскресенська, В. Марков); розвивального навчання (Г. Костюж); педагогіки співробітництва (В. Шаталов); форм навчання (С. Векслер, А. Вихрущ, Ю. Мальований,

В. Римаренко); передового педагогічного досвіду (В. Паламарчук). Усе це спрямовано на підвищення ефективності освіти [2, с. 60-78].

Інновації в освіті є закономірним явищем – динамічним за характером та розвивальним за результатами. Їх запровадження дозволяє вирішити суперечності між традиційною системою та потребами в якісно новій освіті. Інновації в освіті – це не тільки процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, технологій, у результаті яких підвищуються показники досягнень структурних компонентів освіти, а й відбувається перехід системи до якісно іншого стану. В умовах зростання інтеграції фахової освіти України до загальноєвропейського освітнього простору необхідно інтенсифікувати освітній процес, виробити зміни обсягу інформації у галузі педагогічної науки, сформувані високі професійні вимоги до майбутніх педагогів, створити умови для підготовки висококваліфікованих учительських кадрів, використовуючи новітні технології та методики навчання [3, с. 14-47].

Для процесу навчання завжди існує своя технологія, характерна для тих методів і засобів, які викладач використовує при організації і проведенні занять. Технологія навчання – це спосіб реалізації змісту освіти, передбаченого освітніми програмами, що представляє систему форм, методів та засобів навчання, які забезпечують найбільш ефективне досягнення поставлених цілей. Це те, що характеризує освітній процес і є засобом для досягнення поставлених цілей навчання. На перше місце виходить особистість здобувача освіти, його діяльність. Тому серед пріоритетних технологій можна виділити: особистісно-орієнтований підхід, діяльнісний підхід, здоров'язберігаючі технології, інтерактивні технології тощо. Сучасне заняття – вільний, звільнений від страху, творчий осередок, в якому панує доброзичлива атмосфера й формується високий рівень мотивації. Надається велике значення способам організації навчальної роботи. Приділяється особлива увага розвитку у здобувачів освіти умінь самостійної пізнавальної діяльності, творчого ставлення до навчального процесу, частково-пошукових навиків. На таких заняттях працюють всі й працює кожен. Здобувач освіти – активний суб'єкт освітнього процесу, який виявляє самостійність у виробленні та прийнятті рішень, готовий нести відповідальність за свої дії, впевнений у собі, цілеспрямований. Викладач – консультант, наставник, партнер. Завдання викладача – визначити напрям роботи, створити умови для ініціативи здобувачів освіти, грамотно організувати їх діяльність [5, с. 16-28].

Цікавим та актуальним методом розвитку фахових компетентностей у здобувачів освіти в галузі образотворчого мистецтва є медіаграмотність. Мультимедіа – це засіб або інструмент пізнання на заняттях образотворчого мистецтва, що сприяє розвитку мотивації, комунікативних здібностей, отриманню навичок, накопиченню фактичних знань, а також розвиває інформаційну грамотність. Мультимедіа підтримує освітній потенціал та прагнення до нових ресурсів, підходить для використання в різних навчальних ситуаціях, активізує творчу діяльність, є способом узагальнення. Медіапродукти є засобами комунікації, провідниками інформації. А пізнання

інформаційного світу дозволяє розширити коло інтересів здобувачів освіти та сприяє їх додатковій освіті, спонукає до кмітливості, привчає до самостійного розв'язання задач. Робота з медіапродуктами сприяє реалізації цілого ряду важливих завдань: розвиває медіаграмотність усіх учасників освітньої діяльності, формує медіаімунітет особистості, сприяє розвитку критичного мислення, що забезпечить свідоме споживання медіапродукції на основі ефективного орієнтування в медіа просторі, створює умови для розвитку творчої особистості, інтегрує педагогіку партнерства в освітній процес, формує у здобувачів освіти мотивацію до освітнього процесу та пізнавальної діяльності [1, с. 160-178].

Сьогодні щодня безліч людей несподівано відкриває собі існування глобальних комп'ютерних мереж, де практично кожний використовує у своїй діяльності величезні інформаційні ресурси, надані Інтернет. І здобувачі освіти тому не виключення. Ще зовсім недавно ідея «відеомонтаж онлайн» здавалася недоречною і незатребуваною у їхній освітній діяльності. Але, як з'ясувалося, освітні відео та інтерактивні анімаційні ролики – відмінний інструмент для якісного навчання, особливо в умовах дистанційної освіти. За допомогою яскравих відео можна стисло і водночас цікаво та змістовно передати ключовий зміст програмного матеріалу. Тож можна використовувати мережу Інтернет з користю. Одним із зручних, дієвих та безкоштовних онлайн-інструментів є відеоредактори. Це спеціальні програми для створення чи обробки відео. «Відеомонтаж онлайн» позбавляє користувача від необхідності щось викачувати, вивчати, опановувати премудрощі монтажу, загалом, робить життя простішим та більш комфортним, як виявилось. Застосунок – відеоредактор Filmigo Video Maker – це потужний інструмент для редагування відео, створення стильних слайд-шоу та навіть свого навчального відеоблогу. Подібний софт, як правило, не обтяжує користувача складним інтерфейсом, заплутаним інструментарієм і мудрованими налаштуваннями. За допомогою простих кроків буде показано оригінальне відео у поєднанні з популярною темою, спеціальними субтитрами та модною музикою. Все досить просто і прозоро – у здобувача освіти є фото та відео художніх робіт, завантажуюмо контент, виділяємо початок фрагмента, потім його кінець і може бути готово. Разом з обрізанням відео у програмі є ряд додаткових корисних функцій, які за бажанням можна використовувати для серйознішої обробки відео – скорочувати час, накладати ефекти, титри, прибирати оригінальні звуки, змінювати розмір кадру, додавати звукову доріжку, перекодувати відео тощо. Процедура, скажімо так, для сьогоднішнього досвідченого здобувача освіти, не складніше ніж набір тексту в Word. Ця програма для відеомонтажу орієнтована в першу чергу на аматорський відеомонтаж, але для удосконалення своїх комп'ютерних навичок та здобуття повних фахових компетентностей як для здобувачів додаткової кваліфікації вони цілком згодні. І від цього залежатиме наскільки корисними та необхідними вони стануть у професійному житті.

Отже, інновації характерні для будь-якої професійної діяльності людини і тому природньо стають предметом вивчення, аналізу та впровадження. Інновації самі по собі не виникають, вони є результатом пошуків або передового педагогічного досвіду. Сьогодні бути педагогічно грамотним фахівцем неможливо без вивчення всього широкого спектра освітніх технологій, а сучасні педагогічні технології можуть реалізовуватися лише в інноваційній школі. І там вони мають свої плюси, бо пробуджують мотивацію до пізнавальної діяльності, особливо з опанування мистецьких дисциплін; створюють комфортний психологічний клімат для здобувачів освіти, зокрема знімають напругу при спілкуванні з учителем; відкривають творчий простір для дитини, завдяки якому збільшується кількість якісних і цікавих робіт. Така інформатизація стимулює не тільки здобувачів освіти, а й залучає педагогів більшою мірою через підвищення продуктивності їх праці і культури. Звісно, щоб навчати за сучасними вимогами майбутньому вчителю самому необхідно опанувати методики застосування новітніх прийомів, стратегій та технологій. Потрібно бути в курсі можливостей особистісного і професійного розвитку, яких дуже багато. Зараз важливо давати здобувачам фахової освіти, зокрема педагогічних коледжів, не тільки знання, а й уміння застосовувати їх як у професійній діяльності так і в повсякденному житті, готувати професіонала – інноватора, який є компетентним, дієвим, вміє ухвалювати відповідальні рішення, дотримуватися прав людини, розвиває здатність до самопізнання, розуміння своєї індивідуальності, формує потребу навчатися та саморозвиватися [4, с. 80-89].

Список використаних джерел

1. Безкоштовні програми для обробки відео [Електронний ресурс] : сайт. Режим доступу: <http://tech-buy.pp.ua/programi-dlya-pererobki-video-14-bezkoshtovnix-program-dlya-redaguvannya-video/>
2. Гончаренко С. У., Олійник П. М. Передові педагогічні технології, дидактично-методичні особливості та їх можливості : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2003. 322 с.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2004. 352 с.
4. Дубасенюк О. А. Інноваційні освітні технології та методики в системі професійно-педагогічної підготовки. Професійна педагогічна освіта : монографія. Житомир : Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, 2009. С. 14-47.
5. Сисоєва С. О. Педагогічні технології : навч.-метод. підруч. Київ : ВППОЛ, 2002. 281 с.

ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Покидько М. І., Пятницька Д. В., Калінін К. Є.

В останні роки на долю України припало багато випробувань. Спочатку пандемія, яка почалася в 2020 році, потім повномасштабна війна, яка у нашій країні принесла багато змін у різні соціокультурні аспекти в тому числі у сферу освіти. Під час пандемії основною ціллю було зменшити контакт людей, щоб знизити захворювання вірусам, але окрім занять в домашніх умовах учні могли самостійно або під керівництвом вчителя фізичної культури займатися на вулиці, в місцях де немає накопичення людей. Під час воєнного стану, ще ускладнились умови проведення занять, це пов'язано з проблемами безпеки та психічним станом учасників освітнього процесу, і це стало великим викликом для всіх освітян особливо для вчителів фізичної культури.

Учасники навчально-виховного процесу, переживають надмірне психологічне напруження, що призводить до негативних наслідків у стані здоров'я та фізичної підготовленості. І саме фізична культура, дозволяє відволіктися від подій та привести своє здоров'я до ладу і не тільки фізичне, а й ментальне [1, с 114-118].

Але на жаль фізичне навантаження, особливо міських жителів, знизилась в 50 разів, якщо порівнювати з попереднім століттям. Майже у всіх здобувачів розвивається гіподинамія, що спричиняє захворювання багатьох систем таких, як серцево-судинна та дихальна, збільшилось число учнів з цукровим діабетом, 70% людей у порівнянні з минулими роками набрали зайву вагу. Причини цього стала постійне перебування в вдома, що ускладнила підтримку фізичної активності. Також це вплинуло на самопочуття та якість життя школярів.

Перед вчителями фізичної культури постало питання пошуку нових засобів, методів та форм, які можна використовувати для успішного проведення уроків фізичної культури, задля покращення здоров'я учнів, підвищення їх рухової активності та фізичної підготовленості.

Мета дослідження. Проаналізувати особливості роботи вчителя, під час дистанційного навчання на уроках фізичної культури.

Зараз існує багато платформ та соціальних мереж, які можна використовувати під час дистанційного навчання. Але після анкетування вчителів, ми зрозуміли, що не існує платформи, яка могла б задовольнити усі потреби вчителів та учнів. В кожному класі використовують і платформу для навчання, наприклад «Нові знання», і чат у Telegram або Viber та інші інтернет ресурси.

Складніш за все у навчальному процесі на дистанційному навчанні, виявилось проведення практичних занять. Уроки з фізичної культури вчителі проводять по різному: 30 % відсотків виконують вправи разом з дітьми перед

камерою, 20 % вмикають трансляцію відео та слідкують за виконанням вправ здобувачами та 50% проводять вправи змішано.

Труднощі, з якими зіткнулися вчителі під час дистанційного навчання – це: і обмежений простір, і нестаток інвентарю та обладнання, і те, що діти займаються по одному. Такі умови ускладнюють проведення майже з усіх модулів програми.

50% вчителів вважають що програма для дистанційного навчання повинна бути повністю змінена. 45% вважають що треба адаптувати вправи з модулів під умови дистанційного навчання.

Щоб з'ясувати, чи впливає контроль вчителя на рівень фізичної підготовленості здобувачів освіти, ми провели тести з учнями шостих класів. В одному з яких вчитель спостерігав за виконанням вправ учнями, в іншій виконував вправи разом з ними.

Учні шостих класів, за якими спостерігає вчитель під час уроків, в тестах згинання розгинання рук в опори лежачи та нахил тулуба вперед із положення сидячи показали достатній рівень розвитку. Також достатній рівень розвитку показали дівчата в тесті стрибок у довжину з місця. Показники в інших тестах знаходиться на середньому рівні.

Учні шостих класів, які займалися без контролю вчителя, в результатах усіх тестів показали середній рівень. Окрім тесту «нахил тулуба вперед із положення сидячи», де результати відповідають достатньому рівню

Рівень фізичної підготовленості хлопців шостих класів, які займаються під контролем вчителя вищий, ніж у хлопців за якими немає контролю.

У дівчат, яких контролюють, показники виявились також кращими.

Таким чином, контроль за виконанням вправ під час дистанційного навчання, являється необхідною умовою успішного фізичного розвитку здобувачів освіти.

Список використаних джерел

1. Забіяко Ю. О. Дистанційне навчання фізичній культурі в умовах воєнного стану. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. 2023. № 2. С. 114–118.

ЖАНРИ ДИТЯЧОГО ФОЛЬКЛОРУ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Полякова І. В., Жиденко Т. О., Старостенко В. П.

Мовлення – найважливіший процес спілкування між людьми. Він має певне значення для людини не тільки як засіб спілкування, а і як можливість пізнати світ та самовиразитися. Але внаслідок певних причин таких як: психічні травми (переляк або розлучення батьків), травми під час пологів або ще у внутрішньоутробному періоді – виникають певні мовленнєві порушення. Зазвичай вони проявляються в перші роки життя, можуть бути

представленні в неможливості вимовити певні звуки або сформувавши повноцінне речення. І якщо це вчасно помічається, то звертаються до логопедів. Кожен логопед має свою методику в роботі з дітьми. І в цих розробках можна зустріти вправи з використанням жанрів дитячої народної творчості.

Дитячий фольклор – сукупність творів усної народної творчості, що створені для дітей або ж самими дітьми. До жанрів дитячого фольклору належать: казки, скоромовки, дражнилки, лічилки, мирилки та ін. Логопеди активно використовують їх у своїх заняттях, особливу увагу приділяють скоромовкам. Наприклад, для засвоєння вимови звуку -р-:

«Сидить Прокоп – кипить окроп,
Пішов Прокоп – кипить окроп.
Як при Прокопові кипів окроп,
Так і без Прокопа кипить окроп».

Для збільшення швидкості читання:

«Ішов хлопець із ярмарку, по колоді через воду. Тільки став він на колоду, бовть у воду. Викис, вимок, виліз, висох, став на колоду. Та знов - бовть у воду. Ішов хлопець із ярмарку, по колоді через воду. Тільки став він на колоду, бовть у воду. Викис, вимок, виліз, висох, став на колоду. Та знов – бовть у воду».

При роботі зі скоромовками важливо ознайомитися з її змістом, вивчити напам'ять та розповісти зі зміною швидкості вимовляння. Скоромовки ознайомлюють дітей із навколишнім світом, сприяють розвитку мовлення, розвитку артикуляційного апарату, залежно від змісту – підіймають настрій та мотивують дітей працювати далі.

Також застосовуються і лічилки для покращення мовленнєвих здібностей. Вони розвивають творчі здібності дітей, дають їм можливість власноруч створити свою лічилку з абсолютно непов'язаних між собою слів, що теж запобігає розвитку мовлення:

«Гулі, гулі – такі очі, як моргулі.
Чвеки, чинки – такі очі, як мисчинки,
Чата, чата – такі очі, як горщата».

Використовують їх і для знайомства з числами:

«Раз-два. Ну й дива!
– Раз-два-три! Ти диви!
– Три-чотири! Говорили!
– Раз-два-тир-чотири-п'ять!
Зранку вчуся рахувать.
Все зраховано навкруг:
Дерева, ріка і крук,
Що на дереві сидить
І кричить мені: "Ур-ра!
Рраз-два-три-чотири -
Кр-ра».

Лічилки сприяють збагаченню словникового запасу, встановлюють справедливість у взаєминах один з одним, розвивають розумові здібності дитини і сприяють позитивній атмосфері.

В Україні вагомий внесок у розвиток корекційної педагогіки, логопедії та сурдопедагогіки доклала доктор педагогічних наук, професор, віцепрезидент «Української асоціації корекційних педагогів» Шеремет Марія Купріянівна. За її редакцією було видано «Хрестоматію з логопедії» та «Методику навчання української мови молодших школярів із порушеннями мовленнєвого розвитку (у процесі засвоєння словотворчих засобів)». Зв'язок усної народної творчості та логопедії висвітлили у своїх працях «Усна народна творчість як засіб розвитку мовлення дошкільників із мовленнєвими порушеннями» Т. Кудярська та «Теоретико-методологічні інтенції розвитку мовлення молодших школярів» Л. Журавльова.

Таким чином можна зробити висновок, що дитячі фольклорні жанри – важливий інструмент у логопедичній роботі з дітьми, які мають певні мовленнєві порушення. Саме вони створюють умови емоційного розуміння мови та поступове опановування її за допомогою гри. Дитячі фольклорні жанри насичують процес навчання позитивом, сприяють ефективному засвоєнню матеріалу.

Список використаних джерел

1. Смірнова Л.М. Формування мовлення учнів початкової школи засобами усної народної творчості. Методичний посібник. Вінниця: 2017. 64 с.
2. Шеремет М. К. : біобібліографічний покажчик / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; редкол. : Л. Л. Макаренко, Л. В. Савенкова, Н. В. Базима ; упоряд. Н. І. Тарасова; бібліогр. ред. : Г. І. Шаленко, О. Л. Хархун. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. 95 с.

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В КОНТЕКСТІ ВИМОГ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Пономарьова Г. Ф.

В українському суспільстві сформувалась нова ситуація розвитку шкільної освіти в цілому й початкової освіти зокрема.

Нинішній етап розвитку світу й України, як його частини, викликаний посиленням інтеграційних процесів, поширенням нових концепцій розвитку освіти у ХХІ столітті щодо її пріоритетності, неперервності й різноманітності, гуманістичних цінностей, нових здоров'язберігаючих технологій навчання і виховання, акценту на активності і саморозвитку особистості, глибокої інформатизації освіти і життя, досягнення якості

масової освіти, суттєво змінює наші уявлення про цілі і цінності національної освіти, процес формування людської особистості.

У цих умовах об'єктивно необхідними є нові цілі і пріоритети державної освітньої політики. Концепція нової української школи виголошує створення у ЗЗСО такого творчого середовища, яке б давало можливість не лише комфортно навчатись й отримувати життєво важливі знання, але й формувати практичні навички застосування знань, вчитись критично мислити.

У Концепції окреслено основні умови, шляхи і засоби реалізації нових цілей школи, пов'язані з орієнтацією на потреби учнів (дитиноцентризм), змінного структури школи, децентралізацією управління нею, реалізацією оздоровчої функції ЗЗСО.

Нинішній етап шкільної реформи, на наш погляд, характеризується як позитивними, так і, нажаль, негативними тенденціями. До позитивних ми відносимо різноманітність закладів освіти, утвердження української мови як державної, гуманістичних цінностей, спрямованості на особистісний розвиток здобувачів освіти, вдосконалення державних стандартів, в яких чітко визначаються зміст і результати освіти.

Але маємо наголосити на все ще невирішеності низки проблем: зменшення кількості дітей як у закладах дошкільної, так і ЗЗСО; окремі невизначеності у забезпеченні наступності між дошкільною і шкільною освітою; недостатня готовність дітей до школи як в освітньому так і в морально-психологічному сенсах; відсутність чіткої визначеності перспектив початкової освіти з огляду на цілі і завдання основної школи; недостатньо широке запровадження нових освітніх і вихованих систем з інноваційними формами і засобами педагогічної роботи.

Окремо слід зауважити про проблеми й успіхи дистанційного навчання. Не ставлячи собі завданням глибокого аналізу цієї проблеми, констатуємо як якісні зрушення (оволодіння ІКТ, використання різноманітних освітніх платформ тощо), так і деякі проблеми (періодична відсутність якісного зв'язку, недосконалість забезпечення зворотнього зв'язку зі здобувачами освіти та контролю за їх самостійною роботою).

Разом з тим, пам'ятаємо, що вузівська підготовка майбутніх педагогів завжди йде у фарватері тих змін, що відбуваються в освітній практиці.

Вважаємо за потрібне наголосити, що вітчизняна наукова думка акумулювала значний теоретичний, методичний і практичний доробок щодо професійної підготовки майбутніх учителів (О. Антонова, Н. Бібік, С. Беляєв, О. Гармаш, Т. Калюжна, Л. Лук'янова, Л. Петриченко, О. Савченко, І. Упатова, Л. Хомич та інші).

Узагальнення змісту наукових праць дав нам можливість для висновку про те, що у формуванні стратегії вдосконалення професійної підготовки педагогічних кадрів ключовим завданням є узгодження методологічної, методичної, змістової та процесуальної складових. Саме такий підхід, на наше переконання, дає можливість реально забезпечувати безперервність,

цілісність, цілеспрямованість і системність освітнього процесу у динаміці його розвитку.

На певному етапі змін недооцінка природних основ формування людини зумовила деяку диспропорцію між суто професійною (фаховою) освітою здобувачів освіти педагогічних ЗВО і психолого-педагогічною їх підготовкою, що певною мірою призвело до відчуженості здобувачів вищої педагогічної освіти від глибокого вивчення дитини.

Маємо констатувати, що ця проблема все ж менш болісна для педагогічних ЗВО, які трансформувалися в останні десятиріччя з педагогічних училищ і набули статусу інституту, академії, університету.

Досвід переконує, що вдосконалення психолого-педагогічної підготовки майбутніх учителів початкових класів має здійснюватись за такими напрямками:

1. Поглиблення психологічних основ змісту педагогічної освіти з урахуванням здобутків сучасної теоретичної й експериментальної вітчизняної та світової психологічної науки, категорична відмова від стереотипів моносуб'єктної педагогіки.

2. Посилення психологічних основ форм і методів навчання та виховання у вищій педагогічній освіті: маємо на увазі, перш за все, максимально можливе використання форм і методів, що передбачають педагогічну взаємодію (співпрацю, кооперацію, співробітництво), проблемність у навчанні (як теоретичному, так і практичному), активізацію самостійної (пошукової, творчої тощо) роботи.

3. Відмова від уявлення викладачів і здобувачів освіти про зміст і результати професійної підготовки як сукупність безособистісних професійних знань, умінь і навичок.

Професійна майстерність не має вимірюватися лише педагогічним досвідом чи стажем роботи, а має спостерігатися, насамперед, особистісне зростання майбутнього педагога, вдосконалення його творчого потенціалу, що супроводжується формуванням специфічної для кожного здобувача освіти особистісної позиції в соціально-психологічному контексті освітнього процесу.

Однак, спільною проблемою для всіх педагогічних ЗВО, на наш погляд, є проблема фундаментальності змісту педагогічної освіти, який би забезпечував випереджаючу підготовку фахівців, зокрема й майбутніх учителів початкових класів.

Актуальною для педагогічних ЗВО все ще є проблема підготовки студентів до викладання відносно нових інтегрованих курсів, таких як, зокрема, «Теорія та методика навчання технологічної галузі в початковій школі», «Теорія та методика навчання мистецької галузі в початковій школі», «Технологія психологічного супроводу», «Освітні технології навчання мовно-літературної галузі в початковій школі», «Сучасні освітні технології», «Громадянська освіта».

Переконані, що слід оновлювати зміст методичної підготовки здобувачів освіти з урахуванням вітчизняного, європейського і світового

досвіду, а також тих інноваційних процесів, що визначають діяльність сучасної початкової школи. Викладачі мають активніше долучатися до розробки нових освітніх програм у цілому й навчальних програм окремих освітніх компонентів зокрема.

Освітня практика переконує і в доцільності посилення діяльності, процесуальної, практичної складової змісту педагогічної освіти, оскільки майбутній учитель саме у стінах ЗВО має оволодіти належним об'ємом і рівнем практичних компетенцій, зокрема діагностичними, комунікативними, дидактико-аналітичними, особистісно-розвивальними.

Аж ніяк не можна нехтувати такою ознакою особистісно орієнтованого освітнього процесу як мотиваційний потенціал. Освітня діяльність здобувачів освіти обов'язково має включати види, форми і методи, що анонсують їх конкретні успіхи і досягнення, спонукають до самоаналізу, самооцінки, зумовлюють потребу і досвід самопізнання себе як особистості і педагога. Навчальні програми мають передбачати виключення такого змісту педагогічної освіти, який би мав особистісне значення для студентів.

В ідеальному баченні особистісно орієнтована освіта у ЗВО має проектувати індивідуальну траєкторію професійного становлення кожного студента завдяки впровадженню різних варіантів побудови освітнього процесу, урізноманітнення шляхів і засобів досягнення освітніх цілей, пропонування вибору методик і технологій навчання на різних рівнях їх складності.

Звернення до аналізу конкретних проблем вузівської освіти з неминучістю актуалізує головне завдання педагогічної освіти нинішньої доби – розробки й упровадження наукових основ інноваційної педагогіки.

Пропонуємо таку послідовність підготовки вчителя до інноваційної діяльності, починаючи з 1-го курсу бакалавріату:

1-2 курси – забезпечення умов для творчого розвитку індивідуальності майбутнього педагога, формування у нього здатності вирішувати творчі завдання (формування вмінь творчого пошуку (виявляти, формулювати, аналізувати проблеми, що потребують творчого вирішення; переносити набуті знання у ситуацію, що виникла в звичайних та нових умовах; знаходити альтернативні рішення, або способи вирішення ситуацій)), розвиток критичного мислення.

2-3 курси – знайомство з інноваційною педагогікою, оволодіння основами науково-дослідницької діяльності, знайомство з різними типами закладів освіти, що проводять освітню діяльність на інноваційних засадах, оволодіння вміннями творчої інтерпретації нестандартних (нових, альтернативних) підходів до забезпечення (організації, змісту, методики тощо) освітнього процесу у закладах освіти.

3-4 курси – оволодіння інноваційними педагогічними технологіями, знайомство з особливостями організацій та методиками дослідницької роботи на різних її етапах; оволодіння вміннями розробки авторського науково- та навчально-методичного забезпечення інноваційної діяльності (аналітичні судження та висновки щодо запропонованих чи впроваджуваних

інновацій, прогнозування розвитку педагогічних нововведень в освітній практиці закладів освіти, розробка інноваційних структури, змісту, методики, форм навчальної і вихованої роботи у школі, створення авторських навчальних програм з різних дисциплін у закладах загальної середньої освіти тощо).

4-5 курси – здійснення теоретичних та експериментальних досліджень в умовах освітнього процесу з застосуванням інновацій, відстеження процесу та корекція інноваційної діяльності, самоаналіз щодо розвитку та труднощів упровадження педагогічних інновацій.

Вважаємо особливо цінною практику роботи інноваційно-тренінгових класів-кабінетів, створених 2017 року в Академії та структурних підрозділах – Балаклійському і Красноградському педагогічних фахових коледжах й оснащених сучасною мультимедійною технікою для проведення освітнього процесу.

У планшетах для індивідуального користування та аудиторному комп'ютері використовується програма Edugames для класів «Розумники». Для створення ефекту реальної присутності у класі він поділений на тематичні осередки, відповідно до Концепції Нової української школи.

Інноваційно-тренінговий клас-кабінет забезпечує підготовку здобувачів вищої педагогічної освіти з усіх освітніх компонентів початкової школи.

Проведення на базі кабінетів науково-педагогічними і педагогічними працівниками тренінгових занять, круглих столів, методичних семінарів тощо створює сприятливе середовище як для поглиблення теоретичної підготовки майбутніх учителів початкових класів, так і сприяє набуттю практичного досвіду роботи з дітьми у закладах загальної середньої освіти.

За період функціонування класів-кабінетів проведено понад 100 освітньо-методичних заходів для вчителів початкової школи міста Харкова та Харківської області, що сприяло підвищенню їх фахової майстерності.

Досвід та освітня практика утверджують нашу переконаність у тому, що така послідовність і зміст інноваційної підготовки вчителя формує його індивідуальний стиль і створює можливості для успішної роботи в умовах Нової української школи.

Вважаємо за доцільне наголосити, що в контексті цілей особистісно-орієнтованих загальної і професійної освіти всі засоби і форми професійної підготовки педагогічних кадрів у закладах вищої освіти та організації навчання, виховання і розвитку учнів у закладах загальної середньої освіти мають бути підпорядковані інтересам і прагненням особистості здобувача освіти, а це вповні узгоджується з концепцією Нової української школи як орієнтиру розвитку освіти в цілому.

ПІДТРИМКА ГЕНДЕРНОГО БАЛАНСУ В STEM-ОСВІТІ: ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ «НАЙКРАЩИЙ ГЕНДЕРНОЧУТЛИВИЙ STEM-УРОК»

Попадинець О. А.

Навіть під час повномасштабного вторгнення росії в Україну, питання забезпечення принципу рівних прав і можливостей жінок і чоловіків залишається актуальним для України і української освіти. Міністерством Освіти та Науки було прийнято Стратегію впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року. Важливим моментом створення в Україні сучасної європейської системи освіти є також забезпечення рівного доступу до освітніх послуг незалежно від віку та гендеру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що освіта відіграє вирішальну роль в забезпеченні доступу дівчат та жінок до STEM-сфери, а також до висококваліфікованих і високооплачуваних спеціальностей загалом. Стереотипи, які й досі панують в суспільстві, знижують впевненість дівчат в тому, що вони можуть успішно реалізовуватися в технічних спеціальностях, бути фахівчинями в професіях, які традиційно вважалися «чоловічою» сферою. Боротьба зі стереотипами і просування участі жінок та дівчат у STEM-професіях висвітлені в сучасній популярній літературі та наукових публікаціях [1; 2; 3]. У всьому світі є популярними ініціативи, покликані долучити дівчат до STEM-освіти, надати їм рольові моделі, збільшити і урізноманітнити їх можливості при виборі майбутньої професії [4].

Український громадський сектор приділяє питанню гендерної рівності в освіті значну увагу, наприклад в рамках громадської ініціативи «Дівчата STEM» з 2018 року проводиться всеукраїнський конкурс для освітянської спільноти «Найкращий гендерночутливий STEM-урок».

Метою цього дослідження є оприлюднення досвіду проведення всеукраїнського конкурсу «Найкращий гендерночутливий STEM-урок» як шляху підтримки гендерного балансу в STEM-освіті.

В рамках цього конкурсу здійснюється не тільки оцінювання поданих матеріалів, а й попереднє навчання для учасників і учасниць. Запрошуються спікерки і спікери, які знаються на інноваційних підходах в освіті і на новітніх освітніх тенденціях. Але найважливішою частиною навчання є, безперечно, вебінари з гендерної чутливості в освіті, до проведення яких я мала змогу долучитися протягом декількох років. Під час цих вебінарів освітянська спільнота знайомиться з гендерночутливими підходами в створенні і оформленні уроків, з недискримінаційною мовою, вчиться розпізнавати гендерну дискримінацію на прикладі реальних матеріалів, взятих з підручників і освітнього середовища. Активна залученість учасниць і учасників у дискусії і виконання практичних завдань свідчить про високий ступень актуальності цієї проблематики для сучасного освітянства.

На етапі оцінювання проводиться перевірка наданих конспектів і презентацій STEM-уроків за кількома критеріями, такими як

гендерночутливий зміст, гендерночутлива подача уроку, гендерночутлива мова, відсутність стереотипів. Конкурсанти і конкурсантки демонструють високий ступінь обізнаності в гендерній тематиці. Крім висвітлення тем за навчальною програмою, ці уроки також надають учнівству багато корисної додаткової інформації, зокрема розповідають про рольові моделі для дівчат – про науковиць сучасності і минулого, про винаходи, зроблені жінками, про вклад жіноцтва в науку.

Можна впевнено зазначити, що цей конкурс є дуже ефективним і результативним засобом для подолання гендерних стереотипів в освітянській і учнівській спільноті і для мотивації дівчат на подальшу кар'єру в STEM-спеціальностях. Також варто додати, що гендерночутливі уроки мають своєю цільовою аудиторією не тільки дівчат, вони так само впливають і на свідомість хлопців, допомагаючи зробити всю учнівську спільноту більш гендерночутливою. В цілому, подібні ініціативи показали себе як дієвий засіб боротьби з гендерною дискримінацією в освіті і в суспільстві загалом.

Список використаних джерел

1. Куравська Н. Гендерні стереотипи як джерело гендерної дискримінації та сексизму. *Психологія: збірник наукових праць*. 2018. № 22. С. 55–62.
2. Rippon G. The Gendered Brain: The new neuroscience that shatters the myth of the female brain. *Vintage Publishing*. 2020. 448 с
3. Марущенко О. Гендерні стереотипи вчительства сучасної української школи: соціологічний аналіз. *Гендерна парадигма освітнього простору*. 2015, №2, с. 88-95
4. Офіційний сайт Плімутського університету. Режим доступу: <https://www.plymouth.ac.uk/research/earth-sciences/girls-into-geoscience> (дата звернення 15.11.2023).

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ГЕЙМІФІКАЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Порада О. В.

Актуальність проблеми. На початку нового тисячоліття з розвитком ІКТ змінилися й освітні системи, шкільні умови, звички до навчання та підходи до викладання.

Фахова підготовка в ЗВО наголошує на розвитку творчого потенціалу майбутніх спеціалістів, що сприяє їхньому професійному та особистісному зростанню. Крім того, надається можливість реалізації творчих здібностей студентів відповідно до потреб сучасності [1, с. 161].

Сучасні інновації в галузі освіти акцентують увагу на гейміфікації. Її переваги та продуктивність очевидні, оскільки цей підхід стимулює бажання навчатися, заохочує учнів активно взаємодіяти з матеріалом, сприяє якісному

закріпленню знань, формуванню соціальних навичок та надає можливість отримувати швидкий зворотний зв'язок [3]. Найбільш поширене серед вітчизняних та зарубіжних дослідників тлумачення терміну «гейміфікація» є таке: педагогічний феномен, який передбачає використання елементів гри поза її звичайним контекстом з метою досягнення реальних навчальних цілей [3; 4; 5]. Цю технологію спрямовано на застосування ігрових елементів у процесі навчання для стимулювання активної участі студентів [2].

Аналіз досліджень і публікацій показує, що гейміфікація останніми роками привертає все більшу увагу як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників, серед яких означимо К. Вербаха (K. Werbach), С. Детердінга (S. Deterding), М. Д. Гануса (M. D. Hanus), А. Мора (A. Mora), Є. Ромат, Ю. Білявська та ін.

Аналізу мотиваційного компоненту гейміфікації присвячені роботи таких науковців як Б. Берк (B. Burke), К. Дічев (C. Dichev), К. М. Капп, (K. M. Capp) та ін.

Р. Байко (R. Vajko), М. Кокколи (M. Coccoli), М. Лінінг (M. Leaning) відмічають позитивний вплив гейміфікації на ефективність освітньої діяльності. Переваги освітньої гейміфікації відображено і у доробку І. Аломарі (I. Alomari), Р. Гарріс (R. Garris), К. Р. Невін (C. R. Nevin), які вважають використання гейміфікації корисною стратегією для навчання. Ї. Інал (Y. Inal), М. М. Джаскарі (M. M. Jaskari), С. Г. Дженсен (C. G. Jensen) відмічають у студентів ще й посилення мотивації до навчання.

Критика певних аспектів гейміфікації висвітлена у роботах М. Ф. Бак (M. F. Buck), К. М. Чі (C.M. Chee), А. Ч. Ї. Хун (A. C. Y. Hung), Е. Кєвський (E. Kyewski), Ю. В. Лем (Y.W. Lam), Д. Мур-Руссо (D. Moore-Russo).

Питання застосування в освітньому просторі гейміфікації досліджували і вітчизняні дослідники – Г. Алексєєва, М. Імерідзе, Л. Бандура, Н. Мачинська, К. Мехед та ін.

Групою авторів О. Тріщук, Н. Фіголь, Н. Голік у дослідженні соціально-комунікативної сутності гейміфікації, уточнено, між іншим, саме термін «гейміфікація». Л. Михайлова, І. Семнишина, І. Краснощок та С. Ступеньков пропонують читачам власне бачення функцій гейміфікації та пропонують схему її реалізації в процесі дистанційного навчання. Вони також зауважують, що «це лише інструмент для полегшення засвоєння знань» [2] та виокремлюють ряд недоліків використання такої технології в освіті.

Впровадження гейміфікації в освітній процес відображено в роботах Д. Вербовецького, О. Вінницької, Д. Михайловського. Досвідом такої практики поділився Г. Скасків.

Аналіз наукового доробку вказує на те, що гейміфікація має позитивний вплив на мотивацію до навчання, створює оптимізм, підвищує допитливість студентів, посилює соціальні відносини, проте ще немає методології для достовірного визначення позитивного впливу гейміфікації на якість отриманих знань під час освітнього процесу.

Мета дослідження полягає у висвітленні аспектів впровадження гейміфікації в освітній процес ЗВО для покращення якості навчання та

підвищення мотивації студентів.

Викладення основного матеріалу. У сучасному світі гейміфікацію визнають однією з передових інноваційних технологій, що сприяє активності та пізнавальній діяльності студентів в освітніх закладах [2; 4]. Гейміфікація в освіті виникає як природний результат розвитку, пов'язаного з поширенням технологій у повсякденному житті та покоління, яке розуміє принципи гри та реагує на її механізми. Основною метою гейміфікованого навчання є не просто гра, а отримання та реалізація знань на практиці. До завдань такого навчання належать:

- формування необхідних компетентностей під час ігрового процесу;
- відстеження наявних компетентностей та таких, що розвиваються;
- вирішення комбінованих завдань, спрямованих на формування та оцінку компетентностей [2].

У структурі гейміфікації виділяють три основні компоненти:

- елементи (учасники, історії, рівні, ресурси, бали тощо);
- механіка (алгоритми розподілу та взаємодії елементів гри);
- динаміка (інтенсивність подій під час реалізації сценарію, що визначає залучення гравців) [4; 5].

Для ефективного впровадження гейміфікації в освітній процес Н. Потапова радить дотримуватись таких правил:

- чітко сформулювати цілі навчального заняття та перевести їх в ігровий формат, поставивши перед здобувачами освіти конкретну мету згідно із сюжетним малюнком гри;
- створити ігрове завдання – наповнити зміст заняття цікавими сюжетно-рольовими завданнями, квестами, пересуваннями з умовою поетапного опанування матеріалом (або його застосування чи закріплення);
- розподілити ролі між учасниками й ознайомити кожного з інструкціями щодо виконання ролей;
- за можливості використовувати мультимедійні засоби або електронні пристрої;
- розробити критерії оцінювання якості ігрових дій учасників із метою їх рефлексії наприкінці заняття [3].

Ми погоджуємось із застереженнями щодо помилок, яких часто припускаються розробники навчальних ігор: акцент на змагальності; надмірна кількість нагород; надмірна захопленість грою, що може надалі знизити ефективність освітнього процесу [2; 4; 5].

Для ефективно організації гейміфікації в освітньому процесі необхідно враховувати кілька ключових аспектів. Серед них – визначення способу взаємодії в соціумі, що включає використання цифрових технологій та електронних пристроїв; розгляд особливостей динаміки гри; оцінка впливу ігрового контенту на професійний ріст кожного учасника; розгляд механіки та структурованості ігрового простору [2; 4].

Реалізація цієї інновації передбачає кілька етапів: на підготовчому етапі обирають мету та формати гри, визначають правила і відбирають цифровий контент, який потім тестується; етап реалізації гейміфікації спрямовано на підготовку до гри, її проведення, підсумовування та надання зворотного зв'язку [2].

Висновки. Отже, результати проведених досліджень свідчать про те, що використання гейміфікації позитивно впливає на підвищення мотивації здобувачів освіти для навчання. Також спостерігається стале формування цифрових навичок, розвиток творчого та професійного мислення, а також лідерських якостей. Ці позитивні зміни ведуть до покращення якості освітнього процесу у ЗВО. Однак важливо враховувати, що існує ризик зменшення ефективності навчання через недостатню підготовку та реалізацію гейміфікації в університетському освітньому процесі. Подальші дослідження вбачаємо у пошуку методології підготовки освітнього лідера засобами ігрових методик.

Список використаних джерел

1. Boichenko M., Kozlova T., Kulichenko A., Shramko R., Polyezhayev Y. Creative activity at higher education institutions: Ukrainian pedagogical overview. *Amazonia Investiga*. 2022. No. 11(59). P. 161 – 171. <https://doi.org/10.34069/AI/2022.59.11.15>.

2. Михайлова Л. М., Семенишина І. В., Краснощок І. П., Ступеньков С. О. Гейміфікація як інноваційний кейс професійної підготовки педагогічних працівників ЗВО в умовах дистанційного навчання. *Академічні візії*. 2023. Вип. 18. С. 1 – 8. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/283>.
<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7795391>.

3. Потапова Н. В. Особливості забезпечення геймізації в освітньому процесі закладів вищої педагогічної освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Сер. 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2019. Вип. 70. С. 210 – 213.

4. Скасків Г. М. Впровадження технологій гейміфікації в освітній процес ЗВО. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Сер. 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2021. Вип. 83. С. 156 – 161.

5. Polat E. Gamification implementation for educational purposes: a scoping review (2013–2018). *Educational Technology Quarterly*. 2023 No. 3. P. 367 – 400. <https://doi.org/10.55056/etq.589>.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Похмелкіна А. М., Грищенко О. І.

Актуальність проблеми. Серед багатьох проблем однією з актуальних є втрата інтересу молоді до занять фізичною культурою, що зумовлено низкою вагомих причин. Серед них: абстрактність нормативної програми фізичного виховання, яка не враховує регіональні, кліматичні, національні особливості; підхід не до конкретної молодої людини з її індивідуальними особливостями, а до всієї навчальної групи; відсутність належної навчально-тренувальної бази в освітньому закладі. Активність студента повинна дидактично забезпечуватись у процесі навчання, а рівень її зумовлений, з одного боку, індивідуальними особливостями особистості, з другого – особливостями заданої предметної діяльності, яка визначає сенс активності студента й опирається на основні принципи й положення, що є засадами структурування змісту фізкультурно-оздоровчих занять [5]. Тому значну увагу у фізичному вихованні молоді науковці звертають увагу на застосування інноваційних технологій, які сприяють не лише удосконаленню рухових якостей та дотриманню здорового способу життя, але й підвищенню мотивації до занять фізичною культурою та спортом [6].

Пріоритетним напрямом удосконалення, оптимізації та модернізації національної системи освіти, що визначені Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті, є розроблення й упровадження в освітній процес особистісно-орієнтованих педагогічних технологій, яким притаманні властивості гарантованого інноваційного досягнення освітніх цілей у галузі базового та фахового навчання. На сучасному етапі інноваційна діяльність є одним із продуктивних шляхів покращення процесу фізичного виховання, оскільки дає можливість для застосування різноманітних засобів і методів фізичної підготовки студентів. Варто звернути увагу на те, що проблема вдосконалення процесу фізичного виховання зумовлена багатьма чинниками, і, на жаль, одним із головних є погіршення стану здоров'я студентської молоді.

Інновація – нововведення, зміна, оновлення, новий підхід, створення якісно нового, використання відомого в інших цілях. Поняття «інновація» вперше було вжито понад століття тому в культурології та лінгвістиці для позначення процесу трансфера – проникнення елементів однієї культури в іншу і набуття при цьому нових, не властивих раніше якостей. Вирішення цієї проблеми в освітньому процесі студентів є актуальною [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У практиці фізичного виховання студентів достатньо широкої популярності набули різні інноваційні педагогічні технології: олімпійської освіти (Томенко О. А., 2012 та ін.), самостійних занять фізичними вправами (Отравенко О. В., 2017 та ін.); сучасні фізкультурно-оздоровчі технології (Носко М. О., 2017 та ін.); особливості викладання в освітньому процесі дисципліни «Фізичне

виховання» з використанням оздоровчих технологій (Фоменко О. В. 2020); орієнтування студента на здоровий спосіб життя (Школа О. М. 2022 та ін.); дистанційне навчання здобувачів вищої освіти Харківської гуманітарно-педагогічної академії в аспекті використання на заняттях інформаційно-комунікаційних технологій (Школа О. М. 2023 та ін.).

Вивчення та аналіз наукової літератури засвідчують, що проблема застосування інноваційних технологій організації фізичного виховання студентської молоді в ЗВО активно дискутується в науковому середовищі, що викликає до неї підвищений інтерес і зумовлює нові наукові пошуки в цьому напрямі.

Мета дослідження: за даними літературних джерел проаналізувати проблему застосування інноваційних технологій у фізичному вихованні студентів.

Виклад основного матеріалу. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що загрозливе зростання захворюваності серед молоді, зниження її фізичної та розумової працездатності на тлі дефіциту рухової активності й послаблення інтересу до занять фізичною культурою та спортом за останні десятиліття нестримно зростає. Аналізуючи сучасну методiku організації фізичного виховання у ЗВО, необхідно вказати на її недосконалість.

На думку Б. Корпака існує три варіанти організації обов'язкових занять із фізичного виховання у вищій школі: класичний, економічний та інноваційний. Головну мету останнього науковець вбачає у формуванні позитивного ставлення студентів до власного фізичного самовдосконалення. У цьому випадку інновації у змісті курсу фізичного виховання спрямовуються на вирішення таких завдань: дати мінімум знань, ознайомити з різними видами вправ, сформувати певні вміння (з гімнастики, плавання, бігу, спортивних ігор), привчити до систематичних фізичних вправ [1].

Застосування інноваційних технологій характерне не тільки для професійного спорту. Нові технології й методики тренування застосовуються під час фізичної підготовки студентів у закладах вищої освіти. Ефективним є застосування наступних інноваційних технологій в процесі фізичного виховання:

1. Групові форми навчання дають змогу диференціювати та індивідуалізувати процес навчання. Вони формують внутрішню мотивацію до активного сприйняття, засвоєння та передачі інформації; сприяють формуванню комунікативних якостей учнів, активізують розумову діяльність.

2. Інтерактивний методично-організаційний комплекс можна віднести до інформаційних технологій навчання, що надають доступ до нетрадиційних джерел інформації (електронна бібліотека, сайти Інтернету, соціальні мережі), створюючи можливість для творчої діяльності, формування професійних навичок, можливість реалізувати нові форми та методи навчання.

3. Застосування мультимедіа, що є новою технологією, тобто сукупністю прийомів, методів, способів продуктування, обробки, зберігання

й передавання аудіовізуальної інформації, заснованої на використанні компакт-дисків або Інтернет-джерел, електронних бібліотек.

4. Самостійні заняття фізичною культурою та спортом допомагають ліквідувати дефіцит рухової діяльності, сприяють більш активному засвоєнню навчальної програми та здачі контрольних нормативів. Ці заняття надають можливість оволодіти цілим рядом нових рухових умінь та навичок, які не передбачені програмою з фізичного виховання, розширюють діапазон рухових дій, підвищують спортивну майстерність. Під час проведення самостійних занять підвищується не тільки рівень фізичної підготовленості студентів, але й розвиваються такі моральні якості, як працьовитість та самодисциплінованість [2].

Завдяки цьому досягається високий розвиток фізичних здібностей студентів і пробудження інтересу до занять фізичною культурою та спортом.

Оздоровча спрямованість фізичної активності особливо виражена у фітнес-технологіях, що зараз швидко розвиваються. Фітнес-технології – це спеціальні знання та практичний досвід у формуванні фізкультурно-оздоровчого потенціалу традиційних та інноваційних форм рухової діяльності з використанням сучасних методів забезпечення й контролю. Школа О. М., Грищенко О. І. розробили інноваційну технологію інтегрального психомоторного розвитку дітей 5-6 років, які передбачали застосування технічного пристрою з використанням елементів баскетболу, ігор з використанням елементів туризму, модифікованої методики М. Монтесорі та функціонально цілісно, інтегрально єднують, різні елементи навчання і виховання [4].

Дослідниця Федоренко Є. розробила програму з формування мотивації до спеціально організованої рухової активності, що складається з використання на уроках фізичної культури: засобів та методів, які сприяють формуванню мотивації до спеціально організованої рухової активності (диференційований підхід до розвитку рухових якостей та виконання навчальних завдань під час проведення уроку, використання ігрового й змагального методів на етапі вдосконалення техніки рухових дій. Форма виховання у позанавчальний час проведення з учнями бесід, дискусій, зборів, лекцій, семінарів, диспутів, факультативних занять та секцій, проведення конкурсів, вікторин, інтелектуальних ігор на спортивну тематику тощо. На уроках фізичної культури вчителем доцільно впроваджувалися різноманітні засоби, які сприяли підвищенню інтересу учнів до занять фізичною культурою, формуванню потреби в рухах.

Технології ігрового навчання – це така організація освітнього процесу, під час якої навчання здійснюється в процесі включення учня в навчальну гру (ігрове моделювання явищ, «проживання» ситуації). Сьогодні віддають перевагу терміну «імітація» замість «гра». Навчальні ігри мають за мету, окрім засвоєння навчального матеріалу, вмінь і навичок, ще й надання учневі можливості самовизначитися, розвивати творчі здібності, сприяють емоційному сприйманню змісту навчання.

Проведення з учнями бесід, дискусій, зборів, лекцій, семінарів,

диспутів, факультативних занять та секцій, проведення конкурсів, вікторин, інтелектуальних ігор на спортивну тематику тощо; проведення тематичних батьківських зборів, надання індивідуальних консультацій, залучення батьків до участі в спортивно-масових заходах та інформаційного забезпечення [3].

Висновки. Таким чином, інноваційна діяльність є специфічною і досить складною, потребує особливих знань, навичок, здібностей. За допомогою застосування інноваційних технологій забезпечується можливість досягнення ефективного результату в розвитку особистісних якостей в процесі засвоєння знань, умінь, навичок студентів. Впровадження інновацій неможливе без педагога-дослідника, який володіє системним мисленням, розвиненою здатністю до творчості, сформованою й усвідомленою готовністю до інновацій.

Список використаних джерел

1. Недорубко С. А., Очерedyкo Л. В. Використання інноваційних технологій навчання в системі фізичного виховання студентів. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 1, Т. 2. 2019. С. 19-22.
2. Отравенко О. В. Інноваційні методи навчання як основа якісної професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури. *Open educational e-environment of modern University, special edition*. 2019. С. 222-226.
3. Федоренко Є. О. Формування мотивації до спеціально організованої рухової активності старшокласників: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. вих. та спорту. Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту. Дніпропетровськ, 2012. 22 с.
4. Школа О. М., Грищенко О. І., Грищенко Л. К. Використання інноваційних технологій в процесі навчання студентів та організації змагань з різних видів спорту. *ScienceRise. Серія: Педагогічні науки*. 2014. № 3. С. 59-63.
5. V. Zhamardiy, G. Griban, O. Shkola, O. Fomenko, D. Khrystenko, Z. Dikhtiarenko, E. Yeromenko, A. Lytvynenko, N. Terentieva, O. Otravenko, I. Samokish, O. Husarevych, I. Bloschynskyi. Methodical System of Using Fitness Technologies in Physical Education of Students. *International Journal of Applied Exercise Physiolog (IJAEP)*. Vol.9 No.5, pp. 27-34, 2020.
6. O. Otravenko, O. Shkola, O. Shynkarova, V. Zhamardiy, O. Lyvatskyi, D. Pelypas (2021). Leisure and recreational activities of student youth in the context of health-preservation. *Journal for Educators, Teachers and Trainers. JETT*. 2021. Vol. 12(3). S. 146-154. ISSN: 1989-9572146. Retrieved from <https://jett.labosfor.com>. DOI: <https://doi.org/10.47750/jett.2021.12.03.014>.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Проворна І. О.

Актуальність проблеми. Розвиток людства, його життєдіяльність залежать від багатьох факторів. Одним із них є професійна діяльність кожної окремої людини. Від професіоналізму фахівця певної галузі залежить і соціально-економічний розвиток, і соціокультурні процеси, розвиток науки, техніки. Тож питання професійної компетентності, особливостей розвитку фахівця у професійній діяльності завжди були в центрі уваги педагогіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання професіоналізму особистості, фахівця певної галузі вивчали науковці ще в ХХ столітті. Це роботи В.Сластьоніна, А.Маркової, Е.Симанюк та інших. Сьогодні науковці продовжують розглядати різні аспекти, пов'язані з питаннями компетентності, особливо в руслі компетентнісного підходу. Ці питання розглядають Н.Кічук, О.Павленко, В.Байденко, Л.Фурсенко та інші.

Мета дослідження: розкрити роль занять з української літератури у формуванні професійної компетентності майбутніх педагогів.

Виклад основного матеріалу. Словник іншомовних слів так визначає поняття компетентність (від лат. *competens* – належний, відповідний) – це поінформованість, обізнаність, авторитетність. Тому професійна компетентність – це базова характеристика діяльності спеціаліста, що включає як змістовий, так і процесуальний компоненти, має головні ознаки: мобільність знань, гнучкість методів професійної діяльності, критичність. Змістовий і процесуальний компоненти – це єдність теоретичної та практичної готовності вчителя здійснювати педагогічну діяльність і характеризує його професіоналізм. Отже, майбутній педагог має сформулювати в собі вміння й навички, що дозволять йому самостійно та ефективно реалізовувати задачі педагогічного процесу. Майбутні вчителі, вихователі повинні вміти шукати необхідну інформацію, знаходити ефективні засоби її передачі, комунікувати з дітьми, батьками, колегами. Аналіз світових тенденцій у галузі професійно-педагогічної освіти засвідчує зростання вимог до педагогічного професіоналізму й особистих якостей педагога. На думку вчених, основними проблемами, з якими зустрічатимуться педагоги в цьому тисячолітті, є:

- постійне ускладнення змісту освіти, гарантування високого рівня освітніх стандартів;
- самостійна постановка і вирішення творчих і дослідницьких завдань;
- ускладнення проблем виховання;
- безперервне оволодіння прогресивними технологіями навчання і виховання, новими досягненнями вітчизняного і зарубіжного досвіду;

– робота в єдиному інформаційному середовищі, що передбачає раціональне використання інформаційних технологій у навчально-виховному процесі.

Як бачимо, майбутній фахівець у сфері освіти повинен володіти досить хорошими читацькими вміннями, навичками аналізу, уміннями виокремлювати необхідний матеріал, синтезувати інформацію з різних джерел. Саме заняття з літератури перш за все сприяють удосконаленню читацьких навичок, які необхідні для сприйняття та усвідомлення інформації. Здобувачі освіти мають прочитати художній твір значного розміру, виокремити з нього найнеобхідніше. Під час розбору твору проаналізувати поведінку героїв, узагальнити порушені проблеми. Із розвитком інтернет-технологій майбутній педагог має можливість ознайомитися з інформацією про письменника, твір, познайомитися з різними поглядами щодо висвітлених у творі проблем. Тож має самостійно обрати потрібне, виокремити важливе, узагальнити, систематизувати. Таким чином, уже на рівні підготовки до заняття відбувається формування інформаційно-цифрової компетентності здобувача освіти.

Сучасні дослідники серед видів професійної педагогічної компетентності визначають комунікативну компетентність, яка полягає в умінні педагога будувати ефективні комунікативні дії в певному колі ситуацій міжособистісної взаємодії, це знання фахівцем закономірностей різних форм спілкування і правил поведінки в різних ситуаціях, уміння сформулювати тактичний план і реалізувати його на основі соціальних навичок [1]. З метою охоплення ширшого матеріалу, представити творчість митців, чії твори не ввійшли до програми викладач організовує оглядові заняття, семінари, при цьому може запропонувати командну роботу, що передбачає і командну підготовку, розподіл обов'язків щодо повідомлення матеріалу. Такий вид роботи на заняттях з літератури сприяє формуванню вміння комунікувати зі своїми одногрупниками, з міні командою. Під час обговорення проблематики твору здобувачі мають можливість і висловити своє бачення, висловити свою думку щодо поглядів товаришів, прийняти спільне рішення або відстояти власну позицію. Така діяльність під час занять української літератури сприяє розвитку вміння порозумітися з іншими учасникам освітнього процесу, отже, розвиває та удосконалює комунікативну компетентність.

Висновки. Майбутній фахівець повинен уміти добре комунікувати в соціумі, адекватно оцінювати навколишню дійсність, опираючись на знання про цю дійсність, робити висновки, узагальнювати; розуміти досягнення рідної та світової культури; знати про спільні й відмінні риси в людей різних вікових категорій, національностей. Формуванню таких знань і вмінь сприяють заняття з української літератури. Саме художній твір, представлені в ньому персонажі й через них проблематика дають можливість здобувачам освіти ознайомитися із різними психотипами людей, поглядами на певні життєві ситуації, доторкнутися до загальнолюдських цінностей.

Список використаних джерел

1. Концепція педагогічної компетентності/ <http://www.kgpa.km.ua>
2. Мартиненко С.А. Фахова компетентність: психолого-педагогічний аспект /Народна освіта. Електронне наукове фахове видання <https://www.narodnaosvita.kiev.ua>
3. Оцінювання професійних компетентностей вчителя початкових класів під час сертифікації/ Державна служба якості освіти України/ <https://sqe.gov.ua>

МОРАЛЬНА РЕГУЛЯЦІЯ ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Проскурняк О. І.

Актуальність проблеми. На сучасному етапі проблема морального виховання студентської молоді набуває особливого значення, є актуальною як в науці, так і в суспільній практиці. На формування світоглядних переконань, ціннісного ставлення до себе впливають моральні принципи та правила поведінки, на основі яких молода людина здійснює моральне самовизначення в соціальному оточенні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найбільш актуальною проблема виховання моральних почуттів постає у зрілому юнацькому віці, під час навчання у виші, оскільки цей вік є сенситивним щодо морального самовизначення особистості. У працях Г. Александрової, Г.Балла, І. Беха, О.Бичко, М. Боднар, М. Боришевського, І. Булах, О.Васильченко, Л.Данилюк, М.Дідух, Г.Пономарьової, Д.Тхоржевського та ін. обґрунтовно зв'язок моральних почуттів особистості зрілого юнацького віку із рівнем розвитку моральної самосвідомості, у працях Г. Васяновича, М.Євтуха, М. Іванчук, Ф. Кадола, В.Колисник, Т. Коротовських, О.Лозової, М. Третяка та ін. учених висвітлені соціально-психологічні особливості, що обумовлюють розвиток почуттів честі і гідності особистості.

Метою є аналіз понять “мораль”, “Моральна регуляція” у контексті дослідження.

Виклад основного матеріалу. За походженням мораль історично є однією з перших форм соціальної регуляції, появу якої зумовило виникнення первісних відносин у системах «людина – людина», «людина – рід», «людина – плем'я», «людина – колектив» тощо. Як перша форма суспільної свідомості мораль контролювала основні сфери людської життєдіяльності: трудову і виховну діяльність, розподіл матеріальних благ тощо. Уже в первісних колективах мораль регулювала цілепокладальну, ціннісно орієнтовану людську активність. Звернення до авторитету предків, посилення на усталені поведінкові зразки («так повинно бути тому, що так заповідали предки», «так завжди було» та ін.) було достатньо для регуляції поведінки, яка не відхилялася від стереотипів, що сформувалися. Тому панував звичай, який ґрунтувався на табу (забороні). Норми заборони мали велику силу, оскільки

спиралися на жорсткі санкції (навіть позбавлення життя людини, яка порушила моральне табу) [36].

Сферою моральної регуляції є сукупність відносин особистості та суспільства. Втім мораль існує переважно в цих відносинах і реалізується через них. Спонукальний (імперативний) характер її виявляється в тому, що життя особистості невіддільне від моральних вимог суспільства, як і перспектива розвитку суспільства нерозривно пов'язана з активністю людей. Тому моральна регуляція відносин особистості та суспільства є їх внутрішнім рушієм розвитку, імпульсом людської діяльності.

Об'єкт моральної регуляції – поведінка особистості. Будь-які уявлення про обов'язковість, ідеали, нормативні настанови потребують ефективних механізмів впливу на людину і реалізації нею цих уявлень на практиці [1].

Поведінка людини постає як сукупність учинків особистості за відносно тривалий період у різноманітних умовах. Ці вчинки морально оцінюються, оскільки є найефективнішим показником морального стану, моральних якостей, мотивів поведінки людини.

Моральна регуляція охоплює широке коло людських відносин, але основним її завданням є гармонізація інтересів особистості та суспільства. Ці взаємозумовлені, суперечливі інтереси утворюють специфічний «зріз» суспільного буття, який і є предметом морального віддзеркалення і регулювання. Потреба впорядкування особистих і суспільних інтересів присутня на всіх рівнях і у всіх формах моральної регуляції, виявляючись у специфічних для моралі оцінювальних та імперативно-нормативних формах. Імперативна регуляція передбачає безумовний моральний наказ, притаманний розуму, що є вічним, незмінним і покладеним в основу моралі. Гармонійна єдність суспільних і особистісних інтересів – один із центральних принципів моралі [3].

Моральна регуляція в умовах педагогічної діяльності дає змогу розкрити її «інструментарій». До нього зараховують моральні ідеали, моральні норми, моральні принципи, громадську думку, моральний авторитет учителя та ін.

Моральні ідеали не вміщують безпосередньо вираженої імперативної сили, тому не належать до нормативного аспекту і моральної свідомості. З нормами моралі вони пов'язані лише ідеєю обов'язку, тобто можливістю доведення норми, що існує, до досконалості. Моральні ідеали – це бажане майбутнє, вони віддзеркалюють динамічний аспект дійсності, потреби в моральному прогресі. У них представлена не часткова модель поведінки, як у моральних нормах, а цілісний образ особистості, її сутність [3].

Основним елементом у реалізації регулятивної функції моралі є моральні норми, у яких виражені моральні вимоги суспільства, держави, колективу. Вони охоплюють сферу моральної необхідності, мають імперативний характер (як і інші соціальні норми) і визначають основні моральні обов'язки педагога стосовно вихованців.

Моральна регуляція педагогічної діяльності здійснюється завдяки специфічній диференціації моральних норм на норми-заборони, норми-рамки

і норми-зразки:

1. Норми-заборони. Вони обмежують деякі моральні прояви і не дають змоги педагогові принижувати гідність вихованця, ставитися до нього лише як до об'єкта виховання тощо. Проте іноді педагог не усвідомлює моральних заборон і вони не переходять у його внутрішні переконання. Тоді він стає нестримним у своїх діях і здатним на аморальні вчинки.

2. Норми-рамки. Вони визначають межі допустимої вільної дії педагога і містять збуджувальну силу активної діяльності. Якщо норми-заборони виконують примусову функцію, то норми-рамки, як правило, – спонукальну функцію обов'язку. Норми-рамки (бути чесним, шанувати гідність, не чинити зла тощо) переважно втілені в моральних заповідях, кодексах, статутах навчальних закладів тощо. Вони виникають як вияв соціальної потреби щодо впорядкованості поведінки людей у різних сферах суспільного й особистого життя. Розвиток і зміна суспільних відносин неодмінно призводять до сутнісних змін у моральному досвіді людей, який піддається критичному переосмисленню, зумовлюючи «злам» старих норм-рамок і заміну їх новими, причому не завжди гуманнішими і прогресивнішими. Сучасне суспільне становище, позначене комерціалізацією освіти, культури, зумовило прагматизм педагогічної діяльності педагога.

3. Норми-зразки. Вони не виконують примусової функції, а їх збуджувальна сила спирається на авторитет суспільної думки і самосвідомість, моральний позитивний вибір суб'єкта моральних відносин. Вони є своєрідною моделлю майбутньої поведінки, постаючи спочатку у формі ідеалів, а потім набуваючи практичного характеру. Утілення норми-зразка у практичну норму поведінки стає кінцевою метою моральної регуляції [4].

Моральні норми не єдиний елементом реалізації регулятивної функції. Із ними пов'язані моральні принципи, громадська думка, авторитет, традиції, звичаї та ін. У сукупності вони становлять своєрідну програмувальну, мотивувальну і санкціонувальну «конструкцію» в механізмі моральної регуляції.

Слово «моральність» зазвичай не вживається там, де мова йде про негативну оцінку поведінки, а слово «мораль» більш нейтрально по відношенню до такої оцінки. Деякі автори пропонують розуміти під мораллю норми, а під моральністю – ступінь їх дотримання. Однак таке розходження не стало загальноприйнятим [2].

На думку деяких дослідників, моральність людини позначається на трьох головних сферах її життя: на стосунках з іншими людьми, на її моральному здоров'ї (чисте-нечисте сумління) і на стані її духовного життя [2].

На сучасному етапі розвитку нашого суспільства особливо актуальне завдання формування духовної культури підростаючого покоління. Модернізація вищої освіти пов'язана не тільки з підвищенням якості освіти, але й з необхідністю ускладнення змісту виховання, акцентування уваги на культурологічних виховних аспектах як пріоритетних в освітній діяльності.

[2].

Особливого значення сьогодні набуває проблема виховання духовних цінностей у студентської молоді і, зокрема, у студентів ЗВО педагогічного спрямування. Найбільш важливою умовою безпеки суспільства є наявність і збереження системи культурних та духовних цінностей, що складають ціннісний сенс людського буття. Саме педагог забезпечує у суспільстві відтворення та трансляцію духовних цінностей, здійснює духовний зв'язок поколінь і духовного досвіду людства. У руках педагогів майбутнє всієї планети – формування нової людини з аксіологічно зорієнтованим гуманістичним мисленням. Слід зважити на те, що сьогодні надзвичайно важливим є необхідність урахування полікультурного простору, в якому виховується особистість як майбутній фахівець-професіонал.

Необхідність посилення уваги до формування духовно-моральних цінностей студентів пов'язана, перш за все, з тим, що сучасне суспільство потребує такого фахівця, який свою професійну діяльність органічно пов'яже з духовністю, що проявляється в любові не тільки до своєї праці, але й у любові до людини, до природи, з толерантністю до думок інших людей, з готовністю до суб'єкт – суб'єктної взаємодії.

Цінності є показниками розвиненої особистості, отже можна стверджувати, що цінності, набуваючи особистісного забарвлення, стають особистісними якостями. Особистісне зростання й залежить від того, наскільки певна особистість поєднується із загальноприйнятою системою духовно–моральних цінностей. При цьому процес формування духовно–моральної особистості має бути тісно пов'язаний з новими процесами розвитку суспільства. Необхідно враховувати нові соціально–культурні реалії, які впливають на виховання (не тільки негативні, а й позитивні). Врахування складних умов формування духовно–моральних цінностей у молодіжному середовищі перешкодить умовному характеру прищеплення духовно – моральних цінностей серед молоді.

Висновки. Отже, моральне виховання студентів у сучасних умовах має бути тісно пов'язане з новими процесами розвитку суспільства. Соціально необхідним стає формування високоморальної, цінніснозорієнтованої особистості. Саме з цією метою в педагогічній науці та практиці відбувається розробка й апробація педагогічних умов морального виховання студентів у ЗВО, виявляються особливості та специфіка організації означеного процесу у закладах з метою використання досвіду, апробованих моделей, умов, технологій морального виховання. Необхідно враховувати нові соціально-культурні реалії, які впливають на моральне виховання (не тільки негативні, а й позитивні).

Список використаних джерел

1. Александрова Г.М. Виховання почуттів честі і гідності студента засобами соціально-психологічного тренінгу. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Психологія.* 2012. Вип. 44(2). С. 5–11.

2. Власенко О.М. Проблема формування моральних цінностей у майбутніх вчителів у вищих навчальних закладах [Електроний ресурс]. 2005. Режим доступу до ресурсу: <http://studentam.net.ua/content/view/7607/97/>.

3. Каліна К.Є. Формування моральної культури студентів вищих навчальних закладів України. *Засоби навч. та наук.-дослід. роботи : зб. наук. пр. / Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди*. Харків, 2008. Вип. 29. С. 74–78.

4. Костик Є.В. Виховання духовно-моральних цінностей у студентів педагогічних університетів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 «теорія і методика виховання» Луганськ, 2011. 18 с.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ «СТОРИТЕЛІНГ» НА УРОКАХ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

Пурей А. М., Борзик О. Б.

Актуальність проблеми. В інформаційно-технологічну епоху, коли учні початкових класів мають засвоїти складні природничі уявлення і поняття з інтегрованого курсу «Я досліджую світ», важливим завданням перед учителями початкових класів постає: полегшити процес засвоєння учнями навчального матеріалу, що у подальшому посприє ефективному формуванню у них цілісної картини світу.

З огляду на вищезазначене, можна стверджувати, що однією з ефективних технологій є сторітелінг. Це пов'язуємо з тим, що розповідь вчителем на уроках у початкових класах «живих», емоційно забарвлених історій з вкрапленням особистого життєвого досвіду значно підвищить інтерес учнів до пізнання світу та посприє якіснішому засвоєнню «сухої», складної інформації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури засвідчує, що у педагогічних працях технологію «сторітелінг» почали досліджувати ще з 90-х років ХХ століття. На сьогодні, досліджуючи різноаспектні питання сторітелінгу як технології, більшість зарубіжних вчених (А. Акгун, Х. Айяр, Д. Вілсон, Е. Ердоган, Х. Кескин, П. Сміт) акцентують увагу на комунікаційній і ціннісній складових сторітелінгу. Г. Беркетт описав умови за яких розповідь історій у форматі сторітелінг є ефективним засобом навчання; Дж. Зепеда розкрив вплив сторітелінгу на покращення відносин усіх учасників освітнього процесі.

У працях українських науковців, таких як-от Н. Бондаренко, М. Василишиної, К. Гавриловської, Н. Гущиної, Ю. Дем'янчук, О. Караманова, М. Кірносолової, О. Нагорної, І. Побідаш, О. Тодорової, К. Чеканюк висвітлено теоретичні аспекти щодо структури, змісту, способів презентації сторітелінгу як інновації в освіті. С. Помирча, О. Ішутіна

та А. Носач у своїх наукових доробках досліджують сторітелінг як засіб формування монологічного мовлення здобувачів початкової освіти. При цьому слід відзначити, що сторітелінг в освіті розглядається переважно в методиці навчання іноземних мов дітей молодшого шкільного віку та професійній підготовці майбутніх фахівців.

Не зважаючи на багатоаспектність досліджень авторів у контексті порушеної проблеми, практичний аспект реалізації сторітелінгу в освітньому процесі початкової школи, зокрема на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ», до сьогодні залишається недостатньо розкритим й потребує активного вивчення.

Мета дослідження полягає у розкритті способів використання технології «сторітелінг» на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ» в початкових класах.

Виклад основного матеріалу. З нашого погляду на доцільність використання технології «сторітелінг» на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ» в початкових класах вказують слова М. Лівіна, який стверджує, що «усе на світі можна розповісти через історію. Хай би про що ви писали, інформація стане яскравішою й цікавішою, якщо загорнути її в такий формат. Саме історія, а не сухі факти допомагають емоційно залучити й переконати вашу аудиторію» [1]. Це пов'язуємо з тим, що відмінною ознакою сучасного уроку «Я досліджую світ» є його цілісність, підпорядкування одній ідеї, що задається двома важливими складовими: мотивація та узагальнення. Якщо узагальнення є змістово-смісловим компонентом уроку, то мотивація забезпечує формування питання, що є компонентом ядром.

Як відомо, засновником технології сторітелінгу (з англ. «story» означає історія, а «telling» – розповідати) є Д. Армстронг, який з досвіду власної практики довів те, що розповідь значно легше сприймається і краще запам'ятовується, якщо вона буде більш захоплюючою та цікавою, ніж інструктажі, правила чи просто повідомлення будь-якої інформації.

На підставі узагальнень наукових праць О. Ішутіної, О. Нагорної, А. Носач, С. Помирчі та К. Чеканюк під технологією «сторітелінг» будемо розуміти спосіб ознайомлення молодших школярів з навчальною інформацією у форматі структурованої захоплюючої, «живої» історії на задану тематику з певним сюжетом і героями, що здатна впливати на емоційну, мотиваційну та когнітивну сфери слухачів.

Зазначимо, що оповідач завжди є автором або співавтором історії і, перш ніж створити або розповісти історію, він повинен дати собі відповіді на запитання: «Навіщо я складатиму ту чи іншу історію?», «Для кого?» і «Який сюжет історії найкраще підходить до обраної теми?»

Також, слід пам'ятати, що розповідь будь-якої історії у форматі сторітелінгу для учнів молодшого шкільного віку обов'язково має супроводжуватись малюнками, слайдами, графікою, відео, анімацією, звуками, ефектами тощо для посилення ефекту «вау».

З нашого погляду, на уроках «Я досліджую світ» доцільно

використовувати такі види сторітелінгу, як-от: реалістичні, класичні (міфи та легенди, абсурдні (де учні мають знайти помилки), умовні (де учням треба придумати продовження історії), алегоричні (будь-що чи хто стає персонажем, наприклад, природне явище, планета, цифри, іграшки), фанфік (історія за мотивами відомих оригінальних літературних творів чи творів кіномистецтва), пластилінові історії та інші.

Наприклад, при вивченні теми «Як мандрує вода?» учитель може розповісти про процес колообігу води у природі у форматі сторітелінг.

Тема «Танець Крапельки».

Головні персонажі: Крапелька – маленька крапля води, яка щоденно вирушає у свою подорож через кругообіг водного танцю; Ріка – мудра ріка, що полюбляє бавитись з Краплинкою; Хмарка – пухка і м'яка, яка завжди допомагає Краплинці підніматись високо-високо над горами і перетворюватись у дощ та сніг; Лісова Галявина – із захопленням вбирає в себе дощові краплі та дарує нове життя рослинам.

Сюжет: Кожного ранку Крапелька, яка живе в озері, пробуджується до життя і починає захоплюючий танець. Вона спілкується з Рікою, грається з Хмарою та вкладається в ліжко великої Ріки. З ранку до вечора вода проходить свій неймовірний кругообіг – з ріки у високі гори, потім на хмаринку, ліс та, нарешті, знову в ріку. Кожен етап танцю приносить нові враження та навчання для Крапельки, яка наприкінці подорожі робить висновок про те, що вода танцює свій безкінечний танець краси та гармонії, необхідний для усього живого на Землі.

Для засвоєння третьокласниками процесу розвитку рослини у рамках вивчення теми «Які умови потрібні для розвитку рослин?», учитель може представити учням ілюстровану розповідь.

Тема «Пригоди Насінинки-квасолинки».

Головні персонажі: Насінинка-квасолинка – маленька насінинка з великим бажанням вирушити у світ та вирости великою щасливою рослиною; Мрійливий Вітерець, який допомагає Насінинці-квасолинці відірватися від стебла й подолати перші труднощі; Добрий Дощик – напуває водою головну героїню та стає її справжнім другом; Мудре Сонце – пестить Насінинку-квасолинку, даруючи їй своє світло та тепло для зростання та розвитку.

Сюжет: Жила на світі маленька Насінинка-квасолинка. Одного дня вона відчуває поклик пригод та вирушає у світ. Першим викликом для неї стає вітер, який виринає її з дому, але Мрійливий Вітерець стає її союзником і допомагає подолати перешкоди. Далі Насінинка-квасолинка зустрічається з Добрим Дощиком, який дарує їй воду для росту. Під час своєї подорожі героїня знайомиться з Мудрим Сонцем, яке дає їй світло і тепло для росту та розвитку. Нарешті, Насінинка-квасолинка розцвітає великою та красивою квіткою, а її пригоди залишаються легендою у світі природи. Так вона розуміє, що розвиток – це постійна подорож у невідоме, повне чудеса та неймовірних вражень.

Інший варіант використання сторітелінгу на уроках в початкових

класах – запропонувати учням на основі прослуханої або прочитаної інформації скласти власну захоплюючу історію та повідати її всьому класу. Водночас, слід пам'ятати, що учнів слід залучати до складання розповідей у форматі сторітелінг поступово.

Серед ефективних видів роботи зі складання сторітелінгу учнями початкових класів слід виокремити наступні:

- придумування заголовку до історії;
- продовження початку історії;
- додумування молодшими школярами пропущених фрагментів історії;
- визначення головних героїв до наявної розповіді, придумування їм незвичайних імен;
- придумування сюжету на задану тематику;
- складання колективної історії під керівництвом вчителя на задану тематику, визначеними персонажами, за опорними словами;
- складання колективної історії під керівництвом вчителя шляхом почергового придумування учнями кожного наступного речення;
- складання розповіді у групах;
- складання розповіді кожним учнем індивідуально.

Наприклад, у ході вивчення теми «Як винаходи людства змінили світ?» після розповіді вчителем першокласникам про відкриття Ньютона, запропонуйте їм пофантазувати та вигадати власну версію розповіді на тему «Як ця історія виглядала б у фільмі жахів?»

Висновки: Переконані, що використання технології сторітелінгу на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ» сприятиме створенню психологічно комфортної атмосфери навчання; підвищенню мотивації до навчально-пізнавальної діяльності; усвідомленню та засвоєнню здобувачами початкової освіти основних уявлень і понять з теми уроку; стимулюванню комунікативного розвитку учнів і образного мовомислення, уяви і спектру емоцій; духовному зростанню школяра та формуванню особистості в цілому.

Список використаних джерел

1. Лівін М. Сторітелінг для очей, вух і серця. Київ: Наш формат, 2020. 181 с.

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ

Притуляк Л. М., Радіонова О. В.

Сучасне соціально-економічне та політичне життя нашої країни породжує проблеми не тільки економічного та політичного характеру, але й соціального. Одне з них – питання виховання і навчання дітей у сучасних умовах, які постійно змінюються. Важко не погодитися з думкою, що сучасним

дітям потрібні сучасні педагоги, педагоги-новатори, здатні вносити у власну діяльність прогресивні ідеї, запроваджувати нововведення, винаходити щось корисне, нестандартне, генерувати нове.

Функція сучасного педагога – допомогти дітям орієнтуватись у соціокультурній ситуації сучасного суспільства, яка суттєво змінюється, учити їх жити за законами і нормами світової цивілізації і культури [2, с. 7].

Дослідження феномену дитинства, процесу формування свідомої, творчої, всебічно та гармонійно розвиненої особистості дитини залишається гострим та актуальним. Саме така особистість – майбутнє держави, стратегічний ресурс її соціально-економічного зростання та культурного відродження. Усвідомлення статусу та ролі дошкільного дитинства посилює вимоги до вихователя – фахівця, від якого повною мірою залежить захист інтересів дитини, забезпечення її постійно зростаючих потреб, реалізація потенційних резервів, формування світогляду, інтелектуальної, духовної сфери, системи ціннісних пріоритетів [2, с. 11].

Тому особливої ваги набуває питання якісної професійної підготовки компетентного вихователя дитей дошкільного віку у системі вищої педагогічної освіти. У розвитку теорії сучасної педагогічної освіти є ряд значних досліджень, що розкривають закономірності професійної підготовки й формування особистості педагога.

Фундаментальне значення мають у цьому плані праці Ф. Гоноболіна, О. Дубасенюк, Л. Кандибовича, Н. Кузьміної, В. Сластьоніна, А. Щербакова та ін.

Важливе значення для розробки проблеми підготовки педагогічних кадрів мають праці Л. Вовк, М. Євтуха, Р. Семернікова, М. Ярмаченка та ін.

У працях І. Беха, А. Бойко, О. Киричука, Г. Пустовіт, С. Сисоєвої, О. Сухомлинської, Т. Суценок та інших окреслено зміст і напрямки особистісно орієнтованого виховання студентської молоді, формування творчої, соціально активної особистості майбутнього педагога.

Фундаторами професійної підготовки педагогів дошкільної сфери в Україні є В. Зеньківський, І. Сікорський, С. Русова, Н. Лубенець, Т. Лубенець, В. Фльоров. На сучасному етапі розробка проблеми удосконалення змісту загально дидактичної підготовки фахівців дошкільної освіти в умовах неперервної освіти, різних аспектів фахового становлення майбутнього вихователя представлена в працях Л. Артемової, Г. Беленької, О. Богініч, А. Богуш, З. Борисової, Е. Вільчківського, Н. Гавриш, Л. Загородньої та інших [1, с. 110-113].

Практична підготовка посідає особливе місце у становленні майбутнього фахівця і є важливою пов'язуючою ланкою між накопиченням знань під час теоретичного навчання та їхньою трансформацією в професійні уміння та навички, потребує глибшого дослідження сучасний стан її організації у ВНЗ. Крім того, невід'ємною складовою компетентності вихователя є високий рівень сформованості професійно значущих особистісних якостей [1, с. 110.].

Метою дослідження є теоретичний аналіз наукових підходів до

визначення поняття «професійна підготовка», з'ясування місця та ролі педагогічної практики у формуванні компетентного вихователя дітей дошкільного віку [5, с. 1]. Однією з важливих умов і засобом професійної підготовки та формування професійної компетентності психолого-педагогічною наукою традиційно розглядається педагогічна практика студентів. Поняття «компетентність» характеризується такими якостями як знаючий, обізнаний, авторитетний у певній галузі.

Професійна компетентність вихователя дошкільного навчального закладу – це сукупність діяльнісно-рольових і особистісних характеристик педагога, що дозволяють йому на високому рівні формувати у дошкільника основи життєвої позиції як системи ціннісних відносин до природи, рукотворного світу (культури), до людей і самого себе. Важливе місце відводиться формуванню у дошкільника самотворення, розуміння дитячого «Я», виховання у дитини позитивного ціннісного ставлення до себе [2, с. 9].

Під час педагогічної практики не тільки відбувається перевірка теоретичної і практичної підготовки студента до самостійної роботи, але й створюються широкі можливості для забезпечення творчого потенціалу особистості майбутнього педагога. Успіх педагогічної практики залежить від вибору базової установи, оптимальної реалізації найдосконаліших методів і прийомів роботи в конкретних умовах, методичного рівня і майстерності працівників базового закладу. Підвищується роль практики, яка спрямована на формування у майбутніх вихователів дітей дошкільного віку професійної компетенції щодо реалізації Базового компонента дошкільної освіти в умовах гуманізації педагогічного процесу, що базується на особистісно-орієнтованій взаємодії дитини і педагога.

ВИМОГИ ДО ВЧИТЕЛЯ В ІСТОРІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Радул О. С., Колісник Л. М.

«Вчителям доручена дуже почесна посада, вище якої нічого не має бути під сонцем», – писав видатний педагог Я. А. Коменський у XVII столітті [4, с. 154]. Із плином часу цей вислів не втратив своєї актуальності. Кожна епоха висуває певні вимоги до вчителя. Особливо, якщо це вчитель, який працює у масовій школі.

В історії вітчизняної педагогіки можна виокремити різні історичні періоди, в які до вчителя ставилися певні вимоги.

Із часів Київської Русі й до XIX століття з ініціативи батьків діяли школи грамоти. З учителем, якого на Русі називали дяком, батьки дітей заключали угоду (ряд). За дослідженням С. Бабишина, кандидат у педагоги вилазив на дзвінницю, а громада «обпитувала» його. Якщо він швидко і дотепно відповідав, то з ним укладали угоду («ряд»), в якій обумовлювались обов'язки сторін. Після цього він починав навчати дітей. Якщо ж громада порушувала угоду, то вчитель мав право залишати школу і шукати кращого

заробітку. Такі переходи були досить частими. Вчитель школи грамоти належав до найнижчого прошарку давньоруської інтелігенції. Про злиденне життя вчителів тих часів говорить прислів'я: «Учитель у школі – обсівок у полі» [1, с. 37].

Більш конкретні вимоги до вчителя містяться у статутах братських шкіл України, які збереглися до нашого часу – Львівської (1586) та Луцької (1624). Зокрема, стаття перша статуту Луцької братської школи висуває передусім такі вимоги: «Даскал, або вчитель, цієї школи має бути благочестивий, розсудливий, смиренномудрий, лагідний, стриманий, не п'яниця, не блудник, не хабарник, не гнівливий, не заздрісний, не сміхотворець, не лихослов, не чародій, не басносказатель, не посібник ересей, але прихильник благочестія, в усьому являючи собою взірець добрих діл» [3, с.107].

Окрім зазначеного переліку моральних рис та якостей учителя, статuti зазначали й конкретні вимоги до роботи вчителя з учнями. Частина з них стосувалася процесу навчання, а деякі й виховання. Так, навчаючи дітей учитель повинен:

- навчати старанно корисних наук;
- приділяти увагу всім учням, «вчити не більш старанно одних, ніж інших»;
- враховувати індивідуальні можливості – «вчити їх [дітей], скільки хто по силах навчитися може»;
- ставитися («вчити і любити») однаково до дітей з різних соціальних верств, як до «синів багатих, так і сиріт убогих»;
- здійснювати поточну перевірку знань (щодня) й щотижневу – у суботу;
- стежити за відвідуванням занять учнями;
- призначати чергових учнів.

Статутами братських шкіл визначалися завдання і методи морального виховання учнів, зокрема, повчати «чистих юнацьких нравів». «за неслухняність карати, але не по-тиранськи, а по-наставницьки; не надмірно, а по силах; не з буйством, а лагідно і тихо...». Наголошувалося, що особлива увага моральному вихованню повинна приділятися у вихідні й святкові (релігійні) дні.

У ХІХ столітті починають з'являтися перші вітчизняні посібники з педагогіки для вчителів початкових шкіл. Одним із перших, призначених для вчителів народних шкіл, тобто початкових, на Закарпатті став посібник Олександра Васильовича Духновича «Народная педагогія в пользу училищ и учителей сельских» (1857 р.). Автор висловлює чіткі й конкретні вимоги до вчителя, які відповідали духу того часу: «наставник повинен бути обдарованим особливими якостями», і між ними:

1. Той, хто бажає вчити, повинен мати справжнє покликання до цієї служби.
2. Повинен мати добрі і правильні знання і відомості з того предмета, який хоче викладати іншим.

3. Повинен мати чистий і непорочний норов і процвітати добродіями.

4. Повинен бути вже від природи лагідним, поважним, з повним характером муж.

5. Повинен учнів своїх любити і їхню любов також для себе заслужити.

6. Від природи треба йому володіти легким, зрозумілим способом викладання.

7. Повинен мати потрібні засоби для навчання і наставляння.

8. Повинен добрий порядок поважати» [2, с. 159].

Зазначимо, що у посібнику Духновича кожна вимога конкретизується. Найголовнішим, на думку автора, є природне покликання до учительської професії, а основними якостями вчителя є любов до дітей та терплячість. Добрим учителем буде той, хто не заради плати, а для «загального добра людства на важкій цій службі добровільно працювати бажає». Відповідно, й учні такого вчителя будуть також щасливі.

Отже, у цій публікації ми окреслили тільки деякі вимоги до вчителя у різні часи вітчизняної історії.

Список використаних джерел

1. Бабишин С. Д. Школа та освіта Давньої Русі. Київ, 1973.

2. Другий статут Луцької школи. *Радул О. С. Історія педагогіки України*. Харків, 2017. С. 107–112.

3. Духнович О. В. Народна педагогія. *Радул О. С. Історія педагогіки України*. Харків, 2017. С. 156–167.

ДІТИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВОЇ РОБОТИ

Редько О. С.

В основі інклюзії в освіті лежить підхід, що базується на забезпеченні права на освіту для усіх дітей, у тому числі дітей із особливими освітніми потребами. Відповідно до міжнародних документів, діти з особливими потребами – це особи до 18 років, які потребують додаткової підтримки в освітньому процесі: діти з порушеннями психофізичного розвитку, діти з інвалідністю, діти-сироти і ті, що позбавленні батьківського піклування, діти-біженці, діти-мігранти, безпритульні діти, діти з національних і релігійних меншин, діти з сімей із низьким прожитковим мінімумом, діти із захворюваннями на СНІД/ВІЛ та ін. У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» «порушення» розглядається як відхилення в ході фізіологічного процесу, функціонування якого-небудь органу тощо. В залежності від типу це можуть бути порушення сенсорної сфери, емоційно-вольової сфери, когнітивної тощо.

На початку третього тисячоліття зростає увага до соціальних проблем, які пов'язані із захворюваністю серед дітей та зумовлені неблагополучною еколого-економічною, соціально-психологічною ситуацією в сучасній українській державі. За оперативно-аналітичними даними психолого-медико-педагогічних консультацій у 2018 році 11,7% учнів мали порушення психофізичного розвитку, зросла кількість дітей, які навчаються в загальноосвітніх навчальних закладах на умовах стихійної інтеграції (без корекційної підтримки). У Державній доповіді про становище дітей в Україні відзначалося, що спостерігається чітка динаміка до зростання чисельності дітей з порушеннями розвитку. Загалом у 2019 році було офіційно зареєстровано 31876 дітей-інвалідів.

У закладах освіти зростання кількості дітей, які мають порушення психофізичного розвитку, спричиняє необхідність упровадження корекційної моделі підтримки, стрижнем якої має стати взаємозв'язок, взаємодія дітей з соціумом, що виключає ігнорування їх через проблеми здоров'я. Реалізація цих завдань в існуючих інституціях корекційного виховання покладається насамперед на соціальних педагогів, психологів, соціальних працівників. Це спонукає вищі педагогічні навчальні заклади до пошуку шляхів удосконалення професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів, зумовлює необхідність формування у них готовності до виконання специфічних завдань інтегрованої освіти, які реалізуються шляхом забезпечення умов для повноцінного розвитку таких дітей в загальноосвітніх навчальних закладах.

Окреслені завдання є одним із пріоритетів державної корекційної політики, що передбачає соціально-педагогічну підтримку дітей з особливостями психофізичного розвитку. Її основні аспекти окреслені законами України «Про освіту» (1991), «Про основи корекційної захищеності інвалідів в Україні» (1991), «Про охорону дитинства» (2001), «Про реабілітацію інвалідів в Україні» (2006), підтверджені фактом ратифікації Україною у 2010 році Конвенції ООН «Про права людей з інвалідністю», відображені в Загальнодержавній програмі «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року тощо.

В останні роки проблемі корекційної інтеграції дітей-інвалідів присвячено праці дослідників у галузі корекційної педагогіки, спеціальної освіти, психології. Так, у роботах українських науковців у царині корекційної педагогіки О. Безпалько, Н. Грабовенко, І. Зверєвої, І. Іванової, А. Капської, В. Ляшенко, І. Макаренко, Н. Мирошніченко, В. Тесленко, М. Чайковського розглядаються різні аспекти соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю з особливостями психофізичного розвитку.

Проведений нами аналіз джерел дозволяє констатувати, що у науковій літературі й досі спостерігається термінологічна невизначеність щодо дітей, які мають порушення розвитку. В різних джерелах використовуються такі дефініції, як «аномальні діти», «дефективні», «діти-інваліди», «неповносправні», «діти з вадами у розвитку», «діти з недоліками розвитку», «діти із проблемами розвитку», «діти з онтогенетичними відхиленнями»,

«діти з нетиповим розвитком», «діти з проблемами розумового розвитку», «діти з важкими фізичними обмеженнями», «діти з обмеженими функціональними можливостями», «діти з функціональними обмеженнями життєдіяльності», «діти з обмеженими фізичними чи розумовими можливостями», «діти з обмеженими можливостями здоров'я», «діти з обмеженою дієздатністю», «діти із сенсорною недостатністю», «діти з інтелектуальною недостатністю», «діти з психофізичними обмеженнями», «діти з психофізичними розладами», «діти з порушеннями психофізичного розвитку», «діти з вадами психофізичного розвитку», «діти з обмеженими психофізичними можливостями», «діти з особливими потребами», «діти з особливими освітніми потребами», «діти із специфічними потребами», «діти із труднощами у навчанні», «діти із життєвими проблемами», «діти в біді», «діти, які знаходяться в особливо складних і надзвичайних умовах» тощо.

Як показав аналіз, у нормативно-правових документах і наукових джерелах не існує єдиної офіційної термінології щодо таких дітей і в основних законах України. Здебільшого в них зустрічаються такі терміни: «діти, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку» [Закон про дошкільну освіту, Закон про загальну середню освіту] та «особи, які мають вади у фізичному чи розумовому розвитку і не можуть навчатися в масових навчальних закладах» [Закон України про освіту]. У наказі Міністерства освіти і науки України № 691 від 2 грудня 2005 року «Про створення умов щодо забезпечення права на освіту осіб з інвалідністю» використовується ряд термінів, таких як «діти з особливими освітніми потребами», «молодь з інвалідністю», «діти з тяжкими порушеннями розвитку», «діти з обмеженими можливостями здоров'я» [29, с.9-10].

На нашу думку, варто почати дослідження з визначення змісту поняття «інвалід», яке є одним з найбільш усталених і широковживаних у правовій сфері та соціально-педагогічній практиці. У словниках подано таке визначення цього терміну: інвалід (від лат. *invalidus* – слабкий, безсилий, немічний) – «особа, яка нездатна частково або повністю виконувати певні дії, втратила працездатність остаточно чи на тривалий час»; «людина, з фізичними чи психічними обмеженнями життєдіяльності»; «особа, яка у зв'язку з обмеженням життєдіяльності внаслідок наявності фізичних і розумових недоліків потребує корекційної допомоги та підтримки».

У наукових джерелах сформульовано дещо інше визначення поняття «інвалід» – це «особа будь-якого віку і статі, яка внаслідок генетичних чи набутих дефектів психофізичного розвитку має значні обмеження в усіх аспектах життєдіяльності порівняно з такою особою з нормальним розвитком».

Проте більшість авторів зазначають, що інвалід – це особа, яка має порушення здоров'я, із стійким розладом функцій організму, обумовлених захворюваннями внаслідок травм чи дефектів, які призводять до обмеження життєдіяльності і викликають необхідність її корекційного захисту (англ. *disabled / handicapped*).

Аналізуючи теоретичні підходи до визначення загальної сутності поняття «інвалідність», варто відмітити, що в одних джерелах інвалідність переважно трактують як постійну або тривалу втрату здоров'я внаслідок трудового каліцтва або професійного захворювання, загального захворювання у т. ч. каліцтва, не пов'язаного з роботою (англ. disablement / disability); в інших – як стійку втрату працездатності, повну або часткову, постійну чи тимчасову, тривалу.

Поняття «діти з особливими освітніми потребами», широко охоплює всіх учнів, чиї освітні проблеми виходять за межі загальноприйнятої норми. Воно стосується дітей з особливостями психофізичного розвитку, обдарованих дітей та дітей із соціально вразливих груп (наприклад, вихованців дитячих будинків тощо). Загальноприйнятий термін «діти з особливими освітніми потребами» робить наголос на необхідності забезпечення додаткової підтримки в навчанні дітей, які мають певні особливості розвитку. Вочевидь, прийнятним є визначення, за яким до дітей з особливими потребами відносять дітей-інвалідів, дітей з незначними порушеннями здоров'я, соціальними проблемами та обдарованих дітей (рис.1.).

Рис. 1. Діти з особливими потребами

Логічно обґрунтованим видається визначення, яке дає знаний французький вчений G. Lefrancois: «Особливі потреби це термін, який використовується стосовно осіб, чия корекційна, фізична або емоційна особливість потребує спеціальної уваги та послуг, надається можливість розвинути свій потенціал». До їх числа входять діти, які мають як виняткові здібності або талани, так і діти з фізичними, психічними, соціальними відмінностями.

Таким чином, здійснений нами теоретичний аналіз понять щодо дітей з особливими освітніми потребами, «середовище загальноосвітнього навчального закладу», «інклюзивна освіта», став підґрунтям для характеристики інтеграції дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивне освітнє середовище.

СКЛАДОВІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗВО

Ренко І. П., Домніч Т. В.

Актуальність проблеми. Якість підготовки фахівців у закладі вищої освіти залежить, з одного боку, від змісту освітньої траєкторії, яку пропонує освітня установа, а з іншого – від викладачів, які безпосередньо реалізують цей зміст. Це вимагає від викладачів високого рівня професійних компетентностей, які складаються із психолого-педагогічних знань, умінь та навичок, досвіту викладацької діяльності та особистих якостей.

Нормативні документи та науково педагогічні джерела сьогодні не мають однозначного тлумачення поняття професійної компетентності викладача закладу вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню професійної компетентності викладача та його педагогічної майстерності присвячені праці О. Алексюка, І. Зязюна, І. Ісаєва, В. Кузьміної, А. Маркової, В. Сластьоніна та інших науковців.

Структуру та зміст професійної компетентності викладача закладу вищої освіти в своїх працях розкривали Т. Бугайчук, О. Гура, Б. Коржумбаєва, В. Шаріпов та інші.

Мета дослідження – схарактеризувати основні складові компоненти професійної компетентності викладача сучасного закладу вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Компетентність – це багатовекторне інтегративне утворення особистості, що поєднує в собі необхідні знання, уміння та навички з особистим досвідом та якостями. Саме таке поєднання обумовлює прагнення, готовність і спроможність людини швидко і якісно розв'язувати проблеми і завдання, що виникають в реальних життєвих ситуаціях. Вона дає можливість і право вирішувати певні завдання, виносити рішення, судження у певній галузі.

Систему компетентностей викладача ЗВО ми розглядаємо як бінарну: до першої групи входять загальні (ключові) компетентності, які притаманні всім фахівцям різних профілів; до другої групи входять професійні компетентності, які є базовими для всіх викладачів ЗВО та компетенції, що обумовлені освітнім компонентом, який викладає конкретний педагог.

Загальні (ключові) компетентності є основою моделі викладача будь-якого ЗВО. Вони виявляються у розв'язанні професійних завдань та завдань поза межами конкретної професії. Ключові компетентності складаються із двох складових: компетентностей, які не є професійно обумовленими, бо ними повинен володіти кожен сучасний спеціаліст незалежно від сфери своєї діяльності та ключові компетентності, які є професійно значущі. Саме вони є основою для напрацювання професійних компетентностей, визначають здатність викладача ефективно діяти у відповідності з вимогами, методично організовано і самостійно розв'язувати професійні завдання та проблеми, оцінювати результати своєї діяльності та планувати подальші дії.

Враховуючи погляди вітчизняних і зарубіжних вчених, висловлюємо

думку, що професійна компетентність викладача вишу визначається мотивами його діяльності, професійними знаннями, сформованими вміннями та навичками, володінням методикою викладання освітнього компоненту, в той же час не менше важливими є орієнтація в соціумі, загальна культура, а також наявність у викладача професійно значущих особистісних якостей. Ефективність діяльності викладача ЗВО залежить від наявності у нього усіх цих компонентів.

Професійна діяльність викладача включає в себе виконання сукупності взаємопов'язаних і взаємообумовлених основних функцій, які умовно можна поділити на загально-трудова та загально-педагогічні. Загально-трудова функції включають проєктувальну, конструктивну, організаційну, комунікативну, дослідницьку, організаційну. Загально-педагогічні функції складаються з інформаційної, мобілізаційної, розвивальної, орієнтирної, виховної.

У процесі реалізації загально-педагогічної функції педагогічної діяльності викладач виконує такі завдання: проєктування освітнього процесу з урахуванням загальної мети та поставлених цілей; визначення змісту та конструювання процесу навчання; організацію занять та самостійної роботи студентів з урахування індивідуальної освітньої траєкторії; управління освітнім процесом.

У галузі наукової діяльності, що є органічною складовою педагогічної діяльності викладач вишу повинен формулювати наукову проблему, висувати наукову гіпотезу, використовувати методи наукових досліджень, формулювати та обґрунтовувати результати наукових досліджень, оформлювати їх у вигляді статей, доповідей тощо.

В рамках виховної функції викладач має формувати у здобувачів освіти творчо-активну установку на майбутню професію, їх світоглядну і громадянську позицію, загальну культуру, широту кругозору та етику поведінки, відповідальності за результати своєї праці тощо.

Опрацювавши психолого-педагогічні доробки вітчизняних та зарубіжних науковців слід виокремити певні групи особистих якостей та найбільш значущих рис характеру сучасного викладача закладу вищої освіти:

загальногромадянські якості: науковий світогляд, суспільна активність, відповідальна громадянська позиція, історична та культурна свідомість, патріотизм, толерантність у ставленні до людей інших поглядів, переконань, вірувань, гуманізм у стосунках, чесність, відвертість, справедливість та відповідальність за свої вчинки;

духовно-моральні якості: порядність, повага до культурно-історичної спадщини, історичних надбань, неупередженість у стосунках, додержання етичних норм поведінки, вимогливість до себе та оточуючих, сумлінність у виконанні поставлених завдань, тактовність;

професійно-педагогічні якості: дотримання вимог академічної доброчесності, креативність, спроможність генерації новітніх освітніх ідей, володіння сучасними інформаційними технологіями, високорозвинена мовленнєва компетентність, вміння приймати рішення в умовах

невизначеності, наукова витривалість у роботі зі своєю науковою проблемою і наукова вимогливість до себе, здатність формувати індивідуальну освітню траєкторію здобувачів освіти, прагнення до саморозвитку та самовдосконалення, здатність впливати на академічну групу в цілому та особистість здобувача освіти власним прикладом.

Висновки. Таким чином, професійна компетентність викладача ЗВО – це складне інтегративно-динамічне особистісне утворення, дає право, при наявності професійно обумовлених знань, умінь, навичок, досвіду соціально-професійної діяльності і особистісних якостей діяти у складній ситуації та вирішувати професійні завдання з високим ступенем невизначеності. Відображає готовність і здатність викладачу професійно виконувати функції відповідно до прийнятих освітніх нормативів й стандартів та дозволяє впевнено реалізовувати посадові функції відповідно до ситуації, ставитися до професії як до цінності.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА УЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ: В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ

Роганов М. М.

Аналіз наукових робіт свідчить про необхідність безперервного вдосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя інформатики через низку чинників, пов'язаних зі зміною ролі й місця інформатики в освіті; зміною мети, змісту навчання інформатики; зміною характеру професійної діяльності вчителя інформатики; прийняттям нових державних загальнообов'язкових стандартів освіти, державних і навчальних програм з інформатики; упровадженням сучасних засобів ІКТ в навчальний процес в умовах збільшення темпу інформатизації освіти; потребою оволодіння новими технологіями; появою нових організаційних форм і методів навчання засобами ІКТ; проголошенням безперервної освіти, що передбачає «освіту впродовж життя», особистісно орієнтованого, диференційованого, дистанційного, електронного навчання; переходом до компетентнісного підходу в освіті (Н. Морзе [1]).

В умовах зміни парадигми освіти, як наголошують В. Биков [2], В. Маригодов [3], інформаційне суспільство вимагає зміни форм, змісту, цілей і завдань не тільки загальної, але й професійної педагогічної освіти. Для максимальної оптимізації проектування таких змін є потреба в розробці *оновленої моделі* підготовки майбутніх педагогів, зокрема вчителів інформатики, до роботи в нових умовах, чого й вимагає інформаційне суспільство.

Потребами суспільства висуваються нові вимоги до рівня грамотності й освіченості майбутнього фахівця. Як зазначає В. Биков, широка інформатизація, зміна технічного оснащення робочих місць фахівців, конкуренція на ринку праці, підвищення кваліфікації, безперервна освіта

протягом усього життя – це ті завдання, які вирішує сьогодні система освіти [2].

Зараз існує проблема створення єдиного інформаційно-освітнього середовища. Вирішення цієї проблеми є вельми необхідним завданням для створення перспективної системи освіти, здатної підготувати фахівців до нових умов праці та реалій життя, що характеризуються такими рисами інформаційного суспільства, як-от:

- тановлення інформації та інформаційних технологій як стратегічного чинника, ресурсу розвитку й основної продуктивної сили сучасного інформаційного суспільства;

- глобалізація процесів і явищ (формування єдиного світу, єдиного інформаційного простору, що сприяє взаємопроникненню культур);

- підвищення ролі інформаційного сектора як у сфері послуг, так і у виробничій сферізагалом;

- становлення «мережевого» характеру суспільства, що змінює колишню стратифіковану його структуру;

- зміна ролі особистості (зростання інструментальних можливостей впливу окремої людини на інформаційні процеси всього суспільства);

- перебудова процесу пізнання (зміна характеру пізнавальної діяльності, заснованої на єдності процесів і методів наукового пізнання, гнучкості та різноманітності мислення).

Сучасні реалії такі, що глобальна інформаційна система зводить роль учителя-предметника нанівець. Сьогодні учні вільно почуваються в інформаційному середовищі, орієнтуючись у ньому часто краще за викладачів.

Тому сьогодні постає завдання перед педагогічними закладами вищої освіти готувати не вузьких спеціалістів, а ретрансляторів культури, провідників у світі інформації. А для цього вчитель має володіти іншими технологіями навчання. Отже, зміст і технології професійної підготовки сучасного вчителя інформатики потребують інноваційної теоретико-методичної, технологічної бази для того, щоб сформувати в майбутніх педагогів технологічний світогляд, алгоритмічне мислення, інформаційно-технологічну компетентність, інформаційну грамотність, що є складовими технологічної культури особистості [4].

Дослідження останніх років підтверджують значущість проблеми вдосконалення професійної підготовки сучасних фахівців, а саме: теоретико-методичні основи проектування хмаро орієнтованого навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу (С. Литвинова)), теоретико-методичні засади формування й розвитку хмаро орієнтованого освітньо-наукового середовища вищого навчального закладу (М. Шишкіна)), теоретико-методичні засади проектування й використання комп'ютерно орієнтованого навчального середовища закладу післядипломної педагогічної освіти (К. Колос), теоретико-методичні засади проектування й використання хмаро орієнтованого навчального середовища в підготовці бакалаврів інформатики (Т. Вакалюк), професійна підготовка майбутніх учителів

інформатики на основі сучасних мережових інформаційних технологій (Л. Брексіна)), методика використання технологій віртуального класу вчителем в організації індивідуального навчання учнів (С. Литвинова)).

Аналіз цих наукових досліджень показав, що основною метою створення інформаційно-освітнього середовища є підвищення ефективності педагогічної діяльності у сфері освіти, а ключовими завданнями – автоматизація накопичення, систематизації й обробки інформації процесів, явищ, об'єктів, що досліджуються; наукове обґрунтування методології інформатизації загальної, професійної та вищої освіти; освоєння нових інформаційних технологій як засобу розвитку й вдосконалення функціональної грамотності особистості; забезпечення загальної комп'ютерної грамотності, формування інформаційної культури і творчого мислення; забезпечення підготовки педагогічних кадрів до використання інформаційних технологій у професійній діяльності на сучасному рівні [5].

Ця теза пов'язана з наступною особливістю професійної підготовки майбутніх учителів інформатики – з високим рівнем технологічної *культури*, адже це один із найважливіших, багатогранних чинників загальної культури людства, сукупність усіх видів комунікативно-інформаційної діяльності людини, своєрідний соціально-духовний регулятор, дієвий засіб культуротворчої практики (Н. Джигаридзе [6]).

Тобто можна зробити висновок, що інформаційно-технологічна культура забезпечує наявність комп'ютерної грамотності, що є початковим рівнем формування технологічної культури і включає в себе сукупність знань, умінь, навичок, поведінкових якостей, що дозволяють ефективно знаходити, оцінювати, використовувати інформацію для успішного залучення її до різноманітних видів діяльності. Термін «інформаційно-технологічна компетентність» визначається як «здатність і вміння самостійно шукати, аналізувати, відбирати, обробляти й передавати необхідну інформацію за допомогою усних і письмових комунікативних інформаційних технологій».

Тобто виникає необхідність, з одного боку, вивчення можливостей інформаційно-комунікаційних технологій, а з іншого – оцінки доцільності їх реалізації в професійній сфері, що призводить до підвищення значущості формування технологічної культури майбутнього вчителя інформатики в контексті його професійної діяльності.

Наступним положенням, що характеризує особливості професійної підготовки майбутніх учителів інформатики в умовах технологізації й інформатизації сучасного світу, є те, що *вони мають бути готовими до безперервного особистісного і професійного саморозвитку протягом життя*. Відповідно до концепції інформатизації вищої освіти України основною метою визначається підвищення ефективності та якості підготовки фахівців до рівня розвинених країнах, новим типом мислення, що відповідає вимогам сучасного суспільства. Тобто тільки педагог, який володіє сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями, здатний до створення й ефективного використання в процесі навчання нових освітніх продуктів.

Таким чином, особливості професійної підготовки майбутніх учителів

інформатики до роботи в сучасних умовах технологізації та інформатизації сучасного суспільства визначені такими цілями: формування загальної технологічної, інформаційної культури на основі уявлень про інформаційний світ, сутність інформаційно-технологічних явищ і процесів; розвиток функціональної інформаційної грамотності; формування здатності до розвитку, зокрема до саморозвитку й самоосвіти в інформаційному середовищі; формування системи інформаційних цінностей та розвиток індивідуальності в інформаційному середовищі; вироблення навичок інформаційної діяльності в різних інформаційних умовах і забезпечення необхідних знань.

Список використаних джерел

1. Морзе Н. В. Основи методичної підготовки вчителя інформатики. Київ. 2003. 372 с.
2. Биков В. Ю. Технології хмарних обчислень, ІКТ-аутсорсинг та нові функції ІКТ-підрозділів навчальних закладів і наукових установ. *Інформаційні технології в освіті*. 2011. № 10. С. 8-23.
3. Маригодов В. К., Слободянюк А. А., Козакова Г. О. Освітня система як технологічний комплекс. *Проблеми освіти* : наук.-метод. зб. кол. авт. Вип. 22. Київ, 2000. С. 51-56.
4. Роганов М. М. Проблеми формування технологічної культури у майбутніх учителів інформатики в процесі професійної підготовки. *Управління якістю підготовки фахівців* : матеріали XX Міжнар. наук.-метод. конф. (Одеса, 23–24 квітня 2015 р.). Одеса, 2015. С. 233–234.
5. Григор О. О. Формування інформаційного суспільства в Україні в контексті інтеграції в Європейський Союз (державно-управлінський аспект): автореф. дис. ... канд. держ. упр.: 25.00.01. Львів. 2003. 20 с.
6. Джинчарадзе Н. Г. Інформаційна культура особи: формування та тенденції розвитку (соціально-філософський аналіз): дис. ... д-ра філос. наук: 09.00.03. К. 1997. 452 с.

СТВОРЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО БЕЗПЕЧНОГО СЕРЕДОВИЩА У ПРИМІЩЕННЯХ ЗАСОБАМИ ТЕХНОЛОГІЇ ІНТЕРНЕТ РЕЧЕЙ (INTERNET OF THINGS, IOT)

Роганов М. Л.

Технології Інтернет речей стрімко набувають поширення в нашої країні с огляду на світові тенденції. Концепція Smart City, аграрний сектор, медицина, логістика, будівництво, транспорт, системи безпеки — на всі ці об'єкти поширюється вплив даної технології.

До концепція Smart City входить, як складова, «SMART будинок».

«SMART будинок», це житловий будинок сучасного типу, організований для проживання людей за допомогою автоматизації і

високотехнологічних пристроїв. Під «SMART будинком» слід розуміти систему, яка забезпечує безпеку, комфорт і ресурсозбереження для всіх користувачів [1].

За первинним задумом «SMART будинок» не передбачає реалізацію інтелектуального управління довкіллям (навіть вихідне слово SMART тут розуміється в сенсі зручний). Система управляється за профілями з пріоритетами або в ручному режимі (з пульта).

Але з розвитком систем штучного інтелекту і розширенням функціональних можливостей обладнання, саме «інтелектуальне» управління оточенням може бути реалізованим і навіть бажаним, при якому система «SMART будинок» це «мисляча будівля», самостійно приймає рішення в умовах, що змінюються [2].

«SMART будинок» забезпечує управління системами мікроклімату, освітлення, водопостачання, електромережею, побутовою технікою, охоронними системами та відеоспостереженням.

Принцип роботи системи «SMART будинок» заснований на ряді команд (опцій), які можуть бути поставлені як людиною, так і машиною. Активація тієї чи іншої команди також може бути здійснена від запиту, спрямованого від людини, або від датчика [2].

За фактом виходить, що вся система інтелектуального житлового приміщення складається з 3-х основних елементів. Перший елемент – це датчики. Вони приймають всю інформацію ззовні. Другий елемент – центральний контролер. Його завдання обробити все те, що надходить на датчики, і після, прийняти рішення по реалізації запиту. Третій елемент – обладнання. Зв'язок між елементами системи підтримується за допомогою дротового або бездротового зв'язку. Тобто це все ті прилади і техніка, яка покликана полегшити наше життя.

Існуючий традиційний підхід до проектування «SMART будинку» базується на профільному управлінні [1].

Під профілем розуміємо набір індивідуальних налаштувань, що визначає, в яких межах підтримувати ті чи інші параметри, в залежності від статусу (що має профіль або не має його, що належить до вразливих категорій чи ні).

Спочатку створюється кілька профілів під кожного користувача, які визначають в яких межах підтримувати ті чи інші параметри (температура повітря, вентиляція, освітлення тощо). В процесі експлуатації кожен користувач такої системи змушений вручну перенастроювати свій профіль або задовольнятися параметрами мікроклімату домінуючого (більш пріоритетного) профілю. Поки в окремо взятій кімнаті знаходиться одна людина, чи серед присутніх не має вразливих категорій людей, таке управління виправдовує себе. Але воно не робить систему гнучкою, коли в присутності кількох людей необхідно шукати компроміс між комфортом і безпекою.

Безпека людей (не тільки мешканців «SMART будинку» з налаштованими профілями) – це важливий фактор, облік якого не терпить

«формального» підходу. Він визначає те, як система повинна реагувати на присутність певних вразливих категорій людей: немовлят, дітей дошкільного віку, вагітних жінок, людей з обмеженими можливостями тощо. Для них існують специфічні обмеження, незалежно від приміщення і тих людей, що там знаходяться.

Припустимо, що налаштоване управління температурою повітря в дитячій і управління вентиляцією таким чином, щоб використовувати максимально природний приплив повітря, тобто система відкриває вікно, якщо в кімнаті дуже жарко, при цьому за певним алгоритмом регулює ступінь відкриття від температури на вулиці. На перший вигляд все добре, ми отримуємо комфортну температуру в приміщенні. Але, якщо біля вашого вікна в цей час стоїть вантажівка з увімкненим двигуном? Ви отримаєте комфортну температуру, склад повітря буде забруднений і рівень шуму може легко перевищити допустимі обмеження. В такий момент система повинна буде врахувати всі наявні фактори і прийняти рішення, наприклад, про закриття всіх вікон і включення припливної вентиляції.

Далі у нас з'явився фактор шуму, який може залежати як від зовнішніх чинників в найпростішому варіанті - це шум на вулиці, так і від внутрішніх - гучність музики. І впливати на цей фактор ми можемо по-різному. Може досить просто закрити вікно, або необхідно обмежити рівень гучності в музичному центрі або взагалі нічого не робити, якщо це не на кого не впливає.

Таких ситуацій може бути багато і основний зміст їх опису в тому, що ми не можемо просто створити кілька простих профілів управління, для забезпечення комфортної обстановки. Нам доведеться постійно підлаштовувати і перебудовувати таку систему кожен раз під кожен конкретну ситуацію.

Вже на прикладі ми бачимо відразу кілька пов'язаних факторів, при цьому такі фактори не детерміновані, а впливають по невідомому закону, і врахувати всі можливі ситуації методом простих профілів неможливо.

Проведений аналіз показав, що для вирішення таких завдань, система повинна бути гнучкою і в присутності кількох людей могла шукати компроміс між комфортом і безпекою. З'являється необхідність в єдиній базі даних про безпеку і комфорт, абстраговану під конкретну людину.

Сучасна система «SMART будинку» повинна вміти приймати рішення в кожній конкретній ситуації і підлаштовуватися під мешканців і інших відвідувачів, знаходячи компроміс (з огляду на пріоритети профілів і обмеження).

Виявлено, що недоліком технології управління «SMART будинком» за профілями що існує, є можливість ненавмисного нанесення шкоди певним категоріям людей.

Тому метою нашого дослідження була розробка такої моделі динамічного синтезу профілю користувачів, що забезпечує компроміс між комфортом і безпекою користувачів в системі SMART будинків.

Для досягнення зазначеної мети нами була проведена методична

проробка і складена база даних, що включає: модель будинку, модель людини, модель ситуації і дерево прийняття рішень.

Модель будинку представлена у вигляді плану будинку і його складу (види обладнання).

Модель переваг користувача включає в себе категорії людей, що мають переваги і обмеження по певних факторів впливу на них.

Модель ситуації складається з компонентів: присутніх в приміщенні, поточних налаштувань обладнання і зовнішніх чинників.

Дерево прийняття рішень складається з аспектів: управління гучністю (мультимедіа), управління освітленням, управління водопостачанням, управління електрикою, управління опаленням, управління кондиціонуванням.

Кожен аспект передбачав розробку фрагмента дерева прийняття рішень.

За результатами побудови бази даних була запропонована методика динамічного синтезу компромісного профілю, використовуючи механізм інтелектуального експертного прийняття рішень.

Для перевірки адекватності роботи ядра системи управління «SMART будинком», який здійснює динамічний синтез компромісного профілю, використовуючи механізм інтелектуального прийняття рішень, було проведено апробацію методики на програмному імітаторі.

Отримані данні дозволяють стверджувати, що запропонована методика підвищила ступінь безпеки людей (пріоритетний профіль), присутніх у приміщеннях на 85%, при зниженні рівня комфорту на 20%, за рахунок інтелектуального, компромісного використання профілів користувачів.

Список використаних джерел

1. Сэмюэл Грингард. Интернет речей. Харків. 2018. 176 с.
2. Девід Роуз. Дивовижні технології. Дизайн та інтернет речей. Харків. 2018. 336 с.

ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА

Рудницький Є. Ю.

Актуальність проблеми. Сучасний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) свідчить про необхідність подальшої трансформації всіх сфер діяльності, зокрема й освіти. Однією з важливих ознак інформаційного суспільства є проникнення цифровізації в усі сфери діяльності, тому проблема використання досягнень цього процесу у сфері освіти є надзвичайно актуальною [6, с. 445].

Формування професійної компетентності педагога наразі передбачає не лише знання методів навчання, а й вміння ефективно використовувати сучасні ІКТ для створення цікавого та результативного освітнього середовища. Педагог повинен бути готовий до постійного вдосконалення та

освоєння нових інструментів, щоб успішно впроваджувати їх в освітній процес та підвищувати якість освіти.

Компетентність педагога не обмежується лише здатністю передавати інформацію. Вона також охоплює здатність створювати стимулювальний освітній простір, адаптувати свій підхід до різних учнів, використовувати інноваційні методи та технології, ефективно співпрацювати з іншими фахівцями в галузі освіти.

Професійна компетентність педагога охоплює сукупність професійних та особистісних якостей, які забезпечують ефективне виконання педагогом завдань та обов'язків у закладі освіти. Ця компетентність є ключовим показником і основним критерієм його відповідності вимогам професійної діяльності [3, с. 50]. В. Черноус додає, що для педагогів процес набуття професійної компетентності складається з одночасного формування професійних знань на всіх рівнях, таких як методологічний, теоретичний, технологічний та методичний. Це передбачає використання професійного мислення, вміння аналізувати та синтезувати інформацію, а також цілісне уявлення про технологію її використання [5, с. 180].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження і публікації щодо ролі ІКТ у формуванні професійної компетентності учасників освітнього процесу вказують на те, що використання сучасних технологій може суттєво покращити якість освіти та розвиток ключових навичок учасників освітнього процесу.

К. Іващук, А. Куліченко, Т. Полухтович, О. Сипченко, О. Стойка та ін. зосереджують свою увагу на ролі ІКТ у навчанні та розвитку учасників освітнього процесу. Вони визначають, як ці технології можуть сприяти підвищенню інтерактивності, забезпеченню доступу до інформації, створенню індивідуалізованих навчальних траєкторій та розвитку критичного мислення.

Дослідники також приділяють особливу увагу питанням цифрової грамотності та компетентності. Так, наприклад, О. Браславська, Л. Гаврілова, Л. Карташова, О. Мирошніченко, Я. Топольник вказують на необхідність розвитку усвідомленості та навичок використання цифрових інструментів як невід'ємної частини сучасної освіти.

Одночасно із цим відбувається вивчення професійної компетентності педагога. І. Драч, О. Раковець, Л. Семенець, Т. Ціпан, І. Шмиголь та ін. вказують на те, як професійна компетентність педагога може вплинути на підвищення якості педагогічної діяльності, розвиток творчості та адаптації до сучасних вимог освітнього середовища.

У цілому, дослідження з окресленої проблематики свідчать про те, що ІКТ відіграють важливе значення у формуванні професійної компетентності учасників освітнього процесу, а їхнє правильне використання може сприяти підвищенню якості навчання та підготовки кваліфікованих фахівців.

Мета дослідження полягає у висвітленні впливу сучасних ІКТ на розвиток професійної компетентності педагогів.

Виклад основного матеріалу. У своїй професійній діяльності педагог

взаємодіє з різними аспектами освітнього процесу, виконуючи завдання, що охоплюють як навчання здобувачів освіти, так і ведення наукових досліджень, розробку педагогічних методик та розв'язання організаційно-технічних питань. Важливо враховувати, що у реальній практиці пріоритетність цих функцій може змінюватися в залежності від потреб ЗВО, особистих навичок педагога та особливостей конкретного курсу чи дисципліни [4, с. 222].

Однією з важливих компетентностей у професійній діяльності педагога є цифрова. Так, О. Денисенко підкреслює, що готовність педагогів до вивчення та використання цифрових технологій становить необхідну передумову для ефективного розвитку їхньої цифрової компетентності. Цей процес вимагає систематичної мотиваційно-просвітницької діяльності серед освітян, а також покращення технічної інфраструктури закладів освіти та організації спеціалізованої підготовки з використання ІКТ. Нові підходи до професійної підготовки майбутніх педагогів та розробка стандартів щодо цифрової компетентності, які відповідають державним освітнім стандартам, визначають важливі завдання для освітніх установ в Україні, і вони потребують уважного розгляду та впровадження в життя [1 с. 42].

Цифрова компетентність у сучасному педагога вимагає постійного оновлення знань, вміння впроваджувати їх на практиці та удосконалення професійних навичок за допомогою сучасних ІКТ. Мотивація, навички управління інформацією, готовність до інновацій та ефективного використання цифрових інструментів є ключовими факторами у становленні компетентного цифрового педагога [2, с. 48]. Ці аспекти підкреслюють необхідність активного впровадження сучасних технологій в освітній процес та постійного самовдосконалення для забезпечення якісної освіти в епоху цифрового розвитку.

Цифрова компетентність становить ключовий елемент професійної компетентності сучасного педагога. Вона представлена не лише знаннями, але й навичками під час використання цифрових технологій для організації освітнього процесу. Також важливим є вміння критично оцінювати інформаційні ресурси щодо їхньої доцільності в контексті професійної діяльності та застосовувати технологічні інновації [1, с. 42].

Як бачимо, застосування ІКТ у формуванні професійної компетентності педагога демонструє низку переваг, сприяючи створенню інноваційного цифрового середовища в освіті. Це сприяє підсиленню комунікативних відносин між усіма учасниками освітнього процесу і створює умови для самореалізації, співпраці та рефлексії. Зокрема, за допомогою ІКТ можливо посилити традиційні методи навчання, використовуючи інноваційні підходи до подання навчального матеріалу та сприяючи інтерактивній та інформативній взаємодії [4, с. 224].

Висновки. Використання ІКТ у формуванні професійної компетентності педагога становить значущий крок у розвитку сфери освіти. Це сприяє не тільки впровадженню новаторських підходів та покращенню комунікації, а й створює умови для успішної самореалізації освітян і розвитку їхніх педагогічних навичок. Перспективами подальших досліджень є аналіз

оптимальних стратегій використання ІКТ у навчальних програмах, враховуючи індивідуальні потреби та стилі навчання здобувачів освіти.

Список використаних джерел

1. Денисенко О. Г. Інформаційно-цифрова компетентність сучасного педагога ЗП(ПТ)О. *Цифрова компетентність як складник розвитку професійної компетентності педагогічного працівника ЗП(ПТ)О*: матеріали регіонального науково-практичного семінару (6 жовтня 2021 р.). Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. С. 39 – 43.
2. Дмитренко Т. В. Розвиток цифрової компетентності педагога професійної освіти. *Цифрова компетентність як складник розвитку професійної компетентності педагогічного працівника ЗП(ПТ)О*: матеріали регіонального науково-практичного семінару (6 жовтня 2021 р.). Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. С. 47 – 50.
3. Раковець О., Раковець С. Компетентність педагога як основа його професійної майстерності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 1 (105). С. 50 – 60.
4. Стойка О. Я., Веремієнко В. О. Роль ІКТ у формуванні професійних компетентностей майбутніх викладачів ЗВО. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 56. Т. 1. С. 221 – 224.
5. Чорноус В. П. Сутність поняття «Професійно-педагогічна компетентність» майбутнього вчителя початкової школи. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*. 2020. № 33. С. 179 – 182.
6. Truba H., Radziievska I., Sherman M., Demchenko O., Kulichenko A., Havryliuk N. Introduction of Innovative Technologies in Vocational Education Under the Conditions of Informatization of Society: Problems and Prospects. *Conhecimento & Diversidade*. 2023. V. 15. No. 38. P. 443 – 460.

ЦІННІСНО-МОТИВАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Рябокін С. С., Бобкова О. І.

Актуальність проблеми. Освітні тенденції та орієнтири розвитку освіти вимагають від педагога переосмислення уявлень про себе, свої здібності, місце в соціумі. Відтак, рівень його компетентності залежить від психологічних якостей, здатності до оволодіння знаннями, аналізу й оцінювання соціально-педагогічних явищ, застосування практичних технологій, умотивованості на акмеологічну спрямованість, професійної мобільності тощо. Цінності спрямовують професійну діяльність вчителя на досягнення успіху, професійне самовизначення, самоактуалізацію.

Специфіка педагогічної діяльності вимагає єдності емоційного й раціонального, особистісного й професійного, тобто особистісних якостей, загальних і фахових компетентностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Професійну компетентність розглядають як якість особистості майбутнього фахівця, що характеризує рівень його інтеграції у професійне та соціальні середовища [1]. Компоненти компетентності можна визначити на основі врахування спрямованості здобувача освіти, його потреб, мотивів, цілей, переконань.

Проблему професійної компетентності педагога висвітлено у дослідженнях С. Гончаренка, О. Дубасенюк, І. Зязюна, В. Лугового, В. Кременя, Н. Ничкало, О. Пометун та ін. Науковці О. Крисан, О. Овчарук, О. Пометун, О. Локшина, О. Савченко зазначають, що компетентності набуваються у навчанні і дозволяють людині ідентифікувати та оцінювати проблеми у різних контекстах [1]. Здатність майбутнього фахівця ефективно застосовувати теоретичні знання, оперувати засобами, виявляти особисті якості як у запланованих, так і у непередбачуваних педагогічних ситуаціях є основою професійної компетентності вчителя.

Ціннісні орієнтації та професійні мотиви майбутніх фахівців є вихідними засадами професійного становлення особистості.

Мета дослідження. Обґрунтувати важливість цінностей у формуванні професійної компетентності майбутніх педагогів під час навчання у закладі фахової передвищої освіти та їх впливу на мотиваційну сферу у процесі педагогічної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Цінності професії виявляються у ціннісних орієнтаціях – комплексному феномені чи певних стандартах, що детермінують ставлення конкретного фахівця до себе, навколишнього світу, інших людей і найголовніше – до своєї професійної діяльності [3]. Професійна цінність виступає поведінковим орієнтиром професійної діяльності.

Ціннісно-мотиваційний компонент фахівця складає духовну підвалину професійного світогляду, переконань. Цінності регулюють поведінку та діяльність, визначають особливості становлення та здійснення особистістю свого стилю життя, зумовлюючи його індивідуалізованість. Суб'єктний рівень регуляції пов'язаний з усвідомленням особистісних якостей, їх ролі у формуванні мотивації розвитку здібностей.

Людина від природи має могутній потенціал для саморозвитку. Процес зростання свідомості відбувається відповідно до еволюції її ціннісних орієнтацій: від егоцентричних – до родинних – національних, соціальних і далі до загальнолюдських, ноосферних, духовних цінностей. Усі рівні взаємопов'язані, взаємозалежні. Однак, залежно від духовної зрілості, засадничими стають цінності, які є найважливішими у певний період життя. Вони визначають пріоритети людини, спрямованість діяльності, життєві орієнтири, насичують смислом мотиваційну сферу набуття професійної освіти та становлення як фахівця.

Позитивне ставлення до своєї професійної діяльності, усвідомлення її важливості для людини, суспільства, країни особливо важливе у системі суб'єкт-суб'єктних взаємин, зокрема – у педагогічній діяльності.

Ціннісні орієнтації майбутнього вчителя визначають загальну

спрямованість його інтересів і прагнень; ієрархію і рівень вподобань; мотиваційні програми; міру готовності до реалізації власного «проєкту життя». Вони не тільки долучають особистість до норм суспільства, сприяють самовизначеності, але й забезпечують гармонію внутрішнього світу. Як динамічне утворення цінності піддаються внутрішнім змінам. За своїм характером вони завжди соціально важливі, оскільки виражають моральну орієнтованість і зміст поведінки фахівця: актуалізуються у мотиваціях педагогічної діяльності і водночас впливають на формування суб'єктності кожного вчителя.

Природа цінностей складна, що зумовлює різні підходи до їх класифікації. Цінності-ставлення розкривають сутність ставлень майбутнього педагога до діяльності, свого місця у професії. Цінності-цілі визначають розуміння мети своєї професійної діяльності. Цінності-якості акцентують увагу на необхідності цілеспрямованого формування й розвитку професійно важливих якостей майбутнього педагога. Через механізми рефлексії, розвиток комунікабельності відбувається регуляція моральної поведінки, яка базується на самостійно ухваленому рішенні [3].

Сучасна освіта потребує фахівців, здатних до самодетермінації професійного та особистого зростання.

Висновки. Професійна компетентність є запорукою професійної успішності й конкурентоздатності педагога на ринку праці й виявляється як спроможність особистості до реалізації професійних завдань, усвідомлення розуміння гуманістичних цінностей для професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Скорик Т. В. Особливості формування професійної компетентності сучасного вчителя. URL: <http://surl.li/llxxi> (дата звернення: 25.09.2023).
2. Ягупов В. В. Методологічні проблеми розуміння та формування ціннісно-мотиваційної складової професійної суб'єктності фахівців. URL: <http://surl.li/factp> (дата звернення: 27.09.2023).
3. Ягупов В. Ціннісно-мотиваційний компонент професійної компетентності фахівців: методологічний аспект URL: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2022-70-6-207-219> (дата звернення: 27.09.2023).

СТАНДАРТИЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТІСНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Савінова Н. В.

Актуальність проблеми. Стандартизація освіти визначає стратегічне завдання компетентісної підготовки здобувачів спеціальної освіти, досягнення високого рівня теоретико-практичної готовності до професійної

діяльності за реалізації програмних результатів навчання, що призводить до удосконалення системи контролю й оцінки якості освіти з метою обов'язкового порівняння досягнутого рівня освіти з певним еталоном, роль якого відведена освітньому стандарту.

У період глобальних процесів реформування вищої освіти, інтернаціоналізації, безперервності освіти, демократизації, гуманізації, цифровізації, кризи класичної моделі вищої освіти, ускладнених воєнним станом в Україні, загострюються проблеми співвідношення теоретичної і практичної підготовки, нормотипової моделі майбутнього фахівця спеціальної освіти, співвідношення стандарту і творчості при побудові індивідуальної освітньої траєкторії, стандарту та академічних свобод у процесі підготовки здобувачів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми професійної підготовки здобувачів вищої освіти зі спеціальності 016 Спеціальна освіта знайшли відображення в роботах українських учених. В. Гладуш (2015) [1] розглядав питання удосконалення підготовки корекційного педагога в умовах університетської освіти, О. Мартинчук (2018) [3] зосередила увагу на компетентнісному підході до фахової підготовки кадрів зі спеціальної освіти в інклюзивному освітньому середовищі, Н. Пахомова (2017) [4] висвітлила проблеми інтеграції медико-психологічних і педагогічних знань у процесі підготовки кадрів спеціальної та інклюзивної освіти, Н. Савінова, М. Берегова (2021) [5] окреслили змістовий аспект підготовки майбутніх фахівців до роботи в інклюзивному середовищі, М. Шеремет (2011) [6] проаналізувала проблеми підготовки кадрів спеціальної освіти у закладах вищої освіти України.

Мета дослідження полягає у визначенні стандартизованої парадигми щодо якісної підготовки кадрів спеціальної та інклюзивної освіти.

Виклад основного матеріалу. Стандарт (від англ. standard – норма, зразок) у широкому сенсі слова – це зразок (еталон, модель або інший аналог), який обирається за вихідний з метою зіставлення з ним інших об'єктів за переліком обов'язкових ознак або параметрів.

Вочевидь, стандартом є нормативний документ зі стандартизації, що встановлює комплекс норм, правил, окреслює перелік вимог до об'єкту стандартизації, кінцевих результатів від упровадження і є затвердженим у встановленому порядку.

Питання освітніх стандартів є складним і важливим. Стандартизація освіти дозволяє здійснити моніторинг якості освіти з підготовки фахівців спеціальної освіти, визначити конкурентоспроможність закладів вищої освіти, що декларують готовність до високоякісної підготовки кадрів за презентованими освітніми програмами й рівнями в межах спеціальності 016 Спеціальна освіта.

У статті 10 Закону України «Про вищу освіту» зазначається:

1. Стандарт вищої освіти – це сукупність вимог до освітніх програм вищої освіти, які є спільними для всіх освітніх програм у межах певного рівня вищої освіти та спеціальності.

2. Стандарти вищої освіти розробляються для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності відповідно до [Національної рамки кваліфікацій](#) і використовуються для визначення та оцінювання якості вищої освіти та результатів освітньої діяльності закладів вищої освіти (наукових установ), результатів навчання за відповідними спеціальностями» [2].

Ступінь конкурентоспроможності закладів вищої освіти, що готують кадри за спеціальністю 016 Спеціальна освіта, чималою мірою залежить від того, на якій стандартній основі розвивається ця система, що дозволяє виявляти й доводити наявність конкурентної здатності ЗВО, спираючись на оригінальність освітньої програми, кадрові, матеріально-технічні ресурси, навчально-методичне забезпечення, узгодженість дій між усіма учасниками ринку освітніх послуг. Рівень конкурентних інституційних переваг і конкурентних ускладнень, що входять до системи оцінки з питань якісної підготовки здобувачів зазначеного фаху, міститься у царині змісту освітньої програми, профільної діяльності, фаховому професіоналізмі проектних груп і груп забезпечення, наявністю в них досвіду практичної роботи за фахом. Визначальною мірою оцінки ефективності при цьому є державна система освітніх стандартів, зокрема зі спеціальності.

У зв'язку з цим, при розробці освітніх програм є доцільним більш уважно і недекларативно ставитися до переліку компетентностей та програмних результатів навчання при підготовці фахівців спеціальної та інклюзивної освіти. Трансформаційне оновлення стандартів під впливом цього підходу зумовлюється урахуванням узагальненої, інтегральної природи явища компетентності, що забезпечує формування узагальненої центрованої моделі підготовки фахівців і змісту освітньої програми, що, в свою чергу, дозволить розширювати поле діяльності випускника, підвищувати його мобільність на ринку праці.

Оскільки модель випускника закладу вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта ґрунтується на застосуванні компетентнісного підходу, то варто, по-перше, чіткіше й обґрунтованіше, на міждисциплінарній основі, виокремлювати в освітніх програмах і навчальних планах, що реалізуються, інтегровані блоки з обов'язковим уключенням дисциплін медичного й біологічного циклу, особливо на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти; по-друге, гнучкіше залучати інструментарій дистанційного навчання з вибором платформ з відкритим вхідним кодом для створення навчального середовища і змістового їх заповнення згідно переліку освітніх компонентів програми для різних форм здобуття освіти єдиного освітнього процесу за освітньою програмою; по-третє, вести моніторинг різних освітніх програм за вказаною спеціальністю, умов і процедур їх реалізації на ширших змістовних і технологічних засадах.

Умовами реалізації освітніх програм під час воєнного стану передбачено активне застосування дистанційних освітніх технологій. Заклади вищої освіти активно використовують дистанційні освітні технології в усіх формах отримання освіти, під час проведення лекційних, лабораторних і практичних занять, практик, поточного контролю, атестацій.

Практична підготовка здобувачів за спеціальністю 016 Спеціальна освіта вимагає ретельного вибору баз практик, які мають досвід роботи в дистанційному форматі, належне матеріально-технічне забезпечення й підготовку кадрів.

Висновки. Отже, кожне з цих положень може розглядатися як підґрунтя для розробки освітніх програм підготовки здобувачів зі спеціальності 016 Спеціальна освіта, що потребує вивчення й узагальнення досвіду закладів вищої освіти, що проваджують відповідні освітні програми.

Список використаних джерел

1. Гладуш В. А. (2015). Удосконалення підготовки корекційного педагога в умовах університетської освіти: монографія. Д.: Акцент ПП, 2015. 324 с.

2. Закон України № 1556-VII «Про вищу освіту» 01.07.2014 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

3. Мартинчук О. В. (2018). Підготовка фахівців зі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі : монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 430 с.

4. Пахомова Н. Г. Актуалізація інтегративних медико-психологічних і педагогічних знань при підготовці фахівця до роботи в умовах інклюзії: *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету*: Зб. наукових праць. (Серія «Педагогічні науки»). Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2017. Вип. 36. С. 174–179.

5. Савінова Н., Берегова М. Підготовка корекційного педагога до роботи в інклюзивному середовищі: інваріантна складова. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2021. Вип. 1(13). С. 216-225.

6. Шеремет М. К. Підготовка корекційних педагогів у вищих навчальних закладах. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Вип. XVII в двох частинах, частина 1. Серія: соціально-педагогічна. Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2011. 368 с.

МОВНО-КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

Салфетнікова К. О.

В умовах динамічних змін у сучасному суспільстві доцільними є основні напрями оновлення, модернізації системи освіти, які сприяють підвищенню якості надання освітніх послуг та зумовлені потребою у висококваліфікованих фахівцях, здатних швидко й адекватно реагувати на виклики часу.

Майстерність і кваліфікованість педагога виявляється в його

професійній діяльності. Одним із основних напрямків модернізації сучасної української освіти є підвищення й удосконалення рівня професійної компетентності педагога. «Педагогічні та науково-педагогічні працівники зобов'язані постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру» [2, с. 380].

Сучасний розвиток вітчизняної освіти вимагає запровадження різних концепцій формування комунікативної компетенції фахівця, комунікативної культури особистості в цілому.

Актуальність проблеми полягає у формуванні достатнього комплексу комунікативних компетенцій задля ефективної організації педагогічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дослідників Т. Мотуз, Л. Пасічник, Я. Баранець показав, що проблема професійної компетентності педагога, його професіоналізм та здатність підвищувати свій професійний розвиток є провідною умовою створення ефективного освітнього простору [1, с. 49].

Метою дослідження є розкриття умов та можливостей розвитку й вдосконалення професійної компетентності педагога шляхом формування мовно-комунікативної компетенції.

Багато науковців визначають професійну компетентність педагога як здатність до педагогічної діяльності. Сюди відносять виконання професійних функцій, готовність здійснювати професійну діяльність.

Однією з професійних компетенцій є мовно-комунікативна. Комунікативна компетенція являє собою сукупність знань про спілкування та їх ефективне застосування в конкретному спілкуванні. Її складниками є мовна та мовленнєва компетенції.

Мовна компетенція визначається як певна система знань про українську мову як складне соціокультурне явище і сформовані на цій основі

мовні вміння, а саме: фонетичні, орфоепічні, морфемні, лексичні, синтаксичні. До її основних характеристик відносимо мовленнєві задатки, знання мови, реалізацію мови у мовленні [3, с. 6].

Мовленнєва компетенція охоплює певні знання про точність, влучність, адекватність, правильність використання мовних засобів, знання про особливості використання мовних засобів залежно від типу, стилю мовлення, знання особливостей використання зображувально-виражальних засобів мови, про особливості усного й писемного мовлення, його діалогічну та монологічну форми [3, с. 6].

Мовленнєва компетенція, спираючись на мовну, містить у собі систему мовленнєвих умінь та навичок використання усної та писемної літературної мови залежно від мети та сфери спілкування.

Формування професійної мовно-комунікативної компетенції передбачає:

- досконале володіння сучасною українською літературною мовою;
- глибокі знання професійної термінології;

- доречне використання стилів і жанрів сучасної української літературної мови;
- володіння етикетними формулами та вміння застосовувати їх у спілкуванні;
- використання основних знань і вмінь з риторики;
- уміння правильно оцінювати комунікативну ситуацію;
- уміння працювати з різними видами текстів.

Отже, формування мовно-комунікативної компетенції є важливим етапом розвитку й підвищення професійної компетентності педагога. У сучасному освітньому просторі мовно-комунікативна компетенція сприяє формуванню якісних професійних знань, умінь і навичок, високих показників культури мовлення особистості, необхідних для досягнення високого рівня професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Баранець Я. Види професійної компетентності сучасного педагога. Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. 2022. №2 (3). С.47 – 53.
2. Закон України «Про освіту». Відомості Верховної Ради (ВВР). 2017, № 38–39. С. 380.
3. Кипиченко Н., Мартиненко С. Сучасні підходи до формування комунікативної компетентності майбутнього вчителя початкової школи: веб-сайт. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua> (дата звернення: 15. 11. 2023).

ФОРМУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАМОТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНФОРМАТИКИ

Салфетнікова О. В.

Інформатика – це наука, яка розвивається з такою швидкістю, що скоро в нашому світі не залишиться жодної людини, яка б в своєму житті не стикалась з нею чи з інформаційними технологіями. І це не диво, адже сучасні інформаційні технології супроводжують нас з моменту народження, коли ми отримуємо свідоцтво про народження, а наші дані заносяться в державний реєстр (базу даних). Інформаційний світ навколо змінюється, ми з вами є свідками інформаційної революції. Щоб встигати слідкувати за розвитком інформаційного світу: техніки, програмних засобів, технологій, необхідно постійне самовдосконалення та самоосвіта.

Педагогам, задля професійного застосування інформаційних технологій необхідно володіти комп'ютерною грамотністю в повній мірі. Адже наші діти зараз відвідують садочки та школи «онлайн». Якість підготовки майбутніх педагогів в більшості визначається особливостями навчально-інформаційного середовища закладу освіти та відповідності державному стандарту освіти. [5, с. 167] Під час вивчення такої дисципліни, як інформатика важливо, щоб

майбутні освітяни отримали ресурсно-інформаційну базу, яка дозволить їм відповідати сучасним вимогам та врахує основні напрямки і завдання щодо модернізації педагогічної освіти.

Питання формування комп'ютерної грамотності майбутніх педагогів та необхідність впровадження в освіту інформаційних технологій в своїх роботах освітлюють такі вчені: Л. Л. Макаренко, Г. А. Горячев, Й. Я. Рівкінд, С. О. Гунько, Н. В. Морзе, М. М. Левшин, Е. М. Разинкіна, Ф. М. Рівкінд, І. М. Смирнов та інші. [4, с. 9]

Комп'ютерна грамотність – опанування мінімальним набором знань і навичок роботи на персональному комп'ютері. [3] Поняття комп'ютерної грамотності з'явилося разом з введенням в закладах освіти предмету інформатика. Вміння студентів використовувати комп'ютер для швидкого пошуку необхідних даних, у навчально-пізнавальній діяльності є показником інформаційної грамотності. Можна розділити поняття комп'ютерної грамотності на два типи: побутова та професійна. Побутова комп'ютерна грамотність охоплює вміння ефективно шукати та оцінювати інформацію в Інтернеті, враховуючи правильність та вірогідність джерел, вміння користуватися тими чи іншими інформаційними приладами. Це дозволяє людям бути критичними споживачами інформації та уникати поширення дезінформації. Професійна ж комп'ютерна грамотність передбачає саме засвоєння на уроках інформатики знань про апаратне та програмне забезпечення комп'ютера, розуміння основних принципів роботи комп'ютера, операційної системи та програмного забезпечення. Це також вміння використовувати різні програми, включаючи текстові редактори, електронну пошту, веб-браузери. [3]

Комп'ютерна грамотність є інтегративною системою із таким змістовним наповненням [1, с. 457]:

знати:

- призначення основних видів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ);
- правила техніки безпеки при роботі з ІКТ;
- дотримання ергономічних та санітарно-валеологічних норм при використанні ІКТ;
- основні способи представлення і редагування інформації;
- правила ефективної організації роботи ІКТ;

вміти:

- ефективно використовувати математичні можливості комп'ютера;
- здійснювати аналіз та обробку статистичних даних;
- будувати алгоритм розв'язуваних задач;
- проектувати зміст і структуру власної діяльності, використовуючи ІКТ;
- читати і створювати різні графічні зображення, використовувати спеціальні пакети графічних програм;
- здійснювати пошук необхідної інформації в довідково-технічній літературі й електронних базах даних;

- вибирати необхідні комп'ютерні технології та відповідне програмне забезпечення до них;
- застосовувати телекомунікаційні засоби для одержання і передачі інформації;
- ефективно використовувати інформацію у професійно-педагогічній діяльності тощо.

Метою навчання інформатики є формування у студентів інформаційної культури та інформатичної компетентності для реалізації їх творчого потенціалу та соціалізації у суспільстві завдяки здатності до ефективного використання засобів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. [2, с. 5]. Нажаль, є педагоги, які не здатні ефективно використовувати засоби ІКТ, вони потребують вдосконалення власних вмінь, тому завданням курсу інформатики є формування знань й умінь, необхідних для ефективного використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-пізнавальній діяльності, розвиток у застосування тих, чи інших технологій і процесів в умовах інформатизації суспільства. Інформатика – це не тільки про формування освітнього й інформаційного потенціалу, а ще й про розвинення особистості в цілому.

Список використаних джерел

1. Базар Н. В., Лазар В. Ф., Шкирта І. М. Формування основ комп'ютерної грамотності майбутнього вчителя початкової школи в процесі професійної освіти. *Науковий вісник ужгородського університету. Серія: «педагогіка. соціальна робота»*. 2021. Вип. 1 (48). С. 455-459.
2. Дрокіна А. С. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів початкової школи в процесі професійної підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2020. 20 с.
3. Комп'ютерна грамотність. Вікіпедія : веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%BF%27%D1%8E%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B0_%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C (дата звернення 15.11.2023).
4. Макаренко Л. Л. Комп'ютерна грамотність: теорія і практика : монографія. Київ : Освіта України, 2008. 244 с.
5. Морзе Н. В. Методика навчання інформатики. Ч. 1. Загальна методика навчання інформатики. Київ : Навчальна книга, 2013. 254 с.

ІННОВАЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Семеновська Л. А.

Актуальність проблеми. Новітні реалії зумовлюють необхідність подальшої модернізації системи вищої освіти, що базується на високому рівні

її якості, забезпеченні гідного рівня навчальних досягнень студентів, сформованості в них затребуваних для професійної і соціальної активності знань і вмінь, відповідних особистісних і ділових якостей. Глобальні трансформації педагогічних систем і процесів, варіативність освітніх програм і технологій, цифровізація освітнього середовища потребують високого рівня готовності викладача вищої школи до інноваційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Існуючі авторські розробки свідчать про значний науковий інтерес до проблеми формування професійної компетентності викладача вищої школи. Зокрема, науковцями висвітлено сутність компетентнісного підходу в освітній галузі (Н. Бібік, Е. Зеєр, Л. Карамушка, Д. Козлов, О. Козлова, В. Мокляк, Н. Ничкало, О. Пометун, О. Савченко та ін.); визначено методолого-теоретичні основи системно-структурного і системно-функціонального аналізу педагогічної діяльності (А. Губа, Г. Дмитренко, О. Касьянова, О. Мармаза, Т. Рогова, О. Топузов та ін.); досліджено становлення професійних компетенцій викладача вишу (К. Дівейні, Ю. Зіньковський, В. Лозова, І. Осадченко, Д. Панасевич, А. Сбруєва, Л. Спірін, А. Уїлсон та ін.) опрацьовано проблему підвищення якості вищої освіти (В. Андрєєв, В. Биков, В. Бурков, Б. Гершунський, Г. Єфремова, В. Кремень, А. Сбруєва, С. Сисоєва, С. Сіліна, М. Хілі, С. Шишов, Т. Штелік та ін.); обґрунтовано наукові основи управління в галузі вищої педагогічної освіти (Ю. Бойчук, М. Гриньова, В. Луговий, В. Маслов, М. Мескон, В. Фазан, С. Шеєр та ін.). Водночас маємо зазначити, що подальшого вивчення потребує питання забезпечення інноваційного характеру формування та розвитку професійної компетентності викладача вищої школи.

Мета дослідження – студіювання проблеми формування інноваційної спрямованості професійної компетентності викладача вищої школи.

Виклад основного матеріалу. Інноваційна спрямованість професійної компетентності викладача вищої школи – це важливий аспект сучасної освіти, оскільки навчальні заклади повинні пристосовуватися до змін у суспільстві, технологіях та підходах до навчання. Назвемо ключові аспекти інноваційної спрямованості професійної компетентності викладача вищої школи:

– актуальність знань і методів (викладач закладу вищої освіти повинен постійно оновлювати свої знання та вміння, щоб відповідати сучасним стандартам та потребам студентів. Це включає в себе ознайомлення з новими методологічними підходами до навчання, актуальними дослідженнями та інноваціями в освітній галузі);

– використання технологій (викладач повинен бути орієнтованим на застосування сучасних технологій у навчальному процесі. Це може включати в себе використання веб-платформ, онлайн-курсів, відеоуроків, соціальних медіа та інших інструментів для підвищення залученості та ефективності навчання);

– інноваційні методи навчання (викладач повинен розвивати та використовувати інноваційні методи навчання, такі як проблемне навчання,

проектне навчання, критичне мислення та практичне навчання. Це допомагає студентам розвивати навички, необхідні для успіху в сучасному світі);

– розвиток креативності та підприємницьких навичок (викладачі повинні сприяти розвитку креативності та підприємницьких навичок у своїх студентів. Це може включати в себе стимулювання студентів до створення та реалізації власних ідей та проектів);

– колаборація та комунікація (важливо сприяти співпраці між викладачами, студентами та іншими зацікавленими сторонами. Викладачі повинні бути відкриті до обміну досвідом та співпраці над проектами, що сприяють інноваціям);

– ефективна оцінка (викладач повинен використовувати інноваційні методи оцінки навчання, такі як портфоліо, самооцінка та пільговий контроль. Це допомагає стимулювати навчання та розвиток студентів);

– адаптація до змін (викладач повинен бути готовий адаптуватися до змін у вищій освіті та суспільстві загалом. Це означає гнучкість і готовність до впровадження нових інновацій та підходів у навчанні).

Сучасні наукові студії свідчать, що визначальним чинником, центром будь-якого педагогічного процесу є характер взаємин між педагогами і здобувачами освіти, тому зусилля сучасних науковців мають бути спрямовані на обґрунтування інноваційних підходів до розвитку новітньої дидактичної реальності на основі особистісно орієнтованої, конструктивної і творчої взаємодії усіх її суб'єктів. Стрімкий технологічний розвиток суспільства не лише вимагає від освітян формування нових професійних компетентностей, пов'язаних з активним упровадженням змішаного й дистанційного навчання, а й впливає на роль педагога, надаючи їй новітнього сенсу. Сучасні педагоги мають навчитися виконувати ролі навчальних консультантів, наставників, тьюторів, тренерів, фасилітаторів, які вміють налагоджувати позитивну конструктивну взаємодію з усіма суб'єктами навчального процесу. Виконуючи роль навчальних консультантів, педагоги покликані стимулювати студентів до всебічного опрацювання дидактичного контенту, ставлячи за мету навчити їх усвідомлено сприймати викладену в ньому інформацію, критично оцінювати, проектувати, створювати й трансформувати її [1].

Важливе завдання педагога полягає в наданні рекомендацій, пропозицій студентам з метою допомогти їм сформувати відповідні компетентності в навчальному процесі. Найголовнішим у цьому є надання різних видів підтримки з метою повноцінної реалізації поставлених перед студентами освітніх цілей. У сучасних умовах до першочергових функцій педагогів-консультантів також належить розвиток соціальних умінь (soft-skills), а також когнітивних та креативних процесів особистостей, а саме: інтелектуальної допитливості, умінь визначати проблеми і розв'язувати їх, здатності створювати нові знання самостійно або співпрацюючи з іншими.

Завданням викладача вишу є моделювання навчального процесу так, щоб всі його учасники відчували педагогічну впевненість, відкритість, наполегливість і відданість студентам. Все це вимагає від викладачів глибше

знати своїх студентів, якісно взаємодіяти з ними й творчо підходити до проектування навчальних програм та їх реалізації».

Викладач закладу вищої освіти – це передовсім автор позитивного світобачення, цікавої й безпечної пізнавально-активної реальності та віртуальної цифрової реальності, в якій разом зі студентами створюють нові знання, нові інформаційні повідомлення, навчають експериментувати, захоплено пізнавати світ, співпрацювати, радіти своїм навчальним здобуткам та досягненням інших. Ефективне навчання таких фахівців можливе лише за умови опанування ними не лише новими педагогічними стратегіями та технологіями, а й новим характером педагогічної взаємодії, що гуманізує й одухотворює навчальний процес, робить його атрактивним, гнучким, позитивним, творчим.

Концептуальною базою вивчення проблеми є наукові праці вчених, які розкривають проблеми філософії освіти, а саме вітчизняні – В. Андрущенко, В. Кремень, В. Луговий, С. Клепка та ін. і зарубіжні – Л. Вітковський, Б. Гетто, М. Паталон та ін., дослідницькі зусилля яких спрямовано на стратегічні пріоритети підготовки висококваліфікованих працівників у галузі вищої освіти в умовах модернізаційних процесів, упровадження інноваційних технологій в освітній простір. У центрі уваги філософів освіти знаходяться глибинні проблеми конструювання системи освіти в Україні, її реформування відповідно до вимог сучасності з урахуванням глобалізаційних та інтеграційних процесів.

На наш погляд, цікавою є думка В. Лугового про те, що освіта, як спеціалізована складова в соціальному організмі, який самоорганізується, самозберігається, саморозвивається, протистоїть стихійним і тому малоефективним культурним механізмам передачі досвіду, необхідного для відтворення суспільного життя [6]. Науковому осмисленню проблеми професійної компетентності викладача вищого навчального закладу сприяють ґрунтовні дослідження Л. Івлевої, Є. Сідоріної, С. Карбовської [4], що розкривають перспективи інноваційного розвитку освіти України в контексті глобального соціально-економічного виміру; Є. Суліми, дослідження якого спрямовані на аналіз проблеми інноваційних викликів у динаміці модернізації національної освіти [8].

Викликає інтерес думка Ю. Зіньковського про те, що у сучасному суспільстві фактором успіху професіонала стає здатність адекватно сприймати, аналізувати і творити новації. Поступ інноваційності передбачає оперативне введення найновітніших досягнень наукових досліджень і високих технологій у сферу освіти, а сучасний викладач вищої школи повинен мати інноваційний стиль мислення як фактор подолання стереотипів, однозначності, лінійності, шаблонів мислення тощо [3]. Для аналізу досліджуваної проблеми вагомим є праці Д. Панасевича, що розглядають пріоритети зв'язку вищої освіти з виробництвом як ключового фактору підвищення якості підготовки фахівців [7].

І. Коцан у своїх розробках зазначає, що професійна компетентність викладача закладу вищої освіти має такі складники: мотиваційний – включає

в себе мотиви, цілі, потреби, ціннісні установки, творчі стимули, інтерес до професії та ін.; функціональний – виявляється у вигляді знань про способи професійної діяльності, які потрібні для проектування і реалізації певної технології; комунікативний – передбачає здатність чітко і ясно виражати думки, аргументувати, переконувати, аналізувати, будувати докази, висловлювати судження, узгоджувати власні дії, організовувати і підтримувати діалог, обирати оптимальний стиль спілкування в різноманітних нестандартних ситуаціях, передавати раціональну та емоційно забарвлену інформацію тощо; рефлексивний – виявляється у здатності свідомо контролювати наслідки і результати власної діяльності та рівень власного саморозвитку, вбачати і аналізувати особистісні досягнення, формувати та вдосконалювати такі якості як креативність, здатність до самоаналізу, самоуправління, професійного росту, вдосконалення майстерності, смислотворчої діяльності, ініціативності, формування індивідуального стилю діяльності тощо [5, 14].

Ідеї польського вченого Л. Вітковського сприймаємо як палкий заклик до світової прогресивної педагогічної громадськості спрямувати свої зусилля на те, щоб доповнити теоретичний дискурс відповідними імпульсами, такими, що активізують нові розумові інструментальні практики. Необхідно взяти до уваги, що окремі дії, які, на перший погляд, перебувають у діаметрально протилежних вимірах науки, з успіхом можна об'єднати у відносно глибокий гуманістичний наратив. Саме тому в ідеях екологічного бачення світу, запропонованих Г. Бейтсоном, убачається заклик вийти за рамки звичного розуміння екології (як правило, асоціації з навколишнім середовищем, якому необхідний ретельний контроль та захист). Навіть гуманістичний підхід до осмислення людського середовища, в якому йдеться про необхідність захисту умов життя людини і спільнот, які взаємодіють між собою, здається нам дещо спрощеним, оскільки в результаті такого підходу екологія постає вкрай вузькою субдисципліною. Тож, ми не можемо не погодитися із думкою Л. Вітковського, що вчення про екологію необхідно розуміти крізь призму категорій своєрідної розумової парадигми, завдяки якій стає можливим змінити підхід до самої гуманістики, взяти до уваги становище людини в системі взаємовідносин культури та природи [2, 45]. Саме таке прочитання бейтсонівської екології допоможе нам прийняти необхідність об'єднати органічні взаємозв'язки та використання системного підходу. На наш погляд, це сприятиме ефективному пошуку зворотних зв'язків між практиками і теоретиками, між сферою інституційних рішень та духовністю людини, що загалом сприймається нами як одна з головних цінностей в педагогічній науці.

Міждисциплінарний підхід до педагогічних інновацій розвиває В. Кремень. Учений переконаний, що більшість проблем функціонування і розвитку освіти, впровадження освітніх інновацій в умовах сучасної цивілізації виходить за межі власне педагогічних дисциплін. В. Кремень зазначає: «Аналіз інноваційних процесів у справі модернізації освіти має ґрунтуватися на залученні великої кількості різнопланових дисциплін. Разом

із тим синтез понять, категорій, методологій, принципів і теоретичних наробок не може обійтися без контекста філософії освіти – нового теоретичного дискурсу у вітчизняній педагогіці та суспільній науці в цілому» [9, 7].

Висновки. Стратегічним ресурсом інноваційного розвитку суспільства є вища освіта. Тож проблема формування професійної компетентності викладача вищої школи як передумови реалізації інноваційних змін в освіті та суспільстві є ключовим завданням педагогічної теорії та освітньої практики України. Дидактичні пошуки щодо формування професійної компетентності викладача вищої школи відображають і одночасно служать простором розгортання двох типів науково-педагогічної свідомості. Перший, сцієнтистсько-технократичний, проектує соціально-інженерну ідеологію у сферу дидактики, розглядає цей феномен як конструйований процес з жорстко планованими, фіксованими результатами, орієнтує викладачів на дотримання пред'явлених стандартів, засвоєння заданих зразків. Другий, гуманістичний, реалізує у сфері дидактики ідеали розвитку творчого потенціалу людини під час навчання, орієнтує особистість на самостійне освоєння нового досвіду з неочевидними результатами, розвиток пізнавальних та особистісних можливостей. Можна виділити дві категорії, що частково взаємодіють і якими користується сучасна дидактика у сфері формування професійної компетентності викладача вищої школи. Вони відповідають двом різним спрямуванням науково-педагогічної свідомості технократично-орієнтованому (технологічному) та гуманістично-орієнтованому (пошуковому, творчому).

Список використаних джерел

1. Keim M. Digitaler Wandel findet auch offline statt. *Akzente. Das Magazin der Pädagogischen Hochschule Zürich*. 2022. № 4. S. 10–18.
2. Witkowski L. Konteksty i elementy ekologii umysłu, idei i wychowania według Batesona. *Humanistyczne wyzwania ekologii umysłu: Gregory Bateson w Polsce*. Fundacja na rzecz myślenia im. Barbary Skargi, Warszawa, 2016. 636 s.
3. Зіньковський Ю. Імператив сучасної парадигми вищої освіти. *Вища школа*. 2013. № 9 (111). С. 7–19.
4. Івлева Л. Перспективи інноваційного розвитку освіти. *Вища школа*. 2013. № 10 (112). С. 49–58.
5. Коцан І. Професійна підготовка сучасного вчителя: проблеми і орієнтири. *Вища освіта України*. 2013. № 2 (49). С. 13–19.
6. Луговий В. І. Педагогічна освіта в Україні: структура, функціонування, тенденції розвитку. К. : МАУП, 1994. 196 с.
7. Панасевич Д. Зв'язок вищої освіти з виробництвом – крок до підвищення якості підготовки фахівців. *Вища школа*. 2013. № 10 (112). С. 39–44.
8. Суліма Є. Інноваційні виклики сучасності й динаміка модернізації національної освіти. *Вища школа*. 2013. № 7 (109). С. 7–12.
9. Феномен інновацій: освіта, суспільство, культура / за ред.

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР

Сєрова-Лебедєва А. В., Табачник І. Г.

Актуальність проблеми. Розвиток у дошкільників узагальнених способів розумової діяльності є важливим підґрунтям формування життєвої компетентності, вміння орієнтуватися у змінному навколишньому світі, пристосовуватися до нових умов життя, продуктивно та гармонійно взаємодіяти з довкіллям. Саме тому логіко-математичному розвитку приділено велику увагу у Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні. Державна базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Дитина» ставить завдання розпочинати логіко-математичний розвиток дітей уже з раннього віку (третій рік життя) [3, с. 34].

Відповідно до положень Базового компонента маємо сформувати у вихованців уміння міркувати, орієнтуватися в усьому, що їх оточує, належно оцінювати життєві ситуації, приймати самостійні рішення [1, с. 5,10]. Набагато важливіше, не просто передати дітям певні знання, сформувати відповідні навички, а закласти в них основи особистості. Логіка повинна й може відігравати важливу роль у гуманізації освіти, бути складовою процесу становлення людини, сприяючи розумовому, моральному та емоційному розвитку дитини. Гра як провідний вид діяльності дошкільнят створює великі можливості для пізнання різних предметів ужитку, для класифікації, сортування, організації мислення та висловлювання своєї думки. Чим менша дитина, тим більше значення в її житті мають гра, спілкування та продуктивна діяльність. Тому обрана тема не викликає сумніву.

Мета дослідження. Теоретично обґрунтувати особливості системи роботи з формування логічного мислення у дошкільників засобами дидактичних ігор.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні й експериментальні роботи А. С. Виготського та С. Л. Рубінштейна свідчать про те, що логічне мислення, творча уява, осмислена пам'ять не може розвиватися в дитини у результаті спонтанного дозрівання вроджених задатків. Вони формуються протягом дитинства, у процесі виховання, яке відіграє, як писав Л. С. Виготський «провідну роль у психічному розвитку дитини». В. О. Сухомлинський писав: «Не обрушуйте на дитину лавину знань – під лавиною знань може бути похована допитливість. Умійте відкрити перед дитиною в навколишньому світі щось одне, але відкрити так, щоб шматочок життя загравав перед дітьми всіма кольорами веселки. Відкривайте завжди щось недоговорене, щоб дитині хотілося ще раз вернутися до того, що віна довідалася».

Тому навчання й розвиток дитини повинні бути невимушеними, здійснюватися через властиві конкретному віку види діяльності й педагогічні засоби. Таким розвиваючим засобом для дошкільників виступає гра.

Виклад основного матеріалу. Сучасні програми виховання та навчання в дошкільному закладі приділяють значну увагу логічній підготовці дошкільнят. Йдеться, зокрема, про розвиток їхнього мислення. У дитини мають бути сформовані необхідні уявлення про довкілля, конкретні вміння – читати, лічити, вимірювати, обчислювати. Не менш потрібні для подальшого життя вміння логічно мислити, самостійно пізнавати світ: одержувати, аналізувати й синтезувати інформацію, зіставляти предмети та явища, робити висновки й пояснювати закономірності.

Щоб дитина не вивчала, вона використовує у своїй пізнавальній діяльності мислительні прийоми. Уміння самостійно мислити – важливий показник готовності до різноманітної розумової діяльності загалом та математичної зокрема [1, с.11]. Саме це вміння допоможе їй засвоїти будь-який предмет, який вивчатиметься у школі. Традиційно в програмах навчання та розвитку дошкільників логічний компонент не було представлено, а під формуванням елементарних математичних уявлень розуміли навчання дітей лічбі, обчислення, ознайомлення з величиною, формою, орієнтування у просторі, часі. Через такий підхід проблема формування логічних умінь у дітей випадала з переліку педагогічних завдань, лишалася поза увагою вихователів. Розвиток даних умінь створює основу для активного оволодіння дітьми різними видами діяльності: вміння поставити мету (прийняти її від дорослого), обміркувати шлях її досягнення, здійснити свій задум, оцінити отриманий результат з позиції мети. Вихователь прагне розвинути увагу й пам'ять дітей, формує елементарний самоконтроль, здатність до саморегуляції своїх дій. Цьому допомагають різноманітні ігри, які вимагають від дітей порівняння об'єктів за декількома ознаками, пошуку помилок, запам'ятовування, застосування загального правила, виконання дій з умовами. Такі ігри щодня проводяться з дитиною або з підгрупою дошкільників. Діти поступово переходять від дій з предметами до дій з образами. У грі дитині вже необов'язково використовувати предмет-замінник, вона може уявити собі «ігровий матеріал» – наприклад, «поїсти» з уявної тарілки уявною ложкою. На відміну від попереднього етапу, коли для того, щоб подумати, дитині необхідно взяти предмет у руки й взаємодіяти з ним, то на даному етапі досить уявити його. Важливо, не привчати дитину до використання готових схем, не насаджувати власні уявлення. Розвиток фантазії й уміння генерувати власні нові образи служать як засіб розвитку інтелектуальних здібностей – адже чим краще дитина придумує свої образи, тим краще розвивається мозок. Від того, як розвивається образне мислення залежить розвиток логічного мислення. Тому не варто хвилюватися, якщо дитина в п'ять років не вміє читати й писати. Набагато гірше, якщо вона не вміє грати без іграшок (з піском, паличками, камінчиками...) і не любить займатися творчістю!

У сюжетно-рольових, творчих іграх діти відображають свої враження про навколишній світ, події і явища, що відбуваються. В іграх із правилами

(дидактичних іграх) дошкільники засвоюють різноманітні знання, розумові операції та дії. Засвоєння знань та вмінь здійснюється в міру загального розумового розвитку.

Розумовий розвиток дітей відбувається як у процесі творчих так і дидактичних ігор. Дуже важливо, що гра - це не тільки спосіб і засіб навчання, це ще й радість, і задоволення для дитини. Усі діти люблять грати, і від дорослого залежить, на скільки ці ігри будуть змістовними й корисними.

Активність дитячого мислення є головною передумовою свідомого засвоєння глибоких знань, налагодження стосунків у колективі. Математичними іграми вважаються ігри, у яких змодельовані математичні побудови, відносини, закономірності. Для знаходження відповіді (розв'язку), як правило, необхідний попередній аналіз умов, правил, зміст гри або завдання. По ходу розв'язку потрібне застосування математичних методів й умовиводів. Різновидом математичних ігор і завдань є логічні ігри, завдання, вправи. Вони спрямовані на тренування мислення при виконанні логічних операцій і дій. З метою розвитку мислення дітей використовують різні види нескладних завдань і вправ. Це завдання на знаходження пропущеної фігури, продовження ряду фігур, на пошук чисел, яких не вистачає у ряді фігур (знаходження закономірностей, що лежать в основі вибору цієї фігури та ін...). У логіко-математичних іграх і вправах використовується спеціальний структурований матеріал, що дозволяє наочно представити абстрактні поняття й відносини між ними. Логіко-математичні ігри – це ігри, у яких змодельовані математичні відносини, закономірності, що припускають виконання логічних операцій і дій.

Висновки. Отже, педагогічні можливості дидактичної гри дуже великі. Вона надає можливість розвивати в дітей довільність таких психічних процесів, як увага й пам'ять. Дидактична гра розвиває всі сторони особистості, активізує інтелектуальні можливості дитини.

Дидактична гра як засіб навчання математики сприяє або розвитку окремих розумових операцій, або засвоєнню обчислювальних сприймань, навичок у швидкості рахунку. Діти, захоплені грою, непомітно для себе й без особливої праці й напруги, здобувають певні знання, уміння й навички. Дидактична гра допомагає зробити будь-який навчальний матеріал захоплюючим, викликає в дітей глибоке задоволення, створює радісний робочий настрій, полегшує процес засвоєння знань.

Найчастіше пропоновані дітям логічні завдання не вимагають обчислень, а лише змушують виконувати правильні судження й робити нескладні докази. Ігрові завдання розвивають кмітливість і спритність, уміння будувати висловлювання, судження, умовиводи; вимагають не тільки розумових, але й вольових зусиль – організованості, витримки, уміння дотримуватися правил гри, підкоряти свої інтереси інтересам колективу.

Дидактична гра навчального характеру зближує нову, пізнавальну діяльність дитини з уже звичною для неї, полегшує перехід від гри до серйозної розумової роботи й має істотне освітнє й виховне значення.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти). Наук. кер. Піроженко Т.О. Нова редакція від 12.01.2021.
2. Освітня програма розвитку дитини від народження до шести років «Я у Світі» / Наук. кер. О.Л.Кононко, Київ «МЦФЕР-Україна» 2019.
3. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років «Дитина»/ Наук.кер. В.О. Огнев'юк. Київ 2020.

ВПЛИВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА МОТИВАЦІЮ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ

Сичов Д. В., Калашник Д. С.

У змінному світі освіти дистанційне навчання стає все більш популярним, особливо в умовах глобальних викликів. Це явище необхідно ретельно вивчати, зокрема його вплив на мотивацію здобувачів вищої освіти до фізичних вправ. У цьому есе розглянемо, як дистанційне навчання впливає на мотивацію студентів до фізичної активності та її можливі наслідки.

Дистанційне навчання змінює традиційний підхід до освіти та викликає нові виклики для студентів. Однією з ключових аспектів є втрата фізичної близькості та взаємодії з викладачами та одногрупниками, що може суттєво позначитися на мотивації займатися фізичною активністю. З одного боку, студенти можуть відчувати недостатність стимулів та контролю з боку оточуючих, що впливає на їхню внутрішню мотивацію.

Однак, дистанційне навчання також може стати каталізатором для розвитку самомотивації студентів. Завдяки гнучкості та самостійності, яку надає цей формат навчання, студенти можуть більш відповідально підходити до своєї фізичної активності, створюючи власні графіки та цілі. Це може призвести до появи внутрішньої потреби в підтриманні фізичної форми, що робить їхню мотивацію більш стійкою.

Важливо враховувати, що вплив дистанційного навчання на мотивацію студентів до фізичних вправ є індивідуальним. Різні люди відгукуватимуться по-різному на цей тип навчання, враховуючи свої потреби, характер та обставини.

Дистанційне навчання відкриває нові перспективи у сфері вищої освіти, проте його вплив на мотивацію здобувачів вищої освіти до фізичних вправ є двозначним. Неоспоримо, що зміна оточення та втрата фізичної близькості можуть викликати виклики у підтриманні мотивації для фізичної активності. Однак, дистанційне навчання також відкриває можливості для самостійного підходу та розвитку внутрішньої мотивації.

У висновку важливо визначити, що ефективність дистанційного навчання впливає на мотивацію студентів в контексті багатьох факторів, таких як технологічна готовність, соціальна взаємодія, та ставлення до саморегуляції. Інноваційні технології можуть бути використані для підтримки

та стимулювання активності, але їхня успішність залежить від компетентності викладачів та готовності студентів до адаптації нового підходу.

Для оптимізації впливу дистанційного навчання на мотивацію до фізичних вправ важливо розвивати інноваційні методи викладання, забезпечувати віртуальні засоби для спілкування та взаємодії, а також акцентувати увагу на важливості фізичної активності для збереження здоров'я та психологічного благополуччя студентів.

У кінці-кінців, дистанційне навчання не повинно бути перешкодою для розвитку фізичної культури серед студентів. Воно може стати козанням для нових можливостей, що сприяє не лише академічному, але й фізичному розвитку молодого покоління.

ВПЛИВ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК МІЖКУЛЬТУРНОГО ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Скиба Н. М.

Актуальність проблеми. Людина у сучасному глобалізованому світі є невід'ємним елементом міжкультурного діалогу насамперед у професійній сфері, але також і у повсякденному житті. Для успішної комунікації і взаєморозуміння володіння лише мовними навиками може виявитися недостатнім, адже важливу роль відіграють також соціокультурні знання та уміння. В більшості традиційних методів вивчення іноземних мов викладач виступає джерелом інформації, а студент пасивним одержувачем такої інформації і не має достатньої практичної підготовки до реальних міжкультурних ситуацій. Використання проєктних технологій в навчальному процесі може сприяти більш ефективному формуванню необхідних соціолінгвістичних навиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд літератури включає роботи декількох авторів, які досліджували дану тему.

У статті «Intercultural competence in teacher education» (2009), автори Kenneth Cushner і Jennifer Mahon аналізують поняття міжкультурної компетентності, розглядають важливість міжкультурної компетентності в освіті і умови її розвитку.

Група авторів: Martyn Barrett, Michael Byram, Ildikó Lázár, Pascale Mompoint-Gaillard і Stavroula Philippou у своїй праці «Developing intercultural competences through education» (2014), яка є результатом проєктної роботи у Раді Європи у сфері міжкультурної освіти, міжкультурної компетентності та міжкультурного навчання, також аналізують міжкультурну компетентність та її складові, наголошують на її важливості і розглядають методи і підходи, які допомагають розвитку міжкультурної компетентності. Автори зазначають,

що проєктні технології набувають все більшого поширення серед інноваційних методів розвитку міжкультурної компетентності.

У статті «Project-based Language Learning: an Activity Theory Analysis» (2013), автори Marina Gibbes і Lorna Carson досліджують переваги і недоліки використання проєктних технологій базуючи свої результати на опитуваннях школярів і студентів, а також звертають увагу на умови необхідні для успішного застосування засобів проєктних технологій.

Ці дослідження слугують основою для аналізу та використання проєктних технологій у формуванні міжкультурної компетентності у комунікації.

Мета дослідження. Метою дослідження є вивчення і аналіз впливу проєктних технологій на розвиток міжкультурного взаєморозуміння та міжкультурної комунікації студентів.

Виклад основного матеріалу. Міжкультурну компетентність можна визначити як здатність розумно обирати поведінку або курс дій у відповідь на різноманітні можливості та виклики повсякденного життя, включаючи управління соціальними стосунками [1].

Вивчення мов завжди було ключовим елементом міжкультурної комунікації людства. Історично склалося так, що перехід від навчання «від вчителя» до навчання «з учителем» зазнав ряд змін і вплинув на теоретичне мислення, методологічне застосування та культурне переосмислення. Поширення глобалізації та необхідність поєднати культури та мови зробили потребу у вивченні мов ще більш актуальною. Для успішного іншомовного спілкування окрім мовних навичок студенти повинні володіти знаннями про культурні і соціальні розбіжності, які знадобляться також для того, щоб зрозуміти автентичні тексти (друковані та аудіовізуальні). Більшість потреб сучасної глобалізованої спільноти, виражених як у лінгвістичних, так і в металінгвістичних навичках, можуть бути вирішені завдяки використанню проєктних технологій.

Засоби проєктних технологій стають все більш популярними у вивченні мови. Через проєктні технології студентів заохочують брати активну участь у навчанні, працюючи з інформацією про предмет проєкту, який необхідно розробити, і здобуваючи нові або покращуючи вже наявні комунікативні навички, міжкультурне розуміння, критичне мислення, креативність та вміння працювати в команді.

Переваги проєктних технологій:

- Автентичність і контекстуалізація: проєктні технології надають студентам сценарії з реального життя, що дозволяє їм використовувати мову в автентичному контексті. В цьому підході використовуються різні соціолінгвістичні ситуації, такі як офіційні презентації, групові дискусії чи неформальні розмови, що дозволяє студентам глибше розуміти правильне використання мови в різних умовах.

- Співпраця та культурний обмін: проєктні технології заохочують співпрацю між студентами з різних спеціальностей. Завдяки спільним проєктам студенти можуть обмінюватися ідеями, точками зору та мовними

практиками, що покращує їхню соціолінгвістичну обізнаність. Взаємодіючи з однолітками, які мають різне мовне та культурне походження, студенти отримують уявлення про різноманітність соціолінгвістичних норм і розвивають повагу до культурних відмінностей.

- Критичне мислення та вирішення проблем: проєктні технології вимагають від студентів аналізу, оцінки та вирішення проблем, пов'язаних із використанням мови. Цей підхід сприяє розвитку навичок критичного мислення, оскільки студенти повинні орієнтуватися в соціолінгвістичних викликах і приймати обґрунтовані рішення щодо відповідного вибору мови в різних ситуаціях. Активно беручи участь у розв'язуванні проблемних завдань, студенти розвивають свої соціолінгвістичні компетенції та стають більш адаптованими комунікаторами. [2]

Отже застосування інноваційних методів, таких як використання проєктних технологій, в навчальному процесі сприяє активному залученню студентів, розвитку їхніх соціолінгвістичних навичок та підготовці до міжкультурного спілкування.

Висновки. Людина, як представник однієї культури сприймає себе певним чином, але представники іншої культури можуть сприймати її інакше. Тому спілкування є основою пізнання та розуміння різних культурних сегментів. Для того, щоб це спілкування було ефективним, люди повинні володіти компетенціями міжкультурного спілкування. Тут особлива роль належить педагогу як посереднику, який допомагає студентам розвивати ці компетентності. Міжкультурна компетентність є поєднанням ставлення, розуміння, знання та навичок, які застосовуються в поведінці і дають змогу людині: розуміти та поважати людей, які мають інші культурні особливості; належним чином, ефективно та шанобливо спілкуватись з представниками іншої культури; встановити позитивні і конструктивні стосунки з такими людьми тощо [3].

На основі аналізу літератури та практичних прикладів досліджень, було виявлено, що використання проєктних технологій має значний потенціал у підвищенні якості навчання, дає знання необхідних соціальних правил і норм і формує вміння керуватися ними у міжкультурному спілкуванні. Засоби проєктних технологій стимулюють творчість та самостійність студентів, а також взаємодію в команді, сприяючи розвитку критичного мислення та проблемного мислення. Окрім цього, проєктні технології надають можливість використовувати різноманітні медіа-ресурси, сприяючи поглибленому розумінню та сприйняттю мовних та культурних матеріалів.

Список використаних джерел

1. Cushner K., Mahon J. Intercultural competence in teacher education. The Sage Handbook of intercultural competence, 2009. p. 304-320.
2. Arifin Z. Project-Based Learning: Developing Students' Intercultural Communicative Competence in the EFL Classroom. Journal of Education and Practice. 6(7), 2015. p. 34-41.

3. Barrett M., Byram M., Lázár I., Mompoin-Gaillard P., Philippou S. Developing intercultural competences through education, Strasbourg, Council of Europe Publishing, 2014.128 p.

4. Gibbes M., Carson L. Project-based Language Learning: an Activity Theory Analysis. Innovation in Language Teaching and Learning. 10.1080/17501229.2013.793689, 2013. 36 p.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ СОЦІАЛЬНИХ ІСТОРІЙ З ДІТЬМИ З ООП

Скиртач І. П., Тупиця А. І.

Нещодавно, з появою нових способів роботи, фахівці все частіше впроваджують їх у взаємодії з дітьми. Метод соціальних історій є одним із новаторських підходів, який почав використовуватися недавно, але зразу ж завоював широку популярність і застосовується практично у всіх сферах життєдіяльності дитини.

Проблематика використання новаторських методів у процесі освіти та виховання дітей з особливостями розвитку вивчалася такими фахівцями, як Семко О., Коваленко М., Малкова Т.М., Карамушко Л.М., Безуглий Д., Бабич О., Семеніхіна О., Друшляк М.Г., Краузе В.В. та інші дефектологи та психологи.

Соціальні історії є засобами для впровадження соціального навчання, які можуть використовуватися як батьками, так і фахівцями для дітей з особливостями розвитку та всього класу. Процес написання соціальної історії включає збір інформації, визначення освітніх та розвиваючих аспектів та створення персоналізованих текстів і ілюстрацій.

Зазвичай, соціальні історії є невеликими та лаконічними оповіданнями з ілюстраціями на певну тему. Кожна соціальна історія розробляється індивідуально для конкретної дитини.

Техніку розробила американська вчителька Керол Грей, яка завжди працювала зі студентами, що мають аутизм. Зараз вона визнаний експерт в галузі інклюзивної освіти. Метод соціальних історій був створений у 1991 році і в даний час активно використовується по всьому світу.

Для створення соціальної історії слід використовувати структуру, яку визначила Керол Грей. Ця структура включає кілька описових, перспективних, директивних та стратегічних речень.

Описові речення охарактеризовують дії людей у конкретних соціальних ситуаціях, вказують на місце, де ці ситуації можуть трапитися, основних учасників та їхні дії.

Речення, що виражають перспективу, розкривають реакції інших людей, надаючи учневі уявлення про те, як інші сприймають ситуацію. Цей тип речень описує емоції та внутрішні переживання людей.

Директивні або наказові вислови вказують на бажані чи відповідні дії у конкретних обставинах. Зазвичай ці речення формулюються утверджувально, щоб позитивно пояснити, яка поведінка є бажаною. Однак при використанні цього типу висловів важливо надати особі можливість самостійно реагувати та висловлювати власні емоції, розглядаючи соціальну ситуацію.

Стратегічні вислови визначають методи, які учень може використовувати для подолання труднощів у різних ситуаціях. Після їх написання рекомендується, якщо це можливо, разом з дитиною прочитати історію, оскільки це часто сприяє подоланню конкретних труднощів

У соціальній історії рекомендується включати 1 директивне висловлювання на кожні 2–5 описових та перспективних. Для полегшення сприйняття та запам'ятовування інформації дітьми, ефективним є використання кольорового шрифту та ілюстрацій, які доповнюють сюжет.

Соціальні історії сприяють розвитку навичок самообслуговування, допомагаючи дітям запам'ятовувати та розуміти, як виконувати такі речі, як чищення зубів, миття рук або одягання. Крім того, ці історії сприяють розвитку соціальних навичок, таких як навички спілкування, навички поділу, навички прохання про допомогу, вираження вдячності, уміння слухати інших, а також сприяють розвитку навичок навчання.

За допомогою історій також можна пояснити дітям з особливостями розвитку, як можуть вести себе та реагувати інші люди у однакових ситуаціях.

Цей метод можна широко використовувати під час соціальної взаємодії людей з особливостями розвитку, щоб пояснити оточуючим, чому дитина може вести себе чи реагувати певним чином. Рекомендується використовувати історії для того, щоб допомогти дітям та дорослим подолати стресові ситуації або адаптуватися до змін у звичному розпорядку. Соціальні історії є індивідуальними, оскільки форма та зміст кожної історії адаптуються для відповідності потребам різних дітей.

Цей метод може сприяти соціалізації дитини, оскільки історія може висвітлити сильні сторони та досягнення дитини, а також навчити її регулювати своє власне поведінку. Соціальні історії можуть навчити дитину адекватно реагувати у випадках роздратування, а також допомогти управляти нав'язливими думками.

Для полегшення усвідомлення історії, автор методики рекомендує використовувати додаткову підтримку соціальної історії. Наприклад, можна створити плакат з ілюстраціями.

Розгляньте можливість заздалегідь визначити частоту та місце, де дорослий буде читати соціальну історію. Ідеальним часом для організації читання є період, коли дитина відчуває себе розслабленою та спокійною.

Перед тим як розпочати читання історії дитині, важливо пояснити, що це за історія і чому вона важлива. Згадайте з дитиною, разом з якою ви створили цю історію, і поясніть, чому ви вирішили прочитати її саме зараз. Наприклад, якщо надворі почалася гроза, можна прочитати історію, яка допоможе дитині відчувати себе спокійніше.

Грей рекомендує спостерігати за реакціями та увагою дитини, а також враховувати, чи впливає історія на її поведінку у відповідних ситуаціях. Важливо зберігати всі історії в спеціальній папці для документів або окремій папці на комп'ютері, щоб легше було знайти історію, коли вона знову знадобиться.

Соціальні історії можуть бути корисним інструментом для допомоги дітям у відновленні після переживання драматичної події або складної стресової ситуації, особливо в умовах війни. Також вони можуть бути важливим елементом у подоланні труднощів при переході від одного виду діяльності до іншого, особливо, якщо дитина має обмежену здатність сприймати інформацію на слух та у процесі засвоєння нових знань, умінь і навичок.

Відзначено думку дослідників, що важливішими є описові та перспективні висловлювання, ніж директивні та стратегічні. При написанні історії рекомендується використовувати лише одне директивне висловлювання на кожні 4-5 описових і перспективних.

Сфера застосування соціальних історій не має обмежень і може охоплювати як шкільне, так і домашнє середовище. Вчені рекомендують використовувати метод соціальних історій для підготовки дитини до надходження події, яка відбудеться найближчим часом, або до змін з метою полегшення її адаптації в новому оточенні.

Оскільки соціальні історії є простими, їх легко неправильно використовувати або створювати. Слід зауважити, що соціальні історії не призначені для того, щоб розповідати дітям, як потрібно себе вести, і вони не є набором вказівок щодо виконання конкретних завдань.

Під час створення соціальних історій слід уникати творів, де директиви майже в повній мірі замінюють опис, і уникати включення другої особи в історію. Важливо пам'ятати, що текст слід писати лише стосовно дитини, яка буде читати історію, уникати використання метафор, складної мови та інших аспектів, які можуть бути непереглядні або недостатньо точні. Важливо дотримуватися конкретності у тексті і уникати суджень або погроз.

Однією з найпоширеніших помилок при створенні соціальних історій є неправильне використання зображень. Зображення, що використовуються в історії, повинні бути точними, змістовними і, головне, реалістичними. Важливо утримуватися від вставляння кліп-малюнків, смайликів та інших об'єктів, оскільки вони не мають значення для осіб, які читають історію.

У сучасних умовах воєнного конфлікту соціальні історії виявляються особливо корисними, оскільки вони можуть служити чітким та послідовним путівником для дітей. Це може включати інструкції щодо дій під час повітряних тривог, вказівки щодо безпечного місця для укриття та правила поведінки в бомбосховищі. Застосування цього методу може допомогти дітям навчитися контролювати свої емоції, заспокоюватися під час страху, а також мати заздалегідь уявлення про можливі ситуації та навички для дій у них.

Отже, метод соціальних історій відзначається великим потенціалом для використання в процесі навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами. Він може сприяти розвитку у дітей навичок управління емоціями та поведінкою. Слід відзначити, що історії є не лише безкоштовним, але й зручним інструментом для батьків.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСВІТЯН

Спіркіна М. В., Краснікова Н. В.

Актуальність проблеми. Кожен етап розвитку суспільства зі своїми політичними, економічними та соціальними проблемами висуває нові виклики до освітнього процесу, актуалізує певні соціально-психологічні властивості, необхідні для успішного розвитку. Сьогодні в нашій країні домінуючою стає нова ідеологія освіти, яка нерозривно пов'язана з компетентнісним підходом. Важливим є не тільки формування компетентностей здобувачів освіти, а й вчителів, бо навчання протягом життя має бути однією з провідних ліній у освітньому процесі. Тому в останній час зростає увага психолого-педагогічної науки до вивчення різних виявів життєтворчості, особистісних виборів, життєвої компетентності як передумов на шляху особистості до успішного самоствердження та взаємодії з оточуючими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз навчальних програм різних європейських країн показує, що вони в більшості своїй спрямовані на формування ключових компетентностей. Однією з важливих є соціальна компетентність. Сутність цього поняття, складові та особливості її формування проаналізовані в працях Л. Лепіхової, М. Гончарової-Горянської, В. Слот та інших. Під соціальною компетентністю розуміється наявність упевненої поведінки, при якій різні навички відносин з людьми є автоматизованими й дають можливість мобільно змінювати свою поведінку залежно від ситуації. В основі складових цієї якості виділяються: здатність брати на себе відповідальність, брати участь у прийнятті рішень, регулювати конфлікти у різнокультурному суспільстві, поважати та жити з людьми інших культур, бути толерантним тощо [1]. Аналіз навчальних програм різних країн світу показує, що вони в більшості своїй спрямовані на формування таких ключових компетентностей, як соціально-психологічна (здатність до взаємодії), комунікативна компетентності, само-компетентність (само-менеджмент), політична, екологічна, між-культурна, естетична, фізична (здоров'я, спорт) компетентності, здатність використовувати знання на практиці. [3].

Зазначена вище соціальна компетентність є фундаментом для забезпечення розвитку гармонійної особистості як рівноправного та сумлінного громадянина, це складна інтегрована характеристика, що

забезпечує самореалізацію особистості [2].

Мета дослідження. Теоретичний аналіз сутності соціально-психологічного аспекту професійної компетентності в освітньому процесі.

Виклад основного матеріалу. Освітняни, незалежно від рівня освіти чи посади, знаходяться в постійній взаємодії з учнями, колегами, адміністрацією та батьками. Така соціальна взаємодія вимагає наявності не лише професійних знань, а й високої соціальної та психологічної підготовки. Наприклад, у випадку конфлікту в класі, вчитель повинен виявити вміння вирішувати конфліктні ситуації, розуміти психологічні особливості учнів і взаємодіяти з їх батьками. Тут важливо мати не лише знання предмета, але і вміння ефективно взаємодіяти у соціальному середовищі.

Українські психологічні дослідження Інституту психології імені Г.С. Костюка, надають важливі висновки щодо формування психологічної компетентності вчителів, які можуть ефективно сприймати та розуміти психологічний стан учнів. Це включає усвідомлення індивідуальних особливостей, темпераменту, та емоційної сфери кожного учня. Наприклад, застосування різноманітних тестів та анкетувань може допомогти вчителям у зборі та аналізі психологічної інформації про своїх учнів.

Психологічна компетентність вчителя виявляється у вмінні ефективно взаємодіяти з емоціями учнів. Для цього необхідно виявляти емпатію та розуміння, щоб створити довірливий клімат у класі. Українські педагоги активно використовують методи психологічної підтримки, такі як групові дискусії, індивідуальні консультації та психологічні тренінги для зміцнення емоційного стану учнів. Реалізація вказаних методів може заохотити учнів до самовизначення і підтримати їх.

Також на уроках іноземної мови вчителі можуть використовувати позитивні підходи, такі як гумор, ігри та заохочення, щоб зробити навчання цікавішим та стимулюючим. Наприклад, учні можуть грати в мовні ігри (Kahoot, Wordwall, Liveworksheets) чи вивчати та співати пісні. Також під час онлайн занять є доцільним використання смайликів, за допомогою яких учасники освітнього процесу можуть повідомити про свій настрій, відреагувати на завдання чи просигналізувати про складнощі та привернути увагу.

В умовах сьогодення важливим стало поняття життєстійкості. Життєстійкість, або здатність ефективно протистояти стресовим ситуаціям та адаптуватися до змін, стає ключовим аспектом як для вчителів, так і для учнів у сучасному освітньому середовищі. Вчителі, що активно займаються своїм професійним розвитком, набувають більше інструментів для подолання викликів. Українські педагогічні інститути та організації, Міністерство освіти та науки України активно сприяють підвищенню кваліфікації вчителів через семінари, тренінги та курси. Забезпечення доступу до психологічної підтримки є важливим елементом формування життєстійкості.

Розуміння власних емоцій та можливість конструктивної обробки дозволяють вчителям ефективніше управляти стресом та труднощами в роботі. Здатність швидко адаптуватися до нових вимог та змін у навчальному

процесі стає важливим елементом життєстійкості. Вчителі повинні розвивати свою готовність до використання новітніх технологій, методик та педагогічних інновацій.

Важливим елементом професійної компетентності є здатність педагога сприяти соціальному розвитку своїх учнів. Педагоги активно вивчають соціально-психологічні аспекти виховання та розвитку дітей. Залучення учнів до соціальних проектів, робота над громадськими ініціативами в школі сприяють формуванню в них відповідальності, комунікативних навичок та розвитку соціальної компетентності.

Висновки. Соціально-психологічний вимір професійної компетентності вчителів є ключовим елементом успішного навчання та виховання. Педагоги, які розуміють та враховують психологічні особливості учнів, сприяють створенню позитивного освітнього середовища та розвитку гармонійних особистостей.

Застосування зазначених методів у вихованні та навчанні, врахування індивідуальних особливостей учнів, сприяють покращенню психологічного клімату в класі та успішному засвоєнню знань.

Список використаних джерел

1. Лепіхова Л. Соціально-психологічна компетентність у психологічній взаємодії. *Вища освіта України*. 2004. № 3. С. 16–21.
2. Смагіна Т. М. Поняття та структура соціальної компетентності учнів якнаукова проблема. *Вісник Житомирського державного університету : педагогічні науки*. 2010. Вип. 50. С. 138-142.
3. Поняття соціально-психологічної компетентності та його аналіз. osvita.ua URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/psychology/28085/> (дата звернення: 19.11.2023).

ВИХОВАННЯ ДОБРОЗИЧЛИВОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЛЮДЕЙ РІЗНИХ НАЦІОНАЛЬНОСТЕЙ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Старкова А. С., Табачник І. Г.

Актуальність проблеми. Актуальність теми виховання доброзичливого ставлення до представників різних національностей у дітей старшого дошкільного віку набуває особливого значення в сучасному суспільстві, де мультикультурна спільнота стає все більш нормою. Згідно з Законом України «Про дошкільну освіту» [11.07.2001 № 2628–III – Законодавство України 2019 рік], дошкільна освіта в Україні визнається важливим компонентом загальної освіти, спрямованою на повноцінний розвиток дитини та готовність до навчання у загальноосвітніх навчальних закладах. Проблема полягає в тому, як ефективно вплинути на уявлення та ставлення дітей до інших культур та націй. Важливо визначити роль сім'ї та дошкільного закладу у формуванні доброзичливого ставлення. Які конкретні

методи та підходи до виховання слід використовувати для досягнення мети? Чи призводить комплексний підхід, який включає в себе різноманітні методи та засоби виховання, до позитивних змін у ставленні дітей до інших національностей? Це може впливати на загальний розвиток особистості дитини та її встановлення в суспільстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: Розглядаючи останні наукові дослідження, можна виокремити декілька ключових аспектів щодо формування доброзичливого ставлення до представників різних національностей у дітей старшого дошкільного віку через взаємодію сім'ї та дошкільного закладу. Перше з них – "Співпраця сім'ї та дошкільного закладу: теорія та практика", яке підкреслює важливість тісної взаємодії між сім'єю та дошкільним закладом у вихованні та навчанні малюків. Крім загальних аспектів співпраці, особлива увага приділяється питанню патріотичного виховання. Це дослідження надає не лише теоретичні основи, але й конкретні рекомендації для успішної співпраці між сім'єю та дошкільним закладом [2, с.10].

Друге дослідження, з назвою "Міжкультурна комунікація: теорія і практика", акцентує увагу на важливості розуміння та підтримки міжкультурного взаєморозуміння. Автор аналізує теоретичні аспекти міжкультурної комунікації та надає практичні поради щодо поліпшення взаєморозуміння між різними етнічними групами. [3, с.15].

Останнє дослідження "Виховання культури спілкування у дітей дошкільного віку" зосереджується на формуванні навичок ефективного спілкування та соціальних вмінь у дошкільників. У цьому дослідженні розглядаються різні методи та підходи, спрямовані на поліпшення навичок комунікації у дітей цього вікового періоду [5, с.11] Усі ці дослідження разом надають комплексний погляд на проблему виховання доброзичливого ставлення до представників різних національностей у дітей старшого дошкільного віку через взаємодію сім'ї та дошкільного закладу. Вони надають цінні теоретичні основи та практичні рекомендації для успішної реалізації цієї мети, сприяючи гармонійному та толерантному розвитку особистості дитини.

Мета дослідження: Теоретично обґрунтувати ефективність педагогічних умов та принципів виховання доброзичливого ставлення до представників різних національностей у дітей старшого дошкільного віку, через активну співпрацю сім'ї та дошкільного закладу, що є ключовим для формування толерантного ставлення та встановлення гармонійних відносин між різними етнічними групами.

Виклад основного матеріалу: Зв'язок між сім'єю та дошкільним закладом у вихованні доброзичливого ставлення до представників різних національностей виявляється надзвичайно важливим елементом формування позитивного світогляду та культурної толерантності у маленьких дітей. Щоб забезпечити повноцінний розвиток кожної дитини, батьки та педагоги повинні співпрацювати між собою, об'єднуючи свої зусилля та ресурси.

Спільна робота сім'ї та дошкільного закладу включає в себе не лише

педагогічний аспект, а й емоційний та соціальний. Важливо створити атмосферу довіри та взаєморозуміння між батьками та педагогами, щоб спільно працювати над формуванням цінностей та навичок у малюків. При цьому важливо враховувати культурні особливості кожної родини, щоб дитина відчувала себе підтриманою та прийнятою в будь-якому оточенні. [1, с.126]

Однією з ключових складових співпраці є патріотичне виховання, яке допомагає формувати позитивне ставлення дітей до представників інших культур. Це означає розповіді про традиції, звичаї та цінності різних культурних груп, спільні святкування свят та подій. Такі дії допомагають дітям розширити свій світогляд та навчитися поважати різноманітність.

Міжкультурна комунікація відіграє ключову роль у формуванні толерантного ставлення. Вона надає можливість дітям зрозуміти, що кожна культура має свої особливості та цінності, які варто поважати та цінувати. За допомогою взаєморозуміння та підтримки міжкультурних відмінностей, діти навчаються приймати інших такими, які вони є.

Розвиток навичок спілкування та соціальних вмінь у дошкільників є важливою передумовою для успішної взаємодії з представниками інших культур та національностей. Групові ігри, спільні проекти та взаємні вправи допомагають дітям навчитися слухати, виражати свої думки та спілкуватися з різними людьми.

Загальні дослідження підкреслюють важливість виховання толерантного та відкритого ставлення до культурної різноманітності в молодшому віці. Це сприяє гармонійному та толерантному розвитку особистості дитини, допомагаючи їй стати відкритою та ввічливою людиною у майбутньому.

Значення культурної освіти неможливо переоцінити у дошкільному віці. Вона сприяє формуванню в дітей поваги та відкритого ставлення до представників різних національностей.

Знання про традиції та історію інших культур допомагає уникати стереотипів та непорозумінь.

Вплив культурного різноманіття на розвиток когнітивних навичок надзвичайно значимий. Взаємодія з представниками різних культур сприяє розвитку критичного мислення, креативності та емпатії у дітей. Вони навчаються бачити різні точки зору та шукати творчі рішення.

Роль мультикультурної освіти важлива для поглибленого розуміння та взаємодії між дітьми різних культур. Включення у програму навчання елементів мультикультурної освіти може значно поліпшити розуміння та взаємодію між дітьми різних культур.

Заходи для підтримки батьків у вихованні толерантного ставлення є важливим елементом співпраці між сім'єю та дошкільним закладом. Надання батькам педагогічних порад та інформаційних ресурсів щодо сприяння толерантному ставленню своїх дітей може бути корисним елементом спільної роботи.

Важливість організації тематичних заходів та присвячених різним

культурам подій важко переоцінити. Це може включати свята, виставки, майстер–класи та інші заходи, що сприяють взаєморозумінню та розширенню знань про інші культури.

Всі ці аспекти важливі для формування в дітей позитивного ставлення до представників інших культур та національностей, сприяючи створенню гармонійного та толерантного суспільства у майбутньому.

Висновки: За результатами аналізу останніх досліджень, важливість співпраці сім'ї та дошкільного закладу у вихованні доброзичливого ставлення до представників різних національностей виявилася неопереною. Взаємодія цих двох факторів є ключовою для створення сприятливого середовища, в якому дитина отримує можливість не лише розвиватися фізично та інтелектуально, а й виховуватися в дусі толерантності та поваги до різних культур. Міжкультурна комунікація грає важливу роль у формуванні толерантного ставлення дітей до представників інших етнічних груп. Розуміння та підтримка міжкультурного взаєморозуміння є основою для гармонійного взаємодії у сучасному суспільстві. Розвиток навичок спілкування та соціальних вмінь у дошкільників є невід'ємною частиною виховання толерантного ставлення. Вміння ефективно спілкуватися є ключовим для успішної взаємодії з різними культурами. У майбутньому, подальші дослідження у цій області можуть сконцентруватися на розробці конкретних методик та програм, спрямованих на підвищення рівня толерантності та відкритості до інших культур у дошкільників. Важливим є також розвиток навичок вчителів та батьків у цій сфері, щоб вони могли бути справжніми партнерами у вихованні дітей. Також важливо враховувати конкретні особливості культур та національностей при розробці програм виховання. Адаптація підходів до конкретних умов та потреб може сприяти більш ефективному впливу на формування толерантного ставлення.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти України: Науковий керівник: А.М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед.наук.; Авт. кол-в: Богуш А.М., Беленька Г.В., Богініч О.Л., Гавриш Н.В., Долинна О.П., Ільченко Т.С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М.А., Низковська О.В., Панасюк Т.В., Піроженко Т.О., Поніманська Т.І., Сідельнікова О.Д., Шевчук А.С., Якименко Л.Ю. Київ.: Видавництво, 2012. 126 с.
2. Грінберг О. «Міжкультурна комунікація: теорія і практика». Київ.: Видавництво, 2019. 25 с.
3. Петрова Н. «Співпраця сім'ї та дошкільного закладу: теорія та практика». Суми.: Видавництво, 2020. 15 с.
4. Закон «Про дошкільну освіту» [11.07.2001 № 2628–III Законодавство України 2019 рік]. [ел. Ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>
5. Смірнова І. Виховання культури спілкування у дітей дошкільного віку. Ніжин.: Видавництво, 2018. 20 с.

ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ (VR) ТА РОЗШИРЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ (AR) У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ІЧИТЕЛЯ-ВИХОВАТЕЛЯ

Старобуд Д. В., Колосова С. В.

Актуальність проблеми використання віртуальної реальності (VR) та розширеної реальності (AR) у сучасному освітньому середовищі може бути обґрунтована рядом факторів:

Швидкі темпи технологічного розвитку вимагають активного впровадження нових засобів та методів навчання. VR та AR є передовими технологіями, які можуть покращити якість освіти та зробити її більш захоплюючою для дітей. VR та AR надають можливість індивідуалізації навчання, де діти можуть вивчати матеріал у своєму власному темпі та способом, що відповідає їхнім потребам та стилю вивчення. Використання іммерсивних технологій може допомогти залучити дітей до навчання, оскільки вони можуть взаємодіяти з інформацією у більш активний та цікавий спосіб. VR та AR створюють сценарії, які вимагають від дітей критичного мислення, розв'язання проблем та прийняття рішень у віртуальному середовищі. Використання VR та AR може надати дітям реальні враження та досвід, які можуть бути корисними для їхньої підготовки до реального життя, особливо в областях, де важливий практичний досвід. За допомогою віртуальних та розширених реальностей, діти можуть мати доступ до світових ресурсів та експертів, незалежно від їхнього місця проживання, що розширює можливості освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами використання інформаційних технологій в навчальному процесі займалися такі українські дослідники як В.Ю. Биков, Ю.В. Горошко, М.І. Жалдак, О.Б. Жильцов, В.М. Кухаренко, А.В. Литвин, Н.В. Морзе, В.В. Олійник, Л.Ф. Панченко, К.Д. Підгорна, Ю.С. Рамський, З.С. Сейдаметова, О.В. Співаковський, О.М. Спирін, Ю.В. Триус та інші. Питанням використання та функціонування віртуальної реальності в різних сферах життєдіяльності людини займалися такі дослідники як С.В. Аксьонов, С.В. Бондаренко, Н.М. Гнедко, А.В. Гощинський, А.А. Засекін, Ю.С. Лемешко, С.Г. Литвинова, А.О. Петренко-Лисак, А.Н. Петриця, Р.О. Павлюк та інші. Очевидно, що впровадження та використання VR-технологій в освітній процес є досить актуальним.

Найбільше відображення воно знаходить в таких двох освітніх аспектах:

1. VR-технологія є досить новою галуззю та має значний потенціал для використання саме під час навчання. Застосування VR-технологій в освітньому процесі дозволяє відкрити унікальні можливості як для дітей, так і для вчителів.

2. Використання VR-технологій, як інструменту профорієнтаційної роботи. Діти одержують можливість в певній мірі спробувати себе в

обраному напрямку, як майбутній фахівець.

Окрім того, робота з віртуальною реальністю особливо корисна для дітей, що виявляють зацікавленість до комп'ютерних наук. Зрозуміло, що VRтехнології потребують фахівців з різних освітніх програм, що об'єднані під зазначену спеціальність, а саме фахівців з теорії ймовірності, математичної статистики та інші дотичних напрямків без яких не можливий розвиток VRтехнологій.

Метою даного дослідження є визначення ефективності використання VR та AR у процесі формування професійної майстерності вчителя-вихователя. Дослідження спрямоване на вивчення впливу цих технологій на підвищення якості підготовки вчителів, їхню готовність до інновацій та здатність адаптуватися до змін у сучасному освітньому середовищі.

Виклад основного матеріалу.

В дослідженні був проведений аналіз педагогічних сценаріїв, розроблених з використанням VR та AR, та їхнього впливу на розвиток педагогічних навичок вчителів-вихователів. Також були вивчені думки та враження вчителів, які брали участь у тренінгах з використання цих технологій, було звернено увагу на кілька ключових аспектів:

1. Аналіз конкретних сценаріїв, створених з використанням VR та AR, що включають інтерактивні завдання, симуляції та ігрові елементи, показує найефективніші технології віртуальної реальності, які дозволяють користувачам мати доступ і використовувати такі ж самі навчальні матеріали з дому, як і у реальному навчальному закладі. Можна визначити великий освітній потенціал технологій віртуальної реальності для навчального процесу [1; 10–11], зокрема:

Експерименти з VR та AR для навчання з математики, природничих наук та інших предметів.

Створення віртуальних подорожей та ігрових сценаріїв для розвитку уяви та досліджень.

Прикладами використання віртуальної реальності та розширеної реальності є:

GoogleArts&Culture має велику кількість віртуальних екскурсій по всьому світу, включаючи музеї та пам'ятки.

ExplorerVR - це додаток, який пропонує віртуальні екскурсії до історичних місць та подій.

360Cities - платформа з великою кількістю 360-градусних фотографій та віртуальних турів по різних місцях світу.

Smithsonian National Museum of Natural History.VirtualTour Національного музею природної історії Смітсоніанського інституту пропонує віртуальний тур.

BritishMuseum - VirtualTour.BritishMuseum дозволяє вам відвідати частину їхньої колекції через віртуальний тур.

2. Оцінка ефективності використання сценаріїв, що включають в себе віртуальну та розширену реальність, у підвищенні педагогічних навичок, може бути виконана через розгляд ряду ключових питань[2]:

Адаптація до Завдань: Як добре сценарії впроваджуються у навчальний процес та чи забезпечують вони ефективну адаптацію педагогів до нових завдань?

Адаптація до завдань у контексті використання сценаріїв з віртуальною та розширеною реальністю (VR та AR) в навчальному процесі включає кілька ключових аспектів: важливо, щоб сценарії відповідали конкретним навчальним метам та завданням, допомагаючи педагогам ефективно інтегрувати їх у програму; сценарії повинні бути легкими у використанні, зрозумілими для вчителів та не вимагати складних технічних навичок; ефективна адаптація передбачає відповідність сценаріїв сучасним навчальним стандартам та вимогам освітньої системи; забезпечення належного тренінгу та підтримки вчителів, щоб вони могли впроваджувати нові технології в свою педагогічну практику; адаптація також може бути сприянням у включенні вчителів до процесу розробки сценаріїв, щоб враховувати їхні потреби та досвід; система оцінювання та зворотний зв'язок допомагає вчителям розуміти, наскільки ефективно вони використовують сценарії та де можливі покращення. Враховуючи ці аспекти, педагогічні сценарії VR та AR можуть бути успішно адаптовані у навчальний процес, сприяючи підвищенню якості та результативності навчання.

Взаємодія та Залучення: Чи забезпечують сценарії достатню взаємодію та залучення педагогів у процесі використання технологій VR та AR?

В контексті взаємодії та залучення педагогів до використання технологій віртуальної та розширеної реальності (VR та AR), кілька ключових аспектів можуть визначати ефективність сценаріїв: сценарії повинні пропонувати інтерактивні та захоплюючі взаємодії, які стимулюють інтерес та активність педагогів; технології повинні забезпечувати можливості для співпраці та комунікації між вчителями, що сприяє обміну досвідом та ідеями; щоб залучити вчителів, сценарії повинні бути різноманітними та адаптованими для різних предметів та вікових груп; можливість особистої адаптації сценаріїв до потреб конкретного вчителя сприяє більш глибокій взаємодії; легкість розуміння та використання технологій додає залученості та збільшує комфорт вчителів у використанні їх у навчальному процесі; важливо враховувати психологічні аспекти, такі як системи мотивації та можливість отримання винагород за успіхи в роботі з технологіями; сприяння формуванню спільноти вчителів, які використовують VR та AR, може підвищити взаємодію та обмін досвідом. Забезпечення достатньої взаємодії та залучення вчителів у процес використання технологій VR та AR є ключовим для успіху впровадження цих інновацій у навчальний процес [4].

Стимуляція Творчості: Як високо сценарії оцінюються за їхню здатність стимулювати творчий підхід до викладання та викликати інтерес учителів?

Оцінка сценаріїв за їхню здатність стимулювати творчий підхід до викладання та викликати інтерес учителів у контексті використання віртуальної та розширеної реальності (VR та AR) може враховувати кілька аспектів: якість та оригінальність завдань, які пропонують сценарії, є ключовим фактором. Чим більше вони стимулюють творчий підхід та

дозволяють вчителям виявити свою унікальність, тим ефективніші вони будуть; сценарії повинні надавати вчителям можливості виражати свою творчість через використання VR та AR, будь то розробка власних сценаріїв, інтерактивних елементів чи власних ідей для викладання; чим більше гнучкою є система та можливості її налаштування, тим більше простір вона залишає для творчості вчителя; сценарії можуть отримати високі оцінки, якщо вони ефективно інтегруються з іншими творчими засобами, такими як графічні редактори, мультимедійні ресурси тощо; якщо сценарії підтримують творчий процес вчителя, допомагаючи йому реалізувати новаторські підходи до навчання, це може бути визнано як їхній успіх у стимулюванні творчості; можливість спільного творчого співробітництва та обміну ідеями у рамках сценаріїв може додатково підвищити їхню оцінку. Врахування цих аспектів дозволить об'єктивно оцінити, наскільки сценарії впливають на стимулювання творчості вчителів у використанні VR та AR [5].

Чи сприяють сценарії покращенню навчальних результатів та розвитку педагогічних компетенцій?

Технології віртуальної і доповненої реальності дають дітям та студентам можливість глибше вивчати предмети, аналізувати наслідки світових подій, брати участь в археологічних експедиціях і багато іншого, а головне – у розважальній формі. AR і VR дають змогу набути досвіду, до якого діти зазвичай не мають доступу.

5 фактів на користь імерсивних технологій [3]:

Наочність. У віртуальному просторі без перешкод можна деталізовано розглянути будь-який процес або об'єкт, що значно цікавіше, ніж дивитися на картинку у підручнику. Наприклад, через застосунок Anatomyo можна вивчити будову тіла в найменших подробицях, а Operation Apex покаже всі багатства підводного світу.

Зосередженість. У віртуальному середовищі людина не відволікатиметься на зовнішні подразники, що дасть змогу повністю сфокусуватися на матеріалі.

Максимальне залучення. Імерсивні технології надають можливість повністю контролювати та змінювати сценарій подій. Учень може стати свідком історичних подій, власноруч провести дослід з фізики чи хімії або ж вирішити задачу в ігровій та доступній для розуміння формі.

Безпека. За допомогою VR та AR технологій можна провести складну операцію, керувати спорткаром або навіть космічним шатлом, провести дослід з небезпечними хімічними речовинами і при цьому не завдати шкоди ні собі, ні оточенню.

Результативність. Вчені Мерілендського університету провели дослідження, під час якого запропонували двом групам людей запам'ятати розташування певних зображень. Під час експерименту одна з груп використовувала шоломи віртуальної реальності, друга — звичайні комп'ютери. При цьому група, яка вивчала зображення за допомогою VR-шоломів, показала результат на 10 % вищий, ніж учасники іншої групи.

Також новітні технології відіграють важливу роль у навчанні дітей з

фізичними, соціальними або когнітивними порушеннями. Адже за допомогою імерсивних технологій можна створити інклюзивне навчальне середовище з урахуванням потреб і можливостей кожного. Це може стати одним з важливих кроків у демократизації знань.

Технологічні компанії активно працюють над формуванням навчального контенту. Для прикладу, Lenovo розробила спеціалізований віртуальний клас, за допомогою якого можна створювати змішане навчальне середовище й робити шкільне життя насиченим і цікавим як для дітей, так і для вчителів. Такий віртуальний клас складається з різних пристроїв (шолом віртуальної реальності, планшет, роутер), а також програмного забезпечення і комплексних навчальних програм для дітей різного віку. А в співпраці з Google компанія створила більш ніж 700 віртуальних екскурсій, які зможуть перенести дітей у будь-яку точку Землі: від глибин світових океанів до найвідоміших музеїв Європи [2].

Оцінюючи ці аспекти, можна зробити висновок про те, наскільки сценарії впливають на покращення навчальних результатів та розвиток педагогічних компетенцій дітей та вчителів.

Вивчення того, як застосування віртуальної та розширеної реальності впливає на розвиток навичок вчителів-вихователів. Особлива увага була приділена аспектам, таким як управління класом, індивідуалізація навчання та оцінювання.

Збір та аналіз вражень, думок та оцінок вчителів, які вже мали досвід використання VR та AR у навчальному процесі. Ретроспективна оцінка їхнього переживання та сприйняття новаторських педагогічних підходів [4].

Визначення конкретних переваг та недоліків використання цих технологій в контексті формування професійної майстерності вчителів. Зорієнтованість на здобуття практичних навичок та підвищення якості навчання.

Результати цього аналізу дають важливі висновки щодо ефективності використання VR та AR у формуванні професійної майстерності вчителя-вихователя та визначають перспективи подальшого вдосконалення цих педагогічних підходів.

Висновки. Українська освіта наразі робить тільки перші кроки в напрямку використання новітніх технологій. Існує низка проблем, які заважають впроваджувати технології віртуальної та доповненої реальності в освітніх закладах. Справді, Google Play та App Store пропонують велику кількість мобільних застосунків з доповненою реальністю, а в магазинах представлено широкий вибір VR-пристроїв. Але попри це україномовного контенту все ще недостатньо для проведення повноцінних інтерактивних уроків.

З другого боку, кількість молодих спеціалістів не перевищує й 20 %, а це означає, що треба працювати над оновленням методик навчання та підвищенням кваліфікації вчителів старшого покоління. Та ключовою перепорою досі залишається обмеженість ресурсів у навчальних закладах. Утім, бюджети на оновлення нового обладнання поступово зростають, але

важливо, щоб під час вибору техніки навчальні заклади звертали увагу не лише на вартість, а й враховували сценарії її використання.

Попри такі серйозні на перший погляд перешкоди, Україна все ж намагається впроваджувати технології віртуальної і доповненої реальності.

Список використаних джерел

1. Ушакова І.О. Вплив комп'ютерних ділових ігор на формування компетенцій у майбутніх фахівців. Системи обробки інформації. 2017. № 2 (148). С. 206–210.

2. Freina, L. & Ott, M. (2015). A Literature Review on Immersive Virtual Reality in Education: State Of The Art and Perspectives. eLearning and Software for Education (eLSE), Bucharest (Romania) [URL:https://www.researchgate.net/publication/280566372_A_Literature_Review_on_Immersive_Virtual_Reality_in_Education_State_Of_The_Art_and_Perspectives](https://www.researchgate.net/publication/280566372_A_Literature_Review_on_Immersive_Virtual_Reality_in_Education_State_Of_The_Art_and_Perspectives)

3. Barab, S. & Dede, Ch. (2007). Games and Immersive Participatory Simulations for Science Education: An Emerging Type of Curricula. Journal of Science Education and Technology, Vol. 16, 1.

4. Jack, D., Boian, R., Merians, A., Tremaine, M., Burdea, G., Adamovich, S. & Poizner H.(2001). Virtual Reality-Enhanced Stroke Rehabilitation. IEEE transactions on neural systems and rehabilitation engineering, vol. 9, 3. DOI: 10.1109/7333.948460

5. Sveistrup, H. (2004). Motor Rehabilitation and using virtual reality. Journal of NeuroEngineering and Rehabilitation, 10. DOI: 10.1186/1743-0003-1-10

НАУКОВО-МЕТОДИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА: ЗМІСТ ПОНЯТТЯ, ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК

Степанець І. О.

Національна доктрина розвитку освіти передбачає не лише модернізацію освіти, а й прямо визначає необхідність її стратегічного реформування, акцентуючи увагу на доступності якісної освіти для всіх.

У свою чергу, узагальнення наукової теорії, що розглядає науково-методичну роботу (НМР) як цілісну систему заходів, спрямованих на підвищення кваліфікації викладачів, засвідчує прямий зв'язок між науково-методичною компетентністю педагога і рівнем результатів освітнього процесу.

Цей висновок знайшов своє підтвердження у наших дослідженнях, опублікованих у науковому збірнику «Наукові записки кафедри педагогіки» [1; 4], науково-педагогічному журналі «Молодь і ринок» [5].

Крім того, тісний зв'язок між успішністю навчання здобувачів вищої педагогічної освіти і якістю науково-методичної роботи підтвердили наші

дослідження 2020-2021 років з використанням коефіцієнта кореляційної залежності. Коефіцієнт Пірсона 0.5 засвідчив помірний (середній) зв'язок.

У матеріалах доповіді, по-суті, узагальнено результати наукових досліджень, представлені у названих публікаціях за останні 3 роки.

У наших дослідженнях ми виходимо з того, що компетентність у цілому – це специфічне поєднання знань і досвіду діяльності в певній сфері. Реалізується ж компетентність у контексті емоційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності та зумовлює сформованість певного рівня професійної рефлексії.

Науково-методичну компетентність (НМК) ми визначаємо як результат науково-методичного та професійно-творчого саморозвитку і самовдосконалення науково-педагогічного чи педагогічного працівника.

НМК є, у контексті вимог до фахівців у галузі освіти, компетентністю вищого рівня. Ми так вважаємо, оскільки вона об'єктивно відображає рівень фахової майстерності (зрілості, кваліфікації) викладача, що у процесі якісної та ефективної, по-суті інноваційної, діяльності трансформується у педагогічну творчість. НМК, таким чином, є складовою професійної компетентності.

НМК характеризує, зокрема, поінформованість викладача про інновації у галузі освіти, вміння використовувати різні освітні інновації, застосувати педагогічні технології, добирати засоби навчання і виховання, володіння способами контролю освітнього процесу і самоконтролю фахового зростання. Крім того, на відміну від методичної компетентності, НМК включає методологічну компетенцію, що передбачає здатність педагога до науково-дослідницької діяльності, інтерпретації та використання її результатів.

Спираючись на дослідження Л. Білан [2], визначимо компоненти НМК: гносеологічний, аксіологічний, праксеологічний, професійно-особистісний.

Гносеологічний компонент передбачає цілеспрямоване адекватне сприймання, осмислення й конструювання освітнього процесу, що забезпечується системою знань методичного характеру. Критеріями визначення рівня сформованості даного компонента є: ступінь сформованості і характер відтворення елементів науково-методичних знань.

Аксіологічний компонент утворюють ціннісні орієнтації щодо розуміння НМР як важливого складника професійної діяльності, усвідомлення рівня власних здібностей і спроможності методичного досконало вирішувати фахові проблеми науково обґрунтованими засобами. Критеріями оцінювання компонента є: ступінь сформованості й особистісної значущості цінностей науково-методичної роботи, співпадання модальностей «Я-реальне», «Я-ідеальне».

Праксеологічний компонент доцільно представити як систему наукових знань методичного характеру, умінь і навичок науково-методичної роботи стосовно вирішення освітніх проблем і фахових завдань. Критеріями оцінювання володіння цим компонентом називаємо: наявність професійних умінь і навичок, рівень сформованості досвіду науково-методичної діяльності щодо пошуку, наукового обґрунтування та реалізації інновацій в освітньому

процесі.

Виокремлення професійно-особистісного компонента науково-методичної компетентності зумовлюється тим науковим фактом, що одним із чинників успішності (ефективності, якості тощо) професійної діяльності викладача є його психолого-педагогічні якості, що мають професійну значущість. Рівень сформованості даного компонента ми оцінюємо, відповідно, за ключовими психолого-педагогічними якостями, зокрема такими як здатність до креативного мислення, готовність динамічно і неперервно самовдосконалюватись, прагнення до досконалості і бажання досягти успіху, здатність розпізнавати й вирішувати професійні проблеми.

Процес стимулювання та якості формування і розвитку НМК, як переконує досвід, має супроводжувати його моніторинг (рис. 1)

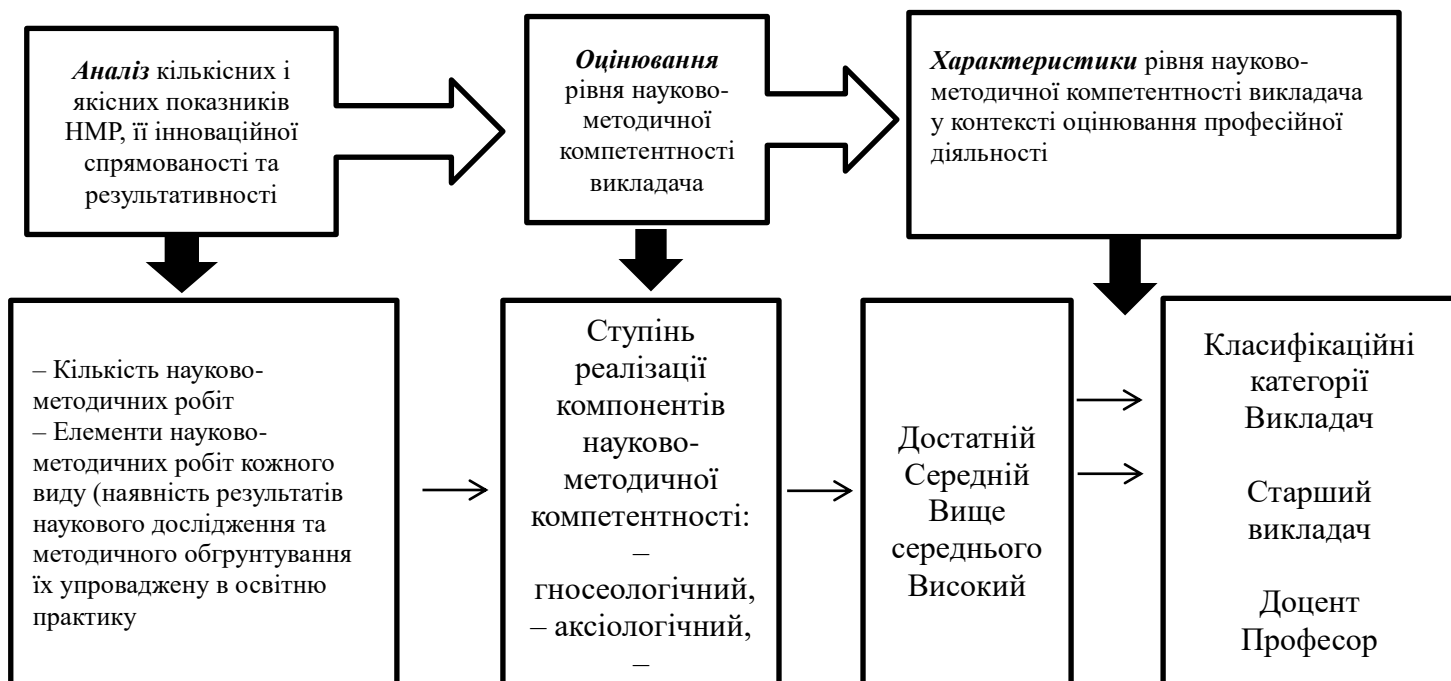

Рис. 1 Схема процесу моніторингу науково-методичної компетентності викладача педагогічного ЗВО.

Характеристика рівнів науково-методичної компетентності викладача наведена в таблиці 1.

Рівні науково-методичної компетентності викладача педагогічного ЗВО

Рівні	ХАРАКТЕРИСТИКА РІВНІВ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ПЕДАГОГІЧНОГО ЗВО
Достатній	Педагогічна діяльність переважно традиційна, спостерігається цілеспрямоване сприймання, але не завжди адекватне осмислення нових реалій освітнього процесу. Не використовуються інноваційні форми і методи навчання та виховання. У педагогів сформовані лише елементи методичних знань, відсутня мотивація до НМР, «Я-реальне» і «Я-ідеальне» не співпадає.
Середній	Професійна діяльність передбачає підвищення якості фахових знань та вмінь й ефективне формування відповідних компетенцій у студентів. На заняттях використовується традиційні методи навчання, без глибокого науково-методичного обґрунтування. Демонструє готовність до створення комплексного навчально-методичного забезпечення освітнього процесу, але не супроводжує його застосування достатнім методичним інструментарієм. Педагог розглядає НМР як засіб переважно теоретичної розробки окремих технологій, методик, способів тощо освітньої діяльності.
Вище середнього	Науково-педагогічний працівник досконало володіє інноваційними методиками навчання та виховання, творчо використовуючи як традиційні, але ефективні методи, так і керується рекомендаціями у власному досвіді забезпечення якості освітнього процесу, усвідомлюючи значимість НМР для пошуку ефективних шляхів рішення педагогічних проблем на основі реалізації наукових здобутків. Спостерігається робота по самовдосконаленню та творчому зростанню, зокрема шляхом удосконалення знань і досвіду НМР щодо запровадження інновацій.
Високий (творчий)	Викладач має сформовані методичні знання та розвинені вміння, що дозволяє йому досконало володіти формами та методами освітньої діяльності. Усвідомлює власні можливості ефективного вирішення фахових завдань. Спостерігається високий рівень ініціативи та творчості, готовність постійно шукати, науково обґрунтовувати та вивірено застосовувати нові педагогічні засоби, свідомо й цілеспрямовано збагачувати професійну діяльність інноваційними засобами і методами.

Вивчаючи проблему діагностики НМК викладача, зокрема спираючись на результати досліджень В. Гуменюк і І. Наумчук [3] та власний досвід, ми визначили напрями діагностики НМК:

1. Вивчення рівня професійної компетентності педагога та його професійних потреб;
2. Вивчення стану викладання і його результатів;
3. Оцінювання результативності НМР щодо спонукання викладачів до вивчення й аналізу педагогічної теорії, педагогічного досвіду; прогнозування і моделювання педагогічної діяльності, як інноваційної, у контексті якості педагогічної освіти; пошуку емпіричної інформації для забезпечення ефективності НМР.

Таким чином, НМК як складова професійної компетентності викладача

ЗВО потребує, з одного боку, створення сприятливого стимулюючого освітнього середовища з відповідними ресурсами, а з іншого – системного і систематичного моніторингу щодо якісного формування і розвитку.

Список використаних джерел

1. Беляєв С. Б., Степанець І. О. Інноваційна культура викладача педагогічного закладу вищої освіти: теоретико-методологічний та емпіричний аспекти. *Наукові записки кафедри педагогіки*. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2023. Вип. 52. С. 6-15;
2. Білан Л. Л. Методична підготовка викладача аграрного вищого навчального закладу. *Науковий вісник НУБіП України*. 2011. №159. С. 28-35;
3. Гуменюк В. В., Наумчук І. А. Науково-методична робота з педагогічними кадрами. Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М. І., 2005. 160 с.
4. Степанець І. О. Моніторинг і діагностика якості науково-методичної роботи в контексті компетентнісного підходу у вищій педагогічній освіті: *Наукові записки кафедри педагогіки*. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2020. Вип. 46. С. 43-52;
5. Степанець І. О. Науково-методична компетентність науково-педагогічних працівників педагогічних ЗВО у діагностичному вимірі. *Молодь і ринок*. Дрогобич: Дрогобицький державний педагогічний університет, 2021. Вип. 9 (195). С. 81-88.

ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Стрельніков В. Ю.

Актуальність проблеми. Важливість визначення педагогічних засад неперервної освіти педагогічних працівників об'єктивно викликана необхідністю реформування неперервної освіти, яка має гарантувати як належний рівень професійної компетентності педагогічних працівників, так і високий рівень їхнього професійного розвитку. Педагогічні засади неперервної освіти педагогічних працівників не є чітко визначеними, що й зумовлює актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема удосконалення неперервної освіти майбутніх педагогічних працівників розглядалася у працях багатьох вітчизняних дослідників (зокрема, Л. Лебедик [1-8], наших розвідках [9-12] та ін.), однак до уваги науковці часто брали засади, які забезпечували продуктивність неперервної освіти, професійну спрямованість курсів, урахувували специфіку особистості різних категорій педагогічних працівників, їхні інтереси, здібності, тобто, засади, пов'язані з виконанням регулятивної функції системи неперервної освіти педагогічних працівників.

Мета дослідження – з'ясування педагогічних засад системи

неперервної освіти педагогічних працівників, яка забезпечить її розвивальну функцію.

Виклад основного матеріалу. До важливих педагогічних засад удосконалення неперервної освіти педагогічних працівників, яка забезпечить її розвивальну функцію, відносимо: по-перше, забезпечення цільового призначення курсів у закладі неперервної освіти; по-друге, забезпечення зворотного зв'язку; по-третє, забезпечення взаємопов'язаності знань з досвідом педагогічних працівників.

Якими є можливості кожної з виокремлених педагогічних засад неперервної освіти педагогічних працівників для удосконалення процесу?

По-перше, забезпечення цільового призначення курсів у закладі неперервної освіти вимагає, щоб наповнення замовленої споживачами освітніх послуг фахової інформації будувалося на основі їхніх запитів, мети; так, для досягнення мети діяльності педагогічних працівників, наприклад, оволодіння сучасними технологіями навчання, має застосовуватися операційний підхід подачі інформації, створюватися певні змістові модулі.

По-друге, забезпечення зворотного зв'язку курсів у закладі неперервної освіти вимагає, щоб процес засвоєння фахових знань педагогічними працівниками був керованим і контрольованим; слід створити можливості зворотного зв'язку з педагогічними працівниками, кожен навчальний модуль має забезпечуватися засобами контролю, перевірки, корекції рівня їхньої готовності як до засвоєння матеріалу модулю, так і подальшої діяльності.

По-третє, забезпечення взаємопов'язаності отриманих на курсах знань з досвідом педагогічних працівників передбачає увагу до можливих стійких зв'язків між ними, що забезпечить цілісність практичного досвіду; курси у закладі неперервної освіти педагогічних працівників мають відбуватися з використанням уже відомих, взаємопов'язаних знань, які педагогом легше засвоюються, утримуються і застосовуються; науковість змісту курсів у закладі неперервної освіти педагогічних працівників має проявлятися у його систематичності, логічній послідовності, наступності викладу; важлива наявність логіко-дидактичного зв'язку педагогічних знань на курсах у закладі неперервної освіти; має застосовуватися внутрішньо-предметне структурування курсів у закладі неперервної освіти педагогічних працівників на основі структурно-логічних схем; важливим є об'єднання інформаційного фахового і методичного матеріалу у послідовній системі курсів у закладі неперервної освіти педагогічних працівників, адже чим чіткішою є ієрархія фахових знань, тим ефективнішою є їхня інформативність.

Висновки. Дослідження яскраво показало доцільність дотримання виділених педагогічних засад удосконалення неперервної освіти педагогічних працівників: 1) забезпечення цільового призначення курсів у закладі неперервної освіти; 2) забезпечення зворотного зв'язку; 3) забезпечення взаємопов'язаності знань з досвідом педагогічних працівників. Дотримання означених засад у процесі неперервної освіти педагогічних працівників стимулюватиме педагогів до фахової творчості, розвитку і саморозвитку педагогічної професійної майстерності, сприятиме

глибокому засвоєнню знань основних алгоритмів педагогічної діяльності. У побудові педагогічних засад застосування компетентнісного підходу у неперервній освіті педагогічних працівників вбачаємо перспективи подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел

1. Лебедик Л. В. Дидактичні принципи формування ІКТ-компетентностей майбутніх учителів математики у процесі фахової підготовки. *Фізико-математична освіта : науковий журнал*. 2017. Вип. 3(13). С. 215–219.
2. Лебедик Л. В. Забезпечення якості підготовки і підвищення кваліфікації педагогів закладів позашкільної освіти. *Підвищення якості національної освіти у контексті викликів сьогодення* : матеріали Регіон. наук.-практ. конф. (26 трав. 2022 р., м. Харків) / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : ФОП Петров В. В., 2022. 349 с. С. 168–171.
3. Лебедик Л. В. Компоненти структури підготовленості викладачів вищої школи до проектування дидактичних систем. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи* : зб. наук. праць / ред. кол.: акад. І. Ф. Прокопенко (голов. ред.) та ін. Х. : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2017. Вип. 49. С. 80–95.
4. Лебедик Л. В. Компетентнісний підхід до проектування системи підготовки викладачів вищої школи в умовах магістратури. *Дидактика* : часопис / О. Ільченко (гол. ред.). Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. із міжнар. участю «Інноваційність в освіті: пошуки і перспективи розвитку», 22–23 листоп. 2016 р. Вип. 17. С. 154–158.
5. Лебедик Л. В. Компетентнісний підхід у підготовці викладачів вищої школи до проектування дидактичних систем в умовах магістратури. *Педагогічні науки*. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. Вип. 66–67. С. 53–58.
6. Лебедик Л. Модель педагогічної компетентності майбутніх магістрів економіки в контексті компетентнісного підходу. *Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти* : зб. наук. пр. Суми: КЗ СОІППО, 2019.
7. Лебедик Л. В. Підготовка магістрів із соціальної роботи на основі компетентнісного підходу. *Дидактика* : часопис. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2021. № 21. 366 с. С. 16–18.
8. Лебедик Л. В. Управління якістю здоров'язбережувального середовища в закладах освіти територіальних громад. *Проблеми, досвід та вдосконалення методичної роботи у закладах освіти* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (24 листоп. 2021 р., м. Харків) / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : ФОП Петров В. В.,

2021. 455 с. С. 274–280.

9. Стрельников В. Ю. Забезпечення якості підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти. *Підвищення якості національної освіти у контексті викликів сьогодення* : матеріали Регіон. наук.-практ. конф. (26 трав. 2022 р., м. Харків) / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : ФОП Петров В. В., 2022. 349 с. С. 260–263.

10. Стрельников В. Ю. Педагогічна діагностика як інструмент управління якістю навчального процесу в закладах освіти територіальних громад. *Проблеми, досвід та вдосконалення методичної роботи у закладах освіти* : матеріали Усеукр. наук.-практ. конф. (24 листоп. 2021 р., м. Харків) / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : ФОП Петров В. В., 2021. 455 с. С. 387–394.

11. Стрельников В. Ю. Філософія компетентнісного підходу у неперервній освіті вчителя. *Лише той Учитель, хто живе так, як навчає* : матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. з міжнар. участю, присвяченої Всесвітньому дню філософії (Полтава, 17 листоп. 2022 р.) / уклад. : Л. Литвинюк, М. Чиркова. Полтава : ПАНУ, 2023. 298 с. С. 229–234.

12. Стрельников В. Ю. Філософія проектування випереджувальної післядипломної педагогічної освіти на засадах компетентнісного підходу. *Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти*: зб. наук. статей у 3-х ч. / За заг. ред. О. В. Зосименко, Г. Л. Єфремова. Суми, 2020. Ч. 1. С. 160–167.

УДОСКОНАЛЕННЯ ВИКОНАННЯ ТЕХНІЧНИХ ПРИЙОМІВ З ВОЛЕЙБОЛІ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Ступа А. М., Пятницька Д. В., Грищенко Л. К.

Головне завдання викладачів ЗВО направлено на те, щоб при випуску здобувач був здоровим та на піки своїх можливостей. Але на даний момент спостерігається протилежний ефект, бо на фоні зростання інформації, яку отримують студенти і яку їм необхідно опанувати, зменшується кількість годин на фізичного виховання [1].

Після введення воєнного стану час на рухову активність, ще більше знизився, бо багато ЗВО були переведені на дистанційне навчання. А це означає, що студенти в два рази більше повинні сидіти за комп'ютером, заняття з фізичного виховання теж перейшли в онлайн режим, та багато з них спрямовані на самостійне виконання вправ здобувачами [2].

Після введення воєнного стану умови для проведення занять були значно погіршені. Це пов'язано з тим, що студенти обмежені у просторі в якому вони навчаються, тобто обмежується своєю кімнатою. А викладачам

дуже важко слідкувати та виправляти помилки. Більш за все постраждали такі види рухової активності, як спортивні ігри. В спортивних іграх необхідно використання спеціального інвентаря та обладнання, а це в домашніх умовах майже неможливо. Тому пошук цікавих засобів для удосконалення навичок виконання технічних прийомів в спортивних іграх в умовах воєнного стану є актуальною на даний момент.

Мета дослідження. Виявити вплив спеціально підібраних засобів на удосконалення навичок виконання технічних прийомів у волейболі в умовах воєнного стану

Вивчаючи зміст варіативного модуля «Волейбол» було з'ясовано, що він направлений на формування фізичного та соціального здоров'я здобувачів, розвиток основних фізичних якостей, навчання техніки рухових дій, підвищення рівня фізичної підготовленості, опанування волейболом, як базовим модулем.

Поглиблене вивчення волейболу має сприяти формуванню стійкого інтересу до занять з фізичного виховання в цілому та ігри у волейбол зокрема.

Технічна підготовка являє собою комплекс спеціальних прийомів, необхідних здобувачу для успішної участі в грі. І включає в себе багато вправ, але нажаль багато з них неможливо виконувати в домашніх умовах.

Тому нами було розроблено комплекси, в які входили вправи для засвоєння техніки гри у волейбол в обмежених умовах. А саме:

1. Імітаційні вправи
2. Вправи з надувною кулькою
3. Вправи з малим м'ячем
4. Вправи з волейбольним м'ячем

Після виконання вправ на протязі двох місяців, ми отримали наступні результати, що у хлопців першого курсу достовірно покращились результати засвоєння технічних прийомів в тестах: 10 верхніх прямих подач на влучність в зазначено вчителем зону, шість передач на точність через сітку і зони 2, 3, 4 в зазначену зону, передача м'яча двома руками зверху через сітку в парах, прийом та передача м'яча двома руками знизу через сітку в парах.

Рівень розвитку засвоєння технічних прийомів хлопців другого курсу до та після експерименту показав, що достовірно покращились результати в тестах: 10 верхніх прямих подач на влучні в зазначено вчителем зону, передача м'яча двома руками зверху через сітку в парах та прийом та передача м'яча двома руками знизу через сітку.

У тестах шість передач на точність через сітку із зони 2, 3, 4, в зазначену зону та верхня пряма подача результати покращились але достовірності вони не мають.

Таким чином, результати дослідження довели, що навіть під час дистанційного навчання, можна підібрати вправи для засвоєння технічних прийомів у спортивних іграх.

Список використаних джерел

1. Красовська Г. Вплив фізичного розвитку студентів на активність їх життєдіяльності. Бібліотека УДПУ ім. Павла Тичини. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/11/visnuk_25.pdf (дата звернення: 21.11.2023).
2. Орленко Н. А., Скидан І. В., Гейченко С. П. Фізичне виховання студентів ЗВО під час військових дій в Україні. Репозитарій Національного Авіаційного Університету: Home. URL: <http://surl.li/ooftv> (дата звернення: 21.11.2023).

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА У КОНТЕКСТІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Табачник І. Г., Дегтяр М. О.

Постановка проблеми. Одним із основних завдань сучасного педагога є його здатність відповідати нормам та вимогам сьогодення. Виховувати сучасних дітей має тільки професійно компетентна людина, яка запровадила у свою освітню діяльність наступні складники педагогічної майстерності: професійна компетентність, педагогічна техніка, педагогічний такт, педагогічна творчість, гуманістична спрямованість, педагогічні здібності та ін. На сьогодні дуже важливим завданням кожного педагога є його здатність встигати за стрімким розвитком інформаційних технологій, які значно полегшують його діяльність під час освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність, структура та зміст інноваційної компетентності розглядалися в дослідженнях Л. Петренко, І. Дичківської, В. Сластьоніна, О. Ігнатовича, та ін. Ознаки інноваційної компетентності педагога вивчали С. Юрочко та О. Проценко. Чинники, що сприяють формуванню інноваційної компетентності досліджували В. Харагірло, С. Дружилов [1, с. 110].

Інноваційна діяльність педагогів стає на сьогоднішній день основним напрямом реалізації модернізаційних реформ в освіті й одним із суттєвих напрямів переходу до моделі інноваційного розвитку України в цілому [3, с. 3].

Необхідність модернізації дошкільної освіти зумовлюється реформуванням галузі відповідно до національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті, законами України «Про охорону дитинства» та «Про дошкільну освіту», тенденціями розвитку цивілізації в нову епоху. Модернізація змісту дошкільної освіти характеризується її вдосконаленням, збагаченням новими ідеями. Зростання свідомості освітян, об'єктивна необхідність оновлення принципів, гуманізації цілей і завдань дошкільної освіти, оптимізації життя сучасної дитини відповідно до демократичних засад українського суспільства актуалізують проблему модернізації змісту першої ланки освіти, що виступає основою для подальшого культурного

зростання особистості.

Формулювання мети. Теоретично обґрунтувати основні аспекти інноваційної компетентності як складової професійної діяльності сучасного педагога.

Виклад основного матеріалу. Компетентність для будь-якого фахівця завжди виступає результатом освіти і саморозвитку. Вона визначається досвідом та індивідуальними здатностями особистості, її прагненням до самовдосконалення [1, с. 110].

У сучасній педагогічній науці поняття «професійна компетентність педагога» визначається як сукупність його особистісних якостей загальної культури та кваліфікаційних знань, умінь, методичної майстерності, гармонійна інтеграція яких в педагогічній діяльності дає оптимальний результат. Професійна компетентність характеризується як базова характеристика діяльності спеціаліста. Вона включає в себе змістовий (знання) і процесуальний (вміння) компоненти та має головні суттєві ознаки: мобільність знань, гнучкість методів професійної діяльності, критичність мислення. Професійна компетентність є складною багаторівневою стійкою структурою психічних рис педагога, що формується внаслідок інтеграції досвіду теоретичних знань, практичних умінь та значущих для педагога особистісних якостей [2, с. 54].

Модернізація змісту дошкільної освіти передбачає:

- комплексний підхід до розвитку, виховання і навчання дитини дошкільного віку;
- посилення інтеграційних процесів в освіті;
- орієнтацію освітян на важливість урахування об'єктивних закономірностей фізичного, психічного, інтелектуального, емоційного, соціального та духовного розвитку дитини від народження до шести (семи) років життя;
- формування у дошкільників передумов реалістичної наукової картини світу, сприяння становленню дитячого світогляду, оптимістичного цілісного світобачення;
- створення і запровадження інноваційних технологій розвитку, навчання та виховання дитини дошкільного віку;
- підвищення рівня контролю за якістю освітньої роботи у дошкільних навчальних закладах, успішністю розвитку дітей дошкільного віку;
- сприяння формуванню особистісної зрілості дитини, презентованої базовими якостями, оптимальною для віку моделлю провідної діяльності та основними формами її активності;
- відмову від жорсткої регламентації буття дошкільника та педагогічної діяльності вихователя; надання суб'єктам освітнього процесу, у тому числі педагогам, батькам права на відповідальне самовизначення.

Розв'язання поставлених завдань виступає на перше місце у сприянні оптимізації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти України, збільшення долі здорового глузду в організації життєдіяльності дитини,

наближення атмосфери закладу дошкільної освіти до сімейної, уможливлення реалізації індивідуального та диференційованого підходу до дітей перших шести (семи) років життя, забезпечення наступності у роботі закладів дошкільної освіти.

Гуманізація та демократизація дошкільної освіти, нове бачення ролі закладу дошкільної освіти як важливого соціокультурного інституту держави, визначають довготривалу стратегію її соціального розвитку. Консолідація потенціалу дошкільної освіти різних регіонів України, посилення інтеграційних процесів в її освітньому просторі здатні забезпечити реальний пріоритет компетентної особистості, як основного ресурсу, що визначає поступальний рух суспільства.

Постійне підвищення кваліфікації є невід'ємною частиною педагогічної діяльності. Існує ряд методів, спрямованих на особистісний і професійний ріст педагогів: періодичні курси підвищення кваліфікації, читання актуальної науково-методичної літератури, творчий експеримент в процесі роботи з вихованцями[4, с.14].

Інновації зараз характеризуються як сучасне визначення пошуку і застосування вперше використовуваних видів діяльності з метою досягнення запланованих результатів. Немає сумнівів, що, генеруючи ідеї, застосовуючи нові способи викладу навчального матеріалу, захоплюючи вихованців нестандартними, цікавими завданнями, саме вихователь у першу чергу пізнає багато нового, розширюючи кругозір і навчаючись новим навичкам. Щоб зробити інновації не випадковими подіями, а цілеспрямованою діяльністю, спрямованою на підтримку кваліфікації викладача нарівні, випереджаючому потреби вихованців, що призведе до особистісного зростання, необхідно детально розглянути людський і системний фактори, що впливають на появу нових ідей та їх ефективне застосування. Вивченням саморозвитку людини займалися з давніх-давен. Геракліт говорив: «Я досліджую самого себе». У процесі еволюції особистісне стало ототожнюватися з громадським. У ХІХ столітті Анрі Сен-Сімон писав: «Вивчаючи себе, я вивчаю одночасно всіх людей». Наведені цитати свідчать, що проблемою саморозвитку займалися кращі представники філософських шкіл. Протягом століть людина прагнула до особистісного зростання. І педагоги, зважаючи на свою професійну орієнтацію, повинні відповідати викликам часу. На жаль, зараз не всі педагоги здатні знаходити інноваційні рішення у професійній діяльності та їх застосовувати, підвищуючи при цьому власний професійний рівень [5, с. 178].

Існує ряд заходів, спрямованих на формування умов, при яких педагоги будуть шукати нові форми викладу матеріалу і контролю знань, тим самим вивчаючи актуальні і застосовуючи нетрадиційні технології в комунікації з вихованцями. Такими заходами є стимули, які спонукають вихователя діяти. До них можна віднести: внутрішні, які пов'язані із заохоченням на пошук і застосування нових методів у викладанні, зовнішні, які пов'язані з професійним визнанням поза закладом дошкільної освіти

(участь в семінарах, симпозиумах, публікації статей в профільних виданнях тощо), кар'єрні, як потенційне підвищення на посаді в результаті інноваційної діяльності. Важливо сформувавши систему оцінки інноваційної діяльності професійного зростання, інакше нововведення стануть буденністю, і створені умови, а також стимули стануть не більш ніж деклараціями, але не інструментом досягнення результату [5, с.180].

Сьогодні сформувалися чотири рівні, за якими можна судити про інноваційну діяльність педагога: рівень адаптації до умов, що склалися, саме на цьому рівні знаходяться педагоги, спочатку не пристосовані до подібної діяльності, але при цьому володіють багатьма іншими професійними перевагами; рівень репродуктивної інноваційної діяльності який характеризується застосуванням нововведень і досягненням високих результатів, але при цьому відсутністю здатності генерації нових ідей; евристичний рівень – коли вихователі шукають нововведення, виявляють до них інтерес, активно застосовують їх, аналізують результат і завжди відкриті для експерименту; креативний рівень характеризується схильністю педагога закладу дошкільної освіти до генерації нових ідей, та їх активним впровадженням у освітній процес.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Проаналізувавши основні аспекти інноваційної компетентності сучасного педагога у контексті дошкільної освіти, можна зробити висновок про вирішальне значення інновацій у розвитку професійних компетенцій вихователя. Інноваційна компетентність педагога закладу дошкільної освіти розглядається як складова загальної професійно-педагогічної компетентності, зміст якої зумовлюється особливостями інноваційної діяльності, її суспільною значимістю, творчим характером та спрямованістю на безперервне творення нового, розвитку особистісного й професійного потенціалу педагога [1, с. 113].

Отже, готовність педагогів до інновації, наявність ресурсів для реалізації нововведень, критичність мислення, творча уява, мотиваційно-ціннісне ставлення до професійної діяльності та здатність до рефлексії є основними чинниками формування інноваційної компетентності.

Список використаних джерел

1. Венцева Н. О., Карапетрова О. В. «Інноваційна компетентність як складова професійної діяльності сучасного педагога» *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ»*. ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ. 2022. №1 (23)
2. Цвік О. М. «Розвиток професійної компетентності педагога у контексті реалізації Державних стандартів і використання інформаційних освітніх технологій» [метод. рекомендації]. Млинівська ЗОШ І-ІІІ ступенів №3, Владиславівська філія І-ІІ ступенів, 2021. 10с.
3. Шабля. О. О. Стаття «Основні напрямки розвитку та модернізації дошкільної освіти в Україні». Ресурс – Всеосвіта 2021.р
4. Жигула О.С. «Інноваційна діяльність як умова професійного

розвитку педагога» Тези конференції. 10.03.2021. Опубліковано: 26.11.2020. Режим доступу: <https://op.ua/pedclass/tezi-konferenciyi/innovaciyna-diyalnist-yak-umova-profesiynogo-rozvitku-pedagoga> (дата звернення: 3.11.2023).

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ СПІВПРАЦІ ЗДО З РОДИНАМИ ЯК ЧИННИК ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

Табачник І. Г., Іванова Т. Ю.

Постановка проблеми. У тезах досліджується проблема патріотичного виховання особистості дітей дошкільного віку при співпраці сім'ї та закладу дошкільної освіти. Актуальність роботи полягає в тому, що взаємодіяти з батьками як з однодумцями у справі патріотичного виховання, розвитку й навчання дітей означає повноцінно забезпечувати процес гармонійного становлення особистості. Виховання свідомого патріота і громадянина означає формування у дитини комплексу певних знань, особистісних якостей і рис характеру, що є основою специфічного способу мислення та спонукальною силою у повсякденних діях, вчинках, поведінці. Отже, перед педагогами дошкільної ланки освіти стоїть завдання надзвичайної ваги – виховати патріота, а отже, громадянина своєї Батьківщини, культурну, освідчену людину, яка гідно представлятиме свою державу у всесвітній спільноті. Україна сьогодні опинилася перед загрозою окупації, втрати суверенності, а тому гостро потребує нових підходів і нових шляхів до виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості. При цьому потрібно враховувати, що Україна має давню і величну культуру та історію, досвід державницького життя, які виступають потужним джерелом і міцним підґрунтям виховання дітей і молоді. Вони уже ввійшли до загального освітнього простору, але нинішні суспільні процеси вимагають їх переосмислення, модернізації, що відкриває нові можливості для сфери освіти. Для цього необхідно змінити традиційні педагогічні підходи на результативніші, більш цікаві сучасним батькам. Співпраця батьків та навчальних закладів освіти на сучасному етапі залишається об'єктом досліджень та дискусій.

Формулювання мети. Теоретично обґрунтувати ефективність педагогічних принципів формування патріотичних почуттів у дітей дошкільного віку при співпраці сім'ї та закладу дошкільної освіти, бо саме така взаємодія сприяє патріотичному вихованню особистості дошкільника.

Аналіз останніх досліджень. Одна з нагальних необхідностей на даний момент – здійснення системних заходів, які спрямовані на посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді. Формування нового українця, який діятиме на основі національних та європейських цінностей: повага до національних символів (герба, прапора, гімну); участь у громадсько-політичному житті країни; повага до прав людини; толерантне ставлення до цінностей і переконань представників іншої культури, а також

до регіональних та національно-мовних особливостей; рівність всіх перед законом; готовність захищати суверенітет і територіальну цілісність України [1, с. 4]. Законодавче регулювання сфери національно-патріотичного виховання стає більш системним з моменту військової агресії Росії на українських територіях у 2014-му році. Так, Наказом Міністерства освіти і науки України №641 від 16.06. 2015 р. було затверджено Концепцію національно-патріотичного виховання дітей і молоді, заходи щодо її реалізації та методичні рекомендації щодо національнопатріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах. У 2019 р. ця концепція трансформувалася у «Концепцію національно-патріотичного виховання в системі освіти України». А у 2022 році після повномасштабного вторгнення російської федерації було прийнято її нову редакцію, у зв'язку з нагальною необхідністю «переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді тобто формування нового українця, що діє на основі національних та європейських, цінностей». Національно-патріотичне виховання дітей та молоді характеризується як комплексна системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, громадських об'єднань та благодійних організацій, сім'ї, закладів освіти, інших інститутів щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави.

Виклад основного матеріалу. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації. Метою національно-патріотичного виховання є становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин [2, с. 2]. Воно сприяє єднанню українського народу, зміцненню соціально-економічних, духовних, культурних основ розвитку українського суспільства і держави. Національно-патріотичне виховання спирається на загальнопедагогічні принципи виховання, такі як дитиноцентризм, природовідповідність, культуровідповідність, гуманізм, врахування вікових та індивідуальних особливостей. Водночас національно-патріотичне виховання має власні принципи, що відображають його специфіку. Серед них:

– принцип національної спрямованості, що передбачає формування національної самосвідомості, виховання любові до рідної землі, українського народу, шанобливого ставлення до його культури; поваги до культури всіх народів, які населяють Україну; здатності зберігати свою національну ідентичність, пишатися приналежністю до українського народу, брати участь

у розбудові та захисті своєї держави;

– принцип самоактивності й саморегуляції забезпечує розвиток у вихованця суб'єктних характеристик; формує здатність до критичності й самокритичності, до прийняття самостійних рішень; виробляє громадянську позицію особистості, почуття відповідальності за її реалізацію в діях та вчинках;

– принцип полікультурності передбачає інтегрованість української культури в європейський та світовий простір, створення для цього необхідних передумов: формування відкритості, толерантного ставлення до відмінних ідей, цінностей, культури, мистецтва, вірувань інших народів; здатності диференціювати спільне і відмінне в різних культурах, спроможності сприймати українську культуру як невід'ємну складову культури загальнолюдської;

– принцип соціальної відповідності обумовлює потребу узгодження змісту і методів національно-патріотичного виховання з реальною соціальною ситуацією, в якій організовується виховний процес, і має на меті виховання в дітей і молоді готовності до захисту України та ефективного розв'язання життєвих проблем;

– принцип історичної і соціальної пам'яті спрямований на збереження духовно-моральної і культурно-історичної спадщини українців та відтворює її у реконструйованих і осучаснених формах і методах діяльності;

– принцип міжпоколінної наступності, який зберігає для нащадків зразки української культури, етнокультури народів, що живуть в Україні. Реалізація національно-патріотичного виховання в системі освіти України має враховувати сучасні реалії.

Родина для дитини є одночасно і середовищем проживання, та виховної середовищем [3, с. 198]. Важлива роль сім'ї особливо в початковий період життя дитини набагато перевищує інші виховні впливи. Сім'я стає сьогодні головним соціальним інститутом у вихованні власної дитини, а заклад дошкільної освіти створюється на додаток до сімейного виховання, то саме сім'я повинна стати головним замовником і споживачем всіх послуг дошкільних установ – освітніх, оздоровчих та ін. Все це ставить нас перед необхідністю пошуку нових форм взаємодії між сім'єю та закладом дошкільної освіти, які повинні бути засновані на співпраці та партнерських відносинах. Метою національно-патріотичного виховання, як складника виховання у родині, є виховання любові до землі, де народилась і виросла людина, до рідного краю, міста (села), вулиці, тобто до Батьківщини; гордості за здобутки свого народу, своєї родини, а також гордості за минуле і сьогодення своїх співвітчизників; прагнення захищати інтереси родини та Батьківщини. Тому любов до своєї родини, матері, батька, родичів, дотримання духовно-культурних традицій, які вони сформували, – це ніщо інше, як прояв патріотизму, саме того його складника, що формується у родинних стосунках. У цьому розумінні взаємини у родині є для дитини вектором. При цьому у дитини народжуються патріотичні почуття, виховується повага до батьків і свого родоводу, до родинних

традицій, любов до Батьківщини і до рідної землі. Досвід переконує, що діти, якщо з ними проводять у родині цілеспрямовану роботу, успадковують славу своїх батьків, дідів, прадідів, славу цілого народу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Сімейне виховання виступає як загальна назва для процесів впливу на дітей з боку батьків та інших членів сім'ї з метою досягнення бажаних результатів. Соціальне, сімейне та дошкільне виховання здійснюється у нерозривній єдності. Визначальна роль сім'ї обумовлена її глибоким впливом на весь комплекс фізичного і духовного життя росту в ній людини. Виховання патріотизму у дошкільників виступає як процес, що має лише відносну завершеність на кожному своєму етапі. З віком цей процес лише видозмінюється в тому розумінні, що в ньому все більшу роль починають відігравати вже сформовані риси, установки, орієнтації людини, а вплив нових життєвих ситуацій, нових ідей неминуче переломлюється через грані вже сформованої особистості.

Список використаних джерел

1. Бех І., Чорна К. Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. *Методист (Шкільний світ)*. 2014. № 11. С. 11-25.
2. Богуш А. Національно-патріотичне виховання в українському дитячому садку. Концепція Софії Русової та сьогодення. *Дошкільне виховання*. 2016. № 2. С. 2–5.
3. Матвієнко С., Специфіка патріотичного виховання у дошкільному дитинстві. Соціально-моральний розвиток і виховання дитини дошкільного віку / За заг. ред. О. Л. Кононко. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 287с.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Табачник І. Г., Спaxі К. О.

Постановка проблеми. Кожен етап розвитку суспільства ставить перед педагогом нові вимоги та виклики. Кризові явища, які відбуваються в Україні, значно збільшують кількість дорослих та дітей, які потребують захисту, соціальної опіки, професійної психологічної та соціальної підтримки. Тому вкрай важливим є переосмислення соціальної ролі психологів, соціальних педагогів, які могли б якісно надавати таку допомогу та вирішувати різні аспекти життєвих проблем [1, с. 81].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зміна якості системи освіти щодо підготовки соціальних педагогів передбачає формування та розвиток ключових характеристик загальної компетентності майбутнього фахівця, а саме: професійної, управлінської, комунікативної, прогностичної, соціально-психологічної. Методологічні та теоретико-

практичні аспекти професійної підготовки фахівців соціальної сфери досліджуються за допомогою різних наукових підходів. Дане питання досліджували такі науковці: В.В. Рибалка, І. Д. Бех, Г.С. Костюк, Г.О. Балл.

Концептуальні засади професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери також відображені у працях В. Поліщук О. Безпалько, І. Григи, та ін. Слід зазначити, що професійна підготовка фахівців розглядається з позиції компетентнісного підходу. Як зазначає Т. Веретенко, це зумовлено швидкими темпами розвитку інформаційного суспільства, в якому особистість має володіти навичками пошуку інформації, здатності до самоосвіти протягом професійної діяльності, необхідністю бути конкурентоспроможною на ринку праці.

Саме ці чинники є надважливими при професійній підготовці фахівців та передбачають надання можливості здобувачам освіти інтегруватися в різні соціуми, активно діяти, самовдосконалюватися [2, с.61].

Вітчизняні та зарубіжні науковці наголошують на домінуючій ролі соціальних та психологічних чинників у формуванні професійної компетентності працівників сфери «людина-людина». Соціально-психологічна компетентність характеризується як спеціальна здібність особистості, яка має природні задатки у формі певних соціально-психологічних властивостей і набуває подальшого розвитку внаслідок набуття людиною життєвого досвіду та в процесі міжособистісної взаємодії [5, с. 78].

Дослідження останніх років вказують на тісний зв'язок між оцінкою рівня професійних очікувань здобувачів освіти та усвідомленістю вибору професії соціального педагога. Успішність формування професійної компетентності здобувача освіти залежить від рівня самоусвідомлення професійної придатності, наявності відповідних здібностей та мотивації. Основними причинами розчарувань у правильності вибору професії є недостатня усвідомленість вибору та небажання враховувати стан власного психічного здоров'я, недостатність здібностей та необхідних психічних якостей, які є важливими при здійсненні професійної діяльності.

Формулювання мети. Теоретично обґрунтувати основні напрями формування соціально-психологічної компетентності у майбутніх педагогів.

Виклад основного матеріалу. У науковій літературі немає однозначної позиції щодо змісту понять «компетентність», «професійна компетентність», «професіоналізм». По-різному трактуються структурні компоненти та рівні професійної компетентності, що свідчить про складність та багатоаспектність цього явища [1, с. 81].

У вітчизняній педагогічній термінології визначення професійності компетентності найчастіше пов'язують з традиційною тріадою «знання-уміння-навички». Такий підхід не зовсім узгоджується з поняттям «компетентність», яке, за визначенням Н. І. Мачинської, є базовою характеристикою діяльності спеціаліста та включає як змістовний (знання), так і процесуальний (уміння) компоненти, а також має головні суттєві ознаки: мобільність знань, гнучкість методів професійної діяльності та

критичність мислення [3, с.126].

Компетентність передбачає встановлення зв'язку між знаннями й ситуацією як здатність знайти, виявити знання й дію (процедуру), які можна застосувати до розв'язання проблеми (соціальної ситуації). Дослідник Дж. Равен вважає, що основними складовими професійного становлення особистості є розвиток тих якостей, які пов'язані з системою особистісних цінностей (ініціативність, лідерство, безпосередній інтерес до механізмів роботи організації, суспільства загалом, а також до роздумів про можливий вплив на неї саму); уявлення та очікування, пов'язані з механізмами функціонування суспільства та роллю людини в ньому (уявлення особистості про саму себе й про ту роль, яку вона сама відіграє у суспільстві) [1, с. 82].

Психологічна компетентність є необхідною у структурі професійної компетентності соціальних педагогів, яка, в свою чергу, об'єднує ціннісно-мотиваційні, рефлексивні, управлінські, когнітивні, емоційно-вольові та самоактуалізуючі компоненти.

Поняття соціально-психологічної компетентності тісно співвідноситься із змістом психологічної компетентності. Зауважено, що соціально-психологічна компетентність фахівця передбачає розвиток не лише базових загально психологічних якостей, але і їх переосмислення, формування на цій основі певних соціальних особистісних властивостей та навичок.

Розвиток таких якостей, як: адаптивність до соціальної ситуації, особистісна гнучкість, вербальний інтелект, соціальна сміливість, упевненість у собі, сприятиме успішному формуванню професійної компетентності майбутніх педагогів [5, с.78].

Становлення професійного «Я-образу» педагога, залежить від емоційно-вольового, особистісного, інтелектуального та творчого потенціалу майбутнього педагога та від організаційних, педагогічних та психологічних умов навчання. Формування особистісної та соціально-психологічної компетентності здобувача освіти, тобто становлення образу «Я-професіонал» проходить ряд етапів протягом навчання. Інтеграція знань про моделі поведінки фахівця та ідентифікація себе із значущим іншим професіоналом (Я-ідеальне), емоційне сприйняття образу (Я-реальне), виникнення мотивації, установки досягнення цього образу та його спрямованість на професійну самореалізацію відбувається поступово [3, с. 83].

Ступінь усвідомленості вибору професії та рівень самооцінки власної професійної придатності є одним із найбільш важливих чинників формування психологічної готовності здобувача освіти до здійснення соціально-педагогічної роботи. Адже, залежно від усвідомлення власної профпридатності до обраної професії здобувачів освіти формує перші уявлення про себе як про професіонала та виробляє певну систему очікувань. Вибір професії визначається системою особистісно значимих цінностей, через які особистість сприймає дану професію як свою [4, с.

Найбільш значимими для себе здобувачі освіти вважають професійну компетентність, організаторські здібності, інтелектуальний розвиток, активність і ініціативність, високий рівень моральної культури, самостійність, уміння аналізувати соціальні явища і процеси, соціальну зрілість. Результати опитування підтверджують сформованість уявлень здобувачів освіти про бачення своєї майбутньої професії. У них формується соціально-психологічна компетентність, професійне мислення та рівень усвідомленості «Я-професіонал». У процесі подальшої професійної практичної діяльності ці якості будуть лише розвиватися.

На перших етапах навчання дуже важливо допомогти здобувачу освіти усвідомити себе як майбутнього професіонала. Цьому сприятимуть тренінги особистісного зростання, які допомагають краще пізнати себе та визначити ті особистісно значимі цінності, через які майбутній фахівець приймає професію соціального педагога як «свою». Професійна мотивація здобувачів освіти, культура професійного мислення, впевненість в собі, прийняття себе та інших, позитивне ставлення до себе, здатність до співпереживання, – всі ці навички формуються завдяки комплексу таких занять. Цей процес продовжується на наступних етапах навчання завдяки дисциплінам психолого-педагогічного циклу.

Необхідною умовою формування соціально-психологічної компетентності соціальних педагогів є використання групових форм роботи здобувачів освіти під час навчання. Набуття навиків спільності прийняття рішень, формування вмінь роботи в команді, розробка спільних соціальних проєктів – це ключові аспекти ефективності професійного навчання, які допомагають здобувачам освіти навчитися спостерігати за іншими, спілкуватися з іншими, готувати спільні проєкти, взаємодіяти один з одним. Саме на цьому наголошують міжнародні фахівці під час різноманітних програм спільних навчань в Україні. Слід зазначити, що групові форми роботи є ефективним інструментом формування управлінських, комунікативних, психологічних аспектів загальної компетентності здобувачів освіти та можуть використовуватися під час всього навчально-виховного процесу [1, с. 83].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, найбільш ефективними формами, методами та прийомами формування професійної компетентності майбутніх педагогів є: розробка групових проєктів, проведення соціально-педагогічних тренінгів, створення спільних презентацій щодо змісту соціальної реклами з актуальних соціально-педагогічних проблем, організація зустрічей із фахівцями соціальної сфери, підготовка та проведення ділових ігор, підбір методик для дослідження актуальних соціально-педагогічних проблем різних категорій клієнтів, підготовка та проведення прес-конференцій та зустрічей здобувачів освіти із дипломованими спеціалістами, розробка буклетів-пам'яток для дітей, молоді, батьків, соціальних педагогів, соціальних працівників. Перелік цих форм роботи не є вичерпним і визначається специфікою різних навчальних

дисциплін.

Перспективи подальших досліджень даної тематики матимуть величезний успіх у формуванні соціально-психологічної компетентності у майбутніх педагогів. Готовність до подальших досліджень наявність ресурсів для їх реалізації, критичність мислення та мотиваційно-ціннісне ставлення до особистості майбутнього фахівця сприятимуть покращенню усвідомлення важливості переосмислення соціальної ролі психологів та соціальних педагогів, вдосконаленню їх вмінь якісно надавати допомогу та вирішувати різні аспекти життєвих проблем.

Список використаних джерел

1. Архипова С. П. Професійна компетентність і професіоналізм соціального працівника: сутність і шляхи розвитку. *Соціальна робота в Україні: теорія та практика*. Київ.: Аспект-Поліграф, 2004. Вип. 2 (7). С.15-24.
2. Веретенко Т. Г. Формування компетентностей майбутніх соціальних педагогів в процесі професійної підготовки. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету Серія: Педагогічні науки*. Вип. 104. Чернігів, 2012. С. 60-62.
3. Деркач М. В. Психологічні основи формування професійного «Я-образу» у студентів – майбутніх психологів. *Актуальні проблеми підготовки фахівців соціальної сфери* : тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції. Хмельницький: ХІСТ Університету «Україна», 2011. С.83-86.
4. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / за заг. ред. проф. І.Д.Звереві, Київ, Сімферополь : Універсум, 2012. 536с.
5. Мудрик А.Б. Соціальна компетентність особистості: постановка проблеми і теоретичні аспекти дослідження. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. 2. Вип. 94 С. 26-29.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ РОБОТИ ЗДО З РОДИНАМИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Табачник І. Г., Гладкова Н. О.

Постановка проблеми. Одним з основних завдань закладів дошкільної освіти є формування єдиного і повноцінного соціального середовища для щасливого життя і гармонійного виховання кожної дитини. При цьому під повноцінним соціальним середовищем слід розуміти не тільки зовнішні, організаційні умови (єдиний режим життя, харчування, єдині правила поведінки вдома й у закладі дошкільної освіти), а й єдині норми та стиль спілкування дорослих з дитиною [1, с. 45]. Істотною стороною взаємодії дошкільного закладу й родини, є те, що дошкільний заклад слугує «організуючим центром» й «впливає на домашнє виховання», тому необхідно

якнайкраще організувати взаємодію закладу дошкільної освіти й родини по вихованню дітей. Саме в такому тандемі справжньої співдружності, та взаємній турботі й відповідальності можливо досягти позитивного результату, а батькам, що не вміють виховувати свою дитину треба надавати кваліфіковану допомогу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Педагогічна спадщина гуманістів-просвітників наповнена цінними порадами щодо виховання малюків та дітей у родині: «Материнська школа» Я. Коменського; «Думки про виховання» Д. Локка; «Еміль, або про виховання» Ж.-Ж. Руссо; «Як Гертруда вчила своїх дітей» Й. Песталоцці. На важливість родинного виховання вказували відомі діячі Г. Сковорода, С. Русова, Т. Шевченко, П. Куліш, Б. Грінченко, І. Франко, Л. Українка, Т. Лубенець. Сучасна наука також оперує даними про важливість сімейного виховання для повноцінного розвитку особистості дитини, оскільки його сила і вплив не порівнюються з жодним, навіть з дуже кваліфікованим вихованням у дошкільному закладі. Психологічні та соціально-педагогічні дослідження дозволяють стверджувати, що сім'я посідає дуже важливе місце серед факторів та соціальних груп, які впливають на формування особистості. Видатні вітчизняні педагоги підкреслювали, що питання про роботу з батьками характеризується як значне й важливе питання. Самим вихователям треба піклуватися про рівень знань самих батьків, про допомогу їм у справі самоосвіти, озброєння їх відомим педагогічним мінімумом, залученням їх до закладу дошкільної освіти.

Формулювання мети. Теоретично обґрунтувати сучасні педагогічні умови щодо організації спільної діяльності ЗДО з родинами, що здійснюється на основі соціальної перцепції та за допомогою спілкування.

Виклад основного матеріалу. Сутність взаємодії між вихователем та представниками родини полягає в узгодженні в інтересах дитини вимог, дій закладу дошкільної освіти і сім'ї як суб'єктів її виховання. Значення має активне залучення батьків до педагогічного процесу, надання допомоги педагогічному колективу ЗДО. У дошкільні роки дитина повністю ототожнює себе зі своєю сім'єю, передусім із батьками; її емоційний світ майже цілком залежить від атмосфери в сім'ї. Саме тут вона пізнає й опановує моделі моральної поведінки, взаємодії з іншими людьми, природою тощо [2, с. 91].

Активна співпраця як педагогів, так і батьків дає повну гарантію на різнобічне та правильне виховання дітей. Форми роботи з батьками можуть бути колективними, індивідуальними, наочно-інформаційними. До колективних форм роботи належать батьківські збори (групові та загальні), на яких обговорюються проблеми життєдіяльності групи і дитячого садка; зустрічі з батьками; вечори запитань і відповідей; засідання «круглого столу» з дискусійних проблем; заняття-тренінги, покликані навчити батьків правильно організувати спілкування і спільну діяльність з дитиною; спільні з дітьми, батьками і вихователями свята і розваги; виставки спільних робіт батьків і дітей; дні відкритих дверей; школи для батьків; сімейні (домашні) педради, які проводять у батьків вдома; батьківські конференції [2, с. 123].

Індивідуальні форми роботи охоплюють індивідуальні бесіди і консультації (проводять, як правило, вранці і ввечері, коли батьки приводять дитину в дитячий садок або забирають додому), відвідування дітей вдома; залучення батьків до життя дитячого садка (організаційно-господарська допомога вихователю: виготовлення іграшок, посібників, допомога у проведенні екскурсій, культпоходів тощо).

Найпоширенішими наочно-інформаційними формами роботи є виставки дитячих робіт; реклама книг, публікацій у періодиці, в системі Інтернет з проблем сімейного виховання. Очікувану ефективність забезпечує раціональне поєднання різних форм роботи. Як свідчить досвід, у роботі з батьками слід уникати готових оцінних суджень про виховання, допомагати їм у виробленні вміння особисто спостерігати за власною дитиною, відкривати в ній нові якості й риси. Часто педагоги свої міркування ілюструють магнітофонними записами розмов з дошкільниками, відеофрагментами про різні види діяльності (дидактична, театралізована гра, праця, зображувальна), фотографіями дітей, виставками їхніх робіт.

Актуалізації уваги батьків до проблем виховання дошкільників сприяють доручення їм виступити з конкретного питання на батьківських зборах; «домашні завдання» на спостережливість; участь батьків у роботі гуртків, проведенні ігор, занять, екскурсій з дітьми; допомога у проведенні рольових і ділових ігор. Значного поширення набувають творчі форми роботи з батьками, в яких беруть участь діти, інші педагоги і співробітники дошкільного закладу. Часто батькам цікаво не тільки спостерігати за дитиною під час її взаємодії з дорослими не в домашніх умовах, а й самим виступити в новій ролі (театралізованій виставі, спортивному змаганні, конкурсі, засіданні дискусійного клубу). Доцільно залучати до роботи не окремих, а всіх представників сім'ї, інших родичів, які мають стосунок до виховання дитини, а також налагодити дружні стосунки з іншими сім'ями, які небадь дуже ставляться до розвитку і виховання своїх дітей. Поряд із традиційними формами роботи з батьками можна застосовувати інноваційні, а саме:

- «Буккросинг» – постійно діючі групові центри психолого-педагогічної літератури, що створюють комфортні умови для реалізації інформаційної та просвітницької взаємодії ЗДО та родин. Передбачає створення відкритої полиці, шафи, де кожен може взяти книжку, яка сподобалася, та поділитися своїми книжками з іншими батьками, педагогами тощо.

- «Дерево цілей» або «Дерево розвитку групи» – проєкт спільної інтерактивної діяльності батьків, дітей, педагогів. Він сприяє усвідомленню того, що батьки є партнерами в плануванні та реалізації заходів щодо розвитку дітей, поповнення розвивального середовища.

- «Батьківська скринька» – дає можливість батькам у зручний для них час вносити пропозиції щодо поліпшення освітнього процесу, ініціювати обговорення проблемних питань, як діяльності закладу освіти, так і розвитку своєї дитини.

Взаємодія сім'ї та закладу дошкільної освіти відбувається в певних

умовах з використанням різних форм, прийнятних і для педагогів і для батьків.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У роботі закладу дошкільної освіти з батьками істотне значення має спрямування педагогічної самоосвіти батьків, стимулювання прагнення і вміння поповнювати свої педагогічні знання і після вступу дитини до школи. Сучасна наука має у своєму розпорядженні численні дані, що свідчать про те, що без шкоди для розвитку особистості дитини неможливо відмовитися від сімейного виховання, оскільки його сила й дієвість не порівнюється ні з яким, навіть дуже кваліфікованим вихованням у закладі дошкільної освіти. Взаємодія батьків та навчальних закладів освіти на сучасному етапі залишається об'єктом досліджень та дискусій. Педагогічними умовами, що забезпечують ефективність взаємодії є: висока культура спілкування батьків та педагогів, доброзичливість, неупередженість у розв'язанні різних проблем, забезпечення мотивації взаємодії, актуальність та конкретність спільних завдань [1, с. 45]. В перспективі звертаємо свою увагу на удосконалення практики формування особистості дітей дошкільного віку при взаємодії сім'ї та закладу дошкільної освіти та за умов використання інноваційних методів та форм роботи.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти України: Науковий керівник: А.М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук.; Авт. кол-в: Богуш А.М., Беленька Г.В., Богініч О.Л., Гавриш Н.В., Долинна О.П., Ільченко Т.С., Коваленко О.В., Лисенко Г.М., Машовець М.А., Низковська О.В., Панасюк Т.В., Піроженко Т.О., Поніманська Т.І., Сідельнікова О.Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. Київ.: Видавництво, 2012.
2. Закон України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 р. № 2402-III. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show> Закони України: «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю»; «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні». Парламентське вид-во. Київ, 2009
3. Лохвицька Л., Макаренко С. Діти народжуються для щастя *Палітра педагога* 2006. №2.

ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК УМОВА КОМПЕТЕНТНОЇ СУЧАСНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Табішяр Н. Ю., Джуринська А. М.

Посилення інтеграції змісту освіти, безперервна зміна обсягу, складу навчальних дисциплін та запровадження нових навчальних предметів вимагає постійного пошуку нових організаційних форм, технологій навчання.

Реформування системи освіти, на наш погляд, вимагає нового методологічного підходу до його організації та змісту, ключова ідея якого полягає у тому, щоб інтегрувати навчальний матеріал, ущільнити його, встановити залежності та міжпредметні зв'язки. Інтеграція постає як провідна форма організації змісту освіти на основі цілісності сприйняття учнями навколишнього світу [2].

Поняття «інтегративний підхід» розкривається насамперед через низку ознак: цілісність, багатосторонність та єдина освітньо-світоглядна спрямованість усіх прийомів та методів навчання, наступність та послідовність у змісті, планомірність та узгодженість в організації. Інтегративний підхід до навчання означає не односторонній, однолінійний, а багатосторонній, багатоплановий підхід до справи [1].

З погляду змісту та форм організації інтегративність проявляється через єдність всіх етапів навчання – чіткого та повного визначення цілей, завдань, способів їх реалізації та аналізу ефективності кінцевих результатів.

Інтегративний підхід дозволяє комплексно реалізувати ідеї інтеграції науки, культури та освіти. Концепція інтегративного підходу спрямована на подолання розриву між знаннями з різних навчальних дисциплін, між теоретичними та практичними знаннями [1].

Відповідно до цього вивчення дисциплін у режимі інтегрованого навчання (під яким ми розуміємо спеціально організований процес формування цілісної картини світу учня за рахунок упорядкування, погодження, взаємодоповнення змісту науковими знаннями різних навчальних предметів на основі інтеграції) передбачає створення відповідної орієнтовної основи, що дозволяє учням виконувати нові дії із залученням раніше засвоєних навичок. Узагальнене знання про предмет, у свою чергу, дозволяє у будь-який момент виключити одні зв'язки та подумки включити їх у нові взаємозв'язки відповідно до заданої мети, тобто навчити дитину творчо мислити.

Досвід учителів нашого навчального закладу свідчить, що під час таких занять органічно поєднуються відомості різних навчальних предметів навколо однієї теми, що сприяє інформаційному збагаченню сприймання, мислення й почуттів учнів за рахунок залучення цікавого матеріалу, що також дає змогу з різних боків пізнати якесь явище, поняття, досягти цілісності знань. Так, наприклад, на уроках з мистецтва учні одержують не лише мистецтвознавчі, а й історичні, філософські, літературознавчі та інші знання; формуються практичні навички, розвиваються творчі здібності.

Педагогічний колектив нашого ліцею успішно використовує ідею такого навчання, нині надзвичайно актуальну, оскільки з її методичною реалізацією передбачається досягнення мети якісної освіти, тобто освіти конкурентоздатної, спроможної забезпечити людині самотійно досягти тієї чи іншої життєвої цілі, творчо самостверджуватися в різних соціальних сферах.

Наша точка зору зводиться до наступного: інтегроване навчання побудовано на посиленні взаємозв'язків усіх компонентів змісту різних

предметних областей (розділів програми), що відображає тією чи іншою мірою цілісну картину світу в його природних взаємозв'язках та взаємозалежностях, спрямованого формування знань, умінь та навиків, сприяючи різнобічному розвитку особистості учнів.

Ми вважаємо, що для творчої навчальної діяльності учням необхідно опанувати низку складних умінь: аналізувати вихідну ситуацію, виділяти проблему, висувати гіпотезу, робити висновки. Вміння самотійно виявити проблему дозволяє глибше проникати в сутність явищ. Перелічені вміння необхідно послідовно розвивати [3].

Інтегроване навчання є діючою моделлю активізації інтелектуальної діяльності та розвиваючих прийомів навчання. Воно зобов'язує до використання різноманітних форм викладання, що має великий вплив на ефективність сприйняття учнями навчального матеріалу. Досвід проведення інтегрованих уроків засвідчує, що їхня методика вимагає дуже високого професіоналізму та ерудиції вчителя. Інтеграційні процеси базуються на трьох підпорах: методологічний, психологічний, дидактичний.

Існують три рівні інтеграції змісту навчального матеріалу:

Під час проведення навчальних уроків, ми самотійно визначаємо, яка мета інтегрованого уроку, як вона сприятиме цілісності навчання, формуванню знань на якісно новому рівні. Метою уроків, побудованих на інтегрованому змісті, ставимо створення передумови для різнобічного розгляду повного об'єкта, поняття, явища, формування системного мислення, збудження уяви, позитивно емоційного ставлення до пізнання. Крім того, систематичне використання в навчальному процесі інтегративних підходів позитивно змінює діапазон застосування знань та умінь, сприяє формуванню в дітей широких пізнавальних інтересів. Таким чином, набуття гімназистами інтегрованих знань стало насущним завданням школи, не менш важливим, ніж засвоєння знань у галузі конкретних наук.

На засіданні шкільного методичного об'єднання, обговорюючи проведені інтегровані уроки, ми визначили можливості впровадження інтеграції в навчальний процес.

Спланувавши інтегрований урок, наприклад, з географії та української літератури, учителі визначили тему, мету, задачі уроку, спільні для обох предметів та специфічні для кожного. Проведення уроку доцільне лише за умови наявності спільної мети, щоб досягти засвоєння та поглиблення знань про річковий басейн Дніпра, розвивати вміння самотійно і в логічній послідовності робити висновки, виховувати любов до природи рідного краю. Залежно від теми, мети та завдань уроку визначається його тип, відповідно дібрано фактичний і дидактичний матеріал, також найбільш ефективно поєднання методів і прийомів.

Однак, не будь-яке об'єднання різних дисциплін у одному уроці стає автоматично інтегрованим уроком. Необхідна провідна ідея, що забезпечує нерозривний зв'язок, цілісність цього уроку.

В свою чергу, інтегровані уроки підвищують рівень знань учнів з предмета, що проявляється у глибині засвоєваних понять, закономірностей

за рахунок їхньої багатогранної інтерпретації з використанням відомостей інтегрованих наук; підвищується рівень інтелектуальної діяльності, забезпечуваного розглядом навчального матеріалу з позиції провідних ідей, встановленням природних взаємозв'язків між проблемами, що вивчаються; підвищують пізнавальний інтерес учнів, виявляється у бажанні активної та самостійної роботи на уроці; включають учнів у творчу діяльність, результатом якої є формування їх творчих здібностей.

Список використаних джерел

1. Бишова Т.В. Інтегровані уроки. Київ : Шкільний світ, 2011. 112 с.
2. Просіна О В. Інтеграція в НУШ. Інтегрований підхід в освітньому процесі. *Тематичний випуск журналу «Методист»*. № 2 (74), лютий. 2018. С. 68–71.
3. Філь Г., Жигайло М. Інтегроване вивчення предметів гуманітарного циклу за галузями знань як важлива передумова розвитку сучасної науки [Електронний ресурс]. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2015. Вип. 11. С. 310–316. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2015_11_46 (дата звернення: 05.12.2023).

РОЛЬ ВЧИТЕЛЯ В ДИСТАНЦІЙНІЙ СИСТЕМІ НАВЧАННЯ

Табішяр Н. Ю.

Дистанційне навчання в умовах воєнного стану вирішує багато викликів, яких зазнала освіта в Україні. Разом з тим, дистанційне навчання потребує об'єднання спільних зусиль батьків, учнів та вчителів для досягнення необхідних результатів навчання, а також підтримки з боку держави.

Дистанційне навчання слід розглядати як зміну вектора напрямлення до відкритої освіти, де визначальними факторами є особистість та інформаційно- комунікаційні технології.

Ще в 80-х рр ХХ століття з'являється ідея «педагогічного співробітництва», що демонструє інструментарій для формування самостійності та самовдосконалення здобувача освіти. Найбільш повно розкриваються ці інструменти за дистанційного навчання. За дистанційного навчання реалізовується особистісно-орієнтований, системний і діяльнісний підходи.

Під час дистанційного навчання також здійснюється свобода вибору місця, часу, способу навчання. Наявність такої кількості свобод у дистанційному навчанні призводить до відповідальності суб'єкта за результативність навчання. Технології, якими забезпечується дистанційне навчання мають характеризуватися гнучкістю, інтегральністю, бути здатними до адаптації для кожного здобувача освіти, задовольняти його психологічні, фізіологічні та освітні потреби. Спочатку існування дистанційне навчання

майже нічим не відрізнялося від заочного, окрім більшої кількості свобод, згодом воно еволюціонувало та набуло своїх характерних ознак: необмежений ні в часі, ні в місці доступ до навчальної інформації за рахунок інформаційно-комунікаційних технологій та здійснення комунікації із спеціалістом, що супроводжує курс – тьютором [1].

За зміни вектора освітнього процесу неодмінних змін зазнає роль вчителя в дистанційній системі навчання. У загальноосвітніх закладах середньої освіти діяльність вчителя визначається поліфункціональністю, а тому як зазначає С. Сисоева «з метою підвищення ефективності навчання, забезпечення цілісності і інтегральності педагогічного впливу на учня постає проблема оптимальної кількості педагогічного персоналу для реалізації дистанційного навчання, визначення його функцій, доцільності» [2, с. 83].

В зарубіжній педагогіці та у вітчизняній в межах функціонування дистанційного навчання існує наступна класифікація, в основі якої знаходяться види діяльності викладачів:

- Фасилітатор на думку О. Шикиринської, – це особа, що передбачає створення умов в освітній діяльності для розуміння предмету вивчення та «прийняття групових рішень у процесі навчання з акцентом на індивідуальній відповідальності кожного учасника». Взаємодія між «фасилітатором учасником» базується на засадах рівності всіх учасників освітнього процесу.

Створюються педагогічні задачі для розвитку творчих здібностей учасників та згуртування в умовах групової роботи [5].

Тьютор розглядається О. Гнедковою і А. Козьміною, як особа, що виконує роль наставника або інструктора, підтримує засади рівності між учасниками освітнього процесу. Він виконує функції:

1) викладача на вступних та завершальних заняттях, орієнтує в навчально-методичних матеріалах;

2) консультанта – здійснює координацію освітнього процесу, надає консультації та забезпечує зворотній зв'язок між учасниками освітнього процесу;

3) менеджера – організовує набір здобувачів освіти, здійснює укомплектування та керує освітнім процесом певної групи здобувачів [2].

- Інвігілатор за О. Ревою, І. Назаретян – це особа, що «забезпечує процес контролю знань за програмою дистанційного курсу (з англ. Invigilator – екзаменатор, який стежить за тим, щоб студенти не списували під час іспитів)».

- Дизайнер – викладач, який змінює технологію організації свого предмета у бік укладення, тобто відбувається еволюція у викладацькій діяльності.

- Адміністратор – забезпечує технічну допомогу складових дистанційного навчання [3].

Характерною рисою сучасного освітнього процесу за використання інформаційно-комунікативних технологій є акцентуація на здобувачеві, який самостійно обирає свою власну освітню траєкторію розвитку. Роль вчителя

полягає у наданні консультацій, допомоги у виборі інформації, стимулюванні, здійсненні зворотного зв'язку, щоб підтримувати обрану здобувачем освітню траєкторію. Для інтенсифікації освітнього процесу від вчителя вимагається постійне вдосконалення умінь та навичок у роботі з інформаційно-комунікаційними технологіями.

Таким чином, проблема шкільної освіти сьогодні, та, зокрема, нашого лицею – це інтеграція, створення єдиного освітнього та інформаційного простору. Стратегічний напрям розвитку освітніх систем у сучасному суспільстві очевидний: інтелектуальний і моральний розвиток учня на основі залучення їх у різноманітну самостійну цілеспрямовану діяльність для оволодіння знань у різних сферах. Це завдання зовсім не нове, але у нинішній час свободи вибору педагогічних технологій створюються нові можливості для успішного вирішення цієї проблеми.

Дистанційне навчання в умовах воєнного стану вирішує багато складних викликів, яких зазнала освіта в Україні. Разом з тим, дистанційне навчання потребує об'єднання спільних зусиль батьків, учнів та педагогів для досягнення необхідних результатів навчання, а також підтримки з боку держави.

Список використаних джерел

1. Педагогічні аспекти відкритого дистанційного навчання. Монографія. О.О. Андрєєв, К.Л. Бугайчук, Н.О. Каліненко, О.Г. Колгатін, В.М. Кухаренко, Н.А. Люлькун, Л.Л. Ляхоцька, Н.Г. Сиротенко, Н.Є.Твердохлебова. Харків 2013. 208 с.
2. Гнедкова О. О. Козьміна А.О. Особливості навчання тьютора дистанційного навчання (на базі системи дистанційного навчання «Херсонський віртуальний «Актуальні проблеми педагогічної освіти в ХХІ столітті» університет»). *Інформаційні технології в освіті: зб. наук. пр. Вип. 2. М-во освіти і науки України, Херсонський держ. ун-т. Видавництво ХДУ, 2008. С. 79-84.*
3. Назаретян І.М., Рева О.В. Роль і місце викладача під час проектування, організації та реалізації освітнього процесу в межах дистанційного навчання студентів. *Scientific collection "Interconf" №57. С. 275-283.*
4. Сисоєва С.О. Проблеми дистанційного навчання: педагогічний аспект. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика. 2003. Вип. 3 – 4. С.78-87.*
5. Шикиринська О. Фасилітативна компетентність учителя іноземної мови в умовах дистанційної освіти. *Вища освіта у міждисциплінарному вимірі: від традицій до інновацій: мат. Всеук. наук.-практ. конф., 03 листопада 2020 р.. Ізмаїл. 2020. С.111-113.*

РЕАЛІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ПОЛІПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ-ЕКОНОМІСТІВ

Тасиць С. О.

Конкурентоспроможність фахівця на ринку праці сьогодні визначається здатністю і готовністю його до професійного і соціального самоствердження в умовах «трансферу знань і досліджень», «економіки знань», динамічності різномасштабних та різновекторних змін, які глобально охоплюють усі сфери життєдіяльності людей.

Сьогодні суспільство потребує нового покоління професіоналів, успішність і конкурентоздатність яких детермінується здатністю оперативно оновлювати свої знання, гнучко орієнтуватись у неперервно мінливому інформаційному середовищі, мобільно керувати ресурсами суб'єктності і професійною поведінкою, стратегічно конструювати соціальну реальність та професійні обставини, тобто бути соціально і професійно мобільними. Це пов'язано, перш за все, з необхідністю розв'язання суперечностей у системі підготовки майбутніх менеджерів-економістів в умовах магістратури, основним з яких є між: потребою суспільства у сучасних фахівцях економічного профілю, компетентних у реалізації постійно поновлювальних професійних функцій, і відсутністю концептуальних обґрунтувань щодо формування їх професійної мобільності [1].

Завдання сучасної системи освіти полягають у підвищенні якості загальної та професійної освіти, вихід вищої школи на міжнародний рівень, підвищення конкурентоспроможності майбутніх фахівців та інвестиційної привабливості вищої професійної освіти на світовому ринку праці. При цьому особливої актуальності і цінності набуває розвиток у студентів навичок самостійної навчальної діяльності, які дозволять їм, у міру необхідності, самостійно оволодіти новими знаннями, вибудовуючи індивідуальну освітню траєкторію в процесі професійної діяльності і після закінчення навчального закладу протягом усього життя. До оновлених елементів культури сучасної вищої школи, які необхідно розвивати в умовах інтернаціоналізації з метою сприяння академічної і поліпрофесійної мобільності слід віднести такі як от: лідерство університету в культурному середовищі регіону; проведення міжнародних заходів; міжнародне співробітництво викладачів, особисті контакти; створення професорсько-викладацькому складу умов для викладання, проведення консультацій за кордоном; створення умов для навчання, стажування, наукових досліджень студентів за кордоном; надання можливості отримання другої спеціальності з міжнародного профілю на факультетах навчального закладу [6].

Успішність фахівця в у цих умовах має визначатися насамперед здібностями до саморозвитку, самовдосконалення, самореалізації, заснованими на позитивному сприйнятті змін та ефективної адаптації до них. Він має бути творцем діяльності, мати гнучке критичне мислення, вміло

використовувати нововведення, роблячи їх головним механізмом у роботі з колегами. До найважливіших характеристик фахівця, безумовно, можна віднести і мобільність як інтегративне особистісне якість, що забезпечує випереджальну адаптацію змінних умов життєдіяльності [3].

Рішення цих завдань можна здійснити через використання індивідуальних освітніх траєкторій навчання. Проблемами розробки освітніх траєкторій, індивідуальних освітніх стратегій займалися О. Суханова, О. Сластьонін, О. Хуторський, Н. Рибалкіна, С. Вороб'єва, А. Кірсанов. Індивідуальні освітні траєкторії як необхідність сучасного процесу професійної підготовки фахівця представлені у наукових розвідках В. Багрій, Ю. Журавльова, І. Каньковського, Т. Коростіянець, І. Краснощок, О. Нещерет, Т. Руденко, Я. Сухенко, С. Шарова, Т. Шарової.

На нашу думку приріст індивідуального потенціалу кожної особи, яка включена у вузівський навчальний процес, повинен бути орієнтований не стільки на поточну діяльність студентів, скільки на віддалену перспективу – самостійну професійну діяльність. Це зумовлює складність завдань, що вирішуються як викладачами, так і кожним студентом: сформулювати сьогодні, всупереч тим поточним завданням та потребам, установку на становлення «завтрашнього» спеціаліста, збагатити та розвинути його індивідуальні можливості засобами тієї системи знань, умінь і навичок, якими він оволодіває; допомогти виробити оптимальні форми поведінки, які можуть використовуватись надалі в різних соціальних і професійних обставинах; сформулювати пізнавальні, емоційні й вольові якості, розвинути наявні здібності, забезпечити умови формування гармонійної структури особистості: допомогти подолати ті індивідуальні особливості, що заважають процесу соціалізації та професіоналізації та ін. [8.с. 13].

У педагогічних дослідженнях індивідуалізація розглядається як система обліку індивідуальних особливостей, як принцип і як процес. Індивідуалізація освітнього процесу передбачає таку організацію при якій вибір способів, прийомів, темпу навчання зумовлюється індивідуальними особливостями здобувачів освіти, різні навчально-методичні, психолого-педагогічні та організаційно-управлінські заходи, що забезпечують індивідуальний підхід. У свою чергу індивідуальний підхід це принцип педагогіки, згідно з яким в процесі навчально-виховної роботи з групою педагог взаємодіє з окремими здобувачами за індивідуальною моделлю, враховуючи їх індивідуальні особливості.

Отже, *індивідуальна освітня траєкторія* - це особистісно-орієнтована організація освітнього процесу на основі вимог освітньої програми і навчального плану, яка забезпечує поетапне затаєння професійних компетенцій і сприяє формуванню індивідуального стилю самоосвітньої діяльності здобувача освіти, його подальшого удосконалення і перехід на індивідуальний стиль професійної діяльності як фахівця. Участь здобувачів освіти в проектуванні індивідуальної освітньої траєкторії залежить від властивостей його суб'єктності: мотивації; цілепокладання; локусу контролю; планування; прийняття рішення; безконфліктного спілкування;

комунікативності; самовизначення, рефлексії.

Індивідуальний освітній маршрут – це варіативна структура навчальної діяльності студента, що відображає його особистісні особливості, проєктована і контрольована в рамках окремої навчальної дисципліни спільно з викладачем на основі комплексної психолого-педагогічної діагностики. Проєктування індивідуального освітнього маршруту передбачає спільну діяльність викладача і студента, в якій визначається майбутній процес і результат цілеспрямованого професійно-особистісного розвитку студента при вирішенні тих чи інших освітніх завдань в рамках окремої навчальної дисципліни з урахуванням даних комплексної психолого-педагогічної діагностики.

Під індивідуальним освітнім маршрутом в професійній підготовці здобувачів вищої освіти – майбутніх менеджерів-економістів ми розуміємо продукт проєктування і реалізації індивідуального навчання, спрямованого на опанування студентом знань, умінь, практичного досвіду професійної діяльності, а також формування професійних і загальних компетенцій. Індивідуальний освітній маршрут надає можливість реалізувати право здобувачів освіти на вибір темпу досягнення особистісно-значущого результату, виду і напрямів освітньої діяльності: інтегрувати цільовий, змістовий і технологічний освітні компоненти; орієнтуватися на розвиток індивідуальних особливостей студента через продуктивність і творчість [9].

Отже, можна зазначити, що поняття «індивідуальна освітня траєкторія» є більш широким по значенню у порівнянні з поняттям «індивідуальний освітній маршрут». Говорячи про індивідуальний освітній маршрут студента, ми маємо на увазі етапність навчання, чітко обмежені цільові, змістовні і часові межі навчання. Окрім того, індивідуальний освітній маршрут детермінований потребами, здібностями і можливостями студента [8]. У той же час індивідуальна освітня траєкторія студента виступає як індивідуальний шлях в освіті до наміченої освітньої мети формування професійних компетенцій, і визначається студентом спільно з викладачем з урахуванням мотивації, здібностей, психічних, психологічних і фізіологічних особливостей здобувача освіти, а також соціально-економічних і тимчасових можливостей суб'єкта освітнього процесу. Індивідуальний освітній маршрут студента – це один із засобів організації індивідуальної освітньої траєкторії студента, її змістовний компонент.

Таким чином, в умовах динамічних соціокультурних трансформацій спеціаліст нової формації має володіти новими якостями та компетенціями. Значної уваги також потребує нагальність пошуку методів формування поліпрофесійної мобільності в майбутніх менеджерів-економістів, що робить цю проблему однією з значних. Оскільки в умовах динамічних соціокультурних трансформацій від фахівця у будь-якій сфері професійної діяльності потрібне оволодіння новими знаннями, якостями та компетентністю. Адже завдяки мобільності реалізується інтелектуальний потенціал особистості, причому не лише в межах однієї професії, а й за умов зміни професійної діяльності, що, власне кажучи, і є переконливим

підтвердженням її здатності до змін.

Список використаних джерел

1. Горбачова, І. І. Професійна мобільність вчителя в мінливому освітньому середовищі. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2017. Вип. 43, С. 59-68.
2. Іванченко Є.А. Формування професійної мобільності майбутніх економістів у процесі навчання у вищих навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 «теорія та методика професійної освіти»/ Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2005. 262 с.
3. Павленко, М. С. До проблеми сутності поняття «розвиток професійної мобільності». *Молодий вчений*, 2017, № 1, С. 494-498. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_1_118 дата звернення 12.05 2023)
4. Пілецька, Л. С.. Мобільність як необхідна умова професійного становлення особистості. *Психологія і особистість*, 2015, № 2 (8), Ч. 1, С. 243-256.
5. Хоменко О.В. Тенденції іншомовної підготовки студентів економічних спеціальностей у контексті глобалізації: теоретико-методологічний аспект : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 К., 2015. 40 с.
6. Годованюк Т.Л. Індивідуальне навчання у вищій школі: монографія. Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2010. 160 с.
7. Гончаренко С., Володько В. Проблеми індивідуалізації процесу навчання. *Педагогіка і психологія*. 1995. № 1. С. 63-72.
8. Журавська Л. М. Педагогічні умови управління самостійною роботою студентів вищих навчальних закладів освіти : автореф. дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Київ, 1999. 21 с.
9. Ковалів Ж. В. Формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін : автореф. дис. канд. пед. наук : спец. «Теорія та методика професійної освіти» 13.00.04. Одеса, 2005. 20 с.
10. Носов П.С. Інтелектуальне формування індивідуальної траєкторії навчання студента : автореф. дис. канд. тех. наук : спец. 05.13.23 «Системи та засоби штучного інтелекту». 2007. 19 с.
11. Шаров С., Шарова Т. Формування індивідуальної освітньої траєкторії студента засобами інформаційної системи. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. Серія: Педагогіка, 2017. № 2 (19) 149-154 URL: http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/2617/1/sharov_sharova_2017.pdf (дата звернення 21.10.2020).
12. Шапаренко Х.А. Вибудовування індивідуальної освітньої траєкторії студента. педагогічної освіти у подіях і персоналіях: особливості, здобутки та перспективи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків,

УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДУ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Таукішева М., Калюжна О.

Постановка проблеми. Харківська початкова школа № 33 – школа сприяння здоров'ю – це сучасний заклад освіти, який створює найяскравіші, найоптимальніші умови для повноцінного розвитку, навчання учнів 1-4 класів; задоволення їх пізнавальних потреб, інтересів, нахилів, здібностей, обдарувань і талантів. Упродовж багатьох років зростає пріоритетність проблеми здоров'я дітей, що пов'язано з різким погіршенням стану їх фізичного й розумового розвитку та зниженням розумової працездатності. Для розв'язання її необхідно створювати відповідні умови, домагатися органічного поєднання освітнього й оздоровчого процесів [1].

Збереження та зміцнення здоров'я дітей – одне з головних актуальних завдань нашого педагогічного колективу, оскільки сучасна система освіти має на меті виховання здорової особистості, яка дбає про своє здоров'я та здоров'я оточуючих, прагне дотримуватися здорового способу життя, формувати його в молодого покоління [1]. Підготовка до здорового способу життя дитини на основі здоров'язбережувальних технологій є головним напрямом у діяльності вчителів, які працюють із дітьми початкової школи.

Аналіз останніх публікацій. Проблема здоров'я досить ґрунтовно вивчалась у педагогічній, медичній, культурологічній літературі (М. Антропова, А. Баранов, Ю. Жилов, Н. Матвєєва, Г. Апанасенко, О. Дубогай, Т. Круцевич, А. Сухарєв, А. Хрипкова, Ю. Шапран та ін.). Питання формування культури здоров'я та застосування здоров'язбережувальної педагогіки вивчали В. Бабаліч, В. Бабич, О. Багнетова, В. Горащук, М. Гриньова, В. Кириленко, В. Климова, Г. Кривошеєва, О. Маркова, В. Оржеховська, Л. Татарнікова, А. Турчак, В. Язловецький та ін. [3]. Однак, незважаючи на значну кількість досліджень, збереження здоров'я дітей особливо в умовах воєнного стану є актуальною проблемою і потребує детального розв'язання у контексті упровадження здоров'язбережувальних технологій.

Мета досвіду – формування закладом освіти безпекового освітнього середовища для забезпечення організації навчання в особливий період. З метою виховання у підростаючого покоління базового поняття основ безпечного середовища, засвоєння алгоритму дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій різного характеру та безпеки життєдіяльності в цілому [4].

Виклад основного змісту. Здоров'язбережувальні технології

реалізуються на основі особистісно орієнтованого підходу[2]. З метою збереження здоров'ядитини, формування необхідних знань, уміння навичок здорового способу життя, використання їх у повсякденні, у нас існує система заходів, що включає взаємозв'язок і взаємодію всіх факторів освітнього середовища, спрямованих на збереження здоров'я дитини на всіх етапах її навчання та розвитку, теоретично й практично обґрунтували сучасні підходи здоров'язбережувального освітнього середовища, очікувані результати впровадження здоров'язбережувальних технологій: зберегти здоров'я дітей; створити умови для їх своєчасного й повноцінного розвитку; забезпечити кожній дитині можливість радісно та змістовно прожити період шкільного дитинства в початковій школі.

Батьків і педагогів хвилює актуальне сьогодні питання, як допомогти дітям бути здоровими, сильними, витривалими особливо в умовах воєнного стану, коли формат навчання організовано за дистанційним форматом. Встановлено, оскільки в школі основною формою організації освітнього процесу є урок, його необхідно будувати на засадах здоров'язбережувальної педагогіки. Запропоновано критерії здоров'язбережувальної оцінки уроку, які передбачають спостереження за напрямками: організаційно-освітні, санітарно-гігієнічні умови, хронометраж часу, валеологічний, психологічний, методичний аспекти, моніторинг групи ризику шкільної втомлюваності[2].

Учителі 1-4-х класів широко використовують валеологічний потенціал освітніх галузей річного навчального плану: природничої, громадянської, історичної, соціальної та здоров'язбережувальної, мистецької, фізкультурної, технологічної. Педагогічний колектив закладу постійно підвищує кваліфікацію з проблем збереження та зміцнення здоров'я учнів. На початку вересня 2023 року 23 педагоги підвищили свої навички завдяки навчальним модулям «Безпечна і дружня до дитини школа»(18 годин) міжнародного онлайн-семінару за темою «Healthybodiesandmindsforeverychild».

У школі практикуємо інноваційні прийоми та вправи у дистанційному форматі: кольоротерапію, музикотерапію, ігротерапію, фітотерапію, релаксацію, психогімнастику, дихальну гімнастику, профілактику порушень статури, гімнастику пробудження, фізкультхвилинки, сміхотерапію, мовні розминки, казкотерапію.

Освітнє середовище школи– це забезпечення комфортних умов навчання, праці та відпочинку, формування розвивального та мотивуючого до навчання освітнього простору, вільного від буд-яких форм дискримінацій.

[14 лютого 2023 року на базі школи був відкрити перший у м. Харкові клас безпеки.](#) Клас безпеки ХПШ № 33 складається із семи тематичних зон, а також має дві дошки пошани:

- *«Герої серед нас»* (розміщено фото рятувальників, працівників ДСНС, лікарів, педагогів нашої школи, зокрема: учителя англійської мови Новікової Л.А., та учителя початкових класів Роскошенко О.Л., які проводили уроки на станції метро «Захисників України»;

- «Захисники Харківщини» (розміщено стенди із фотоматеріалами захисників – учителів, вихователів, працівників закладів освіти Салтівського району).

Зонування класів безпеки виокремлює найактуальніші наразі надзвичайні ситуації для відпрацювання основних правил безпечної поведінки.

Зона для перегляду відеоуроків та презентацій (відеопроєктор, екран, аудіоролики, відеоролики, презентації, слайди, мультфільми тощо);

Зона пожежної безпеки (засоби індивідуального захисту, протигази, вогнегасники, стенд «Причини пожеж» стенд з опаленими предметами «Наслідки пожеж», форма рятувальників, дитячі костюми та каски для проведення занять тощо);

Зона мінної безпеки (макети мін, вибухонебезпечних пристроїв, дидактичні матеріали щодо поведінки із вибухонебезпечними пристроями);

Зона безпеки життєдіяльності (світловідбивні желети, макет світлофору на сонячній батареї, навчальний макет мікрорайону, у якому розташована школа для відпрацювання ПДР);

Зона домедичної допомоги (інформаційні матеріали коронавірусної хвороби, зупинки різних видів кровотеч, накладання шини при переломах);

Зона психологічного розвантаження (є осередком забезпечення психологічного комфорту, сприятливих умов освітнього процесу, у яких особистість не знає стресу, депресії та яскраво вираженої тривожності).

Зона ігрова (сухий басейн, іграшки для проведення тематичних рухливих ігор та вправ).

До кожної із тематичних зон нами розроблено перелік мультимедійного навчання для учнів із Q-кодами (ігри на пожежну тематику, мультфільми, загадки). Наочна агітація представлена листівками, плакатами, буклетами (в тому числі зі шрифтом брайля для інклюзивного навчання).

У школі систематично поводяться танцювальні флешмоби, олімпійські уроки, фізкультхвилинки в ігровій формі. Відеоролики розміщені на [YouTube-каналі закладу](#). Шкільною традицією є кольорові тижні НУШ. Завдяки кольоротерапії учням 1–4-х класів цікаво навчатися – це мотивує їх і спонукає до пошуку нової інформації та відкриттів.

В умовах воєнного стану проблема здоров'я дітей найважливіша. Тому, головним напрямком діяльності вчителів школи є підготовка учнів до здорового способу життя дитини, збереження та зміцнення здоров'я школяра. Адже від оптимістичного настрою учня, його життєрадісності та бадьорості залежить його віра в свої сили, вмотивованість та бажання вчитись і бути успішним у дорослому житті.

Цей навчальний рік приніс новий виклик для початкової школи – участь в інноваційному міжнародному проєкті – ActiveSisterSchools (активні школи-партнери). Унікальність проєкту полягає в можливості обміну досвідом, підходами викладання предметів між вчителями шкіл Польщі, Данії та України. А учні через рухові активності та гру дізнаються про життя, культуру, традиції та оточення однолітків.

Наш заклад освіти став однією з учасників серед 45 класів з трьох країн, які об'єднані в 15 команд. Кожного місяця школі ставиться новий виклик. Завдання, які пропонувалися у [вересні](#) та [жовтні](#), були успішно виконані учнями та вчителями. У листопаді зокрема на нас чекає новий танцювальний челендж. Ми будемо імітувати тварин, познайомимось з різними музичними жанрами, а також пограємо в популярні данські, польські та українські ігри, познайомимось з традиціями цих країн. Ніколи ще уроки фізичної культури не були такі англійські, а уроки англійської такі рухливі! Завдяки проекту діти заряджаються позитивною енергією, з інтересом вивчають іноземні мови.

Щороку в Україні стається 130 тисяч інсультів, третина з них – у людей працездатного віку. У 30% випадків інсульт призводить до смерті, а в 50% – до інвалідизації. Прогноз пацієнта напряму залежить від того, як швидко йому нададуть медичну допомогу.

Майже 2 роки поспіль наш заклад освіти бере участь у [Міжнародному проєкті «Супергерої FAST»](#), метою якого є навчити дітей молодшого шкільного віку розпізнавати ознаки інсульту. Тож у міжнародній програмі «Супергерої FAST» вирішили поєднати хист малечі до навчання і нових знань із розмовою про важливу та складну тему – інсульт. Навіть під час повномасштабної війни Україна входить у трійку країн світу, де до програми «Супергерої FAST» залучено найбільше вчителів та дітей. Усі школи світу змагаються між собою у загальному рейтингу. Цього року світовий ТОП очолила наша школа, а учениця 2-В класу, Аріна Чавикіна, отримала найвищу учнівську відзнаку за участь. До «Супергерої FAST» приєдналася майже вся школа – 12 із 15 класів. Ця програма стала цінною одразу з кількох причин. По-перше, вміння розпізнавати симптоми інсульту – це дуже актуальні знання навіть для маленьких дітей. Зараз через війну багато школярів навчаються дистанційно, їхні батьки працюють, а з малечею вдома перебувають бабусі та дідусі. Тож знання учнів можуть врятувати життя дорослим. По-друге, це цікава позакласна робота, інтерактивні уроки, ігри, спілкування та нові спільні враження. І звісно ж – захоплене змагання на світовому рівні. Уявіть, як підвищується дитяча самооцінка від розуміння, що ми стали першими навіть не в Україні, а в цілому світі! Загалом після навчання помітна тенденція, що учні стали більш відкритими, менш боязкими. Адже з ними багато спілкувалися, обговорювали думки. Тепер вони не бояться помилитися та розповісти, що думають з того чи іншого питання. Це чудова навичка, котра стане в пригоді протягом усього життя. Програма «Супергерої FAST» не лише допомагає виховати здорове та освічене покоління, а й у буквальному сенсі рятує життя.

Наші досягнення у проєкті «Супергерої FAST» :

1. Нагорода найкращої школи: Superschool TOP-10 Winner сертифікат та статуетка.

2. [Нагорода найкращого класу: Fantasticclass TOP-10 Winner сертифікат та статуетка, 2-В клас.](#)

3. Нагорода Incredibleindividual TOP-10 Winner: Аріна Чавикіна.

Діти – номінанти глобального рейтингу (увійшли в ТОП – 10 світового рейтингу)

4. Incredibleindividual TOP-10 Finalist: Аліса Кваша, 2-В клас, сертифікат.

5. Incredibleindividual TOP-10 Finalist: Михайло Бондар, 2-В клас, сертифікат.

6. Incredibleindividual TOP-10 Finalist: Олександр Репін, 2-В клас, сертифікат.

Класи- номінанти глобального рейтингу (увійшли в ТОП-10)

7. Нагорода Fantasticclass TOP-10 Nominant сертифікат - клас 3-В.

8. Нагорода Fantasticclass TOP-10 Nominant сертифікат - клас 3-Г.

9. Нагорода Adult Advocate Award Winner: сертифікат та статуетка. Надія Гонтар, заступник директора з НВР.

10. Нагорода TopTeaching ChildAward Winner: сертифікат та статуетка. Олександр Репін 2-В клас.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, наш заклад освіти не лише справжнім осередком інновацій, що забезпечує високий рівень освіти, а також і дороговказом для вчителів нашого міста й області на шляху формування нового конкурентоспроможного покоління з європейським мисленням заради збереження та зміцнення здоров'я дітей, які гідно працюватимуть на благо нашої держави. Цей шлях будемо продовжувати та розвивати разом з учнями та їх батьками.

Список використаних джерел

1. Гузенко О. Особливості навчальних проєктів. *Українська мова і література*. 2008. № 8. С.6-10.

2. Максимчук Л. Метод проєктів – метод проблем. *Початкова освіта*. 2017. №10. С.4-8.

3. Ващенко О. Готовність вчителя до використання здоров'язберігаючих технологій у навчально-виховному процесі / Ващенко О., Свириденко С. *Здоров'я та фізична культура*. 2006. № 8. С. 1-6. 4.

4. Гончаренко М. С. Валеопедагогіка у схемах і таблицях: навч. посіб. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2013. 263 с.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ВИХОВАТЕЛЯ У ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ДОШКІЛЬНИКІВ

Ткаченко Л. М.

Сьогодні педагог – основна особа, яка проводить просвітницьку, діагностичну та корекційну роботу з дітьми. Його думка для дітей часто є більш авторитетною, ніж думка батьків. У роботі з правового виховання дошкільників варто зважати на морально-психологічні особливості дітей. У дошкільному віці діти дуже вразливі, емоційні. У зв'язку з цим виховна

робота з ними базується на використанні моральних установок, переваг чуттєвого сприймання дитиною життєвих стосунків.

Правове виховання – важлива складова становлення загальнорозвиненої особистості зі сформованими моральними та громадянськими якостями. У Декларації про права дитини, яка була прийнята ООН в 1959 році, йдеться про те, що діти мають бути об'єктом особливого захисту та допомоги. У 1989 році Генеральною Асамблеєю ООН була прийнята Конвенція про права дитини – документ, рівнозначний закону – яка забезпечує дітям допомогу та захист держави. Одне із завдань, означених у освітній програмі «Дитина», є створення умов для розвитку правової компетентності дітей, ознайомлення їх не лише з правами, а й обов'язками – загальнолюдськими та національними.

Мислення дошкільнят, в тому числі і в сфері моральності, носить конкретний характер. Осмислення відбувається на основі конкретних фактів або прикладів життєвої поведінки. Тому організувати діяльність дітей слід таким чином, щоб те, про що йдеться в цих документах, стало невід'ємною частиною їхнього життя. Звідси впливають основні форми роботи з дітьми.

Знайомство з творами літератури, сюжети яких відображають морально-правові проблеми.

Морально-етичні бесіди поза заняттями, які необхідно будувати так, щоб морально-етичне уявлення придбало для них яскравий, живий зміст. Одночасно обговорювати з дітьми їх щоденні вчинки. Діти на конкретних прикладах встановлюють невідповідність нормам поведінки і вирішують, як його виправити.

Ігрове проектування проблемних ситуацій.

Морально-правові теми включають в сюжетно-рольові ігри та ігри-драматизації. Ігрові моделі будують відповідно до інтересів і можливостей дітей, з їх соціальним досвідом і віковими особливостями. Діти охоче висловлюються, оцінюючи свою поведінку і поведінку оточуючих при обговоренні різних етичних тем.

Ефективним також є спостереження за дітьми в сюжетно-рольовій грі «Родина», так як дошкільнята в ігровій взаємодії відтворюють типові для їх сімей відносини і спілкування.

У сучасних програмах надається велике значення використанню комп'ютерних технологій у освітньо-виховному процесі.

Робота з комп'ютером допомагає дітям сприймати та легко запам'ятовувати програмовий матеріал, приймати самостійні рішення, швидко переключатися з однієї дії на іншу, сприяє розвитку творчої особистості.

Одним із видів інформаційних технологій є мультимедійні технології.

Добірка мультимедійного матеріалу, розробка занять з правового виховання дає можливість надати дітям візуально привабливий, інформаційно багатий навчальний матеріал.

Використання такої новітньої технології як методу проєктів у правовому вихованні дітей стимулюватиме інтерес дітей до різних проблем,

розв'язання яких потребує певних знань і експериментально-пошукових дій, отримувати практичний результат та набувати нових знань і досвіду.

Як відомо, провідним видом діяльності для дитини є ігрова діяльність. Гра орієнтує малюка в соціальній дійсності, виховує в нього прагнення до суспільно значущої і суспільно оцінюваної діяльності. У грі діти регламентують свою поведінку за допомогою правил. Вони поведуться природно та невимушено. У грі виховується позитивна самооцінка та формується на її підставі «Я»-концепція.

Використовуючи різноманітні ігрові вправи, діти набагато легше засвоюють матеріал, працюють із більшим зацікавленням. У плані виховної роботи з дошкільниками доцільно проводити:

- ігри-вправи на актуалізацію «Я»;
- ігри-вправи, в яких дітям пропонується розв'язати ситуації з певним морально-правовим змістом;
- дидактичні ігри, наприклад, «Порівняй героїв казок», «Яке право порушено», «Що добре, а що погано», «Східці правди (доброти, ввічливості)» та інші;
- ігри-стратегії та сюжетно-рольові ігри.

Необхідно зазначити, що процес усвідомлення дитиною себе як реально діючої особи перебуває під сильним впливом так званого ідеального самообразу. Він формується на ранніх етапах розвитку особистості в умовах позитивних емоційних контактів дитини з близькими дорослими, а також внаслідок ототожнення себе з героями казок, оповідань – носіями високих моральних якостей. Тому необхідно широко звертатися до творів художньої літератури та усної народної творчості. Завдяки вмілому педагогічному керівництву можна спрямувати емоційне сприймання дошкільниками художніх творів у русло моральної та правовиховної освіти.

Особливого визнання серед педагогів має казка як доступний і впливовий жанр народної творчості. Засуджуючи зло, викриваючи жорстокість, казки переконують у необхідності взаємин на засадах добра і гуманізму. Тому важливим є читання творів художньої літератури, зокрема, казок із подальшим їх обговоренням.

Доцільно проводити літературні ігри, адже у них може брати участь невелика група дітей, щоб кожна дитина мала можливість проявити свою ініціативу. Це можуть бути такі заняття-вправи:

- намалювати словесний портрет дійових осіб;
- придумати інше закінчення казки;
- ввести в казковий сюжет нового героя;
- уявити себе на місці того чи іншого персонажа, передати його стан, почуття тощо.

Із старшими дошкільниками проводяться морально-етичні бесіди на такі теми: «Правила доброти», «Наші обов'язки», «Як я можу допомогти батькам», «Правила чесності», «Добрі та погані вчинки» та інші. Цікавим є метод використання умовних знаків «Права дитини».

Як відомо, діти дуже люблять розваги. Розвага проводиться з метою

узагальнення всього, чому діти навчилися. Добираючи їх, педагогам потрібно застосовувати матеріал, що має і правовиховну цінність.

У правовиховній роботі з дітьми доцільно також використовувати засоби театру. Мистецтво театру впливає не тільки на свідомість актора та глядача, а й на глибинні психічні процеси.

Таким чином, включення Конвенції про права дитини у зміст освітньо-виховного процесу значно збагачує освіту дітей. Знайомлячись зі своїми правами, діти осмислюють основні людські права і свободи, вчаться шанобливого ставлення до загальнолюдських цінностей.

Однією з форм роботи правового виховання з дітьми є заняття, спрямовані на вивчення принципів Декларації прав дитини:

- «Ми діти світу»;
- «Захищайте нас, щоб ми мали змогу рости гідно і вільно»;
- «Нехай у нас буде ім'я і земля, яку ми можемо назвати своєю»;
- «Ми не повинні мерзнути і в нас має бути дах над головою. Забезпечте нас їжею та місцем для ігор. Якщо ми захворієм, нам необхідний догляд»;
- «Дайте нам можливість жити в сім'ї»;
- «Добре навчайте нас, щоб ми могли бути щасливими»;
- «Захистіть нас від жорстокості й від тих, хто може погано з нами поводитися»;
- «Ростіть нас в умовах терпимості, свободи і любові».

Крім того, у групі варто завести рубрику «Наші добрі справи», в якій поміщати замітки про хороші справи дітей

Отже, здійснюючи роботу з правового виховання дошкільників, вихователі мають не тільки сформувати у дітей уявлення про права дитини, а й навчити їх застосовувати ці знання у практичному житті. Саме у нестандартних доступних формах дошкільники здатні засвоїти наукову інформацію, адаптовану до їхнього сприймання.

Знання основних прав та обов'язків, сформованість правової поведінки допоможе дітям передбачити наслідки своїх дій, спонукатиме до контролю власної поведінки.

Обираючи форми і методи роботи з дітьми старшого дошкільного віку, необхідно зважити не тільки на специфіку закладу дошкільної освіти, але й на інтелектуальні, психолого-педагогічні особливості старших дошкільників та на їхні індивідуальні характеристики.

З метою формування інтересу дітей до правової освіти, розвитку комунікативних умінь і більш глибокого розуміння матеріалу важливо використовувати:

- різні методи, форми, засоби щодо формування правової культури дошкільників;
- обговорення в групі, під час якого дошкільнята знайомляться із загальнолюдськими та національними цінностями й поняттями, набувають уміння формулювати й аргументовано висловлювати власні думки;
- ігрові ситуації та інсценування, що дає дітям можливість

виступати в різноманітних соціальних ролях і зіставляти їх із ситуаціями зі свого життя;

– творчий пошук, що передбачає збирання, зіставлення й аналіз інформації під керівництвом вихователя або самостійно, розв'язувати проблеми шляхом ухвалення спільних рішень;

– використання новітніх комп'ютерних технологій у освітньо-виховному процесі.

Критерієм результативності морально-правового виховання дошкільників виступає сукупність таких показників: знання дитиною способів поведінки за певними моральними правилами, дотримання їх у різних видах діяльності – у грі, в іграх-заняттях, у трудовій, побутовій діяльності; розуміння значення моральної поведінки; знання дитиною елементарних прав та обов'язків дитини, розуміння зв'язку між поняттями: «право», «правило», «честь», «обов'язок», розуміння свого статусу в суспільстві, вміння аналізувати поведінку дорослих стосовно дітей, прагнення дитини до високої самооцінки. Розуміння дітьми морально-правового змісту способів поведінки сприяє перетворенню зовнішніх, об'єктивно заданих правил поведінки у внутрішні мотиви.

Список використаних джерел

1. Дубровський В. Ф. Правове виховання дітей старшого дошкільного віку. Харків: вид-во «Ранок», 2007. 64 с.

2. Знаємо та реалізуємо свої права / О. Денисова та ін.; Київ: Міленіум, 2002. 164 с.

3. Кузьменко В. Соціальна компетентність дошкільнят: особливості, показники та шляхи розвитку. *Дошкільнє виховання*. 2001. № 9. С. 15-18.

4. Шалда Н. Роль педколективу в захисті прав і гідності дітей. *Палітра педагога*. 2002. № 2. С. 5-8.

ІНФОГРАФІКА ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ НАВЧАННЯ

Тракун М. М.

Актуальність проблеми. Якісна освіта – один із найбільш важливих чинників, що безпосередньо впливають на формування особистості фахівця. Сьогодні вона має відповідати вимогам компетентнісного підходу – забезпечувати набуття інтегрованого комплексу знань, умінь і навичок.

В сучасній освіті все ширше застосовують різноманітні технології візуалізації інформації для більш ефективного засвоєння здобувачами освіти навчального матеріалу. Застосування таких технологій викладачем дає змогу навчити здобувачів освіти бачити моделі і зв'язки, які є важливими; легко відтворювати отриману інформацію тощо.

Один з таких сучасних інструментів – інфографіка. Дана форма

представлення інформації допомагає пояснити складні поняття на простій і зрозумілій мові, виявити та зрозуміти зв'язки елементів будь-якої системи.

Інформаційна графіка або інфографіка – це графічне візуальне подання інформації, даних або знань, призначених для швидкого та чіткого відображення комплексної інформації. Вона може покращити сприйняття інформації, використовуючи графічні матеріали для того, щоб підвищити можливості зорової системи людини бачити моделі і тенденції. Процес створення інфографіки можна розглядати як візуалізацію даних, створення інформаційних схем та моделей подання інформації [3, с.16].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Чимало праць українських і західних дослідників присвячено систематизації підходів щодо створення та використання інфографіки. Проблема розгляду інфографіки, як інструменту технології інформатизації та візуалізації, певною мірою розроблялася такими науковцями як Е. Тафті, М. Смікілас, Дж. Ланков, В. Санчо, В. Нестерович, В. Лаптев, Н.Смірнова.

Метою дослідження є висвітлення питання щодо поняття інфографіки, методики її створення та особливостей роботи з нею.

Виклад основного матеріалу. «Інфографіка – це різноманітні карти, таблиці, діаграми (лінійні, стовпчикові, стрічкові, кругові, фігурні), схеми, креслення, картограми, картосхеми. Це лаконічний інформаційний матеріал, який ілюструє текстову публікацію, що містить заголовок, підпис, посилання на джерело інформації» [1, с.6].

Окрім терміна «інфографіка», часто на практиці використовуються такі визначення, як візуалізація даних, інформаційна візуалізація, що також відображають тотожний зміст поняття. Незважаючи на те, що під інфографікою розуміють незліченну кількість графічних матеріалів і знаків, їх можна умовно розділити на три категорії:

– графіки та таблиці, які потребують мінімальних графічних зусиль і мінімального планування, головними критеріями яких стають правильно задані параметри і критерії аналізу, а також достовірність і повнота інформації;

– логічні схеми та реконструкції (графічні або відео реконструкції подій). Якісне виконання залежить не тільки від репортерської грамотності, а й від програмного забезпечення, заздалегідь розроблених елементів і системи стилів;

– графічні розповіді, які є складними інформаційними пакетами. Такі матеріали можуть виступати в комплексі з друкованими пакетами документів і самостійно. Основним критерієм стає художність виконання [1, с. 8].

Особливості інфографіки:

- наявність графічних об'єктів, які пов'язані з інформацією асоціативно;
- важливість, корисність і лаконічність інформації;
- збалансованість, простота і виразність представлення теми;
- візуалізація процесів;
- представлення однієї головної ідеї в одній роботі.

Інфографіку можна зробити, використовуючи спеціальні онлайн-платформи.

Canva – онлайн-платформа для створення інфографіки з можливістю використання значної кількості шаблонів та мультимовним інтерфейсом.

Venngage – англomовний онлайн-конструктор для створення інфографіки за допомогою готових шаблонів. Функціонально ця платформа схожа на Canva. Однак більшість опцій платні, безкоштовно ділитися готовими проектами можна лише у соціальних мережах.

Piktochart – онлайн-конструктор, за допомогою якого кожен може створювати ефективну інфографіку, навіть не маючи спеціальних дизайнерських навичок.

Visme – сервіс для створення інфографіки, онлайн-презентацій, анімацій, анімованих банерів та іншого візуального контенту.

Інфографіку можна використовувати для актуалізації опорних знань. Наприклад, повторити основні поняття за допомогою карти знань. Крім того, її можна використати під час пояснення нової теми. Навчальний матеріал, представлений у компактному та яскравому вигляді, більше зацікавить здобувачів освіти, ніж при звичайній розповіді або конспектуванні. При систематизації та закріпленні знань можна використати стрічки часу або різноманітні графіки. Також можна запропонувати здобувачам освіти в якості контрольної роботи створити яскраву графіку, у якій би відображувались основні поняття теми, що активізує їх пізнавальний інтерес. Таким чином, контроль перетвориться в цікаву гру.

Висновки. Інтерактивна інфографіка змушує суб'єкт навчання зосередитися на головному, спрямовує його увагу, дає змогу виокремити потрібний пласт інформації. Особливо значні переваги інтерактивності у формуванні фахових компетентностей.

Інфографіка може бути ефективним засобом мотивації пізнавальної діяльності здобувачів освіти, відмінною опорою як викладачу в процесі проведення заняття, так і студентам у процесі самонавчання. Використання інфографіки в освітньому процесі сприятиме кращому сприйняттю матеріалу, підвищенню ефективності самостійної роботи, формуванню практичних умінь й навичок опрацювання різноформатної інформації, надає можливість учням бачити результат праці.

Список використаних джерел

1. Безуглий Д. С. Візуалізація як сучасна стратегія навчання. *Фізико-математична освіта*. 2014. № 1. С. 5-11.
2. Єрмолаєва Ж.Є. Інфографіка як спосіб візуалізації навчальної інформації. *Концепт*. 2014. № 11. С. 2.
3. Панченко Л. Ф. Інформаційно-освітнє середовище сучасного університету : монографія. Луганськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. 280 с.
4. Панченко Л., Разорьонова М. Використання інфографіки в освіті. *Наукові записки. Серія «Проблеми методики математичної і технологічної*

ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ТЕОРІЇ І ПРАКТИЦІ

Тупиця А. І.

У сучасному світі глобалізації і швидких змін, високоякісна освіта є однією з ключових складових розвитку будь-якої країни. Україна, як і інші країни, враховує зарубіжний досвід у вдосконаленні системи вищої освіти. Особливо це стосується підготовки докторів філософії (Ph.D.), де канадський досвід може виглядати важливим джерелом натхнення та методологічних підходів.

Канада славиться своєю високою якістю освіти та наукових досягнень. Університети в Канаді надають широкий спектр можливостей для досліджень, сприяючи розвитку креативності та самостійності у вчених. Принцип "mentorship" або наукового керівництва, де вчений-наставник активно сприяє особистісному та науковому розвитку студента, визнаний як важливий елемент канадської системи.

В Україні використання канадського досвіду може включати в себе впровадження подібного підходу до навчання докторантів. Це може включати розвиток гнучких освітніх програм, де студенти мають можливість обирати дисципліни та визначати свій власний шлях досліджень. Важливо також стимулювати співпрацю з промисловістю та впроваджувати практичні аспекти досліджень для підготовки вчених до викликів сучасного ринку праці.

Україна може також активно сприяти міжнародній співпраці в галузі наукових досліджень. Обмін студентами та вченими між українськими та канадськими університетами може сприяти обміну ідеями, методами та підходами, що сприяють збагаченню наукового середовища.

Освіта в Канаді часто використовує інтердисциплінарний підхід та акцентує важливість комунікації результатів досліджень. У вітчизняних програмах докторантури можна впроваджувати такі методологічні підходи для забезпечення більш широкого та комплексного розгляду наукових питань.

Канада визначається не лише високою якістю освіти, але й розвиненою системою фінансування для докторантів. В Україні важливо розглядати можливості створення подібних програм стипендій та грантів, що забезпечать фінансову підтримку для науковців у процесі їхньої підготовки.

Канадська система вищої освіти визначається акцентом на наукових інноваціях. Україні може бути корисним адаптувати канадські підходи до впровадження інновацій у навчальні програми та дослідницькі проекти.

У країнах, де офіційною мовою є англійська, мовна підготовка є ключовою частиною успіху студентів. В Україні важливо звернути увагу на

розвиток англійської мови у докторантів та надавати можливості для міжнародних стажувань та практики.

Високотехнологічні лабораторії та дослідницькі центри в Канаді грають ключову роль у формуванні дослідницького середовища. В Україні важливо розвивати наукові інфраструктури та стимулювати активну участь докторантів у дослідницьких проектах. Канадські університети широко використовують сучасні технології у навчанні, в тому числі онлайн-ресурси, віртуальні лекції та спеціалізовані програми для науковців. Україні слід активно впроваджувати ці підходи для поліпшення доступу до найсучасніших знань.

Канада визначається своєю різноманітністю та включеністю у вищій освіті. В Україні важливо створювати умови для різноманітної участі у докторантурі та активно враховувати потреби різних груп студентів.

Таким чином, використання канадського досвіду у підготовці докторів філософії в Україні може сприяти підняттю якості освіти, розвитку інновацій та залученню талановитих молодих вчених. Міжнародний обмін досвідом може стати ключовим фактором у підтримці наукового просування та досягнення світових стандартів в галузі вищої освіти в Україні.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ

Христенко Д. О.

У сучасному суспільстві проблема збереження і зміцнення здоров'я молоді стоїть дуже гостро. Адже здоров'я молоді – це майбутнє України. Проте здоров'я не існує саме по собі, не є постійним і незмінним. Воно потребує ретельної турботи з самого раннього дитинства. Результати статистики свідчать, що вже в дошкільному віці здорових дітей практично немає, а при вступі до навчання 60% нездорових дітей [2]. Не слід забувати, що дошкільний вік найсприятливіший час для формування основ здорового способу життя, тобто вироблення правильних звичок, які у поєднанні з подальшим навчанням, прийомом вдосконалення і збереження здоров'я приведуть до позитивних результатів в майбутньому.

Ряд досліджень свідчить про стабільне погіршення стану здоров'я [1, 3], фізичного розвитку та рухової активності молоді. Так, вважаємо, що недостатньо однієї педагогічної майстерності викладачів з рішення проблеми незадовільного стану справ у фізичному вихованні. Тому постає завдання у розробці інноваційних оздоровчих технологій, за допомогою яких буде підвищення рівня рухової активності та зміцнення здоров'я молоді.

Мета дослідження – теоретичний аналіз і узагальнення впровадження інноваційних оздоровчих технологій в заклади освіти у процес фізичного виховання молоді.

Із розвитком суспільства постає завдання у впровадженні інноваційних

технологій в заклади освіти. Так, у фізичному вихованні можуть бути застосовані такі оздоровчі технології за профілактично-лікувальним напрямом: фітотерапія (чаї, коктейлі), вітамінотерапія (вітамінізація страв), природо терапія (заняття на свіжому повітрі), рефлексотерапія (масаж, йога).

Має велику популярність і продовжує вдосконалюватися: фітнес-системи різного напрямку, аква-аеробіка, настільний теніс тощо.

Настільний теніс з елементами іншої гри служить основою для засвоєння учнем або студентом різних видів рухів, що забезпечують ефективне формування умінь і навичок. Сюди входять стройові, загальнорозвивальні вправи, акробатичні, спрямовані на розслаблення м'язів, дихальні і зміцнення постави.

Танцювальна аеробіка представлена образно-танцювальними композиціями, кожна з яких має цільову спрямованість, сюжетний характер і завершеність. Вона також припускає здійснення спонтанної танцювальної дії, що сприяє виробленню свободи і виразності рухів, розвиває загальну рухливість і підвищує фізичні і психічні можливості організму дітей та підлітків.

Силовий фітнес – це комплекс спеціально підібраних фізичних вправ, основною особливістю яких є те, що вони виконуються в партері з використанням додаткового обладнання та без нього. Це різні вправи, в положенні сидячи, лежачи, боком, що забезпечує відсутність компресійного навантаження на суглоби.

Всі вищеперераховані комплекси можуть використовуватися як самостійні вправи, або додаткові до традиційних занять, проте, всі ці технології передбачають дотримання правил:

- спільна робота усіх учасників освітнього процесу;
- дотримання правил і норм проведення обраної технології;
- дозвіл медиків до таких занять;
- врахування рухової активності та рівня фізичної підготовленості молоді.

Висновки. Таким чином за допомогою сучасних технологій в процесі фізичного виховання вирішуються наступні завдання:

- навчання та майбутнє вдосконалення життєво важливим руховим навичкам і умінням;
- сприяння правильному фізичному розвитку молоді;
- зміцнення здоров'я і сприяння профілактиці захворювань засобами настільного тенісу та фітнесу;
- підвищення їх рівня рухової активності;
- формування у молоді мотивації до здорового способу життя.

Список використаних джерел

1. Христенко Д. О. Виховна компетентність здобувачів вищої освіти під час карантину. *Фітнес & Здоров'я*: матеріали X Всеукр. наук.–практ. інтернет-конф. (21 квітня 2020 р., м. Харків.) / за заг. ред. О. М. Школи. С. 33-35.

2. Zhamardiy O. Checking of the methodical system efficiency of fitness technologies application in students' physical education / O. Zhamardiy, O. Shkola at all // Wiadomości Lekarskie. Wydawnictwo ALUNA. T. LXXIII, 2020, 73(2), pp. 332-341.

3. Zhamardiy O. Fitness technologies in the system of physical quality development by young students / O. Zhamardiy, O. Shkola at all// Journal of Physical Education and Sport ® (JPES), Vol.20 (1), Art 19, 2020, pp. 142 – 149.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ВИКОНАВСЬКИХ ДИСЦИПЛІН МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Цуранова О. О., Бурова Н. А.

Питання дистанційного навчання, що залишається панівним практично на всіх рівнях освітнього простору в Україні залишаються найбільш актуальними, вони обговорюються практично на кожній науково-практичній конференції, присвяченій освітнім технологіям. Виникають новостворені методики і практики, проводяться вебінари й семінари, щодо форм й методів дистанційного навчання, але складність цього процесу висуває нові й нові задачі, до вирішення яких запрошуються сучасні педагоги й вчені.

Застосування дистанційних форм навчання має певні особливості, залежно від тої чи іншої галузі знань. Так, мистецька освіта, а особливо музичне мистецтво потребує особливого підходу в процесі його викладання і навчання. Викладання дисциплін музичного мистецтва, що безпосередньо пов'язано з відображенням звуку як в інструментальному, так і в вокальному виконавстві, потребує спеціального підходу.

Метою роботи є узагальнення деяких особливостей дистанційної освіти в музичному мистецтві, вивчення нових підходів до викладання дисциплін виконавського напрямку, що пов'язано з використанням онлайн-платформ та інтерактивних інструментів.

Проведення он-лайн занять будь-якої спрямованості пов'язано в першу чергу з обов'язковою наявністю двох складників – якісний інтернет-зв'язок та сучасний гаджет (телефон, ноутбук, планшет тощо). Щодо музичного мистецтва, то зауважимо, що до цих двох параметрів слід додати музичний інструмент, за допомогою якого здобувач освіти з однієї сторони, а викладач – з іншої, змогли б повноцінно проводити заняття. Крім згаданих умов, додамо ще й той факт, що робота зі звуком передбачає наявність якісної з боку акустики апаратури (мікрофон), безшумної кімнати або аудиторії, у випадку, коли викладач, наприклад, знаходиться у навчальному приміщенні. Вочевидь, наявність усіх цих складників – це той умовний мінімум, який повинен бути виконаний для проведення якісних занять.

Але, окрім зазначених вище умов, є ще одна обов'язкова деталь, а саме – володіння усіма учасниками освітнього процесу знаннями сучасними цифровими технологіями. Відповідно до тих чи інших освітніх компонентів у

дистанційному навчанні передбачено застосування асинхронного й синхронного режимів роботи. Перший, асинхронний режим дозволяє розмістити відео лекції (заздалегідь відзнятої), презентації, показового виконання музичного твору у загальному доступі (в Moodle, Teams, Telegram чи Google-диску). У той час, як синхронний формат передбачає спілкування учасників освітнього процесу наживо.

Другий варіант більш актуальний під час викладання дисциплін виконавського циклу, коли здобувач освіти має отримувати ті чи інші зауваження безпосередньо під час виконання, бачити й чути показ викладача, часто виконувати одночасно з викладачем або зі своїм партнером. Останній з наведених варіантів, особливо стосується колективу виконавців, таких як хор, ансамбль, оркестр тощо. Якість проведення таких форм занять вкрай залежить від якісного інтернету. Затримка швидкості звуку, спотворення передачі звучання вочевидь впливають на якість виконання.

Саме тому викладач має комбінувати форму проведення занять, чергувати синхронний і асинхронний формати. Корисно запропонувати здобувачу освіти записати фрагменти свого виконання. По-перше – це гарна можливість послухати самого себе і зробити висновки щодо інтерпретації музичного матеріалу. Слухаючи себе у запису, виконавець перетворюється на слухача, який має можливість як то кажуть побачити себе зі сторони, в цьому випадку – послухати себе зі сторони. По-друге – надати викладачу можливість прослухати своє виконання у якісному запису. Відповідно, викладач матиме можливість уважно прослухати, зробити зауваження й надіслати їх у запису здобувачу освіти.

Така ж сама практика існує і під час запису колективних форм музикування. Мається на увазі спів або гра в ансамблі. У цьому випадку здобувачі мають зробити запис своєї партії (хорової, вокальної, оркестрової), надіслати її керівнику, який також прослуховує й оцінює відповідне виконання. Кінцевий виступ дистанційного формату виконання оформлюється за допомогою сучасних програмних технологій, таких як, наприклад «Adobe Audition», «Movavi Video Editor» тощо.

Таким чином, з одного боку ми маємо можливість більш детального відпрацювання кожної окремої партії, з іншого – здобувачі позбавленні можливості слухати один одного, відчувати атмосферу колективного музикування, творчого спілкування, підтримки один одного. Усі ці особливості освітнього процесу в умовах дистанційного навчання вимагають переосмислення деяких підходів у навчанні, перегляду тематичних планів, коригування силабусів дисциплін виконавського циклу.

Безперечно, що мистецька освіта під час дистанційної освіти має сприяти розвитку творчого мислення та самовираження здобувачів освіти. Вони повинні мати можливість розвивати свої творчі здібності та використовувати їх для створення власних проєктів. Процес творчого продукування не повинен припинятися, він має набувати інших, відповідних до викликів часу форм і методів. Як і завжди, розвиток власної особистості, розкриття творчого потенціалу залишається першочерговим завданням

мистецької освіти, що має виконуватися за допомогою поєднання сучасних цифрових технологій та традиційних форм і методів навчання.

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Чорний С. С.

У рейтингу загальнолюдських цінностей здоров'я посідає найвищу позицію, оскільки є підґрунтям продуктивного, повноцінного життя людини. Натомість наявність шкідливих для здоров'я звичок, зростання нервово-психічного напруження, малорухливий спосіб життя, неякісне харчування призвели до найнижчої тривалості життя українців серед європейських країн. Життя молодого покоління ускладнене високими темпами діяльності, стресами, конкурентністю як реальною складовою сучасного життя. Учені зазначають, що здоров'я громадян України є одним із складових національної безпеки [1].

Соціально-економічна напруженість, що відбувається сьогодні в країні негативно впливає на всі сфери життя українського суспільства, представляючи загрозу для нормальної життєдіяльності людини. Здоров'язбережувальна діяльність, яка відбиває певну життєву позицію людини, спрямоване збереження і зміцнення здоров'я та засноване на виконанні норм, правил і вимог особистої та загальної гігієни [2].

Проте сьогодні спостерігається значний відсоток молоді, що мають ті або інші захворювання. Особливо це стосується майбутніх фахівців з фізичної культури адже саме вони повинні навчити здоровому способу життя поведінці майбутнє України – дітей та молодь.

Проте реалії сьогодення висувують нові виклики саме через російську агресію, яка сьогодні є одним з найтяжчих випробуванням для усіх сфер життєдіяльності нашої держави і здоров'я в першу чергу. В умовах впровадження воєнного стану та карантинних обмежень це набуває надзвичайної актуальності, коли весь час студенти вимушені витратити лише на розумову активність [3].

Саме тому питання збереження та покращання здоров'я студентської молоді, зважаючи на реалії сьогодення, є одним із найактуальніших. Ці нові реалії визначають нові пріоритетні напрямки професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту. Особливого значення набуває спрямованість професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури на роботу зі здоров'язбереження дітей та молоді в умовах воєнного стану [4].

З огляду на це, актуальним завданням сьогодні у професійній підготовці майбутнього фахівця з фізичної культури є формування здоров'язбережувальної компетентності за напрямком попередження

дидактогенних порушень здоров'я. Це новий напрям здоров'язбереження, що вимагає певних змін у спрямованості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, а саме: нових знань, підходів, методичних прийомів до застосування сучасних відповідних технологій оздоровчого супроводу усіх учасників освітнього процесу.

Різні аспекти професійно-педагогічної підготовки фахівців з фізичної культури висвітлені в наукових дослідженнях С. Балбенка, О. Баклицької, В. Бартенєвої, В. Григоренка, О. Ємця, В. Пристинського, Є. Приступи, Л. Пундик, Р. Сірко, Л. Сущенко, Б. Шияна та інших учених. Професійну підготовку майбутніх фахівців з фізичної культури до проведення оздоровчої роботи з учнями різного віку вивчали В. Г. Ареф'єв, С. Ю. Балбенко, О. Д. Дубогай, Ю. Д. Железняк, М. Д. Зубалій, Л. П. Сущенко, Т. Ю. Круцевич, Б. М. Шиян, Ю. М. Шкретій та ін

Для успішної реалізації своєї професійної діяльності випускникам закладів вищої освіти поряд з цілим рядом особистісних та професійних якостей необхідно мати міцне здоров'я та достатню фізичну підготовленість. Головну роль у вирішенні цього завдання відіграє формування майбутніх фахівців з фізичної культури готовності до здоров'язбережувальної діяльності [5]. Проте основою здоров'язбережувальної діяльності є здоров'язбережувальна компетентність. Поняття «здоров'язберігаюча компетентність» пов'язане з готовністю особистості вести здоровий спосіб життя як у фізичній, соціальній, психічній, так і в духовній сферах. Мета здоров'язберігаючої компетентності – сформувати необхідні знання, вміння та навички здорового способу життя, навчити використовувати їх у повсякденному житті. Педагогіка, з одного боку, повинна сформувати у молодих людей спеціальні знання, уміння, навички збереження та зміцнення свого здоров'я, створення індивідуального здорового способу життя, а з іншого – передбачати в педагогічних технологіях можливості здійснення самостійних спроб удосконалення себе, свого тіла, психіки, емоцій, працювати над розвитком своїх комунікативних здібностей, виховувати гуманне ставлення до світу, до оточення, самого себе [6].

Під здоров'язберігаючими технологіями сьогодні слід розуміти: сприятливі умови навчання (відсутність стресових ситуацій, адекватність вимог, методик навчання та виховання); оптимальну організацію навчального процесу (відповідно до вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних норм); повноцінний та раціонально організований руховий режим. Сутність здоров'язберігаючих технологій також виявляється у комплексній оцінці умов виховання та навчання, які дозволяють підтримувати нинішній стан студентів, формувати високий рівень їхнього здоров'я, навчок здорового способу життя, здійснювати моніторинг показників індивідуального розвитку, прогнозувати можливі зміни здоров'я та проводити відповідні психолого-педагогічні, реабілітаційні заходи. метою забезпечення успішності навчальної діяльності та її мінімальної фізіологічної «вартості», покращення якості життя суб'єктів освітнього середовища [7, с. 19]. Слід зазначити, що впровадження здоров'язберігаючих освітніх

технологій пов'язане з використанням медичних (медико-гігієнічних, фізкультурно-оздоровчих, лікувально-оздоровчих), соціально-адаптованих, екологічних здоров'язберігаючих технологій та технологій забезпечення безпеки життєдіяльності.

Серед здоров'язберігаючих освітніх технологій виділяють: організаційно-педагогічні технології, що визначають структуру навчального процесу, сприяють запобіганню перевтомі, гіподинамії та іншим дизадаптаційним станам; психолого-педагогічні технології, пов'язані з безпосередньою роботою викладачів на парах, забезпеченням психолого-педагогічного супроводу всіх елементів освітнього процесу; навчально-виховні технології, які включають програму навчання турботі про своє здоров'я та формування культури здоров'я студентів, мотивацію ведення здорового способу життя, попередження шкідливих звичок, проведення організаційно-виховної роботи зі студентами [8].

Здоров'язбережувальна діяльність фахівців з фізичної культури реалізується за такими: створення умов для зміцнення здоров'я студентів та їх всебічного розвитку; організацію навчально-виховного процесу з урахуванням його психологічного та фізіологічного впливу на організм студента; розробку та реалізацію навчальних програм з формування культури здоров'я та профілактики шкідливих звичок; корекцію порушень здоров'я з використанням комплексу оздоровчих та медичних заходів; медико-психолого-педагогічний моніторинг стану здоров'я, фізичного та психічного розвитку; функціонування служби психологічної допомоги викладачам та студентам щодо подолання стресів, тривожності; контроль за дотриманням санітарно-гігієнічних норм організації навчально-виховного процесу, нормування навчального навантаження та профілактики стомлюваності студентів; організацію збалансованого харчування студентської молоді у навчальному закладі [2].

Таким чином вирішення проблеми модернізації сучасного освітнього процесу, його особистісно-діяльнісний аспект ґрунтується на впровадженні здоров'язбережувальної діяльності. Саме вона є основними положеннями нової парадигми освіти. Необхідно також відзначити, що в процесі цілеспрямованого формування здоров'язберігаючої компетентності у майбутніх фахівців з фізичної культури потрібно стимулювати усвідомлення здоров'я як особистісної цінності, тобто наявність ціннісного ставлення до здоров'я, розуміння культури здоров'я як складової загальної культури особистості та прагнення здорового способу життя. Тож формування здоров'язберігаючої компетентності має бути однією з основних складових освітньо-виховного процесу сучасного закладу освіти.

Список використаних джерел

1. Волков Д., Абатурова О. Особливості зв'язку просоціальних тенденцій та психічного здоров'я студентів в умовах військового стану //Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ». 2022. №. July 8, 2022; Paris, France. С. 292-297.

2. Калюжна О. Особливості формування здоров'язберігаючих компетенцій студентів в умовах воєнного стану //здоров'я і суспільство в умовах війни. 2022. С.

3. Наказ 03.05.2022 № 727 «Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства охорони здоров'я України щодо забезпечення функціонування сфери охорони здоров'я у період воєнного стану URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0504-22#Text> (дата звернення 9.10.2023)

4. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проектна діяльність: Науково-методичний збірник/ за загальною ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці «Букрек». 2022. 140 с.

5. Бурханов А. І. Формування професійних якостей у майбутніх учителів фізичної культури. *Формування професіоналізму майбутніх педагогів в умовах педагогічного вищого навчального закладу: тези доповідей та повідомлень науково-практичної міжвузівської конференції.* –ривий Ріг: КрДПІ, 2012. Ч. 1. С. 114–116.

6. Застосування здоров'язберезувальних технологій здобувачами вищої освіти в умовах дистанційного навчання та воєнного стану / А. І. Кришталь, В. В. Тютюнник, І. М. Щербак, Л. В. Дрожик, П. П. Пашинський. *Актуальні питання спеціальної, інклюзивної і здоров'язберезувальної освіти* : зб. наук. пр. [матеріалів круглого столу 20 жовт. 2022 р.] / Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди [та ін. ; за заг. ред. Ю. Д. Бойчука]. Харків, 2022. С. 104–106.

7. Безкорвайна Л. В. Впровадження технологій навчання в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту як педагогічна проблема. *Актуальні проблеми фізичної культури, спорту та туризму в сучасних соціально-економічних умовах: матеріали III міжнародної науково-практичної конференції.* Запоріжжя, 17–18 травня 2017 р. Запоріжжя, 2017. С. 17–20.

8. Безкорвайна Л. В. Формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту до впровадження технології спортивного менеджменту: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. К., 2009. 239 с.

PECULIARITIES OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SOCIAL WORKERS FOR SELF-PRESERVATION DURING MARTIAL LAW IN UKRAINE

Yehor Shevchenko

The war in Ukraine is an emergency situation that requires all citizens, including future social workers, to have special knowledge and skills in self-preservation. The professional training of future social workers for self-preservation during martial law should take into account the peculiarities of this

situation, in particular: unpredictability and variability of the situation, the danger of terrorist acts and other manifestations of violence, instability of the social and economic situation.

We are impressed by the opinion of K. Korniyets, who defines the structural elements of self-preserving behaviour: "an indicator of one's own health in the structure of a person's value orientations; assessment of one's health; motives that make a person pay attention to his/her own health; dynamics of attitude to health throughout life and its determining factors; opinion about the circumstances that affect a good level of health; assessment of how healthy one's own lifestyle is; opinion about what prevents one from leading a healthy lifestyle and what factors influence it" [1].

The main tasks of professional training of future social workers for self-preservation are:

- forming knowledge of future social workers about the peculiarities of martial law and threats associated with it.
- development of personal safety and protection skills in martial law for future social workers.
- developing psychological readiness for risk and stress in future social workers.

The content of professional training of future social workers in self-preservation should include the following modules:

- knowledge of martial law (involves studying such topics as: legal basis of martial law in Ukraine, peculiarities of martial law in Ukraine, threats related to martial law);
- personal safety and protection skills under martial law (includes the study of such topics as: basics of personal safety, organisation of protection under martial law, rescue and first aid under martial law);
- psychological readiness for risk and stress (includes the study of such topics as: psychological features of martial law, psychological mechanisms of protection under risk and stress, psychological techniques of self-control and self-regulation).

Forms and methods of professional training of future social workers for self-preservation should be aimed at developing the necessary knowledge, skills and attitudes. Such forms and methods include: lectures and seminars, practical classes and trainings, situational tasks and role-playing games, independent work with literature and other sources of information.

The professional training of future social workers for self-preservation during martial law is an important task that must be addressed in modern conditions. It should provide future social workers with the necessary knowledge, skills and attitudes that will help them to preserve their lives and health under martial law.

References

1. Korniyets, K. S. (2019) Formuvannya samozberezhival'noyi povedinky students'koyi molodi v suchasnomu VNZ [Formation of self-preservation behaviour of students in a modern university]. *Rozvytok yevropeys'koho prostoru ochyma molodi: ekonomichni, sotsial'ni ta pravovi aspekty : materialy Vseukr. nauk.-prakt. konferentsiyi doktorantiv, molodykh uchenykh ta studentiv* (m. Kharkiv 17 travnya 2019 r.). [Development of the European Space through the Eyes of Youth: Economic, Social and Legal Aspects: Materials of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference of Doctoral Students, Young Scientists and Students (Kharkiv, 17 May 2019)]. URL: <https://cdn.hneu.edu.ua/rozvitok19/thesis08-23.html> (дата звернення: 01.10.2023). [in Ukranian].

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА: НЕДОЛІКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДАЛАННЯ

Шестерова Л. Є., Журавльова І. М., Помпа О. В.

Практика студентів є обов'язковою складовою частиною процесу підготовки фахівців у педагогічних закладах вищої освіти. Вона проводиться на відповідних базах практики: у загальноосвітніх школах, закладах вищої освіти I-II та III-IV рівнів акредитації тощо. Організація практичної підготовки студентів регламентується Положенням про проведення практики студентів закладів вищої освіти.

Важливим питанням у практичній підготовці майбутніх фахівців є забезпечення її неперервності та послідовності у набутті необхідного обсягу практичних знань, умінь і навичок відповідно до різних кваліфікаційних рівнів (бакалавр, магістр).

Система професійної підготовки педагогічних кадрів, яка існує сьогодні, досить консервативна і характеризується невідповідністю теоретичних знань здобувачів освіти їх практичним умінням і навичкам. Наслідком цього є зниження соціального престижу вчительської професії, поглиблення й загострення шкільних проблем, тому дослідження проблеми вдосконалення практичної підготовки педагогічних кадрів є актуальним і своєчасним.

На сучасному етапі розвитку вищої школи проблемі вдосконалення організації та проведення педагогічної практики присвячені роботи Ю. Іванової [1], Л. Надкерничної [3], Л. Шульги, Л. Бражника, Ю. Вакуленко [7] та ін. Проте проблема виявлення і обґрунтування шляхів модернізації практичної підготовки здобувачів освіти у ЗВО у дослідженнях сучасних вітчизняних науковців висвітлена недостатньо.

Метою цієї роботи є розкриття основних шляхів покращення практичної підготовки студентів у закладах вищої освіти, розширення їх можливостей у педагогічній діяльності під час онлайн навчання.

Із метою пошуку ефективних та цілеспрямованих шляхів покращення організації та проведення педагогічної практики, на нашу думку, слід визначити основні її недоліки. Багато фахівців займалися цим питанням і дійшли нижче зазначених висновків. Л. Кравець [2] вважає, що в процесі організації практики ігноруються: рефлексивність, наступність і систематичність, диференціація й індивідуалізація. В. Проскурнін, О. Бабенко [5] доповнюють ці заходи неадекватністю її оцінювання.

Ю. Іванова [1] вказує на недоліки технологічно-методичного забезпечення педагогічної практики, недостатню самостійність та ініціативність студентів.

Крім вище зазначених проблем, які виникли ще в мирний час, з'явилися нові, обумовлені воєнними станом в Україні. Перш за все, це стосується освітніх втрат учнів у фізкультурній галузі, кількісний та якісний склад яких досі не визначений. У зв'язку з цим здобувачі освіти повинні набувати нові компетентності, спрямовані на навчання школярів в умовах, що склалися. Це, в свою чергу, дає поштовх для доповнення ОПП бакалаврів та магістрів в галузі фізичного виховання і спорту новими компетентностями. Це, перш за все, стосується набуття навичок проведення занять в онлайн режимі та контролю за виконанням школярами й студентами домашніх завдань та контрольних нормативів.

Представлені недоліки свідчать про необхідність їх усунення, для чого слід розробити основні напрями вдосконалення педагогічної практики здобувачів вищої освіти.

Розглядаючи це питання Л. Шульга, Л. Бражник, Ю. Вакуленко [7] вказують на те, що практика залишається широким полем перевірки теоретичних знань, накопичених здобувачами освіти у вищій школі, підґрунтям для поглибленого засвоєння професійних умінь та навичок. Під час її проходження здобувач освіти може перевірити свій професіоналізм, вивчити реальні ситуації, що виникають у закладі освіти; перевірити знання, отримані під час навчання; самостійно приймати рішення, обґрунтовуючи їх доцільність перед керівником практики. Майбутній фахівець навчається субординації, роботі в колективі, отримує навички професійного спілкування.

Л. Надкернична [3], висловлюючись щодо вдосконалення педагогічної практики, вказує на необхідність поєднання традиційних форм практичної підготовки (семінари і власне практична діяльність) з технологіями активного навчання. Вона вважає, що тим самим забезпечується включення практикантів у професійно-практичну діяльність, що впливає на якість фахової підготовки.

А. Проценко [6] вказує на необхідність активізувати виробничу практику і враховувати її результати під час державної атестації випускника. На думку науковця, це є позитивним фактором у становленні майбутнього вчителя.

Н. П. Онищенко [4] визначає такі напрями вдосконалення педагогічної практики:

- розширення обсягів педагогічної практики здобувачів освіти, впровадження після завершення навчання однорічної педагогічної інтернатури в статусі педагога-стажиста;

- дуальна форма здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання у закладах освіти з навчанням на робочих місцях в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації, зазвичай на основі договору про здійснення навчання за дуальною формою здобуття освіти;

- наближення професійної підготовки майбутніх учителів до реальних умов майбутньої педагогічної діяльності на основі активного застосування контекстного навчання;

- удосконалення програмно-методичного складника професійної підготовки майбутніх учителів;

- посилення зв'язків між вищою й середньою ланками освіти та роботодавцями у процесі проходження практики;

- активізація виробничої практики і врахування її результатів під час державної атестації випускників;

- запровадження проходження всіх видів практики здобувачами освіти бакалаврату в одному освітньому закладі.

Цілковитим погоджуючись зі шляхами покращення педагогічної практики здобувачів освіти, представленими вище зазначеним автором, вважаємо за необхідне вказати на необхідність доповнення ОПП бакалаврів і магістрів компетентностями, які актуальні для навчання під час воєнного стану.

Висновки. В сучасних умовах розвитку вищої освіти змінюється бачення способів організації безперервної педагогічної практики, виникає необхідність забезпечення тісного взаємозв'язку між учасниками освітнього процесу. Успішна робота майбутніх учителів у процесі педагогічної практики можлива за умови вдосконалення шляхів її проведення: збільшення тривалості практики під керівництвом досвідчених педагогів-наставників; запровадження у процес професійної підготовки дуальної форми навчання; наближення професійної підготовки майбутніх учителів до реальних умов майбутньої педагогічної діяльності; удосконалення програмно-методичного забезпечення професійної підготовки; посилення зв'язків між вищою й середньою школами та роботодавцями у процесі проходження практики; активізація виробничої практики і врахування її результатів під час державної атестації випускників; запровадження проходження практики студентами бакалаврату в одному освітньому закладі; доповнення ОПП бакалаврів і магістрів компетентностями, які актуальні для навчання під час воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Іванова Ю. М. Шляхи удосконалення педагогічної практики в науковій літературі. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки.* 2014. Вип. 24. С. 34–41.

2. Кравець Л. Педагогічна практика як чинник професійного становлення майбутнього вчителя. *Педагогічні науки*. 2012. Вип. 55. С. 80–86.
3. Надкернична Л. Організація педагогічної практики майбутніх учителів: результати експериментального дослідження. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2012. № 2. С. 74–81.
4. Онищенко Н. П. Основні шляхи модернізації практичної підготовки студентів у закладах вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021 р., № 74, Т. 3. С. 55–60.
5. Проскурін В., Бабенко О. Деякі аспекти змісту й організації педагогічної практики студентів в умовах неперервної педагогічної освіти. *Рідна школа*. 2014. № 3. С. 24–28.
6. Проценко А. А. Виробнича практика як складова підготовки майбутніх учителів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2016. Вип. 47 (100). С. 317–321.
7. Шульга Л. В., Бражник Л. В., Вакуленко Ю. В. Підвищення якості університетської освіти: професійна та практична підготовка фахівців. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. 2013. Вип. 1 (6). Т. 2. С. 335–338.

РОЗВИТОК ШВИДКІСНО-СИЛОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ СЕРЕДНІХ КЛАСІВ

Шестерова Л. Є., Суворов П. І.

Останнім часом наша країна зазнала багато випробувань: спочатку пандемію коронавірусу, яка почалася у 2020 році, потім повномасштабне вторгнення ворогів у 2022 році. Ці події кардинально змінили життя українців, змусили швидко пристосовуватись до нових реалій, шукати шляхи для подолання різноманітних проблем. Труднощі не обійшли стороною й освітню галузь. Складніш за все було вчителям фізичної культури, бо на них покладається відповідальність за рухову активність учнів, а тому і за їх фізичний розвиток, підготовленість та здоров'я. Значне зменшення часу рухової активності за час дистанційного навчання призвело до негативних змін у розвитку дитячого організму. В наслідок цього страждають майже всі системи: серцево-судинна, дихальна, знижується обмін речовин, у дітей погіршується зір, вони швидко набирають надлишкову вагу [1].

Зважаючи вище вказані складнощі, метою вчителів фізичної культури став пошук нових шляхів підвищення рухової активності дітей задля покращення їх здоров'я та розвитку фізичних якостей. Цьому сприяють зміни в організації та впровадження нових засобів, які комплексно впливати на всі здібності дитини. У школярів середніх класів особливе місце займають швидкісно-силові здібності. Дані досліджень вказують на те, що розвиток

цих здібностей в зрілі роки є малоефективним, тому в шкільному віці необхідно створити всі умови для їх розвитку [2]

На даному етапі вченими та тренерами розроблені різноманітні методики розвитку швидкісно-силових здібностей для спортсменів, але застосування їх на уроках фізичної культури проблематична. Складності виникають і з їх розвитком під час дистанційного навчання, тому вважаємо тему дослідження актуальною.

Мета дослідження. Виявити вплив дистанційної форми навчання на зміни показників швидкісно-силових здібностей дітей середнього шкільного віку.

В дослідженні взяли участь школярі 7-го та 9-го класів.

Вивчення показників розвитку швидкісно-силових здібностей школярів середніх класів до експерименту показало, що в учнів дев'ятих класів вони, в основному, дорівнюють середньому рівню розвитку. Достатній рівень розвитку у дівчат та хлопців виявлено в тесті піднімання в сід за 30 с. У стрибках у висоту з місця дівчата дев'ятого класу показали низькі результати.

У хлопців сьомого класу спостерігається середній рівень розвитку швидкісно-силових здібностей. Такі ж результати відмічаються і у дівчат, окрім тестів стрибок у довжину з місця та кидок малого м'яча, в яких показники дівчат відповідають достатньому рівню.

Для підвищення рівня розвитку швидкісно-силових здібностей учнів сьомого та дев'ятого класів під час дистанційного навчання в основну частину двох уроках на тиждень, включалися розроблені нами комплекси. Тривалість їх виконання складала 10 хвилин. Один з комплексів базувався на використанні вправ з гумовими стрічками [3], другий включав вправи, що виконувалися в ігровій формі (дивись ютуб канал Р.Е. Derot).

Після проведення експерименту показники швидкісно-силових здібностей у хлопців і дівчат дев'ятого класу підвищилися до достатнього рівня, окрім результатів у стрибках у довжину з місця у хлопців, де вони залишились на середньому рівні, та стрибків у висоту з місця у дівчат, де вони з низького піднялися до середнього.

У хлопців та дівчат сьомого класу після експерименту результати в тестах дорівнюють достатньому рівню розвитку.

У хлопців дев'ятого класу достовірно покращились показники в тесті піднімання тулуба в сід за 30 с, в інших тестах також простежувався прогрес, але достовірності відмінностей між ними не спостерігалось.

У хлопців сьомого класу після експерименту достовірно покращились показники в тестах стрибок у довжину з місця, кидок м'яча вагою 1 кг. В інших тестах спостерігалася позитивна динаміка, але достовірності відмінностей між ними немає.

У дівчат дев'ятого класу після експерименту достовірно покращились показники в тестах стрибок у довжину з місця та кидок набивного м'яча вагою 1 кг, в інших тестах простежувалася тенденція до покращення. Такі ж результати спостерігалися після експерименту й у дівчат сьомого класу.

Таким чином, можна стверджувати, що правильно підібрані вправи та методи організації їх проведення, можуть з успіхом використовуватись під час дистанційного навчання, вирішуючи завдання поставлені в процесі фізичного виховання.

Список використаних джерел

1. Баштовенко О., Станева С. Проблеми організації дистанційного навчання з фізичної культури в закладах освіти. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету*. 2021. № 53. С. 9–23.
2. Черкашин Р., Кузнецов В. Особливості розвитку швидкісно-силових якостей дітей молодшого шкільного віку за допомогою методу колового тренування. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Фізичне виховання і спорт*. 2014. № 13. С. 33–36.
3. Шестерова Л. Є., Пятницька Д. В. Використання вправ з фітнес-гумками для попередження гіподинамії під час карантину у студентів ЗВО. *Фізичне виховання та спорт в закладах вищої освіти* : мат-ли I Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 22 травня 2020 р.). Харків : ХНЕУ імені С. Кузнеця, 2020. С. 53-56.

ПРОФЕСІОНАЛІЗМ ВЧИТЕЛІВ ЯК ОДИН З ФАКТОРІВ РОЗВИТКУ ПОЧАТКОВОЇ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В ХАРКІВСЬКІЙ ГУБЕРНІЇ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТЬ

Широколава М. В.

Професіоналізм педагогічних працівників завжди був, є і буде залишатись однією з найбільш актуальних проблем не лише в сфері педагогіки, але й усього суспільства в цілому. Не менш актуальним залишається питання професійного розвитку педагогів у минулому, в період становлення народної початкової освіти, зокрема в Харківській губернії у другій половині ХІХ – на початку ХХ століть. В даний період становлення початкової освіти відбувалось майже виключно завдяки зусиллям громадськості. Попри всі труднощі Харківська губернія на початку ХХ ст. досягла значних успіхів в розбудові народної освіти. Цей результат було досягнуто в значній мірі завдяки професіоналізму та відданій праці вчителів народних училищ.

Метою даної роботи є дослідження того, як саме зростання професійної майстерності вчителів впливало на розвиток початкової народної освіти.

Дана проблема розглядалась в різні періоди. О. Арсенєв у своїх статтях розглядав діяльність вчительських семінарій з точки зору комуністичної ідеології. Він вважаючи дані навчальні заклади відверто реакційними [1, с. 91-109.; 2, с. 47-59]. Про ефективність роботи земських вчителів, а також про підвищення їхньої кваліфікації у своїх працях згадував

С. М. Жуков [6, с. 86-95; 7, с. 58-64]. Розглядаючи розвиток початкової народної освіти в Харківській губернії і, зокрема, діяльність органів місцевого самоврядування в даній сфері Т. М. Кравченко виділяла важливість кадрового забезпечення початкових навчальних закладів. [9, с. 144 – 155; 10, с. 137-141]. На вплив соціального складу земств на роботу з народними вчителями вказувала у своїй праці Л. Бадья [3, с. 81-86]. О. Рогоза у своїй статті відзначав важливість роботи вчителів на формування позитивного ставлення населення до початкових навчальних закладів [13, с. 32-45].

Початок реформ 60-х – 70-х років XIX століття дав поштовх до значних змін усій державі. Також відбувались зміни в суспільній свідомості. Становлення початкової народної освіти стала реальною необхідністю. Представник передової інтелігенції першими усвідомили, що загальна початкова освіта необхідна не лише для розвитку населення, а й усій державі в цілому. На їхню думку надбання принаймні на рівні початкової школи дозволило б розширити коло можливостей для представників простого народу.

Це йшло врозріз із політикою уряду Російської імперії. Представники урядових кіл заявили, що витрат на запровадження початкової народної освіти не витримає державний бюджет. Відсторонившись від вирішення освітніх проблем простого народу уряд сподівався, що всі освітні ініціативи на місцях зійдуть нанівець самі собою. Проте громадська ініціатива в розвитку початкової народної освіти виявилась нестримною.

Із запровадженням в дію Земської реформи 1864 року справою початкової народної освіти на селі почали опікуватись органи місцевого самоврядування.

Земства не виявляли особливої активності в сфері розвитку початкової народної освіти на самому початку своєї діяльності. Якщо державні органи влади фактично повністю відсторонились від справи народної освіти, то земства обмежили свою освітню діяльність досить незначною фінансовою підтримкою освітньої діяльності сільських громад. Причини цього полягали не лише у обмеженості правових та економічних можливостей земств. Щиро прагнучі розбудови дійсно народної, загальнодоступної школи представники громадськості не очікувано для себе зіштовхнулись з байдужим і навіть відверто негативним ставленням селян до навчання.

Причинами цього явища були наслідки попереднього стану початкової освіти, коли, так би мовити, «заняття» проводились у непристосованих приміщеннях, а вчителями виступали місцеві священнослужителі та волосні писарі. Така ситуація була притаманна не лише для Харківської губернії, але й узагалі для всіх губерній, де було запроваджене земське самоврядування. Оскільки у дореформений період школи фактично не давали дітям жодної користі, не дивно що населення дивилось «на школу, як на щось нав'язане йому начальством, і посилення дітей до школи здійснювалося як би з примусу» [11, с. 3] Земствам довилось вести важку та кропітку роботу для досягнення позитивного ставлення селян до освіти. Формування нового, позитивного ставлення селянства виявилось тривалим процесом. У 1872 р.

Богодухівським повітовим земством констатувалось «апатичне» ставлення селян до освіти своїх дітей, а також зазначалось, що саме це є головною перешкодою для розвитку народної початкової освіти [13, с. 33-34]. Низькою залишалась кваліфікація вчителів народних шкіл. Під час роботи з'їзду вчителів у 1870 році з'ясувалось, що лише невелика кількість вчителів пройшла підготовку на педагогічних курсах при Харківському повітовому училищі. На 1870 рік більшість вчителів народних шкіл були семінаристами і з них частина із незакінченим курсом навчання [8, с. 40].

Деякий вплив на зміну ставлення селян до освіти їх дітей мала військова реформа 1874 року. Згідно нового військового статуту термін строкової служби залежав від рівня освіти. Ті особи, які мали свідоцтво про закінчення народних училищ служили на 2 роки менше від неписьменних.

Але головна заслуга того, що селяни усвідомили користь, важливість і необхідність навчання, належить продуктивній діяльності земств. Їм вдалось завоювати довіру селян високим рівнем організації освітнього процесу в земських школах і, що було дуже важливо, підбором вчителів. Завдяки зусиллям земств селяни перестали сприймати навчання дітей і супутні витрати на школу, як щось, нав'язане силоміць. Селяни переконались, що земські училища створені і діють для користі населення, а освіта, принаймні початкова, є необхідністю у нових реаліях життя.

Відсторонившись від справи розбудови початкової народної освіти державні органи влади віддали в руки земств право затвердження на посаду вчителів. Земства не поступались цим правом перед інспекторами народних училищ. Прагнучі змінити ситуацію Міністерство народної освіти у 1900 році запропонувало земствам грошову субсидію на утримання початкових училищ за умови, що земства відмовляться від права призначення вчителів. Досить красномовним є той факт, що усі земства Харківської губернії відмовились від цієї пропозиції [9, с. 149].

Окрім випускників вчительських семінарій та слухачів земських вчительських курсів до роботи вчителями у початкових народних училищах були також допущені випускниці єпархіальних училищ. 20 вересня 1868 р. було затверджено Статут єпархіальних жіночих училищ. Згідно з його положеннями училища для дівочь духовного звання отримали назву в єпархіальні жіночі училища та реорганізовані в напівзакриті навчальні заклади для представниць усіх станів населення. Завдання діяльності цих установ було значно змінено. Метою діяльності єпархіальних училищ стало не лише виховання майбутніх дружин священнослужителів, а також і вчительок початкової школи. [12, с. 31].

Суттєвий вплив на розвиток початкової народної освіти у Російській імперії в цілому і в Харківській губернії зокрема мала революція 1905-1907 рр. Проблеми розвитку народної освіти вийшли на політичний рівень. У 1905 році був скликаний Перший усеросійський з'їзд вчителів. Він прийняв низку суто політичних вимог – скасування смертної кари, скликання установчих зборів тощо. Серед специфічних освітніх вимог були наступні: запровадження загальної безплатної початкової освіти; створення єдиної

структурованої освітньої системи; заборона викладання релігії в школі; гарантії свободи викладання, у тому числі й місцевою мовою; місцевий контроль над освітою; право установ та приватних осіб відкривати нові школи [14, с. 339].

Прагнення до вдосконалення початкової народної освіти простежується також в діяльності Міської думи Харкова. Прагнучі розширити в Харкові мережу початкових навчальних закладів громадські діячі прихильно поставились до діяльності в місті приватних початкових училищ. Проте з часом Міська дума звернула увагу на якість діяльності цих навчальних закладів. Міська дума надавала грошову допомогу власникам приватних початкових училищ, які, одночасно, були в них вчителями. Обсяг допомоги був досить незначним і становив від 20 до 50 рублів на одне училище. Надання допомоги приватним училищам залежало від результатів їх діяльності. На прохання міської думи інспектор навчальної округи здійснював перевірку якості роботи приватних училищ. Якщо стан справ у навчальному закладі був незадовільним Міська дума могла відмовити у наданні коштів [4, арк. 16; 5, арк. 5, 6, 9].

Таким чином, діяльність в розвитку початкової народної освіти була одним з головних видів громадської активності в другій половині ХІХ – на початку ХХ століть. Розбудова початкової народної освіти стала однією з найбільш важливих та результативних галузей діяльності органів місцевого самоврядування. Вкрай відповідальне ставлення до народної освіти змусило громадських діячів Харківщини звернути увагу на такий аспект, як професіоналізм вчителів початкових училищ. Здійснюючи розбудову початкової народної освіти представники громадськості діяли через органи місцевого самоврядування і досягли високого рівня педагогічної роботи у підзвітних їм навчальних закладах. З іншого боку народні вчителі своєю самовідданою працею підносили земські та міські училища на рівень найкращих навчальних закладів для народу.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Ярославцева М. І., Лазоренко Т. М.

Актуальність проблеми. В умовах євроінтеграційних процесів незалежної України формування системи цінностей студентства в освітньому процесі вишів все більше набуває актуальності. Через те перед сучасною педагогічною наукою постає завдання розкриття теоретичної суті поняття «цінності» та педагогічних умов їх формування.

Так, законодавчі документи (Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про дошкільну освіту», Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція), Концепція розвитку педагогічної освіти) актуалізують

необхідність оновлення професійної підготовки майбутніх педагогів не тільки в сенсі набуття певних фахових компетентностей, а й розвитку здатності творчо розв'язувати педагогічні завдання будь-якого рівня складності, знаходити оригінальні, нестандартні рішення педагогічних кейсів на основі сформованих професійних цінностей. Йдеться не просто про вдосконалення професійної підготовки майбутніх освітян, а про особливу увагу до процесу формування в них певних цінностей, як важливої якості в цілому й професійно важливої якості зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наш час дедалі актуальним стає вивчення проблеми удосконалення підготовки майбутніх вихователів в умовах вишу, про що свідчать публікації провідних науковців Л. Артемової, А. Богуш, Н. Гавриш, О. Кононко, Ю. Косенко, К. Крутій, Н. Лисенко, Г. Пономарьової, С. Пехарєвої, М. Роганової, А. Чаговець, Х. Шапаренко та інших. Вивчення загальних питань професійної підготовки та змісту професійної освіти розкрито в працях Ю. Бойчука, І. Дичківської, О. Дубасенюк, Л. Зданевич, І. Мельничука, О. Пехоти, В. Поліщук, Т. Танько та ін. Теоретико-методичні засади вдосконалення освітнього процесу майбутніх вихователів, особливості організації та здійснення їх підготовки до різних видів педагогічної діяльності вивчають Г. Беленька, Н. Білоус, О. Богініч, Н. Голота, О. Кошелівська, М. Машовець, Н. Нападій, Г. Сухорукова та інші.

Історико-педагогічні питання організації педагогічної практики опосередковано відображено в дослідженнях наукових студій: О. Глузмана, М. Євтуха, Л. Єфименко, Н. Казакової, Д. Коржова, М. Кушкова, М. Левченко, Л. Машкіної, Л. Хомич, В. Яценко та інших.

Мета дослідження. На основі аналізу досліджень наукових студій визначити педагогічні умови формування професійних цінностей у майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в контексті педагогічної практики.

Виклад основного матеріалу. В останні десятиліття поширився інтерес українських дослідників щодо цінностей освіти та ціннісних орієнтацій педагога. Так, проводячи дослідження з теми «Формування гуманістичних цінностей у майбутніх учителів», дослідницею В. Кузнецовою на основі аналізу психолого-педагогічної літератури з'ясовано суть базових гуманістичних цінностей, які відбивають специфіку стосунків між людьми. Ученою з'ясовано, що гуманістичні цінності поєднують у собі положення про безумовну цінність людини, культурні та духовні досягнення суспільства, естетичні знання, переконання, ідеали, які історично створені самим народом, обумовлені історичним духовним розвитком суспільства, відбивають та пояснюють стосунки в суспільстві, з'ясовують місце особистості і її роль у навколишньому світі, вони впливають на вчинки й поведінку людини в суспільстві, зумовлюють її життєвий вибір, дають можливість осмислити цінність життя, його неповторність для людини, сприяють розумінню унікальності і своєрідності кожної людини, визнанню її прав і свобод [5].

Одним із актуальних завдань педагогічної освіти в Україні, як вважає О. Корнієнко, є проблема формування національних цінностей. У

дослідженні з теми «Національні цінності особистості: сутність та особливості формування» з'ясовано сутність системи цінностей особистості. Автор зазначає, що ця система має відносно самостійний характер, її структура включає взаємодію таких критеріальних параметрів як цінності життя і його сенсу, цінність морального вибору вчинку та поведінки, індивідуально-соціальні цінності, що відбивають структуру діяльності особистості, специфічний спосіб її існування. Саме завдяки взаємодії зазначених цінностей забезпечується чіткість і стійкість громадянської позиції людини, яка проявляється в її вчинках, ставленні до своїх професійних, громадянських та інших обов'язків, до інших людей [4].

Наукові студії Н. Антонової доводять, що цінність, як і ціннісні орієнтації, має об'єктивно-суб'єктивну основу. Цінність – це форма прояву певного відношення між суб'єктом і об'єктом, – а ціннісну орієнтацію здійснює конкретний суб'єкт, для якого цінності набули особистісного сенсу, стали значущими. Дослідниця визначає, що цінність – поняття, яке несе у собі позитивне або негативне значення якогось об'єкта чи явища для суб'єкта, та регулює його поведінку. Ціннісні орієнтації – це елементи внутрішньої структури особистості, які є основою її спрямованості на певні цінності. Попри розходження між різними підходами у психології, цінності і ціннісні орієнтації розуміються як значущі компоненти структури особистості, що формуються у процесі її соціалізації та виражають спрямованість на регулювання діяльності та поведінки [1].

Дослідницею Н. Бойченко обґрунтовано цінності науковця і академічні цінності, надано аналіз особливої місії науки у вищій освіті і особливої місії вищої освіти щодо науки. Дослідницею визначено щонайменше три аспекти процесу наукового пошуку та організації знань: когнітивно-символічний (де знання, поєднані у систему наукових знань, постають як особлива самодостатня символічна система, організована на принципах когнітивної досконалості), ціннісний (де знання постають як особлива цінність, яка займає своє місце у ціннісній ієрархії науковців, та дещо відмінне місце у ціннісній ієрархії інших соціальних спільнот та суспільства як цілого), інституційний (наукові знання як втілення наукової раціональності як особливого типу соціальної інституційної раціональності) [2].

Аналізуючи вищезазначені дослідження, дефініцію цінності визначаємо як норми, що регламентують діяльність, стійкі орієнтири, за якими особистість співвідносить свою життєдіяльність, особливості, які дозволяють задовольняти свої потреби і слугують орієнтирами соціальної активності.

На основі аналізу психолого-педагогічних поглядів провідних наукових студій дефініцію «педагогічні цінності» в роботі визначаємо як цінності освіти, її цілі, принципи, норми, які регламентують педагогічну діяльність і слугують сполучною ланкою між суспільним світоглядом у сфері освіти і діяльністю педагога. Взявши за основу наукові здобутки К. Гордєєвої, В. Кузнецової та Л. Сатановської дефініцію «професійні цінності» розглядаємо як певні орієнтири, на основі котрих людина обирає, опановує і виконує свою професійну діяльність, віддзеркалення вимоги професії та

суспільства до аксіосфери особистості фахівця [3;5;8].

Для нашого дослідження цінними є наукові підходи щодо визначення педагогічних умов формування акмеологічної культури майбутніх правознавців у освітньому процесі університету, які визначені та обґрунтовані дослідницею А. Смульською. Науковиця виявила перешкоди, що заважають формуванню акмеологічної культури майбутніх професіоналів, можливості їх подолання в освітньому процесі вишу; зазначила можливі шляхи залучення здобувачів освіти до активного самовдосконалення особистісно-професійного потенціалу й набуття досвіду практичної діяльності у позанавчальний час [9].

Наукові студії А. Смульської доводять, що педагогічні умови є важливою складовою педагогічної системи, оскільки у них сконцентровано якісні характеристики навчального середовища. Вони зумовлюють функціонування і розвиток цієї системи з точки зору особистісного та процесуального аспектів [там же].

Отже, одним із основних завдань закладу вищої освіти вважаємо організацію таких педагогічних умов, які розвивають мотивацію студентів до професійної діяльності, сприяють набуттю і поглибленню фахових знань, умінь і навичок, а також зумовлюють розвиток таких професійних та особистісних якостей, які формують професійні цінності майбутніх вихователів.

На основі вищезазначених досліджень, схарактеризуємо педагогічні умови формування професійних цінностей у майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики.

Взявши за основу ідеї С. Пехаревої, Г. Пономарьової та Х. Шапаренко [7], ми прогнозували формування всіх компонентів (мотиваційного, теоретичного та практичного) професійних цінностей майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі створення педагогічних умов під час педагогічної практики.

Виходячи із зазначеного вище, в процесі роботи були визначено педагогічні умови, які б могли забезпечити ефективне формування професійних цінностей майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики. Обґрунтуємо кожен з них.

Першою педагогічною умовою є удосконалення процесу організації педагогічної практики, орієнтованої на формування професійних цінностей майбутніх вихователів. Якісний вплив освітнього середовища на студента, врахування його потреб, переконань та інтересів сприяють як професійному розвитку майбутніх вихователів в цілому, так і набуття певних професійних цінностей. Підвищення рівня якості процесу організації педагогічної практики, яка спрямована на розвиток професійних цінностей майбутніх вихователів відбувається в процесі означених аспектів, а саме: визначення змісту діяльності студентів під час педагогічної практики; координація злагодженої роботи всіх керівників практики (викладачів закладу вищої освіти та вихователів закладів дошкільної освіти); дотримання єдиних вимог керівників практики щодо адекватного оцінювання результатів практичної

діяльності студентів.

Другою педагогічною умовою є гуманістичний підхід до формування професійних цінностей майбутніх вихователів у процесі педагогічної практики. Врахування індивідуальних особливостей та можливостей професійної самореалізації під час педагогічної практики відбувається у процесі: спонукання до творчого і девіантного мислення; визнання права студента на нестандартні професійні рішення; сприяння розвитку позитивних вражень від професії вихователя; диференційованого підходу щодо підготовки здобувачів освіти до виконання завдань практики, здійснення педагогічного консультування студентів та надання методичної допомоги.

Третя педагогічна умова спрямована на формування аналітичних цінностей-умінь майбутніх вихователів у процесі організації науково-дослідної роботи протягом педагогічної практики. Підвищення рівня якості процесу організації педагогічної практики, яка спрямована на розвиток науково-дослідної роботи майбутніх вихователів. Оскільки основна діяльність студента в ході практики спрямовується на самостійне проведення видів діяльності під час робочого дня на посаді вихователя, ця педагогічна умова передбачає процес різнобічного розвитку дітей з використанням інноваційних форм, методів та засобів навчання, а також передбачає ефективні методики педагогічного впливу на дитину з метою корекції її поведінки. Науково-дослідна робота студентів включає здійснення психолого-педагогічних спостережень за дітьми, обробку діагностичних матеріалів. Особливого значення під час реалізації даної умови набуває підготовка та написання курсової роботи та проведення експериментального дослідження в межах її теми.

Висновки. Значення педагогічної практики у професійній підготовці майбутнього вихователя, враховуючи її багатофункціональність, складно переоцінити, адже вона є місцем формування професійних цінностей, створення творчої сприятливої атмосфери для навчання та наукового пошуку, джерелом самореалізації та розвитку індивідуальності кожного здобувача освіти. Таким чином, освітній процес у ЗВО, а особливо педагогічної практики, має спрямовуватись не лише на оволодіння певною освітньою програмою, а й на формування стійкої системи цінностей здобувачів освіти.

Перспективним напрямом майбутніх досліджень вважаємо розгляд проблеми формування духовно-моральних цінностей здобувачів освіти, оскільки українське суспільство потребує високоморального громадянина, професійна діяльність якого безпосередньо поєднана з духовною сферою життя.

Список використаних джерел

1. Антонова Н. О. Ціннісні орієнтації у системі особистісних якостей студентів вищого педагогічного навчального закладу: автореф. дис. ... канд. психол. наук: спец. 19.00.07. Київ, 2003. 21 с.

2. Бойченко Н. М. Ціннісна самоідентифікація особистості у світлі теорії значущості. *Політологічний вісник*. зб-к наук. праць. Київ : «ІНТАС», 2015. Вип. 77. С. 68–78.
3. Гордєєва К. С. Професійні цінності в системі соціально-педагогічної роботи. *Гуманізація начальної-виховного процесу* : зб. наук. праць / [за заг. ред. проф. В. І. Сипченко. Слав'янськ. 2022. Вип. LXVIII. Ч. I. С. 182–188.
4. Корнієнко О.М. Національні цінності особистості: сутність та особливості формування. Автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Луганськ, 1998. 30 с.
5. Кузнецова В. Г. Формування гуманістичних цінностей у майбутніх вчителів: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13. 00. 04 / Луганський держ. педагогічний ун-т ім. Тараса Шевченка. Луганськ, 2001. 20 с.
6. Організаційні аспекти педагогічної практики «Показові, пробні заняття та інші види діяльності з дітьми дошкільного віку» : навч.-метод. посібник / за ред. М. В. Роганової. Харків : КЗ «ХГПА», 2020. 195 с.
7. Пономарьова Г.Ф., Шапаренко Х.А., Пехарева С.В. Акмеологічне проектування процесу формування професійної компетентності вихователя закладу дошкільної освіти : навч. посіб. Харків : ПП «Ранок НТ», 2012. 196 с.
8. Сатановська Л. Формування цінностей і ціннісних професійних орієнтацій у студентської молоді у вищих навчальних закладах. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка*. 2013. № 1(3). С. 53.
9. Смульська А. В. Формування акмеологічної культури майбутніх правознавців у навчально-виховному процесі класичного університету: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Харків, 2013. 238 с.
10. Ярославцева М.І. Педагогічна технологія формування професійної самореалізації майбутніх фахівців закладів дошкільної освіти у процесі педагогічної практики. *Modern pedagogical models of the formation and development of specifically scientific pedagogical phenomena* : international collective monograph / edited by G. F. Ponomarova, A.A. Kharkivska, L.O. Petrychenko and other; Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy» of Kharkiv Regional Council. Publishing house OKTAN PRINT s.r.o., 2023. 1680 p.

ІНТЕГРАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ (НЕТРАДИЦІЙНИХ) МИСТЕЦЬКИХ ТЕХНІК ЯК ЕФЕКТИВНОГО ЗАСОБУ ОСОБИСТІСНО- ОРІЄНТОВАНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА ЗДО

Яценко В. В., Оніщук Т. І., Фролова І. В.

Пандемія коронавірусної хвороби 2019, запроваджений карантин, активна фаза збройної агресії РФ проти України спричинили низку гострих

проблем у сферах освіти, науки та інновацій, серед яких зниження якості освіти в цілому. Саме тому освіта, зокрема дошкільна, вимагає прикладу дієвого методологічного інструментарію здатного стати надійною основою у професійній роботі фахівців сфери дошкілля.

У пошуках ефективних засобів нівелювання зазначених питань, науковці та практики сучасності дедалі більше орієнтуються на використання мистецьких технологій, які уможливають індивідуальний підхід до кожної дитини та формування ціннісного ставлення вихованця до себе й навколишнього його світу. Адже мистецька діяльність – найбільш доступний засіб вираження думок і переживань для дітей раннього та передшкільного віку. Якщо вихованець стикається з певною психологічною проблемою (тривожність, страх, невпевненість, агресія тощо), це одразу помітно в його роботах.

Інноваційні мистецькі техніки, побудовані на застосуванні різних видів мистецтва, зокрема малювання, зважаючи на синергетичну дію, дозволяють розвинути творчий потенціал дитини та моніторити психоемоційні процеси задля вчасного залучення фахівця ментальної сфери, що є актуальним зважаючи на сьогодення в нашій державі.

Саме тому інтеграція нетрадиційних мистецьких технік у професійну діяльність педагога ЗДО є напрочуд актуальним на сучасному етапі розвитку українського дошкілля.

Сьогодні питання розробки інноваційних технологій освіти, виховання та розвитку особистості є одним з найбільш актуальних, адже методологічний інструментарій повинен бути ефективним прикладом у професійній діяльності фахівців. У зв'язку з цим особливо гостро постає питання про підвищення якості особистісно-орієнтованого освітнього процесу, про генерацію нових, більш результативних та сучасних методів і способів навчання та виховання дітей раннього та передшкільного віку. Для успішної педагогічної діяльності у цьому векторі педагогові ЗДО варто інтегрувати у власну професійну практику артотехніки. Адже мистецька діяльність здавна привертала увагу дослідників, науковців психолого-педагогічної царини як можливий метод вивчення внутрішнього стану дитини, її здатність відображати загальну картину світу, світ власних переживань та здійснення з боку педагогів ефективної психолого-педагогічної підтримки вихованців.

У сучасній практиці досить поширеним є термін «артотерапія». У перекладі англ. «art» означає мистецтво, а терапія (з гр. *terancia* «лікування»). Артотерапія – лікування за допомогою мистецтва. Здійснювати його можуть психотерапевти – люди, які мають медичну освіту. Педагогічні працівники не мають права ставити діагнози та займатися терапією. Це – справа виключно лікарів. Разом з тим, впливати на розвиток особистості засобом мистецтва, використовуючи його потенціал, педагог дошкільної освіти може. Йдеться про використання арттехнік, за допомогою яких вихователь забезпечує умови для формування емоційної сфери. Ці арттехніки можуть бути адаптованими (модифікованими) для вихованців ЗДО.

У сучасних умовах мистецтво використовується з метою розвитку творчого потенціалу особистості, передачі її почуттів, емоцій та інших проявів психіки людини; як інструмент для вивчення та гармонізації внутрішнього світу людини. Використання методів образотворення, за В. Соловйовою, забезпечує: формування взаємоприйняття й емпатії; можливість вільного самовираження та самопізнання; підвищення адаптаційних здібностей, зниження втоми та емоційного напруження; створення позитивного емоційного настрою.

На важливу роль мистецтва в розвитковій та профілактичній роботі вказували представники закордонної педагогіки, О. Декролі, Ж. Демор, Е. Сеген. Вони підкреслювали, що художня діяльність дітей забезпечує їхній сенсорний розвиток, формує мотиваційну сторону їх продуктивної діяльності, сприяє розвитку сприйняття, довільної уваги, уяви, мовлення, дрібної моторики руки, комунікації. Образи творчості дають можливість відстежити особливості підсвідомих процесів, серед інших: спогади, страхи, зовнішні та внутрішні конфлікти.

Теоретико-методичні та практичні аспекти використання артотехнологій як компонента навчальної діяльності представлені у дослідженнях українських науковців Т. Андронової, І. Бабій, Т. Берник, О. Вознесенської, О. Деркач, Т. Добровольської, А. Колупаєвої, О. Колпакчи, В. Кондратенко, І. Кондратець, Л. Лебедевої, О. Медведевої, О. Половіної, С. Рибакіної, В. Синьова, О. Тараріної, Л. Фірсової, Т. Яценко.

У розвитку творчості дітей, їхні фантазії та спроможності творити використовують різноманітні техніки як традиційні, звичні для здобувачів освіти, так і незвичайні, нетрадиційні, які потрібно дослідити та пізнати разом з дітьми.

Тема нетрадиційного образотворення має незначну кількість досліджень, але встановлено той факт, що цей вид діяльності має вплив на фізичний, психічний стани та загальний розвиток дітей раннього та передшкільного віку, тому на нашу думку, педагогові необхідно інтегрувати цей вид технологій у власну професійну діяльність.

Існує низка засобів та технік, що полегшують вихованцям ЗДО виражати свої почуття та переживання. Робота з використанням цих технік з дитиною – процес, що вимагає обережності та делікатності, при якому відбувається взаємодія педагога та дитини через витвір мистецтва, а саме дитячий малюнок.

Трактування терміну «малювання»:

1) це дієвий засіб самовираження вихованця, розкриття його творчих здібностей, а також допомагає здійснити самоідентифікацію та забезпечує соціальноприйнятний спосіб для прояву почуттів (за О.Сорокою);

2) це можливість дитині відкрити свої проблеми контактуючи з малюнком, і якщо спочатку мистецтво для дитини – терапія, то згодом переростає в захоплення. Малюнок є інформативним джерелом завуальованих даних, які допоможуть зрозуміти дитину, її думки, причини вчинків і мотиви (за Я. Скрипник).

Питання використання та впливу нетрадиційних технік малювання описали такі науковці сучасності, як: В. Городиська, О. Половіна, Л. Полякова, В. Рагозіна та Л. Шульга.

Нетрадиційні (інноваційні) техніки малювання – це новітні та маловідомі мистецькі техніки, що поки не поширені для використання серед педагогів, однак їхнє впровадження може давати нестандартні, цікаві, унікальні результати зображення певних образів, а також позитивно впливати на розвиток дитячого образотворення. Нестандартність матеріалів для малювання надає можливість вихованцеві розкрити в собі потенціал митця, власну індивідуальність, уникнути створення стереотипного, традиційного, шаблонного зображення чи образу.

Серед визначень поняття «нетрадиційний» відзначається характеристика використання художніх засобів, матеріалів та інструментів малювання, що сприймаються як нові та нетипові у користуванні. Зважаючи на практичний досвід генерування власних ідей та унікальних задумів у зображеннях з використанням нетрадиційних технік, інструментів та матеріалів здобувачі дошкільної освіти можуть: виражати ставлення, передавати яскраві емоції та почуття позитивного настрою; «бути (брати участь) і працювати (виконувати певну роботу)» під час творчого процесу; висловлювати власні думки без осуду з боку інших; генерувати ідеї та втілювати задуми у реальність, як вже було зазначено вище; удосконалювати власну діяльність; формувати творчий потенціал та розвивати творчі здібності; створювати нестандартні та унікальні роботи; уникати психологічних обмежень, заборон, побоювань.

Інноваційні (нетрадиційні) мистецькі техніки захоплюють, дивують здобувачів дошкільної освіти, і тому прагнення займатися образотворчою діяльністю підвищується. Цей метод малювання розкриває творчі можливості дитини раннього та передшкільного віку; дозволяє вихованцеві відчувати всі матеріали на дотик, відчувати та відобразити фарби, характер і настрій. А процес творчості за допомогою вже давно відомих інструментів та предметів (поролону, зім'ятого паперу, фольги, клею чи кухонного приладдя) нагадує цікаву гру, яка дає змогу маленькому художникові відчувати свободу діяльності, дослідити та пізнати навколишній світ, виразити в малюнку свої почуття й емоції, а також вселяє впевненість дітей у власних силах.

Крім того, малювання у цих техніках сприяє розвитку креативності, образного та логічного мислення, розвитку дрібної моторики, яка прямо пов'язана з мозковою діяльністю, чітких рухів пальців, окоміру, покращенню рівня концентрації уваги, зосередженості на майбутньому результаті, стимулюванні та розвитку пам'яті (дитина запам'ятовує алгоритм дій), формуванню трудових навичок (прибирає своє робоче місце), вихованню посидючості й зосередженості, самостійності, самоконтролю, сприяє розвитку відчуття кольору, кольорового співвідношення, позитивно впливає на загальний і художньо-естетичний розвиток дітей.

Варто підкреслити, усі перераховані вище якості особистості

є ключовими компетентностями Нової української школи (НУШ). Тобто педагог ЗДО, інтегруючи у власну практику інноваційні (нетрадиційні) мистецькі техніки, серед іншого – забезпечує неперервність здобуття освіти протягом життя.

Загалом, використання нетрадиційних матеріалів спонукає дитину бачити, відчувати, сприймати, зароджує інтерес та зацікавленість до цього виду заняття, а ще налаштовує її на взаємодію з реальністю. Крім того, вільний вибір матеріалу вихованцем є найважливішою рушійною силою у процесі творчої роботи [2, с. 10].

Інтеграція інноваційних мистецьких технік у традиційні заняття з образотворення з вихованцями ЗДО, як засобу особистісно-орієнтованого процесу, сприяє зняттю емоційного, а як наслідок і тілесного напруження, створенню умов для моніторингу емоційного стану вихованців, відновлення емоційного балансу, станів спокою, безпеки та комфорту, поліпшення настрою здобувачів освіти; дитина отримує насолоду від власне творчого процесу та результату. Крім того, заняття з використанням інноваційних технік образотворення в освітньому процесі допомагають педагогові ЗДО визначити особливості прояву творчих здібностей дітей раннього та передшкільного віку.

Вважаємо за доцільне стверджувати, що впровадження нетрадиційних технік та матеріалів у заняття з образотворення допоможе розширити можливості для здобувачів освіти у демонструванні усього спектра власних почуттів без обмежень і заборон на них. Зазначимо, що у розвитку умінь і здібностей дітей раннього та передшкільного віку значну роль відіграє саме педагог, тому що він має забезпечити загальну сприятливу атмосферу на заняттях, а також залученість та зацікавленість образотворчою діяльністю [2, с.10].

Робота з інноваційними мистецькими техніками з дітьми передбачає використання варіацій матеріалів для образотворення, а саме: фарби, олівці, фломастери, воскова крейда, пастель; для створення колажів чи об'ємних композицій використовуються журнали, газети, шпалери, столові серветки, кольоровий папір, фольга, коробки від цукерок, листівки, мотузочки, текстиль; природні матеріали – кора дерев, листя та насіння рослин, квіти, гілки, пір'їни, камінці; для ліплення – глина, пластилін, спеціальне тісто; папір для малювання різних форматів та відтінків, картон; пензлі різних розмірів, губки для зафарбовування великих просторів, ножиці, нитки, різні типи клеїв тощо.

Сьогодні науковцями і практиками ЗДО виділяють різну кількість нетрадиційних мистецьких технік і класифікують їх за різними характеристиками. На наш погляд, більш доцільною є класифікація інноваційних (нетрадиційних) мистецьких технік за способом отримання художнього образу у зображенні.

Інноваційні (нетрадиційні) техніки малювання в освітньому процесі ЗДО можна умовно поділити на чотири групи:

– техніки малювання із застосуванням розчинів (техніка «Ебру», мильні бульбашки («бульбашкографія»), малювання свічкою та фарбою, клеєм ПВА, гратаж, зображення пастеллю та акварельними фарбами);

– техніки малювання з використанням шаблонів, де акцент є на розфарбовуванні (штампи з овочів, печатки з ниток, листки й пелюстки, різноманітні дрібні предмети, лекала, заповнення намальованих предметів кольоровими штрихами, квітами, геометричними фігурами – техніка «Штампографія /тиснення»);

– техніки, пов'язані зі створенням візерунків (бризки за допомогою зубної щітки; живопис із розлитих фарб («плямографія»); малювання зім'ятим папером; відбитки малюнка зі скла чи пластику («монотипія», «акватипія»); зображення пір'ям; рельєфне малювання (техніка «Puffy paint»); малювання ватяними дисками чи паличками, губкою чи поролоном; малювання розтертим пластиліном; малювання пальцями, долонями чи ногами; ігри з «брудом» (техніка «Smush painting») (сучасниця та практик О. Касумова трактує цю техніку через призму дошкільної педагогіки психології як дозволена гру з брудом, у процесі якої деструктивні імпульси та дії виражаються в соціально прийнятній дії);

– техніки спрямовані на розвиток творчої фантазії та вправності (безперервне та мимовільне малювання («дудлінг/карлочки»); малювання за допомогою цифр і букв; домальовування частин предмета чи малюнка; малювання стиральною гумкою по папері, який затонований графічним олівцем).

Інноваційні (нетрадиційні) мистецькі техніки є ефективним засобом у роботі з дітьми раннього та передшкільного віку, який має такі переваги:

– сприяють розвиткові пізнавальних та творчих здібностей здобувача освіти;

– створюють комфортний та захищений простір для творчого самовираження здобувача освіти;

– дають можливість дитині висловити власні емоції та почуття, зокрема відновити емоційний баланс і усунути деструктивні особливості поведінки;

– допомагають успішній соціалізації та покращують розвиток комунікативних та соціальних навичок і умінь здобувача освіти;

– сприяють гармонійному розвиткові здобувача освіти;

– розвивають оригінальність, унікальність мислення, творче та нестандартне ставлення до реальності;

– сприяє розширенню зв'язків здобувача освіти з навколишнім світом та вдосконаленню взаємодії з оточенням;

Разом з цим сучасниця А. Кошель додає ще такі переваги [2, с. 14]:

– простота та швидкість виконання технік;

– різноманітність художніх ефектів;

– очікувано гарний результат та отримання дитиною задоволення від результату.

Отже, інтеграція педагогами дошкільної освіти інноваційних (нетрадиційних) мистецьких технік в освітньому процесі ЗДО є ефективним і значно розширює можливості роботи педагога з вихованцями. Оскільки дозволяє вирішувати низку важливих психолого-педагогічних завдань освітнього процесу: розвивальних, виховних, психовідновлювальних, діагностичних, а серед іншого – дозволить вихователеві реалізувати індивідуальний підхід до кожної дитини відповідно до її інтересів, а також сприятиме нормалізації емоційного стану вихованця, що є вкрай важливим у повоєнний час в українському дошкіллі.

Список використаних джерел

1. Данилюк І. В., Буркало Н. І. Особливості застосування арт-терапії в роботі з дітьми *Psychological journal* Volume 7 Issue 9 (53) 2021 С.85-98. URL: <http://surl.li/fpkeo> (дата доступу: .11.2023).
2. Нетрадиційні мистецькі техніки у роботі з вихованцями ЗДО : навчально-метод. посіб./ уклад.: І. В. Фролова, М. І. Ярославцева, В. В. Ладика; КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» ХОР. – Харків, 2023. – 151 с.

НАШІ АВТОРИ

- 1. Агафонова Дар'я Вадимівна** – здобувачка освіти факультету фізичного виховання та мистецтв Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 2. Агєєнко Тетяна Анатоліївна** – старша викладачка кафедри культурологічних дисциплін та образотворчого мистецтва Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 3. Акімова Олена Михайлівна** – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 4. Аксьонов Володимир Володимирович** – старший викладач кафедри теорії та методики фізичного виховання Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 5. Аксьонов Дмитро Володимирович** – викладач кафедри фізичного виховання та спортивного вдосконалення Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 6. Алексєєнко Анна Олександрівна** – заступниця директора Центрального державного науково-технічного архіву України.
- 7. Андрєєва Марія Олександрівна** – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри соціальної роботи Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 8. Аржанухіна Світлана Василівна** – викладачка-методист кафедри фортепіано Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 9. Аулова Анастасія Володимирівна** – здобувачка факультету дошкільної і спеціальної психології та історії Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 10. Башлай Віталій Михайлович** – викладач кафедри історії та суспільно-економічних дисциплін Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 11. Бельмаз Ярослава Миколаївна** – докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри іноземної філології Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 12. Бережна Анастасія Вікторівна** – аспірантка, здобувачка наукового ступеня доктор філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 13. Бєшапошнікова Тетяна Василівна** – викладачка кафедри фортепіано Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 14. Бєх Лілія Сергіївна** – учителька вищої категорії, учителька-методист, заступниця директора з навчально-виховної роботи комунального закладу «Харківський ліцей № 66 Харківської міської ради».
- 15. Бєрсєєва Ксенія Сергіївна** – аспірантка, викладачка кафедри соціальної роботи Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 16. Бєрсєєва Ксенія Сергіївна** – викладач кафедри соціальної роботи, аспірантка Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

17. Бившева Тамара Федорівна – викладачка кафедри фортепіано Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

18. Бичковська Владислава Ігорівна – заступниця директора з виховної роботи Одеського ліцею №65 Одеської міської ради.

19. Біда Олена Анатоліївна – докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ.

20. Бобкова Олена Іванівна – методистка Красноградського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

21. Бойченко Артем Васильович – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізичного виховання та спортивного вдосконалення Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

22. Бойчук Марина Вікторівна – викладачка інформатики, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Красноградського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська-гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

23. Бондаренко Аліна Олексіївна – здобувачка фахової передвищої освіти, фаховий молодший бакалавр Харківського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

24. Борзик Олена Богданівна – докторка філософії (Ph.D), старша викладачка кафедри природничих дисциплін Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

25. Бражко Ярослав Миколайович – аспірант кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

26. Бровченко Анастасія Камілівна – кандидатка психологічних наук, доцентка, старша викладачка кафедри спеціальної педагогіки і психології та інклюзивної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

27. Бурова Наталія Андріївна – здобувачка факультету фізичного виховання та мистецтв Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

28. Василенко Олена Миколаївна – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри теорії та методики дошкільної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

29. Васильєв Станіслав Валерійович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри історії та суспільно-економічних дисциплін Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

30. Василюк Алла Володимирівна – докторка педагогічних наук, доцентка Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

31. Веренич Лариса Валентинівна – викладачка української мови та літератури, спеціалістка вищої категорії, викладачка-методист Красноградського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

32. Вертель Антон Вікторович – кандидат філософських наук, доцент, докторант кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

33. Вертель Владислав Вікторович – завідувач методичного відділу Центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді Сумської міської ради.

- 34. Весельська Тетяна Володимирівна** – викладачка інформатики, спеціаліст вищої категорії Красноградського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська-гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 35. Виноградова Дарина Олександрівна** – здобувачка психолого-педагогічного факультету Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 36. Волкова Єлизавета Євгеніївна** – здобувачка факультету фізичного виховання та мистецтв Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 37. Галенко Андрій Сергійович** – здобувач освіти факультету фізичного виховання та мистецтв Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 38. Галушко Наталія Анатоліївна** – кандидатка педагогічних наук, доцентка, старша викладачка кафедри історії та суспільно-економічних дисциплін Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 39. Гасанова Лейла Ілгарівна** – аспірантка кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.
- 40. Гладкова Надія Олександрівна** – здобувачка освіти факультету дошкільної і спеціальної освіти та історії Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 41. Гладун Тетяна Олександрівна** – кандидатка педагогічних наук, викладачка кафедри соціальної роботи Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 42. Гніда Ганна Миколаївна** – викладачка української мови та літератури, спеціалістка вищої категорії Красноградського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 43. Горбенко Євген Олександрович** – асистент кафедри МЕЕПП Харківського національного університету радіоелектроніки.
- 44. Гоцуленко Надія** – заступниця директора Одеського ліцею №65 Одеської міської ради.
- 45. Грибіник Ганна Юріївна** – завідувачка Комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №50 Харківської міської ради».
- 46. Грищенко Людмила Кузьмівна** – старша викладачка кафедри теорії та методики фізичного виховання Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 47. Грищенко Олександр Іванович** – викладач вищої категорії, викладач-методист Харківського комп'ютерного фахового коледжу.
- 48. Губаль Ганна Юріївна** – здобувачка освіти Мукачівського державного університету.
- 49. Гуттерер Єва Войтехівна** – координаторка початкової освіти, старша викладачка кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ.
- 50. Дегтяр Марина Олександрівна** – здобувачка факультету дошкільної і спеціальної освіти та історії Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 51. Денисова Маргарита Ігорівна** – здобувачка освіти психолого-педагогічного факультету Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 52. Джуринська Альона Миколаївна** – заступниця директора з НВР Одеського ліцею № 65 Одеської міської ради.

- 53. Дмитренко Катерина Анатоліївна** – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри соціальної роботи Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 54. Домніч Тетяна Володимирівна** – культорганізаторка Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 55. Дрокіна Аліна Сергіївна** – кандидатка педагогічних наук, викладачка кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 56. Дрофа Артем Сергійович** – здобувач освіти факультету фізичного виховання та мистецтв Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 57. Дьоміна Оксана Вячеславівна** – кандидат медичних наук, здобувачка вищої освіти психолого-педагогічного факультету Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 58. Смельяненко Ганна Дмитрівна** – докторка філософських наук, професорка, професорка кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».
- 59. Жиденко Тетяна Олександрівна** – секретар-друкарка Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 60. Журавльова Ірина Миколаївна** – старша викладачка кафедри теорії та методики фізичного виховання Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 61. Завойко Наталія Олександрівна** – директорка Одеського ліцею №65 Одеської міської ради.
- 62. Замазій Юлія Олександрівна** – методистка Центру практичної психології, соціальної роботи та здорового способу життя КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».
- 63. Златіна Катерина Леонідівна** – викладачка кафедри іноземної філології Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 64. Зозуля Іван Ігорович** – здобувач освіти Красноградського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 65. Зозуля Ольга Василівна** – викладачка образотворчого мистецтва, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Красноградського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 66. Іванова Тетяна Юріївна** – здобувачка освіти факультету дошкільної і спеціальної освіти та історії Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 67. Ісмаїлова Ольга Сергіївна** – викладачка Харківського машинобудівного фахового коледжу (ХМФК).
- 68. Каденко Ірина Валеріївна** – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри природничих дисциплін Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 69. Калашник Дмитро Сергійович** – вчитель фізичної культури Добропільського НВК №7, здобувач освіти факультету фізичного виховання та мистецтв Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

- 70. Калінін Костянтин Євгенійович** – викладач кафедри теорії та методики фізичного виховання Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 71. Калініченко В'ячеслав Володимирович** – доктор історичних наук, доцент кафедри історії та суспільно-економічних дисциплін Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 72. Калініченко Олександр Олександрович** – здобувач факультету соціально-педагогічних наук та іноземної філології Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 73. Калюжна Оксана Миколаївна** – заступник директора з НВР Комунального закладу «Харківська початкова школа №33 Харківської міської ради».
- 74. Камбур Валентина** – заступниця директора Одеського ліцею №65 Одеської міської ради.
- 75. Капітон Алла Мирославівна** – докторка педагогічних наук, доцент, професор кафедри комп'ютерних та інформаційних технологій і систем Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».
- 76. Капустіна Олена Ігорівна** – докторка філософії, викладачка кафедри теорії та методики дошкільної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 77. Капустян Дар'я Володимирівна** – здобувачка освіти факультету фізичного виховання та мистецтв Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 78. Каргіна Наталія Вікторівна** – вчителька української мови та літератури Одеського ліцею №65 Одеської міської ради.
- 79. Карпенко Катерина Максимівна** – аспірантка, викладачка кафедри спеціальної педагогіки і психології та інклюзивної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 80. Катехін Данило Володимирович** – здобувач освіти факультету фізичного виховання та мистецтв Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 81. Квасенко Олександр Володимирович** – аспірант Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 82. Квітко Наталія Миколаївна** – докторка філософії, викладачка кафедри соціальної роботи Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 83. Кіріллова Анна Олександрівна** – викладачка кафедри спеціальної освіти Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради.
- 84. Кіт Галина Григорівна** – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри початкової освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.
- 85. Клеба Анна Іванівна** – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри інформатики Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 86. Коваль Марія Олександрівна** – здобувачка освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 87. Колісник Людмила Миколаївна** – головний спеціаліст відділу освіти, молоді та спорту Приютівської селищної ради Олександрійського району Кіровоградської області.
- 88. Колосова Світлана Вікторівна** – кандидатка педагогічних наук, доцентка, старша викладачка кафедри теорії та методики дошкільної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

- 89. Кондрацька Лариса Вікторівна** – кандидатка психологічних наук, доцентка, доцентка кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 90. Конєва Вікторія Євгенівна** – здобувачка психолого-педагогічного факультету Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 91. Корсіков Дмитро Олексійович** – аспірант Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 92. Корсікова Катерина Геннадіївна** – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 93. Костенко Вікторія Ігорівна** – здобувачка факультету дошкільної і спеціальної психології та історії Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 94. Котелевська Любов Дмитрівна** – спеціалістка вищої категорії, викладачка-методист Красноградського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 95. Краснікова Наталія Вікторівна** – вчителька-методист, спеціалістка вищої категорії, учителька німецької мови Комунального закладу «Харківський ліцей №66 Харківської міської ради».
- 96. Кузнецова Оксана Вікторівна** – кандидатка педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 97. Кузьма Ольга Іванівна** – здобувачка освіти Мукачівського державного університету.
- 98. Куліченко Алла Костянтинівна** – докторка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри іноземних мов Запорізького державного медико-фармацевтичного університету.
- 99. Купіна Оксана Вячеславівна** – методист, викладач кафедри природничих дисциплін, аспірантка Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 100. Кучай Тетяна Петрівна** – докторка педагогічних наук, професорка кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ.
- 101. Лазарєв Микола Іванович** – доктор педагогічних наук, професор Української інженерно-педагогічної академії.
- 102. Лазарєва Тетяна Анатоліївна** – докторка педагогічних наук, професорка Української інженерно-педагогічної академії.
- 103. Лазоренко Тетяна Миколаївна** – вихователька Комунального закладу «Харківський науковий ліцей-інтернат «Обдарованість» Харківської обласної ради.
- 104. Лебедик Леся Вікторівна** – докторка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри мистецтвознавства та позашкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.
- 105. Лесніков Юрій Геннадійович** – здобувач факультету фізичного виховання та мистецтв Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 106. Лешенко Євгенія Валеріївна** – аспірантка Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

- 107.** **Ліхоман Інна Миколаївна** – вчителька біології I кваліфікаційної категорії Комунального закладу «Харківський ліцей №140 Харківської міської ради».
- 108.** **Лобко Дар'я Анатоліївна** – здобувачка факультету спеціальної освіти логопедії Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 109.** **Макарова Світлана Василівна** – викладачка кафедри іноземної філології Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 110.** **Мандро Леся Олегівна** – аспірантка Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
- 111.** **Мараховська Елеонора Владиславівна** – кандидатка філософських наук, доцентка, старша викладачка кафедри культурологічних дисциплін та образотворчого мистецтва, Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 112.** **Мицюра Ірина Олександрівна** – викладачка кафедри української лінгвістики, літератури та методики навчання Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 113.** **Мочан Тетяна Михайлівна** – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри теорії та методики початкової освіти Мукачівського державного університету.
- 114.** **Мусієнко Марія Олексіївна** – здобувачка факультету фізичного виховання та мистецтв Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 115.** **Нагаєв Віктор Михайлович** – доктор педагогічних наук, професор кафедри менеджменту, бізнесу та адміністрування Державного біотехнологічного університету.
- 116.** **Нікуленко Світлана Іванівна** – кандидатка мистецтвознавства, доцентка, завідувачка кафедри культурологічних дисциплін та образотворчого мистецтва Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 117.** **Овчарова Ірина Арсентіївна** – викладачка кафедри фортепіано Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 118.** **Олешко Валерій Леонідович** – викладач кафедри фортепіано Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 119.** **Олешко Тетяна Євгеніївна** – викладачка кафедри фортепіано Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 120.** **Оловаренко Олена Іванівна** – викладачка кафедри української лінгвістики, літератури та методики навчання Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 121.** **Оніщук Тетяна Іванівна** – викладачка кафедри теорії та методики дошкільної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 122.** **Орос Гльдіко Імрїївна** – докторка філософії, доцентка, президентка Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II.
- 123.** **Отрошко Тамара Вячеславівна** – кандидат педагогічних наук, професор, декан факультету соціально- педагогічних наук та іноземної філології Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 124.** **Палагута Валерій Іванович** – викладач фізики, спеціаліст першої категорії Красноградського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська-гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

125. Пасічник Світлана Олексіївна – викладачка окремих методик Красноградського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

126. Переверзєва Вікторія Анатоліївна – здобувачка вищої освіти психолого-педагогічного факультету Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

127. Петриченко Лариса Олексіївна – докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту, перша проректорка Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

128. Пехарєва Альона Станіславівна – кандидатка психологічних наук, доцентка, завідувачка кафедри спеціальної педагогіки і психології та інклюзивної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

129. Пехарєва Світлана Вікторівна – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри теорії та методики дошкільної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

130. Погоріла Вікторія Іванівна – викладачка образотворчого мистецтва, культурології Красноградського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська-гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

131. Покидько Маргарита Ігорівна – здобувачка освіти факультету фізичного виховання та мистецтв Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

132. Полякова Ірина Вікторівна – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри української лінгвістики, літератури та методики навчання Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

133. Помпа Ольга Василівна – кандидатка педагогічних наук, старша викладачка кафедри теорії та методики фізичного виховання, заступниця директора з навчально-виховної роботи Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

134. Пономарьова Галина Федорівна – докторка педагогічних наук, професорка, заслужена працівниця народної освіти України, Почесна громадяннка Харківської області, ректорка Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

135. Попадинець Ольга Анатоліївна – аспірантка кафедри соціальної роботи Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

136. Попова Людмила Олексіївна – вихователька-методист Комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №50 Харківської міської ради».

137. Порада Оксана Володимирівна – старша викладачка кафедри управління фізичною культурою та спортом Національного університету «Запорізька політехніка». аспірантка кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

138. Похмелкіна Анжела Михайлівна – здобувачка факультету фізичного виховання та мистецтв Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

139. Пригуляк Людмила Миколаївна – кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри теорії та методики дошкільної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

140. Проворна Інна Олексіївна – викладачка кафедри української лінгвістики, літератури та методики навчання Харківського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

141. Проскурняк Олена Ігорівна – докторка психологічних наук, професорка, професорка кафедри спеціальної педагогіки і психології та інклюзивної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно педагогічна академія» Харківської обласної ради.

142. Пурей Анастасія Миколаївна – здобувачка психолого-педагогічного факультету Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

143. Пятницька Дар'я Всеволодівна – кандидатка педагогічних наук, старша викладачка кафедри теорії та методики фізичного виховання Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

144. Радіонова Орина Віталіївна – здобувачка факультету дошкільної і спеціальної психології та історії Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

145. Радул Ольга Сергіївна – докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

146. Редько Ольга Сергіївна – учителька вищої категорії, заступниця директора з навчально-виховної роботи Комунального закладу «Харківський ліцей №66 Харківської міської ради».

147. Ремзі Ірина Владленівна – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри фізичного виховання та спортивного вдосконалення Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

148. Репко Інна Петрівна – кандидатка педагогічних наук, доцентка, проректорка з науково-педагогічної роботи Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

149. Рижикова Діана Миколаївна – здобувачка психолого-педагогічного факультету Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

150. Роганов Максим Львович – кандидат технічних наук, доцент кафедри інформатики Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

151. Роганов Максим Максимович – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри інформатики Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

152. Рудницький Євген Юрійович – аспірант кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

153. Руднік Денис Геннадійович – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історії та суспільно-економічних дисциплін Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

154. Рябокінь Сергій Сергійович – директор Красноградського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

155. Савінова Наталія Володимирівна – докторка педагогічних наук, професорка кафедри спеціальної педагогіки і психології та інклюзивної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

- 156. Савченко Людмила Леонідівна** – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри теорії та методики дошкільної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 157. Сазонова Ірина Олегівна** – здобувачка фахової передвищої освіти, фаховий молодший бакалавр Харківського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 158. Салфетнікова Катерина Олександрівна** – спеціалістка другої категорії, викладачка Балаклійського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 159. Салфетнікова Олена Валеріївна** – викладачка Балаклійського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 160. Семеновська Лариса Аполлінаріївна** – докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.
- 161. Серова-Лебедева Анжела Вітольдівна** – здобувачка факультету дошкільної і спеціальної психології та історії Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 162. Сичов Дмитро Володимирович** – викладач кафедри фізичного виховання та спортивного вдосконалення Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 163. Скиба Надія Михайлівна** – магістрантка, асистентка кафедри іноземних мов для природничих факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка.
- 164. Скиртач Ірина Павлівна** – здобувачка освіти факультету дошкільної і спеціальної освіти та історії Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 165. Спахі Крістіна Олексіївна** – здобувачка освіти факультету дошкільної і спеціальної освіти та історії Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 166. Спіркіна Марина Володимирівна** – спеціалістка першої категорії, учителька англійської мови Комунального закладу «Харківський лицей №66 Харківської міської ради».
- 167. Старкова Анастасія Сергіївна** – здобувачка освіти факультету дошкільної і спеціальної освіти та історії Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 168. Стародуб Діана Вячеславівна** – здобувачка факультету дошкільної і спеціальної освіти та історії Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 169. Старостенко Вероніка Павлівна** – здобувачка освіти психолого-педагогічного факультету Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 170. Степанець Іван Олексійович** – кандидат педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.
- 171. Стрельников Віктор Юрійович** – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри філософії і економіки освіти Полтавської академії неперервної освіти імені М. В. Остроградського.
- 172. Ступа Анастасія Миколаївна** – здобувачка освіти факультету фізичного виховання та мистецтв Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

173. Суворов Петро Ігорович – здобувач освіти факультету фізичного виховання та мистецтв Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

174. Табачник Інна Григорівна – кандидатка психологічних наук, доцентка, доцентка кафедри теорії та методики дошкільної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

175. Табішяр Надія Юріївна – заступниця директора з НВР Одеського ліцею № 65 Одеської міської ради.

176. Тасиць Сергій Олександрович – аспірант кафедри теорії і практики технологічної та професійної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

177. Таукішева Маргарита Борисівна – директорка Комунального закладу «Харківська початкова школа №33 Харківської міської ради»,

178. Ткаченко Лідія Микитівна – викладачка педагогіки, спеціалістка вищої категорії, викладачка-методист Красноградського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

179. Тракун Марина Миколаївна – викладачка Красноградського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

180. Тупиця Аліна Іванівна – викладачка кафедри іноземної філології, аспірантка, керівниця навчально-методичного відділу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

181. Фатальчук Сергій Дмитрович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

182. Фоменко Олена Валеріївна – кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри фізичного виховання та спортивного вдосконалення Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

183. Фролова Ірина Всеволодівна – викладачка-методист кафедри теорії та методики дошкільної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

184. Хижняк Марина Вячеславівна – кандидатка біологічних наук, доцентка, викладачка кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

185. Христенко Дмитро Олександрович – викладач кафедри теорії та методики фізичного виховання «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

186. Хряпін Едуард Олександрович – кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри історії та суспільно-економічних дисциплін Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

187. Хряпіна Ольга Григорівна – викладачка вищої категорії, комісії суспільно-економічних дисциплін Харківського радіотехнічного коледжу.

188. Цуранова Оксана Олексіївна – кандидатка музикознавства, доцентка, завідувачка кафедри фортепіано Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

189. Чалий Вадим Юрійович – викладач кафедри фізичного виховання та спортивного вдосконалення Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

190. Чичук Антоніна Петрівна – докторка педагогічних наук, професорка кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ.

191. Чорний Сергій Сергійович – аспірант 1 року навчання спеціальності 015 Професійна освіта ДВНЗ ДДПУ (м. Дніпро), Заслужений майстер спорту України, підполковник, старший викладач спеціальної кафедри #3 Інституту Управління державної охорони України Київського національного університету імені Т. Шевченка.

192. Шевченко Єгор Олексійович – аспірант спеціальності 231 Соціальна робота Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

193. Шестерова Людмила Єгорівна – кандидатка наук з фізичного виховання та спорту, професорка, завідувачка кафедри теорії та методики фізичного виховання Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

194. Широколава Михайло Володимирович – викладач кафедри історії та суспільно-економічних дисциплін Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

195. Школа Олена Миколаївна – кандидатка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри фізичного виховання та спортивного вдосконалення Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

196. Шкреба Катерина Миколаївна – здобувачка факультету фізичного виховання та мистецтв Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

197. Ярославцева Мілена Ігорівна – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри теорії та методики дошкільної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

198. Яценко Вікторія Володимирівна – кандидатка педагогічних наук, доцент, старша викладачка кафедри теорії та методики дошкільної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

ЗМІСТ

ПЕРЕДНЄ СЛОВО	3
<i>Агєєнко Т. А., Нікуленко С. І.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	4
<i>Акімова О. М.</i>	
ФОРМУВАННЯ СИСТЕМНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО МИСЛЕННЯ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ ЗНАНЬ 01 ОСВІТА / ПЕДАГОГІКА.....	9
<i>Аксьонов В. В., Аксьонов Д. В., Калашник Д. С.</i>	
ВПЛИВ СКАНДИНАВСЬКОЇ ХОДЬБИ НА ОРГАНІЗМ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В ПРОЦЕСІ ОНЛАЙН-ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМ ВИХОВАННЯМ.....	11
<i>Андрєєва М. О., Дмитренко К. А., Гладун Т. О.</i>	
КІНОМИСТЕЦТВО ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ.....	13
<i>Аржанухіна С. В., Агафонова Д. В.</i>	
РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	16
<i>Аулова А. В., Притуляк Л. М.</i>	
ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК ЗАПОРУКА САМОРОЗВИТКУ ТА САМОВДОСКОНАЛЕННЯ.....	19
<i>Баїлай В. М., Хряпіна О. Г., Широколова М. В.</i>	
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО САМОРОЗВИТКУ ТА САМООСВІТИ ПЕДАГОГА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	22
<i>Бельмаз Я. М.</i>	
АНГЛІЙСЬКА МОВА ЯК ОДИН ІЗ ІНСТРУМЕНТІВ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	24
<i>Бережна А. В.</i>	
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	27
<i>Бех Л. С.</i>	
СУТНІСТЬ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК УМОВИ ІНТЕГРУВАННЯ ДІТЕЙ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	30
<i>Брєснєва К. С.</i>	
ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАПОРУКА СТАНОВЛЕННЯ ГРОМАДЯНИНА ПАТРІОТА.....	33
<i>Біда О. А., Кучай Т. П.</i>	
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ.....	34
<i>Бойчук М. В., Весельська Т. В., Палагуца В. І.</i>	
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	36
<i>Бондаренко А. О., Сазонова І. О.</i>	
РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	39

<i>Борзик О. Б., Рижикова Д. М.</i>	
МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАСКРІЗНИХ УМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ НА УРОКАХ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»	41
<i>Бражко Я. М., Фатальчук С. Д.</i>	
ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ У ХАРКІВСЬКІЙ ГУБЕРНІЇ У ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ.....	44
<i>Бровченко А.К., Хижняк М.В., Калашник Д.С.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ДІТЬМИ ООП НА СУЧАСНИХ УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	48
<i>Васильєв С. В.</i>	
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЩОДО УЗГОДЖЕННЯ КАДРОВИХ РІШЕНЬ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	49
<i>Василенко О. М.</i>	
РОЛЬ І МІСЦЕ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В СИСТЕМІ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	54
<i>Василенко О. М., Шевченко Є. О.</i>	
ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ПЕРЕБУВАННЯ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ ПРАЦІ.....	56
<i>Василюк А.В.</i>	
ЗМІНИ У ПІДГОТОВЦІ ПОЛЬСЬКИХ ВЧИТЕЛІВ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ.....	58
<i>Веренич Л. В., Гніда Г. М.</i>	
МЕНТАЛЬНІ КАРТИ – ІННОВАЦІЙНИЙ ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	64
<i>Vertel A. V.</i>	
FRANÇOISE DOLTO'S «LA MAISON VERTE» AS AN EXAMPLE OF SUCCESSFUL EXTRAPOLATION OF PSYCHOANALYSIS INTO PEDAGOGICAL PRACTICE.....	67
<i>Vertel V. V.</i>	
ON THE ISSUE OF STAFFING OF THE OUT-OF-SCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS OF THE ECOLOGICAL-NATURALISTIC DIRECTION IN THE NORTH-EASTERN UKRAINE IN THE MIDDLE OF THE 20 TH CENTURY.....	69
<i>Виноградова Д.О.</i>	
ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ДО НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИМОГ.....	73
<i>Волкова Є. Є., Калініченко О. О.</i>	
РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ-ВИКЛАДАЧА.....	75
<i>Галенко А.С., Ремзі І.В.</i>	
ЗМІНИ У ФІЗИЧНОМУ СТАНІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	78
<i>Галушко Н. А., Хряпін Е. О., Руднік Д. Г.</i>	
ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ З ІСТОРІЇ ТА АРХЕОЛОГІЇ ЗАСОБАМИ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАКТИК.....	79

<i>Гасанова Л.І., Кравченко О.О.</i>	
РОЛЬ ПЕДАГОГА В ПРОГРАМІ СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ.....	83
<i>Грибінник Г.Ю., Попова Л.О., Савченко Л.Л.</i>	
ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ.....	86
<i>Дрокіна А. С.</i>	
ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У НАПРЯМІ STEM-ОСВІТИ.....	90
<i>Бойченко А. В., Чалий В. Ю., Дрофа А. С.</i>	
ІННОВАЦІЙНИЙ АСПЕКТ КОМПЕТЕНТНОГО ПІДХОДУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	93
<i>Ємельяненко Г.Д.</i>	
ІННОВАЦІЇ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ: ФІЛОСОФСЬКО-СОЦІАЛЬНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ.....	98
<i>Завойко Н. О., Бичковська В. І., Джуринська А. М.</i>	
ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ В РАМКАХ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ОДЕСЬКОМУ ЛІЦЕЇ №65 ОДЕСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ.....	100
<i>Zavoyko N., Tabishyar N., Gotsulenko I., Kambur V., Vychkovska V.</i>	
CASE METHOD AS A FORM OF INTERACTIVE TEACHING OF PUPILS WITH THE PURPOSE OF REDUCING EDUCATIONAL LOSSES.....	103
<i>Завойко Н. О.</i>	
ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЗАСОБАМИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ОДЕСЬКОМУ ЛІЦЕЇ №65 ОДЕСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ.....	106
<i>Замазій Ю.О.</i>	
ДО ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ.....	108
<i>Златіна К. Л.</i>	
МОТИВАЦІЯ ДО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ ТА СТУДЕНТІВ....	109
<i>Зозуля О. В., Зозуля І. І.</i>	
ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМИ PAINT 3D НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ БАЗОВИХ ЗНАТЬ З ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	113
<i>Ісмаїлова О. С.</i>	
ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ.....	114
<i>Калашник Д.С., Ремзі І.В.</i>	
ВПЛИВ ПЕДАГОГІВ НА ФОРМУВАННЯ СТУДЕНТСЬКОГО КОЛЕКТИВУ В ЗВО....	119
<i>Калініченко В. В., Хряпін Е. О., Алексеєнко А. О.</i>	
МУЗЕЙНО-АРХІВНА ПРАКТИКИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 032 «ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ»	120

<i>Карітон А.М.</i>	
DEVELOPMENT OF AUTOMATED DISTRIBUTED EDUCATIONAL SYSTEMS.....	122
<i>Капустіна О.І.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРІВ-ОЛІГОФРЕНОПЕДАГОГІВ.....	125
<i>Капустян Д.В., Шестерова Л.Є., Пятницька Д.В.</i>	
ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ.....	127
<i>Каргіна Н. В.</i>	
РЕАЛІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ НА СУЧАСНОМУ УРОЦІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У 5-ИХ КЛАСАХ ЗАДЛЯ РОЗВИТКУ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І НАСКРІЗНИХ УМІНЬ УЧНІВ.....	128
<i>Карпенко К. М., Савінова Н. В.</i>	
РОЛЬ ДЕОНТОЛОГІЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА.....	131
<i>Катехін Д.В., Пятницька Д.В., Журавльова І.М.</i>	
ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ТРЕНІНГ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ.....	135
<i>Квасенко О. В.</i>	
ІНОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАКУЛЬТУРИ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ.....	136
<i>Квітко Н.М</i>	
ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	139
<i>Кіріглова А. О.</i>	
ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	141
<i>Кім Г.Г.</i>	
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ЗАСОБАМИ САМООСВІТИ.....	145
<i>Клеба А.І., Калашник Д.С.</i>	
ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	148
<i>Коваль М.О., Каденко І.В.</i>	
ЗАСТОСУВАННЯ STEM-ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ.....	149
<i>Кондрацька Л. В., Денисова М. І.</i>	
РОЛЬ САМОВИХОВАННЯ У ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ ВИКЛАДАЧА-ПОЧАТКІВЦЯ.....	154
<i>Корсіков Д. О.</i>	
ГНУЧКІ НАВИЧКИ ЯК СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИКЛАДАЧІВ.....	157
<i>Корсікова К. Г.</i>	
УПРАВЛІННЯ ЧАСОМ – НЕОБХІДНІСТЬ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ.....	159
<i>Купіна О.В.</i>	
КОМПОНЕНТИ СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ СИСТЕМИ ВИХОВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАСОБАМИ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	161

<i>Костенко В.І., Притуляк Л.М.</i>	
РОЛЬ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЖИТТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	164
<i>Котелевська Л.Д.</i>	
РЕАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ.....	166
<i>Кузнецова О.В., Конєва В.Є.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	168
<i>Куліченко А. К.</i>	
ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА: ЗАРУБІЖНИЙ ПОГЛЯД.....	170
<i>Лазарєв М. І., Лазарєва Т. А.</i>	
HARD TA SOFT SKILLS ЯК НОВА ПАРАДИГМА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ.....	173
<i>Лебедик Л. В.</i>	
МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПОБУДОВИ ЦІЛІСНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	178
<i>Лесніков Ю.Г., Школа О.М., Фоменко О.В.</i>	
ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СИЛОВОГО ВИДУ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ – КРОСФІТ ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ.....	183
<i>Лещенко Є.В.</i>	
СЕЕН ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....	186
<i>Нагаєв В. М., Ліхоман І. М.</i>	
ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ.....	189
<i>Лобко Д., Каденко І. В.</i>	
ВПЛИВ РАДІОАКТИВНОГО ВИПРОМІНЮВАННЯ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ.....	194
<i>Мандро Л.О.</i>	
SOFT SKILLS: РОЗВИТОК ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ.....	196
<i>Мараховська Е. В.</i>	
КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД У НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ДУМЦІ УКРАЇНИ ПЕРШОЇ ЧВЕРТІ ХХІ СТ.....	200
<i>Мицюра І. О.</i>	
СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ.....	205
<i>Мочан Т. М., Кузьма О. І., Губаль Г. Ю.</i>	
ОСВІТНІЙ ПРОСТІОР У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ТА ЙОГО РОЛЬ У ФОРМУВАННІ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ.....	208
<i>Мусієнко М.О., Цуранова О.О.</i>	
ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ УКРАЇНЦІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО ЧАСУ ЗА ДОПОМОГОЮ МУЗИКИ.....	210

<i>Овчарова І. А., Бившева Т. Ф., Бешапашникова Т. В.</i>	
МІЖКУЛЬТУРНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	211
<i>Олешко В. Л., Олешко Т. Є., Шкрєба К. М.</i>	
ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЕСТЕТИЧНОГО СПРИЙНЯТТЯ НАЦІОНАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА НА ЗАНЯТТЯХ В ЗЗСО.....	214
<i>Оловаренко О.І.</i>	
РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	215
<i>Орос І. І., Чичук А. П., Гуттерер Є. В.</i>	
ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ – СУТТЄВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДЛЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	218
<i>Отрошко Т. В., Дьоміна О. В.</i>	
КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД В ОСВІТІ – ЗАПОРУКА ЯКІСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ.....	220
<i>Пасічник С. О.</i>	
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	223
<i>Переверзева В. А., Макарова С. В.</i>	
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТА ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ОСВІТИ.....	226
<i>Петриченко Л. О.</i>	
ВИМОГИ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ЗМІН В ОСВІТІ.....	228
<i>Пехарева А.С., Пехарева С.В., Горбенко Є.О.</i>	
ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА.....	231
<i>Погорілова В.І.</i>	
ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З МИСТЕЦТВА В КОНТЕКСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІА-ТЕХНОЛОГІЙ.....	234
<i>Покидько М.І., Пятницька Д.В., Калінін К.Є.</i>	
ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	238
<i>Полякова І. В., Жиденко Т. О., Старостенко В. П.</i>	
ЖАНРИ ДИТЯЧОГО ФОЛЬКЛОРУ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	239
<i>Пономарьова Г. Ф.</i>	
УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В КОНТЕКСТІ ВИМОГ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	241
<i>Попадинець О. А.</i>	
ПІДТРИМКА ГЕНДЕРНОГО БАЛАНСУ В STEM-ОСВІТІ: ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ «НАЙКРАЦІЙ ГЕНДЕРНОЧУТЛИВИЙ STEM-УРОК».....	246
<i>Порада О. В.</i>	
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ГЕЙМІФІКАЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	247

<i>Похмелькіна А. М., Грищенко О.І.</i>	
ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	251
<i>Проворна І.О.</i>	
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	255
<i>Проскурняк О.І.</i>	
МОРАЛЬНА РЕГУЛЯЦІЯ ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	257
<i>Пурей А. М., Борзик О. Б.</i>	
ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ «СТОРИТЕЛІНГ» НА УРОКАХ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ.....	261
<i>Притуляк Л.М., Радіонова О.В.</i>	
РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ.....	264
<i>Радул О. С., Колісник Л. М.</i>	
ВИМОГИ ДО ВЧИТЕЛЯ В ІСТОРІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПЕДАГОГІКИ.....	266
<i>Редько О. С.</i>	
ДІТИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВОЇ РОБОТИ..	268
<i>Репко І. П., Домніч Т. В.</i>	
СКЛАДОВІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗВО.....	272
<i>Роганов М. М.</i>	
ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА УЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ: В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ.....	274
<i>Роганов М. Л.</i>	
СТВОРЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО БЕЗПЕЧНОГО СЕРЕДОВИЩА У ПРИМІЩЕННЯХ ЗАСОБАМИ ТЕХНОЛОГІЇ ІНТЕРНЕТ РЕЧЕЙ (INTERNET OF THINGS, IOT).....	277
<i>Рудницький Є. Ю.</i>	
ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА.....	280
<i>Рябокiнь С. С., Бобкова О. І.</i>	
ЦІННІСНО-МОТИВАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ.....	283
<i>Савінова Н. В.</i>	
СТАНДАРТИЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТІСНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	285
<i>Салфетнікова К. О.</i>	
МОВНО-КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ.....	288
<i>Салфетнікова О. В.</i>	
ФОРМУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАМОТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНФОРМАТИКИ.....	290
<i>Семеновська Л. А.</i>	
ІННОВАЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ.....	292

<i>Серова-Лебедєва А. В., Табачник І. Г.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР.....	298
<i>Сичов Д.В., Калашник Д.С.</i>	
ВПЛИВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА МОТИВАЦІЮ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ.....	301
<i>Скиба Н.М.</i>	
ВПЛИВ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК МІЖКУЛЬТУРНОГО ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....	302
<i>Скиртач І. П., Туниця А. І.</i>	
ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ СОЦІАЛЬНИХ ІСТОРІЙ З ДІТЬМИ З ООП.....	305
<i>Спіркіна М. В., Краснікова Н.В.</i>	
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСВІТЯН.....	308
<i>Старкова А. С., Табачник І. Г.</i>	
ВИХОВАННЯ ДОБРОЗИЧЛИВОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЛЮДЕЙ РІЗНИХ НАЦІОНАЛЬНОСТЕЙ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	310
<i>Старобуд Д. В., Колосова С. В.</i>	
ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ (VR) ТА РОЗШИРЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ (AR) У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ІЧИТЕЛЯ-ВИХОВАТЕЛЯ.....	314
<i>Степанець І. О.</i>	
НАУКОВО-МЕТОДИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА: ЗМІСТ ПОНЯТТЯ, ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК.....	319
<i>Стрельніков В. Ю.</i>	
ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ	323
<i>Ступа А.М., Пятницька Д.В., Грищенко Л.К.</i>	
УДОСКОНАЛЕННЯ ВИКОНАННЯ ТЕХНІЧНИХ ПРИЙОМІВ У ВОЛЕЙБОЛІ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	326
<i>Табачник І.Г., Дегтяр М.О.</i>	
ОСНОВНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА У КОНТЕКСТІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	328
<i>Табачник І. Г., Іванова Т.Ю.</i>	
ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ СПІВПРАЦІ ЗДО З РОДИНАМИ ЯК ЧИННИК ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ.....	332
<i>Табачник І.Г., Спачі К.О.</i>	
ОСНОВНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	335
<i>Табачник І. Г., Гладкова Н. О.</i>	
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ РОБОТИ ЗДО З РОДИНАМИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.....	339
<i>Табішяр Н. Ю., Джуринаська А. М.</i>	
ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК УМОВА КОМПЕТЕНТНОЇ СУЧАСНОЇ ОСОБИСТОСТІ.....	342
<i>Табішяр Н. Ю.</i>	
РОЛЬ ВЧИТЕЛЯ В ДИСТАНЦІЙНІЙ СИСТЕМІ НАВЧАННЯ.....	345

Тасиць С. О.	
РЕАЛІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ПОЛПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ-ЕКОНОМІСТІВ.....	348
Таукішева М., Калюжна О.	
УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДУ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	352
Ткаченко Л. М.	
КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ВИХОВАТЕЛЯ У ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ДОШКІЛЬНИКІВ.....	356
Тракун М.М.	
ІНФОГРАФІКА ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ НАВЧАННЯ.....	360
Тулиця А.І.	
ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ТЕОРІЇ І ПРАКТИЦІ.....	363
Христенко Д. О.	
ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ.....	364
Цуранова О.О., Бурова Н.А.	
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ВИКОНАВСЬКИХ ДИСЦИПЛІН МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ.....	366
Чорний С. С.	
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	368
Yehor Shevchenko	
PECULIARITIES OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SOCIAL WORKERS FOR SELF-PRESERVATION DURING MARTIAL LAW IN UKRAINE.....	371
Шестерова Л. Є., Журавльова І. М., Помпа О. В.	
ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА: НЕДОЛІКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДАЛАННЯ.....	373
Шестерова Л.Є, Суворов П.І.	
ВПЛИВ РІЗНОСПРЯМОВАНИХ ВПРАВ НА РОЗВИТОК ШВИДКІСНО-СИЛОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ.....	376
Широколава М. В.	
ПРОФЕСІОНАЛІЗМ ВЧИТЕЛІВ ЯК ОДИН З ФАКТОРІВ РОЗВИТКУ ПОЧАТКОВОЇ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В ХАРКІВСЬКІЙ ГУБЕРНІЇ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТЬ.....	378
Ярославцева М.І., Лазоренко Т.М.	
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	381
Яценко В.В., Оніщук Т.І., Фролова І.В.	
ІНТЕГРАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ (НЕТРАДИЦІЙНИХ) МИСТЕЦЬКИХ ТЕХНІК ЯК ЕФЕКТИВНОГО ЗАСОБУ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА ЗДО.....	386
НАШІ АВТОРИ	393

Наукове видання
За загальною редакцією
Галини Федорівни Пономарьової

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА ЗАСОБАМИ ОСВІТИ:
ІСТОРИКО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ**

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
(м. Харків, 15 грудня 2023 рік)**

Відповідальна за випуск: Тупиця А. І.

